Hona Bible

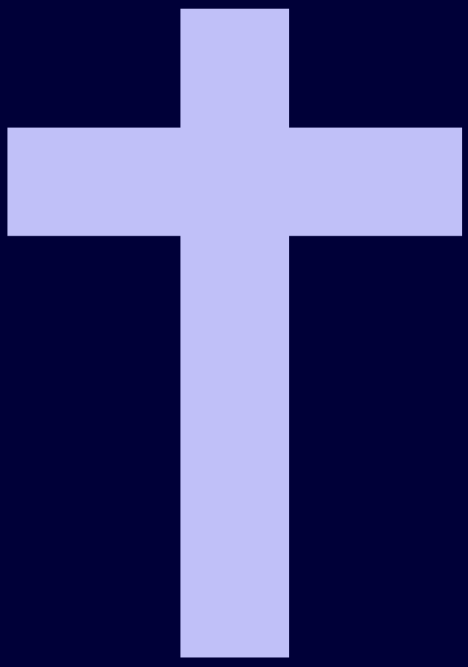

The New Testament in the Hwana language of Nigeria: Hona Bible

Hona Bible

The New Testament in the Hwana language of Nigeria: Hona Bible

copyright © 2023 The Seed Company in collaboration with Language Developers and Bible Translators Association

Language: Hona (Hwana)

Contributor: Language Developers and Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 18 Jul 2025
d942b897-c376-5386-bfaf-e0ce21c59136

Contents

MATTA 1
Markus 47
Luka 75
Yahaya 119
Tar fathləngya Yeeso 152
Romaya 194
1 Korontiyaya 212
2 Korontiyaya 229
Nggalatiyaya 240
Afisaya 247
Filibiyaya 254
Kolosiyaya 258
1 Tasalonikaya 262
2 Tasalonikaya 266
1 Timoti 268
2 Timoti 274
Titus 278
Filimon 281
Ibraniyaya 282
Yakubu 296
1 Mbiturus 301
2 Mbiturus 306
1 Yahaya 309
2 Yahaya 314
3 Yahaya 315
Yahuda 316
Səsən kukwaryirha 318

Matta
Laɓara na Mbənggən aten Yeeso
Katəra laɓaara

Matta tal ahur fa fatsahaya Yeeso ndən chirethgha ɗeleewar ɗiya. Laɓara na Mbənggən aten Yeeso yi Matta pərangɗə ndaarha ƙəm Yeeso Kərəsti ni. Ndəghənni tə hərəkrha ləɗangna Faara ɗəf miighən a nafiyighən ahu Ɗeleewar Faara tə Peɗənda yi ƙətəm. Laɓarɗi na Mbənggən ya mbə a Yahudaya katendan wa, amma a ƙəshiirha kahad. Chireethleng Matta ənggina hai katəragha hai tətal-tətal. Katəranggən hai tə laɓar nggətta Yeeso, tə mbaptisəmadghən tə ƙəƙərrəghən. Tə ƙəm kwamanɗi katərang nən pər laɓar Faara, tə tsahadghən ha, tə ƙənang nda fiya a Nggalili. Pərɗə laɓar wiid Yeeso thliinən a Nggalili ɗənən Urshalima ɗə; tə əngya katəragha hai atenggən har tawang nanda ɗə tə thliidghən sə ahu məra. Laɓara na Mbənggən aten Yeeso yi Matta kyaddə ndən a pəpal tə ndaarha Yeeso Kərəsti mamnda təmaləmnda ni. Nəghən tə səsəmnda yi fələng nda Ngyakhrha Faara hai ma Musa.

Tsahang Matta hai pəmnggən tuf: 1. Tsahad Yeeso ha a mbərha na ɗangkam, aten əngya kamngga a tsauka wangya Kutəryid Faara (5-7). 2. Tsahang ɗə fatsahayighən ha kumkap səri, kwamana kamngga a əna taara nda məməl (10). 3. Na karapu sə ɗəɗaməŋ-ɗəɗaməŋ tsahana Yeeso ha aten kutəryid Faara (13). 4. Kwamana na a tsauka tə mbu samad Yeeso (18). 5. Tsaha ɗaha aten mii ngwala ƙəshiirha tə əngya na a katərarha hai a farɗi (24-25). Əngya na ahurghən.

Chichiiya Yeeso tə nggəttəghən hai 1:1-25; 2:23
Tarya ənana Yahaya tə Mbaptisəma 3:1-12
Mbaptisəmad Yeeso tə ƙəƙərrəghən 3:13-17; 4:11
Tarya ənana Yeeso a chehweed Nggalili 4:12, 18:35
Mal Yeeso Nggalili ɗəgha Urshelima ɗə 19:1-30; 20:34
Mii ngwala tar Yeeso a Urshelima 21:1-46; 27:30
Taurha Yeeso ɗə tə mərrəghən 27:32-66
Thlid Yeeso sə hu məra tə kyatta fadghən 28:1-20

Chichiiya Yeeso (Luka3:23-38)

1 Kulo thləmngya chichiiya Yeeso Kərəsti
ya, chichid Ndauda tə Ibrahim.

2 Ibrahim nggətgha Ishaku,
Ishaku nggətgha Yakubu.
Yakubu nggətgha Yahuda tə wan mang-
gighən.
3 Yahuda nggətgha Peres tə Dzara. Ma
ndan ndəna Tamar.
Peres nggətgha Hesron,
Hesron nggətgha Aram,
4 Aram nggətgha Aminadab,
Aminadab nggətgha Nashon,
Nashon nggətgha Salmon.
5 Salmon Nggətgha Mboz. Man ndəna
Rahap.
Mboz nggətgha Obed. Man ndəna Ruth.
Obed nggətgha Djeshi,
6 Njessi nggətgha kutəra Ndauda.
Ndauda nggətgha Sulemanu. Man
ndəna Mbasheba, nu məra Uriya.
7 Sulemanu nggətgha Rehobom,
Rehobom nggətgha Abidja,
Abidja nggətgha Asa,
8 Asa nggətgha Djehoshafat,
Djehoshafat nggətgha Djoram,
Djoram nggətgha Adzariya,
9 Adzariya nggətgha Djothlam,
Djothlam nggətgha Ahas,
Ahas nggətgha Hedzekiya,
10 Hedzekiya nggətgha Manasa,
Manasa nggətgha Aman,
Aman nggətgha Djosiya,
11 Djosiya nggətgha Djekoniya * tə
wanmanggighən, a sayiddi ƙəsang
ngganda nafiya Yahuda ngyaɓang
tsaurha nda kanda fa hu chehweed
Mbabila ɗə.*

* **1:11 1:11** ***Djekoniya:*** sən ndan ƙəm tə thləma “Djehoyakin”. Kəlang 2 Kutərya 25:27 * **1:11 1:11** 2 Kutərya24:14-15; 2 Ɗeleewar fa səngya36:10; Irmiya27:20

12 A kwasamaddi ɗəna nda tə kanda
a Mbabila ɗə, Djokoniya nggətgha
Sheyaltiyel,
Sheyaltiyel nggətgha Dzerubabel,
13 Dzerubabel nggətgha Abihudu,
Abihudu nggətgha Eliyakim,
Eliyakim nggətgha Adzor,
14 Adzor nggətgha Dzadok,
Dzadok nggətgha Akim,
Akim nggətgha Eliyud,
15 Eliyud nggətgha Eleyadza,
Eleyadza nggətgha Mattan,
Mattan nggətgha Yakubu,
16 Yakubu nggətgha Yisufu, chimad
Mairamu.
Mairamu nggətgha Yeeso na nda aarha
Kərəsti.

17 Chichiiya kumkap faɗa a thlakh mbəd Ibrahim ɗəgha thlakh mbəd Ndauda ɗə. Thliirha a thlakh mbəd Ndauda ɗəgha hu sayidɗa ɗə ngyaɓang nanda tsaurha kanda fa a Mbabila, chichiiya kumkap faɗa ni. Thiirha ƙəm a sayiddi mal nanda Mbabila ɗəgha hu sayidɗa ɗə nggət nanda Kərəsti chichiiya kumkap faɗa ni.

Nggətta Yeeso (Luka2:1-7)

18 Kulo kwaman nggətta Yeeso Kərəsti ya. A sayiddi ngwanna Yisufu Mairamu man Yeeso, amma kanda kula kakhrha, ƙəlagha Mairamu hai, nəghən ahur yi Səsəna tə Peɗənda.
19 Yisufu ka niifa ni mbə midghən sə a fərang shilee nən Mairamu a yid fiya wa, ahu numadghən na midghən sə a kalghənən hai ɓəɓee.
20 Amma ndəghən hu numaddi kee, ɓagha təthlənda Faara thləmadghən ɓa hu səsəniirha ndanggən, "Yisufu, wan Ndauda, a tərəmna kakh Mairamu wa, ƙəsər huryiddi keeghən yi Səsəna tə Peɗənda ni.
21 Nən a nggət wee həshin, ɗəfang thləma na Yeeso† Kəsər ndəghən ni a hərghang nafiyighən ahu ɗimiyid ndan."
22 Ənggini heu ya katəra nən hai ka a ləɗang ngganda ˈya ndana annabi.
23 "Na wutararha a ɗəfrha hur nggət wee
həshin nən
ɗəfang thləma nda Imaniyel."
Thləmɗi ndaarha ni, "Faara nəghən tə ƙəm ha."*
24 Mehenna Yisufu sə a ɓeena, takkwa ən ɗanən pərangna təthlənda Faara, ka-hanggən Mairamu.
25 Amma səngwa ndən wee nuwun wa, ƙəl a kwasamaddi nggət nən wee həshin, ɗəfang thləma nən Yeeso. *

2

Ɓad fasəngya ɓa a man kyad yanfaara

1 Akwasamaddi nggət nanda Yeeso a Mbaitalami ahu chehweed Yahudiya, a thlakh mbed kutəryid Hirdus, ɓagha fasəngya a Urshelima ɓa a man kyad yanfaara ɓa.
2 Tsakh mee nda, "Ai wandi nggət nanda kutər Yahudaya? Na ɗan wufəlngarghən a man kyad yanfaara, ɓa nan ɓa ka a tərang shilee nan in."
3 Hərəmna kutəra Hirdus səkƙən kee, ɓillagha kaan, heu tə nafiya Urshelima.
4 Tərgha wumanggən mamngya firistaya ɓa, tə fasəngya ngyakhrha Musa, tsahang mee nən kanda, "A yanggi na nda a nggət Kərəsti?"
5 Ndang ngganda, "Ahu tal Mbaitalami hu chehweed Yahudiya, ƙəsər chireth-lengga annabi hai kee tə ndaarha:

6 'Amma sa ƙəm Mbaitalami na hu
chehweed Yahudiya,
ƙəɗiwa ahur kutəryid wupəriya
Yahuda wa.
Kəsər a fadwa na kutəra a kyarha ɓa,
nən a tsaurha tə lafrha nafina
Isəreela.' " *

7 Tərgha Hirdus aah fasənggina nən ɓa ɓəɓee, tsahang mee nən kanda sayiddi na nanda wufəlngardi.
8 Thlən kanda nən Mbaitalami ɗə ndanggən kanda, "Dama ɗə ɗun səye laɓar wanɗa ɓa ya tə sammayirha. A walangɗun, ɓamaɓa ɓun pəreƙən nggima ɗiyaɗə ɗi tərang shilee teena."

† **1:21 1:21** ***Yeeso:*** Thləmɗi "Yeeso" tə mii Helenaya ni, ndəna "Djeshiwa" tə mii Ibraniyaya. Thləmɗi ndaarha ni, "Faara tə hərəkrha ni" * **1:23 1:23** Ishaya7:14 * **1:25 1:25** Luka2:21 * **2:6 2:6** Meka5:2

9 A kwasamaddi sək nanda laɓardi
ki kutəra, thlii nda wii fayindan nda.
Wufəlngardi ˈwa nanda narha a man kyad
yanfaara ɓa nagha a mbendan ɗəgha isha
a mbədi na wanɗa sə.
10 Na nanda wufəlngardi tək mbənda nda
fa kaan.
11 Kyana nda mindəɗa hai, na wanɗa
nda tə man Mairamu, ɓəra nda hai tərang
shilee nda teena. Tərgha inang ngganda
yawayindan ɗə fərang təfaasa nda tə urdi
tə mur.
12 Yanang ngganda kanda ahu səsəniirha
a wunda tə thləmad Hirdus wa, nanən kee
wuɗa nda tal ndan ɗə tə kwamana pak.

Ɗanda Yisufu tə Mairamu a Masar ɗə

13 A kwasamaddi wiina fasənggini,
tərgha təthlənda Chinəm ɓagha thləmad
Yisufu ɓa hu səsəniirha ndanggən, “Thliusə,
tərang wandi tə man ɗaana tə kanda a
Masar ɗə. Tsawama a mbədi ƙəl a pərang
ɗi ndən kun, ƙəsər Hirdus nən a kaɗa
wandi a ɓəlanggən.”
14 Tərgha thliigha sə təranggən wandi tə
man a fədigdi wiigha Masar ɗə.
15 Tsawa nda a mbədi ƙəl merna Hirdus.
Əndiya katəra nən hai ka a ləɗang ngganda
əndi ndaana Chinəm a mii annabi, “Aah yi
waana ɓa a Masar.” *

Bəlang Hirdus wangya həshya na nggu-ngguchit a Mbaitalami

16 Kəlana na Hirdus hai fasənggini na a
man kyad fara ɓa pəpələk ndan hai, səbgha
hurghən ɗə kaan. Thlənanggən sodjaya
ɗə a ɓəlangganda wangya həshya ɗə na
nggu-ngguchit a Mbaitalami tə tulayighən,
səlna hura yindan səri tə fingya səlwawa,
məməlla sayiddi pərangna fasənggini kyana
wufəlngarɗa ɓa.
17 Tərgha ˈya thləkna annabi Djermiya
ləghəddə:

18 “Səkɗəm huhwaarha a Ramah,
tərha tə thlee hura,
Rachal a tərha ka wanggighən
kardə nggabrha fa,
ƙəsər mər wanggighən ɗə.” *

Wutta Nadzarat ɗə

19 A kwasamaddi mərna Hirdus, tərgha
təthlənda Chinəm kyad fadghənən a Yisufu
hu səsəniirha a Masar,
20 ndanggən, “Thliusə tərang wandiya tə
man wuɗana chehweed Isəreela ɗə, ƙəsər
nafini na a kaɗa yiɓəd wandi mər nda ɗə.”
21 Tərgha Yisufu thliigha sə, təranggən
wandi tə man wuɗa nda chehweed
Isəreela ɗə.
22 Amma səknən wan Hirdus, Arkilus
ni hu tsənggam chin, a əna kutəryirha
a chehweed Yahuda, tərəm ɗərha nən
mbəɗaɗə. Yanangganda hu səsəniirha a
ɗəɗa ɗə wa, tərgha kyalthgha chehweed
Nggalili ɗə.
23 Ɗəgha tsaurha ahu tala na nda aarha
Nadzarat, ləghədgha ˈya thləkna annabiya:
“Na nda aaghən Tənadzarat.”

3

Tsahad Yahaya Təbaptisəma (Markus1:1-8; Luka3:1-18; Yahaya1:19-28)

1 Akwasamad huraya Yahaya Təbaptisəma
a pər laɓar Faara a fiya a kaheerha na a
chehweed Yahuda,
2 nagha a ndaarha, “Malaman ɗimiyid
nun, ƙəsər Kutəryid Talara nduwusɗa ɓa.”
3 Niif ɗani ndaana annabi Ishaya:

“Urarha a aah farha a kaheerha,
‘Tangsaaman kwamana Chinəm sə,
pəpənaman kwaman sarya ɗə a
ndəghən.’ ” *

4 Luwud Yahaya ənagha ndan tə was
thləkhmu, ƙənanggən muwun tə paama.
Ənnadghən mii mbeerha tə aam ɗee. *
5 Fiya na a Urshalima tə Yahudiya heu tə
chehweeya kahad na a mii kufad Urdun
ɗənda thləmadghən ɗə.
6 Kanda a pər ɗimiyid ndan, nagha a ənang
mbaptisəma kanda a kufad Urdun.
7 Amma nana Yahaya Farisaya tə
Sadukiyaya hangga a ɓarha mbəɗa ɓa nən
a ənang mbaptisəma fiya sə, ndanggən
kanda, “Kun huthlingya! Wun ƙəsgha
thləmad nun a ɗa səsad Faara nun hai na
ɓayi?

* **2:15 2:15** Hodzaya11:1 * **2:18 2:18** Irmiya31:15 * **3:3 3:3** Ishaya40:3 * **3:4 3:4** 2 Kutərya1:8

8 Ənama ˈya kyadgha ndaarha
malangɗun ɗimiyid nun.
9 A numaɗun ndon kee, ‘Chichid nəm
ni Ibrahim, mbə Faara a səsang ƙəm wa.’
Niya ndang nda kun na Faara tə səsəmnda
ha na a ənang wundakhnaya nən Ibrahim
sə tə feryini ya.
10 ˈWanda teena pangnda wurra a kul
ɗəfrha, kala ɗəfrha mbuwa nggətta ngga
nanda kyathlang nda ɗə muwangganda
ahu waarha ɗə.
11 Niyi a ənang mbaptisəma kun tə
aama. Amma niifa sə na ɓayi kalgha
nggi mu, tsəkki na a kwasanggi sahad pa-
hamggən hai wa, ndəghənggi ɓanən ənang
mbaptisəma kun tə Səsəna tə Peɗənda tə
waarha.
12 Nəghən tə ɗeng pəra ha, nən a pərang
ɗiɗiirha ɗə ngwanggən wan hwalidghən
ahu ɓirukkun hai. Nən a njang nda
ɗiɗidghən ɗə tə waarha mbuwa məra hai.”

Mbaptisəmad Yeeso
(Markus1:9-11; Luka3:21-22)

13 Tərgha Yeeso thliigha a Nggalili ɗəgha
kufad Urdun ɗə ka a ənangga Yahaya
mbaptisəma.
14 Amma Yahaya karɗafa a ənang
mbaptisəma nən Yeeso, ndəghən, “Kamɗə
sani əne mbaptisəma. Kama na ɓarha
thləmanna ɓa?”
15 Nggəmangga Yeeso ndəghən,
“Nanənya ngwa tsauka kee, ƙəsər kamɗə
a ləɗanggəm əngya heu na mid Faara.”
Tərgha nggəmngga Yahaya fa.
16 Hərəm nanda ənang mbaptisəma
Yeeso, kyanən sə ahur aamɗi kee, tərgha
talara inggaɗə na Səsən Faara nən a təra
hai ƙəla tətiliurha tsauka a tenggən.
17 Sək ururha nda a talara hai, “Waana
niya, nggəmni, niyi a tək mbəndəghən fa
kaan.”

4

Kəƙərang Sheetan Yeeso
(Markus1:12-13; Luka4:1-13)

1 Tərgha Səsəna tə Peɗənda ɗəgha tə
Yeeso a kaheerha ɗə ka a ƙəƙərangga shee-
tan. *
2 Yeeso karɗə aama yi ɓeena kumng-
git faɗa nda fəɗigrha tə yan fara. Ak-
wasamdghən ƙəsgha miirha ndən.
3 Tərgha sheetan ɓagha thləmadghən ɓa
ndanggən, “Ana Wan Faara ni sa, tsawang
feryini ya ka mburodi.”
4 Amma nggəmangga Yeeso ndanggən,
“Nəghən chichirethlee hai hu ɗeleewar
Faara:

‘Mbə tə mburodi kee na niifa ƙəra sə wa,
amma tə laɓaara na kyarha ɓa a mii
Faara.’ ”

5 Tərgha sheetan təranggən Urshelima
ɗə wupəri tə Peɗənda, təranggən ten Kən
Faara sə na a Urshelima.
6 Ndanggən, “Ana Wan Faara ni sa, puru
hweeɗe hai, ƙəsər nəghən chichirethlee
hai hu ɗeleewar Faara,

‘Nən a ndang fathlənggighən a nggawo wa
nda sə,
tə haryindan na nda a nggawo sə,
amana ɗəghang sarwa feera fa.’ ”

7 Nggəmangga Yeeso, “Nəghən chichireeth-
lee hai, ‘a ƙəƙərangna Chinəm Faarwa wa.’
”
8 Nggərgha Sheetan tərang nda a ten
wumnda sə na nzang kyaɗang kutəryid
ƙəshiirha nən heu tə mamnggitghən.
9 Ndanggən, “Ənggini heu ya niya furo
ƙən, a ɓərna hai fəree mamnggirha na.”
10 Ndangga Yeeso, “Kalu kwamanna hai,
Sheetan! Kəsər nəghən chichirethlee hai
hu ɗeleewar Faara:

‘Tətani a ɗəfang shilee na Chinəm Faarwa
in,
ndəghən katenggən na fərang mamng-
girha.’ ”

11 Tərgha Sheetan mal Yeeso nən. ˈBagha
fathləngya Faara ɓa ƙəlaghən ndaha.

Katərang Yeeso targhən hai a Nggalili
(Markus1:14-15; Luka4:14-15)

12 Səkna Yeeso muwang nda Yahaya hu
porsəna ɗə, mal Yahudiya nən ɗəgha Ng-
galili ɗə. *

* **4:1 4:1** Ibraniyaya2:18; 4:15 * **4:12 4:12** Matta14:3; Markus6:17; Luka3:19-20

13 ˈWa ɗərha nən Nadzarat ɗə a wudgha
Kafarnahum ɗə na a mii wuri aama tə
tsaurha, na a chehweed Dzebulu tə Naf-
tali. *
14 Kəsər a ləɗang ngganda ˈya ndana
annabi Ishaya tə ndaarha:

15 “Chehwed Dzebuluna tə chehweed Naf-
tali,
kunna a kwaman wuri aama, tə ƙəsər
kufad Urdun,
tə ƙəm chehweed Nggalili yi fingya
mbuwa wa Yahudaya.
16 Nafiya na tsaurha a wula nanda
kukwaryirha kaan,
Fingya na tsaurha a mishim mərra
kyad kukwaryirha ɓa.”*

17 Ka a farɗi ndən katərangna Yeeso pər
laɓar Faara hai, nagha a ndaarha, “Mala-
man ɗimiyid nun, ƙəsər Kutəryid Talara
nduwusɗa ɓa.” *

Katərang Yeeso wur fatsahayighən hai (Markus1:16-20; Luka5:1-11)

18 Nana Yeeso a wiirha hai a mii wuri
aam Nggalili, na nafiya nən səri a wan-
manggi nda Siman na nda aarha Mbiturus
tə wanman Andərawus. Na nda a ƙəs
təngya tə panggamnggi ndan ahu wuri
aamɗi ƙəsər fa ƙəs təngya ni.
19 Tərgha Yeeso ndanggən kanda,
“Mbuwama samadna, niya tsawang kun
fa ƙəs fiya ɓa.”
20 Tsu a mbəɗi kee malangganda
panggamnggi ndan mbu samadghən nda.
21 Chik nən ɗərha mbeeɗə, nggərghən
na nafiya səri a wanmanggi, Yakubu wan
Dzabadi tə wanman na Yahaya. Kanda
ahu kombuwol chii ndan Dzabadi, a
tangsang panggamnggi ndan ɗə, aagha
Yeeso kanda.
22 Tsu a mbəɗi kee malangganda kom-
buwol ndan tə chi ndan mbu samadghən
nda.

Tsahad Yeeso ha tə ƙəm ƙənang ɗə fiya (Luka6:17-19)

23 Yeeso wengɗə chehweed Nggalili ka-
had nagha a tsahang fiya ha hu ƙən tsa-
had Yahudaya nagha a pər Laɓara na
Mbənggən yi kutəryid Faara, tə ƙənang
nda fiya natə wanhaya ɗəɗamən tə ɓeerha
farha.
24 Laɓarghən ɗəɗa ɗə inggun ta Suriya
ɗə. ˈBang haya nda ɓa, heu tə fingya
natə wanhaya fa ɗəɗamən-ɗəɗamən, fin-
gya ƙənangna ənkaheeya kanda hai, tə
kachelya tə fingya mərna fandan hai,
ƙənanggən kanda heu.
25 Fiya hangga mbuwa samadghən, fin-
gya a Nggalili ɓa, fingya hu chehweerha
ɓa na nda aarha talya kum, fingya a
Urshelima ɓa tə Yahudiya tə fingya ƙəm a
pəm kufad Urdun ɓa.

5

Tsahad Yeeso ha aten parka a wumnda

1 Hərəmna Yeeso na fiya wumnda hai
hangga, tərgha wumnda sə tsauka hai.
ˈBagha fatsahayighən thləmadghən ɓa,
2 katəranggən tsahang kanda ha.

Parka r (Luka 6:20-23)

3 Fa parkayani nafiya sənggasə fa yamiya
ni hu səsəna,
ƙəsər Kutəryid Talara yi ndanni.
4 Fa parkayani nafiya na a tərha nanənya,
ƙəsər na nda a nggab kanda.
5 Fa parkayani nafiya mbuwa tərang ten-
dan sə,
ƙəsər na nda a har langad ƙəshiirha.
6 Fa parkayani nafiya na miirha a ƙəsa tə
hushim nggayirha;
ƙəsər nun a nggaala!
7 Fa parkaya ni nafiya na fiya a haɗang
kanda fa,
ƙəsər na nda a haɗang Faara fa.
8 Fa parkayani nafiya na hur ndan chahal,
ƙəsər na nda ana Faara.
9 Fa parkayani nafiya na ɓang tsau
ɗəɗemnggirha,
ƙəsər na nda aah kanda wangya
Faara.
10 Fa parkayani nafiya na a səsaarha ka
nggayirha,
ƙəsər Kutəryid Talara yi ndanni.

11 Fa parkayani kun, ana fiya a ˈyar kun,
səsangganda kun, kanda a nggaɓa kun tə

* **4:13 4:13** Yahaya2:12 * **4:16 4:16** Ishaya9:1 * **4:17 4:17** Matta3:2

ndaarha fa mbəlfeeya ni kun, ƙəsər ka nggi.
12 Ənama wutsəfayirha tə tək mbənda fa, nun wal ƙənaghən hangga a talara. Kəsər annabiya na ƙətəm səsangganda kanda kee.

Tsahad Yeeso ha aten fəsa tə kukwaryirha (Markus9:50; Luka14:34-35)

13 Kunni fəs ƙəshiirha. Amma a tər mbənda fəsa ɗə, ƙəƙən nəm nggər nggərang ɓa? Ɓalwa targhən sə wa, ƙəl iradə kee ishangga fiya hai.
14 Kunni kukwaryid ƙəshiirha. Wupəri na a mbərha na ɗangkam mbə ɓəɓeerha hai wa.
15 Tə ƙəm mbəm njang patilla tsəɓanggəm tə təɓa wa. A meghedghən nəm ɗəfang nda a mbəd wagrəghən tənən fərang kukwaryirha fiya na ahur mindəɗi.
16 Nəghən kee ƙəm, ngwa njargha kukwaryid nun hai a mbed fiya naghən nda, təna kowunni fal Chinun na a talara. *

Tsahad Yeeso ha aten ngyakhrha

17 A numaɗun ndon ɓani ɓa ka ɓi weleng ngyakhrha Musa ɗə tə yi annabiya wa. Ɓawi ɓa ka ɓi weleng kanda ɗə wa, amma ka ɓi ləɗang nda kanda.
18 Niya pərang ƙəkafek kun, ƙəl ma ngwala talara tə hweeɗe, mbə ˈyasə na nguchit a ƙətta ɗə hu ngyakhrha Musa wa, ƙəl ma ləghəddə heu.
19 Kala niifa təɗangga yanɗi na ngguchit ahu ngyakhkini teena ya, tsahang nggənən fiya ha ƙəm, nən a tsaurha ngguchit hu Kutəryid Talara. Kala niifa ƙəm ənagha taara tə ngyakhkiniya tsahanggən nən fiya ha ƙəm nən a tsaurha manggən hu Kutəryid Talara.
20 Niya ndang nda kun, a kalwa nggayid nun yi fasəngya ngyakhrha Musa tə yi Farisaya wa, mbun tam kyarha hu Kutəryid Talara ɗə wa.

Tsahad Yeeso ha aten səbrha hura (Luka12:57-59)

21 “Səkɗun ˈya ndang nanda chichiyinəm kaar tə ndaarha, ‘A ɓəlɗun farha wa, kala niifa ɓəlgha farha na a nda a ngwang kumarha sə.’
22 Amma nggi ƙəm niya ndang nda kun, kala niifa səbna hurghən ɗə tə shadghən na nda a ngwang kumarha sə. Niya nggər ndang nda kun niifa ndangga shadghən, ‘Ka wuɗe,’ na nda ɗərha təghən mbed fa ngwa kumaaya ɗə. Amma niifa ndangga shadghən, ‘Nura!’ na nda a muwang nda hu waarha ɗə mbuwa məra hai.”
23 “Tsaunən kee, a nanna a fər ən fərrəwa a Faara a mbəd sataka, a ɗalna teena hai səɓang na hur shadwa ɗə,
24 malu ən fərrəwa a mbəd sataka. Ɗuwa ɗə ˈwan ɗun tangsang pathlang nun tə shadwa, tərgha a ɓana ɓa, ɓa ɗərha mbeeɗə tə fərrəwa.
25 A huhwad niifa sa, kaɗu kwamana na a tangsanggun pathlang nun ƙəkar kapa nun səla kən ngwa kumarha ɗə. A karna fa, ɗənən təsa a mbed tə ngwa kumarha ɗə. Tə ngwa kumarha ƙəm nən fərang sa wan səsalya. Wan səsalya ƙəm na nda muworha hu porsəna.
26 Niya pəro ƙəkafek, mba kyarhaɓa wa ƙəl tiina ənɗi kyo nanda heu.”

Tsaharha Yeeso ha aten kulafayirha

27 “Səkɗun ndən tə ndaarha, ‘A ənanna kulafayirha wa.’
28 Amma nggi ƙəm niya ndang nda kun kala niifa ƙəlangga nuneefa sunaghənən ˈwaɗə teena ənaɗə kulafayirha təghən ahurghən.
29 A kyo yidwa yisəma hu ɗimiyirha hai, kutethleng sə muwangga ɗə. A nggushi ƙəɗeng na patu tal a fadwa ma muwangganda fadwa heu ahu waarha ɗə mbuwa məra hai.
30 Ana harwa yisəma a kyorha hu ɗimiyirha hai, kyathlang ɗə muwangga ɗə. A nggushi ƙəɗeng na patu tal a fadwa ma muwangganda fadwa heu ahu waarha ɗə mbuwa məra hai.”

Tsahad Yeeso ha aten mərra kakhrha (Matta19:9; Markus10:11-12; Luka16:18)

31 “Thlək ndan tə ndaarha, ‘Kala niifa kalgha nukkun hai tsawang ɗafa təta a chireethleng ɗeleewar nən sə yi kala hai.’
32 Amma nggi ƙəm niya ndang nda kun kala niifa kalgha nukkun hai a mbə aten ɗimid kulafayirha wa, kyang nən hu kulafayirha hai. Kala niifa ƙəm

* **5:16 5:16** 1 Mbiturus2:12

kakhka nuneefa kal nanda hai ənanən kulafayirha.”*

Tsahad Yeeso ha aten ɗəfmee

33 “Nggər ɗun səkƙən a mii chichiiyi nəm kaar tə ndaarha, ‘A təɗang ɗun ˈya in ndaanun a Faara wa, amma ƙəsaama ɗəfmi nun ha ənа nun a Chinəm.’

34 Amma nggi niya ndang nda kun, a ɗəf ɗun mee tə thləm talara wa, ƙəsər mbəd tsawud Faara ni.

35 A ɗəf ɗun mee tə thləm hweeɗe wa, ƙəsər ndəna mbəd yiɓəd sar Faara. A ɗəf ɗun mee tə thləm Urshalima wa, ƙəsər wupəri ni yi Faara, kutəra na manggən.

36 A ɗəf ɗun mee tə thləm ten nun wa, ƙəsər mbun mbang nggərang was nun hai tsauka pəpet nduwa iˈim wa.

37 ˈYa kamngga kee, ‘Yoo’ tsauka ‘Yoo,’ tə ƙəm ‘Awo’ tsauka ‘Awo.’ Kala laɓaara kalgha yanɗamu ya kyaghən ɓa a mii təmbəlfeddi.”

Tsahad Yeeso ha aten nggər haara mu (Luka6:29-30)

38 “Səkɗun ndən tə ndaarha, ‘Yirha a meghed yirha, thlaana a meghed thlaana.’ *

39 Amma niya ndang nda kun, a karɗun tə mbəlfeerha fa wa. A mbi niifa sa hu ƙəmeng wa yisəma, kyakhrang man patu ɓa ƙəm.

40 A huhwad niifa sa ka a thlanggən luwudwa, fərang kaɓad wa ƙəm.

41 A ngyaɓo niifa hu wiirha hai mel tal, weema ɗə kyab mel səri.

42 Kala niifa hwanowa ˈya, fərang, kala niifa kaɗagha kumarha a harwa a ˈyaɗang na wa.”

Nggəmama fa tsangginun (Luka6:27-28,32-36)

43 “Səkɗun ndən tə ndaarha, ‘Nggəmama tula yinun kar fatsan ngginun nun.’ *

44 Amma niya ndang nda kun, nggəmama fa tsangginun, hwana man Faara nafiya teena na a səsang kun.

45 A naɗun kee, nun tsaurha wangya Faara na a talara, ƙəsər nən fər yanfaara a ka nafiya tə fa mbəlfeeya. Nən ɓa ˈyaara a nafiya na tə nggayirha fa tə fingya mbuwa tə nggayirha fa.

46 Ana ɗun a nggəm nafiya na a nggəm kun kee, ƙəƙən nun wal parka? Ko fathlə tsamngya ni ma mbəna nda ənaarha kee wa?

47 A naɗun a əna nggayirha a pashiyi nun kee, ma nun a ənaarha kalgha fingya mu? Mbəna fa ɗahaya ənaarha kee wa?

48 Amma tsawama lələgɗa ƙəla nana Chinun na a talara lələgɗa.”

6

Tsahad Yeeso ha aten ənfəra

1 Kwarama a kyad ɗun nggayirha a mbed fiya ka a na kun nda wa. A əna ɗun kee, mbun wal ƙənaghən a har chinun na a talara wa.

2 A naɗun a fəra a kalɗun miighən ɗə ƙəla na fa thlərɓuya ənaarha hu Kən Faara, tə ten kwamangya, ahur wure ka a fal kanda nda wa. Niya pərang ƙəkafek kun, ˈWanda teena thlənda yi ndan ƙəna.

3 Amma a naɗun a fərang niifa ˈya na midghən, a nggəmɗun fa səngga yi kawa ˈya na yisəma a fəra wa.

4 No a fəra ɓəɓee, tərgha tsu na a na ˈya na a ənaarha ɓəɓee nən a fəro ƙənaghən.

Tsaharha ha aten hwan Faara (Luka11:2-4)

5 “Anaɗun a hwan Faara, a əna ɗun ƙəla fa thlərɓuya wa. Kəsər kanda na mindan sə hwan Faara ƙət ƙəkəɗa a ƙəngya yi hwan Faara, tə ƙəm aten kwamangya ahur tala ka a nagha fiya kanda. Niya pərang ƙəkafek kun ˈwanda teena wal nda ƙəna ndan.

6 Amma anaɗun a hwan Faara, kyama hur ƙənna ɗə, nggəlang nggun kwatminda a hwanang nggun chinun, mbuwawa nəm a naarha. Tərgha Chinun, na a na ˈya ɓəɓee, nən a fərang ƙənaghən kun.”

7 “Anaɗun a hwan Faara, a nggurɓang ɗun ˈya nun a thləkrha ƙəla nafiya səngwa Faara na a ənaarha wa. Tamngganda ndaarha na nda sək fandan a nanda a nggurɓang pathla mu.

* **5:32 5:32** Matta19:9; Markus10:11-12; Luka16:18; 1 Korontiyaya7:10-11 * **5:38 5:38** Kyarhaɓa21:24; Livitikus24:20; Ɗeleewar fa ngwa kumaya19:21 * **5:43 5:43** Livitikus19:18

8 A tsauɗun ƙəla kanda wa, ƙəsər Chinun
səndə ˈya na minnun kapa nun tsahang
mee.
9 Hwanama kiya.”

“Chinəm na a talara
a chilɓi thləm wa nəm ha.
10 Kutəryid wa ɓagha ɓa.
ˈYa na midwa a ənaghənan,
hu ƙəshiirha ƙəla yanɗi na nanda a
ənaarha a talara
11 Fərang ənnadmid par fara kan.
12 Chahang ɗimiyid nan kanɗə,
ƙəla nan chahanggən fingyaɗə na a
ənang ɗimiyirha kan fa.
13 A ɗənna tə kan hu ƙəƙərra ɗə wa,
amma hərghang kan a haar
təmbəlfeddi.”

14 Kəsər a chahang ɗun ɗimiyindan
fiyaɗə ənangga ɗimiyirha kun fa, Chinun
na a talara ƙəm nən a chahang ɗimiyid
nun kun ɗə.
15 Amma a chahang nggun ɗimiyid ndan
fiya ɗə wa, Chinun na a talara ƙəm mbə
chahang ɗimiyid nun kun ɗə wa.

Tsaharha ha aten kar aama

16 “Anaɗun a kar aama, a ndeng ɗun yid
nun hai ƙəla na fa thlərɓuya ənaarha wa,
ƙəsər na nda ndeng yindan hai təna fiya
səndasə na nda a kar aama. Niya pərang
ƙəkafek kun, ˈwanda teena thlənda ƙəna
ndan.
17 Amma ana ɗun a kar aama,
tsətsəɗang was wa ƙəm fəɗeerha na aten
wa,
18 amana fiya sənda sə nun a kar aama.
Chinun mbuwawa nəm a naarha, na a
na ˈya nəm a ənaarha ɓəɓee, nən a fərang
ƙənaghən kun.”

Tsaharha ha aten wumnda ƙəna a talara (Luka12:33-34)

19 “A ɗəfang ɗun ƙəna alten nun ɗə hu
ƙəshiddiya, na məmemngya tə həla səbang
nda ɗə, tə ƙəm na ngaarya kyarha ɗə
tərang ngganda wa.
20 Amma ɗəfa man ƙəna altennun ɗə
a talara, mbuwana məmemngya tə həla
səbang ɗə, tə ƙəm mbuwana ngaarya
kyarha ɗə ngaara nda.
21 Kəsər kala mbərha nana ƙənawa sə
ndəna mbəd numad wa.”

Kukwaryid farha (Luka11:34-36)

22 Yirha ndəna kukwaryid farha, ana
yidwa kanglang hai, fadwa na heu nən
narha lələgɗa tə kukwaryirha.
23 Amma a mbə yidwa kanglang hai wa,
fadwa na heu nən narha tə wula. Ana
kukwaryirha na a fadwa wulani, fadwa
na heu nən narha tikɗik.

Manang nda Faara wa nduwa ƙəna wa (Luka16:13)

24 “Mbə mafarha sə na ənang taara tu-
raya səri wa. Tsauɗə nən nggəm tal kar
tahadghənən, nduwa ƙəm mananggən tal
sar tahadghənən. Mbə ənaarha hai ənang
taara nun Faara tə wuɗəɓəla kyab wa.”

A ɓilladun wa (Luka12:22-31)

25 Tsaunən kee, niya ndang nda kun,
a ɓilladun tə yiɓəd nun wa, tə ˈya nun
ənnarhami tə sarha wa, nduwa fannun
ˈya nun kala fa wa. Kalwa yiɓəd nun
ənnarhami wa, nduwa kalwa fannun ˈya
nun a kala fa wa?
26 Kəla man wuɗikkya lee! Mba nda
həfrha wa, mba nda haathla wa, mba
nda tə ƙən ənnarhami nduwa ɓiriukya wa,
ko nanən kee na Faara fərang ənnarhami
kanda. Səngunsə mamnggit nun kalɗə yi
wuɗikkya wa?
27 Wunni ahur nun aten ɓilladghən na
mbang chik ɓenggən hu ƙəshiirha?
28 Kama nun ɓillarha aten lukkya? Kəla
man fid ɗəfya na tsərha. Mba nda əna
taara, ko pu kaɓarha wa.
29 Ko nanən kee, niya ndang nda kun,
ko kutəra Sulemanu tə mamnggitghən ˈwa
wa ngwarha fa ƙəla tal ahur ndan wa.
30 Ana Faara a ngwang nda fid ɗəfya fa
na a hee kiya, hwaliirha nasə a weeriya,
a ɓinda ƙəm njigha ɗə, sakkwa kun nən
ngwang kun fa. Kama nanun tə yamid
fərƙəkafek?
31 “Nanən kee a ɓilladun aten əngginiya tə
ndaarha, ‘Ma nan ənnarhami? Nduwa, ma
nan saarha? Nduwa, ma nan kala fa?’ ”
32 Kəsər nafiya səngwa Faara ndəna kaɗa
tur əngginiya, Chinun na a talara səndasə
na minnun sə əngginiya.

33 Kaɗama kutəryid Faara ˈwan tə əna
nggayirha, ənggini na heu ƙəmya nən a
fəranggən kun.
34 Tsaunən kee, a ɓilladun tə ɓinda wa,
ƙəsər ɓinda nən a ɓarha ɓa tə ɓilladghən.
Kala parra yanfaara nəghən tə ɓillad al-
tenggən.

7

Tsahad Yeeso ha aten ngwang kumarha fingya
(Luka6:37-38,41-42)

1 “A ngwangɗun kumarha fingya wa,
kun nggima mba nda ngwang kumarha
kun wa.
2 Kəsər na nda a ənang nda kun ƙəla
ənang nun fingya. Tasau nun a ƙəƙərang
fiya sə ndəna nda ƙəƙərang nda kun sə.
3 Mani na ƙəlang hwaliirha na a yid
shadwa, sa kula ƙəɗang miwaarha ɗə na
a yidwa?
4 Kəƙən na ndang nda shadwa, ‘Wanya
ni a ƙəɗo hwaliirha ɗə a yidwa’ kula sa na
miwaarha na yidwa?
5 Sa təthlərɓu! Katərang ƙəɗang miwaddə
ˈwan na yidwa təna na mana hai ngga,
na a mbangga ƙəɗang hwaliirha ɗə na yid
shadwa.”
6 A fərang ɗun ˈya wuɗaya na chahal wa.
A tsamang ɗun ən thləmaaya ɗə tə ən uraya
natə wuɗəbəla fa a ƙəlengarya ɗə wa. A
əna ɗun kee, na nda ishang hai a kamu
saryi ndan. Na wuɗa yini a kyaharra hai
njarang ngganda kun ɗə kushir-kushir.

Tsaharha ha aten hwan Faara
(Luka11:9-13)

7 Naama a hwanda na nda fərang kun.
Naama a kaɗaarha nun a waala. Naama a
ɗək kwatminda, na nda inanggən kun hai.
8 Kəsər kala niifa hwangga, na nda a
fərang, niifa kaɗagha ƙəm nən a waala.
Kəmɗarha kala niifa ɗəkka kwatminda
nanda inanggən hai.
9 Wunni ahur nun, a hwanang wanggən
mburodi fərang feera nən?
10 Nduwa a hwanang ɗə təna fərang
hulthne nən?
11 A tsauɗə, kun na fa mbəlfeeya sənɗun
ˈya nun fərang nda wangginun əngya na
ngga, sakwata chinun a talara, nən fər
əngya na ngga a nafiya na hwanda.
12 Tsaunən kee, ənaman ˈya fiya ƙəla na
mid nun a ənang ngganda kun. Kəsər
tsahad ngyakhrha Ɗeleewar Musa niya tə
yi annabiya.

Tsaharha ha aten kwatkirma na iˈyaɓa
(Luka13:24)

13 Kyarha hu kutəryid Faara ɗə tətani
kyana tə kwatkirma na iˈyaɓa. Kwaman
ɗərha hu waarha ɗə nəghən manggən,
kwatkirəm nggən ƙəm nəghən ƙəthləng,
nafiya hangga wurgha kwaman ɗi.
14 Kwatkirəm wal yibrha nəghən ng-
guchit, tə ƙəm kwamanggən nəghən
pəɗaghən, nafiya na a kyarha sə na nda
ngguchit.

Tsahad Yeeso ha aten annabiya fa nggaɓaya
(Luka6:43-44)

15 Kwarama tə annabiya fa nggaɓaya.
Na nda ɓarha thləmad nun ɓa tə lukrha
fa ƙəla chauraya, amma hur ndan nəghən
ƙəla məmereeya.
16 Nəm sənang kanda hai ahu ən ənad
ndan ƙəla nəm sən ɗəfrha tə tur wang-
gighən. Mbəm ɗakh wan inabi ɓa a fad
ndaha wa, nduwa wan shiɓarha a fad
ndakh mbəlfeerha wa.
17 Ɗəfrha na ngga nən nggət wan ɗəfrha
na ngga, ɗəfrha mbuwawa ngga nən nggət
wan ɗəfrha mbuwawa ngga.
18 Ɗəfrha na ngga mbə nggət wan
ɗəfrha mbuwawa ngga wa, tə ƙəm ɗəfrha
mbuwawa ngga mbə nggət wan ɗəfrha na
ngga wa.
19 Kala ɗəfrha mbuwa nggət wan ɗəfya
ngga na nda kyathlang ɗə muwang ng-
ganda ahu waarha ɗə.
20 Nəghən kee, ƙəla nəm sənang ɗəfrha
hai tə tur wanggighən, nəm sənang
annabiya fa nggaɓaya hai kee ƙəm tə ən
ənad ndan.

Tsahad Yeeso ha aten kyaarha hu Kutəryid Talara ɗə
(Luka13:25-27)

21 “Mbə fiya heu na a aah nggi, ‘Chinəm,
Chinəm,’ na a kyarha hu Kutəryid Talara
ɗə wa, amma ƙəl nafini ənagha ˈya na mid
Pəpa na a talara.”
22 “Nafiya hangga na a ndeerha a farɗi,
‘Chinəm, Chinəm,’ pər ɗan laɓar Faara tə

thləmwa, tə ƙəm kyang ɗan ənkaheeya sə tə thləmwa, tə ƙəm ənа ɗan ənwulteengya hangga tə thləmwa.”

23 “Amma niya nggərang kanda sə, ‘ˈwawi sən kun wa. Weema ma thləmadna kun fa mbəlfeeya!’ ”

Karapu aten fa təngya səri (Luka6:47-49)

24 Kala niifa kang ngga thləmaarha tsahad na fa ənа taara nən sə nəghən ndəndəl, kəla niifa təngga wurighən aten feera.

25 Ɓana ˈyaara hai, ləghədgha kufaarha, ɗəkka ɓereu ˈyaara wuriɗi amma mbangwa chang hai wa, ƙəsər təngga ndan aten feera.

26 “Amma niifa səkka tsahad na ənawa taara sə wa, nəghən ƙəla nur niifa təngga wurighən aten chehweerha.

27 Ɓana ˈyaara hai, ləghədgha kufaarha, ɗəkka ɓereu ˈyaara wuriɗi chang nggən hai hwaf.”

28 Ngwalang na Yeeso tsahadghən ha, fiya wumngga hai ənа ənwulteena nda aten tsahadghən ha.

29 Kəsər tsahadghən ha nəghən ƙəla niifa na tə səsəmnda, mbə ƙəla fatsahaya yi ngyakhrha wa.

8

Tsaɓang Yeeso niifa ɗə na tə wanhad termeerha (Markus1:40-45; Luka5:12-16)

1 Tərna Yeeso hai a wumnda, takkwagha fiya ndən hangga.

2 Na niifa sə na tə wanhad termeerha fa, nanən Yeeso ɗəgha thləmadghən ɗə, ɓərgha hai a mbedghən hwanggən nən ndanggən, “Chinəm, a nggəmna fa na mbang tsaɓeeɗə.”

3 Tərgha Yeeso fər harghənən ɗə tsuwarghənən fa ndanggən, “Nggəmɗi fa a tsaɓana ɗə. Tsaɓuɗə!” A mbəɗi tsu kee, termeddi ndəkka hai təghən.

4 Tərgha ƙəsgha Yeeso thləmadghən ndanggən, “A pərang nan niifa wa, amma ɗuwaɗə kyaɗang fadwa firis na sa nən. A əno sataka təna fiya səndasə tsabnaɗə kəla ndana ngyakhrha Musa.”

Yeeso ƙənang ɗə mafad mamnda sodja Romaya (Luka7:1-10)

5 Kyana Yeeso Kafarnahum hai, ɓagha mamnda sodja Romaya thləmadghən ɓa hwanggən nən ndanggən,

6 “Chinəm, mafadna kalth a wuri mbə kanglang wa, mər fadghən hai nəghən a səsarha kaan.”

7 Ndangga Yeeso, “Niya ɗərhaɗə ɗi ƙənang nda.”

8 Tərgha mamnda sodja Romaya nggəmanggən Yeeso ndanggən, “Chinəm, tsəkki na a ɓana minda kyana ɓa wa, amma a nggəmna fa kalu sə kee a mbəɗi na nana na mafanna a ƙənda.

9 Kəsər nggi niyi akamu ngyakhrha niifa, ƙəmɗa tə sodjaya a kamuna. Ni ndangnda yanɗiya, ‘ɗuwaɗə’, nən ɗərhaɗə; yanɗi taarha ƙəm ndanggi ˈɓoɓaˈ, nən a ɓarha ɓa, ndanggi mafanna, əno kiya, ənagha ƙəla ndangni.”

10 Səkna Yeeso ndən kee, wulangga teena. Kyahargha hai ndanggən nafini na a mbu samadghən, “Niya ndang nda kun, ahur Isəreela ˈwawi wal niifa tə fərƙəkafek fa tə kanglanggirha ƙəla yanɗiya wa.”

11 “Niya ndang nda kun, fiya hangga na a ɓarha ɓa a man kyad yanfaara tə man həmndəghən, na nda a tər mbəd tsawud ndan tə Ibrahim, tə Ishaku tə Yakubu ahu wutsəfayiddi hu Kutəryid Talara.

12 Amma Isəreelaya hangga kya nanda ənа Kutəryiddi ka kanda, nanda a muwang kanda ahu wula ɗə, a mbəɗani na nanda a tərha sə tə ƙət mee.”

13 Tərgha ndangga Yeeso mamnda sodja Romaddi, “Wuɗu wureeɗə, ka fərƙəkafekkid wa ni ənagha ndən katəra nən hai kee.” Mafaddi keeghən ƙəngga məməlla sayiddi wu.

Kənang Yeeso fiya hangga (Markus1:29-34; Luka4:38-41)

14 Səlna Yeeso a minda ki Mbiturus ɗə, ɗəgha wal thlaɓər Mbiturus tənuwunda fadghən ɓee kalth hu səra.

15 Tsuwargha Yeeso harghən fa, ƙəngga. Tərgha thliigha sə fərang ənnarhami nən.

16 Tsəna figrha hai, nafiya natə ənkaheeya fa hangga ɓa nda tə kanda thləmad Yeeso ɓa. Kyanggən ənkaheeyina

sə tə mee kee, tə ƙəm ƙənanggən haaya heu.
17 Ənanən əndiya ka a ləghədgha laɓardi thləkna Chinəm tə mii annabi Ishaya, ndanən:

“Tərang ɗə ɓeerha fayi nəm,
tə ƙəm ƙəɗanggən wanhayi nəm ɗə.” *

Pəɗayid mbu samad Yeeso
(Luka9:57-62)

18 Kəlang na Yeeso fiya wumngga thləmadghən ɓa, ndanggən fatsahayighən a ɗənda pəm wuri aama Nggalili ɗə.
19 Tərgha tal ahur famaləmngya ngyakhrha Musa ndanggən, “Mala, niya mbusamad wa kala mbərha na a ɗərha saaɗə.”
20 Nggərangga Yeeso sə, “Tsarwaya tə kwandan sə, wuɗikkya na hu ɓereurha tə ƙəndan sə, amma Wan Niifa mbə mbədghən sə ko na a ɗəfanggən tenggən sahai wa.”
21 Tal ahur fatsahayighən ndanggən, “Chinəm, malee ˈwan wuɗi wureeɗə ɗi pangnda pəpa.”
22 Amma ndangga Yeeso, “Mbuwu samanna nanənya! Malang mərya pang ngganda mərrəndan.”

Yanang Yeeso ɓereu ˈyaara
(Markus4:35-41; Luka8:22-25)

23 Tərgha Yeeso kyagha hu kombuwol hai katəranggən təɗang wuri aamɗi teena tə fatsahayighən.
24 Kula səndəndan sə, ɓagha ɓereu ˈyaara ɓa na kanglang ahu wuri aam ɗaɓa katərangga aamɗi kuɗufulla hai nagha aama a pisha ahur kombuwol ɗa hai. Amma tərang ɓeena Yeeso ɗə.
25 Ɓəgha fatsahayighən ɗə mekhneng ngganda sə ndang ngganda, “Chinəm, hərghang ƙəm! Nəm a hwaarha ɗə!”
26 Amma nggərangga Yeeso kanda sə, “Kama nun a tərəmnda? Kəɗi fərƙəkafekkid nun!” Tərgha thliigha sə yanaggən ɓereuɗi tə kuɗufulla aamɗi, nggasgha mbərha hai.
27 Kəsangga ənwulteena fatsahayighən tsakhmee nda, “Tur niif wunni ya? Ko ɓereurha ni tə kuɗufulla aama na nda a takkwa ˈya ndanən!”

Kənang Yeeso nafiya səri na tə ənkaheeya fa
(Markus5:1-20; Luka8:26-39)

28 Səlna Yeeso a pəm wuri aam ɗaɗə, na a man ki chehweed Nggadaraya, nafiya səri na tə ənkaheeya fa ɓa nda thləmadghən ɓa. Ɓagha nda ɓa a mbəd ten kwaya, mbə niifa sə na mbang mbəraɗə tə mbəɗi wa, ƙəsər tsau nda ən tərəmnda.
29 Katərang ngganda huhwang nda hai na nda a ndaarha, “Ma djiɗoyiwa tə kan, Wan Faara? Ɓana ɓa ka a səsangga kan kapa na far ngwa kumad nan tsərha hai wa?”
30 Tsau tə mbəɗi na ƙəlengarya sə na a lafrha.
31 Hwangga ənkaheeyini Yeeso, “A kyang na kan sə, ɗang kan ahur chiɓəd ƙəlengaryina ɗə taarha.”
32 Ndanggən kanda, “Ɓaama ɗə!” Nanən kee kya nda sə ɗənda ahur ƙəlengaryina ɗə. Chiɓəd ƙəlengaryini kahat ɗaa nda ahur wuri aam ɗaɗə hwaa nda ɗə.
33 Nafini na a laf ƙəlengaryini ɗaa nda hur tala ɗə pər ənɗa nda katəragha hai heu, tə ƙəm ənɗi katəragha hai tə nafini səri na tə ənkaheeya fa.
34 Tərgha nafiya hur talɗi heu kya nda ɓa ka ɓa nda na Yeeso. Na nanda Yeeso hwanggənda a mal chehweed ndan nən.

9

Kənang Yeeso niifa mərna fadghən hai
(Markus2:1-12; Luka5:17-26)

1 Kyagha Yeeso ahu kombuwol hai ɗəgha hu talghən ɗə mannən sə Kafarnahum.
2 Ɓagha fingya nafiya ɓa tə niifa mərna fadghən hai kalth ahu ɗənggəla. Nana Yeeso fərƙəkafekkid ndan, ndanggən niifɗi mərna fadghən hai, “A ɓilladna wa waana, chohonda ɗimiyidwa ɗə.”
3 Fingya famaləmgya ngyakrha na nda a ndaarha ahur ndan tə ndaarha, “Kamshiɗiya nəghən a sar Faara.”
4 Sənangga Yeeso numad ndan hai ndanggən kanda, “Kama nun numad ən mbəlfeerha kiya ahur nun?
5 Yanggini pəpa, a ndang nggi tə mərra faɗɗi, ‘Chohonda ɗimiyidwa ɗə wa,’ nduwa, ‘Thliusə wiu wa?’

* **8:17 8:17** Ishaya 53:4

6 Amma niya kyaɗang ndaarha kun,
Wan Niifa nəghən tə səsəmnda ha hu
ƙəshiddiya yi chakh ɗimiya.”
Tərgha ndanggən niifɗi mərna fadghən hai,
“Thliusə, tərang ɗənggəlwa sə, wiina
wureeɗə.”
7 Thliigha niifɗa sə harad ɗəgha
wureeɗə.
8 Nagha fiya wumngga hai ənɗi
katəragha hai ƙəsangga ənwulteena
kanda. Tərgha manang ngganda Faara tə
thlənangga niifa ɓa natə səsəmnda fa kaan
kiya.

Aah Yeeso Matta a mbu samadghən nən (Markus2:13-17; Luka5:27-32)

9 Nana Yeeso ɗiye mbeeɗə tə wiirha na
niifa nən na nda aarha Matta, ndəghən
tsau a mbəd thlə tsamnda.
Tərgha ndangga Yeeso, “Mbuwu samanna.”
Thliigha sə mbu samadghən nən.
10 Tsəɓaku, na Yeeso a həb ənnarhami
a wuri ki Matta, ɓagha fa thlə tsamngya
tə faɗimiya hangga, həb ənnarhami nda
təghən tə fatsahayighən.
11 Nana Farisayini ndən kee, tsahang
mee nda fatsahayighən ha, “Kama na
təmaləm ndənun həbrha tə fathlə tsamngya
tə faɗimiya?”
12 Səkna Yeeso ndən kee, nggəranggən
kanda sə, “Nafiya na ƙəkanglang hai mba
nda kaɗa təpurha wa, kəl nafiya mbuwa
ƙəkanglang.
13 Nanənya, ɗamaɗə ɗun tsaha ənɗi na
laɓar Faara a ndaarha, ‘haɗang nda niifa
fa ndəna minna a fannun, mbə sataka wa.’
Kəsər ɓayi ɓa ka a aah nafiya ni na a
numad ndaarha na nda a ənа nggayirha
wa, amma kəl fa ɗimiya.”

Tsakhmee aten kar aama (Markus2:18-22; Luka5:33-38)

14 Tərgha ɓagha fatsahaya Yahaya a
thləmad Yeeso ɓa ndang ngganda, “Ma
ənagha ndən kan tə Farisaya a kar aama,
amma fatsaha yiwa mba nda kar aama
wa?”
15 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kəƙən
na hur pashiya wutsamnda səbrha ɗə
ndəghən wutsamnda ɓalɗə a thləmad
ndan? Na fara ɓayi nanda a tərang wut-
samnda ma kanda. A farɗa ni na nanda a
kar aama.
16 “Mbə niifa sə na mbuhwang suhurra
lukrha tə weerənda ɓar kaɓaarha wa,
ƙəsər na mbuhuddi a njarang nda
luwuɗɗa ɗə, njarrəghən nən a kal yi kaar.
17 Tə kəm mbə niifa sə na irang nda
weerənda aam inabi ahu suhurra sam-
samiya hai wa. A irang nda sa hai, na
samsamiyini a ɗathla ɗə, na aam inabiɗi
a iraaɗə, samsamiyini na nda səbrha ɗə.
Weerinda aam anab, kamɗə a irang nggəm
ahu weerənda samsamiya hai. A ənaɗəm
kee na aam inabiɗi tə samsamiyini a ɓaala
hai.”

Kənang Yeeso wutarad Yayirus tə nuneefa (Markus5:21-43; Luka8:40-56)

18 Yeeso ɓalɗə a kalang kanda sə, ɓagha
mamnda ƙən tsahad Yahudaya ɓa bərgha
hai a mbedghən ndagha, “Mərgha wutarad
na kukuling ya, ɓoɓa ɓa tsəwarghən fa, nən
a thliirha sə tə yibrha.”
19 Thliigha Yeeso sə tə fatsahayighən
mbu samadghən nda.
20 Tərgha na nuneefa sə ənagha hurarha
kumkap səri fara a ɓang fa hai. Ɓagha ɓa
təman ƙəsərghən tsuwar mii luwudghənən
fa,
21 ƙəsər numaghən tə ndaarha, “Ko
luwudghən tsuwar ni fa kee, niya ƙənda.”
22 Kyaharna Yeeso hai na nən
ndən, ndagha, “A ɓillanna wa, waana,
fərƙəkafekkid wa ƙənoɗə.” Tsu a mbəɗi kee
ƙəngga.
23 Kyana Yeeso minda ki mamndəɗa hai,
na fa pi perəmngya nən tə fiya wumngga
hai kanda a mbeela.
24 Tərgha ndagha, “Kyama ƙəshaaɗə,
mər wa wutaraddi wa, nən a shiirha ni
kee.”Amma masangga fiya wumngga hai.
25 Akwasamaddi rək nanda fiya
ƙəshaaɗə, kyagha ɗə ƙəs har wutaraddа
nən, thliigha sə.
26 Laɓar ənwulteenɗiya weldaɗə ahu
chehweddi kahat.

Kənang Yeeso kwamaya tə niifa mbuwa mbang kaala sə

27 Akwasamaddi malna Yeeso mbəɗi,
kwamaya səri həshya mbu samadghən nda
kanda a aaghən, “A haɗowan fa, Wan
Ndauda!”

28 Kyana Yeeso hur minda hai, tərgha kwamayini ɗənda thləmadghən ɗə, tsahang mee nən kanda, “Fərɗun ƙəkafek ni mbang ƙənang kun wa?” Nggərang ngganda sə “Ha i, Chinəm.”
29 Tərgha tsuwar yiyi ndan nən fa ndagha, “Kəsər ka fərƙəkafekkid nun, nun a ƙənda.”
30 Tərgha yiyi ndan inggaɗə. Kəsgha Yeeso thləmad ndan kaan ndagha, “A pərang ɗun ndən niifa wa.”
31 Amma kya nda sə pər laɓar ɗaa nda ahu chehweddi kahat.
32 Kyana nda sə, na niifa sə natə ənkaheerha fa mbə mbang kalasə wa, ɓa nda təghən thləmad Yeeso ɓa.
33 Kyang na Yeeso ənkaheeddə sə, niifɗi mbuwa mbang kalasə kalgha sə. Fiya wumngga hai ƙəsgha ənwulteena kanda ndaa nda, “'Waghəm tam na 'ya manggən ƙəla yanɗiya a Isəreela wa.”
34 Amma ndagha Farisaya, “Mamnda ənkaheeya fərangga səsəmnda kyang nda ənkaheeya sə.”

Kəɗi fatarya

35 Yeeso wengɗə wupəriya hai tə talya heu a tsahang fiya ha ahu ƙən tsahad Yahudaya, tə pər Laɓara na Mbənggən yi Kutəryid Faara, tə ƙəm a ƙənang nda fiya natə wanhaya ɗəɗamən-ɗəɗamən.
36 Nana Yeeso fiya wumngga hai, haɗangga nafina fa, ƙəsər na nda hu səsaarha, mbə niifa sə na ɗang kanda sə wa. Na nda kəla chauraya na kula təlafrha.
37 Tərgha ndanggən fatsahayighən, “Mul hathla hai, amma ƙəɗi fatarya.
38 Tsaunən kee, hwanama təheddi, thlən fatarya nən ɓa ɓanda hathlang sə.”

10

Wur Yeeso fathləngya kumkap səri (Markus3:13-19; Luka6:12-16)

1 Aagha Yeeso fatsahayighən kumkap səri a thləmadghən ɓa, fərang səsəmnda nən kanda a kyang ngganda ənkaheeya sə tə ƙəm ƙənang ngganda wanhaya ɗəɗaməndəɗaman tə ɓeerha farha.
2 Kulo thləm fathləngya Yeeso kumkap səri ya:

Siman nanda aarha Mbiturus,
Andrawus wanman Siman,
Yakubu wan Dzabadi,
Yahaya wanman Yakubu,
3 Filibus,
Mbatalomi,
Toma,
Matta tə thlə tsamnda,
Yakubu wan Alfiyus,
Taddiyus,
4 Siman təsərək chehweedghən,
Yahuda Iskaryoti fərgha Yeeso ɗə.

Thlən Yeeso kumkap səri ɗi (Markus6:7-13; Luka9:1-6)

5 Thlængga Yeeso kumkap səri ɗi ndanggən kanda, “A ɗuɗun thləmad fingya ɗə mbuwa Yahudaya, nduwa talya Samariyaya wa.
6 Amma ɗaama thləmad nafiya Isəreela ɗə, chauraya Faara sahadgha.
7 Ɗaamaɗə ɗun ndangnda kanda nduwus Kutəryid Faara ɓa.
8 Kənaman haya, thleeman mərya sə, ƙənaman fingya natə wanhad termeerha fa, kyaman ənkaheeya sə. Fərang nggandan kun ka, kun ƙəm fəramadghən ka ƙəla thlənun ndən!
9 A ƙəsɗun wuɗəɓəla ha hu panjakwan nun wa, ko təfaasa, nduwa wurirha, nduwa kala 'ya na ƙəla wuɗəɓəla wa.
10 A ƙəsɗun yawarha ha tə lukrha tə pakhma, nduwa səsaala wa. Kala 'ya fərang nanda kun a karɗun ndən wa, ƙəsər tətaara kamɗə a wal ənnarhami nən.”
11 Kala wupəri nduwa tala kyanun sahai, kaɗaama ka niifa tsawun ahur mindəghən ta far ɗaɗə nun a mal taldi.
12 A kyaɗun hur minda hai, ndaama'ya tə ƙəm fərang parka nun kanda.
13 Ana ka minda ni ngwa tsauka parkad nun sə. Amma a mbusə kee wa, ngwa wudgha parkad nun a fad nun ɓa.
14 Kala tala nduwa wure kyanun sahai, a thluwa nda kun fa wa, nduwa kar nda kang thləmaarha kun fa, anaɗun a wiirha paman tinid mbəɗa ɗə na a fad sarnun.
15 Niya pərang ƙəkafek kun, a far ngwa kumarha a nggushi nda Sodom tə Nggomara na nda a haɗang kanda fa ma taldi.

Səsaarha na ɓayi (Markus13:9-13; Luka12:11-12; 21:12-19)

16 Niya thlən kun ƙəla chauraya ahur məmereeya ɗə. Nanən kee tsawama thlad-wayirha ƙəla huthlingya tə ƙəm tsawama məsələmnda nafiya ƙəla kataprakkya.
17 Kwarama! Kəsər na nda a ɗərha tə kun mbed fa ngwa kumaya ɗə tə ƙəngya tsahad Yahudaya tsaɗa kun nda.
18 Nanda a ɗərha tə kun a mbed ng-wamnaya ɗə tə kutərya ƙəsər ka nggi. Əndaniya na fərang kwamana kun pərang ƙəkafek nun kanda atenna.
19 Amma a ƙəsang nda kun a ɓillaɗun tə ˈya nun a thləkrha tə ƙəƙən nun a thləkƙən wa. Kəsər a məməlla sayidɗi na Faara a pərang ˈya kun nun a thləkrha.
20 Kəsər mbə kunni na a kaala sə wa, Səsən Chinun ni na a kaala sə ahur nun.
21 “Wanmana nən a fər wanman a ɓəlang ngganda. Chingya na nda a fər wanggin-dan, na wundakhnaya a thleng fa nggət yindan fa a ɓəlang ngganda kanda.
22 Na fiya heu a kar kun ƙəsər ka nggi. Amma kala niifa ƙərəsgha, nən a hərəkrha.
23 A səsang nda kun ahu yanɗi tala ya, ɗaama hu tala ɗə pak. Niya pərang ƙəkafek kun, Nggi, na Wan Niifa, ni a wutta ɓa kapa nun weng talya Isəreela hai heu.”
24 “Wan təmakarantarha mbə kal təmaləmndəghən wa, tə ƙəm mafarha mbə kal turighən wa.
25 Wangya makarantaya kamɗə a na nda ƙəla təmaləmndən ndan, mafaya ƙəm a na nda ƙəla turi ndan. Nanən Nggi, na tuwuri ɗi, anda nggi kogna ənkaheeya, wangya wuriɗi ƙəm na nda aah kanda tə thləma kalgha yina mu!”

Yanɗi kamngga a tərəmnggənəm (Luka12:2-7)

26 “Nanən kee, a tərəm ɗun fingya na a səsang kun wa. Kəsər na farghən ɓayi kala ˈya na nggənggəla na nda a inang ɗə; kala ˈya na ɓəɓee ƙəm nən a kyarha pəpal ɓa səkƙəna fiya heu.
27 ˈYa pərang ni kun hu wula, təraman urad nun sə pərghən nun a yanfaara a ɗalth mbərha hai. ˈYa shishiwang ni kun hu thləmaarha hai, tərama ten ƙənna sə təranggun urad nun sə pərghən nun səkƙəna kowunni!
28 A tərəm ɗun fingya na a ɓəl farha wa; ƙəsər mba nda mbang ɓəlang shingnda wa. Amma tərmama Faara katenggən, ndəghən na mbang ɓəlang farha tə shingnda kyab ahu hwanga.
29 Mbə na nda heng wuɗikkya ɗə səri kobo tal wa? Amma a muk tal a hweeɗe hai na Chinun sənda sə.
30 Ko was tengginun heu nəghən thləthləɗa.
31 Nanən kee, a tərəm ɗun wa; kal ɗun wuɗikkya hangga a mbed Faara.”

Kyad sənda Yeeso a mbed fiya (Luka12:8-9)

32 “Niya ndang nda kun, kala niifa ndagha sənɗə nggi a mbed fiya hu ƙəshiddiya, nggi ƙəm niya ndaarha sənɗi ndən a mbed Pəpa na a talara.
33 Amma niifa ƙəm ndagha səngwa nggi wa a mbed fiya hu ƙəshiddiya, nggi ƙəm niya ndaarha səngwi ndən wa a mbed Pəpa na a talara.”

Tsaharha ha aten tsawud ɗəɗemnggirha tə səsaarha (Luka12:51-53; 14:26-27)

34 A numaɗun ndon ɓang ni tsawud ɗəɗemnggirha ƙəshiirha ɓa wa. Awo, ɓawi ɓa tə tsawud ɗəɗemnggirha wa, amma thlaukh ƙəlara.
35 “Bani ɓa ka a ɓi wumang yanda a pathlang:

‘Nda wee həshin tə chin,
nda wutararha tə man,
nda nu wee tə
thlaɓərghən tə nuwunda.
36 Fa saryi nun,
na nda naarha ahur mindənun.’ ”

37 A nggəmna tsu nduwa muwa ma nggi, tsəkka a tsawana yina wa. Tə ƙəm a nggəmna wundəlad wa nduwa wutarad wa ma nggi, tsəkka a tsawana yina wa.
38 Kala niifa kargha tər kaɗidghən fa mbu samadna nən, tsəkkwa a tsauka yina wa.
39 Kala niifa nggəmngga yiɓədghən, nən a ƙəɗeng nda, tə ƙəm kala niifa ƙəɗengga yiɓədghən ka nggi nən a walghən.

Tsaharha ha aten ƙəna (Markus9:41)

40 “Kala niifa thləgha kun fa thlənən nggi,
tə ƙəm kala niifa thləgha nggi fa thlənən
Chinɗi thləngga nggi ɓa.
41 Kala niifa thləgha annabi fa ƙəsər
ka nanən annabi, nən a wal ƙənaghən
yi annabi. Kala niifa thləgha ka niifa
fa, ƙəsər ka nanən ka niifa nən a wal
ƙənaghən yi ka niifa.
42 Kala niifa fərangga aam saarha
na shishiu ahu wuhuleurha a tal ahur
fingyayini na nggun-ngguchit ahu fa-
takkwayina, ƙəkafek nən a wal ƙənaghən.”

11

Laɓara aten Yahaya Təbaptisəma (Luka7:18-35)

1 Ngwalang na Yeeso thləghang palthyini
a fatsahayighən kumkap səri, kyagha sə ka
ɗəgha tsahang fiya ha tə pər laɓar Faara hu
fingya a talya Yahudaya.
2 Nana Yahaya tə Mbaptisəma ahu
porsəna, sək laɓaara nən aten ənggini
na Kərəsti a ənarha. Tərgha thlən fat-
sahayighən nən ɗə ɗa nda tsahang mee
Yeeso.
3 Ndang ngganda Yeeso, “Sani Kərəsti ɗi
nan a ƙəlaarha fa wa, nduwa ɗan mbeeɗə
tə ƙəla niifa fa pak wa?”
4 Ndangga Yeeso kanda, “Wuɗaama ɗun
pəranggən Yahaya ˈya nun a səkrha tə ˈya
nun a naarha.
5 Kwamaya a na mana hai, Səfəngya a
wiirha hai, fa tərmeeya kanda a wal ƙənda,
teɓengya a sək laɓaara, kanda a thleng
mərya sə tə yibrha, tə ƙəm kanda a pər
Laɓara na Mbənggən a fa yamiya.
6 Ndaaman, ‘A fərangga Faara parka
fingya kawaa ƙəsəra, ƙəsər ka nggi.’ ”
7 Nana fatsaha yini ki Yahaya a wiirha,
katərangga Yeeso tsə laɓaara hai aten Ya-
haya ahu terɗi wumngga hai. Ndanggən
kanda, “Tur yanggi niifa ni ɗunun ka
ƙəlang nda a kaheerha ɗə? Niifa ni na
kyakhrang hutenggən hai ƙəla hwaliiya na
nzənzang na ɓereurha a tsang ˈya fa wa?
8 Nduwa nuwun a numad ndaarha
ɗunun ka ƙəlang niifa ɗə ngwagha fa tə
kari na tə wuɗəɓəla fa ngga wa? Awo,
nafiya na kal kari fa natə wuɗəɓəla na
nda tsaurha a kwakirəm kutəra, mbə a
kaheerha wa.
9 Ɗunun ka kaɗa annabi wa? Yoo, kalɗə
annabi.”
10 “Kəsər Ɗeleewar Faara tsəɗə laɓaara
aten Yahaya ndanən,

‘Niya thlən təthləndəna ˈwagha mbeeɗə ma
sa,
nən a takso kwamana ɗə kapa na
ɓarhaɓa.’ ” *

11 Niya, pərang ƙəkafek kun, mbə niifa sə
nggət nanda hu ƙəshidɗiya kalgha Yahaya
tə mbaptisəma mamnggirha wa. Amma
ko yanɗa ni na ngguchit ahu Kutəryid
Talara kalɗə Yahaya mamnggirha.
12 Ka a thlakh mbəddi katərangna Yahaya
tə mbaptisəma pər laɓar Faara hai, ta
weeri ɗaɓa ya, Kutəryid Talara aten ɗərha
mbeeɗə tə kanglanggirha, ko nanən fa
mbəlfeeya na nda a yanda təghən.
13 Kəsər kapa na Yahaya ɓarha ɓa,
annabiya heu tə Ɗeleewar ngyakhrha
Musa thlək nda ˈya ɓagha katərarha hai.
14 A naɗun a nggəmfa tə ˈya ndaani,
Yahaya ndəghənni Ilya, yanɗi ndana
annabiya nən a ɓarha ɓa.
15 Kala niifa na tə thləmad səkrha,
səkƘənən.
16 Tə ma ni sakh nafiya ƙəshiid
weeriya? Nəghən ƙəla wundakhnaya na
a ɓashaarha a pəpal kasu, na nda a aah
ndan tə ndaarha:

17 “ ‘Peng ɗan perəma kunsə,
karɗun rəbrha fa,
ang ɗan amshi mərra kunsə,
karɗun tərha fa.’

18 Ɓana Yahaya tə Mbaptisəma ɓa mbə
a həbrha tə saarha wa, amma kun a
ndaarha, nəghən tə ənkaheerha fa.”
19 “Wan Niifa ɓa ɗaɓa, a həbrha, a saarha
kun a ndaarha, ‘Tə yakh həbrha tə saarha,
pashid fathlə tsamngya ni tə fa ɗimiya!’
Amma ana niifa tə sənda Faara na ən
ənadghən kyadghən.”

Talya kargha malang ɗimiyid ndan (Luka10:13-15)

* **11:10** **11:10** Mal 3.1

20 Tərgha katərangga Yeeso kiki talyi na
fa ənanən ənwulteengya sə hangga, ƙəsər
malangwa nda ɗimiyid ndan kyakhra nda
thləmad Faara ɓa wa.
21 “Kawa Koridzin! Kawa Mbatseda!
Ana ənwulteengya ɗəɗamən ənanda ahur
nun ndəghən ənanda a Taya tə Sidon, kam
ƙətəm ˈwad nafi ndan teena malang nda
ɗimiyid ndan, kal kukwasharya nda fa tə
ƙəm ƙəmang ngganda yid ndan tə fishe.
22 Niya ndang nda kun, a far ngwa
kumarha, na Taya tə Sidon haɗang nda
Faara fa ma kun.
23 Kun ƙəm nafiya Kafarnahum; tam-
ngga ndaarha, nanda a mano a talara wa?
Awo! Na ɗərha hu hwanga ɗə. Kəsər
ana ənwulteenggina ni əna nanda a kyanun
ndən əna nanda a Sodom, ndəghənni ƙəm
ɓalgha sə ta weeri ɓa ya.
24 Niya ndang nda kun, a far ngwa
kumarha, na Sodom a haɗang nda Faara
fa ma kun.”

Ɓamaɓa ɓun yibrha a thləmadna (Luka10:21-22)

25 A sayiddi ndagha Yeeso, “Usaɗi
sa Pəpa, Chinəm yi talara tə hweeɗe,
ɓəɓengna ənggini heu ya a nafiya na
ndəndəl tə fa hutengya, kyaɗang nggəna
pakhtəɗuya.
26 Nəghən kee, Pəpa, ndən kamogha yid!”
27 Fəre Pəpa əngya heu, ƙəsər ndəghənni
katenggən səngga Wandi. Kəkafek yandi
səngga Chindi ndəna Wandi. Amma Wandi
na midghən sə pərang laɓaara nən fingya
aten Chindi, təna nda sənggən ƙəm.
28 “Ɓama thləmadna ɓa kun ɗakhna mid
nun ɗə na tə rəfrha in haaghən, niya
yiɓang nda kun.
29 Tərang miiwadna a kakhpəniwa təna
tsaharha a fanna. Məsələmnda niifa ni
nggi hu səsəna tə sammayirha, ƙəsər nun
a wal yibrha.
30 Na tərra miiwadna pəpa, rəfəddiya
ƙəm fərang ni kun nəghən kaftang.”

12

Tsakhmee aten far Yiɓəd Yahudaya (Markus2:23-28; Luka6:1-5)

1 Tsəɓaku, a sayiddi na Yeeso a mbəra ɗə
tə heerha a far Yiɓəd Yahudaya. Kəsgha
miirha fatsahayighən, tərgha ƙəs kya ten
wan hwaliirha nda na nda a kiighən.
2 Amma nagha fingya Farisaya kanda
ndang ngganda Yeeso, “Kuloɗə, fatsa-
hayiwa a əna ˈya ˈyaɗana ngyakhrha na
nda kya wan hwalirha a far Yibrha.”
3 Ndangga Yeeso kanda, “Karatang ng-
wanun əndi na hu Ɗeleewar Faara ənana
Ndauda ƙəsna miirha ndən tə pashiyighən
wa?”
4 Kyagha hu Kən Faara ɗə, kii mburodi
nda ɗəfang nanda ɗə ka a kiigha firistaya.
5 Nduwa karatang ngwa nun ahu
ngyakhrha Musa ndanən nggəmang nda
firistaya fa a əna taara ahu Kən Faara na
a Urshalima a far Yibrha wa?
6 Niya ndang nda kun, ƙəlama niifa ya
kalgha Kən Faara na a Urshalima.
7 Amma andam kwang sənang ɗun ˈya
hai ndana Ɗeleewar Faara, ‘Na minna sə
nagha fiya a haɗang kun fa, mbə əna
sataka wa, kam ˈyarwun fatsahayina na
ka nafiya wa,
8 Kəsər Wan Niifa Chinəm ni, heu tə far
Yibrha!

Kənang Yeeso niifa mərna harghən hai (Markus3:1-6; Luka6:6-11)

9 Tərgha wiirha Yeeso kyagha hu kən
tsahad Yahudaya ɗə.
10 A mbədi na niifa sə mərna harghən
hai. Tsahangga farisaya mee Yeeso,
“Nggəm ngyakhrha fa a ənagha niifa tar
kənang nda niifa a far Yibrha?” Tamng-
ganda ndaarha na Yeeso a ndaarha ooh,
təna nda kəsang nda tə ɗimiyirha.
11 Ndanggən kanda, “Ana chaurad nun
sə mukka hu kwaarha hai a far Yibrha,
mbun ɗərhaɗə ɗun ƙəɗang sə wa?
12 Kal niifa chaurarha kaan, haˈi
nggəmang ngyakhrha niifa fa a əna ˈya
na ngga a far Yibrha.”
13 Tərgha ndanggən niifɗi, “Pəpənang
harwa ɗə.” Nanən kee pəpənangga niifɗi
harghən ɗə, nggərgha hardi məməl kəla
tahadghən.
14 Tərgha wumngga farisayina hai ka a
kaɗa kwaman ɓəlla Yeeso nda.

Yeeso ndəna mafad Faara wurnən

15 Sənangga Yeeso numad ndan hai.
Nanən kee mal mbəɗa nən, mbugha fiya

samadghən hangga, ƙənanggən fiya heu na fandan ɓee ahur ndan.
16 Amma ƙəs thləmad ndan nən a pər nda təwunni ndəghən wa.
17 Tərgha ləghədgha ˈya ndana Annabi Ishaya:

18 Kəlaman Mafanna wurni,
nggəmɗi ndən, nən əna ˈya mbənegha,
Niya fərang səsənna,
nən a əna nggayirha a fingya heu.
19 Mbə əna kakyathlaanga tə fiya,
nduwa djargha hai ahur fiya wa.
20 Nən naarha tə sammayirha a fingya mbuwa kanglang,
nən fərang kaali niifa mbuwa tə mbərsaarha.
Akwasamadghən, kowunni nən a wal kwaman nggayirha.
21 Na thləmnggən a tsau yi mbərsad ƙəshiirha kahat.

Yeeso tə kutər ənkaheeya (Markus3:20-30; Luka11:14-23; 12:10)

22 Tərgha ɓang niifa nda Yeeso ɓa na tə ənkaheerha fa, na kwamarən tə ƙəm mbə mbang kalasə wa. Kənanggən niifɗi mbanggən kaala sə tə na maana hai kyab.
23 Fiya heu na ənwulteena nda tsakhmee nda, “Ndee mbə Yeeso ɗa na ya, na wan Ndauda wa?”
24 Amma səkna Farisaya ənwulteenɗi ənanən, ndaa nda, “Mbə ngaala sə wa kyang ɗə ənkaheeya sə. Kəsər walghən səsəmnda a ahar Sheetan kutər ənkaheeya.”
25 Sənangga Yeeso numad ndan hai, nggəranggən kanda sə, “Kala kutəryirha ndəkka hai tə yanda mbə tam isha wa, tə ƙəm kala tala nduwa wure ndəkka hai tə kakyathlaanga nən weela ɗə.
26 Ana sheetan a kyang sheetan sə, nən a yanda tə altenggən. Mbə kutəryidghən a məndaha wa.
27 Ana tə səsəmnda Sheetan ni kyan ənkaheeya sə, tə səsəmnda wun na fatakkwayinun kyang kanda sə? Fatakkwayinun ni a ngwang kumarha kun sə.
28 Amma a kyangɗi ənkaheeya sə tə Səsən Faara, nanən kee Kutəryid Faara ɓaa ɗə pathlang nun ɓa.”
29 Wunni na kanglang kaan na mbang kyaarha hu minda ki niifa hai na kanglang ƙəla Sheetan ngaaranggən ənggighən? Kəl ˈwanən teena ƙənanggən niifɗa hai na kanglang ˈwan a mbanggən har əngya na midghən.
30 Kala niifa mbuwa tə nggi, nən a tsan nggi. A mba a ɗee sə wumang fiya ɓa wa, na a waleng kanda ɗə.
31 Niya ndang nda kun, kala tur yanggi ɗimiyirha ənana nduwa ndaana na nda a chahoƙən ɗə. Ko kalna sə yi ˈyar Wan Niifa, na nda a chahoƙən ɗə. Amma a sarna Səsəna tə Peɗənda, mba nda tam chahoƙən ɗə wa, ko nanənya nduwa ƙəshiirha na ɓayi.
32 Kala niifa ˈyargha Wan Niifa na nda mbang chahanggən ɗə, amma kala niifa ˈyargha Səsəna tə Peɗənda, mba nda tam chahanggən ɗə wa, ko nanənya nduwa ƙəshiirha na ɓayi.

Nəm sən ɗəfrha tə tur wanggighən (Luka6:43-45)

33 Ana ɗəfrha ngga, na wanggighən naarha ngga. A mbə ɗəfrha ngga wa, mbə wanggighən narha ngga wa. Nəm sən ɗəfrha tə tur wanggighən.
34 Kun huthlingya, ƙəƙən na nafiya natə mbəlfeerha fa ƙəla kun thlək ˈya na ngga tə ƙəm kamngga? Kəsər ˈya na ahurwa ndəghən na a kyarha ɓa thləkƙəna.
35 Ka nafiya na nda əna ˈya na ngga ahur ndan sə, amma fambəlfeeya na nda kyang əngya ɓa mbuwa ngga ahur ndan sə.
36 Niya pərang palthɗi kun ya, a far ngwa kumarha tətani a ngwang kumarha nda kun sə aten ˈya na ɗimi ndaanun.
37 Ənɗi kyagha ɓa a miiwa nən a hərworha nduwa ƙənoghən.

Famaləmgya ngyakhrha tə Farisaya a kaɗa ənsakhrha (Markus8:11-12; Luka11:29-32)

38 Farɗasə fingya famaləmngya ngyakrha Musa tə Farisaya ɓanda thləmad Yeeso ɓa ndang ngganda, “Mala, na minnasə a kyaɗang sakh ənwulteena na kan na a kyad ndaarha furo Faara səsəmnda.”
39 Amma nggərangga Yeeso kanda sə, “Nafiya ƙəshiid weeriya fambəlfeeya tə fa

yamid fərƙəkafek ndəna kaɗa ənsakhrha yi wulteena, amma mbə ən sakhrha sə na nda a kyaɗang kanda wa, kəl yanɗi ki annabi Yunana.
40 Kəla ənana Yunana ɓeena mahan tə paara mahan ahur təna, nanən kee na Wan Niifa a ənа ɓeena mahan tə paara mahan kəm ahu kwaarha.
41 A far ngwa kumarha na nafiya Nineba a thleng nafiya ƙəshiid weeri fa ya kyaɗang ndaarha nda kanda ənawa nda məməl wa, ƙəsər kanda malang nda ɗimiyid ndan, ka laɓar Faara thləghangna Yunana kanda. Nanənya, kulo niifa kalgha Yunana a mbəɗiya, amma karɗun malang nda ɗimiyid nun!
42 A far ngwa kumarha, na Kwatam nda Sheeba a thleng nafiya ƙəshiid weeri fa ya kyaɗang ndaarha nən kanda ənawun məməl wa. Ɓaghən ɓa a mbərha na inggun ka ɓagha sək sənda Sulemanu. Nanənya kulo niifa a mbəɗiya kalgha Sulemanu, amma karɗun kang thləmaarha fa."

Wutta ənkaheerha ɓa (Luka11:24-26)

43 "A kya ənkaheerha sə a fad niifa, nən ɗərha ka kaɗa mbəd yibrha a kaheerha ɗə, amma mbə waala wa.
44 Tərgha nən ndaarha, 'Niya wutta thləmad niifɗa ɗə kyani saɓa.' Nanən kee wudgha ɓagha wal wuriɗi mal nən mbə niifa sə wa, ngwa wuriɗa ɗə ngga, tangsang nda.
45 Tərgha na ənkaheeɗi a kaɗa ənkaheeya ɓa məd kalgha ndən mbəlfeerha kya nda hur niifɗa hai tsawa nda sə. A kwasamadghən, tsawud niifɗiya səssadghən nən kal yi kaar. Nun a tsaurha kee kun fambəlfeeya ƙəshiid weeriya."

Man Yeeso tə wanmanggighən (Markus3:31-35; Luka8:19-21)

46 Nana Yeeso a ndikrha tə fiya wumngga hai, man tə wanmanggighən ƙəƙət a ƙəshi, na minda sə a ndiya nda təghən.
47 Ndangga niifa Yeeso, "Nda muwa tə wanmanggiwa a ƙəshi, na minda sə ndikrha tə sa."
48 Tsakhka Yeeso mee, "Wunni iiya? Mingya ni kəm wanmanggina?"
49 Tərgha kyad fatsahayighən nən ɗə tə haara ndəghən, "Kəlama nda iiya tə wanman nggina ha ya.
50 Tsaunən kee, kala niifa ənagha ˈya ndana Pəpa na a talara, ndəghənni wan pa, wanya tə ƙəm iiya."

13

Karapu aten təhəfrha (Markus4:9; Luka8:8)

1 Tsu a farɗi malgha Yeeso wuriɗi ɗəgha a mii wuri aam Nggalili ɗə.
2 Wumngga fiya thləmadghən ɓa hangga, nanən kee kyagha hu kombuwol hai. Tsauka ahur kombuwolɗi nagha a tsahang fiya ha na ƙəƙət a mii wuri aamɗi.
3 Tsəɗə asəɗaya hangga tə karapuya, ndəghən: "Kama thləmaarha hai! Təhuɗaarha ɗəɗə ka həfrha ɗə.
4 Nanən aten wash wiiddi, hərgha fingya hai aten kwamana, ɓagha wuɗikkya ɓa ɗamangganda.
5 Hərgha fingya hu həreng keela hai, ka mbuwana chehweerha sə kaan kya nda sə ƙəkar.
6 Amma təkna yanfaara hai, hwara nda ɗə məra nda, ƙəsər kwa wa nda thlaara hai wa.
7 Fingya wiiya həra nda pathlang ndakhkya hai ˈyaɓangga ndakhkini kanda.
8 Amma fingya həra nda hu chehweerha hai na ngga kyanda sə ənа wee nda fingya katəra kumnggit mahan-mahan, fingya ƙəm kumnggit mikki-mikki har haruharu."
9 "Kala niifa na tə thləmad səkrha, səkƙənən."

ˈYa ənagha ndən na Yeeso tsaharha ha tə karapu (Markus4:10-12; Luka8:9,10)

10 Tərgha ɓagha fatsahayighən thləmadghən ɓa tsahang mee nda, "Kama na thlək karapuya a nanna a kalang fiya sə?"
11 Nggəranggən kanda sə, "Nggəmang nda kun fa na a sən ˈya nun na Kutəryid Talara ahurghən, amma fingya nggəmang ngwanda kanda fa wa.

12 Kala niifa natə ˈya ha na nda chighanggən tsəghanggən kaan, amma kala niifa mbuwana ˈyasə a harghən, na nda a thlang ngguchit təɗi na harghən.
13 Ndəghənni ni ənа taara tə karapuya a naɗi a kalang kanda sə ƙəsər,

na nda ƙəlaarha ɗə, amma mba nda naghən wa,
na nda kathləmaarha hai, amma mba nda səkƙən nduwa sənang ngganda hai wa.”

14 “Ndən na ləghətta ˈya ndaana annabi Ishaya:

‘A səkɗun ˈya ndaani,
Mbun sənang hai wa,
A naɗun ˈya ənani,
mbun kukwalang hai wa.

15 Kəsər na ten ndan kakrak,
mbə thləmaayi ndan sək ˈya wa,
nggəlang nda yid ndan,
nanən kee mbə yid ndan na maana hai wa,
mbə thləmaayi ndan sək ˈya wa,
Mbə ten ndan sənang hai wa,
Mba nda kyaharra thləmadna ɓa wa,
ngwa ƙənang nggi kanda.’ ” *

16 “Amma na yid nun tə parka, ƙəsər na nda namaana hai; tə thləmaayinun ƙəm, ƙəsər na nda sək ˈya.
17 Niya Pərang ƙəkafek kun, annabiya hangga tə ka fiya tərmindan na ənɗi nanun ya, amma nawa ndan wa. Tərmindan sək ənɗi sək nun ya, amma səkkwa ndan wa.”

Pər Yeeso ten karapuɗi kii tə həfrha (Markus4:13-20; Luka8:11-15)

18 “Nanənya kaama thləmaarha hai ngga, sək ten karapu ɗanun kii təhəfəɗɗi.
19 Fingya səkka laɓar Kutəryid Talara amma sənangwa nda hai wa, na nda ƙəla wiirha hərgha hai a kwamana, ɓagha Təbəlfeeɗɗa ɓa thlanggən ənɗa ɗə həf nanda ahur ndan hai.
20 Fingya wiiya hərgha aten keela hai nəghən ƙəla fingya səkka laɓarɗi thləghən nda fa tə wutsəfayirha.
21 Amma kwa wa thlaara hai ngga wa, mbə mənda ha wa. A ɓa ɓillaarha ɓa nduwa səsaarha ƙəsər ka laɓarɗi, mba nda kwas kyaharra hai wa.
22 Fingya wiiya hərgha ahu ndakhkya hai, nəghən aten fingya səkka laɓarɗi, amma ɓillaarha yi ƙəshiɗɗiya tə nggəmnda ƙəna ˈyaɓang nggən laɓarɗi ˈyaɗang tsərha nən fa mbə ˈyasə na nda mbang ənaarha ngga wa.
23 Amma fingya həf nən ahu chehweerha na ngga nəghən aten nafiya səkka laɓar ɗi, sənang ngganda hai wal chikrha nda fingya kumnggit mahan-mahan, fingya kumnggit mikki-mikki, tə ƙəm fingya haru-haru.”

Karapu aten wuthlaafa ahur wan hwaliirha

24 Nggərgha Yeeso thləghang karapu kanda sə, ndəghən, “Kutəryid Talara nəghən kiya: Həf niifa wiirha ngga ahu hedghən.
25 A fəɗikrha nana fiya a ɓeena, ɓagha tətsanda ɓa həf wuthlaafa nən a pathlang wiid wan hwalidɗa hai wii fayighən nən.
26 Katərana wan hwaliɗɗi tsərha tə yiwee, nagha wuthlaafɗi ƙəm a tsərha.”
27 Tərgha ɓagha fatarya təheɗɗa ɓa ndang ngganda təheeɗɗi, “Tuwuri nan, heɗɗi həfang na tə wiirha ngga ləghəɗɗə tə wuthlaafa! Kyagha nda ɓa a yanggi?”
28 Ndagha təheeɗɗi, “ ‘Tətsanda ni ənagha ənɗiya!’ ” Ndagha fataryini, “Dan ƙəɗang kanda ɗə wa?”
29 Ndagha təheeɗɗi, “ ‘Awo.’ a ənа ɗun kee nun ɗə ƙəɗang kanda ɗə heu tə wan hwaliɗɗi.
30 ‘Malaman kanda tsənda kyab ƙəl a shifiirha ana ɗəm a halthghən. Tərgha a ndanggi fahalthya wurang ngganda wuthlaafa sə, ƙənang ngganda kanda djang ngganda ɗə, tərgha wan hwalidghən iree ƙənda ahu ɓirwa hai.’ ”

Karapu aten wiirha na ƙəla wan parsəna (Markus4:30-32; Luka13:18,19)

31 Nggərgha Yeeso pərang karapu kanda, ndəghən, “Kutəryid Talara nəghən kəla wan

* **13:15 13:15** Ishaya6:9,10

parsəna tərangna niifa həfanggən hai ahu hedghən.
32 Wiirha ni na ngguchit kaan ahur wiiya, amma tsənən sə, tsauka ɗəfrha ni na manggən kaan ahur ɗəfya heu, taksaagha wuɗikkya ƙən ndan ahu wuharyighən.”

Karapu aten mekhna (Luka13:20,21)

33 Nggərgha Yeeso pərang karapu kanda ndəghən, “Kutəryid Talara nəghən ƙəla mekhna yangna nuneefa tə humbarha tasau mahan ana ɗə a əna mburodi. Ko nanən ənaghən mehendi sahai ngguchit kiya, nən chichaɗang hufgha sə.”

Na Yeeso tsaharha tə karapu ka a ləɗanggən ˈya nda annabi (Markus4:33,34)

34 Kala tsaharha na Yeeso ənaarha a fiya wumngga hai ƙəl tə karapu, mbə ˈyasə nən thləghang kanda kula karapu wa.
35 “Ndən ləghədna laɓar Faara ndanən a mii annabi,

Niya kalang kunsə tə karapu,
niya pər ˈya na ɓəbee, ka əna nanda
ƙəshiirha.”

Pər Yeeso ten karapuɗi yi wan hwaliirha tə wuthlaafa

36 Malgha Yeeso fiya a ƙəshi kyagha hur minda hai. Ndangga fatsahayighən, “Nan a hwan sa pərang ten karapuɗi kan yi wan hwaliirha tə wuthlaafa na ahu heddi.”
37 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Təheeddi ndəna Wan Niifa həfgha wiirha na ngga.
38 Heddi ndəna ƙəshiirha, wiirha na ngga ndəna aten nafiya Kutəryiddi. Wuthlaafa ndəna nafiya Təbəlfeeddi.
39 Tətsandədi həfgha wuthlaafɗi a pathlang wan hwalidɗa ɗə ndəna Sheetan. Halthɗi ndəna mii ngwala ƙəshiirha, fahalthyini ƙəm ndəna fathləngya Faara.
40 Kəla wurang nanda wuthlaafa sə djang ngganda ɗə hu waarha, nən a naarha kee a mii ngwala ƙəshiirha.
41 Na Wan Niifa a thlən fathlənggighən, ɗa nda ƙəɗang əngya ɗə heu na ahu Kutəryidghən na ɓang ɗimiyirha ɓa tə fingya na a əna mbəlfeerha.
42 Na nda a muwang kanda ahu waarha ɗə mbuwa məra hai, a mbəɗani na nanda naarha tərha tə ƙətmee.
43 Tərgha fingya ənagha nggayirha na nda a djaara hai ƙəla yanfaara ahu Kutəryid Chi ndan. Kala niifa natə thləmad səkrha, səkƙənən!”

Karapu aten ƙəna na ɓəbee

44 Nanən kee ndagha Yeeso, “Kutəryid Talara nəghən ƙəla ƙəna na ɓəbee walang na niifa hu heerha. Nanən tə wutsəfayirha nggərghən ɓəbeng hai hu heddi, henggən ənggighən ɗə heu ka a wal wuɗəɓəla nən ngga henggən heddə sə.”

Karapu aten djamkwatar

45 Kəmɗa, Kutəryid Talara nəghən ƙəla təshafiliirha na a kaɗa djamkwatar.
46 Kəla nən hai na djamkwatarɗi tə wuɗəɓəla fa, henggən ənggighən ɗə heu henggən sə!

Karapu aten panggaama

47 “Tə ƙəm, Kutəryid Talara nəghən ƙəla panggaama muwang nanda hu wuri aama ɗə ƙəs təngya nən ɗəɗaməndəɗaməndəɗamənd

Kar nda Yeeso a Nadzarat (Markus6:1-6; Luka4:16-30)

53 Ngwalangna Yeeso pər karapu yini
mal mbəɗa nən.
54 Wudgha hu talghən ɗə Nadzarat.
Tsaha nən ha hu ƙən tsahad Yahudaya,
fiya heu səkka ndən əna ənwulteena na
nda, na nda a ndaarha, “Walgha niifɗi tur
səndəɗi tə səsəmnda əna ənwulteengya a
yanggi?”
55 Tərgha na nda a ndaarha, “Mbə wan
kafinta ɗani ya, sənɗəm Mairamu man, tə
wanmanggighən nda Yakubu tə Yisufu, tə
Siman tə Yahuda?
56 Kulo wanmanggighən nishya ya ahur
nəm. Tsahaghən ənggini a yanggi ya?”
57 Nanən kee, karghənda fa, fər wanda
ƙəkafek təghən wa. Tərgha ndangga Yeeso
kanda, “Na nda manang nda annabi ko a
yanggini ƙəl ahur talghən ahu nafiyighən.”
58 Əna ənwulteengya nən ngguchit kee,
ƙəsər ka yamid fərƙəkafekkid ndan.

14

Mərra Yahaya Təbaptisəma (Markus6:14-29; Luka9:7-9)

1 A sayiɗɗi Səkna Hirdus Kutər
chehweed Nggalili laɓar Yeeso,
2 ndanggən fataryighən, “Yahaya
Təbaptisəma ni ya thliigha sə hu mərra!
Ndən nanən tə səsəmnda əna ənwultenggini
ya.”
3 Nanənya Hirdus ˈwaɗə teena ƙəsang
ɗə Yahaya, ƙənanggən, muwanggən hu
porsəna ɗə ka Herodiya nu wanman Fil-
ibus kahang nən.
4 Kəsər Yahaya nən naarha ndang nda
Hirdus ahu ngyakhrha Yahudaya kam-
ngwa a kahanggən Herodiya wa.
5 Na mid Hirdus sə a ɓəlanggən Yahaya,
amma nəghən a tərəm fiya, ƙəsər fiya heu
fər nda kəkafek tə ndaarha Yahaya Annabi
ni.
6 Amma a far wutsəfayid ləghətta
ɓen nggətta Hirdus, wutarad Herodiya
rəɓanggən kanda sə, mbənanggən Hirdus
kaan.
7 Nggəmɗa fa har tə aah thləm Faara,
kala ˈya na midghən nən a fəranggən.
8 Ndangga man wutaraɗɗi ɗəgha
ndaarha, “Ten Yahaya Təbaptisəma na
minna ahu pəlee.”
9 Kutərɗi ƙəm əna masəndi kee nən aten
ˈya ndanən, amma ƙəsər ka thləm Faara
aah nən a mbed nafiya mbunən ɓa, ənang
ənɗa nda ndanən.
10 Thlən sodjaya nən a kyathlang ng-
ganda ten Yahaya ɓa ahu porsəna.
11 Ɓang ten ɗa nda wutaraɗɗa ɓa ahu
pəlee, ɗanggənən man ɗə.
12 Tsəɓaku ɓagha fatsahaya Yahaya ɓa
tərang ngganda mərrəghən ɓa pang ng-
ganda, tərgha ɗənda ɗə pəranggən nda
Yeeso.

Həbang Yeeso nafiya haru kumnggit tuf (Markus6:30-44; Luka9:10-17; Yahaya6:1-14)

13 Səkna Yeeso laɓarɗi, kyagha hu kom-
buwol hai, mal mbəɗa nən ɗəgha mbərha
ɗə ka a tsauka katenggən. Amma səkna
fiya mbəɗi nanən sə, mbu samadghən nda
tə saara ahu talya ɓa hangga.
14 Tərna Yeeso hai ahu kombuwol ɗi,
na fiya nən hangga haɗangganda fa,
ƙənanggən haya.
15 Na figrha a tsərha hai, ɓagha fa tsa-
hayighən a thləmadghən ɓa, ndang ng-
ganda, “Kaheerha ni ya tə kəm tsə figrha
hai, kalu fiya hai ɗənda hu talya ɗə, təna
nda ɗə hii ənnarhami.”
16 Amma nggərangga Yeeso kanda sə,
“Kamngwa a wii nda a miirha wa, fəraman
ˈya kanda əna nda mii.”
17 Ndangga nda, “Mburodi tuf ni kee a
harnan, tə təngya səri.”
18 Ndagha, “Bemadghən mbəɗa ɓa ya.”
19 Tərgha ndanggən fiya tsawanda hai a
ten hwaliirha, təranggən mburodi ɗa sə tuf
tə tənggini səri, kəlagha talara sə, ɗəfang
parka nən in. Kyanggən mburodi ɗa
hai fəranggənən fatsahayighən ndəghang
nggənda fiya.
20 Kii nda kanda heu kəla na min-
dan pa tsəghanggən kanda, tərgha fatsa-
hayighən wumangga nda katəbghən kuta-
sya kumkap səri.
21 Həshya kiigha mburodi ɗi səl nda
haru kumnggit tuf, thləɗang ngwa nda
nishya tə wundakhnaya wa.

Wii Yeeso a ten aama (Markus6:45-52; Yahaya6:15-21)

22 Tsu a mbəɗi kee, ndangga Yeeso
fatsahayighən kya nda hu kombuwal
hai təɗang ngganda wuri aama teena,
ndəghənggi ƙəm ishgha hai kal fiya nən
hai.
23 A kwasamad ɗi kal nən fiya hai, tərgha
wumnda sə katenggən ka a hwan Faara
nən, tsəgha figrha hai ndəghən a mbəɗi
katenggən.
24 Amma ahu sayiɗɗiya kombuwol ɗi
inggun ma ƙəkəshɓanda, fatsahayini a
habɓaarha tə ɓereurha tə kuɗufulla aama.
25 Takhna mbərha a ɗathla hai ɓagha
Yeeso thləman ndan ɓa, a wiirha aten
aama.
26 Nana fatsahayighən ndən a wiirha
aten aamɗi tərma nda. Ka həreenga huhwa
nda, tamngganda ndaarha mənda-mənda
ni.
27 Amma tsu kee kalangga Yeeso kanda
sə, “A tərəm ɗun wa nggini ƙərsaama.”
28 Ndangga Siman, “Chinəm, ana ƙəkafek
sani, ndee ɗi thləmad wa ɗə a aten aamɗi.”
29 Ndangga Yeeso, “Haˈi, ɓoɓa,” tərgha
siman tərgha hai ahu kombuwal ɗi, ƙəs
wiirha nən aten aamɗi a thləmad Yeeso ɗə.
30 Amma nanən ɓereu ˈyaarɗi
tərəmngga, nagha a timnda hai, huhwagha
ndagha, “Hərye Chinəm.”
31 Tsu kee Kəsgha Yeeso harghən
ƙəsanggən ɓa, ndangga Yeeso, “Kəɗi
fərƙəkafekkid wa, ƙən fər waana ƙəkafek
na mbang wiirha aten aamɗi?”
32 Kyana nda ahu kombuwal hai, ishgha
ɓereu ˈyaarɗi.
33 Tərgha fatsahayighən ɗəfang shilee
nda in, na nda a ndaarha, “Kəkafek Wan
Faarani Sa.”

Kənang Yeeso haaya a Djanasarat (Markus6:53-56)

34 A kwasamadɗi təɗang na nda wuri
aamɗi teena, təra nda hai a Djanasarat.
35 Kukwalang na nafiya talɗa hai Yeeso
ni, thlən farha nda ahu talya ɗə na ahu
chehweɗɗi kahat. Nagha fiya a ɓarha ɓa
tə haaya, ka a ƙənanggən kanda.
36 Hwanggənda a malanggən haaya
tsuwar mii kotodghənda fa kee, kala niifa
tsuwargha ndən fa ƙənɗə.

15

Tsahad chichiiya ha (Markus7:1-13)

1 Tərgha fingya Farisaya tə famaləmngya
ngyakhrha thliigha ɓa a Urshalima tsa-
hang mee nda Yeeso,
2 “Kama na fatsahayiwa hwasang əntin
shingginəm? Mba nda tsaɓang haryi ndan
ɗə a həb ənnarhami nda wa!”
3 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kama
nun hwasang nda əngya ndaana Faara ka
əntinggi nun?
4 Kəsər ndagha Faara, ‘Fərang mamng-
girha nda muwa tə tsu’ tə ƙəm ‘Kala niifa
sargha man nduwa chin tətani a ɓəlang
ngganda.’
5 Amma nun tsaharha ha tə ndaarha
anaˈya sə a haar niifa na a ɗanggən chin sə
nduwa man, nən ndaarha ‘ˈya nun a kya
waala a fanna ɗəfang ɗi ndən Faara ɗə.’
6 Ahu kwamana kiya Məməlwa a fərang
mamnggirha nən fa nggətyighən təghən
wa. Nanən kee kar laɓar ɗanun fa ndaana
Faara ka əntin nun.
7 Kun fathərɓuya! Laɓar Faara ndaana
Ishaya aten nun məməlni:

8 ‘Nafiniya ahu mii ndan ni kee na nda fəre
mamnggirha,
amma huryi ndan nəghən inggun ma
nggi;
9 ka ni kee na nda ɗəfee shilee teena,
ƙəsər ɗəfang ngganda tsahad
ngyakhkya fiya ha a mbee a meyed
laɓar Faara.’ ”*

Əngya na tsawang nda niifa ɗimi a mbed Faara (Markus7:14-23)

10 Tərgha aagha Yeeso nafini wumngga
hai a thləmadghən ɓa ndəghən, “Keema
thləmaarha fa tənun sən ənɗi niya thləkrha.
11 ˈYa kyagha hur niifa hai mbə ndəna
tsawang tə ‘paarha’ fa wa, amma ƙəl ˈya
na a kyarha ɓa a miighən ndəna tsawang
tə ‘paarha’ fa.”

* **15:9 15:9** Ishaya29:13

12 Tərgha fatsahayini ɓa nda thləmadghən ɓa tsahang mee nda, “Sənna sə səb hur Farisayina ɗə sək nanda laɓarɗi?”
13 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kala həfrha a mbə pəpa na a talara həfgha ndən wa, na nda a ƙəɗang ɗə tə thlarghən.
14 Malaman kanda. Na nda ƙəla mangya kwamaya na nda a ƙəs səsal kwamaya. Ana kwamarha a ƙəs səsal kwamarha, kanda kyab na nda a mukrha hu kwaarha hai.”
15 Ndangga Mbiturus Yeeso, “Pərang ten karapuɗi kan ya.”
16 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Bal wun kula sənang hai wa?
17 Kala ˈya ənana niifa mii nən kyarha hurghən ɗə nggərghən kyarha sə a fadghən.
18 Amma əndi na a kyarha ɓa ahu mee, kyaghən sə ahur niifa. Ndəghənni na tsawang nda niifa tə ‘paarha’ fa.
19 Kəsər ahur niifa sə ndəna numad mbəlfeerha kyarha ɓa, tə ɓəl farha, tə kulafayirha, tə pateyirha, tə ngaara, tə ƙənang paama nggaɓaarha mu tə səb thləma.
20 Əngginiya ndəna tsawang niifa tə paarha fa a mbed Faara, amma həb ənnarhami kula tsab haara mbə ndəna tsawang niifa tə paarha fa a mbed Faara wa.”

Fərƙəkafekkid nuneefa tə kanˈaniyarha (Markus7:24-30)

21 Tərgha Malgha Yeeso Nggalili ɗəgha hu chehweed Taya ɗə tə Sidon.
22 Na nuneefa sə tə Kanˈana ɓagha thləmadghən ɓa hwanggənən, “A haɗoyi fa Chinəm, Wan Ndauda, ƙəsər wutarad na nəghən tə ənkaheerha fa nən naarha səsang nda kaan.”
23 Amma nggərang ngwa Yeeso sə wa. Tərgha ndangga fatsahayighən, “Ndang a wiigha, nəghən a ɓilla ƙəm tə hwanda.”
24 Nggərgha Yeeso sə, “Thlənna nda nggi ɓa ka ɓi ɗang nda chauraya Isəreela sə sahadgha kee.”
25 Ɓagha nuɗa ɓa ɓərgha hai a mbedghən nggərghən hwanggən, “Chinəm ɗeesə!”
26 Nggərgha Yeeso sə, “Kamngwa təranggəm ənnadmid wundakhnaya fəranggənəm wuɗaya wa.”
27 Nggərangga nuɗa sə, “Kəkafek ni Chinəm, amma ko wuɗaya ni na nda həb fəfəsərra ənnarhami hərgha hai a mbəd ɗauyad turi ndan.”
28 Tərgha nggərangga Yeeso sə, “Sa nuneefa na fərƙəkafekkid wa manggən kaan, ˈya na midwa wal nan.” Tsu kee ƙəngga wutaraddi keeghən.

Kənang Yeeso nafiya hangga

29 Malgha Yeeso mbədi ɗəgha wuri aam Nggalili ɗə tərgha wumnda sə tsauka hai.
30 Wumngga fiya thləmadghən ɓa hangga. Ɓa nda ɓa tə səfəngya, tə kwamaya, tə fingya mərna fandan hai, tə fingya mbuwa mbang kaala sə tə fingya haaya hangga. Ɗəfang ngganda kanda hai a mbed Yeeso, ƙənanggən kanda heu.
31 Kəsangga ənwulteena fiya wumngga hai na nanda fingyayini mbuwa mbang kaala sə kanda a kaala sə, fingya mərna fandan hai wal nda ƙənda, səfəngya a wiirha hai tə ƙəm kwamaya a na maana hai. Na nda a fal Faara yi Isəreela.

Həbang Yeeso nafiya haru kumnggit fadə (Markus8:1-10)

32 Tərgha aagha Yeeso fatsahayighən ɓa ndanggən kanda, “Na nafini a haɗee fa ya. Ɓeena mahan kanda a thləmadna a mbədiya, tahang ngwa ˈya kanda ha na a ənə nda mii wa. Mbə minna sə kal kanda ni hai wii nda wureɗə a miirha wa, asəmha ɗəgha shiwid kanda teena a kwamana.”
33 Nggərangga fatsahayighən sə, “A yanggi ɗənəm wal mburodi ɓa a kaheddi ya na a tsəghanggən fiya hangga kiya?”
34 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Mburodi kurmi ni a har nun?” Ndang ngganda, “Məd tə təngya na miɗiɗi ngguchit.”
35 Ndangga Yeeso fiya wumngga hai a tsawa nda hai a hweeɗe.
36 Tərgha haranggən mburodi yina sə məd tə tənggini, usa nən Faara, kyanggən hai kutelth-kutelth. Fəranggənən fatsahayighən ndəghang nggənda fiya ɗə.
37 Kanda heu kii nda nggaala nda. Wumangga fatsahayini katəbghən kutasya məd.

38 Nafiya həbgha ənnaddƌami həshya haru kumnggit faƌa kula thləƌang nda nishya tə wundakhnaya.
39 Akwasamaddi kalna Yeeso fiya hai, kyagha ahu kombuwol hai ƌəgha chehweed Manggadan ƌə.

16

Kaƌa mamngya ənsakhrha (Markus8:11-13; Luka12:54-56)

1 Farƌasə Farisaya tə Sadukiyaya ɓa nda thləmad Yeeso ɓa ka a ƙəƙərang ngganda, na mindan sə a kyaƌang ənsakhrha nən kanda yi wulteena a talara hai təna nda səndasə nəghən tə səsəmnda Faara fa.
2 Nggəranggən kanda sə, “A tsə figrha hai, a naƌun fərakh amshi tsəƌə yiɓa, nun ndaarha na mbərha a naarha kukwar a ɓinda.
3 A tsar ƙəm a naƌun fərakh amshi yiɓa, nun ndaarha a weeriya na ˈyaara a ɓaarha. Kun a sənang əngya hai na a katərarha hai a fərakh amshi, amma mbun a sənang ənsakhkya ƙəshiid weeri hai ya wa.
4 Kəl fa mbəlfeeya, tə kulafaya ƙəshiid weeriya kandani na kaƌa ənsakhkya, amma ənsakhrha niya kyaƌang kanda ndəna yi annabi Yunana.” Tərgha malgha Yeeso kanda wii fayighən nən.

Mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya (Markus8:14-21)

5 Akwasamaddi təƌang nanda wuri aam Nggalili teena ƙəlagha fatsahayina hai takhkwa nda mburodi ha ɓa wa.
6 Kəsgha Yeeso thləmandan, “Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya.”
7 Katərang ngganda ngaala hai tə ndan ƙəsər ka takhkwa nanda mburodi ha ɓa.
8 Sənangga Yeeso ənƌa hai na nanda a ndikrha atenggən, nanən kee ndanggən kanda, “Kəƌi fərƙəkafekkid nun! Kama nda nun a ngaala tə ndan ka mbuwana mburodi sə a har nun?
9 Ɓal wun kula sənang hai wa? Ɗal wun teena hai tə mburodi tuf həɓang ni nafiya haru kumnggit tuf wa, tə ƙəm kutasya kurmi wumang nun katəpghən?
10 Nduwa mburodi məd həɓang ni nafiya haru kumnggit faƌa, kutasa kurmi wumang nun katəpghən?
11 Mani sənangwa nun hai tə ndaarha mbə aten mburodi ni niya tsə laɓaara wa? Niya nggər ndaarha, ‘Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya.’ ”
12 Tərgha a mbəƌiya sənangga fatsahayina hai mbə a tsə laɓaara aten mekhna na ahu mburodi wa, amma aten tsahad Farisaya ni tə yi Sadukiyaya.

Fər Mbiturus ƙəkafek Yeeso ndəghənni Kərəsti (Markus8:27-30; Luka9:18-21)

13 Ɓana Yeeso chehweed Kaisariya Filibi ɓa, tsahang mee nən fatsahayighən, “Na fiya a ndaarha wunni Wan Niifa?”
14 Ndang ngganda, “Fingya a ndaarha Yahaya Tə Mbaptisəma, fingya Ilya, fingya ƙəm Irmiya nduwa tal ahur annabiya.”
15 Ndangga Yeeso kanda, “Amma kun wu nuwun a ndaarha wunni nggi?”
16 Ndangga Mbiturus, “Sani Kərəsti, Wan Faara natə yibrha ha.”
17 Ndangga Yeeso, “Tə parka ni sa, Siman wan Yunana, mbə niifa ni thləwogha ənƌiya wa, amma Pəpa ni na a talara.
18 Niya ndorha sa Mbiturus, aten ferƌiya ndən niya tən ƙən hwan Faarna, mbuwana səsəmnda hwanga mbang chang hai.
19 Niya furo əncha kwatmingya yi Kutəryid Talara. Kala ˈya ƙənang nun hai ahu ƙəshiirha nəghən ƙəƙəna hai kee a talara, tə ƙəm kala ˈya kwasang nun hai hu ƙəshiirha nəghən kukwasa hai ƙəm a talara.”
20 Tərgha ƙəs thləmad fatsahayighən nən a pərang ndan niifa ndəghənni Kərəsti wa.

Thlək Yeeso kwaman mərrəghən (Markus8:31-38; 9:1; Luka9:22-27)

21 Ka a farƌi katərangga Yeeso pəranggən fatsahayighən a pəpal tə ndaarha təta ni a ƌəgha Urshalima ƌə ƌəgha səsaarha aten əngya hangga ahar shingya tə firistaya tə famaləmngya ngyakhrha. Na nda a ɓəlang nda, amma a far ɓeena yi mahan nən a thliirha sə ahu mərra.
22 Amma ƌəgha Mbiturus təghən man patu ƌə ndanggən, “A kaptangga Faara ƌə, Chinəm, mbə tam katərarha hai tə sa kee wa!”
23 Kyahargha Yeeso hai ndanggən Mbiturus, “Nduwu hai tə nggi sa Sheetan, tsauna fer kii saara ka nggi. Na a ƙəlang

əngya kee na mid fiya, amma mbə yi Faara wa."
24 Tərgha ndangga Yeeso fa tsahayighən, "Ana mid niifa sə tsauka tə mbusamad na, təta ni malanggən nggəm altenggən, təranggən kaɗidghən sə mbu samad na nən.
25 Kəsər kala niifa na midghən ɗəfang yiɓədghən ɗə nən a ƙəɗeng nda. Amma kala niifa ƙəɗengga yiɓədghən ka nggi, ɗəfang nən ɗə.
26 Ma chighang nən niifa a walɗə ən ƙəshiirha heu ƙəɗenggən shingndəghən? Nduwa mani kalgha shingndəghən mu?
27 Kəsər wan Niifa nən a ɓarha ɓa ahu mamnggid Chin tə fathlənggighən ngwang kumarha nən fiya heu aten əngya ənana nda.
28 Niya pərang ƙəkafek kun, na fingya sə ƙəƙət a mbəɗiya mba nda a məra wa ƙəl ma nanda Wan Niifa ɓayi ahu Kutəryidghən."

17

Mamnggid Yeeso
(Markus9:2-13; Luka9:28-36)

1 Akwasamad ɓeena mikki tərangga Yeeso Mbiturus tə Yakubu tə Yahaya wanman Yakubu təraa nda wumnda sə, təna nda narha katendan.
2 A mbəɗi nagha fiya ndən nggərɗa hai a mbed ndan. Nagha pəmnggən a chimnda fa ƙəla yanfaara, tə ƙəm lukkighən tsawa nda pəpet ƙəla kukwaryirha.
3 Kula səndəndan sə kyagha nda Ilya ɓa tə Musa katərang ngganda ndikrha hai tə Yeeso.
4 Ndangga Mbiturus Yeeso, "Chinəm, nəghən ngga nanəm a mbəɗiya, a nggəmna fa, ngwa əna chama ni mahan-tal yiwa, tal yi Musa tə ƙəm tal yi Ilya."
5 Ndəghən aten ndikrha kee, ɓagha hashbe ɓa nggəlanggən kanda, sək urarha nda hai ahur hashbiɗi tə ndaarha, "Waana niya, nggəmni. Kaaman thləmaarha fa!"
6 Səkna fatsahayini uradɗi kee fəla nda hweeɗa hai ka həreenga.
7 Tərgha ɓagha Yeeso ɓa tsuwar kanda nən fa ndanggən kanda, "Thleema sə, a tərəm ɗun wa."
8 Tərang nanda tendan sə, ƙəla nda ɗə ko niifa, ƙəl Yeeso katenggən.
9 Na nanda a təraa hai a wumndəɗi, ndangga Yeeso kanda, "A pərang ɗun ˈya niifa nanun wa, ƙəl a thlid Wan Niifa sə ahu məra."
10 Tərgha tsahangga fatsahayighən mee, "Mani na famaləmngya ngyakhrha ndaarha annabi Ilya ni a ˈwa wutta ɓa ma Kərəsti?"
11 Nggərgha Yeeso sə, "Kəkafek ni na Ilya a ˈwa ɓarha ɓa ka ɓagha tangsang əngya heu məməl.
12 Amma niya ndang nda kun, ˈwad Ilya teena ɓaɗa ɓa, sənangwanda hai wa, amma ənang ˈya nda fa ƙəla tərna mid ndan. Nəghən kee ƙəm ɓana Wan Niifa səsaarha ahar ndan."
13 Tərgha fatsahayini sənang ngganda hai nəghən a ndikrha aten Yahaya Təbaptisəma.

Kənang Yeeso Wundəlaarha na tə ənkaheerha fa
(Markus9:14-29; Luka9:37-43a)

14 A sar wumndəɗi, fiya hangga wumngga hai a ƙəla kanda fa. Ɓagha niifa thləmad Yeeso ɓa ɓərgha hai ndəghən,
15 "Chinəm, a haɗowa waana fa. Nəghən tə kacheela fa nən səsang nda kaan. Nən yakh muwang nda hu waarha hai nduwa ahu aama hai.
16 Ɓang ɗi ndən fatsahayiwa ɓa, amma mbang ngwanda ƙənang wa."
17 Ndagha Yeeso, "Kun nafiya ƙəshiid weeriya, mbuwa tə fərƙəkafek fa mbəlfeeya! Pakwanɗə ni tsaurha tə kun? Tə ƙəm pakwanɗə ni ƙərəssa tə yamid fərƙəkafekkid nun? Fəreema wanɗa ɓa."
18 Tərgha Yanangga Yeeso ənkaheeɗɗi na ahur wanɗi, kyagha sə mal wanɗa nən. Tsu a mbəɗi kee ƙəngga.
19 Akwasamadghən tsahangga fatsahayighən mee ɓəɓee, "Mani ənagha ndən kyangwa nan ənkahedɗa sə?"
20 Ndangga Yeeso kanda, "Kəɗi fərƙəkafekkid nun. Niya pərang ƙəkafek kun, ana fərƙəkafek sə a fad nun ngguchit ƙəla wan parsəna, nun a ndang nda wumndəɗi ya, 'Ndusu a mbəɗiya a mbəɗa ɗə taarha,' nən a nduwussa. Mbə ˈya sə na kal kun mu wa."

Nggər Yeeso ndikrha aten mərrəghən
(Markus9:30-32; Luka9:43b-45)

22 Akwasamaddi nggər nanda wumnda hai a Nggalili, ndangga Yeeso fatsahayighən, “Na nda a fər Wan Niifa a har fiya hai.
23 Na nda a ɓələng nda, amma akwasamad ɓeena mahan na nda a thleng sə ahu mərra.” Ləghədgha fatsahayini tə səbrha hura.

Tii tsamnda Kən hwan Faara na a Urshalima

24 Ɓana Yeeso tə fatsahayighən a Kafarnahum ɓa, fathlə tsamngya Kən Faara na a Urshalima ɓa nda thləmad Mbiturus ɓa ndang ngganda, “Mbə təmaləm ndənun tii tsamnda Kən hwan Faara na a Urshalima wa?”
25 Nggəranggən kanda sə, “Haˈi, nən tiirha.” Kyana Mbiturus hur minda hai tsauna Yeeso sə, katərangga Yeeso kalang sə, “Siman, mana ndaarha aten tsakh miiɗi ya? A har wun na kutərya ƙəshiddiya thlə tsamnda, ahar wanggindan nduwa ahar nafiya pak wa?”
26 Ndagha Mbiturus, “Ahar nafiya pak.” Ndagha Yeeso, “Nanən kee mbə wanggindan tiirha wa.
27 Amma mbə minnəm sə ƙəsangganda ƙəm tə ɗimiyirha wa, ɗuwa hu wuri aama ɗə ɗa muk nggal aama. Təna ˈwana ƙəsa, inang miighən hai na a wal wuɗəɓəl wurirha na a tsək tii tsamndəɗi. Harang ɗa tii tsamnduwa tə yina.”

18

Wunni manggən hu Kutəryid Faara (Markus9:33-37; Luka9:46-48)

1 Ahu sayiddiya ɓagha fatsahaya thləmad Yeeso ɓa tsahang mee nda, “Wunni manggən hu Kutəryid Faara?”
2 Aagha Yeeso wundakhne ɓa na nggu-chit ishanggən a maɗufun ndan.
3 Tərgha ndaagha, “Niya pərang ƙəkafek kun, a malanggun ɗimiyid nun tsawun ƙəla wandi na ngguchit ya wa mbun tam kyarha hu Kutəryid Faara ɗə wa.
4 Nanən kee kala niifa manangwawa altenggən tsauka ƙəla wandi na ngguchit ya ndəghən ni na manggən hu Kutəryid Faara.
5 Kala niifa thləgha wundakhne fa ƙəla yandiya ahu thləmna nggini thlənən fa.”

Əngya na kyang niifa hu ɗimiyirha hai (Markus9:42-48; Luka17:1-2)

6 Amma ana niifasə kyangga tal ahur wanggini na nggu-ngguchit ya fərgha ƙəkafek a nggi ahu ɗimiyirha hai, a nggushi waghang nda fən hərha ura mughang ngganda ahu wuri aama ɗə.
7 Kawa ƙəshiirha ƙəsər ka ənggini na nda ənaarha kyang ngganda fiya hu ɗimiyirha hai. Ənggini na kyang nda fiya hu ɗimiyirha hai tətani a ɓagha ɓa, amma na səbrha hura a ƙəla niifɗa fa ənagha kee.
8 Ana harwa nduwa sarwa a kyorha hu ɗimiyirha hai, kyathlang ɗə muwangga ɗə. A nggushi kyana hu ahu yibrha ɗə mbuwa ngwalarha tə haara tal nduwa saara tal ma nana tə haara kyab nduwa saara kyab muwo wanda ahu waarha ɗə mbuwa mərа hai.
9 A kyo yidwa ahu ɗimiyirha hai, ƙəɗang ɗə muwangga ɗə. A nggushi kyana ahu yibrha ɗə mbuwa ngwalarha tə yirha tal, ma muwo wanda ahu waarha ɗə mbuwa mərа hai tə yidwa kyab.
10 Kwarama, a sarɗun wanggini na nggu-ngguchit ya wa. Kəsər niya ndang nda kun a talara wan thləngya Faar ndan na nda naarha a mbed Pəpa na a talara.
11 Kəsər Wan niifa ɓanənɓa ka a hərghanggən fingya sahadgha.

Karapu aten chaurarha sahadgha (Luka15:3-7)

12 Ana niifa tə chauraya haru tal, tərgha tal sahadgha, ma nən ənaarha? Mbə mal kumnggit wutarihe kap wutarihe a mbəd lafrha ɗəgha ka kaɗa yanɗaɗə sahadgha wa?
13 A walang ɗaɓa, niya pərang ƙəkafek kun, nən tək mbənda fa kaan aten chauraddi tal ma kumnggit wutarihe kap wutarihe ɗi sahadwa wa!
14 Nəghən kee ƙəm, mbə nggəmnda hur Pəpa ni na a talara ko tal ahur wanggini na nggu-ngguchit ya sahadgha wa.

A əno shadwa ɗimiyirha fa (Luka17:3)

15 A əno shadwa ɗimiyirha fa, ɗuwa thləmadghən ɗə kyaɗang ɗimiyidghən, a pathlang nun kun səri. A koɗə thləmaarha fa, wuɗang na ɓa.

16 Amma a kowa thləmaarha fa wa,
turu niifa tal nduwa səri ɗun thləmadghən
ɗə təna laɓaara kyarhaɓa a mii nafiya
səri nduwa mahan tsauka shedawaya
atenggən.
17 A karɗə kang thləmaarha kanda fa,
pəranggən mamngya Kən Faara. A karɗə
kang thləmaarha mamngya Kən Faara fa,
tsawang niifɗiya tə takkwa ɗaharha ni
nduwa tə thlə tsamnda.
18 Niya pərang ƙəkafek kun, kala ˈya
ƙənang nun hai hu ƙəshiirha nəghən
ƙəƙəna hai ƙəm a talara. Kala ˈya kwasang
nun hai hu ƙəshiirha, nəghən kukwasa hai
kee a talara.
19 “Niya nggər ndang nda kun, ana
nafiya sə səri ahur nun hu ƙəshiirha
nggəmngga fa aten ˈya nun a hwanda,
Pəpa na a talara a fəranggən kun.
20 Kəsər kala mbərha wumna fiya sa
hai səri nduwa mahan ahu thləmna niyi a
pathlang ndan.”

Karapu aten mafarha kargha chakh ɗimiyirha fa

21 Tərgha ɓagha Mbiturus thləmadghən
ɓa tsahang mee nən, “Chinəm, saara
kurmi ni chahanggən shadna ɗə a əneeɗə
ɗimiyirha fa? Saara məd wa?”
22 Nggərangga Yeeso sə, “Awo, mbə
katəra məd kee wa, amma kumnggit məd
katəra məd!
23 Tsaunən kee, Kutəryid talara nəghən
ƙəla kutəra na midghən kirassa ƙənaghən
na a har mafayighən nzəmngga wuɗəbəla
a harghən.
24 Katərang nən hai kee, ɓang niifa nda
ɓa nən a takkwarha wuɗəbəl wurirha
haru kumnggidghən tuf.
25 Nanən mbə mbang tiighən wa, tərgha
kutərɗi ndəghən a heng ngganda ɗə tə
nukkun, tə wanggighən tə əngya nanən
təghən ha heu a tii kumaɗɗa nən.
26 Ɓərgha mafaɗɗa hai a mbedghən
hwanggənən, ‘Niya hwan sa, ƙərsu tə nggi,
niya tiighən heu.’
27 Tərgha kutərɗi haɗanggən fa,
kalghənən hai chahang kumaɗɗa nən ɗə.”
28 “Amma kyana mafaɗɗi ƙəshaaɗə,
ɗəgha wal shadghən mafarha nən a
takkwarha wuɗəbəl wurirha haru tal.
Kəsanggən, ˈyaɓanggən, ndanggən, ‘Tee
kumad na.’
29 Ɓərgha shaɗɗa hai keeghən
hwanggənən, ‘Kərsu tə nggi niya teuƙən.’
30 Amma kargha fa ƙəsanggən
muwanggən ahu porsəna ɗə ƙəl tii nən
wuɗəbəlɗi heu.
31 Nana fingya mafaya əndi katəragha
hai, səbgha hur ndan ɗə. Ɗənda thləmad
kutərɗa ɗə pərang ənɗa nda katəragha hai.
32 Tərgha kutərɗi aah mafaɗɗa nən ɓa
chahang nən kumarha ɗə ndanggən, ‘Sa ka
wuɗi mafarha! Chahoɗi kumarha ɗə na a
tenwa ka hwanna nggi.
33 Mbə shadwa mafarha haɗo fa ƙəla
haɗoni fa wa?’
34 Tərgha kutərɗi hu səbrha hura
muwanggən hu porsəna ɗə ƙəl a tii ɗə
kumaɗɗi heu.
35 Na Pəpa na a talara a ənang kun kee
a kowunni kargha chahang ˈya shadghən
ɗə tə hura tal.”

19

Tsahad Yeeso ha aten ɓəlla kakhrha (Markus10:1-12; Luka16:18)

1 Ngwalang na Yeeso thlək ənggini ya,
mal Nggalili nən ɗəgha hu chehweed
Yahudiya ɗə na a pəm kufad Urdun.
2 Fiya hangga takkwagha samadghən
ƙənanggən kanda a mbəɗi.
3 Ɓagha fingya Farisaya thləmadghən ɓa
ka a ƙəƙərang ngganda. Tsahang mee nda,
“Nggəm ngyahad nəm fa a kalgha niifa
nukkun hai aten kala ˈya ənanən wa?”
4 Nggərangga Yeeso kanda sə “Karatang
nggun ahu ɗeleewar Faara wa? A
katəra əna ƙəshiirha ‘əna Faara nuneefa tə
həshneefa.’ Nggərghən ndaarha,*
5 ‘Ndəghən ni ənagha ndən na niifa
malang nda man tə chin thləthləɓanggən
nukkun fa, kanda kyab tsau nda tal.’†
6 Nanən kee mba nda səri wa, amma tal
ni. Tsaunən kee, ˈYa wumangna Faara, a
ndəghang niifa hai wa.”
7 Tsahang mee nda, “Kama nda ndaana
Musa niifa mbuwana midghən nukkun a
fərang ɗeleewar kaala nən hai, ndanggən
wiu?”‡

* **19:4 19:4** Katərarha 1:27; 5:2 † **19:5 19:5** Katərarha 2:24 ‡ **19:7 19:7** Nggurub Ngwa Kumaarha24:1-4; Matta 5:31

8 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ndaana
Musa kee ƙəsər ka kakrakkid ten nun.
Amma a katəradghən mbə kee wa.
9 Niya ndang nda kun kala niifa kalgha
nukkun hai, a mbə nana nuɗi a ənа ku-
lafayirha wa, nggərghən kakh nuneefa pak
ənaɗə kulafayirha.”§
10 Ndangga fatsahayighən, “Ana ˈyasə
kee a pathlang nda nuneefa tə chi-
madghən nggushi tsauna niifa kula
kakhrha.”
11 Amma ndagha Yeeso, “Mbə fiya heu
na nggəm palthɗa fa ya wa, ƙəl fingya
nggəmang na Faara kanda fa.
12 Na fingya sə nggət nanda kulabrha,
fingya sə ƙəm firang nanda kanda, fingya
sə mbə mid ndan sə kakhrha wa ƙəsər ka
Kutəryid talara. Yi na a mbang thlə laɓarɗi
ya thləghənən.”

Ɗəfang Yeeso parka wundakhnaya teena (Markus10:13-16; Luka18:15-17)

13 Tərgha ɓang wundakhnaya nda Yeeso
ɓa na nggu-ngguchit ka a ɗəfang parka nən
kanda teena tə ƙəm hwangga aten ndan.
Amma fatsahayighən na nda yanang nda
nafini na a ɓaarha ɓa tə wanggini.
14 Amma ndangga Yeeso kanda, “Mala-
man wundakhnaya ɓa nda thləmad na ɓa.
A karang ɗun kanda fa wa. Kəsər Kutəryid
talara yi fingya ni na ƙəla wanggini ya.”
15 Ɗəfang haara nən kanda teena fərang
parka nən kanda a wiigha.

Tə ƙəna (Markus10:17-31; Luka18:18-30)

16 Ɓagha Niifa thləmad Yeeso ɓa tsahang
mee nən, “Mala, mani ənaarha na ngga təni
wal yibrha mbuwa ngwalarha?”
17 Ndangga Yeeso, “Mani na tsahe mee
aten ˈya na ngga? Niifa tətal ni kee na
ngga. Ana mid wa yibrha mbuwa ng-
walaarha, əno taara tə ngyakhkini.”
18 Ndangga niifɗi Yeeso, “Yanggi?”
Nggərangga Yeeso sə, “A ɓəlna farha wa.
A ənanna kulafayirha wa. A ngaarna wa.
A pərna nggaɓaarha aten niifa wa.*
19 Fərang mamnggirha nda muwa tə tsu.
Nggəmu tuladwa ƙəla alten wa.”†
20 Ndagha wundəladɗi, “Lafɗi ngyakhkini
ya heu. Ma takhka tsauka təta a ənee?”
21 Ndangga Yeeso, “Ana mid wa sə
tsawana lələgɗa, ɗuwa ɗə ɗa heng ənggiwa
ɗə heu fərang wuɗəɓəlghəna fa yamiiya, na
wal mbəd ɗəfədghən a talara. Tərgha ɓa na
ɓa mbu samadna na.”
22 Amma hərəmna wundəladɗi səkrha
kee, wii fayighən nən hurghən səsəɓa ɗə,
ƙəsər təƙəna ni kaan.
23 Tərgha ndangga Yeeso fatsahayighən,
“Niya pərang ƙəkafek kun, nəghən
pəɗaghən kyagha təƙəna hu Kutəryid
Talara ɗə.
24 Niya nggər ndang nda kun, nəghən
pəpa kyagha thləkhmu ɗə tə kwat libra ma
təƙəna kyagha hu Kutəryid Faara ɗə.”
25 Səkna fatsahayighən kee, wulangga
teena kanda tsakh mee nda, “A tsauɗə kee
wunni wal hərəkrha?”
26 Amma ƙəlangga Yeeso kanda ɗə
ndəghən, “A fad niifa tə wasa in mbə
ənaarha hai wa, amma a fad Faara nəghən
pəpa.”
27 Tərgha ndangga Mbiturus, “Malang
ɗan əngya heu mbuɗan samadwa nan, ma
nan waala?”
28 Ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang
ƙəkafek kun, ahu ƙəshiirha na ɓayi, a
sayiɗɗi na Wan Niifa a tsaurha hu mam-
nggit tsənggam Kutəryidghən, kun mbuwa
samadna nun a tsaurha hu tsənggamngya
kumkap səri, non a ngwang kumarha tu-
rya kumkap səri yi Isəreela.‡
29 Kala niifa malgha wure nduwa wan-
manggighən həshya nduwa wanmang-
gighən nishya nduwa chin nduwa man
nduwa wanggighən nduwa ənggighən, ka
nggi, nən a wal ƙənaghən katəra haru
kum tə ƙəm nən a wal yibrha mbuwa
ngwalaarha.
30 Amma fingya ˈwagha kanda ni a nggəl
mee, fingya nggəlgha mee kanda ni a
tsaurha a mbee.” §

§ **19:9 19:9** Matta 5:32; 1 Korontiyaya 7:10-11 * **19:18 19:18** Kyarhaɓa 20:13-16; Nggurub Ngwa Kumaarha 5:17-20
† **19:19 19:19** Kyarhaɓa 20:12; Nggurub Ngwa Kumaarha 5:16; Ɗeleewar Firistaya 19:18 ‡ **19:28 19:28** Matta 25:31;
Luka 22:33 § **19:30 19:30** Matta 20:16; Luka 13:30

20

Karapu aten fatarya a hed inabi

1 “Kəsər Kutəryid talara nəghən ƙəla
təheerha wargha ka kaɗa fatarya ɗə ka ɓa
nda ənang taara ahu hed inabidghən.
2 Kənang nanda wuɗəɓəl paara hai
puwanggən kanda ahu hedghən ɗə.
3 Tərna yanfaara sə, kyagha sə ɗəgha
wal fiya ahu kasu mbə ˈyasə na nanda a
ənaarha wa.
4 Ndanggən kanda ɗaa nda huɗaarha
ahu hedghən nən a teng kanda ˈya kam-
ngga ahu paara.
5 Nanən kee ɗənda ɗə ɗaa nda huɗang sə.
Yanfara a sərəkrha tə ƙəm yarna yanfaara
hai ənagha kee.
6 A figrha ɗəgha wal fingya ƙəƙət. Tsa-
hang mee nən kanda, ‘Kama nanun ƙəƙət
a mbəɗiya mbə ˈyasə nun a ənaarha wa?’ ”
7 Nggərang ngganda sə, “Mbə niifa sə
aagha kan wa.” Ndangga təheɗɗi kanda,
“Tsaunən kee ɗamaɗə ɗun wal fingya na a
huɗaarha hu hed na.”
8 Mukna yanfaara hai, ndangga təheɗɗi
niifɗi na aten hedghən, “Ooh fatar yina ɓa
teng wuɗəɓəl paara na kanda, katərang hai
tə fingya ɗəgha ɗə a kwasamarha ta ten
fingya ɗə ˈwagha ɗə.” *
9 Fingya ɗəgha ɗə a figrha teng ngganda
kanda, kowunni waldə wuɗəɓəl paara.
10 Fingya ˈwagha ɗə ɓa nanda ka thlə
yindan ɓa, tamngganda ndaarha na yin-
dan a kal yi fingya. Amma teng wuɗəɓəl
paara nda kanda ƙəm.
11 Thləna ndan katərang ngganda huhu-
rumnda hai aten təheɗɗi.
12 “ ‘Nafini ya ɓagha nda ɓa a samarha
amma tengga kanda məməl tə kan ənagha
taara ka a tsar ahu weng-weng nda yan-
faara.’ ”
13 “Amma nggəranggən tal sə ahur ndan,
‘Pashidna, hukki sa wa! Mbə ƙənanggəm
hai niya teurha wuɗəɓəl paara na nda
tiirha wa?
14 Thlu wuɗəɓəl wa wiina. Hurna
nggəmngga niya teng nda nafini ɓagha ɓa
a samarha məməl ƙəla teu ni.
15 Kamngwa a ənа ˈya ni tərna minna tə
wuɗəɓəl na wa? Na sərəkrha ka ɗang ni
fingya sə wa?’ ”
16 “Nanən kee yi nggəlgha mee ndəna a
ˈwaarha, yi ˈwaagha ndəna a nggəl mee.” †

Nggər Yeeso thlək kwaman mərrəghən (Markus10:32-34; Luka18:31-34)

17 Na Yeeso a ɗərha Urshalima ɗə,
kyalthgha Yeeso man patu ɗə tə fatsa-
hayighən kumkap səri ndanggən kanda,
18 “Nəm a ɗərha ta Urshalima ɗə, Na nda
a fər Wan Niifa a har mamngya firistaya
hai tə famaləmngya ngyakhrha. Na nda a
ngwang kumad mərra sə.
19 Tərgha na nda fərghən a har Romaya
hai, waghən nda, tsaɗaghən nda tə ƙəm
tawang ngganda ɗə. Amma a far paara yi
mahan nən a thliirha sə ahu məra.”

Hwanda man Yakubu tə Yahaya (Markus10:35-45)

20 Tərgha man wangya Dzabadi. Nda
Yakubu tə Yahaya, ɓagha thləmad Yeeso ɓa
tə wanggighən. Bərgha hai tə waɗedghən
ka a hwanang ˈya nən na midghən.
21 Tsahangga Yeeso mee, “Mana
midwa?” Nggəranggən Yeeso sə, “Tsawang
wanggini kyana na səri ya tal a yisəmad
wa, tal ƙəm a yi kawad wa ahu Kutəryid
wa.”
22 Amma nggərangga Yeeso kanda sə,
“Sənggun ˈya nun a tsakhrha wa! Nun
mbang saarha tə wuhuleuɗi ɗini saarha
wa?” Nggərang ngganda sə, “Haˈi nan
mbang nda.”
23 Ndangga Yeeso kanda, “Nun mbang
saarha tə wuhuleuɗi, amma tsaurha a
yisəmanna nduwa yi kawad na mbə nggini
fərghən wa. Taksaagha Pəpa mbəyini ya a
nafini wurnən.”
24 Səkna fingya fatsahaya kum ənɗi
hwanna nda Yakubu tə Yahaya səbgha hur
ndan ɗə tə kanda.
25 Amma aagha Yeeso kanda thləmadghən
ɓa ndanggən kanda, “Sənɗunsə kutərya
na hu ƙəshiddiya mbuwa Yahudaya na
nda kyad səsəmnggit ndan aten nafi
ndan, mamnggi ndan ƙəm na nda kyad
səsəmnda aten nafiya na a kamu ndan.

* **20:8 20:8** Deleewar Firistaya 19:13; Nggurub Ngwa Kumaarha 24:15 † **20:16 20:16** Matta 19:30; Markus 10:31; Luka 13:30 ‡ **20:26 20:26** Luka 22:25-26

26 Amma ahur nun nən a naarha pak.
Kala niifa na midghən tsauka ndəghənni
mamnda tətani tsauka niifa ni na a ənang
taara kun.‡
27 Kala niifa na midghən a nagha a
mbee, tətani a tsauka mafad nun.§
28 Kəsər ɓad Wan Niifa ɓa mbə ka a
ənang taara nda wa, amma a ənang taara
nən fingya tə ƙəm fər yiɓədghənən ka a
hərghanggən fiya hangga."

Kənang Yeeso kwamaya səri
(Markus10:46-52; Luka18:35-43)

29 Hərəmna Yeeso tə fatsahayighən mal
Djeriko, mbuwa fiya samadghən hangga.
30 Tərgha kwamaya səri tsau ami kwa-
mana. Sənna nda sə na Yeeso a mbəra
ɗə tə kwamanɗi, katərang ngganda tərang
urad ndan sə, "Chinəm, Wan Ndauda, a
haɗowan fa!"
31 Yanangga fiya kanda a nggasa nda
hai, amma ɗənda mbeeɗə tə tərang urad
ndan sə kaan, "Chinəm, Wan Ndauda, a
haɗowan fa!"
32 Səkna Yeeso kanda, ishgha hai aah
kanda nən, "Mana minnun a ənanggi kun?"
33 Nggərang ngganda sə, "Chinəm, na
minnan sə a na mana nan hai!"
34 Haɗangga nafini Yeeso fa tsuwar yin-
dan nən fa, tsu a mbəɗi kee na mana nda
hai. Tərgha mbu samadghən nda.

21

Kyad Yeeso Urshalima hai ƙəla kutəra
(Markus11:1-11; Luka19:28-40; Yahaya12:12-
19)

1 Na Yeeso tə fatsahayighən a takh ndu-
sang Urshalima fa, ɓa nda hu tala ɓa na
nda aarha Mbetafaji ahu Wumngya ɗəfya
Dzaitun. Thləngga Yeeso fatsahayighən
səri a ˈwa nda mbeeɗə.
2 Ndanggən kanda, "Ɗama hu talɗa ɗə
na a mbəɗi taarha, a kyaɗun sa hai, nun
awal kwaara ƙəƙəna hai tə wanggən a
thləmadghən. Kwasaman kanda hai mbee
kanda nun ɓa.
3 A tsahang niifa mee kun, ndaman kee,
'Na mid Chinəm sə kanda,' tsu a mbəɗi kee
nən a malang kun ɗun ɗə tə kanda."
4 Katərana ənɗa haya ka ləɗang ngganda
ˈya ndaana annabi:

5 "Ndang nafiya Urshalima,
'Kulo, Kutər nun ɓayi thləmannun ɓa.
Niifa ni mbuwana tenggən kakrak
ɓayi a ƙəsər kwaara,
Nəghən ɓayi a ƙəsər wan kwaara.' "*

6 Ɗəgha fatsahayina ɗə ənа nda kəla
ndangna Yeeso kanda.
7 Ɓang kwarɗa nda ɓa tə wan kwarɗi,
lələɓang ngganda lukki ndan a ƙəsər wan
kwarɗa sə tsauka atenggən.
8 Lələɓangga fiya lukki ndan hai aten
kwamana a mbedghən, fingya kəm kyalth
shiiya nda ɓa lələɓang ngganda a tən kwa-
mana.
9 Nafiya ˈwagha mbeeɗə ma ndəghən tə
fingya na mbusamadghən tərang ngganda
urayi ndan sə, kanda ndaarha:

"Faala a tsauka aten Wan Ndauda!
Parka tsauɗə aten,
niifɗi na ɓayi ahu thləm Chinəm!
Falama Faara na manggən a talara!"*

10 Kyana Yeeso a Urshalima hai, wupəri
ɗi kahad wulangga teena kanda, na nda
tsakh miiya tə ndaarha "Wunni ya?"
11 Nggəmangga nafini, "Yeeso ni, annabi
ɗi ɓagha ɓa a Nadzarat na a Nggalili."

Rəghang Yeeso fa shafiliya ɗə a Wuri
Faara
(Markus11:15-19; Luka19:45-48;
Yahaya2:13-22)

12 Kyagha Yeeso Kən Faara ɗə na Urshal-
ima katəranggən rəghang nda nafiya ɗə
na a hiirha tə həng nda maɓiya ɗə ka sa-
taka. Changgəlanggən tebərya fa mbeɗed
wuɗəɓəlya ɗə tə kulohod fingya na a heng
kataprakkya ɗə.
13 Ndanggən kanda, "Ndagha ɗeleewar
Faara,

'Kənna nəm aaghən Kən hwanda Faara,'
†
Amma tsawanggun mbəd ɓəɓed
ngaarya!"‡

§ **20:27 20:27** Matta 23:11; Markus 9:35; Luka 22:26 * **21:5 21:5** Dzakariya9:9 * **21:9 21:9** Dzabura 118:25-26
† **21:13 21:13** Ishaya 56:7 ‡ **21:13 21:13** Irmiya 7:11

14 Ɓagha kwamaya ɓa tə səfəngya a
thləmadghən ɓa ahu Kən Faara, ƙənanggən
kanda.
15 Amma nana mamngya firistaya
tə famaləmngya ngyakhrha Musa
ənwultenggini ənanən, wundakhnaya ma
kanda a huhwarha a pəpal Kən Faara
kanda ndaarha, “Faala tsauɗə aten Wan
Ndauda.” Amma mamnggini səbgha hur
ndan ɗə.
16 Tsahang mee nda Yeeso, “Səkna
ənɗi na wanggini ndaarha ya wa?”
Nggəmangga Yeeso, “Həng, ˈWawa nun
karatang nda ɗeleewar Faara wa? Kəsər
ndagha nda,

‘Tsahang ɗun wundakhnaya ha tə wufar
waya,§
ka a fal kun nda.’ ”*

17 A mbəɗi kee mal kanda nən wudgha
Mbetani ɗə məngga hai a mbəɗi.

Shiwang Yeeso Ɗəf Shiɓaarha (Markus11:12-14,20-24)

18 Ɗalthna mbərha hai nanən a wutta
Urshelima ɗə, ƙəsgha miirha ndən.
19 Na shiɓarha nən a ƙəlar kwamana,
ɗəgha thləmadghen ɗə kəlagha hai ko
wee a uradghən kəl shiiya kee. Tərgha
ndanggən shiɓaddi, “Ma nggərna tam
nggətta ɓalwa!” Tsu kee hwargha ɗəfəddə
ɗə.
20 Nana fatsahayighən ənɗi katəragha
hai, ƙəsgha ənwulteena kanda kaan,
ndanda, “Kəƙən hwarna shiɓaddə ɗə ƙəkar
kee ya?”
21 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Niya
pərang kəkafek kun, anaɗun tə fərƙəkafek
fa ngaalanggun alten nun wa, nun a
ənа əngya kəla yanɗiya, nduwa kalgha
yanɗamu ya. Nun mbang ndang nda
wumndəɗi ya, ‘Thliusə muwana hu wuri
aamɗa ɗə ya,’ nən a katərarha hai kee.†
22 Nun hwanang Faara kala ˈya na min-
nun, a fərɗun kəkafek, nun walghən.”

Tsakhmee aten səsəmnda Yeeso (Markus11:27-33; Luka20:1-8)

23 Wudna Yeeso ahu Kən Faara ɗə na a
Urshelima katəranggən tsaharhaha, Mam-
nda Firistayini tə shingya nafini ɓanda
thləmadghən ɓa. Tsahang mee nda, “Tə
səsəmnda wun na ənа əngginі həu ya? Wun
fərowa səsəmndəɗi ya?”
24 Nggəmangga Yeeso kanda, “Niya tsa-
hang mee kun ha tal. A nggəreeɗun
sə, niya pəranggən kun tə wun fəreegha
Səsəmnda niya ənа əngginiya.
25 Wun fərangga kwamana Yahaya ənа
mbaptisəma nən? Faara fərangga wa,
nduwa fiya wa?” Tərgha thliigha ngaala sə
a pathlang ndan, ndaa nda, “A ndaa ɗəm,
‘Faara fərangga,’ nən a tsakh mee, ‘Kama
fərwa nun ƙəkafek təghən?’ ”
26 “Amma a ndaɗəm, ‘Fiya fərangga,’ nəm
a tərəm fiya, ƙəsər fər nda ƙəkafek Yahaya
annabi ni.”
27 A kwasamadghən nggərang ngganda
sə, “Səngwan wa.” Tərgha ndanggən
kanda, “Nggi ƙəm mbi pəranggən kun wun
fəreegha səsəmnda niya ənа əngginі ya wa.”

Karapu aten wundəlaya səri

28 “Amma ma numa nun? Na niifa sə
tə wundəlayighən səri, ɗəgha thləmad tə
pamənda ɗə ndanggən, ‘Waana, a weeriya
ɗəwa ɗə ɗa ənа taara ahu hed inabi.’
29 Tərgha ndagha wundəladɗi, ‘Mbi ɗərha
ɗə wa,’ amma numagha ɗəgha ɗə.
30 Tərgha chin ɗəgha thləmad tahad
wundəlad ɗaɗə ndanggən, ‘sa ɗəwa ɗə,’
ndagha wundəladɗi, ‘həng pəpa, niya
ɗərha ɗə.’ Amma ɗəwa ɗə wa.”
31 “A hur ndan na səri ya yanggi ənagha
ˈya na mid chin?” Nggəra nda sə, “Yanɗi
ˈwanən thlənda.” Ndangga Yeeso kanda,
“Niya pərang kəkafek kun, fathlə tsamngya
tə susuwaya nanda ˈwarha hu kutəryid
Faara ɗə ma kun.”
32 Kəsər Yahaya tə Mbaptisəma ɓaɗa ɓa
kyaɗang ɗə kwamana kun na a tsawun
ngga a mbed Faara, amma fər wun kəkafek
wa, amma fathlə tsamngya tə susuwaya
fər nda kəkafek təghən. Ko nanun ənggini
a katərarha hai, karɗun fa fərƙəkafek nun
təghən. 21:32 Luka 3:12; 7:29-30.

§ **21:16 21:16** Dzabura 8:2 * **21:16 21:16** Dzabura 8:2 † **21:21 21:21** Matta 17:20; 1 Korontiyaya 13:2

Karapu aten fahuɗaya nzəmngga hed inabi
(Markus12:1-12; Luka20:9-19)

33 Nanənya kaaman thləmaarha asəɗarha fa pak. Na niifa sə pagha wan ɗəfya inabi, kanggən tə kalthmaana, ra mbəd ˈyaɗa wan inabi nən ahurghən, nggərghən ra səfa na nzang na təƙəla hedɗa ha a tsaurha a tenggən. Tərgha nzəmang hed inabi ɗa nən fahuɗaya ha wii tala nən.
34 Tsəna shifirha hai, thlən mafayighən nən ɗa nda thlang yighən ənnarhami ɓa.
35 Amma fa nzəm heeyini kəsang ngganda mafayini; ɗək tal nda, ɓəlang ngganda tal, muk tahadghən nda tə ferya.
36 Tərgha nggərghən thlən fingya mafaya thləmad ndan ɗə, kalgha yanggini ˈwa nən thlən nda ɗə. Fa nzəm heddi nggərgha nda ənang kanda kəla yi ƙətəm.
37 Akwasamadghən tə heddi thlən wan hurghən nən a thləman ndan ɗə nəghən a numad ndaarha, “ ‘Mbə ngaala sə wa na nda fərang mamnggirha waana.’ ”
38 “Amma nana fa nzəm heeyini wanɗi keeghən ɓayi, ndang ngganda ndan, ‘Yo, kulo tə har langaad heddi ɓayi ya. Taama ɓəlanggəm tənəm har langaad heddi.’ ”
39 Tərgha ƙəsang ngganda, kahang ngganda ƙəsər kaddə ɗə, ɓəlang ngganda.
40 “A ɓad tə hedɗa ɓa, ma nən ənang nda fa nzəm heddi?”
41 Mamngya fatakkwayini ndaa nda, “Nən a ɓəlang fa mbəlfeyini tə səsaarha na pəɗaaghən, fərang hedɗa nən nafiya pak, na narha fərang yighən ənnarhami kala shifirha.”
42 Tərgha tsahangga Yeeso mee kanda, “ˈWawanun karatang nda ahu ɗeleewar Faara wa? Ndanən:

‘Ferɗi karna fa təngya,
ndən tsaukwa ka feera.
Yanɗiya ˈya ni ənana Chinəm,
ənwulteena ni a yid nəm.’ ”‡

43 “Tsaunən kee, niya ndang nda kun, na nda a thlang nda kutəryid Faara a harnun, fərang nggənda chehweeya na fər wan ɗəfya ngga.”

44 Kala niifa mukka ten ferɗa hai, nən hwasarha fa ɓatal, ɓatal, amma yi mukna ferɗi tenggən hai nən a tsarang ɗə.

45 Səkna mamngya firistayini tə Farisayini karapu ɗi, walang ngganda nən a thlək asəɗaddi aten ndan kanda ni fahuɗayini na tə mbəlfedɗa fa.
46 Na mid ndan sə a kəsang ngganda, amma kanda tərəm fiya wumngga hai, ƙəsər na fiya a ndaarha annabi ni.

22

Karapu aten wutsəfayid kakhrha
(Luka14:15-24)

1 Nggərgha Yeeso pərang laɓara kanda tə karapu, ndəghən,
2 Kutəryid talara nəghən ƙəla kutəra ngwagha fa ka əna wutsəfayid kakhrha nən a wanggən.
3 Thlənanggən mafayighən ɗə ɗa nda aah nafina ɓa mbu nanda kanda ɓa, amma kar nafini ɓarha fa ɓa.
4 Tərgha nggərghən thlən fingya mafaya ɗə tə ndaarha, “Ndaaman nafini mbu ni, ngwaɗi wutsəfayidɗa fa, thleeɗi urad thlaaya na ndəndaura tə kwelya, ngwaɗi fa, ɓamaɓa ƙəkar.”
5 Amma nafini mbu nən ɗəf wanda teena sə wa, tal ɗəgha heeɗə, tahadghən ƙəm ɗəgha ka əna shafilidghən ɗə.
6 Fingya ƙəsang ngganda mafayighən hai, ɗək kanda nda tə kəm ɓəllang ngganda kanda.
7 Hufgha kutərɗi hur kaan. Thlənanggən sodjayighən ɗə ɓəllang ngganda fa ɓəl fayina ɗə, tə kəm njang ngganda wupəri ndan ɗə.
8 Tərgha ndanggən mafayighən, ‘Ngwala ngwa wutsəfayid kahadɗa fa, amma nafini mbu nəm ɓa mbə kanda ni kamngga a ɓa nda ɓa wa.
9 “Nanənya, ɗaama hu kwaman hu wuraya ɗə mbu fiya nun ɓa kala niifa nanun ɓa nda hu wutsəfayidɗa ɓa.”
10 Nanən kee, ɗəgha mafayini ahu kwaman hu wuraya ɗə mbu ka nafiya nda ɓa na nanda tə ndərwaya, ləghədgha ƙən wutsəfayid kahaddi tə rongya.

‡ **21:42 21:42** Dzabura 118:22-23

11 Amma kyana kutər ɗa ɓa ka ɓagha
na ronggi ni mbunən ɓa, na niifa nən
kalwawa kari yi wutsəfayid kahadɗi.
12 Tsahang mee nən, “Pashinna, ƙəƙən
kyana mbəɗa ɓa ya kula sa kal karid
wutsəfayid kahadɗa fa?” Amma mbangwa
kamshiɗi nggərang sə wa.
13 Tərgha kutərɗi ndanggən nafiya
na ənang taara, “Kənaman haarghən tə
sarghən muwanggun ƙəshaaɗə ahu wula
ɗə mbəɗi nanda a tərha tə ƙət mee.”*
14 “Kəsər nafiya hangga aah nanda,
amma ngguchit wurna nda hasə.”

Tsakhmee aten tii tsamnda a Kaisar (Markus12:13-17; Luka20:20-26)

15 Tərgha Farisayini wuma nda hai kaɗa
kwamana nda a ɗəfang takthleera nda
Yeeso ka a thlək ˈya nən təna nda ƙəsang
nda.
16 Thlən fatsaha yindan nda ɗə tə nafiya
Hirdus ka a tsahang mee nda, ndaa nda,
“Mala sənɗansə ka niifa ni sa, na tsahang
kwaman Faara fiya ha tə ƙəkafekkirha. Sa
kəm mba wurahasə wa.
17 Nanənya pəranggən kan, mani numad
wa aten ənɗiya, nəghən məməl a teng
tsamnda nan kaisar wa nduwa awo?”
18 Amma Yeeso sənɗə numad mɓəlfeɗɗi
na ahur ndan, ndagha, “Kun fathlərɓuya,
kama na mid nun a ɗəfee takthleera?
19 Keɗeema pene tii tsamndədi. Fərang
pene ɗa nda.”
20 Tsahang mee nən kanda, “Shish-
ingnda wunni tə thləm wun a tenggən?”
21 Ndang ngganda, “Yi Kaisar.”
Ndanggən kanda, “Fəraman Kaisar ˈya
tsauka yi Kaisar, tə kəm fəraman Faara ˈya
tsauka yi Faara.”
22 Sək nanda kee, ənа ənwulteena nda pa
wii fayindan nda.

Tsakhmee aten thliirha sə ahu mərra tə kakhrha (Markus12:18-27; Luka20:27-40)

23 Tsu a farɗi fingya Sadukiyaya ndagha
mbə thliirha sə hu məra wa ɓa nda
thləmad Yeeso ɓa tə tsakhmee.†
24 Ndang ngganda, “Mala, ndangga
Musa kan, ‘A mər wan man niifa maldə
nukkun hai kula nggətta, na wan man
tərangsə hu langaarha ka a nggəɗanggən
sə.’‡
25 Nanənya, na nafiya sə məd a wan-
manggi. Tə pamənda kakhka mərgha kula
wal wee, tərgha yi səri təranggən nuɗasə.
26 Amma wan man yi səri mərgha ƙəm,
yi mahan wai kee har ta ten yi məd ɗə.
27 Akwasamadghən, nuɗi ƙəm mərgha.
28 Nanənya, ahu thliirha sə hu mərra na
nuɗi tsaurha yi wun tsaunən kanda heu
məd, tərang nda nuɗasə?”
29 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Nu-
mad nun mbə məməl wa ƙəsər sənggun
Laɓar Faara na chichireethlee hai tə
səsəmndəghən wa.
30 Thliirha sə hu məra mbə nishya tə
həshya kakhrha wa. Nanda tsaurha kəla
fathləngya Faara a talara.
31 Amma aten thliirha sə hu məra,
karantanggun ˈya ndang na laɓar Faara
kun wa?
32 ‘Nggini Faara yi Ibrahim, Faara yi
Ishaku, tə ƙəm Faara yi Yakubu’. Mbə
Faara ni yi mərya wa, amma yi fingya natə
yibrha fa.”§
33 Səkna fiya ndən wumngga hai, ənа
ənwulteena nda tə tsahayighən ha.

Ngyakhrha na manggən (Markus12:28-34; Luka10:25-28)

34 Amma səkna Farisayini tə ndaarha
nggəlangga Yeeso mii Sadukiyayini tə
laɓaara nggərang nən kanda sə, wuma nda
hai ka a nggəra nda tsahang mee.
35 Tal ahur famaləmngya ɗeleewar
Musa, na midghən sə a ɗəfang takthleera
nən tsahang mee nən Yeeso,
36 “Mala yanggini manggən ahur
ngyakhkya heu?”
37 Nggəmangga Yeeso, “Nggəmu Chinəm
Faarwa tə hurwa heu, tə shingnduwa heu
tə huten wa heu.*
38 Yanɗiya ndəna katəra ngyakhrha na
mam.
39 Yi səri ƙəm nəghən manggən: ‘Nggəmu
tuladwa ƙəla altenwa.
40 Ngyakhrha heu tə tsahad annabiya ha
na nda aten ngyakhkini səri ya.”

---

* **22:13 22:13** Matta 8:12; 25:30; Luka 13:28 † **22:23 22:23** Tar Fathləngya 23:8 ‡ **22:24 22:24** Nggurub Ngwa Kumaarha 25:5 § **22:32 22:32** Kyarhaɓa 3:6 * **22:37 22:37** Nggurub Ngwa Kumaarha 6:5

Tsakh mee aten Kərəsti
(Markus12:35-37; Luka20:41-44)

41 Wumna Farisaya hai tsahangga Yeeso
mee kanda,
42 “Mani numad nun aten Kərəsti? Wan
wunni?”
Ndang ngganda, “Wan Ndauda ni.”
43 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kəƙən
na Ndauda tə səsəmnda Səsəna aaghən
‘Chinəm’? Kəsər ndagha Ndauda,

44 Ndangga Chinəm yina China:
‘Tsawu a yisəmanna,
ƙəl a tsawangɗi fatsanggiwa
a kamu saryiwa.’†
45 Ana Ndauda a aah Kərəsti ‘Chinəm,’
ƙəƙən nən tsaurha wanggən?”
46 Mbə niifa sə mbangga nggərang sə
wa, ka farɗi mbə niifa sə ndengga yidghən
nggərghən tsahang mee wa.

23

Yanang Yeeso Famaləngya ngyakhrha
(Markus12:38-39; Luka11:43,46; 20:45-47)

1 Tərgha Yeeso ndanggən fiya wumngga
hai tə fatsahayighən,
2 “Famaləmgya ngyakhrha tə Farisaya
kanda ni nggəmang na nda kanda fa a pər
ngyakhrha Musa nda.
3 Nanən kee tsahama tə ƙəm əna taara
nun tə ˈya ndang nanda kun, amma a
ənaɗun kəla nanda ənaarha wa, ƙəsər mba
nda əna ˈya na nanda a tsaharhaha wa.
4 Nanda ɗəfang rəfrha fiya in na haghən,
amma kanda tə alten ndan mba nda thlar
kanda ko tə wan haara wa.”
5 Na nda əna tar ndan ka a nagha
fiya kanda, nanda ƙən masparma natə
chireethla laɓar Faara a pəmnggindan, na
nda ndən pəratsan nzənzang a mii karin-
dan.*
6 Yakh mid ndan tsaurha a mbəd
tsaukya na nggəngga hu teera, tə kəm
mbəd tsaukya natə thləma a ƙən tsahad
Yahudaya.
7 Na mid ndan a ndangˈya nda kanda yi
mamnggirha a nan nda a wiirha hai ahu
kasu, tə ƙəm nagha fiya a aah kanda, Mala.
8 “A nggəmna fa a aah sa nda ‘Mala,’ wa
ƙəsər təmaləmnda tətal ni, kun heu nuwun
tal a wanmanggi.
9 A aah ɗun kowunni ahu ƙəshiɗɗi ya
‘Pəpa’ wa, ƙəsər Faara na talara ndəna
Pəpa hu Səsəna.
10 A nggəmna fa aagha kowunni sa
‘Mala’ wa, ƙəsər təmaləmnda tətali ni,
ndəna, Kərəsti.
11 Yi na manggən ahur nun təta ni a
tsauka mafad nun.†
12 Amma kala nafiya manangga alteng-
gindan nanda tsaurha ngguchit, tə kəm
nafiya tsawangga altenggindan ngguchit
nanda manang kanda.‡

13 “Amma kawama, kun famaləmngya
ngyakhrha Musa tə Farisaya, fathlərɓuya!
Nggəlanggun kwatminda kyarha hu
kutəryid talara ɗə ma fiya. Kun tafad nun
kyawun sa ɗə wa, ˈyaɗang kwamana nun
fiya na mindan kyarha sa ɗə.”
14 Kawama famaləmngya Ngyakhrha tə
Farisaya, ndirwiya, nun həb karid nishya
mərna chimayi ndan, non naarha hwan
Faara kaan ka a na kun nda. Tsaunən
kee na nda a ngwang kumarha kun sə na
pəɗaghən.

15 Kawama, famaləmgya ngyakhrha tə
Farisaya, fathlərɓuya! Nun wii tala aten
chehweerha tə wuri aama ka wal niifa
nun malangga ɗimiyidghən, a malang ɗə
ɗimiyidghən, nun səɓang nda ɗə kaan kal
kun nən ɗimiyirha.

16 Kawama, kwamaya na kyad kwa-
mana! Nun ndaarha, “Kala niifa aagha
thləm Faara tə Kən Faara, mbə ɓillarha sə
wa, amma kaala niifa aagha thləm Faara
tə təfasa yi Kən Faara, tsau ɗə təta a əna
ənɗa nən aah nən Faara a tenggən.”
17 Kun nur kwamaya! Yanggi ni
manggən, təfasa wa nduwa Kən Faara na
a Urshalima tsaɓangga təfasa ɗə wa?
18 Nun ndaarha, “Kaala niifa aagha
Faara tə ‘mbəd fər Sataka,’ mbə ɓillarha
sə wa, amma niifa aagha thləm Faara tə
ənfəra na a mbəd əna Sataka, tətani əna
ənɗa nən ndanən nən a ənaarha.”

---

† **22:44 22:44** Dzabura 110:1 * **23:5 23:5** Matta 6:1; Ɗeleewar Kirassa 15:38; Nggurub Ngwa Kumaarha 6:8
† **23:11 23:11** Matta 20:26-27; Markus 9:35; 10:43-44; Luka 22:26 ‡ **23:12 23:12** Luka 14:11; 18:14

19 Kun kwamaya! Yanggini manggən,
ənfərɗi wa nduwa mbəd nji sataka
tsaɓangga ənfər ɗaɗə wa?
20 Tsaunən kee, kala niifa aagha thləm
Faara tə mbəd nji ənfəra, aah nən Faara tə
ˈya na tenggən heu.
21 A anna thləm Faara tə Kən Faara na
a Urshalima, aah na thləm Faara na tə
tsaurha a mbəɗi.
22 A anna thləm Faara tə Talara, na aah
tsənggam Faara, tə ndəghən na tə tsaurha
ahu tsənggamɗi.§
23 Kawama famaləmngya ngyakhrha
Musa tə farisaya, fathlərɓuya! Nun fər
ən fərrə nun tal ahu kum yi shi chimbee
amma malanggun əngya na nggəngga ahu
ngyakhrha, ndəna, ƙəkafek, haɗang ndan
fa, tə nggayirha. Ənggina ni kamngga na
nggəngga a ənon ya, a malang ɗun fingya
wa.*
24 Kun kwamaya fa kyad kwamana, nun
kang aama hai amawa nun muɗang kuk-
wakhtaara amma nun muɗang thləkhmu.
25 Kawama, famaləmgya ngyakhrha
Musa tə Farisaya, fathlərɓuya! Nun
tsaɓang ƙəsər wuhuleurha ɗə tə tasau,
amma ahurghən nəghən lələgɗa tə nggəm
alteena tə hukrha!
26 Sa kwamad təfarisarha! Tsaɓang
hur wuhuleurha ɗə tə tasau ˈwan, təna
ƙəsərghən narha tsətsaɓaɗə ƙəm.
27 “Kawama, famaləmgya ngyakhrha
Musa tə Farisaya, fathlərɓuya! Nuwun
kəla ten kwaya ƙəmang nanda tə penti
na pəpet, nagha ngga hu yirha, amma
hurghən lələgɗa tə aal nafiya mərgha tə
paarha ɗəɗamən-ɗəɗamən.†
28 Tə ƙəm ahu yirha naa fiya a na kun ka
nafiya, amma ahur nun sə nuwun lələgɗa
tə thlərɓuyirha tə mbəlfeerha.”
29 “Kawama, famaləmgya ngyakhrha
Musa tə Farisaya, fathlərɓuya! Nun tən ten
kwaya a annabiya, tə kəm nun sakhɗang
nda ten kwaya yi ka fiya fərgha ƙəkafek a
Faara.
30 Tərgha nun ndaarha, ‘Andam nəghəm
sə a sayid chichiyinəm, kam ɗangwan
kanda sə ɓəlang nda annabiya wa.’
31 Amma a naɗun a ndaarha kee, nun a
thləghanggən altennun tə ndaarha kunni
chichiya nafini ɓəlangga annabi yini.
32 Ɗama mbeeɗə ngwalanggən ˈya
katərangna chichiyi nun hai.”
33 ‡Kun huthlingya, wangya huthlingya
na tə mbəlfeerha yid! Kəƙən nun hərəkrha
ma ngwa kumad hwanga?
34 Tsaunən kee niya thlənang annabiya
kun ɗə tə fasəngya, tə famaləmngya
ngyakhrha Musa. Amma nun a ɓəlang
fingya tə taurha ɗə, nun a tsaɗa fingya ahu
ƙən tsahad Yahudaya, nun takkwa kanda
tala-tala, kun a səsang kanda.
35 Tsaunən kee, niya thlənang nafina
ɗə ya ƙəsər na hakked ka nafini ɓəlang
nun a tsaurha a ten nun heu ka a sayi
far Habila kaniifa ɗəgha ten Dzakariya
wan Mberikiya, ɓəlang nun a pathlang Kən
Faara na a Urshalima tə mbəd əna sataka.§
36 Niya pərang kəkafek kun, na ənggini a
katərarha hai hu ƙəshiid weeriya.

Səb hur Yeeso ɗə aten Urshalima (Luka13:34,35)

37 Aiya Urshalima, Urshalima! Fa ɓəl
annabiya tə muk fathləngya Faara tə feera
thlənna nda thləmadwa ɗə! Saara kurmi
tərna minna a wumanggi kun kamuna
ɓa kəla na ɗiyarha ngwang wanggighən
kamughən ɗə, amma karɗun fa.
38 Kəlama hai nanənya, malang nda wuri
nun kun fa tsauɗə kwad wure.*
39 Kəsər niya pəranggən kun, mbun a
nggər na nggi ɓal wa ƙəl fara ndanun,
“Tə parkani niifɗi na a ɓarha ɓa hu thləm
Chinəm.”†

24

Əngya na a katərarha hai a mii ngwala ƙəshiirha (Markus13:1-2; Luka21:5-6)

1 Na Yeeso a mal Kən Faara na a Urshal-
ima, kyaɗangga fatsahayighən tur təngya
Kən Faara.
2 Amma nggəranggən kanda sə, “Naɗun
tur tənggini na heu ya? Niya pərang
kəkafek kun, mbə feera sə ko tətal na nda

§ **23:22 23:22** Ishaya 66:1; Matta 5:34 * **23:23 23:23** Ɗeleewar Firistaya 27:30 † **23:27 23:27** Tar Fathləngya 23:3 ‡ **23:33 23:33** Matta 3:7; 12:34; Luka 3:7 § **23:35 23:35** Kyarhaɓa 4:8; 2 Laɓarya 24:20-21 * **23:38 23:38** 1 Kutərya 9:7,8; Irmiya 22:5 † **23:39 23:39** Dzabura 118:26; Matta 21:9

a mala aten shadghən wa, kahad nanda chang nda kanda hai!”

Katəra səsaarha (Markus13:3-13; Luka21:7-19)

3 Tsəɓaku na Yeeso tsau a ten ɗəfya wumnda Dzaitun, ɓagha fatsahayighən thləmadghən ɓa ɓəɓee ndang ngganda, “Pəranggən kan a kwan na ənggini katərarha hai ya? Mani a tsaurha ənsakhrha wuttuwa ɓa tə ngwala mii ƙəshiirha?”
4 Ndangga Yeeso kanda, “Kwarama, a nggəmɗun fa nggaɓagha niifa kun wa,
5 ƙəsər nafiya hangga na a ɓarha ɓa hu thləmna, na nda a ndaarha, ‘Nggini Kərəsti,’ har na nda nggaɓa fiya hangga.
6 Nun a sək laɓar yangya, tə mii ndaama aten yangya, amma a tərəmɗun wa, tsauɗə tətani a katəragha ənggini hai, amma ɓawa mii ngwaladghən ɓa ˈwan wa.
7 Na tur a thleng tur fa tə yanda, na kutəryirha a thleng kutəryirha fa. Na miirha a narha sə tə rəprha ƙəshiirha fa a mbəya ɗəɗamən-ɗəɗamən.
8 Amma heu ənggininiya katəra mii səsarha ni kee.”
9 “Na nda a ƙəsang nda kun, səsang ngganda kun tə kəm ɓəlang ngganda kun. Kəshiirha heu na nda kar kun ƙəsər ka thləmna.*
10 Fiya hangga na a mal fərƙəkafekkid ndan, na nda a fər ndan tə kar ndan.
11 Na annabiya fa nggaɓaya a kyarhaɓa hangga, nggaɓa fiya nda hangga.
12 Na mbəlfeerha a mulgha hai, nggəm ndan nən a tsaurha shishiu.
13 Amma kala niifa ƙərəsgha ta mii ngwaladghən ɗə nən a hərəkrha.†
14 Laɓarɗi na Mbənggən yi kutəryid Faara na nda a pərghən kahad hu ƙəshiirha ɗə, ƙəsər ka səkka talya ndən; a mbəra ɓagha mii ngwaladghən ɓa.”

Səsaarha na ɓayi (Markus13:14-23; Luka21:20-24)

15 “Nun a naa ən tsanda na rək fiya, ƙət hu Kənna na Chahal ƙəla ndaana annabi Ndaniyel. (Ngwa walangga tə karatarha),‡
16 Tərgha nafiya na ahur Yahudiya tətani ɗanda wumngya sə.
17 Niifa na aten ƙənna a ndaa ɗə nən a təra hai ɗəgha tər ˈya ɓa a wuri wa.
18 Niifa na hee a ndaa ɗə nən wutta wure ɗə ɗəgha tərang kootodghən ɓa wa.
19 Nən a tsaurha ən kawa a nishya na a hur tə nishya na tə waya ƙəsər ahu sayiɗɗi!
20 Hwanama Faara amana ɗaɗɗi naarha a sayid mbiirha nduwa afar yibrha Yahudaya wa.
21 Kəsər a farɗi na səsarha a naarha sə kaan ˈwawa tam naarha sə kee ka a far katəra ƙəshiirha ta weeri ɗaɓa ya, mbə turghən a nggər naarha sə ɓalwa.§
22 A mbə thlaghang nanda ɓenggina haaɗə ya wa, mbə niifa sə na a naarha tə yibrha wa. Amma ƙəsər ka nafiya wurna Faara ndən nanda thlahang ɓenggina haaɗə.”
23 “Ahu sayiɗɗi a ndang niifa kun, ‘Kuloɗə, kulo Kərəsti ɗiya!’ Nduwa ‘Kulo ndəghən taarha!’ A fərna ƙəkafek sə wa.
24 Kəsər na fa nggaɓaya Kərəsti sə tə fa nggaɓaya annabiya a kyarhaɓa, na nda a ənа ənsakhkya məmanggən tə ənwuteengya ka a nggaɓa fiya nda har tə fingya wurna nda anaɗə a ənaarha hai.”
25 “Kəlama hai, ˈWaɗi teena yanangɗi kun ƙətəm.”
26 “Nanən kee a ndang niifa kun, ‘Kulo ndəghən taarha a kaheerha,’ a kyaɗun ƙəsha ɗə wa; nduwa, ‘Kulo ndəghən ahur ƙənna ya,’ a fərɗun ƙəkafek sə wa.
27 Kəsər ƙəla na ˈyaara kyatta a man kyat faara nən djaara hai ta man həmndəghən ɗə, nanən kee na wutta Wan niifa ɓa a narha kee.”*
28 “Mbərha nana mərra sə, a mbəɗani na səkhɗiya wumnda sa hai.”†

Wutta Wan niifa ɓa (Markus13:24-27; Luka21:25-28)

29 Akwasamad səsaddi ya,

“ ‘Na yanfaara a tsaurha wula,
ndəree ƙəm mbə a kyat kukwaryirha wa.

* **24:9 24:9** Matta 10:22 † **24:13 24:13** Matta 10:22 ‡ **24:15 24:15** Tar fathləngya 16:13; Ndaniyel 9:27; 11:31; 12:11 § **24:21 24:21** Ndaniyel 12:1; Səsənid Yahaya 7:14 * **24:27 24:27** Luka 17:24; Matta 8:20 † **24:28 24:28** Luka 17:37

Na wufəlngarya mukrha hai a fərakh-amshi,
əngya na məmanggən na talara nanda tsəˈyafa.’ ”‡

30 “Ahu sayidɗi na nda a naa ənsakhrha a fərakh-amshi yi Wan niifa. Nafiya ƙəshiirha heu nanda tərha ka həreenga. Nanda a na Wan niifa ɓayi ahu hashmbe a fərakh-amshi hai, tə səsəmnda tə mamnggirha kaan.§
31 Nən a thlən fathlənggighən ɓa tə pi kodwomnda, na nda wumang nafighən ɓa na wuwura hu kudma faɗa na ahu ƙəshiirha.”

Tsaharhaha a ten ɗəf shiɓarha (Markus13:28-31; Luka21:29-33)

32 “Nanənya tsahama ˈya a fat shiɓadɗiya, ana wuhwaryighən a kya-harra hai, nən a tsətsətta, nun səndasə nduwus fegrha ɓa.
33 Nəghən kee kəm, anaɗun ənggini heu ya, nun a sənda sə nduwus wuttəghən ɓa, nəghən a mii kwatminda fa.
34 Niya pərang ƙəkafek kun, nafiya ƙəshidɗiya mba nda məra wa, kəl ma katəra ənggina hai ya.
35 Nda talara tə hweeɗe na nda a ng-walarha hai amma Laɓarna mbə tam ng-walarha hai wa.”

Mbə niifa sə səngga far ɓad Kərəsti ɓa wa (Markus13:32-37; Luka17:26-30,34-36)

36 “Mbə niifa sə səngga farɗi, nduwa sayi na ənggini a katərarha hai ya wa, ko fathləngya Faara na talara nduwa Wanggən tafadghən wa, ƙəl Chin katenggən.
37 Kəla katəra nən hai a thlakh mbəd Nuhu, nən a naarha kee a far wutta Wan niifa ɓa.*
38 A faryini kapa na aam afa afa ɗi ɓarha ɓa, fiya a həbrha tə saarha, kanda kakhrha tə fər wanggindan chimarha ɗə, ta farɗa ɗə kyana Nuhu hu kombuwol hai.†
39 Səngwanda ˈya na katərarha hai wa, har ɓana aam afa afa ɗaɓa hwanggən kanda ɗə. Nən a naarha kee a far wutta Wan niifa ɓa.‡
40 Nafiya səri a ənа taara kyab a hee, na nda tər tal mal tahadghən nda.
41 Nishya səri a hərha ahu fəna, na nda tərang nda tal mal tahadghən nda.”
42 “Tsaunən kee, tsawama nggungwa fa, ƙəsər sənggun farɗi na Chinun a ɓarha ɓa wa.
43 Amma a sənunsə: A ndam na turi ɗi a sən farɗi na ngaara a ɓarha ɓa a fiɗikrha, kam mbə a shiirha malanggən ngaarɗi kyagha minda keeghən hai wa.
44 Nanən kee tsawama nggugwafa, ƙəsər na Wan Niifa a ɓarha ɓa a sayidɗi səngwawa nun sə.”§

Ka niifa tə ndərwid niifa (Luka12:41-48)

45 “Wunni mafadɗi na tə ƙəkafek fa, ɗəfang na turighən təkəla wurighən ha, na fərang ənnarhami fingya mafaya ahu sayidɗi kamngga?
46 Nən a naarha ngga a fad mafadɗi a wud turighən ɓa ɓagha walghən a ənа targhən.
47 Niya pərang kəkafek kun, nən a ɗəfang nda tsauka mam a ten karidghən heu.
48 Amma andam mafadɗi tə mbəlfeerha ni, nən a ndang nda altenggən, ‘Turina mbə a wutta ɓa wet wa.’
49 Tərgha katəranggən ɗək fingya mafaya hai, ndəghən a həbrha tə sarha tə fingya na a nggal mbalya,
50 a ənaɗə kee na turighən a wutta ɓa ahu sayidɗi tə farɗi səngwawa nən sə.
51 Nən a kyathlang nda ɗə ɗawal-ɗawal tə kəm fərang mbərha nən a thləmad fa thərɓuya. A mbəɗi na tərha sə tə ƙət mee.”

25

Karapu aten wutaraya kum

1 Tərgha ndagha Yeeso, “Kutəryid talara nəghən ƙəla wutaraya kum tərang nanda patillad ndan ka ɗaa nda wal wutsam-nda.*
2 Tuf ahur wutarayini nurya ni, tuf ƙəm na nda ndəndəl.

‡ **24:29 24:29** Ishaya 13:10; 34:4; Ezikiyel 32:7; Djoyel 2:10,31; Dzafaniya 1:15; Səsənid Yahaya 6:12, 13; 8:12 § **24:30 24:30** Ndaniyel 7:13; Dzakariya 12:10-14; Səsənid Yahaya 1:7 * **24:37 24:37** Katərarha 6:5-8 † **24:38 24:38** Katərarha 6:14 ‡ **24:39 24:39** Katərarha 6:24 § **24:44 24:44** 1 Tasalonikaya 5:6; Luka 12:39-40 * **25:1 25:1** Luka 12:35

3 Fingya yini na nurghən takhkwa nda fədeerha hadə ka ɗaa nda ira hu patilla yindan hai wa.
4 Amma fingyayini tuf na ndəndəl takh nda fədeerha hadə ahu ƙəthlikrha ka patilla yindan.
5 Ɓawana wutsamnda ɓa wed, ƙəsgha ɓeena kanda shii nda ɗə."
6 "A manad fədikrha thlii nda sə ka mbeela sək nanda. 'Kulo wutsamnda ya thleema sə ɗun hwathlaghən fa!'
7 Tərgha wutarayini kum thlii nda sə tangsang ngganda patilla yindan.
8 Nurya wutarayini tuf tsahang fədeerha nda wutarayini tuf na ndəndəl, Naghan a hwan kun, 'Ənaman fəɗed nun kan ha ngguchit lee, ƙəsər na patilla yinan a məra hai.'
9 Amma nggərangga fingyayina sə, 'Mbə tsəghang ƙəm heu wa. Ɓama ɗə ɗun hii yinun ɓa.' "
10 Wii nanda ka hii fədeddə ɗə, a samad ndan ɓagha wutsamnda ɓa. Tərgha fingya yini ngwagha fa kya nda a mbəd wutsəfayid kahaddə ɗə, chang ngganda kwakirma.
11 Tsəbaku səlgha fingya yina ɓa ɗəgha ka hii fədeddə ɗə, isha nda a ƙəshi na nda a aah farha, "Chinəm! Chinəm! Inang kwakirma kan hai!"
12 Amma nggərangga wutsamnda kanda sə, "Kəkafek, səngwi kun wa."†
13 "Tsaunən kee tsawama nggungwa fa, ƙəsər sənggun fardi nduwa sayiddi niya wutta ɓa wa."

Karapu aten mafaya mahan (Luka19:11-27)

14 Tə ƙəm kutəryid Talara nəghən ƙəla niifa na a wii tala a mbərha ɗə inggun. Aah mafayighən nən ɓa fərang ƙənaghənən kanda.
15 Fərang wuɗəɓəl wurirha nən yi tal yawarha tuf, yi səri fərang wuɗəɓəl wurirha nən yawarha səri, mafarha yi mahan fəranggən yawarha tal, kowunni məməl tə ˈya nən a mbang nda. Tərgha wii fayighən nən.
16 Yi mafarha thləgha wuɗəɓəla yawarha tuf, ənа shafili nən sə wal chikrha nən yawarha tuf.
17 Yi thləgha yawarha səri ndəghənggi ƙəm ənа shafili nən sə wal chikrha nən yawarha səri.
18 Amma yi thləgha yawarha tal wiigha ɗəgha ra kwaarha ɓəbenggən wuɗəɓəldi ki turighən sahai.
19 Mənnən ha wudgha turi mafayina ɓa aah kanda nən ɓa a fərang kirassa ˈya nda ənana nda tə wuɗəɓəlghən.
20 Yi mafarha fərang nən wuɗəɓəl wurirha yawarha tuf ɓagha ɓa ndəghən, "Turina, fərenna wuɗəɓəl wurirha yawarha tuf ka a ənа shafili ni sə, waldi chikrha yawarha tuf atenggən."
21 Falghəna turighən, ndəghən, "Usakko ka mafanna. Ənanna ƙəkafekkirha ahu ˈya ngguchit. Niya ɗəforha aten əngya hangga. Ɓoɓa ɓa ənа wutsəfayirha tə nggi."
22 Mafaddi thləgha wuɗəɓəl wurirha yawarha səri ɓagha ɓa ndəghən, "Turina, fərenna wuɗəɓəl wurirha yawarha səri, ənadi shafili sə, waldi chikrha yawarha səri atenggən."
23 Ndangga turidi, "Usakko ka mafanna na tə ƙəkafek fa. Ənana ƙəkafekkirha ahu ˈya ngguchit, niya ɗəforha aten əngya hangga. Ɓoɓa ɓa ənа wutsəfayirha tə nggi."
24 Tərgha yi mafarha thləgha wuɗəɓəl wurirha yawarha tal ɓagha ɓa, ndəghən, "Turina, səndi sa na ngyangthlang, na hathla a mbərha həfwa nana tə ƙəm na wumang ənnarhami hai huɗawana na. Sa ƙəm na midwa sə ən ka kaan.
25 Nanən kee tərəmdi radi kwarha ɓəbeng ɗi wuɗəɓəl wa sə. Kulo ndəghən ya thlu ənwa."
26 Amma ndangga turighən, "Sa təmbəlfed mafarha na tə səbrha yid! Ashe kyanna sənda sə ni hathla a mbərha həfwa ni tə ƙəm ni wumang ənnarhami hai a mbərha huɗawani,
27 mani ɗəfewana wuɗəɓəl na hu mbanki? A wuɗɗi ɓa kam niya thləghən har tə chikrha atenggən."
28 Tərgha ndəghən, "Thlaama wuɗəɓəldi na a harghən, fərang nggənun yandi natə wuɗəɓəl wurirha yawarha kum.
29 Kəsər kala yandi natə ˈyaha na nda chighanggən, tənən waala ha kaan. Amma kala niifa mbuwa təghən ha, ko yandi na

† **25:12 25:12** Luka 13:25 ‡ **25:29 25:29** Matta 13:12; Markus 4:25; Luka 8:18

ngguchit nanən təghən ha na nda a thlang hai a haarghən.‡
30 Nanənya muwaman ka wuɗi mafadɗiya a ƙəsha ɗə, ahu wula ɗə, a mbəɗani na nanda a tərha sə tə ƙət mee.”§

Far ngwala mii ngwa kumarha

31 A fara ɓana Wan Niifa ɓa ahu mamnggitghən, tə fathləngya Faara a thləmadghən, nən a tsaurha ahu tsənggam mamnggitghən a talara.*
32 Nafiya ƙəshiirha na nda a wumnda a mbedghən ɓa, nən wurang nda fiya ɗə ƙəla na təlafrha wurang nda chauraya ɗə ahur ˈwalya.
33 Nən a sang chauraya a yisəmadghən ˈwalya ƙəm a yikawadghən.
34 Tərgha na kutəra a ndang nda fingya na a yisəmadghən, “Bama ɓa, kun fərangna Pəpa parka, harama langaad kutəryiddi ɗəfang nanda ka kun ka ənana nda ƙəshiirha.
35 Kəsər ƙəs miirha nggi fəree ɗun ənnarhami. Kəs hushimnda nggi fəree aam saarha nun. Tsauɗi ronga, thlə nggi nun fa ahu wurayinun.
36 Niyi tawalth hai fəree ən ƙənda nun. Fanna ɓee, pu nggi nun. Muwenda ahu porsəna ɗə, ɗun ka ndee ˈyaɗə.”
37 “Tərgha ka nafiya na nda a nggərang sə, ‘Chinəm, akwanni nanan sa a miirha fəro ənnarhami nan? Nduwa ƙəs hushimnda sa furo aam saarha nan?
38 Nduwa ronga ni sa thlə sa nan fa? Nduwa sa tawalth furo ən kaala nan?
39 Akwan nanan sa fadwa ɓee nduwa ahu porsəna ɗan ndoˈya?’
40 Na kutərɗi a nggərang kanda sə, ‘Niya pərang ƙəkafek kun, a ənang ɗun tal na ngguchit kaan ahur wanman nggini kyana ya, ənа nun ndən a nggi.’
41 “Tərgha na kutərɗi a kyaharra thləmad nafina ɗə na a yikawadghən ndanggən kanda, ‘Weema ma thləmadna, kun shiwangna Faara, ɗun hu waarha ɗə mbuwa məra hai tangsang nanda hai ka sheetan tə fathlənggighən.
42 Kəsər nggi hu miirha, fəreewun ənnarhami wa. Kəs hushimnda nggi fəreewun aam saarha wa.
43 Tsauɗi ronggirha thləwun nggi fa ahu wurayinun wa. Nggi tawalth hai, fəreewun ən kaala fa wa. Fanna ɓee tə ƙəm nggi ahu porsəna ɗuwun ka ndee ˈyaɗə wa.’
44 “Kanda ƙəm na nda a nggərang sə ndaa nda, ‘Chinəm, akwan ni nanan sa a miirha nduwa a hushimnda nduwa ronga ni sa nduwa tawalth nduwa fadwa ɓee nduwa ahu porsəna, ɗowan sə wa?’
45 Nən a nggərang nda kanda sə, ‘Niya pərang ƙəkafek kun, a kardun ɗang nda wanmanggina sə na nggu-ngguchit ya, kar nun ɗeerha sə.’
46 Tərgha na nda a ɗərha hu səsaarha ɗə mbuwa tam ngwalaarha, amma ka nafiya na nda a ɗərha hu yibrha ɗə mbuwa tam ngwalaarha.”†

26

Kənang mamngya Yahudaya hai a ɓəlang ngganda Yeeso
(Markus14:1-2; Luka22:1-2; Yahaya11:45-53)

1 Ngwalang na Yeeso thlək ənggini heu, ndanggən fatsahayighən,
2 “Kəla sənnunsə, takhƙən ɓeena səri na a ənа wutsəfayid təɗaarha nda, na nda a fər Wan Niifa ka a tawang ngganda ɗə.”*
3 Tərgha mamnda firistaya tə shingya na nda a wumnda hai a kwakirəm Firis na manggən, na thləmnggən Kayafa.
4 Kənang ngganda hai na nda a ƙəsang Yeeso ɓəɓee ɓəlang ngganda.
5 Ndaa nda, “Amma mbə a sayid wutsəfayiddi wa. Naɗə fiya ənа kakyathlaanga.”

Irang nuneefa fəɗeerha Yeeso teena a Mbetani
(Markus14:3-9; Luka7:37-38; Yahaya12:1-8)

6 Nana Yeeso a Mbetani, a minda kii Siman ˈwana termeerha ƙəsa.
7 Nanən a həb ənnarhami, ɓagha nuneefa ɓa tə ƙəthlikrha urdi na sədghən mbənggən na tə wuɗəɓəla fa kaan iranggənən Yeeso a tenggən.†

§ **25:30 25:30** Matta 8:12; 22:13; Luka 13:28 * **25:31 25:31** Matta 16:27; 19:28 † **25:46 25:46** Ndaniyel 12:2
* **26:2 26:2** Kyarhaɓa 12:1-27 † **26:7 26:7** Luka 7:37-38

8 Amma nana fatsahayina ndən səbgha
hur ndan ɗə ndaa nda, “Yanɗiya səbrha ni
ɗə kee.”
9 “A ndam kwang heng nda fəɗeddɑ ɗə
na nda a wal wuɗəɓəla sə kaan fərang
wuɗəɓəlghən nda fa yamiya.”
10 Amma sənang na Yeeso ənɗa hai na
nda a thləkrha ndanggən kanda, “Kama
nun a ɓilla nuɗiya? Ai ənaɗə ˈya na ngga a
nggi.
11 Kətsar na fa yamiya narha tə kun,
amma mbi naarha ƙətsar tə kun wa.‡
12 Iree nən urdi ɗa fa ya, ngwe nən fa ka
yi panna.
13 Niya pərang ƙəkafek kun, Kala mbərha
pərna nda laɓar Faara sə ahu ƙəshiddiya,
ənɗi ənana nuɗiya mbə tam mbətta wa na
nda naarha ɗalghən teena.”

Nggəm Yahuda fa a fər Yeeso nən (Markus14:10-11; Luka22:3-6)

14 Tərgha Yahuda Iskaryoti tal ahur fat-
sahaya Yeeso kumkap səri ɗəgha thləma
mamnda firistaya ɗə
15 tsakhmee nən, “Ma nun a fəreerha a
fərangɗi Yeeso kun?” Nanən kee fərang
wuɗəɓəl wurirha nda kumnggit mahan.§
16 Ka a farɗi nagha Yahuda a kaɗa kwa-
mana na a fərang Yeeso nən kanda.

Həb Yeeso ənnarhami yi Təɗaarha tə fatsahayighən (Markus14:12-21; Luka22:7-13; Yahaya13:21-30)

17 A katəra far wutsəfayiddi yi mburodi
kula mekhna, ɓagha fatsahaya Yeeso
thləmadghən ɓa tsahang mee nda, “A
yanggi na midwa ɗan nggorha fa ɗəna həb
ənnadmid təɗaarha sə?”
18 Ndanggən kanda, “A kyaɗun hu
wupəri ɗa hai, na niifa sə nun a naarha.
Ndaman, ‘Ndagha mala, nduwus sayid na
ɓa, ni a həb ənnadmid Wutsəfayid Təɗaarha
tə fatsahayina a minda kyawa.’ ”
19 Nanən kee ənagha fatsahayini ƙəla
ndangna Yeeso kanda ngwa nda fa tə
ənnadmid Wutsəfayid Təɗaarha a mbəɗi.
20 Tsəna figrha hai tsauka Yeeso hai həb
ənnarhami nən tə fatsahayighən kumkap
səri.
21 Na nanda a həb ənnarhami ndangga
Yeeso kanda, “Niya pərang ƙəkafek kun, tal
ahur nun nən a fər nggi.”
22 Səbgha hur ndan ɗə nagha kowunni a
ndang nda, “Nggini wa, Chinəm?”
23 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Tal ahur
nun həbgha ənnarhami tə nggi hu tasau tal
nən a fər nggi.*
24 Kəsər tətani a mərgha Wan Niifa, ƙəla
thləkna Ɗeleewar Faara ƙətəm. Amma
ən kawa ni a niifɗi fərgha ndən. Nən a
tsaurha a fad niifɗi a nggushi nggət waana
ndan.”
25 Tərgha Yahuda yanɗi na a fər Yeeso,
ndəghən nggi ƙəm Tsakhmee nən, “Mala,
nduwa nggini wa?”
Nggərangga Yeeso sə, “Sa ma thlək nan.”

Həb ənnarhami yi Chinəm (Markus14:22-26; Luka22:14-20; 11:23-25)

26 Na nanda a həb ənnarhami, tərangga
Yeeso mburodi sə usa Faara nən
kyanggən hai fəranggənən fatsahayighən
ɗə ndanggən kanda, “Thlaama kyaman,
thlu fanna ni ya.”
27 Təranggən wuhuleurha sə na tə
aam inabi usa Faara nən atenggən.
Fəranggənən kanda ɗə ndəghən, “Saama
kun heu.
28 Kəsər farna ni ya yi ləghətta ɗəfmee,
iang nanda ɗə ka fiya hangga yi chakh
ɗimiyirha.†
29 Niya ndang nda kun, mbiya nggər sa
aam inabiɗi ya wa, ƙəl a farɗi niya sa
weerən ndəghən tə kun ahu Kutəryid Pəpa.”
30 Tərgha Yeeso tə fatsahayighən aah
amshe nda, kya nda sə ɗənda wumnda
ɗəfya Dzaitun ɗə.

Na Mbiturus a ngaal sənda Yeeso (Markus14:27-31; Luka22:31-34; Yahaya13:36-38)

31 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “A
fəɗik weeriya kun heu nun a ɗaarha ma
nggi. Kəsər nəghən chichirethlee hai ahu
ɗeleewar Faara,

‘Niya ɗək təlafəddi,

---

‡ **26:11 26:11** Nggurub Ngwa Kumaarha 15:11 § **26:15 26:15** Dzakariya 11:12 * **26:23 26:23** Dzabura41:9
† **26:28 26:28** Kyarhaɓa 24:8; Irmiya 31:31-34 ‡ **26:31 26:31** Dzakariya 13:7

na chiɓəd chaukhrayini a weela hai.' "‡

32 "Amma a thliiɗi sə ahu mərra, niya ˈwaarha ma kun a Nggalili ɗə, a mbəɗani ɗənəm ƙəmarha sə."§
33 Tərgha Ndangga Mbiturus, "Ko ɗad fiya heu ma sa, nggi kam mbi ɗaarha ma sa wa."
34 Nggərangga Yeeso sə, "Niya pəro ƙəkafek, Mbiturus, a fəɗik ɗiya, kapa na kilngaara tətaarha, na a ngaal səndəna katəra mahan."
35 Amma ndagha Mbiturus, "Ko nəm a məra kyab, mbi tam ngaal sənduwa wa!" Fingya fatsahaya ƙəm ndaa nda kee.

Hwan Yeeso Faara a Nggetsəmani (Markus14:32-42; Luka22:39-46)

36 Tərgha ɗəgha Yeeso tə fatsahayighən a mbərha ɗə na nda aarha Nggetsəmani, ndanggən kanda, "Tsawama a mbəɗiya, ɗəni mbəɗaɗə taarha ɗi hwan Faara."
37 Tahanggən Mbiturus haaɗə tə wangya Dzabaɗi səri Yakubu tə Yahaya, nagha tə səbrha hura tə ɓillaarha.
38 Tərgha ndanggən kanda, "Niyi tə səbrha hura kaan ƙəla ni məra. Tsawama a mbəɗiya a shiiɗun wa nam a ƙəlaarha tə nggi."
39 Nduwusgha mbeeɗə kwanggən tenggən hweeɗe hai, hwan Faara nən, "Pəpa, a naɗə a ənaarha hai, tərang wuhuleu səsaddiya ma nggi. Ko nanən kee, mbə nggəmnda hurna ni wa, amma nggəmnda hur wa."
40 Tərgha wudgha thləmad fatsahayighən ɗə ɗəgha wal kanda a shiirha. Ndanggən Mbiturus, "Mbun mbang naarha a ƙəlaarha ko tsun tsəɓaku wa?
41 Tsawama a ƙəlaarha non a hwan Faara, amawa nun kyaarha hu ƙəƙərra hai. Na mid səsəna sə, amma tsə thlu farha shishiu!"
42 Wiigha Yeeso ma kanda yi səri hwan Faara nən, "Pəpa, a mbə a ənaarha hai tərgha wuhuleu ɗaɗə ya wa ƙəl a saaɗi ndən, ngwa tsauka nggəmnda hurwa kee.
43 Nggər nən wutta thləmad ndan ɗə, ɗəgha wal kanda a shiirha, ƙəsər nggalang ɓeena yid ndan."
44 Nanən kee nggərghən wiirha ka hwan Faara ɗə yi mahan, nagha a thləkrha ƙəla ˈwanən thləkrha.
45 Tərgha wudgha thləmad fatsahayighən ɓa ndanggən kanda, "Daama mbeeɗə tə shiirha, yiɓun. Kəlama hai mbiya nduwus sayi ɓa, fər nda Wan Niifa a haar faɗimiya hai.
46 Thleema sə, tama wiim! Kulo niifɗi fərgha nggi ɓaɗa ɓa!"

Kəsang nda Yeeso (Markus14:43-50; Luka22:47-53; Yahaya18:3-12)

47 Kapa na Yeeso nggəlang miighən, Yahuda tal ahur fatsahaya Yeeso kumkap səri səlɗa ɓa tə fiya hangga a samadghən ƙəs nda thlaukh ƙəlarya ha tə səsalya. Mamnda firistaya tə shingya thlængga kanda ɓa.
48 Tə thlərɓu ɗi, Yahuda, saghang ɗə kwamana kanda tə ndaarha, "Yanɗi fəɓang ni niifɗa ni ƙəsaaman."
49 Ɗəgha Yahuda thləmad Yeeso ɗə ndanggən, "Niyi a ndoˈya Mala!" Tərgha fəɓangga Yahuda.
50 Nggərangga Yeeso sə, "Pashinna, ɗu mbeeɗə tə ˈya ɓoogha ɓa." Tərgha nafini ƙəsang ngganda Yeeso.
51 Amma tal ahur fiya na a thləmad Yeeso ƙəɗanggən thlaukh ƙəlara sə kyathlanggən thləmad mafad firis ɗə.
52 Ndangga Yeeso niifɗi, "Wuɗang thlaukh ƙəlar wa ahu ƙənggən hai, ƙəsər kala niifa tərgha thlaukh ƙəlara, thlaukh ƙəlara ni a ɓəlang nda.
53 Sənggun sə ni mbang hwan pəpa, puwanggən fathlængya Faara ɓa kalgha kiwad sodjaya kumkap səri wa?
54 Amma a ənaɗi kee, ƙəƙən na laɓar Faara ləghətta ndanən nən a katərarha hai ƙəla nanənya?"
55 Tərgha ndangga Yeeso fiya wumngga hai, "Tərwun nggi niifa ni na təmbəng, nun ɓaarha ɓa tə thlaukh ƙəlarya tə səsalya ka a ƙəseewun wa? Kətsar nggi a thləmad nun, nggi a tsaharhaha ahu Kən Faara na a Urshalima ƙəseewun wa.*
56 Amma katəraghən hai heu kee ka a ləghədgha ˈya ndaana annabiya na

§ **26:32 26:32** Matta 28:16 * **26:55 26:55** Luka 19:47; 21:37

chichirethlee hai ahu ɗeleewar Faara." Tərgha fatsahayighən ɗaa nda mal Yeeso nda.

Ɗənda tə Yeeso a mbed kognaya ɗə (Markus14:53-65; Luka22:54-55,63-71; Yahaya18:13-14,19-24)

57 Tərgha nafini ƙəsangga Yeeso ɗənda təghən a minda ƙi Kayafa ɗə mamnda firistaya, a mbəɗani wumna famaləmngya ngyakhrha sahai tə shingya.
58 Amma Mbiturus mbuɗə samadghən ɗə inggun ta pəpal minda mamnda firis ɗə. Kyagha sahai tsauka hai a thləmad fa ƙəlaya ha nagha a ƙəla ˈyaha na a katərarha hai.
59 Mamnda firistayini tə kogna yini wumngga hai na nda a kaɗa kwamana na a ƙəsangganda Yeeso tə ˈya na ɗimi, təna nda ɓəlang nda.
60 Amma walwa nda wa ko nanən fingya sə hangga nggəmngga fa na nda a thləghang nggaɓaarha fa ənawa nda taara tə palth ndan wa. Akwasamadghən kyagha nafiya ɓa səri
61 ndaa nda, "Ndagha kamshiɗiya, 'Ni mbang chang Kən Faara hai na a Urshalima nggər yi tənang ahu ɓeena mahan.' "†
62 Tərgha thliigha mamnda firis sə ndanggən Yeeso, "Mba mbang nggəra sə wa? Ma na ndaarha aten pathɗi thləkna nafini aten wa ya?"
63 Amma nggasgha Yeeso tip. Tərgha ndangga mamnda firis, "Na minna sə ahu thləm Faara natə yibrha, pəranggən kan ana sa ni Kərəsti, Wan Faara,"
64 Nggərangga Yeeso sə, "Pər nan. Amma niya ndang nda kun heu a mbee nun a na Wan niifa tsau a yisəmad Faara Amshi tə ƙəm ɓayi ahu hashmbe a talara hai."‡
65 Tərgha mamnda firis ɗi djaranggən luwudghən ɗə, ndəghən, "Sarɗə Faara! Palthma nəm nggər kaɗaarha faɗən? Səkɗəm ndən hai a miighən laɓar sar Faara.§
66 Ma ndaa nun?" Kanda heu ndaa nda, "Kamɗə a mərgha!"*
67 Tərgha chahang yakhrha nda fa ɗəkƙən nda. Fingya ƙəm mbighənda,†
68 na nda a ndaarha, "Kulang kansə, Kərəsti! Wun mbiigha sa?"

Ngaal Mbiturus sənda Yeeso (Markus14:66-72; Luka22:56-62; Yahaya18:15-18,25-27)

69 Nanənya Mbiturus tsau a ƙəshi a pəpal minda, kyagha mafad wee nuwun ɓa ndanggən, "Sa na tal ahur nafini na a mbu samad Yeeso tə Nggalilad ɗi."
70 Amma ngaalghəna Mbiturus a mbed ndan heu. Ndanggən, "Səngwi ənɗi na a thləkrha ya wa,"
71 Tsəɓaku kyagha kwakirma sə nggərgha mafad wee nuwun naghən ndanggən fiya na a mbəɗi, "Niifɗiya kanda ni tə Yeeso tə Nadzarat."
72 Nggərgha Mbiturus ngaalghən, har tə aah thləm Faara ndəghən, "Səngwi niifɗi nun a thləkrha ya wa."
73 Nggərna nda tsərha tsəɓaku nafini na ƙəƙət a mbəɗi ɗənda thləmad Mbiturus ɗə ndang ngganda, "Sa mbə ngaala sə wa na tal ahur ndan, ƙəsər ahu laɓar wa kyaɗɗə ndaarha tə Nggalilarha ni sa."
74 Tərgha nagha Mbiturus a ang shiurha fadghən fa ɓa aah nən thləm Faara a Kanda ndaanən, "Səngwi niifɗi wa!" Tsu kee tətaagha ɗiyarha.
75 Tərgha ɗalgha Mbiturus teena hai tə laɓar Yeeso ndang nən, "Kapa na ɗiyarha tətaarha yi səri na ngaal səndəna katəra mahan." Kyagha ƙəshaaɗə təgha kaan.

27

Ɗənda tə Yeeso a mbed Mbilatus ɗə (Markus15:1; Luka23:1-2; Yahaya18:28-32)

1 A tsar ƙərət, mamnda firistaya tə shingya heu, wuma nda hai ka a kaɗa kwaman ɓəlla Yeeso nda.
2 Kənang ngganda, ɗənda təghən a mbed Mbilatus ɗə, ngwamnad Romaya.

Mərra Yahuda (Tar fathləngya1:18-19)

3 Kəlaana Yahuda hai fərgha Yeeso, ngwang nda kumad mərra Yeeso sə. Tərgha səbgha hurghən ɗə, haranggən wuɗəɓəl

† **26:61 26:61** Yahaya 2:19 ‡ **26:64 26:64** Ndaniyel 7:13 § **26:65 26:65** Ɗeleewar Firistaya 24:16 * **26:66 26:66** Ɗeleewar Firistaya 24:16 † **26:67 26:67** Ishaya 50:6

wuriddа sə kumggit mahan wuɗanggənən mamnda firistaya ɗə tə shinggini.
4 Ndanggən kanda, “Ənaɗi ɗimiyirha, ƙəsər fərɗi niifa ənawa ɗimiyirha.” Ndang ngganda, “Mbə ˈya sə djiɗangwa kan wa, kəl ˈya ənana.”
5 Tərgha Yahuda tsamanggən wuɗəbəlɗa hai ahu Kən Faara, wiigha ɗəgha waghang altenggən sə.
6 Harangga mamnda firistaya wuɗəbəlɗa sə, ndaa nda, “Kamngwa a ɗəfanggəm wuɗəbəlɗi ya a mbəd ɗəfəd yi Kən hwan Faara wa, nanən wuɗəbəl ƙəna ɓəl farha ni.”
7 A kwasamadghən ƙənang ngganda hai na nda a hii pəpal yi taɓəd tən ɓəya sə tə wuɗəbəlɗi, tsawang ngganda mbəɗi, mbəd ten kwad rongya.
8 Ndən na nda aah mbəɗi, Pəpal fara.
9 Tərgha ləghədgha ˈya ndana annabi Irmiya ndanən, “Tərang ngganda wuɗəbəl wuriddа sə kumggit mahan, wuɗəbəlɗi kyana nafiya Isəreela.
10 Hii mbəd taɓəd tən ɓəya nda sə kəla ndaana Chinəm”.

Tsahang Mbilatus mee Yeeso (Markus15:2-5; Luka23:3-5; Yahaya18:33-38)

11 Nana Yeeso ƙət a mbed Mbilatus ngwamnad Romaya, tsahangga ng-wamnaɗi mee, “Sani kutər Yahudaya wa?” Nggərangga Yeeso sə, “Ooh, ƙəla ndaana.”
12 Amma nana mamngya firistaya tə shingya a ˈyarghən, nagha Yeeso tip fayighən.
13 Ndangga Mbilatus, “Mbuwana a sək ənɗi na nda a thləkrha atenwa wa?”
14 Amma nggərang ngwa Yeeso kanda sə aten ənggini heu thlək nanda wa, ƙəsgha ənwulteena ngwamnaɗi kaan.

Ngwang nda kumad mərra Yeeso sə (Markus15:6-15; Luka23:13-25; Yahaya18:39,40; 19:16)

15 Nanənya əntin ngwamna ɗa ni nən yakh kalang niifa kanda hai tal na ahu porsəna na min ndan a far wutsəfayid Təɗaarha.
16 Ahu sayiɗɗi na niifa sə na təmbəng, ƙənang na nda ahu porsəna, na nda aarha Mbarabas.
17 Tsaunən wum fiya hai a kwakirəm Mbilatus, tsahangga Mbilatus mee kanda, “Wun na minnun a kalang nggəni kun hai, Mbarabas wa, nduwa Yeeso nanda aarha Kərəsti wa?”
18 Sən ɗa sə ƙəsang na shingya Yeeso ƙəsər ka sərəkrha.
19 Nana Mbilatus tsau a mbəd tsawud ngwa kumarha, thləngga nukƙun farha a thləmadghən ɗə a ndang ngganda, “Ma ənangna ˈya ka niifɗa fa ya wa ƙəsər səsaaɗi kaan hu səsəniirha atenggən a fəɗik weeriya.”
20 Amma mamngya firistaya tə shingya shik fiya nda, a ndang ngganda a kal Mbarabas nən hai, ɓəlang ngganda Yeeso.
21 Nggərgha kutər ɗi tsakh mee, “Wun na minnun a kalang nggəni kun hai ahur nafiyini na kyab ya?” Tərangga fiya urad ndan sə, “Mbarabas!”
22 Ndangga Mbilatus kanda, “Mani ənaarha tə Yeeso na nda aarha Kərəsti?” Tərang ngganda urad ndan sə, “Tawaman ɗə!”
23 Ndangga Mbilatus kanda, “Kama nda? Ma ənanən na ɗimi?” Amma nagha fiya a tərang urad ndan sə, “Tawaman ɗə!”
24 “Kəlaana Mbilatus hai mbə ˈyasə nən mbang ənaarha wa, na nda a katərang kakyathlaanga. Tərgha thlən farha nən a ɓang aama nda ɓa tsaɓanggən harghən ɗə a mbed fiya, ndagha, Nggi, mbə harna tsuwar faar ka niifa fa wa. Kun ndən səngga ənnun.”
25 Nggəmangga fiya heu, “Ngwa tsauka hakked farghən aten nan, kan tə waggi-nan!”
26 Tərgha Mbilatus kalang Mbarabas nən kanda hai. Fər Yeeso nən tsaɗa ghənda tə wutəteerha, fəranggənən sodjad Romaya ka ɗanda tawang ɗə.

Waa sodjaya Yeeso (Markus15:16-20; Yahaya19:2-3)

27 Fingya sodjaya ngwamnaɗi tərangga nda Yeeso a mbəd tar ndan ɗə, aah sodjaya nda ɓa heu.
28 Kəɗangga nda lukkighən hai, kalang kaɓarha nda fa yiɓa.
29 Yam wuhar ndakhkya nda ƙəla matuwel, panggənda atenggən, fərang səsal kutəryirha nda a yisəmadghən. Bəra

nda hai a mbedghən waaghən nda, na nda a ndangˈya, “Alvari, kutər Yahudaya!”
30 Chahang yakhrha nda fa, thlə səsal ɗa nda na nda a ɗəkƙən sə a tenggən.
31 Ɗakhna mindan ɗə tə waaghən, ƙəɗang ngganda kaɓaddɗa hai a fadghən, nggərgha nda kalang yighən lukrha fa. Tərgha wii nda təghən ka ɗa nda tawang ɗə.

Tawang nda Yeeso ɗə
(Markus15:21-32; Luka23:26-43; Yahaya19:17-27)

32 Nana nda aten wiirha, ɗa nda wal tə Sayirarha, thləmnggən ni Siman, ngyaɓang tər kaɗiddɗa nda fa.
33 Səlna nda a mbərha ɓa nanda aarha Nggolggota, ndaarha ni mbəd ɓalhwar teena,
34 Fərangga sodja yini aam inabi nda kukurɗa tə ˈya na iˈikh, amma taarang nən, kar sad ghənən.
35 A kwasamaddi tawang na nda ɗə, ndəghang ngganda lukkighən hai tə əna chacha.
36 Tərgha tsawa nda hai a mbəɗi, nanda a ƙəlaghən ha.
37 Chireelth ən sak ɗimiyidghən nda a man tenggən tə ndaarha, “KULO YEESO YA, KUTƏR YAHUDAYA!”
38 Na fathlee kwamangya sə səri tawang na nda kanda ɗə a thləmadghən, tal a man yisəmadghən, tal a yikawa.
39 Nagha fiya na a mbəra ɗə a huhwang nda, na nda a tsangˈya ten ndan fa yi waa farha.
40 Na nda a ndaarha, “Ndaana na mbang chang wuri Faara hai na a Urshalima tənangga sə hu paara mahan, ana Wan Faara ni sa, hərghang altenwa lee təra na hai a ten kaɗiddɗiya!”
41 Mamngya firistaya tə famaləmgya ngyakhrha Musa, tə shingya ƙəm waa Yeeso nda.
42 “Hərghang ɗə fingya, amma mbangwa hərghang nda altenggən wa. Ana ndəghən ni kutər Isəreela! Tərgha hai a ten kaɗiddi nanənya lee, nəm a fərƙəkafek a ndəghən.
43 Fərɗə ƙəkafek a Faara, ngwa hərghangga Faara nanənya anaɗə na midghən sə! Kəsər ndəghən, Wan Faara ni nggi.”
44 Ko fa thlee kwaman nggina ni tawang na nda kanda ɗə təghən, waa ghənda kəla ənana fiya.

Mərra Yeeso
(Markus15:33-41; Luka23:44-49; Yahaya19:28-30; Markus15:16-20; Yahaya19:2-3)

45 Yanfara a sərəkrha, nggəlangga wula chehweddi heu har yargha yanfaara hai.
46 Yarna yanfaara hai kalgha Yeeso sə tə ururha manggən, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Ndaarha ni, “Faarna, Faarna, kama karna nggi?”
47 Fingya na ƙəƙət a mbəɗi səngwa nda səwa tamngga nda ndaarha nanən a aah annabi Ilya.
48 Ɗagha niifa ɗə tal ahur ndan tətənanggən soso tə aam inabi na chichakh, panggən hu səsaala hai fəranggənən sə ka a saagha.
49 Amma ndagha fingya, malaman, ƙəlaghənəm ha, asəmha ɓana Ilya hərghang nda.
50 Tərgha nggərgha Yeeso tərang uradghən sə kaan təgha, mbə kal yiɓədghənən hai.
51 A məmələa sayiddi djargha shishamar Kən Faara hai səri, a talara hai ta hweeɗe hai. Rəbgha ƙəshiirha fa, fəlgha ferya ɗə.
52 Ingga ten kwaya ɗə, ka nafiya Faara hangga mərgha, thlii nda sə.
53 Kyanda sə ahu ten kwaya, a kwasamaddi thliina Yeeso sə ahu mərra, ɗənda ahu wupəri ɗə tə peɗənda, kyad fandan nda a fiya hangga.
54 Mamnda sodja Romaya tə fingya sodjaya na a ƙəla Yeeso ha, nana nda rəbrha chehweddi tə əngya heu katərarha hai tərma nda, ndaa nda, “Kəkafek niifɗiya Wan Faara ni!”
55 Tə nishya hangga ɓagha ɓa mbuwa samad Yeeso a Nggalili ɓa ka a ndang ngganda sə tə ˈya na midghən na nda a ƙəlarha ɓa inggun.
56 Ahur ndan na Mairamu Magdaliya sə, tə Mairamu man nda Yakubu tə Yisəfu, tə man nda Yakubu tə Yahaya, wangya Dzabadi.

Pang nda Yeeso
(Markus15:42-47; Luka23:50-56; Yahaya19:38-42)

57 Tsəna figrha hai, na tə ƙəna sə ɓagha
ɓa a Aramatiya, thləmnggən ni Yisəfu,
tsauka tə takkwa Yeeso,
58 ɗəgha thləmad Mbilatus ɗə tsakh
mərra Yeeso nən, ndagha Mbilatus fəraman
ndəghən.
59 Tərangga Yisəfu mərɗi faɗanggən hu
kaɓaarha hai na ngga pəpet.
60 Ɗəgha pang ahu yighən weerənda
ten kwarha hai ranən ahu feera. Tərgha
kwatəranggən feera ɓa na manggən,
nggəlanggən mii tenkwadɗa sə wiigha.
61 Nda Mairamu Magdaliya tə tahad
Mairamu ɗi kanda tsətsau a mii ten
kwadɗi kanda a naghən.

Fa ƙəla tenkwadɗa ha

62 Ɗathna mbərha hai a far yiɓəd Yahu-
daya, Mamnda firistaya tə farisaya ɗənda
thləmad Mbilatus ɗə.
63 Ndang ngganda, “Alvari, ɗal ɗan teena
hai aten ˈya ndaana tənggaɓad ɗi ndəghən
ɓalɗə tə yibrha, ‘A kwasamad ɓeena ma-
han nən a thliirha sə ahu mərra.’
64 Nanən kee furu kwamana a ƙəla
ten kwadɗa ndaha yi ɓeena mahan. A
mbə kee wa ɓana fatsahayighən ngaarang,
ndangganda fiya thliinən sə ahu mərra.”
65 Ndangga Mbilatus kanda, “Harama
sodjaya ƙəla mbəɗaha, ngga.”
66 Nanən kee məlɗeng ngganda ten
kwadɗi, sə sodjaya nda sə na ƙəlaghən ha.

28

Thlid Yeeso sə ahu mərra (Markus16:1-8; Luka24:1-12; Yahaya20:1-10)

1 A kwasamad far yiɓəd Yahudaya, a
tsar ƙərət a far ladi Mairamu magdaliya
tə tahad Mairamu wii nda ka ƙəlang
tenkwadɗa ɗə.
2 Kula səndəndan sə rəbgha hweeɗe fa
kaan, ƙəsər tətthlənda Faara tərgha hai a
talara, kwatəranggən ferɗi a man patu ɗə,
tsauka a tenggən.
3 Nagha pəmnggən a chimnda fa ƙəla
yan fara, lukkighən ƙəm pəpet ƙəla humba
kaɓarha.
4 Tərəmngga nafini na a ƙəla ten kwadɗa
ha, nagha fandan a rəbrha fa, muwa nda
hweeɗe hai, shiwit kanda nən in.
5 Tərgha kalangga təthləndə ɗi nishyina
sə, ndəghən, “Ma tərəm ɗun wa səndisə
nun a kaɗa Yeeso, tawang nanda ɗə.
6 Mbə a mbəɗiya wa, thliiɗa sə ahu
mərra, ƙəla ndaanən nən a katərarha hai.
Ɓamaɓa, ɓun na mbəɗi huna nən sahai.
7 Nanənya, weema ƙəkar ɗun
thləghanggən fatsahayighən tə ndaarha
thliiɗasə ahu mərra, nən a mbed nun
ɗənən Nggalili ɗə. Ɗənun naghən a mbəɗi.
Ɗalama teena hai tə ˈya ndang ni kun.”
8 Ɗagha nishyini ƙəkar ma ten kwadɗi,
tərəm nda kaan amma naa nda lələgɗa
tə wutsəfayirha fa, nagha pər laɓarɗi a
kukwasang kanda fa pərang na tətthləndəɗi
kanda a fatsahayighən.
9 Ɓa Yeeso wal kanda, ndang ˈya
nən kanda. Ɓa nda thləmadghən ɓa,
fəb saryighən nda fa, manangganda
thləmnggən.
10 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Ma
tərəm ɗun wa, ɗama ɗə ndanggun wan-
manggina ɓanda a Nggalili ɓa, ɓana nda
na nggi a mbəɗi.”

ˈYa thləkna fa ƙəla ten kwadɗa ha

11 Nana nishyini a ten kwamana, fingya
fa kəla mbəɗaha ɗənda ahur wupəri ɗə
thləghang ənɗa nda mamnda firistaya ənɗi
katəragha hai heu.
12 Aah shingya nda wuma nda hai,
ƙənangganda hai na nda a fərang wuɗəɓəla
kanda manggən.
13 “Ndang ngganda sodja yini, ‘A
ndaama, fa tsahaya Yeeso ɓagha ɓa
a fəɗikrha nanan a ɓeena, ngaarang
ngganda mərrəghən.’
14 A sək ngwamna laɓarɗiya, kan ƙəm
nan a isha a mbed nun, amanun səsarha.”
15 Tərgha sodja yini ƙəm thlə wuɗəɓəlɗa
nda əna nda ƙəla saghang nanda kanda.
Ɗəgha laɓar ɗaɗə inggun ahur Yahudaya,
ɓagha ta weeri ɗaɓa ya.

Taara fərang na Yeeso fatsahayighən (Markus16:14-18; Luka24:36-49; Yahaya20:19-23; Tar fathləngya1:6-8)

16 Tərgha fatsahayini kumkap tal ɗənda
Nggalili ɗə, təra nda wumnda sə ndangna
Yeeso kanda.*

* **28:16 28:16** Matta 26:32; Markus 14:28

17 Nana ndan manang ngganda thləmnggən, amma fingya sə ngalgha ndən.
18 Ɓagha Yeeso ɓa ndanggən fatsa-hayighən, “Fəreenda səsəmnggit talara tə yi hweeɗe heu.
19 Tsaunən kee ɗaama ɗə, ɗun tsahang fiya ha heu, ənang mbaptisəma nun kanda, hu thləm Pəpa tə yi Wee, tə yi Səsəna tə Peɗənda.†
20 Tsahaman kanda ha a ənа taara nda tə əngya heu ndang ni kun. A sənunsə niyi tə kun ƙətsar ta mii ngwala ƙəshiirha ɗə.”

† **28:19 28:19** Tar Fathləngya 1:8

Markus

Tangsang Yahaya tə Mbaptisma kwa-manadə (Matta3:1-12; Luka3:1-9,15-17; Yahaya1:19-28)

1 Katəra ɗeleewar tə Peɗənda aten Yeeso
Kərəsti, Wan Faara.
2 Chirethleng nda hai hu ɗeleewar
annabi Ishaya tə ndaarha,
“Niya ˈwa thlən tə thləndəna ɗə ma sa,
na a takso kwamana ɗə” *
3 “Urarha a aah farha a kaheerha.
‘Taksaman kwamana Chinəm sə
pəpənaman kwaman sarya ɗə a
ndəghən.’ ” *

4 Yahaya kyagha ɓa a kaheɗɗi nagha
a ndang nda fiya a malangganda
ɗimiyid ndan fananggən kanda yi chakh
ɗimiyirha.
5 Kahad fiya na a chehweed Yahuda tə
fiya heu na a Urshalima kyanda ɓa ɗənda
thləmadghən ɗə. Malang nda ɗimiyid
ndan ənangga Yahaya mbaptisəma kanda
a kufad Urdun.
6 Yahaya kalɗə lukrha ənana nda tə was
thləkhmu, ƙənanggən muwun tə paama,
mbeeya tə ɗee ndəna ənnadghən mii.*
7 Ndanggən fiya, “Na niifa sə ɓayi a
samadna na tə səsəmnda fa kalgha nggi
mu, sahad pahamggən tsəkki na a kwasang
nggi hai wa.
8 Ənanggi mbaptisəma kun tə aama,
amma ndəghənggi nən a ənang mbap-
tisəma kun tə səsəna tə Peɗənda.”

Ənang nda mbaptisəma Yeeso (Matta3:13-17; Luka3:21-22)

9 A hu sayiɗɗi kee ɓagha Yeeso ɓa
a Nadzarat na hu chehweed Nggalili
ənangga Yahaya mbaptisəma a kufad Ur-
dun.
10 Nana Yeeso a kyarha sə hu aamɗi
kee, ƙəlagha hai talara inɗaɗə nagha Səsən
Faara a təraa tenggən hai ƙəla tətiliurha.
11 Sək urarha nda a talara hai, “Sani
Waana, nggəmni niyi a tək mbənduwa fa
kaan.”†

Kəkərang Sheetan Yeeso (Matta4:1-11; Luka4:1-13)

12 Tsu kee tərangga Səsəna tə Peɗənda a
kaheerha ɗə,
13 tsauka a kaheɗɗi yi ɓeena kumg-
git faɗa nagha sheetan a ƙəƙərang nda.
Ndəghən a kaheɗɗi tə thlukkya yi heerha,
nagha fathləngya Faara a ənang taara.

Katərang Yeeso targhən hai (Matta4:12-17; Luka4:14-15)

14 A kwasamaɗɗi muwang nanda Ya-
haya ahu porsəna ɗə, ɗagha Yeeso Nggalili
ɗə nagha a pər labar Faara.
15 Nagha a ndaarha, “Bad sayiɗɗa ɓa,
kutəryid Faara nduwusɗa ɓa. Malaman
ɗimiyid nun fərƙəkafek nun tə Laɓarɗi na
Mbənggən.”‡
16 Nduwusna Yeeso mii kufad Nggalili
ɗə, na Siman nən tə wan man Andrawus a
muk panggama a kufaɗɗi ƙəsər kanda fa
ƙəs təngya ni.
17 Ndangga Yeeso kanda, “Bama ɓa,
mbuwama samadna, niya tsawang kun fa
ƙəs fiya ɓa.”
18 Tsu a mbəɗi kee malangganda
panggamggi ndan mbu samadghən nda.
19 Ɗənən mbeeɗə, na Yakubu nən tə
wanman Yahaya wangya Dzabaɗi ahu
kwambuwol, kanda a tangsang panggam-
nggi ndan ɗə.
20 Nana Yeeso kanda aah kanda nən, mal
chi ndan nda Dzabaɗi ahu kwambuwol ɗi
tə fingya nafiya na a ɗang kanda sə mbu
samadghən nda.

Kənang Yeeso niifa na tə ənkaheerha fa (Luka4:31-37)

21 Ɗənda Kafarnahum ɗə, nduwusna
far yiɓəd Yahudaya ɓa, kyagha Yeeso Kən
Faara ɗə katəranggən tsaharhaha.
22 Nagha fiya ənwulteena a ten tsa-
hadghən ha, ƙəsər tsahanggən kanda ha
ƙəla niifa na tə ngyakhrha ha, mbə ƙəla fa
maləmngya yi ɗeleewar Musa wa. *
23 Tərgha ahu ƙən hwan Faarɗan na niifa
sə na tə ənkaheerha fa huhwaagha,

* **1:2 1:2** Malachi3:1 * **1:3 1:3** Ishaya40:3 * **1:6 1:6** 2 Kutərya 1:8 † **1:11 1:11** Katərarha 22:2; Dzabura 2:7; Ishaya 42:1; Matta 3:17; 12:8; Markus 9:7; Luka 3:22 ‡ **1:15 1:15** Matta 3:2 * **1:22 1:22** Matta7:28-29

24 ndəghən, “Mana midwa tə kan, Yeeso
tə Nadzarat? Ɓana ɓa ka ɓəlangga kan wa?
Səndi sa, na chahal yi Faara!”
25 Yanangga Yeeso, “Nggəlang miiwa!
Kyosə a fadghən.”
26 Muwangga ənkaheeddi hweeɗe hai,
huhwaagha, kyagha sə a fadghən.
27 Fiya na a mbəɗi ka ənwulteena na
nda a ndang nda ndan, “Tur maniya?
Weerinda tsaharhaha tə ngyakhrha! Nən
yanang ənkaheeya na nda a takkwa mi-
ighən.”
28 Laɓarghən weldaɗə ƙəkar ahu
chehweed Nggalili.

Kənang Yeeso Fiya hangga (Matta8:14-15; Luka4:38-39)

29 Kyana nda hai ahu Kən Faara, nda
Yakubu tə Yahaya ɗənda wuri ki Mbiturus
ɗə tə Andrawus.
30 Thlaɓər Mbiturus tənuwunda fadghən
ɓee kalth hu səra, pərang nggənda Yeeso.
31 Ɗəgha Yeeso thləmad nuɗaɗə, ƙəs
harghənən thlenggən sə.
32 A figrha mukna yanfaara hai ɓagha
fiya thləmad Yeeso ɓa tə nafiya na fandan
ɓee tə fingya na tə ənkaheeya fa.
33 Nafiya na ahu talɗi wuma nda
kwatkirəm ɗa ɓa.
34 Kənangga Yeeso fiya hangga na
tə wanhaaya fa ɗəɗamən-ɗəɗamən.
Kyanggən ənkaheeya sə hangga na a fad
fiya, amma mbə malang ənkaheeyini kala
nda sə wa ƙəsər sən ndan.

Hwan Yeeso Faara a mbərha na ɓəbee (Luka4:42-44)

35 A tsar ƙərət, ka pit mbərha ɓa, thliigha
Yeeso sə ɗagha mbərha ɗə na ɓəbee hwan
Faara nən.
36 Mbiturus tə ka wiyighən ɗənda ka
kaɗadghən ɗə,
37 walang nanda, ndang ngganda, “Fiya
kahad a kaɗa sa!”
38 Nggəmangga Yeeso kanda, “Taama
mbərha ɗə pak ahu talya ɗə na tsau təni ɗə
pər laɓardi a mbəɗi ƙəm. Ndəghənni ɓani
ɓa ka manggən.”
39 Wenggən chehweed Nggalili hai
nagha a pər laɓar Faara ahu ƙən tsahad
Yahudaya tə kyang nda ənkaheeya sə.

Niifa na tə wanhad termeerha (Matta8:1-4; Luka5:12-16)

40 Niifa na tə wanhad termeerha fa
ɓagha thləmadghən ɓa ɓərgha hai tə
waɗedghən hwanggənən, ndanggən, “A
nggəmna fa, tsaɓee ɗə.”
41 Haɗangga niifɗi Yeeso fa, tərangga
Yeeso harghən sə tsuwarghənən fa
ndanggən, “Nggəmɗifa, tsaɓuɗə.”
42 Tsu a mbəɗi kee, kyagha termedɗa sə
a fadghən ƙəngga.
43 Kəsgha Yeeso thləmadghən, ndanggən,
44 “A pərang nan niifa wa. Amma
ɗuwaɗə, a kyaɗang fadwa firis ənа sataka
na ƙəla ndana ngyakhrha ɗeleewar Musa
a kyaɗang ndaarha nən kanda tsabna ɗə.”
*
45 A meghedghən kyagha niifɗa hai
nagha a pərghən. Ndən ənagha ndən,
ɓalwa Yeeso nggər kyarha hur tala hai a
pəpal amma ishgha a ƙəsər wure a mbərha
mbuwana niifa sə. Ko nanən kee na fiya
naarha ɓarha thləmadghən ɓa a mbəya ɓa
hangga.

2

Kənang Yeeso niifa mərna fadghən hai (Matta9:1,8; Luka5:17-26)

1 Məngwaha wa, nggərgha Yeeso kyarha
Kafarnahum hai, səkka fiya ndaarha ɓaɗə
wure ɓa.
2 Wumngga fiyaɓa, ləɗang ngganda
ƙəndi ta mii kwatminda ɓa, a nagha a
pərang laɓar Faara kanda.
3 Ɓagha nafiya ɓa faɗa tə niifa mərna
fadghən hai.
4 Walwa nda kwamana wa ƙəsər ka
hangnda fiya. Thləɓangganda ten ƙəndə
ɗə məməl tə man ten Yeeso fərghən nda
hai tə ɗəngəldi hunangganda hai a mbed
Yeeso.
5 Nana Yeeso fərƙəkafəkkin ndan,
ndanggən haddi na kath, “Waana
chohonda ɗimiyidwa ɗə.”
6 Nanən ya, fasəngya ngyakhrha tə
Farisaya kanda a numarha tə ndaarha,
7 “Kama na niifɗi ndaarha kee ya? Tə sar
farha ni! Mbə niifa sə na chakh ɗimiyirha
wa ƙəl Faara katenggən.”

* **1:44 1:44** Livitikus14:1-32

8 Tsu kee səngga Yeeso əndi nanda a
numarha ahur ndan, ndanggən kanda,
“Kama nun a numarha aten əngginiya?
9 Yanggini pəpa, ndanggəm tə mərra
fadda hai, ‘Chohonda dimiyidwa də wa,’
nduwa ndam, ‘Thliusə, tərang dənggəl wa
wiu wa?’
10 Amma a sənunsə Wan niifa nəghən
tə səsəmnda ha hu ɓəshiddiya yi chakh
dimiya.” Ndanggən niifdi mərna fadghən
hai,
11 “Ndoyi, thliusə tərang dəggəl wa wiina
wuredə.”
12 Thliigha sə təranggən dənggəlghən
kyagha hai a yid fiya heu. Əndiya fərang
də ənwulteena kanda na nda a fal Faara,
na nda a ndaarha, “‘Wawum na tur əndiya
wa.”

Yeeso aahdə Lawi
(Matta9:9-13; Luka5:27-32)

13 Nggərgha Yeeso dərha mii kufad Ng-
galili də. Bagha fiya hangga thləmadghən
ɓa, nagha a tsahang kanda ha.
14 Nanən a mbəra də, na Lawi nən wan
Halfa tsau a thlə tsamnda. Ndanggən,
“Mbuwu samadna.” Thliigha Lawi sə mbu
samadghənən.
15 Nana Yeeso a həb ənnarhami a minda
ki Lawi, fa thlə tsamngya hangga tə fa
“dimiya” na nda a həbrha təghən tə fat-
sahayighən, ɓəsər fiya hangga mbuwa
samadghən.
16 Nana fa səngya deleewar Musa na
Farisaya na nandan a həbrha tə fa “Dimiya”
tə fa thlə tsamngya, tsahang mee nda
fatsahayighən, “Kama nən a həbrha tə fa
thlə tsamngya tə fa ‘Dimiya’?”
17 Səkna Yeeso kee ndanggən kanda,
“Mbə nafiya na ɓəkanglang kada tə purha
wa, Kəl haaya. Bawi ka aah nafiya ɓa na a
ənа nggayirha wa, amma fa dimiya.”

Tsakhmee aten kar aama
(Matta9:14-17; Luka5:33-39)

18 Fatsahaya Yahaya tə Farisaya na nda
kar aama. Bagha fingya thləmadghən ɓa
tsahang mee nda Yeeso, “Mani ənagha
ndən, fatsahaya Yahaya tə yi Farisaya
kanda a kar aama, amma finayiwa mba
nda ənaarha wa?”
19 Nggəmangga Yeeso kanda, “Pashiya
wutsamnda na nda kar aama wutsamnda
ɓaldə a thləmad ndan wa? A ɓal wutsam-
nda a thləman ndan mba nda ənaarha wa.
20 Na sayi ɓayi ɓana nda tərang wutsam-
ndədi ma kanda. A mbədaniya ɓa nanda
kar aama.
21 “Mbə niifa sə na njar ɓar kaɓarha ɓa
mbuhanggənən suhurra lukrha fa wa. A
ənа də kee, mbuhuddi na tə kukwasharra
ɓar kaɓaddi nən njaara hai a fad luwuddi
kal yanda nən mu na kaar.
22 Mbə niifa sə na irang weərənda aam
inabi ahu suhurra samsami hai wa. A
ənа də kee, na weərənda aam inabi di
dathlang nda samsami da də. Nən iradə,
səbgha samsami da də. Kamdə weərənda
aam inabi nəm irangnda ahur weərənda
samsami hai.”

Tsakhmee aten far yibrha
(Matta12:1-8; Luka6:1-5)

23 Na fardа sə, far Yibrha Yahudaya,
Yeeso tə fatsahayighən tərnda kwaman
heerha; tərgha fatsahayighən kya ten
ənnarhami nda na ɓəla wan hwaliirha fah-
wang ngganda hai na nda a kiighən.*
24 Ndagha Farisaya, “Mani na fatsa-
hayiwa ənа ˈya kee, ˈyadana ngyakhrha
Musa yi far Yibrha?”
25 Nggəmangga Yeeso kanda, “Karatang
ngwanun əndi na hu deleewar Faara
ənana Ndauda tə nafighən na miirha a ɓəs
kanda wa?
26 A thlakh məd Abiyata mamnda firis,
kyanən hu Kən Faara də tərnən mburodi sə
dəfangna nda də ka firis katenggən, kiigha
ənangən pashiya wiyighən ha.”*†
27 Ndangga Yeeso kanda, “Əna nanda far
yibrha ka niifa, mbə niifa ka far yibrha
wa.
28 Nanən kee, Wan Niifa Chinəm ni heu
tə far Yibrha.”

3

Niifa mərna harghən hai a Kafarnahum
(Matta12:9-14; Luka6:6-11)

1 Na fardа sə faddən, kyagha Yeeso Kən
Faara də, na niifa sə mərna harghən hai
ahur ɓəndi.

* **2:23 2:23** Nggurub Ngwa Kumaarha 23:25 * **2:26 2:26** Livitikus24:9 † **2:26 2:26** Firistaya 24:9

2 Na nafiya sə na mindan a ƙəsangganda
Yeeso tə ɗimiyirha, ƙəlaghən nda ha tənən
a ƙənang nda niifɗi a far yibrha.
3 Ndangga Yeeso niifɗi mərna harghən
hai, “Thliusə ɓa isha a mbed fiya.”
4 Tərgha tsahangga Yeeso mee kanda,
“Yanggini məməl a ənam a far Yibrha?
Əna nggayirha nəm wa nduwa mbəlfeerha
wa, a hərghanggəm yibrha wa nduwa
ɓəlanggəm wa?”
5 Kəlangga Yeeso kanda tə səbrha hura
tə ƙəm ən kawani ka kakrakkid ten ndan.
Ndanggən niifɗi, “Pəpənang harwa ɗə.”
Pəpənanggən harghən ɗə, a mbəɗi kee
nggərgha harghən ɓa ƙəla kaar.
6 Tərgha Farisayini kya nda ƙəshaaɗə ɗa
nda ndikrha tə nafiya Hirdus na a kaɗa
kwaman ɓəllang nda Yeeso.

Mbu fiya samad Yeeso

7 Yeeso tə fatsahayighən ɗənda mii
kufad Nggalili ɗə, fiya hangga mbuwa
samadghən.
8 Hərəm nanda sək əngya ənanən heu,
fiya hangga ɓagha ɓa a Yahuda, tə Urshal-
ima, tə Idomiya, tə fingya na a pəm kufad
Urdun, tə nafiya Taya tə Sidon.
9 Ka hangnda fiya ndangga Yeeso fa
tsahayighən a ɓang kombuwol nda ɓa na
ngguchit amana fiya ˈyaɓang mbərha fa.
10 Kəsər ˈwaɗə teena ƙənang ɗə fiya
hangga, ndən ənagha ndən fingya na tə
wanhaaya fa kanda a ˈwaarha mbee ɓa ka
a tsəwarghən nda fa. *
11 Kala sayiɗɗi nana səsən mbəlfeeya
ndən, ƙəl na nda fəla hai a mbedghən na
nda a ndaarha, “Wan Faara ni Sa.”
12 Amma ƙəsɗə thləman ndan a pər ndan
tə wunni ndəghən wa.

Wur Yeeso fa thlənggighən kumkap səri (Matta10:1-4; Luka6:12-16)

13 Tərgha Yeeso wumnda sə, aah
fingyayina nən ɓa na midghən, ɗənda
thləmadghən ɗə.
14 Wurgha hasə ahur ndan Kum kap səri,
aah kanda nən fathlənggighən, a tsawa
nda təghən tə ƙəm a nagha thlən kanda ka
pər laɓar Faara ɗə,
15 tə wal ngyakhrha na kyangganda
ənkaheeya sə.
16 Kulo nafini kumkap səri wurnən ya.

Siman, ɗəfang na Yeeso thləma Mbitu-
rus,
17 Yakubu wan Dzabadi tə wanman na
Yahaya.
Ɗəfangna Yeeso thləma kanda Mbuwad-
jis, ndaarha ni “Wangya Tərˈyana.”
18 Andrawus,
Filibus,
Mbatalomi,
Matta,
Toma,
Yakubu wan Halfa,
Tandawus,
Siman tə sərək chehweedghən.
19 Tə Yahuda Iskaryoti, fərgha Yeeso.

Yeeso tə Mbaˈaldzabul (Matta12:22-32; Luka11:14-23; 12:10)

20 Tərgha Yeeso kyagha ahur minda hai,
nggərgha fiya wumnda ɓa, ndəghən tə fa
tsahayighən mba nda wal kwaman ənaˈya
mii wa.
21 Səkna hurfayighən əndi nən a ənaarha,
ɗənda ɗə ka a ƙəsangganda, ƙəsər na fiya a
ndaarha, “Kyahar hutenggən hai.”

22 Fa maləmngya ngyakhrha ɓagha
ɓa Urshalima ndaa nda, “Nəghən
tə Mbaˈaldzabul fa! Tə ngyakhrha
Mbaˈaldzabul ni nən a kyang ənkaheeya
sə.” *
23 Aagha Yeeso kanda ɓa thləghang
karapu nən kanda sə, “Na sheetan ƙən na
mbang kyang Sheetan sə?”
24 A tsakh kutəryirha hai səri, mbə
kutəryiddi isha wa.
25 A tsakh wure hai səri, mbə wuriɗi isha
wa.
26 Ana Sheetan a yan altenggən tə ƙəm
tsakhka hai, mbə mbang isha wa. Ɓa
ngwala ɓenggən ɓa.
27 Kəkafek, mbə niifa sə na kyarha
minda ki niifa hai na kanglang wiigha
tə ənggighən wa ƙəl ma ˈwaɗə teena
ƙənangɗə niifɗa hai na kanglang ˈwan. A
mbanggən har karid wurighən.

* **3:10 3:10** Markus4:1; Luka5:1-3 * **3:22 3:22** Matta9:34; 10:25

28 “Niya pərang ƙəkafek kun, ɗimiya na
heu tə sarfaya ənana fiya na nda cha-
hanggən kanda ɗə.
29 Amma kala niifa sargha Səsəna tə
Peɗənda mba tam chahanggən ɗə wa,
ənaɗə ɗimiyirha yi pa kwanɗə.”*
30 Thləkna Yeeso ndən kee ƙəsər na nda
a ndaarha, “Nəghən tə ənkaheerha fa.”

Man Yeeso tə Wanmanggighən (Matta12:46-50; Luka8:19-21)

31 Tərgha ɓagha man Yeeso ɓa tə wan-
manggighən. Isha nda a ƙəshi thlən farha
nda ɗa nda aaghən ɓa.
32 Fiya wumngga hai muwang nda
maɗufu hai, ndang ngganda, “Muwa tə
wanmanggiwa kanda a ƙəshi kanda a
kaɗa sa.”
33 Tsakhmee nən, “Nda wunni iiya tə
wanmanggina?”
34 Tərgha ƙəlanggən fiya muwangga
maɗufu hai ndəghən, “Kulo nda iiya ya tə
wanmanggina!
35 Kala niifa ənagha taara tə ˈya na mid
Faara tsauɗə wan pa tə wan nya tə iiya.”

4

Karapu aten təhəfrha (Matta13:1-9; Luka8:4-8)

1 Yeeso nggərghən ɗərha mbeeɗə tə tsa-
hang fiya ha a mii wuri aam Nggalili.
Fiya wumngga thləmadghən ɓa mulnda
hai kaan pa kyagha hu kombuwol hai fiya
tsətsau a mii ƙəkəshɓang nda.*
2 Tsahang ɗə əngya kanda ha hangga tə
karapuya. A hu tsahadghən ha ndəghən,
3 “Kama thləmarha hai! Tə huɗarha ɗəɗə
ka həfrha ɗə.
4 Nanən aten wash wiiɗɗi, hərgha fingya
hai aten kwamana, ɓagha wuɗikkya ɓa
ɗamangganda.
5 Hərgha fingya həreng keela hai, ka
mbuwana chehweerha sə ngga kya
nda sə ƙəkar, ƙəsər mbə chehweedghən
kuɗimnggən wa.
6 Amma təkna yanfaara hai, hwara nda
ɗə, ƙəsər kwa wanda thlaara hai wa.
7 Fingya həra nda pathlang ndakhkya
hai kya nda sə kal wanda farha hai a
pathlang ndakhkini wa ko kanda əna wee.
8 Amma fingya həra nda hu chehweerha
hai na ngga kyanda sə əna wee nda fin-
gya katəra kumnggit mahan-mahan, fin-
gya ƙəm kumnggit mikki-mikki har haru-
haru.”
9 Ndəghən, “Yi na tə thləmad səkrha,
səkƙənən.”
10 Sayiɗɗi nanən katenggən, kumkap səri
ɗi tə fingya na a thləmadghən tsahang mee
nda ha aten karapu yini.
11 Ndanggən kanda, “Nggəmang nda kun
fa na a sən ˈya nun na kutəryid Faara
ahurghən, fingya a mbə tə karapu wa mba
nda sənggən wa.
12 Təna nda,
“ ‘Kəlaarha ɗə, amma mba nda kukwalang
hai wa,
na nda səkƙən ƙəm, amma mba nda
sənang hai wa.
Kam kyahar nda ɓa,
chahang ɗimiyid ndan nda kanda ɗə!’
”*

Pər Yeeso ten karapu ɗi (Matta13:18-23; Luka8:11-15)

13 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Ashe
sənanggun karapu ɗa hai ya wa, ƙəƙən nun
sən fingya karapuya?
14 Tə həfəɗɗi, laɓar Faara ni nən a pəra.
15 Wiiɗɗi hərgha aten kwamana hai
nəghən aten nafiya səkka laɓarɗi, amma
ɓagha Sheetan ɓa təranggən laɓar ɗaɗə
ahur ndan.
16 Fingya, na nda ƙəla wiirha həf nanda
a həreng keela, sək nanda laɓarɗi thləghən
nda tə hura pəpet.
17 Amma mbuwana thlar ndan sə,
məngwanda ha wa. A hərəm ɓillarha
nduwa səsaarha ɓarha ɓa ƙəsər ka laɓarɗi
mba nda kwas kyaharra hai wa.
18 Tə ƙəm na fingya ƙəla wiiya hərgha
pathlang ndakhkya hai, səkka laɓarɗi;
19 amma ƙəsər ɓillad ƙəshiirha, tə suna
ƙəna tə nggəm ən ƙəshiirha thluranggən
laɓarɗi ahur ndan tsauka mbə ˈyani na
ngga wa.
20 Wiiya hərgha hu chehweerha hai
na ngga, nafiyani səkka laɓar Faara

* **3:29 3:29** Luka 12:10 * **4:1 4:1** Luka 5:1-3 * **4:12 4:12** Ishaya6:9-10

thləghənda fa tə chikrha katəra kumnggit mahan-mahan, kumnggit mikki-mikki tə haru-haru aten əndi həf nanda.”

Patilla tsətsəba tə təba (Luka8:16-18)

21 Ndangga Yeeso kanda, “ˈWad niifa ɓarha ɓa tə patilla tsəɓanggən tə təba nduwa ɗəfanggən kasəra ɗə wa? Mbə nəm ɗəfang nda a mbəd ɗəfədghən wa?*
22 Mbə ˈyasə na ɓəɓee mbuwa kyarha sə wa. Mbə ˈyasə ƙəm na nggənggəla mbuwa wa kyarha pəpal ɓa wa. *
23 Kala niifa na tə thləmad səkrha səkƙənən.”
24 “Kwarama tə sək pathla nun naarha səkrha, tur tasau ƙəƙərdi nun a ƙəƙərra sə, ndəghənni na nda a ƙəƙərang kunsə ƙəm har kal yinun nən mu.” *
25 “Kala niifa na tə ˈya ha na nda a chighanggən, kala niifa ƙəm mbuwa wa tə ˈya ha, yandi nanən təghən ha ƙəm na nda a thlang nda hai.”

Karapu aten wiirha na a tsərha

26 Nggərgha Yeeso ndaarha, “Na kutəryid Faara kiya. Niifa washgha wiirha ahu hedghən ɗə.
27 Məngga ha, kyagha wiidɗa sə, səngwa sə tə katəradghən hai ƙəƙən wa.
28 Tə altenggən nagha a tsərha, katəradghən hai tə kwaafa, ɗəfgha hur iiwee nən.
29 A hərəmɗə nakhɗaarha, nən a hwasang sə tə ɗəhwasarha ƙəsər tsə shifiirha hai.”†

Karapu aten wiirha na ƙəla wan parsəna (Matta13:31-32-34; Luka13:18-19)

30 Nggərgha Yeeso ndaarha, “Tə ma nəm sakh kutəryid Faara, nduwa tə tur yanggi karapu nəm sakhƙən sə?
31 Nəghən ƙəla wan parsəna na wanggən ngguchit ahur wiiya na heu nəm həfrha.
32 A həfang ɗəm hai nən tsərha tsauka ɗəfrha manggən kal fingya nən na ahu heddi ənagha wuɗikkya ƙəndan a wuhwaryighən.”
33 Tə fingya karapuya ƙəla yanɗiya hangga thləghangna Yeeso kanda sə, tə fingya na nda mbang sənang hai.
34 Mbə ˈyasə nən thləghang kanda kula karapu wa. Amma sayiddi nanən tə fatsahayighən nən fəlanggən kanda hai.

Yanang Yeeso ɓereu ˈyaara (Matta8:23-27; Luka8:22-25)

35 A fardi tsəna figrha hai, ndanggən fatsahayighən, “Tama pəm wuri aamɗa ɗə ya.”
36 Mal fiya nda a samarha, wii nda ɗə təghən ahu kombuwol ɗi nanən sə. Na fingya kombuwalya sə ƙəm a mbəɗi mbuwa samadghən.
37 Thliigha ɓereu ˈyaara ɓa, nagha a pəshang aama ahu kombuwol ndan ɓa takhka a timnda hai.
38 Yeeso a ɓeena a samad kombuwol ɗi. Thlengga fatsahayighən sə ndang ngganda, “Mala, səngwa takh ɗəm a məra wa?”
39 Thliigha Yeeso sə, yananggən ɓereu ɗi, “Nggasu hai! Ishiu!” Isgha ɓereu ɗi, nggasgha mbərha hai.
40 Tərgha ndanggən fatsahayighən, “Mani tərəm nun? Ai fərƙəkafekkid nun?”
41 Tər ma nda kaan, tsahang mee nda ndan, “Wunniya? Na ɓereurha tə kufulla aama fərang mamnggirha!”

5

Kənang Yeeso niifa na tə ənkaheerha fa (Matta8:28-34; Luka8:36-39)

1 Yeeso tə fatsahayighən ɗənda pəm wuri aamɗa ɗə na a chehweed Nggarasina.
2 Tərna Yeeso hai ahu kombuwol ɗi, na niifasə tə ənkaheerha fa, kyaghən ɓa a mbəd ten kwaya hwathla Yeeso nən fa.
3 Niifɗiya nən mənda ahur kwad mərya, mbə niifasə na mbang ƙənang hai ko tə wuyiwurra ni wa.
4 Kəsər na nda yakh ƙənang nda hai nda harghən tə sarghən tə wuyiwurra, amma nən ɗahang nda ɗə hwasang nggən ɗəɓəlyina ɗə na a sarghən. Mbə niifasə na kanglang na mbang kəsang hai wa.

* **4:21 4:21** Matta5:15; Luka11:33 * **4:22 4:22** Matta10:26; Luka12:2 * **4:24 4:24** Matta7:2; Luka6:3 † **4:29 4:29** Djoyel 3:13

5 Nda yanfaara tə fədigrha nən naarha aten kwaya, tə ten ferya, nagha ahuh-waarha tə thleng nda fadghən də tə ferya.
6 Nanən Yeeso də inggun, dagha də bəra hai a mbedghən.
7 Təranggən uradghən sə kaan huh-wagha ndəghən, “Mana midwa tə nggi, Yeeso, Wan Faara Amshi? Hwanni sa hu thləm Faara a səsenna wa!”
8 Thlək nən ndən kee ɓəsər ndangga Yeeso, “Kyosə a fad niifdiya, sa ənkaheerha!”
9 Tərgha tsahangga Yeeso mee, “Thləmwani ɓən?”
Ndəghən, “Hangga, ɓəsər nan hangga.”
10 Nagha a hwan Yeeso a rəkdə kanda ma mbədi wa.
11 Na chibəd ɓəlengarya sə a mbədi a lafrha tsau tə sar wumnda fa.
12 Hwangga ənkaheeyini Yeeso, “Malang kan dan thləmad ɓəlengaryina də ya, kyan hur ndan hai.”
13 Nggəmanggən kanda fa, kya nda sə a fad niifdi da nda kyarha ahur ɓəlengaryina hai. Chibəd ɓəlengaryini səl nda haru kum-nggit səri, da nda hu wuri aamda də məra nda də.
14 Fa laf ɓəlengaryini dan ndani wupəri də tə fingya talya da nda pər əndi katəragha hai. Dagha fiya ba, ba nda na əndi katəragha hai.
15 Bana nda thləmad Yeeso ba, na niifda nda na tə ənkaheeyina fa, tsau hai, kaldə lukrha fa ngga ba hutenggən ba, tər ma nda.
16 Nafini na a mbədi nagha əndi katəragha hai, pəranggən nda kanda əndi katəragha hai tə niifdi na tə ənkahedda fa tə ɓəlengaryini ɓəm.
17 Tərgha nafini hwan Yeeso nda a malanggən chehweed ndan.
18 Na Yeeso a kyarha hu kombuwol hai, niifdi na tə ənkahedda fa hwan Yeeso nən a dəgha də a samadghən.
19 Nggəmangwa Yeeso fa wa, amma ndanggən, “Duwa wuredə da wal nafiwa, pərang əndana kanda ənona Chinəm tə hadonən fa.”
20 Tərgha niifdi wiigha wuredə dəgha naarha pər əngya ənangna Yeeso a talya kum. Fiya na heu na nda a na ənwulteena,

Nggərang Yeeso yibrha wutararha ɓəfa tə ɓənang nda nuneefa na faara a ɓang fa (Matta9:18-26; Luka8:40-56)

21 Nggərna Yeeso dərha pəm wuri aamda də tə kombuwol, wumngga fiya thləmadghən ba hangga ndəghən baldə a mii wuri aamdi.
22 Tərgha tal ahur mamngya Kən hwan Faara sə na nda aarha Yayirus, ba də mbəda ba. Nanən Yeeso bərgha hai tə wadedghən,
23 hwanggənən, “Wutarad na a məra. Niya hwan sa boba ba dəfang haara teena tənən ɓənda wal yibrha nən.”
24 Dəgha Yeeso də a samadghən. Fiya hangga mbuwa samadghən də tə ɓəm na nda a ˈyaɓang mbərha fa.
25 Na nuneefa sə a mbədi na faara a ɓang nda fa hai hurarha kumkap səri.
26 Səsadə kaan ahar fa fər dəfya hangga tə ɓəm bəlang də ən huharghən də, a meghedghən ˈya kamngga a ɓəngga amma ɓəl chikrha.
27 Səknən laɓar Yeeso, ɓagha ba tə man samadghən ahur fiya tsuwar kootodghənən fa,
28 ɓəsər numadə, “A tsuwardi kootodghən fa kee, niya wal ɓənda.”
29 A mbədi tsu kee ishgha fardi na a ɓang nda fa hai, təkɓənən fa a fadghən waldə ɓənda ahu səsadghən.
30 Tsu sənangga Yeeso hai na səsəmnda sə kyagha də a fadghən. Kyahargha hai ahur fiya tsakhmee nən, “Wunni tsuwargha kootodna fa?”
31 Nggəmangga fatsahayighən, “Nanna fiya a ˈyaɓo mbərha fa, nana a tsakhmee, ‘Wun tsuwargha nggi fa?’ ”
32 Amma nagha Yeeso a ɓəlarha də tə wunni ənagha kee.
33 Tərgha nudi, sənnən ˈya katəragha hai təghən, ɓagha ba bərgha hai a mbedghən, nagha fadghən a rəbrha fa ka tərəmnda, pərang ɓəkafek nən ˈya katəragha hai heu.
34 Ndangga Yeeso nudi, “Waana, fərɓəkafekkid wa ɓənodə. Duwadə hu dədemnggirha yibna hu səsadwa.”
35 Yeeso baldə a ndikrha fa kee, ɓagha fingya ba a minda ki Yayirus, ndaa nda, “Mər wutarad wa, kama nun nggər ɓətəlang tə maləmndəda fa?”

36 Ɗəfwa Yeeso teena tə path nafini wa, ndanggən mamnda tə Kən Faara na ngguchit, “A tərəmna wa, furu ƙəkafek kee.”
37 Malangwa fiya mbu samadghən nda wa, ƙəl Mbiturus, Yakubu tə Yahaya wanman Yakubu.
38 Ɓana nda minda ki mamnda Kən Faara ɓa na ngguchit, ƙəlagha Yeeso fiya a tsə teena na nda a tərha tə huhwaarha kaan.
39 Kyanən sa hai ndanggən kanda, “Kama nda nun a tsə teena tə huhwaarha kaan kee? Mərwa wandi wa amma nəghən a shiirha.”
40 Amma masangganda.

A kwasamaddi kyang nən fiya ƙəsha hai, təranggən nda chin wandi tə man tə fa tsahayighən na a thləmadghən, kyagha hu ƙandə ɗə na wandə sə.
41 Kəs harghənən ndanggən, “Talita kumi,” ndəna “Sa wutararha, thliusə!”
42 Thliigha wandə sə wiigha hai. Huradghən kumkap səri. Katərana əndə hai ya kanda heu əna ənwulteena nda.
43 Kəs thləman ndan nən a sək nifa əndiya wa, ndanggən kanda a fərang ənnarhami nda ənagha mii.

6

Karnda Yeeso a Nadzarat (Matta13:53-58; Luka4:16-30)

1 Malna Yeeso mbədi, ɗəgha hu talghən ɗə tə fatsahayighən a samadghən.
2 Ɓana far yibrha ɓa yi Yahudaya, katəranggən tsaharhaha ahu Kən Faara na ngguchit, Fiya hangga səkka ndən əna ənwulteena na nda, na nda a ndaarha, “Walgha niifdi ənggini a yanggi ya? Tur yanggi sənda ni walnən, nən naarha əna ənwulteengya kiya?”
3 “Ndeye, mbə kafinta ɗani ya wa? Mbə wan Mairamu ni wanmangya Yakubu, tə Yisufu, tə Yahuda tə Siman wa? Wanmanggighən nishya mbə kulu kəm tə kanda ya wa?” Səbgha hur ndan ɗə təghən.
4 Ndangga Yeeso kanda, “Kəl ahur talghən, a pathlang hurfayighən tə hur mindəghən ndən mbuwana annabi wal mamnggirha.” *
5 Ənawa Yeeso ənwulteena a mbədi wa, ƙəl haara ɗəfang nən fingya haaya fa, ƙənanggən kanda.
6 Fərang ɗə ənwulteena, ka yamid fərƙəkafekkid ndan.

Thlən Yeeso kumkap səri di (Matta10:5-15; Luka9:1-6)

Tərgha Yeeso nagha a wiirha hai talatala a tsahang fiya ha;
7 Aah kumkap səri ɗa nən thləmadghən ɓa, thlən kanda nən səri-səri fərang səsəmnda nən kanda aten ənkaheeya.
8 Ndanggən kanda, “A turɗun ˈya ahu widdi ya wa ƙəl səsaala kee. A ƙəsɗun mburodi ha, ko yawarha, ko wuɗəbəla ahu panjakwayinun wa.
9 Paama pakhma amma ma Kəsɗun lukrha ha səri wa.
10 Kala minda ˈwanun kyarha sahai tsawama sə ƙəl fardi mal nun taldi.
11 Kala mbərha thləwa nanda kun fa, nduwa ƙəm kangwanda thləmarha kun fa wa, a naɗun a mal taldi tinid taldi na a sarnun pamandə ka a tsauka ən sakhrha aten ndan*†.
12 Kya nda ƙəshaadə ɗa nda pər laɓar Faara a fiya a malangganda ɗimiyid ndan.
13 Kyangganda ənkaheeya sə hangga a tə irang fəɗeerha fiya fa mbuwa wa ƙəkanglang ƙənangganda kanda.” *

Mərra Yahaya tə Mbaptisma (Matta14:1-12; Luka9:7-9)

14 Səkna Hirdus laɓardi ya, ƙəsər thləm Yeeso ɗəɗa ɗə inggun. Fingya a ndaarha, “Yahaya tə Mbaptisma ni thliigha sə hu mərra, ndəghənni nanən tə səsəmnda fa yi əna ənwuteengya.”
15 Fingya a ndaarha, “Annabi Ilya ni.”

Ndagha fingya ƙəm, “Annabi ni, ƙəla tal ahur annabiya na kaar.”‡
16 Amma səkna Hirdus laɓardiya, ndəghən, “Yahaya, niifdi kyathlangni tenggən ɗə, thliiɗa sə hu mərra!”
17 Kəsər Hirdus fərdə ngyakhrha a ƙəsangganda Yahaya, muwanggən hu porsəna ɗə. Ənanən kee ƙəsər ka Herodiya, nu wanman Filibus, kahang nən.

* **6:4 6:4** Yahaya4:44 * **6:11 6:11** Luka 10:4-11 † **6:11 6:11** Tar Fathləngya 13:51 * **6:13 6:13** Yakubu5:14
‡ **6:15 6:15** Matta 16:14; Markus 8:28; Luka 9:19 § **6:18 6:18** Luka 3:19-20

18 Kəsər Yahaya nən naarha ndang nda Hirdus, “Kamngwa a kahangga nu wan-muwa wa.”§
19 Herodiya səb hurghən ɗə tə Yahaya, na midghənsə a ɓəlanggən amma mbə mbang wa.
20 Kəsər Hirdus nəghən a tərəm Yahaya, nən naarha lafghən mbə midghənsə a wal-gha ˈya ndən wa, ƙəsər Yahaya ka niifa ni tə peɗənda ni. A sək Hirdus fad Yahaya nən ɓillaghən fa kaan, ko nanən kee nən naarha kang thləmarha fa.
21 A kwasamadghən wal kwamana nən, a farɗi ənana Hirdus wutsəfayid ləghətta ɓen nggəttəghən hai, aah nən mamng-gighən ɓa tə mamngya sodjaya tə fingya mamngya na hu chehhweed Nggalili.
22 Tərgha wutarad Hirdus kyagha ɓa rəpgha, mbənanggən Hirdus tə ronggighən nana nda a həb ənnarhami.
Ndangga kutərɗi wutaraddi, “Tsahe ˈya na midwa, niya furoƙən.”
23 Nggəmɗa fa har tə aah thləm Faara, “Kala ˈya tsakhna niya furoƙən ko mberra chehweedna ni!”
24 Ɗəgha thləmad man ɗə, ndanggən, “Mani tsahang nda?”
Ndangga man, “Ten Yahaya tə Mbap-tisma.”
25 A mbəɗi kee thliigha ƙəkar a thləma kutəra ɗa ɗə ndanggən, “Na minnasə nanənya ten Yahaya tə Mbaptisma ahu pəlee.”
26 Tərgha mərgha fad kutərɗa hai, amma ka ɗəf miighən ənanən a mbed ronggighən, nggəmngwa fa a hwasanggən wa.
27 Tərgha thlən sodja nən ɗəgha ɓarha ɓa tə ten Yahaya. Ɗəgha ƙən porsəna ɗə kyathlanggən ten Yahaya hai;
28 ɓagha ɓa tə ten Yahaya ahu pəlee fəranggənən wutaraddɑ ɗə, wutaraddi ƙəm fəranggənən man ɗə.
29 Səkna fatsahaya Yahaya əndi katəragha hai, ɓa nda ɓa tərang ngganda merreghən hai pangganda.

Həɓang Yeeso nafiya haru kumnggit tuf (Matta14:13-21; Luka9:10-17; Yahaya6:1-14)

30 Fathləngya Yeeso wuma nda thləmadghən ɓa, pərang əngginа nda heu ənana nda tə tsahan ndan ha.
31 Tərgha, ƙəsər ka nana fiya hangga na a ɓarha ɓa tə fingya a wiirha wal wa Yeeso tə fa tsahayighən kwaman əna ˈya mii wa. Ndanggən kanda, “Taama a mbərha ɗə mbuwana fiyasə ƙəm katen nəm ɗun yibrha.”
32 Təraa nda hu Kombuwol hai katendan ɗənda mbərha ɗə mbuwana fiya sə.
33 Amma fiya hangga nagha kanda a wiirha, kukwalangganda kanda hai ɗa nda ɗə tə saara tə hur talya heu ˈwaa nda mbəɗa ɗə ma kanda.
34 Tərna Yeeso hai na fiya nən hangga haɗangganda fa, ƙəsər na nda ƙəla chaukhraya kula tə lafrha. Katəranggən tsahang əngya kanda ha hangga.*
35 Tsəna figrha hai, ɓagha fatsahayighən thləmadghən ɓa, ndang ngganda, “Ka-heerha ni mbəɗiya kulo mbiya tsə figrha hai.
36 Kalu fiya hai təna nda ɗərha ahu heeya ɗə tə talya na tsau a mbəɗiya ɗa nda kaɗa ənnarhami tafan ndan.”
37 Amma ndangga Yeeso kanda, “Kun tafan nun fəraman ˈya kanda ənna ndami lee.” Ndang ngganda, “Wuɗəɓəla na ahar nan nən səl wuɗəɓel rapathlaarha na nda teng niifa yi ndəree wuvaɗa! Ɗan heng mburodi kanda ɓa təghən fəranggənan kanda əna nda mii wa?”
38 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Mburodi kurmi ni ahar nun? A ƙəla man ɓa.”
Wuɗa nda ɓa ndang ngganda, “Mburodi tuf tə təna səri.”
39 Tərgha ndangga Yeeso fiya a wu-mangganda tendang tsawa nda hai aten hwalirha.
40 Tərgha wumangganda tendan tsawa nda hai fingya kumggit tuf-tuf, fingya haru-haru.
41 Təranggən mburodi ɗa sə tuf tə təndi səri, ƙəlagha talara sə, usa Faara nən a kyanggən mburodi ɗa hai. Fəranggənən fatsahayighən ndəghang nggənda fiya. Nggərghən ndəghang tən ɗa hai kowunni waldə.
42 Əna nda mii heu nggaala nda.

* **6:34 6:34** Ɗeleewar Kirassa 27:17; 1 Kutərya 22:17; 2 Laɓarya 18:16; Izikiyel 34:5; Matta 9:36

43 Wumangga fatsahayighən katəpghən kutasya kumkap səri heu tə təndi.
44 Hang nda həshya ənagha mburodi ɗa mii haru kumggit tuf ni.

Yeeso wiidə aten aama (Matta14:22-33; Yahaya6:16-21)

45 Tsu a kwasamad əndiya, ndangga Yeeso fatsahayighən kya nda ahu kombuwol hai ˈwaa nda mbeeɗə təɗangganda wuri aamɗi teena a Mbatseda ɗe, ndəghənggi ƙəm kal fiya nən hai.
46 A kwasamadɗi kal nən fiya hai tərgha wumnda sə ka ɗəgha hwan Faara.

47 Tsəna figrha hai, kombuwolɗi a maɗufu wuri aamɗi, ndəghən katenggən aten chehweerha.
48 Kəlagha Yeeso hai fatsahayighən ahu ɓillaarha kaan, ƙəsər ɓereurha a tsang hura kanda fa ahar tsar, ɗəgha thləmad ndan ɗə, nagha a wiirha aten wuri aamɗi. Tsəgha ƙəla nən a mbərang kanda hai.
49 Amma nana ndan a wiirha aten wuri aamɗi. Huhwaa nda ka həreenga, tamngganda ndaarha mənda-mənda ni. Huhwaa nda,
50 ƙəsər kanda heu nandan tər ma nda. Inanggən mighən hai ƙəkar ndanggən kanda, “Kərsaama, nggini. A tərəmɗun wa.”
51 Tərgha kyagha ahur kombuwol ɗa hai tə kanda, nggasgha ɓereu ɗa hai. Kəsgha ənwulteena kanda,
52 ƙesər ɓalgha nda kula sənang ənwulteena ɗa hai ənana Yeeso aten mburodi ɗi, ƙəsər ka kakrakkit tendan.
53 Təɗang nanda wuri aamɗi teena, səla nda Djanisərat ɗə, ƙənangganda kombuwol ndan hai.
54 Kyana nda sə ahur kombuwol ɗi, kukwalangga fiya Yeeso hai.
55 Da nda hai ahu chehweddi kahad na nda a ɓarha ɓa tə haaya ahu ɗənggəlya kala mbərha səknanda na Yeeso sə.
56 Kala mbərha ɗəna Yeeso sa ɗə, hu talya tə wupəri tə kaheeya na nda hunang haaya hai hu kasu hwanggənda a tsuwar pəpəshaprha kaɓadghən nda fa. Kala niifa tsuwargha ndən fa wal ɗə ƙənda.

7

Tsahad Yeeso ha aten pəpedyid hura (Matta15:1-9)

1 Farɗa sə ɓagha fingya Farisaya tə famaləmngya ngyakhrha a Urshalima ɓa, wuma nda thləmad Yeeso ɓa.
2 Kəla nda hai fingya fatsahaya Yeeso kanda a həb ənnarhami haryi ndan tə “Paarha”, ndəna haryi ndan kula tsaɓrha ɗə.
3 Kəsər Farisaya tə Yahudaya mba nda həb ənnarhami kanda kula tsaɓang har ndan ɗə wa, ƙəs nda əntin shingya ha.
4 Nəghən kee ƙəm mba nda kii ˈya hiina nda ɓa ahu kasu wa ƙəl tsaɓang na nda haryi ndan ɗə ˈwan. Na əntingya sə ƙəm hangga na nda lafrha, ƙəla tsab ɗengya tə ɓəəya tə tasaukya tə ɓaleeya tə ənfuya.
5 Tərgha Farisayini tə famaləngya ngyakhrha tsahang mee nda Yeeso, “Kama mbuwana fatsahayiwa takkwa əntin shingginəm, na nda a əna ˈya mii tə har paaya?”
6 Nggəmangga Yeeso kanda, Kun fa thlərɓuya! A ten nun ni thləkna annabi Ishaya pathɗiya, ƙəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha,

“ ‘Nafiniya, ahu mii ndan ni kee na nda
fəre mamnggirha,
amma hur yi ndan nəghən inggun ma
nggi;
7 ka ni kee na nda a təree shilee teena,
ƙəsər ɗəfangganda tsahad əntina a
mbee,
ma ˈya ndana Faara.’ ”*

8 “Malanggun ˈya ndana Faara ƙəs əntina nun ha ənana chichiyi nun.”
9 Ndanggən kanda, “Kar ngyakhrha Faara nun fa ka a laf ngyakhrha əntin chingginun nun!
10 Kəsər ndagha Musa, ‘Fərang mamnggirha nda muwa tə tsu,’ tə ƙəm, ‘Kala niifa ˈyargha chin nduwa man na nda ɓəlang nda.’
11 Amma nduwun, a ndang niifa chin nduwa man, ‘ˈYa niya kya ɗang nda kunsə, ˈwaɗi teena ɗəfangɗi ndən Faara ɗə,’
12 tərgha mbun malang niifɗiya ɗanggən chin sə nduwa man wa.

* **7:7 7:7** Ishaya29:13

13 Tsawanggun laɓar Faara mbə ˈya ni na ngga wa, ka ənti n ngginun. Nun naarha əna əngya kee hangga.”

ˈYa na tsawang nda niifa tə ɗimiyirha fa a mbed Faara
(Matta15:10-20)

14 Fiya wumngga hai nggərgha Yeeso aah kanda thləmadghən ɓa, ndanggən kanda, “Keema thləmarha fa kun heu, a sən ənɗanun ya.
15 ˈYa na a ƙəshi kyagha hur niifa ɗə mbə ndəna tsawang tə paarha wa, amma ƙəl ˈya na a kyarha sə ahurghən ndəna tsawang nda tə paarha fa.
16 Yi na tə thləmad səkrha səkƙənən.”
17 A kwasamaddi malna Yeeso fiya kyanən hur minda hai, fatsahayighən tsahang mee nda ha aten karapu ɗi ya.
18 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Sənanggun hai wa? Mbun a naghən wa ˈya kyagha hur niifa ɗə a ƙəshi mbə ndəna tsawang nda tə paarha fa wa?
19 Kəsər kyawa ahurghən hai wa amma ahu mbəbələmndəghən ɗə, nggərghən kyarha sə a fadghən.” (Thlək nən pathɗiya a kyad ndaarha nən ənnarhami heu na nda ngga.)
20 Ɗəgha mbeeɗə tə ndaarha, “ˈYa na a kyarha ɓa ahur niifa ndəna tsawang nda tə ‘paarha fa’.
21 Kəsər ahur niifa sə, ndəna numad ən mbəlfeeya kyarha ɓa, susuwayirha, ngaara, ɓəl farha, kulafayirha,
22 kwit hura, mbəlfeerha, nggaɓarha, suna, sərəkkirha, səb thləma, nggəm alteena, tə yamid huteena.
23 Ən mbəlfeeyini na heu ya na nda kyarha sə ahur niifa; nən tsawang niifa ‘ɗimirha.’ ”
24 Tərgha Yeeso mal Nggalili nən ɗəgha hu chehweed Taya ɗə tə Sidon. Kyagha hur minda hai mbə midghən sə a səngga fiya sə wa, amma mbə mbang ɓəɓeng ɓadghən ɓa wa.
25 A mbəɗi kee, nuneefa sə na wutaradghən tə ənkaheerha fa, səknən laɓar Yeeso ɓagha ɓa ɓərgha hai a mbedghən.
26 Nuɗi tə Helenarha ni, nggətgha ndan a Fənikiya a chehweed Suriya. Hwan Yeeso nən a kyanggən ənkaheeɗa sə a fad wutaradghən.
27 Ndangga Yeeso, “Malang wundakhnaya ˈwan nggaala nda, ƙamngwa təranggəm ənnadmid wundakhnaya fəranggənəm wuɗaya wa.”
28 Ndangga nuɗi Yeeso, “nəghən kee, Chinəm, amma na wuɗaya əna fəfəsərra ənnarhami na a həra hai ahar wundakhnaya.”
29 Ndangga Yeeso, “Kəsər ka laɓarɗi kyawa nggəreena sə ya, wiu fayiwa, ənkaheeddi kyaɗa sə a fad wutarad wa.”
30 Ɗəgha nuɗi wure ɗə ɗəgha wal wutaraddi keeghən kath hu səra, ɗəkɗa hai tə ənkaheeddi.

Kənang Yeeso Niifa na teɓeng tə tip

31 Tərgha malgha Yeeso chehweed Taya kyagha tə chehweed Sidon tə chehweerha na tə Talya Kum ɗəgha wuri aam Nggalili ɗə.
32 Na nafiya sə ɓagha ɓa tə niifa a Yeeso na teɓeng tə ƙəm mbə mbang kaala sə wa. Hwanggənda a ɗəfang haara nən teena.
33 Ɗəgha Yeeso tə teɓeng ɗi man patu ɗə ma fiya, panggən wan haryighən ahu thləmadghən ɗə. Chakh yakhrha nən hai, tsuwar sheneu niifɗa nən.
34 Kəlagha Yeeso talara sə yibgha fa kaan ndanggən, “Ifata!” Ndəna “Inuɗə!”
35 Tərgha ingga thləmad niifɗa ɗə, kwasgha sheneuƙən hai nagha a ndikrha fa ngga.
36 Ndangga Yeeso kanda a pərang ndan niifa wa. Amma ndəghən aten yanang kanda, kanda aten pərghən ɗə.
37 Kəsgha ənwulteena fiya kaan na nda a ndaarha, “Ənaɗə əngya heu ngga, ƙənanggən teɓengya tə fingya mbuwa mbang kalasə.”

8

Yeeso həbang fiya haru kumnggitghən faɗa
(Matta15:32-39)

1 Na farɗa sə nggərgha fiya wumnda thləmad Yeeso ɓa, nanən mbə ənnarhami sə ahar ndan wa, aagha Yeeso fatsahayighən thləmadghən ɓa ndanggən kanda,
2 “Na nafini a haɗee fa ya. Ɓeena mahan kanda a thləmanna, takhkwa ˈya ahar ndan a əna nda mii wa.

3 A kal ɗi kanda hai wii nda wureeɗə a miirha, ɗəna nda fəla hai a kwamana. Kəsər ɓagha fingya ɓa a mbərha ɓa inggun.”
4 Ndangga fatsahayighən, “Amma ɗənəm wal ənnarhami ɓa a yanggi a kaheddiya na tsəghang kanda?”
5 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Mburodi kurmi ahar nun”?
Ndang ngganda, “Məd.”
6 Ndanggən fiya a tsawa nda hweeɗe hai. Haranggən mburodiɗa sə məd, hwan parka Faara nən, kyanggən hai fəranggənən fatsahayighən ɗə a ndəghang nggənda fiya ɗə, əna nda kee.
7 Tənа sə ahar ndan ngguchit ƙəm, hwan parka Faara nən atenggən, ndanggən fatsahayighən a ndəghangganda ɗə.
8 Ənagha fiya mii nggaala nda. Akwasamadghən wumangga fatsahayighən kwasamadghən kutasya məd.
9 Həshya ənanda haru kumnggitghən faɗa. Kal nən kanda hai,
10 kyagha ahur kombuwol hai tə fatsahayighən ɗəgha a chehweed Ɓalmanuta ɗə.
11 Ɓagha Farisaya ɓa katərang ngganda tsahang mee Yeeso ha. Ka a ƙəƙərangganda, tsahang mee nda ha a kyad ənsakhrha nən a talara hai.*
12 Yibgha fa ndəghən, “Mani na nafiya ƙəshiid weeriya a kaɗa ənsakhrha yi wulteena? Niya pərang ƙəkafek kun, mbə ənsakhrha sə nanda a kyatta wa.”†
13 Tərgha mal kanda nən, wudgha ahur kombuwol hai təɗagha man patu ɗə.

Mehen Farisaya tə yi Hirdus (Matta16:5-12)

14 Fatsahaya Yeeso mbəɗang ɗə kanda ɓawa nda ɓa tə mburodi wa, ƙəl tal ni kee ahur kombuwol ɗi.
15 Kəsgha Yeeso thləmandan ndəghən, “Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Hirdus.”‡
16 Tsə laɓara nda atenggən a pathlang ndan, ndanda, “Kəsər mbuwana mburodi sə ahar nəm.”
17 Yeeso sənang ɗə numan ndan hai ndanggən kanda, “Kama nun tsə laɓara tə ndaarha mbə mburodi sə ahar nun wa?
18 Kun tə yirha mbun a naghən wa, tə thləman nun sə mbun a səkƙən wa? Ɓal wun kula sənang hai wa?§
19 Kyang ni mburodi ɗa hai tuf a fiya haru kumnggitghən tuf, Kutasya kurmi wumang nun kwasamadghən?”
Ndang ngganda, “Kum kap səri.”
20 Ndangga Yeeso kanda, “Kyang ni mburodi ɗa hai məd a fiya haru kumnggitghən faɗa, kutasa kurmi wumang nun katəpghən?”
Ndang ngganda, “Məd.”
21 Ndanggən kanda, “Sənanggun hai wa?”

Kənang Yeeso kwamarha a Mbatsaida

22 Ɓa nda Mbatsaida ɓa, ɓagha nafiya ɓa tə kwamarha hwan Yeeso nda a tsuwarghənən fa.
23 Kəs har kwamadɗa nən kya nda sə ma hur talɗi ɗənda ƙəsər talɗa ɗə. Chakh nən yakhrha a yid niifɗa ɗə ɗəfang haara nən fa, tsahangga Yeeso mee, “Na ˈya sə nana wa?”
24 Kəlagha sə ndəghən, “Nggi a na fiya, na nda ƙəla ɗəfya a wiirha hai.”
25 Nggərgha Yeeso ɗəfang harghən a yid niifɗa ɗə. Tərgha ingga yidghən ɗə, nggərgha yidghən ɓa, nagha a ƙəlarha ɗə ngga.
26 Wuɗangga Yeeso wureeɗə, ndanggən, “A nanna a wutta wureeɗə a kyanna hur talɗa hai ya wa.”

Mbiturus fərɗə ƙəkafek Yeeso ndəna Kərəsti (Matta16:13-20; Luka9:18-21)

27 Yeeso tə fatsahayighən ɗənda hu talya ɗə a Kaisariya Filibi. Nana nda a wiirha hu kwamana tsahangga Yeeso mee fatsahayighən, “Na fiya a ndaarha wunni nggi?”
28 Ndang ngganda, “Fingya a ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma, fingya a ndaarha Ilya ni, fingya a ndaarha ƙəm, nəghən tal ahur annabiya.”
29 Ndangga Yeeso kanda, “Amma kun wu, nuwun a ndaarha wunni nggi?”
Ndangga Mbiturus, “Sani Kərəsti.”*
30 Kəsgha Yeeso thləmandan a pərang ndan niifa tə wunni ndəghən wa.

---

* **8:11 8:11** Matta 12:38; Luka 11:16 † **8:12 8:12** Matta 12:39; Luka 11:29 ‡ **8:15 8:15** Luka 12:1 § **8:18 8:18** Irmiya 5:21; Izikiyel 12:2; Markus 4:12 * **8:29 8:29** Yahaya 6:68-69

Thlək Yeeso kwaman mərrəghən (Matta16:21-28; Luka9:22-27)

31 Katəranggən tsahang kanda ha tə ndaarha Wan niifa tətani a səsaagha aten əngya hangga, na shingya, tə mamnda firistaya, tə famaləmngya ngyakhrha a karghən fa, nanda a ɓəlang nda akwasamad ɓeena mahan nən a nggər thliirha sə.
32 Thləkƙən pathɗiya a pəpal.

Ɗəgha Mbiturus təghən man patu ɗə ndanggən məməlwa nagha a thlək ˈya kiya wa.
33 Amma kyahargha Yeeso hai ƙəlanggən fingya fatsahayighən ɗə yanaggən Mbiturus, ndəghən, “Nduwu hai tə nggi sa Sheetan, mba a ƙəlang əngya na mid Faara wa, amma əngya kee na mid fiya.”
34 Tərgha aah fiya nən thləmadghən ɓa heu tə fatsahayighən ndanggən kanda, “Ana mid niifa sə mbu samanna nən malanggən nggəm altenggən təranggən kaɗidghən sə, mbu samadna nən.†
35 Ana mid niifa sə ɗəf yiɓədghən ɗə nən ƙəɗeng nda. Amma kala niifa fərgha yiɓədghən ka nggi tə yi laɓarɗi na mbənggən ya ɗəfang nən ɗə.‡
36 Ma chighang nən niifa a walɗə ən ƙəshiirha heu ƙəɗenggən yiɓədghən?
37 Nduwa ƙəm mana niifa fəra a meghed yiɓədghən?
38 A shiɗangwa niifa tə laɓarna ahu ƙəshiid kulafayirha tə ɗimiyirha wa, Nggi, na Wan Niifa, mbə shiɗeerha ka ndəghən wa a ɓaɗə hu mamnggit Chin ɓa tə yi fathləngya Faara tə peɗənda.”

9

1 Tərgha ndanggən kanda, “Niya pərang ƙəkafek kun, na fingya sə ƙəkət a mbəɗiya nanənya mba nda a taarang məra fa wa na nda a naa Kutəryid Faara ɓayi tə səsəmnda mamnggitghən.”

Kyaharra fad Yeeso hai (Matta17:1-13; Luka9:28-36)

2 Akwasamad ɓeena mikki tərangga Yeeso Mbiturus tə Yakubu tə Yahaya təraa nda wumnda sə, kanda katendan. A mbəɗi kyahargha fadghən hai a mbed ndan.
3 Lukkighən kyakhra nda hai pəpet, pəpettəghən kalɗə mbərha mu hu ƙəshiɗɗiya.
4 Tərgha kyagha nda Ilya ɓa tə Musa katərang ngganda ndikrha hai tə Yeeso.
5 Ndangga Mbiturus Yeeso, “Mala, nəghən ngga nanəm a mbəɗiya, ngwa əna chama nan mahan-tal yiwa, tal yi Musa tə ƙəm tal yi Ilya.”
6 Səngwa ˈya nən a thləkrha, ƙəsər kanda heu tərəmnda kaan.
7 Tərgha ɓagha hashbe ɓa nggəlanggən kanda, sək urarha nda hai ahur hashbiɗi tə ndaarha, “Waana niya, nggəmni. Kaman thləmarha fa!”*
8 Kula səndəndan sə, ƙəla nda hai ko niifa ɓal, ƙəl Yeeso katenggən.
9 Na nanda a təraa hai a wumndəɗi, ƙəsgha Yeeso thləmandan a pərang ndan niifa ˈya na nanda wa ƙəl ma thlid Wan Niifa sə ahu mərra.
10 Nanən kee ƙəsghənda ha ahur ndan, na nda a ndang nda ndan təmani “Thliirha sə hu mərra.”
11 Tsahang mee nda ha, “Mani na famaləmngya ngyakhrha ndaarha təta Ilya ni a ˈwa ɓaarha ɓa?”†
12 Ndangga Yeeso kanda, “Kəkafekni, Ilya ni a ˈwa ɓarha ɓa, ka ɓagha tangsang əngya ɗə heu. Kama nda chireethleng nanda hai Wan Niifa tətani a səsaagha tə ƙəm karghənda fa?
13 Amma niya ndang nda kun, ɓa Ilya ɓa, ənang əngya nda fa tərna mindan, ƙəla nanən chichirethlee hai atenggən.”‡

Kənang Yeeso Wundəlaarha na tə ənkaheerha fa (Matta17:14-21; Luka9:37-43a)

14 Tərnanda hai, ɓa nda wal fingya fatsahaya, ƙəla nda hai wum fiya thləmandan ɓa tə famaləmngya ngyakhrha kanda a ngaala tə kanda.
15 Hərəmna fiya na Yeeso, tək mbənda nda fa ɗaa nda ɗə ɗa nda ndangˈya.
16 Tsahangga Yeeso mee fatsahayighən, “Mani nun a ngaalang teena tə kanda?”

† **8:34 8:34** Matta 10:38; Luka 14:27 ‡ **8:35 8:35** Matta 10:39; Luka 17:33; Yahaya 12:25 * **9:7 9:7** 2 Mbiturus 1:17-18 † **9:11 9:11** Malachi 4:5; Matta 11:14 ‡ **9:13 9:13** Matta 17:13

17 Ndagha niifa ahur fiya ɓa, “Mala, ɓoni waana ɓa, nəghən tə ənkaheerha fa har ˈyaɗang ɗə ndikrha fa.
18 A thliiɗa ɓa, nən muwang hweeɗa hai. Nagha miighən a hufrha fa, nagha a ƙət miighən hwargha fadghən ɗə. Kalangɗi fatsahayiwa sə, amma mbang ngwanda wa.”
19 Ndangga Yeeso, “Kun wangya ƙəshiid weeriya fa yamid fərƙəkafekkya, pa kwanɗə ni tsaurha tə kun? Pa kwanɗə ni naarha tə kun? Ɓee wanɗa ɓa.”
20 Ɓang wanɗa nda ɗə. Nana ənkaheeddi Yeeso, muwanggən wundəladdi a hweeɗa hai nagha fadghən a rəprha fa tə miighən a hufrha hai.
21 Tsahangga Yeeso mee chin wundəladdi, “Ɓeena kurmi ndəghən təghən kiya?”

Ndagha chin wanɗi, “Ka ndəghən ngguchit.
22 Na ənkaheeddi naarha muwang hu waarha hai tə aama ka a ɓəlanggən. Amma a nanna a mbangnda a haɗowan fa ɗang kansə.”
23 Ndagha Yeeso, “ ‘A nanna a mbangnda’? ˈYa na heu nəghən pəpa a fad niifa fərgha ƙəkafek.”
24 Kəkar ndagha chin wanɗi, “Fərɗi ƙəkafek, amma ɗeesə təna fərƙəkafekkid na chikrha!”
25 Kəlana Yeeso hai fiya a ɗaarha ka ƙəlarha ɓa, yananggən ənkaheeddi, ndanggən, “Səsən teɓeng tə tip, ndoyi kyosə a fad wanɗiya a Nggərna kyarha fadghən hai ɓalwa!”
26 Tərgha ənkaheeddi huhwaagha nagha wanɗi a tsəˈya fa kaan a kyagha sə. Tsauka wanɗi kəla mərra, kowunni a ndaarha, “Mərɗə.”
27 Amma ƙəsgha Yeeso harghən sə, thliigha sə ƙət.
28 A kwasamaddi kyana Yeeso wure hai, tsahangga fatsahayighən mee ɓəɓee, “Mani mbangwa nan kyang ənkaheeddə sə?”
29 Ndangga Yeeso kanda, “Tur yanɗiya ƙəl tə hwan Faara ndənən kyarha sə.”

Nggər Yeeso ndikrha aten mərrəghən (Matta17:22-23; Luka9:43b-45)

30 Yeeso tə fatsahayighən malangganda mbəɗi kya nda tə Nggalili. Mbə midghən sə a səngga fiya mbəɗi nanən sə wa,
31 ƙəsər nəghən a tsahang fatsahayighən ha tə ndaarha, “Wan Niifa na nda a fərghən ahar nafiya hai. Na nda a ɓəlang nda. A kwasamad ɓeena mahan nən a nggər thliirha sə.”
32 Amma sənangwanda tsahadɗa ha keeghən ya wa, kanda ƙəm a tərəm tsahang mee.

Wunni Manggən? (Matta18:1-5; Luka9:46-48)

33 Ɓa nda Kafarnahum ɓa, nana nda ahur minda, tsahangga Yeeso mee kanda, “Mani nun a ngaalang teena a kwamana?”
34 Amma nggasa nda hai tətip ƙəsər a kwamana na nda a ngaala aten wunni manggən.§
35 Tsauka Yeeso hai, aah kumkap səri ɗanən ɓa, ndanggən kanda, “Kala niifa na midghən sə a tsauka a mbee, tətani tsauka a samaarha heu tə mafad kowunni.”*
36 “Təranggən wundakhnee ɓa ishanggən a maɗufun ndan. Kəs harghənən ndanggən kanda,
37 Kala niifa thləgha wundakhnee fa ngguchit ƙəla yanɗiya ahu thləmna thlənən nggi fa, tə ƙəm kala niifa thləgha nggi fa thlənən Pəpa fa thlənga nggi ɓa.”†

Kala niifa mbuwa tsan ƙəm yinəm ni (Luka9:49-50)

38 Ndangga Yahaya Yeeso, “Mala, na ɗan niifa a kyang ənkaheeya sə tə thləmwa, yanang ɗan ƙəsər mbə ahur nəm wa.”
39 Ndangga Yeeso, “A yanang ɗun wa, ƙəsər kala niifa ənagha ənwulteena tə thləmna akwasamadghən mbə thlək əngya mbuwa ngga atenna wa.
40 Kala niifa mbuwa tsan ƙəm, yinəm ni.‡
41 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa fərangga aam saarha kun ko ahu wuhuleurha tal ahu thləmna ƙəsər ka tsaunun yina mbə tam ƙəɗeng wal ƙənaghən wa.§

---

§ **9:34 9:34** Luka 22:24 * **9:35 9:35** Matta 20:26-27; 23:11; Markus 10:43-44; Luka 22:26 † **9:37 9:37** Matta 10:40; Luka 10:16; Yahaya 13:20 ‡ **9:40 9:40** Matta 12:30; Luka 11:23 § **9:41 9:41** Matta 10:42

Ɗimiyirha tə fərƙəkafek (Matta18:6-9; Luka17:1-2)

42 “Ana niifa sə kyangga tal ahur wangginiya hu ɗimiyirha hai, A nggushi waghang nda fən hərha ura mughang ngganda ahu wuri aama ɗə.
43 Ana harwa a kyorha hu ɗimiyirha hai, kyathlang ɗə, a nggushi kyana hu kutəryid talara ɗə tə haara tal ma kyana hu waarha ɗə mbuwa məra hai tə haara səri.
44 A mbəɗi waya na naarha kii kanda mba nda məra wa, waddi ƙəm mba nda mbang ɓəlang hai wa.*
45 Ana sarwa a kyorha hu ɗimiyirha hai, kyathlang ɗə. A nggushi kyana hu kutəryid talara ɗə tə saara tal ma kyana hu waarha ɗə tə saara səri.
46 A mbəɗi waya na naarha kii kanda mba nda məra wa, waddi ƙəm mba nda mbang ɓəlang hai wa.
47 Ana yidwa kyorha hu ɗimiyirha hai, ƙəɗang ɗə. A nggushi kyana hu kutəryid talara ɗə tə yirha tal ma kyana hu waarha ɗə tə yirha səri.†
48 A mbəɗi,

‘Wayini na kii kanda mba nda məra wa,
waddi ƙəm mba nda mbang ɓəlang hai wa.’ ”‡

49 “Kala niifa na nda a tsaɓang nda ɗə tə waarha ƙəla na nda tsaɓang sataka ɗə tə fəsa.” *
50 “Fəsa nəghən ngga, amma a tər mbəndəghən ɗə, təma nəm nggər nggərang ɓa? Naama tə fəsa fa, tə ƙəm naama ɗəɗem tə ndan,”§

10

Tsahad Yeeso ha aten ɓəlla kakhrha (Matta19:1-12; Luka16:18)

1 Tərgha malgha Yeeso Kafarnahum, ɗəgha chehweed Yahuda ɗə tə pəm kufad Urdun. Nggərgha fiya naarha wumnda thləmadghən ɓa, tsahanggən kanda ha ƙəla nən tə ənaarha.
2 Ɓagha fingya Farisaya ɓa na mindan sə a ɗəfang takthleera nda. Tsahang mee nda ha, ndang ngganda, “Pəranggən kan, ahu ngyahad nəm məməlni a kalgha niifa nukkun hai?”
3 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Ndagha ɗeleewar Musa ƙən?”
4 Ndang ngganda, “Ndagha ɗeleewar Musa a chirethlengga niifa ɗeleewar nən nukkun sə kalghənən hai.”*
5 Amma nggərangga Yeeso kanda sə, ndəghən, “Ka kakrakid tennun ni ndangna Musa kun kee.
6 Amma a katəra ənа ƙəshiirha, ‘Faara ənaɗə həshneefa tə nuneefa.’ *
7 Ndən ənagha ndən na niifa mal chin tə man thləthləbanggən nukkun fa,
8 səri ɗi nanda tsau thlu farha tal. Ɓalwanda səri ɓalwa, amma tsau nda tal.†
9 Tsaunən kee mbə niifa sə na ndəghang ˈya hai wumangna Faara wa.”

10 Wudnanda hur minda hai, nggərgha fatsahayini tsahang mee Yeeso aten laɓarɗiya.
11 Ndanggən kanda, “Kala niifa kalgha nukkun hai kakhka pak ənanən kulafayirha aten nuɗi.
12 Nəghən kee ƙəm, kala nuneefa ndəkka hai tə chimadghən, nggərghən kakh chimarha pak ənanən kulafayirha.”‡

Ɗəfang Yeeso parka wundakhnaya teena (Matta19:13-15; Luka18:15-17)

13 Na farɗasə ɓagha fiya ɓa tə wanggindan ka a ɗəfangga Yeeso parka kanda teena, amma fatsahayighən na nda a yanang kanda.
14 Amma nana Yeeso ənɗi na nda a ənaarha, səbgha hurghən ɗə ndanggən kanda, “Malaman wundakhnaya na nggun-ngguchit ɓa nda thləmanna ɓa, a yanang ɗun kanda wa. Kəsər Kutəryid Faara yi tur ndanni.
15 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa thluwawa kutəryid Faara ƙəla na wundakhnee ngguchit ənaarha wa mbə tam kyaarha saɗə wa.”§

---

* **9:44 9:44** Matta 5:30 † **9:47 9:47** Matta5:29 ‡ **9:48 9:48** Ishaya66:24 * **9:49 9:49** Livitikus2:13 § **9:50 9:50** Matta 5:13; Luka 14:34-35 * **10:4 10:4** Ɗeleewar Nggurub Ngwa kumarha24:1-4; Matta5:31 * **10:6 10:6** Katərarha1:27; 5:2 † **10:8 10:8** Katərarha2:24 ‡ **10:12 10:12** Matta 5:32; 1 Korontiyaya 7:10-11 § **10:15 10:15** Matta 18:3

16 Tərgha təranggən wanggini a fad
pəniyighən sə ɗəfang haara nən kanda
teena fərang parka nən kanda.

Tə ƙəna
(Matta19:16-30; Luka18:18-30)

17 Thliina Yeeso wiirha, ɗagha niifa
thləmadghən ɓa ɓərgha hai tə waɗedghən
a mbedghən ndanggən, “Ka təmaləmnda,
ma kamngga təta a ənee təni wal yibrha
mbuwa ngwalarha?”
18 Ndangga Yeeso, “Mani na aah nggi
ka niifa? Mbə ka niifa sə wa ƙəl Faara
katenggən.
19 Sənna ˈya ndaana ngyakhrha, ‘A ɓəlna
farha wa, a ənanna kulafayirha wa, a
ngaarna wa, a nggaɓangna niifa fa ka wa,
a huk na farha wa, fərang mamnggirha
nda muwa tə tsu,’ ”*
20 Ndangga niifɗi Yeeso, “Mala, ka nggi
ngguchit lafɗi ngyakhkini ya.”
21 Kəlangga Yeeso niifɗi tə yid nggəmnda
ndanggən, “Taho ˈyaha tal kamngga a
ənana, ɗuwaɗə ɗa heng ənggiwa ɗə heu
nana təghən ha fərang wuɗəbəlghəna fa
yamiiya, na wal mbəd ɗəfədghən a talara.
Tərgha a ɓana ɓa, ɓa mbu samadna.”
22 A mbəɗiya səbgha hur niifɗaɗə, wi-
igha tə hurghən səsəɓa ɗə ƙəsər tə ƙənani
kaan.
23 Kyahargha Yeeso hai ƙəlagha
ɗə, ndanggən fatsahayighən, “Nəghən
pəɗaghən a kyagha tə ƙəna ahu kutəryid
Faara ɗə!”
24 Səkna Fatsahayini pathɗi kee fərang
ənwulteena nən kanda. Amma nggərgha
Yeeso ndang kanda, “Wanggina, nəghən
pəɗaghən kaan, na a kyagha niifa hu
kutəryid Faara ɗə.†
25 Nəghən pəpa a kyagha thləkhmu ɗə tə
kwad libra ma tə ƙəna kyagha hu kutəryid
Faara ɗə!”
26 Nggərgha pathɗi chighang ənwulteena
fatsahayini na nda a tsahang mee ndan
ha, “Anaɗə kee wunni a wal hərəkrha?”
27 Kəlangga Yeeso kanda ɗə ndəghən,
“Niifa tə wasa in nəghən pəɗaghən, amma
mbə tə Faara wa, ƙəsər əngya heu nəghən
pəpa a fad Faara.”
28 Tərgha ndangga Mbiturus, “Malang
ɗan əngya heu mbuɗan samadwa.”
29 Nggərangga Yeeso sə, “Niya pərang
ƙəkafek kun, mbə niifa sə malangga
wurighən nduwa wan manggighən həshya
nduwa wan manggighən nishya nduwa
man nduwa chin nduwa wanggighən
nduwa heeyighən ka nggi tə laɓar Faara
30 na ƙəɗeng wal ƙənaghən katəra haru
aten, wuraya, wan mangya həshya, wan
mangya nishya, mangya, waya tə kaari-tə
səsaaya. A hu ƙəshiirha na ɓayi na nda a
wal yibrha mbuwa ngwalarha.
31 Amma fingya ˈwagha kanda ni a nggəl
mee, fingya nggəlgha mee kanda ni a
ˈwaarha.”

Nggər Yeeso thlək kwaman mərrəghən
(Matta20:17-19; Luka18:31-34)

32 Kanda hu kwaman ɗərha Urshalima
ɗə, Yeeso a mbee, fatsahayighən a na
ənwulteena, fiya na a mbusamad ndan ƙəm
ƙəsgha həreenga kanda. Nggərghən ɗərha
tə fatsahayighən man patu ɗə pərang ˈya
nən kanda ɗəgha katərarha hai təghən.
33 Ndanggən kanda, “Dənəm Urshalima
ɗə, ɗəna nda fər Wan Niifa a mamnda
firistaya tə famaləmngya ngyakhrha. Na
nda a ngwang kumad mərra fəranggənda
fingya mbuwa Yahudaya.
34 Na nda a waaghən, chahang yakhrha
nda fa, tsaɗaghən nda, ɓəlangganda. A
kwasamad ɓeena mahan nən a nggər thli-
irha sə.”

Hwandən nda Yakubu tə Yahaya
(Matta20:20-28)

35 Tərgha nda Yakubu tə Yahaya wangya
Dzabadi, ɓa nda thləmadghən ɓa ndang
ngganda, “Mala, na minnan sə a ɗangga
kansə.”
36 Tsahang mee nən kanda, “Mana min-
nun a ənanggi kun?”
37 Nggərangganda sə, “A ɗəd na hu
tsənggam kutəryidwa ɗə ngwa tsauka
tal ahur nan a yisəmadwa tal ƙəm a
yikawadwa.”
38 Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən,
“Sənggun ˈya nun a hwanda wa! Nun
mbang saarha tə wuhuleuɗi niya saarha

* **10:19 10:19** Kyarhaɓa20:12-16; Ɗeleewar nggurub Ngwa Kumarha5:16-21 † **10:24 10:24** PəɗaghənFingya chireelthya yi kaar chik ndan tə “təƙəna” nduwa “yanɗi mbərsagha tə ƙəna.”

sə wa nduwa ənang mbaptisəma nda kun tə tur mbaptisəma əneena nda wa?”

39 Ndang ngganda, “Haˈi, nan a mbang nda.” Ndangga Yeeso kanda, “Nun a mbang saarha tə wuhuleu sanna tə ƙəm ənang mbaptisəma nda kun tə tur mbaptisəma əneena nda,

40 amma tsaurha a yisəmadna tə yikawadna mbə nggini fərghən wa. Mbəyini ya yi fingya ni ngwagha fa.”

41 Tahad fingya kum səknanda kee, səbgha hurndan ɗə aten nda Yakubu tə Yahaya.

42 Nanən kee, aagha Yeeso kanda ɓa heu ndəghən, “Sənɗunsə fingya tsauka kutərya fiya hu ƙəshiddiya mbuwa Yahudaya sənna nda kanda tə kutəryirha, fingya mamngya ƙəm kanda ni tə səsəmnda ha heu aten fingya na a kamu ndan.

43 Amma ahur nun nən a tsaurha pak. Kala niifa na midghən tsauka ndəghənni mamnda təta ni tsauka ƙəla mafad nun.‡

44 Kala niifa na midghən a nagha a mbee, tətani a tsauka mafad kowunni.§

45 Ko nggini na Wan Niifa, ɓawi ɓa mbə ka a ənee taara nda wa, amma ka ənang taara ni fingya tə ƙəm fər yiɓəd nani a meyed fiya hangga.”

Kənang Yeeso kwamarha (Matta20:29-34; Luka18:35-43)

46 Tərgha ɓa nda Djeriko ɓa. Nana Yeeso tə fatsahayighən heu tə fiya na a mbusamad ndan a kyarha sə ahur talɗi, na kwamarha sə tsau a mii kwamana a hwanda thləmnggənni Mbartimawus wan Timawus.

47 Səknən ndaarha Yeeso tə Nadzarat ni na a mbəraɗə, katəranggən huhwaarha hai, “Yeeso! Wan Ndauda! A haɗoyi fa!”

48 Fiya hangga njarghənda, ndang ngganda, “Nggasu hai.”

49 Səkna Yeeso ndən, ishgha hai ndəghən, “Ndaman a ɓagha ɓa.”

Aaghən nda, ndang ngganda, “No wutsəfayirha fa, thliusə nəghən a aah sa.”

50 Tərgha kwamadɗi pərgha sə, muwanggən kootodghən ɗə, ɗəgha thləmad Yeeso ɗə.

51 Tsahangga Yeeso mee, “Mana midwa a ənoyi?”

Ndangga kwamadɗi, “Mala, na minnasə a namanani hai.”

52 Ndangga Yeeso, “Ɗuwaɗə, fərƙəkafekkid wa ƙənoɗə.”

Tsu a mbəɗi kee na mana nən hai mbusamad Yeeso nən.

11

Thləd fiya Yeeso fa tə wutsəfayirha a Urshalima (Matta21:1-11; Luka19:28-40; Yahaya12:12-19)

1 Takhna Yeeso tə fatsahayighən a ndusang Urshalima fa, ɓa nda Mbetafaji ɓa tə Mbetani na a Wumngya Ɗəfya Dzaitun, thlənga Yeeso səri ahur fatsahayighən a ˈwa nda mbeeɗə.

2 Ndanggən kanda, “Ɗaama ahu talɗa ɗə na a mbennun taarha, a kyaɗun sahai, nun a na wan kwaara ƙəƙəna hai ˈwawana nanda təraa. Kwasaman hai, ɓon ɓa təghən.

3 A tsahang niifa mee kun, ‘kama nun a ənaarha kee?’ ndaman, ‘Chinəm ndagha na midghənsə nən a wuɗang ɓa wed.’ ”

4 Ɗəgha fatsahayina ɗə ɗa nda wal wan kwarɗi a mii kwamana, ƙəƙəna hai a kwatkirma. Na nanda a kwasang hai,

5 nafiya na ƙəƙət a mbəɗi tsahang mee nda kanda, “Ma nun a ənaarha, kama nun a kwasang wan kwarɗa hai?”

6 Pər ənɗa nda thləghangna Yeeso kanda, malangga nafini kanda.

7 Ɓang wan kwarɗa nda Yeeso ɓa muwangganda parkoyindan a ƙəsərghən sə.

8 Fiya hangga lələɓangganda kootoyindan hai ahu kwamana, fingya kyath shiiya nda ɓa lələɓangganda hai.

9 Nagha fiya na a samadghən tə yi mbedghən ahuhwaarha,

“Falama Faara!
Tə parkani niifɗi ɓagha ɓa ahu thləm Chinəm!*
10 Parkani kutəryiddi na ɓayi
yi chichit nəm Ndauda.
Falama Faara

‡ **10:43 10:43** Luka 22:25-26 § **10:44 10:44** Matta 23:11; Markus 9:35; Luka 22:26 * **11:9 11:9** Dzabura 118:25-26
† **11:10 11:10** Samaila 7:11-14

na a talara!”†
11 Ɗəna Yeeso Urshalima ɗə kyagha ahu
Kən hwan Faara ɗə. Kəlanggən mbəya heu,
amma tsaunən həm yanfaara hai, kyagha
sə tə fatsahayighən ɗənda Mbetani ɗə.

Shiwang Yeeso ɗəf shiɓarha
(Matta21:18-19)

12 Ɗathna mbərha hai na nanda a mal
Mbetani, nagha miirha a ƙəs Yeeso.
13 Kəla nən ɗə na ɗəf shiɓarha nən ɗə
tə shee fa, ɗəgha kamughən ɗə ƙəlanggən
tənən wal wanggən. Ndusang nən fa, mbə
ˈyasə wal nən a uradghən wa ƙəl shiiya,
ƙəsər shifidghənni wa.
14 Tərgha ndanggən ɗəfəɗɗi, “A nggər
niifa kii ɗəfəd wa ɓalwa pakwanɗə.” Səkka
fatsahayighən ˈya ndanən.

Rəghang Yeeso fa shafiliya ɗə a Kən
Faara
(Matta21:12-17; Luka19:45-48; Yahaya2:13-
22)

15 Səlna Yeeso tə fatsahayighən a Ur-
shalima ɗə, kyagha a pəpal Kən Faara ɗə
ƙatəranggən rəghang nda nafiya ɗə na a
ənа shafili a mbəɗi. Chaggəlanggən tebərya
fa mbeɗed wuɗəɓəla tə kulohod fa heng
kataprakkya,
16 mbə malang niifa mbərgha ɗə tə ən
shafili tə pəpal Kən Faara wa.
17 Tsahanggən kanda ha ndəghən,
“Nəghən chichirethlee hai ahu ɗeleewar
Faara tə ndaarha,
“ ‘Kənna nəm aaghən
Kən Faara yi fiya heu.’
Amma tsawanggun mbəd ɓəɓed
ngaarya.”*

18 Mamnda firistaya tə famaləmngya
ngyakhrha sək nanda ənɗi katəragha hai
katərang ngganda kaɗa kwamana hai na a
ɓəlangganda. Amma kanda a tərəmnggən,
ƙəsər fiya heu tsahadghən ha nəghən a
fərang ənwulteena kanda.
19 Tsəna figrha hai, Yeeso tə fatsa-
hayighən kya nda sə a wupəri ɗi.

Tsaharhaha aten shiɓaɗɗi
(Matta21:20-22)

20 A tsar, na nanda a wiirha, na shiɓaɗɗa
nda hwarɗaɗə tə thlaryighən.
21 Ɗalghəna Mbiturus ndən in ndanggən
Yeeso, “Mala! Kuloɗə! Ɗəfəd shiɓaɗɗi
shiwangna na!”
22 Tərgha ndangga Yeeso fatsahayini,
“Fərama ƙəkafek a Faara.
23 Niya pərang ƙəkafek kun, a ndang
niifa wumndəɗi ya, ‘Ɗəwaɗə, ɗa muwang
fadwa a wuri aama ɗə,’ a ngaal wa
ahurghən wa amma fərɗə ƙəkafek tə
ndaarha ˈya thləknən nən a katərarha hai,
nanda a ənanggən.‡
24 Tsaunən kee niya ndang nda kun, kala
ˈya na minnun a hwanang ɗun Faara, tə
ƙəkafekkirha, nun a walghən.
25 A naɗun a hwan Faara, ˈwaama
teena chahang ɗimiyid ndan nun fingya
ɗə ənangga ɗimiyirha kun fa, təna yinun
Chiina na a talara chahang ɗimiyid nun
kun ɗə.
26 Amma a chakhkun ɗimiyirha wa,
mbə yinun Chiina na a talara a chahang
ɗimiyid nun kun ɗə wa.” *

Mamngya Yahudaya tsahang nda mee
Yeeso
(Matta21:23-27; Luka20:1-8)

27 Nggərna Yeeso ɓaarha Urshal-
ima ɓa, ndəghən a wiirha hai a
pəpal Kən Faara, Mamnda firistaya,
famaləmngya ngyakhrha tə shingya ɓaa
nda thləmadghən ɓa.
28 Tsahang mee nda, “Tə tur yanggi
ngyahadyi na ənа əngginiya, wun furowa
kwaman ənа ənɗiya?”
29 Nggəmangga Yeeso kanda, “Niya tsa-
hang mee kun ha tal. A nggəreeɗun
sə, niya pəranggən kun tə wun fəreegha
kwamana niya ənа əngginiya.
30 Wun fərangga kwamana Yahaya ənа
mbaptisəma nən? Faara fərangga wa,
nduwa fiya wa? Pəreemadghən!”
31 Tərgha thliigha ngaala sə a pathlang
ndan, ndaa nda, “A ndaa ɗəm, ‘a talara ni
hai,’ nən a tsakh mee, ‘Kama fərangwa nun
ƙəkafek?’
32 A ndaa ɗəm, Fiya fərangga.” Na nda
a tərəm fiya, ƙəsər sən fiya sə Yahaya
annabini.

* **11:17 11:17** Ishaya56:7; Irmiya7:11 ‡ **11:23 11:23** Matta 17:20; 1 Korontiyaya 13:2 * **11:26 11:26** Matta6:14-15

33 Ndang ngganda Yeeso, “Səngwan wa.”
Ndangga Yeeso kanda, “Nggi ƙəm mbi pəranggən kun tə wunni fəreegha ngyakhrha niya əna əngginiya wa.”

12

Karapu aten nafiya huɗagha hu hed niifa (Matta21:33-46; Luka20:9-19)

1 Katərangga Yeeso laɓara hai tə karapuya, ndəghən, “Na niifa sə ənagha hed wan ɗəfya, kanggən raa mbəd ˈyaɗa wan ɗəfyina nən tə ƙəm tən mbəd ƙəla heddə nən ɗangkam. Dzəmanggənən fahuɗaya ha ɗəgha hu chehweerha ɗə inggun.” *
2 Tsəna shifirha hai thlən mafadghən nən thləmad nafina ɗə nzəmngga heddi a ənang wan ɗəfyina nda ha.
3 Amma nafini nzəmngga heddi ɗəghangganda mafaddə ɗə wuɗangganda ko ˈya a harghən.
4 Nggərghən thlənang mafarha kanda ɗə, ɗəkƙən nda atenggən fərang shilee nda.
5 Yi mafarha nggərnən thlənda ɗə ɓəlangganda. Ɗəgha mbeeɗə tə thlən mafayighən ɗə fingya ɗək kanda nda, fingya ɓəlangganda kanda.
6 “Tahanggən ha tal nən a thlənda, wanggən nggəmnən kaan. Thlənanggən wanggən a thləmad ndan ɗə, ahu numadghən, ‘Ɗəna nda fərang mamnggirha waana.’ ”
7 “Amma ndangga fahuɗayini ndan, ‘Kulo tə har langad heddi ɓayiya, tama ɓəlanggəm təna heddi tsaurha yinəm ya!’
8 Nanən kee, ƙəsangganda wan ɗa ɓa ɓəlangganda muwangganda ƙəshaaɗə ma heddi.”
9 Tsahangga Yeeso mee kanda, “Ma kamngga a ənagha tə heddi? Nən a ɓarhaɓa ɓəlanggən nafina ɗə dzəmngga heddi fərang heddə nən nafiya pak.
10 ˈWawun karatang ənɗiya ahu ɗeleewar Faara wa?

‘Feera karna fa təngya
ndən tsauka fer sar ƙənna.
11 Ənɗa ənana Faara ya,
Nadghən ənwulteena ni.’ ”*

12 Tərgha kaɗa kwamana nda na a ƙəsangganda ƙəsər səndasə a tendan ni ənanən karapuɗiya. Amma kanda a tərəm fiya; nanən kee malangganda wii fayindan nda.

Tii tsamnda a Kaisar (Matta22:15-22; Luka20:20-26)

13 Kanda sə, thlən Farisaya nda tə nafiya Hirdus a thləmad Yeeso ɗə a ɗəfang takthleera nda tə pathya təna nda ƙəsang nda tə pathla ɗimi.
14 Ɓaa nda thləmadghən ɓa ndang ngganda, “Mala, sənɗansə ka niifa ni sa, Sa mba wurahasə wa fiya heu yiwa ni, Sa na thlək ƙəkafek. Kamɗə ateng tsamnda nan Kaisar wa nduwa awo?
15 A ten wa nduwa awo?”
Amma Yeeso sənɗə thlərɓuyindan, ndanggən kanda, “Kama nda nun a ɗəfee takthleera? Fəree ma pene ɗa ɓa ƙəlanggi.”
16 Ɓang pene ɗa nda ɓa, tsahang mee nən kanda, “Shishing nda wunni tə thləm wunni atenggən?”
Ndang ngganda, “Yi Kaisar ni.”
17 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Fəraman ˈya Kaisar tsauka yi Kaisar, a Faara tsauka yi Faara.”
Ənа ənwulteena nda təghən.

Tsakhmee aten thliirha sə ahu merra tə kakhrha (Matta22:23-33; Luka20:27-40)

18 Tərgha Sadukiyaya ɓa nda thləmad Yeeso ɓa kanda ndagha mbə thliirha sə hu məra wa tə tsakhmee, *
19 ndang ngganda, “Mala, chireethleng Musa ndən kan hai tə ndaarha a mər wan man niifa mal nuneefa nən hai amma kula wundakhnaya, tətani a kahangga wan man nuu mərɗi ka a nggəɗang waya nən wan mansə.†
20 Nanənya na wan mangya sə məd. Təpamənda kahanggən mərgha kula nggət wundakhnaya.
21 Yi səri kahanggən nu mərɗi, amma mərgha kula mal wee hai. Nəghən kee ƙəm tə yi mahan.
22 Kanda heu məd kahang nda nuɗi məra nda kula kanda mal wundakhnaya hai. A kwasamadghən nuɗi ƙəm mərgha.

* **12:1 12:1** Ishaya5:1-2 * **12:11 12:11** Dzabura 118:22-23 * **12:18 12:18** Tar fathləngya23:8 † **12:19 12:19** Nggurub Ngwa Kumaarha 25:5

23 Nanənya, ahu thliirha sə hu mərra na nuɗi tsaurha yi wun, tsaunən nafini məd kahang nda?”

24 Nggərangga Yeeso kanda sə, ndəghən, “Numad nun mbə məməl wa ƙəsər sənggun Laɓar Faara na chichireethlee hai tə səsəmnda Mamnggitghən wa.

25 A far thliirha sə hu məra, na nda tsaurha ƙəla fathləngya Faara mba nda kakhrha wa.

26 Nanənya aten thlid mərya sə, a ɗeleewar Musa, karatanggun laɓar nji waarha na a kaheerha ndangna Faara, ‘Nggini Faara yi Ibrahim, tə Ishaku tə ƙəm Yakubu’ wa? *

27 Ndəghənggi mbə Faarani yi mərya wa, amma yi fa yibya ni, kun sahadɗun kaan!”

Ngyakhrha na manggən (Matta22:34-40; Luka10:25-28)

28 Niifa tal ahur famaləmngya ɗeleewar Musa ɓagha ɓa ɓagha wal kanda a ngaala. Kəlanən hai nggərang Yeeso kanda sə məməl, tsahang mee nən Yeeso, “A hu ngyakhkya heu, yanggini manggən?”

29 Ndangga Yeeso, “Yanɗi na manggən nəghən kiya, ‘Səghamadghən, kun Isəreela! Chinəm Faarnəm ndəghənni Chinəm katenggən.

30 Nggəmu Chinəm Faarwa, tə hurwa heu, tə yiɓədwa heu tə huten wa heu, tə kanglanggid wa heu.’ ‡

31 Yi na a takkwaghən ndəna, ‘Nggəmu tuladwa ƙəla altenwa.’ Mbə ngyakhrha sə kalgha finayiniya wa.” §

32 Təmaləmnda ɗeleewar Musa ɗi ndanggən Yeeso, “Mala, thləknan məməl. Thləkna ƙəkafek ndana Faara tətal mbusə pak wa.*

33 Na a nggəmnggə nəm, tə hurnəm heu, yiɓəd nəm heu, tə kanglanggid nəm heu, tə kəm nggəmu tuladwa ƙəla altenwa ndəna manggən na nji satakh maɓiya tə fingya satakhkya.”†

34 Nana Yeeso kamshiiɗi nggərang ɗa sə ngga tə ndədəlyirha ndanggən, “Mbaa inggun tə kutəryid Faara wa.” A mbəɗi kee nggərwa niifa tsahang mee ɓalwa.

Tsakh Yeeso mee aten Kərəsti (Matta22:41-46; Luka20:41-44)

35 Nana Yeeso a tsaharhaha a pəpal Kən Faara, tsakh mee nən, ndəghən, “Mani na famaləmngya ngyakhrha ndaarha Kərəsti wan Ndauda ni?

36 Ndauda tafadghən, nanən lələgɗa tə Səsəna tə Peɗənda ndəghən,‡

“ ‘Chinəm ndanggən Yina China,
Tsawu a yisəmanna
ƙəl a tsawangɗi fa tsanggiwa,
a kamu saryiwa.’ ”§

37 “Ndauda tafadghən aaghən ndən, ‘Chinəm.’ Kəƙən nən tsaurha wanggən?”

Fiya wumngga hai na nda a kang thləmarha fa tə wutsəfayirha.

Yeeso yanangɗə Famaləngya ngyakhrha (Matta23:1-36; Luka11:37-54; 20:45-47)

38 A hu tsahadghən ha, ndəghən, “Kwarama tə famaləngya ngyakhrha. Kanda na mindansə kal kaɓaya fa ana nda a wiirha hai a yid fiya tə ƙəm anagha fiya a ndangˈya kanda ahu kasu.

39 Na nda naarha wur mbəd tsaukya na nggəngga a ƙəngya tsahad Yahudaya tə mbəd mbənafa.

40 Na nda naarha huk nu mərya ahu wurayindan. Na nda djib hwan Faara təna fiya ndaarha ka nafiya ni kanda. Tur nafiniya na Faara səsang kanda kaan ma fingya.”

Fal Yeeso fərra nu mərra (Luka21:1-4)

41 Tərgha Yeeso tsauka tsau tə mbəɗi na panjakwadɗa sə nagha a ƙəlang kanda a Kən Faara. Fa ƙənaya hangga fər nda wuɗəɓəlya manggən.

42 Tərgha ɓagha nu mərra ɓa tə yamirha fər yighən nən anini səri.

43 Aah fatsahayighən nən thləmadghən ɓa, ndanggən kanda, “Niya pərang ƙəkafek kun, fərrəɗi kii nu mərɗiya kalɗə yi fiya heu.

44 Nafini na heu ya fərghanda ahu hangnda ˈya na nanda təghən ha, amma

* **12:26 12:26** Kyarhaɓa3:6 ‡ **12:30 12:30** Ngwa Kumarha 6.4 § **12:31 12:31** Livitikus 19.18 * **12:32 12:32** Nggurub Ngwa Kumaarha 4:35 † **12:33 12:33** Hodzaya 6:6 ‡ **12:36 12:36** Dzabura 1101 § **12:36 12:36** Dzabura 110:1

ndəghən nggi ahu yamidghən fərdə ˈya na a harghən heu.”

13

Əngya na a katərarha hai a mii ngwala ƙəshiirha (Matta24:1-2; Luka21:5-6)

1 Na Yeeso a kyarha sə ahu Kən Faara, tal ahur fatsahayighən ndanggən, “Mala! Kəlang feryini na məmanggən sakhɗang nanda tənggina sə ya! Tur təngginiya ənwulteena ni!”
2 Ndangga Yeeso, “Nanna tənggini na nggəngga ya? Nanda a chaggənlang kanda hai, mbə feera sə nanda a malang aten shadghən wa.”

Katəra səsaarha (Matta24:3-14; 21:7-19)

3 Nana Yeeso tsau a mbəd ɗəfya Dzaitun kang hura nən Kən Faara fa, Nda Mbiturus, tə Yakubu, tə Yahaya tə Andərawus tsahang mee nda Yeeso ha ɓəɓee, ndang ngganda,
4 “Akwan na ənggini a katərarha hai ya? Mani ən sakhrəghən na a kyat ləghəttəghən nən?”
5 Ndangga Yeeso kanda, “Kwarama naɗə niifa sakhɗang kun.
6 Fiya hangga na a ɓarha ɓa hu thləmna, na nda a ndaarha kanda ni ‘nggi,’ naa nda a sakhɗang fiya hangga.
7 A səkɗun yangya tə fiya a tsə laɓar yangya, a tərəm ɗun wa. Tsauɗə tətani a katəragha hai, amma mii ngwaladghən ɓaldə ˈwan.
8 Na chehweeya yanda tə ndan, kutərya ƙəm na nda yanda tə ndan. Na chehweerha a rəprha fa a mbəya hangga, tə miirha. Əngginiya katəra səsaarha ni ˈwan.”
9 Amma kwarama. Kəsər na nda a ɗərha tə kun mbed mamngya ɗə na ahu ƙəngya tsahad Yahudaya tsaɗa kun nda, tə ƙəm muwangganda kun ahu porsəna ɗə. Nanda a ɗərha tə kun a mbed ngwamnaya ɗə tə kutərya ka thləmna. Ənɗaniya na fərang kwamana kun pər ƙəkafek nun atenna.
10 Laɓarɗi na mbənggən ya tətani pərghənɗa hu ƙəshiirha ɗə heu.
11 Amma a ƙəsang nda kun a ɓilladun tə ˈya nun a thləkrha ka a hərghanggun fannun wa. Thləghaama ənɗi ndangna Faara kun kee, ƙəsər mbə kunni na a kaala sə wa, amma Səsəna tə Peɗənda ni.*
12 “Na wan maana a fər wan man ɓəlangganda, chiina ƙəm nən a fər wanggən. Wundakhnaya na nda a thleng chinggindan fa ka a ɓəlangganda kanda.
13 Na fiya heu a kar kun ƙəsər ka nggi, amma kala niifa ƙərəsgha ta mii ngwalarha ɗə nən a hərəkrha.”†

Səsaarha na pədaghən (Matta24:15-28; Luka21:20-24)

14 “Na sayi ɓayi ɓanun naa ‘Ən tsangya na ɓarha ɓa tə ndəkrha hai’ ƙət a mbərha kamngwa wa. Tərgha fingya na a Yahudiya a ɗaarha wumngya sə.‡
15 Niifa na aten ƙənna mbə təra hai kyagha ƙənɗə ka a ngwagha fa wa.”
16 Niifa na a hee a wudɗə ndaagha ɗənən tərang kootodghən wa.
17 Kawa ma nishya na ahur tə fingya na tə waaya ƙəsər a faryiniya!
18 Hwanama Faara a katəra ɗa hai ahu mbiirha wa.
19 Kəsər na səsaarha a naarha sə kaan ˈwawanda ənaarha, ka ənana Faara ƙəshiirha ta hu sayidɗa ɓa ya. Tə ƙəm mba nda nggər ənа turghən wa.§
20 A mbənana Faara thleng ɓengginiya wa, mbə niifa sə na takh tə yibrha wa. Amma ƙəsər ka nafiyighən na wuwura, ndən tsang nən ɓenggini hwas.
21 “A sayidɗiya a ndon niifa, ‘Kulo Kərəsti ya,’ nduwa ‘Kulo ndəghən taarha,’ a kangna thləmaarha fa wa.
22 Kəsər na fa nggaɓaya Kərəsti sə tə yi annabiya na a thliirha sə ənа ənwuteengya nda ka a sakhɗang ngganda fiya heu tə fingya na wuwura yi Faara, a naɗə a kya naarha sə.
23 Nanən kee, kwarama ƙəsər ˈwaɗi teena pərangɗi ndən kun.”
24 “A akwasamad səsaddi,
“ ‘Na yanfaara a tsaurha wulghən,

* **13:11 13:11** Matta 10:17-20; Luka 12:11-12 † **13:13 13:13** Matta 10:22 ‡ **13:14 13:14** Ndaniyel 9:27; 11:31; 12:11 § **13:19 13:19** Ndaniyel 12:1; Tar Fathləngya 7:14 * **13:24 13:24** Ishaya 13:10; Izikiyel32:7; Djoyel 2:10; 3:4; 3:15; Tar Fathləngya 6:12

ndəree ƙəm mbəgha njaara hai wa.*
25 Na wufəlgaarya a mukrha hai a fərakh amshi,
əngya na məmanggən a talara na nda a tsəˈyafa.' "†
26 "A fardi na fiya a naa Wan Niifa ɓayi ahu hashbe tə səsəmnda tə mamnggitghən.‡
27 Nən a thlən fathlənggighən ɗə ɗa nda wumang nafighən ɓa wurnən ahu ƙəshiirha heu."

Tsaharhaha aten ɗəf shiɓaarha (Matta24:32-35)

28 "Walama tsaharhaha aten ɗəf shiɓaarha. A naɗun ndən a tsətsətta, sənɗun sə nduwus fegrha ɓa.
29 Ko nanən kee, a naɗun a naa əngginiya a katərarha hai, sənɗunsə nduwus ɗa ɓa tsau a mii kwatminda.
30 Niya pərang ƙəkafek kun, nafiya ƙəshiid weeriya mba nda a məra wa ƙəl katərana ənggina hai ya.
31 Nda talara tə hweeɗe na nda ngwalarha hai, amma laɓarna mbə tam ngwalarha wa.

Mbə niifa sə səngga fardi nduwa sayiddi wa (Matta24:36-44; Luka17:26-30,34-36)

32 "Mbə niifa sə na a sən fardi nduwa sayiddi na ənggini a katərarha hai ya wa, ko fathləngya na a talara, nduwa Wandi, ƙəl chindi kee ndən səngga ndən.§
33 Kwarama! A sənunsə sənggun ɓad sayidɗa ɓa wa.
34 Nəghən ƙəla niifa na a wiirha, mal wurighənən ahar mafayighən, kowunni tə yighən taara fərang nən, ndanggən tə ƙəla kwatkirma ha a shiiɗə wa.*
35 Tsaunən kee, a shiiɗun wa ƙəsər sənggun fardi na tə wuridi a ɓarha ɓa wa, tə a figrha, nduwa a manad fəɗikrha, nduwa ka tətad ɗiyarha, nduwa a tsar.
36 A ɓaɗa ɓa huhwam ɓa wa wal kun a shiirha wa.
37 Əndi pərang ni kun ya, pəranggi ndən kowunni kee, 'A shiiɗun wa!' "

14

Kənang mamngya Yahudaya hai a ɓəlang ngganda Yeeso (Matta26:1-5; Luka22:1-2; Yahaya11:45-53)

1 Takhƙən ɓeena səri a əna wutsəfayidɗa nda yi mburodi kula mekhna, mamnda firistaya tə famaləmngya ngyakhrha kanda a kaɗa kwaman ƙəsang nda Yeeso ɓəɓee ka a ɓəlangganda.
2 Amma ndaa nda, "Mbə a far wutsəfayiddiya wa, naɗə fiya har ƙəm yanda."

Kəmang nda fəɗeerha Yeeso teena a Mbetani (Matta26:6-13; Yahaya12:1-8)

3 Nana Yeeso a Mbetani a həb ənnarhami a minda ki niifa na nda aarha Siman na tə wanhad termeerha fa, kyagha nuneefa ɓa tə ƙəthlikrha urdi na tə wuɗəɓəla fa kaan, mbalanggən mii ƙəthlikrəɗaɗə iranggən fəɗeddi aten Yeeso hai.*
4 Fingya nanda a həb ənnarhami a mbərha tal tə Yeeso səbgha hur ndan ɗə ndaa nda, "Kama səɓang nən fəɗeddɑ ɗə na ngga kee ya?
5 Andam heng ɗaɗə nən kal wuɗəɓəl rapathlaarha yi hurarha tal, fərang nggənən fa yamiiya." Tərgha yanangganda kaan.
6 Amma ndangga Yeeso kanda, "Malaman lee, kama nun a ɓillaghən ka ənanən ˈya na ngga a nggi?
7 Na fa yamiya sə hangga ahur nun, kala faara nggəmna hur nun fəraman kanda. Amma mbə kakwanni nun naarha na nggi wa.†
8 Ənaɗə ˈya nən a mbang nda. ˈWa nən iree fəɗeddɑ fa ya ka yi panna.
9 Niya pərang ƙəkafek kun, kalla mbərha pər nda laɓar Faara saaɗə ahu ƙəshiddiya, ˈya ənanən na nda a pərghən ɗə ƙəm, ka a ɗalghənda teena."

Nggəm Yahuda fa a fər Yeeso nən (Matta26:14-16; Luka22:3-6)

10 Tərgha Yahuda Iskaryoti tal ahur kumkap səri ɗi, ɗəgha thləmad mamnda firistaya ɗə ka a fər Yeeso nən a kanda.

† **13:25 13:25** Ishaya13:10, 34:4; Djoyel2:10; Tar Fathləngya6:13 ‡ **13:26 13:26** Ndaniyel 7:13; Tar fathləngya 1:7
§ **13:32 13:32** Matta 24:36 * **13:34 13:34** Luka 12:36-38 * **14:3 14:3** Luka 7:37-38 † **14:7 14:7** Nggər Ngwa Kumaarha 15:11

11 Təkka mamnda firistayini mbənda fa sək nən ˈya ɓangga ɓa nggəma nda fa a fərang wuɗəɓəla nda. Kəla sayi nən fa tə mbərha nən a fərang Yeeso kanda.

Həb Yeeso ənnadmid wutsəfayid təɗaarha ɗə heu tə fatsahayighən (Matta26:17-25; Luka22:7-14,21-23; Yahaya13:21-30)

12 A katəra far Wutsəfayiɗɗi yi Mburodi kula Mekhna, farɗani na nda ənа sataka tə wan kamnda yi Təɗaarha. Tsahangga fatsahayighən mee, “A yanggi na midwa ɗan nggorha fa ɗəna həb ənnadmid wutsəfayid təɗaarha sə?”

13 Tərgha thləngga Yeeso səri ahur fatsahayighən ndanggən kanda, “Daama hur wupəri ɗə, ɓana niifa wal kun tsəb tə tsuliina ha, mbuwa ma samadghən.”

14 Ndaman tə wuriɗi kyanən sa hai, “Təmaləmnda ni tsakhka mee, ‘Na ƙən rongya a yanggi, niya həb ənnadmid Təɗaarha sə tə fatsahayina?’

15 Nən a kyaɗang ƙənna kun na manggən, na tə mbəd tsaukya sə hangga. Ngwaman ƙəm fa a mbəɗi.”

16 Wiigha fatsahayini a wupəri ɗaɗə, ɗa nda walghən ƙəla thləghang na Yeeso kanda. Ngwa nda fa tə ənnadmid təɗaɗɗi a mbəɗi.

17 Tsəna figrha hai, səlgha Yeeso ɓa tə kumkap səri ɗi.

18 Tsauna nda hai kanda a həb ənnarhami, ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang ƙəkafek kun, tal ahur nun nən a fər nggi, yanɗi nani a həbrha təghən.”

19 Kanda heu səbgha hur ndan ɗə na nda a ndang nda tətal tətal, “Mbə nggini wa, nduwa nggini wa?”

20 Ndanggən kanda, “A hur nun ni kun na kumkap səriɗi ya, yanɗi na harnan tal hu ɗengnda.

21 Na Wan Niifa a wiirha ƙəla chireethleng nanda hai atenggən. Amma ən kawa ni a niifɗi fərgha ndən! A fadghən a nggushi nggət wa na ndan.”

Həb ənnadmid Chinəm (Matta26:26-30; Luka22:14-23; 1 Korontiyaya11:23-25)

22 Na nanda a həb ənnarhami, tərangga Yeeso mburodi sə hwan parkad Faara nən atenggən, kyanggən hai fəranggənən fatsahayighən ɗə, ndəghən, “Thlamadghən; thlu fanna niya.”

23 Təranggən wuhuleu aam inabi sə usa Faara nən, fəranggənən kanda ɗə, sangganda.

24 Ndangga Yeeso kanda, “Farna niya irang nanda ɗə ka fiya hang. Fara ləɗangga ɗəfmi Faara.‡

25 Niya pərang ƙəkafek kun, mbiya nggər sa aam inabi ɓalwa, ƙəl ahu kutəryid Faara ndən ɓani sa weerindəghən.”

26 Ngwala nanda aah amshe, kya nda sə ɗənda wumnda ɗəfya Dzaitun sə.

Na Mbiturus a ngaal sənda Yeeso (Matta26:31-35; Luka22:31-34; Yahaya13:36-38)

27 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Kun heu nun a kar nggi fa, ƙəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarha;

“ ‘Niya ɗək tə lafaɗɗi,
na chaukhrayini a weela hai.’*

28 Amma a kwasamaɗɗi thliini sə hu mərra, niya ˈwaarha Nggalili ɗə ma kun.”§

29 Ndaagha Mbiturus, “Ka kar nanda sa fa heu, nggi kam mbi naarha wa.”

30 Ndangga Yeeso, “Mbiturus, niya puro ƙəkafek, a fəɗik weeriya kapa na kilngaara tətaarha səri, na ngaal səndəna katəra mahan.”

31 Amma Mbiturus ɗəgha mbeeɗə tə ndaarha, “Ko nəm a məra ƙəm kyab, mbi tam ngaal sənduwa wa.”

Fingya fatsahaya heu ndaa nda kee ƙəm.

Hwan Yeeso Faara a Nggetsəmani (Matta26:36-46; Luka22:39-46)

32 Ɗənda mbərha ɗə na nda aarha Nggetsəmani, ndangga Yeeso fatsahayighən, “Tsawama a mbəɗiya ɗəni ka hwan Faara ɗə.”

33 Təranggən Mbiturus, tə Yakubu tə Yahaya nagha tə ɓillaarha tə səbrha hura kaan.

34 Ndanggən kanda, “Səb hurna ɗə ƙəla ni məra. Tsawama a mbəɗiya a shiiɗun wa.”

---

‡ **14:24 14:24** Kyarhaɓa 24:8; Irmiya 31:31-34 * **14:27 14:27** Dzakariya13:7 § **14:28 14:28** Matta 28:16

35 Nduwusgha mbeeɗə, ɓərgha hweeɗa hai hwan faara a naɗə a ənaarha hai a ndəkka hai tə səsaddiya.
36 Ndagha, “Pəpa, əngya heu nəghən pəppa a fadwa. A nggəmna fa təree səsaddaɗə ya. Mbə nggəmnda hurna wa, amma ˈya nggəmna hurwa ndəna məməl.”
37 Tərgha wudgha thləmad fatsahayighən ɓa, ɓagha wal kanda a shiirha. Ndanggən Mbiturus, “Mbiturus, nun a shiirha? Mbun mbang tsaurha tsəɓaku a ƙəlaarha wa?
38 A shiiɗun wa, hwanama Faara amanun mukrha hu ƙəƙərra hai. Minnun sə ənaarha, amma thlu fannun mərɗa hai.”
39 Tərgha Yeeso mal kanda ɗəgha ka hwan Faara ɗə, nggərghən thləkrha ƙəla ˈwanən hwanda.
40 Nggərghən wutta thləmandan ɓa ɓagha wal kanda a shiirha faɗən, ƙəsər ngwalang ɓeena fandan. Səngwanda əndi na nda thləghang nda wa.
41 Wud nən ɓa yi mahan, ndanggən kanda, “Bal wun a shiirha tə yibrha? Tsəkɗə kee! Ɓad sayidɗa ɓa. Fər nda Wan Niifa ahar fa ɗimiya hai.
42 Thleema sə! Taama wiim! Kulo tə fərrəna ɓayi ya!”

Kəsang nda Yeeso (Matta26:47-56; Luka22:47-53; Yahaya18:3-12)

43 Nana Yeeso aten ndikrha kee, ƙəlagha hai ka Yahuda, tal na ahur fatsahayighən kumkap səri ɗi kyagha ɓa tə fiya hangga a samadghən ngwanda fa tə thlakh ƙəlarya tə səsalya. Thlənna mamnda firistaya kanda, tə famaləmngya ngyakhrha tə shingya.
44 ˈWad Yahuda teena saghang ɗa ndən kanda tə ndaarha, “Yandi ndang ni ˈya tə fəbrha, niifɗa ni; ƙəsaaman win təghən ƙəlaghənun ha ngga.”
45 Ɓana Yahuda thləmad Yeeso ɓa aaghənən, “Mala!” Fəɓanggən.
46 Tərgha ƙəsangganda Yeeso, ƙəsghənda ha ngga.
47 Amma niifa tal ƙəɗanggən thlaukh ƙəlarghən sə kyathlanggən thləmad mafad mamnda firistaya ɗə.
48 Ndangga Yeeso kanda, “Tərwun nggi niifa ni na təmbəng, nun ɓaarha ɓa tə thlaukh ƙəlarya tə səsalya ka a ƙəseewun wa?
49 Kətsar nggi a thləmad nun, nggi a tsaharhaha a pəpal Wuri Faara, ƙəseewun wa. Amma katəra nən hai kee ka a ləghədgha ˈya ndaana ɗeleewar Faara.”*
50 Tərgha fatsahayighən kowunni ƙəl ɗaarha mal Yeeso nda.
51 Na wundəlarha sə tal ahur nafiya na a mbu samad Yeeso, mbə lukrha sə a fadghən wa ƙəl kooto kee ndən kaunən fa. Ɓana nafini ka ƙəsang Yeeso ɓa,
52 muwanggən kootodɗa ɗə na a fadghən ɗaagha tawalth.

Dənda tə Yeeso a mbed mamngya (Matta26:57-68; Luka22:54-55; Yahaya18:13-14; 19:24)

53 Ɓənda tə Yeeso a minda ki mamnda firistaya ɗə, a mbəɗani wumna fingya mamngya firistaya sə, tə shingya, tə famaləmngya ngyakhrha.
54 Mbuwa Mbiturus samad ndan ɗə a samarha inggun ta pəpal minda ki mamnda firistayina ɗə. Tsauka hai a thləma fa ƙəlaya ha nagha a tək waarha fa.
55 Mamnda firistayini tə fingya wumngga hai na nda a kaɗa kwamana na a ƙəsangganda Yeeso tə ˈya na ɗimi, təna nda ɓəlang nda, amma wal wanda wa.
56 Nggaɓangga fingya fa tə pathya hangga, amma ɓawa mii ndan ɓa tal wa.
57 Tərgha thliigha fingya sə pər laɓarya nda yi nggaɓaarha ndaa nda,
58 “Sək ɗan fadghən ndəghən, ‘Niya chang Kən Faara hai tənna fiya, təngga pak ahu ɓeena mahan, mbə niifa ni a tənggən wa.’ ”†
59 Ko nanən kee tərwa path ndan kwamana wa.
60 Tərgha mamnda firistayini thliigha sə a mbed fiya tsahang mee nən Yeeso, “Mba mbang nggəra sə wa? Ma na ndaarha aten pathɗi thləkna nafini aten wa ya?”
61 Amma nggasgha Yeeso tip, nggərwa sə wa.
Nggərgha mamnda firisyini tsahang mee, “Nduwa sani Kərəsti, Wan Faara amshi tə Parka?”
62 Ndangga Yeeso, “Nggini.

* **14:49 14:49** Luka 19:47; 21:37 † **14:58 14:58** Yahaya 2:19

Nun a naa Wan Niifa tsau a yisəmad Faara
Amshi na tə mamnggirha ha heu,
nəghən ɓayi ahu hashmbe a talara
hai.”‡

63 Tərgha mamnda firistayini djaranggən
luwudghən ɗə, ndəghən, “Palth ma nəm
nggər kaɗaarha faɗən?
64 Səkɗəm ndən hai a miighən laɓar sar
Faara nda nən. Ma ndanun?”
Kanda heu ndaa nda, a ɓəlangganda.
65 Tərgha fingya katərang ngganda
chahang yakhrha Yeeso fa; ƙənangganda
yidghən mbighənda, ndang ngganda,
“Kulo! Wun mbiigha sa hu sayiɗi ya,
annabi?” Fa ƙəla ƙən Faara ha ɗənda
mbeeɗə tə ɗəkƙən.

Ngaal Mbiturus sənda Yeeso (Matta26:69-75; Luka22:56-62; Yahaya18:15-18,25-27)

66 Nana Mbiturus a pəpal mindəɗi a tək
waarha fa, kyagha wee nuwun ɓa tal ahur
mafaya mamnda firistayini.
67 Nanən Mbiturus a tək waarha fa
ƙəlanggən ɗə ngga. Ndanggən, “Sa na tal
ahur nafini na a mbu samad Yeeso tə
Nadzarat ɗi.”
68 Amma ngaalghənən. Ndanggən,
“Səngwi əndi na a thləkrha ya wa,” thliigha
sə ɗəgha kwatkirma ɗə. Tərgha tətaagha
ɗiyarha.
69 Nggərna mafaddi naghən, ndanggən
nafini na ƙəƙət a mbəɗi, “Niifɗiya nəghən
tal ahur ndan.”
70 Nggərghən ngaalghən faɗən.

Tsəna nda tsəɓaku, nafini na ƙəƙət a
mbəɗi ndang ngganda Mbiturus, “Sa mbə
ngaala sə wa na tal ahur ndan, ƙəsər tə
Nggalilad ni sa.”

71 Katəranggən ang shiurha tenggən fa
ɓa ndəghən, “Aahɗi Faara, səngwi niifɗi
nun a thləkrha ya wa.”

72 Tərgha tətaagha ɗiyarha yi səri. Ɗalgha
Mbiturus teena hai tə laɓar Yeeso ndang
nən, “Kapa na kidngaara tətaarha yi səri na
ngaal səndəna katəra mahan.” Kwanggən
tenggən hai nagha a tərha.

‡ **14:62 14:62** Ndaniyel 7:13

15

Ɗənda tə Yeeso a mbed Mbilatus ɗə (Matta27:1-2,11-14; Luka23:1-5; Yahaya18:28-38)

1 A tsar ƙərət wumngga mam-
ngya firistaya hai tə shingya tə
famaləmngya ngyakhrha, tə fingya
kognaya ƙənangganda path ndan hai.
Kənangganda Yeeso ɗənda təghən a mbed
Mbilatus ɗə.
2 Tsahangga Mbilatus mee, “Sani kutər
Yahudaya wa?”
Nggəmangga Yeeso, “Kəla thləkna na.”
3 Tərgha mamnda firisɗi nagha a ɗahang
pathya fa aten əngya hangga.
4 Nggərgha Mbilatus tsahang mee, “Mba
nggəra sə ndeye wa? Səkkwa əndi nana
nda a thləworha fa wa!”
5 Amma Yeeso kalwa sə wa, fərang
angwulteena nən Mbilatus.

Ngwang nda kumad mərra Yeeso (Matta27:15-26; Luka23:13-25; Yahaya18:39—19:16)

6 Kala wutsəfayid təɗaarha yakh Mbila-
tus kal niifa hai tal muwang nanda hu
porsəna ɗə yi hwanna fiya.
7 Na niifa sə thləmnggənni Mbarabas
muwang nanda hu porsəna ɗə ka
təmbənggidghən ˈwanən ɓəl niifa.
8 Wumna fiya thləmad Mbilatus ɓa,
hwanggənda a kalang niifa nən kanda hai
na hu porsəna ƙəla nən tə ənaarha.
9 Nggəmanggən kanda ndəghən, “Na
minnun sə a kalang kutər Yahudaya ni kun
hai wa?”
10 Kəsər səndəsə ka sərəkkid mamnda
firistaya ni ɓang nanda Yeeso ɓa.
11 Amma Mamngya firistaya shighang-
ganda fiya fa a kalgha Mbilatus Mbarabas
hai a meghed Yeeso.
12 Ndangga Mbilatus kanda, “Amma a
kalangɗi Mbarabas kun hai, niya ənaarha
ƙən tə niifɗi nun aarha kutər Yahudaya?”
13 Tərangganda urad ndan sə, “Tawaman
ɗə!”
14 Ndangga Mbilatus kanda, “Kama nda,
ɗimid ma əna nən?”
Amma tərangga fiya urad ndan sə kaan,
“Tawaman ɗə!”

15 Nanən na mid Mbilatus sə a təkka fiya mbənda fa, kalang Mbarabas nən kanda hai. Tərgha fər Yeeso nən a tsaɗaghən nda, a fəranggənən sodja Romaya tawangganda ɗə.

Sodjaya wanda Yeeso (Matta27:27-31; Yahaya19:2-3)

16 Sodja yini ɗənda tə Yeeso a mbəd tar ndan ɗə, aah fingya sodjaya nda ɓa.
17 Kalang kaɓad kutəryirha nda fa na yiɓa, faɗang ngganda ndaha na nzənzang panggən nda atenggən.
18 Tərgha tərangganda urad ndan sə na nda a ndangˈya, “Alvari! Kutər Yahudaya!”
19 Na nda a ɗəkƙən tə səsaala a tenggən, tə ƙəm na nda a chahang yakhrha fa. Ɓəra nda hai tə waɗeeyi ndan wai na nda a fərang mamnggirha yi waa farha.
20 Ngwalang na nda waaghən, ƙəɗangganda kaɓad kutəryiɗɗa hai na a fadghən kalang yighən nda. Tərgha ɗənda təghən ƙəshaaɗə ƙəsər a ɗaa nda tawang ɗə.

Tawang nda Yeeso ɗə (Matta27:32-44; Luka23:26-43; Yahaya19:17-27)

21 Na nanda a wiirha tə Yeeso ƙəma nda tə niifa na nda aarha Siman tə Sayirarha chin nda Alizanda tə Rufus, ɓaghən ɓa a Sarin. Ngyaɓang tər kaɗid ɗa nda fa.*
22 Ɓa nda tə Yeeso a mbərha ɓa na nda aarha Nggolggota ndəna mbəd ɓalhwar teena.
23 Fərang aam inabi nda kukurɗa tə mur,† amma karɗə saarha fa.
24 Tərgha tawangganda Yeeso ɗə ndəghangganda karidghən hai a pathlang ndan, Əna chacha nda aten lukkighən tə kurmi na niifa a waala.‡
25 Tawangganda ɗə tə tsar fa.
26 A man tenggən chireethleng ngganda ənɗa hai ɗahang nanda fa, “KUTƏR YAHUDAYA.”
27 Tawang ngganda fathlee kwamangya ɗə səri, tal a yikawadghən, tal ƙəm a yisəmadghən§. Fingya chirethya yi kaar na nda tə mbədghən 28 tə ndaagha: “Ləghətta palthɗa ni tə ndaagha, ‘Saghang nda ahur fa ɗimiya hai.’ ”*
29 Fiya na a mbəraɗə na nda a thləghang pathya fa yi sar farha na nda a tsangˈya tendan fa na nda a waaghən, “Sa ndaagha na fəlang Kən Faara hai na manggən tənangga hu ɓeena mahan,*
30 Hərghang fadwa lee təraa na hai aten kaɗiddiya!”
31 Nəghən kee ƙəm, mamngya firistaya tə famaləmngya ngyakhrha na nda a waaghən, “Hərghanggən fingya, amma mbə mbang hərghang fadghən wa!
32 Ngwa na Kərəsti ɗa nəm kutər Isərela, tərgha hai a ten kaɗiddi naghənəm tənəm fərang ƙəkafek!” Ko fathlee kwamanggini tawang nanda kanda ɗə təghən na nda a thləghang pathya fa mbuwa mbənggən.

Mərra Yeeso (Matta27:45-56; Luka23:44-49; Yahaya19:28-30)

33 Na yan faara a sərəkrha wula nggəlanggən chehweddi heu ta figrha ɗə.
34 Tərgha a fiyiddi tərangga Yeeso Uradghən sə, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Ndaarha ni, “Faarna, Faarna, kama nda malna nggi?” *
35 Fingya na ƙəƙət a mbəɗi səkkwa ndan ngga wa tamngganda ndaarha nəghən a aah annabi Ilya.
36 Tal ahur ndan ɗagha ɗə tətənanggən soso tə aam inabi na chichakh panggən hu səsaala fəranggənən sə ka a saagha. Ndaagha niifa, “Malaman, tama ƙəlaghənəm ha tə ɗəna Ilya tərang hai.”†
37 Tərgha nggərgha Yeeso tərang uradghən sə, a mərgha.
38 Shishamarɗi na ahu Kən Faara na manggən djaragha hai səri a talara hai ta hweeɗe hai.‡
39 Mamnda Sodja Romaya na ƙəƙət a mbed Yeeso fa naɗə kwamanɗi mərnən ndəghən, “Kəkafek, Wan Faarani ya!”
40 Na fingya nishya sə a mbəɗi na ƙəƙət inggun a ƙəlang ˈya na a katərarha hai. A hur ndan na Mairamu Makdaliya

* **15:21 15:21** Romaya 16:13 † **15:23 15:23** ***Mur:*** Ɗəf saarha ni na thlahang hatta fad niifa ɗə ‡ **15:24 15:24** Dzabura 22:19 § **15:27 15:27** Ishaya53.12 * **15:27 15:27** Ishaya 53:12 * **15:29 15:29** Dzabura22:8; 109:25; Markus14:58; Yahaya2:19 * **15:34 15:34** Dzabura22:1 † **15:36 15:36** Dzabura 69:21 ‡ **15:38 15:38** Kyarhaɓa 26:31-33

sə, Mairamu man Yakubu tə fewunda tə Yisufu, tə Salomi.
41 Ka a Nggalili ɓa takkwana nishyina ndən ɓa na nda a ɗang sə tə tarya, na fingya nishya sə hangga a samadghən ka Urshalima ɓa.§

Pang nda Yeeso
(Matta27:57-61; Luka23:50-56; Yahaya19:38-42)

42 Katəragha ənɗa hai ya a far ɗemnda yi far yiɓəd Yahudaya, nanən tsə figrha hai.
43 Na ka niifasə thləmnggənni Yisufu tə Aramatiya, nəghən ahur mamngya na ƙənang pathla hai, Nəghən a ƙəla kutəryid Faara fa. Tərəm ngwa wa, ɗəgha thləmad Mbilatus ɗə hwan mərra Yeeso nən.
44 Fərwa Mbilatus ƙəkafek mər Yeeso wa, aah mamnda Sodja Romaya nən ɓa tsahang mee nən.
45 Pərangga mamnda sodja ɗa ndən, ndangga Mbilatus Yisufu a ɗəgha tərang mərɗi.
46 Hiigha Yisufu kaɓad pa mərra ɓa pəpet, təranggən fad Yeeso ahu kaɗiddi, faɗanggən Yeeso tə kaɓaddi ɗəgha ɗə panggən ahu kwaarha raa nanda hu feera. Kwatəranggən feera ɓa na manggən nggəlanggən kwadɗa sə.
47 Mairamu Magdaliya tə Mairamu man Yisəfu na mbəɗa nda pang nanda Yeeso sə.

16

Thlid Yeeso sə hu mərra
(Matta28:1-8; Luka24:1-12; Yahaya20:1-10)

1 Kyana far yiɓəd Yahudayina ɗə, Mairamu Magdaliya tə Mairamu man Yakubu tə Salomi hii urdi nda na mindan sə ɗa nda ƙəmang fad Yeeso təghən.
2 A tsar far katəra thlətta ɓeena, yanfaara a kyarha ɓa ƙəs kwamana nda aten kwadɗa ɗə
3 tsahang mee nda ndan ha, “Wunni a kwatərang ferɗi ƙəm ɗə na a mii kwadɗi?”
4 Amma tərang nanda tendan sə ƙəla nda hai ferɗi na manggən kwatərang nda ɗə.
5 Kyana nda ahur kwadɗa hai ƙəla nda hai wundəlarha tə lukrha fa pəpet tsaua man yisəma, tər ma nda.
6 Ndanggən kanda, “A fiɗɗun hai wa, nun a kaɗa Yeeso tə Nadzarat tawang nanda ɗə. Thliiɗa sə ɓalwa mbəɗiya wa. Kəlaman mbəɗi hunang nanda sa hai ya.
7 Amma ɗamaɗə ɗun pəranggən fatsahayighən tə Mbiturus tə ndaarha, ‘Nən a ˈwaarha Nggalili ɗə ma kun. Ɗənun nəghən a mbəɗi ƙəla pərang nən kun.ˈ ”*
8 Thliigha nishyini tə ɗaarha aten kwadɗi nagha fad ndan a rəprha fa ka həreenga. Kalang ngwanda niifa sə wa, ƙəsər ƙəs həreenga kanda.

Kyad Yeeso fadghən a Mairamu
(Matta28:9-10; Yahaya20:11-18)

9 Thliina Yeeso sə ahu mərra a far katəra thlətta ɓeena ˈwaghən kyad fadghən a Mairamu Magdaliya nuɗi kyang nən ənkaheeya sə məd a fadghən.
10 Ɗəgha ɗə pəranggən nafini na nanda təghən ƙaar na nanda tə səbrha hura kanda a tərha.
11 Amma səkna nda na Yeeso tə yibrha, na ɗa ndən, fər wanda ƙəkafek wa.

Kyad Yeeso fadghən a fatsahayighən səri
(Luka24:13-35)

12 Akwasamadghən kyakhrangga Yeeso fadghən hai kyad fadghənən a fatsahayighən səri na nanda a kwaman ɗərha mbərha ɗə.
13 Wuɗa nda ɗa nda pəranggən shayindan, amma fər wanda ƙəkafek tə path ndan wa.

Fərang Yeeso taara fatsahayighən
(Matta28:16-20; Luka24:36-49; Yahaya20:19-23; Tar fathləngya1:6-8)

14 Tsəɓaku kyadgha Yeeso fadghən a kumkap tal ɗi a sayiddi na nanda a həb ənnarhami. Tərgha yananggən kanda ƙəsər ka yamid fərƙəkafekkid ndan tə kakrakkin tendan fərang ngwanda ƙəkafek nafini nagha ndən a kwasamaddi thliinən sə.
15 Ndanggən kanda, “Ɗaama hu ƙəshiirha ɗə ɗun pər laɓardi na mbənggən ya a fiya heu.†
16 Kala niifa fərgha ƙəkafek ənang mbaptisəma nda, nən a hərəkrha, amma niifa fərwa wa ƙəkafek na nda a ngwang kumarha sə.

§ **15:41 15:41** Luka 8:2-3 * **16:7 16:7** Matta 26:32, Markus 14:28 † **16:15 16:15** Tar Fathləngya 1:8

17 Fingya fərgha ƙəkafek na nda a wal
səsəmnda əna ənwuteengya hangga. Hu
thləmna na nda a kyang ənkaheeya sə, tə
ƙəm na nda a ndikrha tə fingya miiya pak.
18 Na nda a ƙəsang huthlingya tə haryin-
dan, ko saa nanda warkami mbə ənang
ˈya kanda wa. Na nda ɗəfang haara haaya
teena, ƙəna nda.”

Tərang nda Yeeso talara ɗə (Luka24:50-53; Tar fathləngya1:9-11)

19 A kwasamaddi ngwalana Yeeso
ndikrha tə kanda, tərang ngganda talara
ɗə tsauka a yisəmad Faara.‡
20 Tərgha fatsahayighən ɗənda mbeeɗə tə
pər laɓar Faara, Chinəm nəghən tə kanda
ha nagha. Nən naarha kyaɗang ƙəkafekkid
laɓarghən kanda tə ənwuteengya nanda a
ənaarha.

‡ **16:19 16:19** Tar Fathləngya 1:9-11

Luka

Luka chirethleng ɗə ɗeleewar Tiyafulus ɗə aten Yeeso

1 Fiya hangga chirethgha aten ənggini
ənana Faara a pathlang nəm.
2 Kəla malang nandan ƙəm hai ahar
nafini ˈwagha naghən tə yindan kal nanda
mii laɓar Faara ɗə.
3 Tsaunən kee, paɓa Tiyafulus, nggi tə
altenna raɗi mu ənggina ha ya tə sam-
mayirha ka a katəradghən, ƙəlaɗi hai
nəghən məməl a fanna a chirethleu ƙəni
hai tətal-tətal.
4 Na minna sə a sən ƙəkafekkid ənggina
na tsaho nanda ha.

Tə Thlənda Faara kalɗə mii nggətta Yahaya tə Mbaptisəma

5 A thlakh mbəd kutəryid Hirdus a
Yahudiya, na firis sə thləmnggənni Dza-
kariya, nəghən ahu kiwad Firistaya a wuri
ki Abidja. Nukkun ƙəm Alisaɓatu turya
Haruna ni.
6 Kanda kyab ka nafiya ni kanda a mbed
Faara, na nda a laf ngyakhrha Faara na
heu.
7 Amma mbu wan nggindan sə wa, ƙəsər
Alisaɓatu kwarengani, tə ƙəm kanda kyab
suhur nda.
8 Fara səmən far tar Dzakariya yi firis-
tayirha a mbed Faara,
9 wurna ndan ƙəla ndana əntin firistaya,
a kyagha hu Kən Faara ɗə na a Urshalima
nji urdi nən na sədghən mbənggən.
10 Səlna sayid nji urdi ɗa ɓa, fiya heu
wumnda ɓa, kanda a ƙəshi a hwan Faara.
11 Kula səndəghən sə na tə thlənda Faara
nən ƙət a yi səmad mbəɗi nanda nji urdi
sə.
12 Nana Dzakariya ndən, hargha
ƙəfadghən, tərəmngga.
13 Amma ndangga tə thlənda Faara, “A
tərəmna wa Dzakariya; sək Faara hwan-
duwa. Nuwa Alisaɓatu nən a nggəɗo wee
həshin sə, ɗəfang thləma na Yahaya.
14 Nən a tsaurha ən wutsəfayirha kaan
a fadwa, fiya hangga ƙəm na nda əna
wutsəfayirha ƙəsər ka nggəttəghən hai.
15 Nən a tsaurha niifa na manggən a
mbed Chinəm. Mbəgha sa aam inabi ko
mbaala wa. Ka far nggəttəghən hai nən a
ləghətta tə Səsəna tə Peɗənda.
16 Fiya hangga a Isəreela nən a wuɗang
kanda a thləmad Chinəm farndan ɓa.
17 Nən a ˈwarha a mbed Chinəm ɗə,
hu səsəna tə səsəmnda ƙəla annabi Iliya.
Nən a ɓang tsawud ɗəɗemnggirha ɓa a
pathlang chingya tə wanggi ndan. Nən
a kyakhrang fiya ɓa fingya na tə yamid
fər mamnggirha tsawa nda nafiya natə
nggayirha fa, nən tansang fiya a Chinəm.”
18 Tsahangga Dzakariya mee tə
thlənda Faara, “Kəƙən ni sənda sə ənɗi
thləkna ya nən tsaurha ƙəkafek? Kulo
nggi, suhurɗi nuuna ƙəm kee.”
19 Nggəmangga tə thlənda Faara, “Ng-
gini Djibirilla na ƙət a mbed Faara.
Thlənna nda nggi ɓa, a ɓi puro laɓarɗi na
mbənggən ya.
20 Nanən ya na naarha tip, mba nggər
kalasə wa ƙəl a farɗi katəranən hai, ƙəsər
sa karna fərƙəkafek fa tə pathna, ɓagha
tsaurha ƙəkafek a səl ɓenggən ɓa.”
21 Nanən ya, fiya a ƙəla Dzakariya fa a
kyagha ɓa, na nda a numarha tə mani
tsənən tsəɓaku kee ahu ƙən hwan Faarɗi.
22 Kyanən ɓa, mbangwa kalang kanda
sə wa. Walangganda tə ndaarha kyaɗang
Faara ˈya ahu ƙən hwan Faarɗi, ƙəsər nən
naarha kyad haara a kanda, mbangwa
kalasə wa.
23 Ngwalang nən ɓen targhən, wudgha
wureɗə.
24 Məngwaha wa nukkun Alisaɓatu
ɗəfgha hur. Tsau fayighən nən a wuri mbə
kyarha ƙəshaaɗə wa yi ndəre tuf.
25 Ndagha Alisaɓatu, “Faara ənеegha
ənɗiya! A hu ɓengginiya ndən haɗang ni
fa, keeɗa sə hu shilee a mbed fiya.”

Tə Thlənda Faara kalɗə mii nggətta Yeeso

26 Nana Alisaɓatu tə ndəre mikki,
thlənggа Faara tə thlənɗəghən Djibirilla
ahu tala ɗə a Nggalili, nanda aarha
Nadzarat.
27 A ɗəgha thləmad wutararha ɗə na
thləmnggən Mairamu, ngwanna niifa na
nda aarha Yisufu, turya Ndauda.

28 Ɗəgha tə thləndəɗi thləmadghən ɗə ndanggən, “Niya ndo ˈya, sa na tə parka teena! Chinəm nəghən tə sa ha.”
29 Səkna Mairamu nda əndi, ɓillagha kaan, nzəmnggənən tə tur nda ən mani ya.
30 Amma ndangga tə thlənɗəɗi, “A tərəmna wa, Mairamu, walna nggayirha a mbed Faara.

31 Na a ɗəfrha hur,
nggət wee həshin na,
ɗəfang thləma na Yeeso. *†
32 Nən a tsaurha manda niifa,
nanda aaghən,
Wan Faara na tə səsəmnda ha heu.
Na Chinəm Faara a fərang tsənnggam kutəryid chichidghən Ndauda.
33 Nən tsau kutəryirha aten nafiya Isəreela pa kwandə,
kutəryidghən mbə mii ngwaladghən sə wa.” 1:33 2 Samaila 7:12; 13; 16; Ishaya:haya 9:7 1:33, Ndaniyel 2:44; 7:27; Mika 4:7.

34 Tsahangga Mairamu mee tə thlənda Faara, “Kəkən na əndi katərarha hai ya nggi kula sən həshnefa?”
35 Nggəmangga tə thlənda Faara,
“Səsəna tə Peɗənda nən a təraa tenwa hai,
səsəmnda Faara Amshi nən a nggəlorha.
Tsaunən kee, Wandi tə Peɗənda na a nggətta ya,
nəm aaghən təpeɗənda Wan Faara.

36 Kwana Alisaɓatu hurfidwa, nda nanda kwarenga ni, tə suhuryidghən nən a nggət wee. Nanənya nəghən ahur tə ndəre mikki.
37 Kəsər mbə ˈyasə na pəɗaghən a fad Faara wa.”‡
38 Ndagha Mairamu, “Yoo, nggi mafad Faara ni, a tsauka kəla tə thləkna na.” Tərgha tə thlənda Faara wiigha.

Mairamu wengɗə tala Alisaɓatu

39 A sayiddi, Mairamu ngwagha fa thliigha kəkar ɗəgha hu tala ɗə na ahu wumngya chehweed Yahudaya.
40 Səlnən ɗə kyagha minda ki Dzakariya hai, ndang ˈya nən Alisaɓatu.
41 Səkna Alisaɓatu nda əndi ki Mairamu, wandi na ahurghən tsəˈya nən fa. Alisaɓatu kəm ləghədgha tə Səsəna tə Peɗənda.
42 Tərangga Alisaɓatu uradghən sə kaan, ndanggən Mairamu, “Tə parkani sa ahur nishya, tə kəm tə parkani wandi ɓana nggətta!
43 Mani na nggayirha ɓarha tenna ɓa kee, na man China ɓarha thləmadna ɓa?
44 Hərəm ni sək nda ənwa, wandi na a hurna tsəˈya nən fa kaan ka wutsəfayirha.
45 Tə parkani sa fərgha kəkafek aten ˈya ndona Chinəm nən tsaurha kəkafek.”

Amshi Mairamu

46 Ndagha Mairamu,
“Hurna nəghən a fal Faara
47 yiɓənna nəghən a əna wutsəfayirha a Faara tə Hərəkrəna,
48 kəsər ɗaldə nggi in,
mafadghən mbuwa a mii ˈya.
Nanənya fiya na heu yi weeriya tə na ɓayi nanda ndaarha tə parkani nggi,
49 kəsər ka əngya na məmanggən əneena Faara Amshi,
thləmnggənni tə Peɗənda.
50 Na fiya haɗang fa na a tərəmnggən,
Ka chichiiya na kətəm.
51 Ənadə əngya na məmanggən tə harghən;
welengdə fingya ɗə na a manang alten ndan hu numan ndan.
52 Tərangdə kutərya hai hu tsənggam nggindan,
amma mananggən fingya mbuwa a mii ˈya.”
53 “Nggalang ɗə fingya na a mirha tə əngya na nggəngga,
amma rəghanggən fa kənaya ɗə kula ˈya a harndan.
54 Ɗangɗə mafadghən sə Isəreela,
tə ɗal teena hai haɗang nda
55 Ibrahim fa tə chichiyighən pa kwandə
kəla ndang nən chingginəm na kaar.”
56 Mairamu tsauɗə a thləmad Alisaɓatu yi ndəre mahan a wudgha wureɗə.

Nggətta Yahaya tə Mbaptisəma

57 Ləghədna ɓen nggətta Alisaɓatu, nggət wee həshin nən.

---

* **1:31 1:31** ***Yeeso*** Thləmdi “Yeeso” na Helenaya aaghən “Djeshiwa” tə mii Ibraniyaya ndaarha ni “Hərəkrha Faara”.
† **1:31 1:31** Matta 1:21 ‡ **1:37 1:37** Kyarhaɓa 18:14

58 Tulayighən tə nggədayighən sək
nanda kyaɗang Faara nggayirha,
ɗangganda sə tə wutsəfayirha.
59 Ləghənna wanɗi ɓeena uvaɗa, ɓa nda
ka thlee muwa ɓa, tə ƙəm na mindansə a
ɗəfang thləm chin nda Dzakariya.
60 Tərgha kalgha mansə ndəghən, “Awo!
Nəm aaghən Yahaya.”
61 Ndang ngganda, “Mbə niifa sə ahur
nggədiyinun na tə thləmɗiya wa.”
62 Tərgha tsahang mee nda chin wanɗi
tə haara a pər thləm wanɗa nən nanda a
ɗəfang nda.
63 Tsakh ən chirethla nən, chireth-
lenggən hai, “Thləmnggənni Yahaya.” Fiya
na heu na ənwulteena nda.
64 A mbəɗi kee ingga mighən hai tə
ƙəm sheneuƙən kwasgha hai, katəranggən
ndikrha hai nagha a fal Faara.
65 Tulayighən na heu nanda ənwulteena,
tə ƙəm tərmanda, ƙəsər ka ənɗi katəragha
hai. Kala mbərha heu na a wumngya
chehweed Yahudaya nagha fiya a tsə
laɓara atenggən.
66 Kala niifa səkka laɓarɗi ƙəl wulna
teena, tə tsakh mee nən, “Bana wanɗi
tsaurha ƙəƙən ya?” Kəsər na Faara təghən
ha.

Dzakariya faldə Faara

67 Chin na Dzakariya ləghədgha tə
Səsəna tə Peɗənda katəranggən thlək
pathla hai kyaɗang na Faara tə ndaarha,
68 “Tama fal Chinəm nəm, Faara yi Isəreela,
ƙəsər ɓanən ɓa ka ɓagha pəl
nafiyighən.
69 Fərɗə tə ngyakhrha na a hərghang nda
ƙəm
a wuri ki mafadghən Ndauda.
70 Kəla ˈwanən thləkrha ƙətəm a mii
annabiyighən tə peɗənda
71 hərəkrha ahar fa tsangginəm na heu.
72 Əngginiya ənanən ndən a kyaɗang ng-
gayirha nən chingginəm
tə ɗal teena hai hu ɗəf mighən tə
peɗənda ənа nən.
73 Ɗəf mighən ənа nən a chichin nəm
Ibrahim,
74 a pəl ƙəm nəm ahar fa tsangginəm,
tənəm ɗəfang shilee teena kula
həreenga,
75 anam tsətsaɓaɗə tə nggayirha a
mbed Faara ahu tsawun nəm hu
ƙəshiirha.”

76 “Sa ƙəm waana, nanda aah sa annabi yi
Faara Amshi,
ƙəsər na ˈwarha mbeeɗə ma Chinəm a
tangsang kwamana na ɗə,
77 a fərang huteena nən nafiyighən aten
kwaman hərəkrha
ahu chakhrha ɗimiyid ndan ɗə,
78 ƙəsər ka haɗang nəm Faara fa,
kukwaryid hərəkrha nən a njaara
tennəm hai a talara hai.
79 Nən a njaara aten fingya hai na ahu
wula,
tə fa tsaukya na a mishim məra,
nən a laf ƙəm ahu kwaman ɗəɗemnggirha.”
80 Yahaya mangga sə, nagha kanglang
hu farha tə huteena, tsauƙən a kaheerha
ƙəl fardi kyanən pəpal ɓa ka a pər
laɓarghənən a nafiya Isəreela.

2

Nggənda Yeeso a Mbaitalami

1 A hu ɓengginiya Kaisar Anggusta kalɗə
mee a thləɗangganda fiya na hu kutəryid
Roma.
2 Ndəna katəra thlətta fiya ənanda, a
sayidɗi tsauna Karniwus ngwamna a
Suriya.
3 Fiya na heu wunda hu talyi ndan ɗə ka
a thləɗangganda kanda.
4 Yisufu ndəghənggima malɗə tal
Nadzarat na hur Nggalili ɗəgha hu tal
Mbaitalami ɗə na hur Yahudiya, tala
nggənda kutəra Ndauda sə. Yisufu ɗəɗə
mbəɗaɗə, ƙəsər nggədit Ndauda ni.
5 Wiighən tə Mairamu ngwannən ka a
thləɗangganda kanda kyab, ahu sayidɗi
ndəghən ahur.
6 Na nanda a Mbaitalami ɗi ləghədgha
ɓen nggəttəghən.
7 Nggət wan ˈwadghən nən həshin,
lələɓanggən tə pam ƙənɗəghən, hunanggən
ahu nggam maɓiya hai, ƙəsər walwanda
ƙənna a min rongya wa.

Falafya tə Fathləngya Chinem

8 A ƙəsər talɗi na fa lafya sə, na nda
mənda a pəpal, na nda a ƙəla maɓiyindan
ha a fəɗigrha.

9 Kula səndəndan sə, tə thlənda Faara ɓagha thləmandan ɓa, tərgha mamnggit Faara yangga hai, tərmanda kaan.
10 Tərgha, wan thləndəɗi ndanggən kanda, “A tərəm ɗun wa ɓa ni ɓa tə laɓara na mbənggən yanɗi na fiya heu ana pəpetyid hura kaan.
11 A weeriya ahur tal Ndauda nggəɗang nda tə Hərəkrha kun hai, Kərəsti Chinəm. *
12 Əndiya ndəna a kyaɗang ənsənda kun, ɗunun wal wufarwee ləlaɓang nda tə pam ƙəndəghən, hunang nda hai ahu nggama.”
13 Kula səndəndan sə, tərgha Fathləngya Faara hangga na a amshi, ɓanda hai, ɓa nda wal yanɗi ˈwagha hai, kanda heu a fal Faara nanda a ndaarha,
14 “Mamnggit Faara na talara,
tə na hu ƙəshiirha ngwa tsauka ɗəɗemnggirha a thləma nafiya na Faara a tək mbəndə ndan fa.”
15 Malna Fathlənggini kanda, wuɗa nda talara ɗə, ndangga fa lafyini ndan “Tama Mbaitalami ɗə ɗəm na ənɗi katəragha hai tə pərangna Chinəm ƙəm.”
16 Thliinda ƙəkar ɗanda wal Mairamu tə Yisufu, na wanɗa nda kath ahu nggam maɓiya.
17 Nana fa lafyini wanɗi, pər laɓar ɗa nda thləghangna tə Thlənda Faara kanda.
18 Səkna fiya laɓar ɗi, kowunni ƙəl ƙəs mee nanda ənwulteena ka ənɗi ndana fa lafyini.
19 Mairamu ƙəsɗə ənggina haya ahurghən, nagha a numarha atenggən.
20 Fa lafyini wuɗa nda, na nda a aah amshe yi fal Faara ka ənɗi səknanda, tə na nanda, nəghən ƙəla thləkna tə Thlənda Faara.

Ɗəfang nda thləma Yeeso

21 Ənana wanɗi ɓeena uvaɗa, thleng muwa nda, ƙəmɗa ɗəfang thləma nda Yeeso, thləmɗi ɗəfna tə Thlənda Faara kapa na nda ɗəfghən hur.

Fər nda Yeeso ahu Wuri Faara

22 Ndukna farɗa ɓa, Mairamu tə Yisufu ənanda ənɗi thləkna ngyakhrha Musa tə ndaarha, a tsaɓangganda altendan ɗə, tərang ngganda Yeeso, ɗənda təghən Urshelima ɗə ƙəsər a fərghənda a Chinəm.
23 Kəla nanən chichrethlee hai ahu ngyakhrha Faara, “Kala wan ˈwarha nggən nanda, nanda fəranggən Faara.”
24 Na sataka nda ƙəla thləkna ngyakhrha Chinəm tə ndaarha, “Titiliukya səri ko wan kataprakkya səri ndəna nda thleerha.”
25 A farɗi, na niifa sə nəghən tə tsaurha a Urshelima, nanda aaghən Simiyon. Ka niifa ni, nən naarha ɗəfang shilee Faara teena. Kəmɗa nəghən a ƙəla farɗi nanda a hərghang nda Isəreela. Nəghən tə Səsəna tə Peɗənda.
26 Səsəna tə Peɗənda ndanggən niifɗi, mba a məra wa ƙəl farɗi nana Kərəsti tə yidwa.
27 Nagha Səsəna tə Peɗənda a shikƙən, kyagha Kən Faara ɗə, məməl tə sayiddi ɓa na fa nggətya Yeeso ɓa təghən a Kən Faara ɓa, ƙəla ndana hai ngyakhrha a ənа nda.
28 Simiyon thlə wanɗa nən fal Faara nən, ndəghən,
29 “Na nən ya, China, kalu mafadwa hai wiigha hu ɗəɗemnggirha, ƙəla tə thləkna na,”
30 “Kəsər yinna nadə hərəkrəwa,
31 hərəkrha ənа na a mbed fiya heu,
32 Kukwaryirha kyadna a fiya mbuwa Yahudaya,
tə mamnggirha a nafiwa Isəreelaya.”
33 Chin wanɗi tə man ƙəsangganda mii ndan kanda ana ənwulteena tə ənɗi thləkna Simiyon aten wanɗi.
34 Simiyon ɗəfandə parka kanda teena, ndanggən Mairamu man wanɗi “Wur Faara wanɗiya ƙəsər a tsaukwa fəlla fingya hai, tə thlid fingya sə hangga ahur Isəreela, nən tsaurha ənsakrha a thləma Faara mbuwa na mid fiya sə hangga.
35 Nanənke, ən ənandan na ahu tendan nən kyarha pəpal ɓa. Əndiya nən hatta fa kaan, ƙəla kuthla thlaukh ƙəlara.”
36 Na suhurra annabi sə nuwun, thləmnggən ni Hanatu, wan Famuwel turya Ashiru. Tsauɗə a chimarha yi hurarha məd kee.
37 Tərgha chimadghən mərgha. Nanən ya, huradghən kumnggit uvaɗa kap faɗa.

* **2:11 2:11*Kərəsti*** Nduwa Kərəsti Ibraniyaya na nda aaghən, “Mashiha,” Helenaya ƙəm na nda aaghən, “Kərəsti.” Kərəsti ɗiya, ndaarha ni, “Niifa na wuwura,” tə ƙəm mbədghən 26.

Mbə malang Kən Faara wa, nən naarha manang thləm Faara nda fəɗigrha tə yan fara ahu hwanda tə kar aama.
38 Məməlla sayiddiya, kyagha ɓa nagha a usa Faara, ƙəmɗa thləkɗə pathla aten wanɗiya a nafiya na a ƙəla farɗi na Faara a fərang alteena Urshelima.
39 Yisufu tə Mairamu ngwalang nanda ˈya ndana ngyakhrha Chinəm, wuɗa nda tal ndan ɗə Nadzarat na a Nggalili.
40 Man wanɗi, nəghən tə kanglang-girha, lələgɗa tə sənda, nggayid Faara ƙəm nəghən təghən ha.

Yeeso, wundakhne ngguchit ahur Kən Faara

41 Kafad hurarha fa, fa nggətya Yeeso nanda ɗərha Urshelima ɗə ƙəsər ka wutsəfayid kyarhaba ahu səsaarha.
42 Ləkɗangna Yeeso hurarha Kum kap səri tə nggətta hai, ɗenda hu wutsəfayirha ɗə ƙəla tə səsənna nda sa hai.
43 Ngwalana wutsəfayiddi, ƙəs kwaman wutta nda wure ɗə. Tərgha Yeeso ishgha hai a samarha a Urshelima, kula sənda chin sə tə man.
44 Na nda a ndaarha asəmha nəghən ahur fiya, ƙəs wiirha nda yi paara tal. Katərang ngganda kaɗaghən hai ahur shayindan tə ƙəm pashiyi ndan,
45 nawa ndan wa. Nanənke, wuɗa nda Urshelima ɗə, ƙəsər a kaɗaghənda a mbəɗi.
46 A far ɓeena yi mahan, ɗanda walghən tsau ahu Kən Faara a thləmad famaləmngya, ndəghən a ka thləmarha hai, nagha ƙəm a tsahang mee kanda ha.
47 Fiya na heu a mbəɗi nanda a kang thləmarha fa, kanda a ƙəs mee, wulanggən kanda tə tur səndəghən tə nggəmnda nən a nggəmang kanda sə.
48 Chin tə man wulang teena kanda na nandan a mbəɗi. Ndangga man, “Waana mani ənangna kan kee? Nggi tə tsu tsə fannan chichakh kaan, nawanan sa.”
49 Nggəmanggən kanda tə ndaarha, “Kama nun kaɗa nggi? Sunggunsə kamɗə a tsawi a wuri ki Pəpa wa?”
50 Səngwanda numadghən tə pathɗiya wa.
51 Thliigha mbu saman ndan nən, wuɗa nda Nadzarat ɗə heu. Nən naarha a na fa nggətyighən hai, man ƙəm, ƙəs əngginanən haya ahurghən.
52 Yeeso ƙəl chikrha tə ndəndəlyirha tə tsərha, hu pəmnggən pəpet a mbed Faara tə fiya.

3

Yahaya tə Mbaptisəma tangsang ɗə kwamana Yeeso ɗə

1 Ahu hurarha kumkap tuf yi kutəryid Kaisar Təmbariyani; Mbuntus Mbilatus ndəna ngwamna Yahudiya, Hirdus ndəna kutər Nggalili, wanman na Filibus ndəna kutər Ituriya tə Tarakunitas, Lisaniyas ndəna kutər Ambiliya.
2 Nda Hanana tə Kayafa ndəna Mamngya Firistaya. A faryini ndikka Faara tə Yahaya wan Dzakariya a hee.
3 Tərgha Yahaya wenggən chehweed yina hai na a mii kufad Djodan ndəghən a thlək laɓar Faara a fiya tə ndaarha, a malangganda ɗimiyindan ka a fanangganda kanda təna Faara chahang ɗimiyindan kanda ɗə.
4 Kəla nanən chichirethlee hai ahu ɗeleewar annabi Ishaya tə ndaarha,

“Urarha a aah farha a kaheerha tə ndaarha,
ˈTaksaman kwamana Chinəm sə,
katəraman pəpənang nda kwamangya ɗə.
5 Njighaman suhwadya heu,
fəlaman mbəya ɗə na ɗangkam, ɗangkam tə wumngya.
Pəpənaman kwamangya ɗə na ƙəƙəba, ƙəƙəba tsawa nda ndip,
kwamangya na kukuchang nanda ngga.
6 Fiya na heu nanda a na hərəkrha Faara!ˈ ”

7 Kəsərke, nəghən a ndang nda fiya na ɓaarha ɓa ka a fananggən kanda, “Kun huthlingya! Wun ƙəsgha thləmannun ƙəsər ka səbrha hur Faara na ɓayi?
8 Nama ˈya kyadgha ndaarha malangɗun ɗimiyinnun. A numaɗun ahur nun ndon Ibrahim ndəna Chinun wa. Niya ndangnda kun Faara nən mbang ənang wundakhnaya Ibrahim sə tə feryini ya.
9 ˈWanda teena pangnda wurra a kul ɗəfrha, kala ɗəfrha mbuwa nggətta nanda

kyathlang nda ɗə muwangganda ahu waarha ɗə.”
10 Tsahangga fiya mee ha tə ndaarha,
“Ma nan ənaarha mbiya?”
11 Nggəmanggən tə ndaarha, “Niifa na tə
lukrha səri təranggən niifa ha mbuwana
yighənsə, niifa na tə ənnarhami ha, nagha
kee ndəghən nggima.”
12 Fa thlə tsamngya ƙəm ɓa nda ɓa na
a fananggən kanda, tsahang mee nda,
“Mala, ma nan ənaarha?”
13 Ndanggən kanda, “A thləɗun ˈya
kalgha yanɗamu tə thləghang nanda kun
wa.”
14 Sodjaya ƙəm tsahang mee nda ha,
“Kanggiwu ma nan ənaarha?” Ndanggən
kanda, “A ngyaɓangɗun fiya a fərang
wuɗəbəla nda kun wa. A nggaɓaɗun
kanda ƙəsər a fərang ˈya nda kun wa.
Usama Faara tə ˈya na nda a teng nda
kun.”
15 Nana fiya a ƙəla ɓad Kərəsti fa ɓa,
tərgha fiya na heu kanda a numarha ahur
ndan tə ndaarha, ko Yahaya ndəna Kərəsti
ɗi.
16 Ndangga Yahaya kanda, na heu, “Niya
fanang nda kun tə aama. Amma niifa sə
na ɓayi na tə səsəmnda fa kalgha nggi mu,
tsəkki na a kwasanggi sahad pahamggən
hai wa, ndəghənggi ɓanən fanang nda kun
tə Səsəna tə Peɗənda tə waarha.
17 Nəghən tə ɗeng pəra ha, nən a pərang
ɗiɗiirha ɗə ngwanggən wan hwalidghən
ahu ɓirukkun hai. Nən a njang nda
ɗiɗidghən ɗə tə Waarha mbuwa mərə hai.”
18 Tə yiyi thlamarha hangga, Yahaya
thləkɗə laɓar Faara na ngga a fiya.
19 Yahaya yanang ɗə Hirdus, ƙəsər Hir-
dus kahang ɗə Hirudiya nu wanman, tə
ƙəm ənaɗə əngya mbuwa ngga.
20 A kwasamadghen Hirdus nggərɗə
səɓang nda ɗə tə ngyakhrha fərnən a
kanda heu. A ƙəsangganda Yahaya chang-
ganda ƙəndə.

Fanang Yahaya Yeeso

21 A kwasamadɗi fanang nda fiya, Yeeso
ndəghən nggima fanangganda. Tərgha
nanən a hwan Faara, frakh amshi inggaɗə,
22 Səsəna tə Peɗənda tərgha atenggen hai
ƙəla titiliurha, sək urarha nda a talara hai
tə ndaarha, “Sani na waana tətali nggəmni,
təkɗi mbənduwa fa kaan.”

Turya Yeeso

23 A farɗi katərangna Yeeso targhən hai
yi tsaharhaha, nəghən a kaɗa hurarha
kumnggit mahan ahu ƙəshiirha. Tərgha
fiya ndən tə ndaarha wan Yisufuni,
na wan Heli,
24 Heli wan Mattaat,
Mattaat wan Lawi, Lawi wan Malki,
Malki wan Yanna, Yanna wan Yisufu,
25 Yisufu wan Mattaatiya, Mattaatiya wan
Amos,
Amos wan Nahum, Nahum wan Asaliya,
Asaliya wan Nanjaya,
26 Nanjaya wan Maˈata,
Maˈata wan Mattaatiya, Mattaatiya wan
Shimeya,
Shimeya wan Njosek, Njosek wan Yahuda,
27 Yahuda wan Yowanan, Yowanan wan
Refaya,
Refaya wan Dzarubabel, Dzarubabel wan
Sheyaltiyel,
Sheyaltiyel wan Niri,
28 Niri wan Malki,
Malki wan Addi, Addi wan Kosama,
Kosama wan Almadama, Almadama wan
Er,
29 Er wan Djoshuwa, Djoshuwa wan
Eliyeser,
Eliyeser wan Yorim, Yorim wan Mattaat,
Mattaat wan Lawi,
30 Lawi wan Simiyon,
Simiyon wan Yahuda, Yahuda wan Yisufu,
Yisufu wan Yonana, Yonana wan
Eliyakim,
31 Eliyakim wan Malaya, Malaya wan
Mainana,
Mainana wan Mattaata, Mattaata wan
Natan,
Natan wan Ndauda,
32 Ndauda wan Njessi,
Njessi wan Obida, Obida wan Mbuwasa,
Mbuwasa wan Salmon, Salmon wan
Nashon,
33 Nashon wan Amminadab, Amminadab
wan Aram,
Aram wan Hesruna, Hesruna wan Feresa,
Feresa wan Yahuda,
34 Yahuda wan Yakubu,
Yakubu wan Ishaku, Ishaku wan Ibrahim,
Ibrahim wan Tera, Tera wan Nahor,

35 Nahor wan Serug, Serug wan Reyu,
Reyu wan Feleg, Feleg wan Eber,
Eber wan Shela,
36 Shela wan Kenan,
Kenan wan Arfakshad, Arfakshad wan Shem,
Shem wan Nuhu, Nuhu wan Lamek,
37 Lamek wan Metusela, Metusela wan Enok,
Enok wan Yared, Yared wan Mahalalel,
Mahalalel wan Kenan,
38 Kenan wan Enosh,
Enosh wan Shitu, Shitu wan Adamu,
Adamu ƙəm wan Faara.

4

Sheetan ƙəƙərangdə Yeeso

1 Yeeso lələgɗa tə Səsəna tə Peɗənda wud nən ɓa a kufad Urdun, nagha Səsəna a shikƙən a kaheerha ɗə.
2 A mbəɗi ƙəƙərangga sheetan yi ɓeena kumnggit faɗa. Akwasamadghən ƙəsgha mirha ndən, ƙəsər ənawa ˈya mii wa.
3 Ndangga sheetan, “Ana Wan Faara ni sa tsawang ferɗiya ka mburodi.”
4 Nggəmangga Yeeso, “Nəghən chichireethlee hai ahu ɗeleewar Faara mbə tə ənnarhami kee na niifa ƙərasə wa.”
5 Tərgha sheetan ɗəgha təghən a mbərha ɗə na ɗangkam kaan, kyaɗang kutəryid ƙəshiirha nən ahu shibrha yirha.
6 Ndangga sheetan, “Sa niya furo səsəmnda kutəryid ɗiya tə mamnggitghən, ƙəsər nggi fəreena ndan, a nggəmɗi ni fəranggən niifa nggəmna hurna.
7 Na heu niya furoƙən a ɗəfenna shilee teena.”
8 Nggəmangga Yeeso, “Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha,
“ ‘ɗəfang shilee Faarwa teena,
ndəghən katenggən.’ ”
9 Tərgha sheetan ɗəgha tə Yeeso a Urshelima ɗə, təranggən talakh ten Kən Faara sə ndanggən, “Ana Wan Faara ni sa, puru hweeɗa hai.
10 Kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarha,
‘Nən fərang səsəmnda fathlənggighən a laf sa nda,
ƙəla sa nda ha.
11 Tə ƙəmɗaarha, nanda a nggawo sə tə haryindan,
ƙəsər naɗə ɗəghang sarwa feera fa.’ ”
12 Ndangga Yeeso, “Nəghən chichireethlee hai,
‘A ƙəƙərangna Chinəm Faarwa wa.’ ”

13 Akwasamadɗi ngwalangna sheetan ƙəƙərang nda Yeeso, ndekka hai təghən ˈwan.

Yeeso Katərang ɗə Tsaharhaha a Nggalili

14 Yeeso wudɗə a Nggalili ɗə lələgɗa tə səsəmnda Səsəna tə Peɗənda, laɓarghen weldə hu talya ɗə na hu chehweddi.
15 Tsahaɗaha ahu Kən Faara hangga ko wuni falɗa ndən.

Kar nda Yeeso fa a Nadzarat

16 Ɗəgha Nadzarat ɗə mbəɗi mannənsə, kyagha Kən Faara ɗə a far yiɓəd Yahudaya ƙəla səsənnən sa hai. Thliigha sə nən a karatarha,
17 fərang ɗeleewar annabi Ishaya nda. Inanggən ɗeleewar ɗa hai, wal mbərha nən chireethleng nanda hai tə ndaarha,
18 “Səsən Chinəm nəghən tə nggi ha,
ƙəsər wurɗə nggi,
na a ɓang laɓar Faara ni fa yamiya ɓa.
Na a kalmii kalla nafiya ni ƙənangna ɗimiyirha kanda hai.
A inanggi yid kwamaya ɗə.
A kal fiya ni hai njithlang nanda kanda hai.
19 Tə ƙəm, a thləghang ndaarha ni fiya na heu, ɓad ɓeena ɓa na Chinəm a hərghang nafiyighən.”
20 Ngwalang nən karataarha, nggəlanggən ɗeleewarɗi fəranggənən niifɗa ɗə na a ƙəla ƙənɗa ha tsaukwa hai. Fiya heu na a ƙənɗi irang yirha nda fa,
21 katəranggən ndangnda kanda, “Aweeriya laɓar ɗiya ləghəddə ahu thləman nun hai.”
22 Kanda heu na a mbəɗi tək nda mbəndəghən fa, kanda a na ənwulteena tə laɓarya na mbənggən na a kyarhaɓa a miighən, na nda a ndaarha, “Ndeye, mbə wan Yisufuni ya wa?”
23 Ndangga Yeeso kanda, “Sənɗisə nun thləye tur karapu ɗafa ya, ‘tə purha ƙənang fadwa’ non a ndeerha ‘əno ənɗi tə səknan ənanna a Kafarnahum ahu talɗi kyawa ya lee.’ ”

24 Nggərghən ndang kanda, “Niya thləghang ƙəkafek kun, mbə annabi sə na nda thləghən fa ahu talghən wa.
25 “Keema thləmarha fa, nəghən ƙəkafek na nishya sə mərna chimayi ndan hangga a Isəreela athlakh mbəd annabi lliya, ɓa waana ˈyaara hurarha mahan tə ndəre mikki. Kyagha miirha hu chehwedɗa hai kaan.
26 Ko nanən kee, thlən ngwanda Iliya a thləmad ko tal ɗə ahur ndan wa, thləngga ndan a thləmad nuneefa ɗə mərna chimadghən a Nzarifat na a chehweed Sidon.
27 Athlakh mbəd annabi Ilesha ƙəm, na fa termeeya sə hangga a Isəreela. Mbusə ko tətal ƙənang nanda wa, ƙəl Naˈaman tə Suriyarha katenggən.”
28 Sək nanda laɓardi kee, fiya heu na a Kən Faara səbgha hur ndan ɗə.
29 Thlii nda sə kyang ngganda Yeeso sə ma hur taldi, ɗənda təghən ten ferɗa ɗə tənna nda talɗa sə. Mindan sə a muwang ngganda hweeɗe hai.
30 Amma kyagha tə pathlang ndan wii fayighən nən.

Kənang Yeeso niifa na tə ənkaheerha fa

31 Tərgha wiigha Kafarnahum ɗə, ahu tala ɗə na a chehweed Nggalili, nagha a tsahang kanda ha a far yiɓəd Yahudaya.
32 Tsahadghən ha a ənang ənwulteena kanda, ƙəsər laɓarghən nəghən tə (səsəmnda) ngyakhrha.
33 Ahu ƙən hwan Faardi na niifa sə na tə ənkaheerha fa. Təranggən uradghən sə kaan ndaagha,
34 “Iyau! Miwa tə kan Yeeso tə Nadzarat? Ɓa na ɓa ka a rək kanna wa? Səndi sa, sani (tə Peɗənda) na Tsətsaɓaɗə Wan Faara.”
35 Yanangga Yeeso ənkaheeddi ndanggən “Nggasu hai kyosə ahur niifɗiya.” Tərgha tərangga ənkaheddi niifɗa sə muwanggən hweeɗe hai a mbendan, ambəra ndəkka hai təghən malanggən niifɗi kula wal wundərha fa.
36 Nafini na heu ƙəsangga ənwulteena kanda na nda a ndangnda ndan “Tur mani kee? Tə kanglanggirha, tə səsəmnda niifɗiya ndanggən ənkaheeya kyanda sə, pa kya nda sə.”
37 Əndi ənana Yeeso ya, kanda a tsə laɓarghən ko a yanggi ni ahu chehweddi.

Yeeso ƙənangɗə fiya hangga

38 A kwasamaddi kyana Yeeso hai a Kən Faara, kyagha wuri ki Siman hai. Thlaɓər Siman tə nuwunda tə ɓeerha farha, hwan nggənda a ɗanggən sə.
39 Ishgha Yeeso atenggen, yananggən wan haddi a ndəkka hai təghən, ndəkka wanhadɗa hai təghən. Thliigha sə kaɗang ənnarhami nən kanda sə.
40 Tsəna figrha hai ɓagha fiya ɓa tə pashiyi ndan na tə wanhaya ɗəɗaməndəɗaməndəɗaməndəɗamən, ɗəfang haara nən kanda teena, ƙənanggən kanda heu.
41 Ənkaheeya ƙəm, kyanda sə a fad fiya hangga, kanda ahuhwaarha tə ndaarha, “Sa Wan Faara ni,” njaranggən kanda ɗə, ˈyaɗang ndikrha nən kanda fa ƙəsər sənda sə ndəghən ni Kərəsti.

Yeeso thləkɗə laɓar Faara ahu ƙəngya hwan Faara

42 Dalthna mbərha hai, ɗəgha Yeeso a mbərha ɗə mbuwana fiya sə. Nagha fiya a kaɗaghen, walang ngganda, hwan nggənda na a tsaukwa tə kanda.
43 Amma ndangga Yeeso kanda, “Kamɗə adi tə Laɓardi na Mbənggən ya, yi Kutəryid Faara ahu talya ɗə pak, ƙəsər nden thlən nanda nggi ɓa kamanggən.”
44 Tərgha ɗəgha mbeeɗə tə thlək laɓarghən ahu ƙəngya hwan Faara a chehweed Yahudiya.

5

Yeeso katərangɗə aah fatsahayighən

1 Na farɗa sə Yeeso ƙət a mii Wuri Aam Nggalili. Nduwusgha fiya thləmadghen ɓa hangga kanda ˈyaɓang mbərhafa ka a sək laɓar Faara nda.
2 Yeeso na kombuwalya nən səri a mii wuri aamɗi. Fa kombuwalyini kyanda sə kanda a tsaɓang panggamnggindan ɗə.
3 Tərgha ahur tal hai, yi Siman, ndanggən a puwanggən kombuwalghən ahu aamɗa hai ngguchit ma ƙəƙəshɓangnda. Tsauka ahurghən nagha a tsahang fiya ha.
4 Ngwalanən ndikrha, ndanggən Siman, “Puwan kombuwal ɗi a mbəd kuɗimnda ɗə, muwanggun panggam ɗa hai, ƙəs təna nun.”

5 Nggəmangga Siman, “Paɓa, ka a
fədigrha kan a mukrha, mbə ˈya sə
walnan wa. Amma ndana kee, niya
muwang panggam di sa hai.”
6 Muwangganda panggamdi kyandan
sa hai, ƙəs təna nda hangga, nagha
panggamdi a thluwussa.
7 Tərgha aah pashiyi ndan nda ɓa na ahu
tahad kombuwaldi a ɓa nda dang kanda
sə. Ləɗang ngganda kombuwalya səri tə
təna, nagha kombuwal yini a timnda hai
ka haarha.
8 Nana Siman Mbiturus əndi katəragha
hai ɓərgha hai a mbed Yeeso ndagha,
“Mala, kalu kwamanna hai, ƙəsər tə
dimiyirha ni nggi!”
9 Kəsər ndəghən tə nafiya na nanda heu,
wulang teena kanda ka təndi ƙəs nanda.
10 Nanən kee, nda Yakubu tə Yahaya
wangya Dzabadi, pashiya tar Siman
Mbiturus. Ndangga Yeeso Siman Mbitu-
rus, “Ma tərəmna wa; nanən ya fiya na a
ƙəsa ɓa mbə təna wa”
11 Kahangganda kombuwal yindan
ƙəƙəsh ɓangnda ɓa, malangganda ˈya na
heu mbu samad Yeeso nda.

Yeeso ƙənangdə tə termeerha

12 Fara səmən na Yeeso ahu tala
a chehweed Nggalili, na niifa sə na
wanhad termeerha a səsangnda. Nanən
Yeeso, ɓagha ɓa, ɓərgha hai a mbedghən,
hwanggən nən ndanggən, “China, a
nggəmna fa, tsaɓeedə.”
13 Tərgha Yeeso fər harghənən də,
tsuwarghənən fa ndanggən, “Nggəmdi fa
a tsaɓanadə. Tsaɓudə!” A mbədi kee,
termeddi ndəkka hai təghən.
14 Kəsgha Yeeso thləmadghən, ndanggən,
“A pərangnan niifa wa duwadə kyaɗang
fadwa firis na sa nən. A əno sataka təna
fiya səndasə tsabnadə ƙəla tə ndana Musa.”
15 Nanən kee, laɓar Yeeso ƙəl chik dərha
mbeedə, fiya hangga aten ɓarha ɓa ƙəsər
a kang thləmanda fa tə ƙəmda a wal ƙənda
nda ahu wanhayindan.
16 Amma, Yeeso nən naarha dərha
mbərha də katenggən mbuwana fiyasə
nagha a hwan Faara.

Yeeso ƙənangdə niifa mərna fadghən hai

17 Fardə sə Yeeso a tsaharhaha, fingya
Farisaya tə fa səngya ngyakhrha tsətsau a
mbədi. Ɓagha nda ɓa ahu talya Nggalili
tə Yahudiya tə ƙəm ahu tal Urshelima.
Səsəmnda Chinəm nən teghən ha ƙəsər a
ƙənanggən nafiya na tə wan haya fa.
18 Kanda sə, ɓagha nafiya ɓa tə niifa
mərna fadghən hai, kath aten dənggəla. Na
nda a kaɗa kwamana a dənda təghən wure
hai a hunang ngganda hai a mbed Yeeso.
19 Walwa nda kwamana wa ka hangnda
fiya. Kəla nda hai mbə kwamana sə
wa, thləɓangganda ten ƙənna də fərghən
nda hai tə dəngəldi hunangganda hai a
maɗufud fiya a mbed Yeeso.
20 Nana Yeeso fərƙəkafəkkin ndan,
ndanggən haddi na kath, “Pashinna
chohonda dimiyidwa də.”
21 Fasəngya ngyakhrha tə Farisaya
kanda a numarha tə ndaarha, “Wunniya
na thlək laɓar sarfaddiya a Faara? Ai
Faara katenggən ndəna chakh dimiyirha.”
22 Walangna Yeeso əndi nanda a nu-
marha, ndanggən kanda, “Kama nda nun
əna tur numaddiya?
23 Yanggi ni pəpa, ‘Ndarha chohonda
dimiyid wa də wa,’ nduwa ‘Thliusə wiu
wa?’
24 Amma na minna sə a sənunsə tə
ndaarha Wan Niifa nəghən tə ngya-
had chakh dimiyirha ahu ƙəshiddiya.”
Ndanggən tə mərra faddi, “Ndoyi thliusə,
tərang dənggəlwa wiu wure də!”
25 A mbədi kee, thliigha niifda sə a yid
fiya, təranggən dənggəlghən sə nən hu-
naarha sə ƙətəm wiigha wure də nagha a
fal Faara.
26 Kanda na heu dəf haara nda mii, ka
ənwulteena nana nda na nda a fal Faara.
Lələgda tə tərəmnda na nda a ndaarha, “A
weeriya na dan ənwulteena!”

Yeeso aah də Lawi

27 A kwasamaddi kyana Yeeso sə, na
niifa nən tə thlə tsamnda thləmnggənni
Lawi tsau a thlə tsamnda ndangga Yeeso,
“Mbuwu samanna,”
28 Lawi malanggən ˈya na heu, thliigha
sə mbusamadghən nən.
29 Tərgha Lawi ngwagha fa ənа
wutsəfayirha nən manggən a wuri keeghən.
Yeeso ndən na ronga na manggən. Fa thlə

tsamngya hangga tə fingya nafiya kanda a həb ənnarhami tə Yeeso.
30 Amma Farisaya tə Fasəngya ngyakhrha, katərang ngganda huhurumnda hai ndang ngganda fatsahaya Yeeso, “Kama na nun a həbrha tə sarha tə fa thlə tsamngya tə fa ɗimiya?”
31 Nggəmangga Yeeso kanda, “Nafiya na ƙəkanglang mba nda kaɗa təpuurha wa, ƙəl haaya.
32 Ɓayi ɓa ka fiya na əna ˈya ngga wa, ƙəl fa ɗimiya, a malangganda ɗimiyindan.”

Tsakhmee aten kar aama

33 Fingya nafiya sə ndang ngganda Yeeso, “Fa fatsahaya Yahaya tə Mbaptisəma, nanda kar aama ƙətsar tə hwan Faara, na Farisaya kee. Fənayiwa kanda həbrha tə sarha parang.”
34 Nggəmangga Yeeso kanda tə ndaarha, “Nun mbang ngyaɓang kar aama pashiya wutsamnda fa ndəghən ɓalɗə a thləmandan wa?
35 Na farghən ɓayi na nda a tərang mal kanda nən. A farɗi ndənanda a kar aama.”
36 Tərgha Yeeso fərang karapu nən kanda tə ndaarha, “Mbə niifa sə na njar kukwasharraɓa a fat lukrha na ngga mbuhwang nggənən kukwasharra fa wa. A əna ɗə kee, ƙəl njarang nən luwudɗa ɗə na ngga, ƙəsər mbuhuddi mbuhwang nən suhurra luwudɗa fa tə yandi na ngga mbə kamang wa.
37 Tə ƙəm mbə niifa sə na irang weerənda aam inabi ahu suhurra samsami hai wa. A əna ɗə kee, na weerənda aam inabi ɗi ɗathlang nda samsami ɗa ɗə. Nən iraɗə, səbgha samsami ɗa ɗə.
38 Kamɗə weerənda aam inabi nəm irangnda ahur weerənda samsami hai.
39 Mbə niifa sə na nggəm weerənda aam annab a kwasamaddi sanən yandi məngga ɗə wa, ‘Ai, nən ndaarha yandi məngga ɗə kal ɗa ndən mbənda.’ ”

6

Tsakhmee a tən laf far Yibrha

1 Na fara səmənsə, far Yibrha Yahudaya, Yeeso tə fatsahayighən tərnda kwaman heerha; tərgha fatsahayighən kya ten ənnarhami nda na ƙəla wan hwaliirha fahwang ngganda hai na nda a kiighən.
2 Ndagha fingya Farisaya, “Mani nun əna ˈya kee ˈyaɗana ngyakhrha Musa yi far Yibrha?”
3 Nggəmangga Yeeso kanda tə ndaarha, “karatang ngwanun əndi na hu ɗeleewar Faara ənana Ndauda tə nafighən na miirha a ƙəs kanda wa?
4 Kyana Ndauda a Kən Faara ɗə tərnən mburodi sə ɗəfangna nda ɗə ka firis katenggən, kiigha har ənangən pashiya wiyighən ha.”
5 Ngwalanggən pathɗi tə ndaarha, “Ai, Wan Niifa Chinani har tə far Yibrha.”

Niifa mərna harghən hai

6 A fara səmən far Yibrha Yahudaya fadghən, Yeeso kyaɗə Kən Faara ɗə a tsaharhaha. Na niifa sə a mbədi mərna harghən a yisəma.
7 Tərgha fa maləmgya ngyakhrha tə Farisaya kanda a ƙəla Yeeso ha tə nən a ƙənang nda fiya a far Yibrha ƙəsər a ƙəsangganda tə ɗimiyirha.
8 Yeeso sən ɗə əndi nanda a numarha. Ndanggən niifɗi wu, “Thliusə ɓa isha a mbəɗiya.” Tərgha niifɗi thliigha sə isha a mbəɗi.
9 Ndangga Yeeso kanda, “Niya tsahang mee kun ha, ma kamngga a nam a far Yibrha? Əna nggayirha nəm, nduwa mbəlfeerha wa? A hərghanggəm yibrha, nduwa ɓəlanggəm wa?”
10 Tərgha ƙəlanggən kanda na heu; akwasamadghən ndanggən niifiɗiwu, “Pəpənang harwa ɗə.” Ndəghən nggi ƙəm pəpənanggən harghən ɗə. Tərgha hardi pəpəngga ɗə.
11 A mbəɗiwu hur Farisaya tə fa maləmgya səbgha ɗə kaan, katərang ngganda thlək pathla hai aten ˈya na nda ənaarha tə Yeeso.

Wur Yeeso fathləngya Kum kap səri.

12 A hu ɓengginiya, Yeeso tərɗə ten feera sə ka a hwangga. Mənggən ka hwan Faara.
13 Ɗalthna mbərha hai aah fatsahayighən nən ɓa, wurgha hasə ahur ndan Kum kap səri, aah kanda nən fathlənggighən.
14 Kanda na Siman, ɗəfang na Yeeso thləma Mbiturus, tə wanman Andərawus, tə Yakubu, tə Yahaya, tə Filibus, tə Mbatalomi,

15 tə Matiyu, tə Toma, tə Yakubu wan
Halfa, tə Siman na nda aarha tə sərək
chehweedghən,
16 tə Yahuda wan Yakubu, tə ƙəm
Yahuda Iskaryoti, tə tsaukwa tə thlərɓu.

Yeeso Tsahangdə Fiya ha tə ƙəm ƙənang də kanda

17 Tərgha Yeeso təraa hai tə kanda ishgha
a pəpal tə fiya hangga na mbusamadghən.
A mbədi ƙəm fiya hangga ɓagha ɓa a
Yahudiya tə Urshelima, tə ƙəm chehweed
Taya tə Sidon na tsau tə wuri aama.
18 Bagha nda ɓa ka a sək laɓarghən nda
tə ƙəm awal ƙənda nda ahu wan hayindan.
Kənanggən fiya na ənkaheeya a səsang
kanda.
19 Fiya na heu a kaɗa kwamana na
a tsuwarghən ndafa ƙəsər səsəmnda a
kyarhaɓa a fadghən na a ƙənanggən
kanda.

Wutsəfayirha tə səsaarha

20 Yeeso ƙəlanggən fa tsahayighən sə
ndanggən kanda, “Nafiya ni kun na tə
parka, kun na fa yamiya; ƙəsər Kutəryid
Faara yinun ni!
21 Nafiya ni kun na tə parka, kun na
miirha a ƙəs kun nanən ya; ƙəsər nun a
nggaala! Nafiya ni kun na tə parka, kun
na a tərha nanən ya; ƙəsər nuna maasa!
22 Kun fa parkayani, na fiya a ƙarkun,
kanda a wurang kun ɗə, kanda ˈyar kun
tə ndaarha kun fa mbəlfeeya ni ƙəsər ka
Wan Niifa!”
23 “Nama wutsəfayirha a katəra ənɗa
haya, tə ƙəm rəɓama ka wutsəfayirha
ƙəsər nun wal ƙənaghən hangga a ta-
lara. Kəsər ƙətəm nangga chichiyindan
annabiya kee.”

Ən Kawa

24 “Kawama nafiya, kun na tə ƙəna ha
nanən ya, ƙəsər ˈwaɗun teena tək ɗun
mbəndafa!
25 Kawama nafiya nggalgha nanən ya,
ƙəsər ɓa na miirha ƙes kun! Kawama, kun
na maasa nanən ya, ƙəsər na hur nun a
səbrha ɗə non a tərha!
26 Kawama, kun na fiya a faala
ƙəsər nangga chichiyindan annabiya fa
nggaɓaya kee.”

Kyaɗaman nggəmnda nafiya na tsan kun.

27 “Niya ndang nda kun na sək fanna,
nggəmama fiya na tsan kun. Nama ˈya na
ngga a fiya na karkun.
28 Ɗəfaman parka fiya teena na ˈyarkun,
tə ƙəm hwana man Faara fiya teena na
səsang kun.
29 A mbi niifa sa ahu yanɗi ƙəmenga ya,
kyakhrang man patu ɓa. Athlang niifa
kapad wa, ƙəɗang yanɗa hai na ngguchit.
30 Kala niifa hwanowa ˈya, fərang, ni-
ifa ƙəm thlangga ənwa a ndangna a
nggəroƙənən ha wa.
31 Ənaman ˈya fiya ƙəla na minnun a
ənang ngganda kun.”

32 “A naɗun a nggəm nafiya na a nggəm
kun kee, ƙəƙən nun wal parka? Fa ɗimiya
ƙəm na nda nggəm nafiya na nggəm ka nda
kee.
33 Kəm ɗarha anaɗun a na ˈya na ngga
ka fiya na nang kun kee, ƙəƙən nun wal
parka? Fa ɗimiya na nda naarha kee.
34 Tə ƙəm ana fiya na mbang teng kun
kee, ndənun fərang kumarha kanda, ƙəƙən
nun wal parka? Fa ɗimiya na nda fərang
kumarha fa ɗimiya ƙəsər ateng ngganda
kanda məməl.
35 Nanən kee, nggəmama nafiya na tsan
kun tə ƙəm ənaman ˈya kanda na ngga.
Fərama kumarha mbə ka atenggənda kun
wa. A naɗun a naarha kee nun wal
ƙənaghən hangga, tə ƙəm nun tsaurha
wangya Faara Amshi, ƙəsər nəghən nang
ˈya fiya na ngga mbuwa usa Faara tə ƙəm
fa mbəlfeeya.
36 Tsawama nafiya na fiya haɗang kun
fa, ƙəla nana Chinəm Faara, na fiya a
haɗang fa.”

A Fərangɗun ɗimiyarha Fiya wa

37 “A fərangɗun ɗimiyirha fiya wa, kun
nggima mba nda fərang kun wa. A ng-
wangɗun kumarha fiya wa, kun nggima
mba nda ngwang kumarha kun wa. Cha-
haman ɗimiyin ɗan fiya ɗə, kun nggima
nanda chahang ɗimiyin nun kun ɗə.
38 Fərama, kun nggima nanda fərang
nda kun tasau lələgɗa hərha hai, irang
tahadghən nda kun ahu har luwun nun

hai. Tasau nun a ƙəƙərang fiya sə ndəna nda ƙəƙərang nda kun sə.”

39 Yeeso fərang ɗə karapu kanda tə ndaarha, “Na kwamarha ƙəs səsal kwamarha wa? Anaɗə kee, kanda kyab na nda mukrha ahu kwarha hai.

40 Mbə wan tə tsaharhaha sə, kalgha təmaləm ndəghən wa. Kəsər, wan tə tsaharhaha a ngwalang ɗə tsahadghən ha, nən tsaurha ƙəla təmaləm ndəghən.”

41 “Mani na ƙəlang hwalirha na a yid shadwa, sa kula ƙəɗang miwaarha ɗə na a yidwa?

42 Kəƙən na ndang nda shadwa, ‘Wanya ni a ƙəɗo hwalirha ɗə a yidwa,’ kula sa na miwaarha na yidwa? Sa tə thlərɓu! Katərang ƙəɗang miwad ɗə ˈwan na yidwa ƙəsər ana manana hai ngga, na a mbangga ƙəɗang hwalirha ɗə na yid shadwa.”

Nəm sən ɗəfrha tə tur wanggighən

43 “Dəfrha na ngga mbə nggət wee mbuwa ngga wa, ɗəfrha ƙəm mbuwa ngga mbə nggət wee na ngga wa.

44 Nəm sən ɗəfrha tə wanggighən. Mbə naarha hai ɗakh wan shiɓarha nəm a fad ndaha wa, nduwa wan inabi a fad ndakh mbəlfeerha wa.

45 Ka niifa nən əna əngya na ngga, ƙəsər əngya na ngga ndəna ahurghən. Tə ƙəm, tə mbəlfeerha nən əna əngya mbuwa ngga, ƙəsər əngya mbuwa ngga ndəna ahurghən. Kəsər ˈya na ahur niifa ndəna kyarha ɓa a miighən.”

Fa təngya səri

46 “Kən nun aah nggi, ‘Pəpa, Pəpa,’ kun a kar ˈya ndang ni kun a non?

47 Kala niifa ɓagha thləmanna ɓa, a sək ˈya niya thləkrha tə ƙəm ndəghən a əna ˈya ɗani, niya pərang tur niifɗi kun.

48 Nəghən ƙəla niifa na a tən wurighən, ranggən sarghən sə kuɗimnggən, tə ƙəm ɗəfanggən sar ƙəndi aten feera. Ləghədna kufarha ɗək nən wuriɗi mbangwa tsangˈya fa wa, ƙəsər ɗəfanggən sarghən aten keela.

49 Kəsər niifa səkka pathna nawa taarasə wa, nəghən məməl tə niifa təngga wurighən kula tansang sar ƙənggən ngga. Ləghədna kufarha mbən nən wuriɗi chagha hai hərəm, chat wuri ɗa hai, ˈya ni mbuwa ngga kaan.”

7

Yeeso ƙənang ɗə mafad mamnda sodja Romaya

1 A kwasamadɗi ngwalangna Yeeso pathla a fiya aten ənggini na midghən sə a pəranggənən kanda, widghən ni Kafarnahum ɗə.

2 A mbəɗi, na mamnda sodja Romaya sə na mafadghən hadghən kaan tsau tə mii məra fa. Mamnda sodja Romaya ɗiwu nggəmɗə mafadɗi keeghən kaan.

3 Səknən laɓar Yeeso, thlən fingya fa maləmgya Yahudaya nən ɗa nda hwanggən ɓaa ƙənang nda mafadghən.

4 Famaləmgini ɗənda thləmad Yeeso ɗə, hwanggənda kaan ndang ngganda, “Niifɗiya kam ɗə a ɗangga sə!

5 Nggəmɗə nafinan har tənang ɗə Kən Faara kan sə.”

6 Wiigha Yeeso tə kanda. Ɗənda ɗə, kanda tsau tə wuri ɗi, mamnda sodja Romaya ɗi, thlən pashiyighən nən ndang ngganda Yeeso, “Paɓa, a ƙətəlangna fadwa ka nggi wa, ƙəsər tsəkki na a ɓana wuri kyana ɓa wa.

7 Ndəghənni ndani tsəkki na ɗi thləmad wa ɗə wa, kalusə kee na mafanna a wal ƙənda.

8 Kəsər nggi niyi akamu ngyakhrha niifa, ƙəmɗa tə sodjaya a kamuna, ni ndaa nda yanɗiya, ‘ɗuwa ɗə’, nən ɗərha ɗə; yanɗi ƙəm ndanggi ˈɓoɓaˈ, ɓagha ɓa, ndanggi mafanna, əno kiya, ənagha kee.”

9 Səkna Yeeso ndən kee, wulangga teena. Kyahargha hai ndanggən nafini na a mbu samadghən, “Niya ndang nda kun, ahur Isəreela ˈwawi wal niifa tə fərƙəkafek fa tə kanglanggirha ƙəla yanɗiya wa.”

10 Nafini thlən nanda ɗə wu wunna nda a wuri ki mamnda sodja Romaya ɗə, ɗanda wal mafadɗi ƙəndə.

Yeeso thleng ɗə wan nuneefa sə mərna chimadghən

11 Tsuwa tsəɓaku wa Yeeso ɗəgha ahu tala ɗə na nda aarha Nayin, fatsahayighən tə fiya hangga mbu samadghənda.

12 Nduwus na nda a kwakirəm talɗa ɓa, tərgha (na) nafiya (nda) a kyarhaɓa

tə mərra wundɗelarha, ndəghənni tətal nggənna (ahar) man, chimadghən (nudi) ƙəm mərdə. Nafiya hangga ahu taldi kanda a dəfangdə.
13 Nana Yeeso nudi, haɗanggən fa, ndanggən, “A tənna wa!”
14 Ɗəgha də tsuwar alkau ɗa nən fa, nafini na təghən ha isha nda hai. Ndagha Yeeso, “Wundəlad ɗiya ndoyi thliusə!”
15 Tərgha wundəlad ɗi mərgha thliighasə tsaukwa tsau, katəranggən ndikrha hai. Yeeso ƙəm fəranggənən man ɗə.
16 Tərgha tərmanda kanda na heu, manangganda thləm Faara nanda a ndaarha, “Kəkafek, ɓat mamnda annabi ahur nəm ɓa! Ɓa na Faara ɓa ka a hərghanggən nafiyighən.”
17 Laɓar əndi əna na Yeeso ya, ɗəɗa ɗə inggun ahu Yahudiya tə tulayighən.

Fathləngya Yahaya tə Mbaptisəma

18 Tərgha fatsahaya Yahaya pərang ənggina nda na heu, aagha Yahaya səri ahur ndan.
19 Thlən kanda nən thləmad Chinəm ɗə tə Tsakhmee, “Sani na a ɓaddaɓa wa, nduwa ƙəla niifa nan pak wa?”
20 Səlna fa tsahayini a thləmad Yeeso ɗə, “Ndang ngganda Yahaya tə Mbaptisəma ndəghən thləngga kan a thləmad wa ɓa, nan a tsaho mee, sani na a ɓaddaɓa wa, nduwa ƙəla niifa nan pak wa?”
21 A mbədi tsu ƙənangga Yeeso nafiya mbuwa ƙəkanglang, tə ənkaheeya. Kwamaya hangga ƙəmɗa kanda ana mana hai.
22 Tərgha nggəmangga Yeeso kanda ndəghən, “Damaɗə ɗun pəranggən Yahaya əndi səknun tə əndi na nun. Səfəngya a wiirha, fa termeeya kanda a wal ƙənda, teɓengya a sək pathla, kanda a thleng mərya sə ƙəmɗa kanda a fər laɓar Faara a fa yamiya.
23 Faara nən fər parka a fiya nggalgha tə fərƙəkafek nanda təghən atenna.”
24 Akwasamad ɗi wiina fathlənggini ki Yahaya, tərgha Yeeso katəranggən tsə laɓar Yahaya ahu terɗi ngwagha hai, ndagha, “Kəladma ɗunun ka ƙəladdə a kaheerha? Hwaliiya na dzang na ɓereurha a tsang ʼya fa wa?”
25 Yoo, ƙəladma ɗənun ka ƙəladdə? Nduwa ngwadɗa fa ngwanda fa ya wa? Ai ƙəmɗarha fa ngwaya fa na ngga, na nda tsaurha kwakirəm kutəra.
26 Yoo, ƙəladma ɗənun ka ƙəladdə? Annabi wa? Kəkafek niya pəranggən kun har kalɗə annabi.
27 Yahaya ndəna laɓar Faara chichirethlee hai tə ndaarha, “Iya, thlənɗi tə thləndəna ʼwa ɗə mbee masa, yandi na a takso kwamana kapa na ɓarhaɓa,
28 Niya, pəranggən kun ahu fənayini na heu nggət na nishya mbə yanɗa sə kalgha Yahaya mamnggirha wa, nanən kee yandi na ngguchit ahu kutəryid Faara kalɗa ndən mamnggirha.”
29 Nafiya səkka əndiya heu tə fa thlə tsamngya səndasə kwaman Faara ndəna məməl, ƙəsər kanda ənnanda mbaptisəma yi Yahaya.
30 Amma Farisaya tə fa sən ɗəleewar ngyakhrha, kar nda ɗəfang shilee əndi na mid Faara nang nda kanda, ƙəsər kar nda fa a nangga Yahaya mbaptisəma kanda.
31 Ɗəgha Yeeso mbeeɗə tə ndaarha, “Yoo, tə manda nəm sakh nafiya ƙəshiid weeriya? Na nda ƙəƙən?
32 Na nda ƙəla wundakhnaya na tsaurha a kasu, nanda aah ndan, kanda a ndaarha,
“ ‘Peng ɗan pərəma kunsə
karɗun rəbrha fa,
angɗan amshi mərra kunsə,
karɗun tərha fa!’ ”

33 “Yahaya tə Mbaptisəma ɓa nən ɓa mbə a həb ənnarhami wa, mbə a sa aam inabi wa, amma kun a ndaarha, ‘Nəghən tə ənkaheerha fa!’
34 Wan Niifa ɓa ɗa ɓa, a həbrha, a sarha, kun a ndaarha, ‘Na ɗun ndən tə yakh həbrha tə saarha, pashid fa thlə tsamngya tə fa ɗimiyirha ni!’
35 Nanən kee, nafiya nggəmngga fa tə ndəndəlyid sənda Faara, kanda ƙəl ndaarha nəghən tə ƙəkafek fa.”

Yeeso a minda ki Saminu tə Farisarha

36 Tə Farisarha sə aagha Yeeso ka həb ənnarhami a wuri keeghən ɗə, tərgha kyagha ki tə Farisadɗa hai, tsaukwa hai a həb ənnadɗami.
37 A hu taldiya na nuneefasə mbuwana ən ənadghən ngga, səknən ndaarha na Yeeso a həb ənnarhami a ki tə Farisarha

ɓagha ɓa tə ƙəthlikrha fədeerha na tə wuɗəɓəla fa.
38 Ishgha aman ƙəsərghən təman
sarghən fa, nagha a tərha, tərgha aam
yidghən nagha a tsətsaarha aten sarghən
hai fəɓanggən sarɗi, panggən ɗə tə was
tenggən, ƙəmanggən tə fədeerha na tə
sədghən mbənggən.
39 Nana tə Farisaddi aagha ndən ndagha
ahurghən, “Ana niifɗiya annabi ni kam
səndə tə wunniya, tə ƙəm ndaarha tur
nu wunniya na a tsuwarghən fa ƙəsər tə
ɗimiyirha ni.”
40 Nggəmangga Yeeso ndanggən,
“Saminu, na ˈyasə niya puro,” ndəghən
ƙəm ɗarha, “Mala puruwun.”
41 Ndagha Yeeso, “Niifasə a takkwa
nafiya səri kumarha, tal wuɗəɓəl wurirha
haru tuf, tahadghən ƙəm kumnggit tuf.
42 Pədangna tidghən kanda, tərgha cha-
hanggən nən kanda ɗə ngwad kyab. Yoo,
ahur ndan yanggini nggəm nggən kaan?”
43 Nggəmangga Saminu ndanggən, “Ai
yandi chahang na nda ɗə na hangga.”
Ndanggən, “Nggəmangna məməl.”
44 Kyahar nən thləmad nuɗa ɗə,
ndanggən Saminu, “Nanna nuɗiya? Kyaɗi
kyawa hai fəre wa aam tsab sara wa,
amma ndəghənggi irang ɗə aam yidghən
aten saryina hai, panggən ɗə tə was
tenggən.
45 Sa fufubwa nggi wa, ndəghənggi
ƙəm ka kyani mbəɗa ɓaya malangwa fəb
sarghən wa.
46 Kəmang ngwa tenna tə fədeerha wa
amma ndəghənggi ƙəmang ɗə sarna tə
fədeerha na sədghən mbənggən.
47 Nanən kee niya puroƙən, pat ɗimiyini
keeghən na hangga chahang ndanɗə,
ƙəsər nəghən tə nggəmnda na hangga
yandi chahang nanda ɗə ngguchit ƙəm
nggəmnda ngguchit nən waala.”
48 Tərgha ndangga Yeeso, nuɗi, “Dimiyid
wa chahon ndan ɗə.”
49 Nafini na a həbrha təghən, na nda a
ndangnda ndan, “Wunni yandi ƙəmya na
chahang ɗimiyirha ɗə.”
50 Tərgha ndangga Yeeso nuɗi, “Fər
ƙəkafekkid wa hərwo ɗə ɗuwa ɗə hu
ɗəɗemnggirha.”

8

Fingya nishya takkwanda Yeeso

1 Mənggaha wa na Yeeso a Pər laɓar
kutəryid Faara tala-tala, fatsahayighən na
Kum kap səri a thləmadghən,
2 tə fingya nishya ndəghang nda kanda
hai tə ənkaheeya tə fingya wan haya. A
hur ndan na Mairamu sə nanda aarha
Magdaliya ndəghang nda hai tə ənkaheeya
məd.
3 Tə Yowana nu Kudza tə thlənda Hirdus,
tə Sudzanatu tə fingya hangga ɗangga
kanda sə tə rəfyindan.

Karapu aten tə həfrha

4 Wumna fiyaɓa hangga, nafiya aten
chikrha ɓa, tala-tala kanda a ɓarha
thləmadghən ɓa. Thləghang karapu nən
kanda sə ndəghən,
5 “Na niifasə ɗəgha ka həfrha ɗə, ndəghən
aten wash wiirha, fingya həra nda hai
aten kwamana ishangga fiya hai tərgha
ɗamangga wuɗikkya.
6 Hərgha fingya hai ahu həreng keela hai,
kya nda sə təkna yan faara hai hwara nda
ɗə ƙəsər mbə ləssa suwa.
7 Fingya həra nda pathlang ndakhkya
hai kya nda sə kal wanda farha hai a
pathlang ndakhkini wa.
8 Hərna fingya hai ahu chehweerha hai
na ngga kyanda sə ngga tə chikrha haru-
haru.” Ndanən kee təranggən uradghən sə
ndagha “Yi na tə thləmad səkrha səkƙənən.”

Ten karapu ɗi

9 Fa fatsahaya Yeeso tsahang mee nda
aten karapu ɗiya.
10 Ndanggən kanda, “Nggəmang nda kun
fa na a sən ˈya nun na kutəryid Faara
ahurghən, fingya a mbə tə karapu wa mba
nda sənggən wa, naarha nandan, kanda
mba nda kukwalang hai wa, səkrha ƙəm
sək ndan, kanda mba nda sənggən wa.”

Yeeso pərɗə ten karapu ɗi ki tə həfəddi

11 Ndəghən “Karapu ɗiya nəghən kiya,
Wiirha laɓar Faara ni.
12 Fingya hərgha hai ahu kwamana
nəghən aten nafiya səkka laɓar Faara,
tərgha ɓagha Sheetan ɓa təranggən laɓar
ɗa ɗə ahur ndan amana nda fərƙəkafek na
a wal hərəkrha nda.

13 Yi həreng keela nəghən aten fingya a hərəmna nda sək laɓar Faara nanda thləghən tə hura pəpet, mbə mbəd tsawudghən sə ahur ndan wa, ƙəsər nanda fərƙəkafek yi ɓeena ngguchit, a wal nda ƙəƙərra mba nda kwas kyaharra hai wa.
14 Fingya hərgha ahu ndakhkya hai, ndəna aten fingya səkka laɓar ɗi, ƙəsər nda weeriya tə ɓinda ka ən ƙəshiirha, tə ƙəna tə ən mbəndayirha fa yi ƙəshiid ɗiya thluranggən kanda ƙəsər mbə ˈyasə nanda mbang ənaarha ngga wa.
15 Fingya həf nən ahu chehweerha na ngga ndəna aten nafiya səkka laɓar ɗi, ƙəsghənda ha ngga tə hura tətal, ƙərsa nda na ˈya nda na ngga."

Patilla tsətsəɓa tə təɓa

16 "Mbə niifa sə na njang patilla tsəɓanggən tə təɓa wa, tə ƙəm ɗəfanggən kamu wusəra ɗə wa. Nəm ɗəfang nda a mbəd ɗəfrha na a pəpal ƙəsər ka nafiya na kyarha ɓa na kukwaryirha nda.
17 Mbə ˈyasə na ɓəbee mbuwa kyarha sə wa. ˈYa ƙəm na nggənggəla nən kyarha pəpal ɓa.
18 Kwarama tə sək pathla nun a naarha səkrha a sənunsə niifa na tə ˈya ha nanda chighanggən, yanɗi mbuwa tə ˈya anaɗə a numarha nəghən təghən ha nanda thlang nda."

Man Yeeso tə wanmanggighən

19 Man tə wanmanggighən ɗənda thləmadghən ɗə, wal wanda səla thləmadghən ɗə wa ƙəsər ka hangnda fiya.
20 Ndang ngganda, "muwa tə wanmanggiwa kanda a ƙəshi na mindansə na sa."
21 Nggəmanggən kanda ndəghən "Nafiya na sək laɓar Faara thlənangganda ɗə kanda ni iiya tə wanmanggina."

Yeeso yanang ɗə ɓereu ˈyaara

22 Na fara sə kyanən hur kombuwal hai tə fatsahayighən, ndanggən kanda, "Tama pəm wuri aamɗa ɗə ya." Thlii wiirha nda.
23 Nanda aten wiirha tərangga ɓeena ɗə. Tərgha ɓereu ˈyaara thliigha ɓa, kombuwal ndan takh ɗə a ləghətta tə aama, tərmanda.
24 Ɗənda ɗə thlengganda sə a ɓeena, ndang ngganda, "Paɓa-paɓa nəm a məra!" Thliigha sə yananggən ɓereu ˈyaarɗi tə kuɗəfəlla amɗi nggasa nda hai tip.
25 Ndanggən kanda, "Ai fərƙəkafekkid nun?"
Tərgha tərma nda tə wulteena, na nda a ndangnda ndan, "Wunniya na ɓereu ˈyaara tə aama ɗəfang shilee in?"

Yeeso ƙənang ɗə niifa na tə ənkaheerha fa a Nggarasina

26 Ɗənda mbeeɗə tə wiirha a Nggalili ta Nggarasina ɗə na a pəm wuri aama.
27 Tərnda hai a mii wuri aamɗi, na niifasə tə ənkaheerha fa, kyagha ɓa ahur talɗi hwathla kanda nən fa. Məndaha ˈwawa kal kaɓarha fa wa. Mbə tsaurha a wuri wa ƙəl a mbəd ten kwaya.
28 Nanən Yeeso tərgha huhwagha, fəlgha hai a mbedghən təranggən uradghən sə ndəghən, "Ma njidoyiwa tə nggi Yeeso Wan Faara Amshi? Niya hwan sa a səsenna wa."
29 Thlək nən ndən kee, ƙəsər Yeeso ˈwaɗə teena yanang ɗə ənkaheeɗɗi a ndəkka hai tə niifɗi. Sara hangga na ənkaheeɗɗi naarha ɗəghang niifɗa hai, na fiya ƙənang hai tə wuyiwurra nən ɗahang ɗə ɗangga ənkaheeɗɗi a heeɗə.
30 Tərgha Yeeso tsahang mee nən ha, "Thləm wani ƙən?" Ndəghən, "Hangga." Kəsər ənkaheeya hangga kyangga fa.
31 Na nda a hwanggən a ɗangɗə kanda hu kwaɗaɗə na kuɗimnggən wa.
32 A mbəɗi wu na chiɓət ƙəlengarya sə a lafrha a wumnda, hwanggən nda a kya nda ahur ndan hai, nggəmanggən kanda fa.
33 Tərgha ən kaheeyini ndəghang nanda kanda hai tə niifɗi kyanda hur ƙəlengaryina hai. Tərgha ƙəlengaryini thlii nda sə tə ɗarha kya nda hu wuri aamɗa hai, məra nda sə.
34 Fa laf ƙəlengaryini nanda ənɗi katəragha hai, ɗandan ni wure ɗə na nda a pərghən tala-tala.
35 Tərgha fiya kya nda ɓa ka na ənɗa nda katəragha hai ɓa nda thləmad Yeeso ɓa, ɓanda walghən tə niifɗi ndəkna ənkaheeyina hai təghən tsau a mbedghən kalɗə lukrha fa, ɓa hutenggən ɓa. Tərgha tərmanda.

36 Na nafiya sə ənana Yeeso əndi a yindan thləghanggən nda kanda kwamandi ƙənang nda tə ən kaheeddi.
37 Nafiya Nggarasina kahat hwan Yeeso nda na a ndəkka hai tə kanda, ƙəsər ƙəs həreenga kanda kaan. Tərgha Yeeso ahu kombuwal hai wiigha.
38 Niifdi ndəkna ənkaheeyina hai təghən hwanggənən na a wii nda kyab. Tərgha ndanggən,
39 "Wudu wureda da thlək əndi ənona Faara." Widghən ni hur tala də nagha a thlək əndi ənangna Yeeso.

Wutarad Yayirus tə nuneefa na fara ɓang fa

40 Wunna Yeeso ɓa, fiya hangga hwathlagha ndən fa, ƙəsər nanda a ƙəlaghən fa.
41 Tərgha na niifa sə thləmnggən ni Yayirus mamnda niifa ni a Kən Faara, mbərgha hai a mbed Yeeso hwanggənən a dəgha wuri keeghən də.
42 Na wutaradghən sə tətal huradghən ənadə Kum kap səri a məra. Tərna Yeeso kwamana, fiya hangga a ngyaɓang mbərha fa.
43 A hur ndan na nuneefa sə səsagha yi hurarha kumkap səri fara aten ɓang ndafa hai, ɓəlang də ən hu harghən də ka kaɗa puurha, walwa ƙənda wa.
44 Tərgha kyagha tə man ƙəsərghən tsuwar pəpəshiprha parkwadghənən fa. A mbədi wu fardi na ɓang fa hai tərgha.
45 Ndagha Yeeso, "Wunni tsuwargha nggi fa?" Ngaalangganda, tərgha Mbiturus tə fingya na a thləmadghən ndang ngganda, "Paɓa na fiya hangga na puworha ɓa kanda a ngyaɓo mbərha fa."
46 Ndagha Yeeso, "Na niifa sə tsuwargha nggi fa ƙəsər na səsəmnda sə kyagha də a fanna."
47 Kəlaana nuɗa hai mbə mbang ɓeerha wa, Nduwusgha thləmadghən də nagha fadghən a rəbrha fa, ɓərgha hai a mbedghən pərghənən a mbed fiya na heu əndi nagha ndən tsuwarnən ndən fa tə wal ƙənda wal nən a mbədi.
48 Ndangga Yeeso nudi, "Waana fərƙəkafekkid wa ƙənodə wiu fadwa ahu dədəmnggirha."
49 Ndəghən aten fər laɓara, ɓagha niifa ɓa a wuri ki Yayirus mamnda Kən Faara ndanggən, "Wutaradwa mərdə a səsangna tə maləmndə ɗaɗə wa."
50 Səkna Yeeso ndən, ndanggən mamndədi, "A tərəmna wa furu ƙəkafek kee nən a ƙənda."
51 Nduknən hur wuriɗa də nggəmangwa fiya fa mbusamadghə nda wa, ƙəl Mbiturus, tə Yahaya, tə Yakubu tə ƙəm chin wandi tə man.
52 Fiya aten tərha tə huhwaarha ka məra wutaraddi. Ndagha Yeeso, "Malaman tərha, mərgha wa nəghən a shiirha."
53 Tərgha masangganda yi sarfarha, ƙəsər səndasə mərdə.
54 Ndəghənggi ƙəm ƙəs nən har wandi təranggən uradghən sə ndəghən, "Waana thliu sə."
55 Səsənggən wudgha ɓa thliigha sə, ndanggən kanda fəraman ənnarhami həbgha.
56 Fa nggətyighən wulangga teena kanda. Yi yang thləmarha nən kanda teena a pərang ndan fiya əndi katəragha hai wa.

9

Thlən Yeeso fatsahayighən Kum kap səri di

1 Aah nən fatsahayighən kumkap səri ɗa ɓa, ndanggən kanda, fərangdi səsəmnda kun na a ƙənanggun fiya na tə ənkaheeya tə wan haya ɗəɗamən,
2 tə ƙəm thlən kanda nən ɗaa nda pər laɓar kutəryid Faara, tə ƙənang nda haaya.
3 Ndanggən kanda, "A thliiɗun wirha ma tərɗun səsala, tə yawarha, tə ənnarhami, tə wuɗəbəla, tə ƙəm lukrha səri wa.
4 A ɗəɗun də, wuriɗi ˈwanun kyarha sahai, tsawama sə pa far wuttənun ɓa.
5 Kala nafiya thləwa nanda kun fa, a naɗun a mal talɗi tinid talɗi na sarnun pamandə ka a tsauka ən sakhrha ni a tendan."
6 Thlii nda, wengganda talya hai hangga, kanda a pər laɓar Faara tə ƙənang nda fiya ko a yanggini.

Thləwul ten Hirdus aten Yeeso

7 Hirdus kutər Nggaliliya, səkdə ˈya na a katərarha hai ahu chehweedghən, ƙərəddadən fa kaan, ƙəsər fingya na nda a

ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma ni thleng nanda sə ahu mərra.
8 Fingya ƙəm ndaa nda Iliya ni kyagha ɓa, fingya a ndaarha tal ni ahur annabiya na kaar thliigha sə.
9 Ndagha Hirdus, “Yahaya kyathlangɗi tenggən ɗə, wunni ƙəm mbiya ni a sək ənggini ɗəɗamən atenggən ya?” Nanən kee, midghənsə a na Yeeso nən.

Yeeso həɓang ɗə fiya haru kumnggitghən tuf

10 Wunna fatsahayighən ɓa pərang ənggina nda ənana nda. Tərgha thliigha tə kanda katendan ɗənda ahu tala ɗə nanda aarha Mbatseda.
11 Sənna fiya mbəɗi nən a ɗərha saɗə, mbu samadghən nda. Thlə kandanən fa, pərang laɓar kutəryid Faara nən kanda, ƙənanggən fingya na mindan ƙənda.
12 Yarna fara hai, Kum kap səriɗi ɓaa nda thləmadghən ɓa ndang ngganda, “Kamɗə nanən ya kal fiya na hai kya nda hur tala ɗə ɗanda kaɗa ənnarhami tə mbəd mənda ƙəsər mbəɗi nanəm sə ya mbə fiya sə wa.”
13 Ndangga Yeeso kanda, “Kun tə altennun fəraman ənnarhami kanda lee.” Ndang ngganda, “ˈya na a har nan mburodi ni tuf tə təna səri kee, a mbə nanan kyarha hur tala ɗə ɗan heng ənnarhami fiya ɓa na heu wa.”
14 Həshya ənanda haru kumnggit tuf. Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Ndaman fiya tsawanda hai, wumangganda tendan kumnggit tuf-tuf.”
15 Fatsahayighən tsawangganda fiya hai ƙəla ndanən.
16 Tərgha haranggən mburodi ɗi tuf tə tən ɗi səri, təranggən tenggən talara ɗə, usa Faara nən, kyanggən hai, fəranggən nən fatsahayighən ndəghanggən nda fiya.
17 Fiya na heu ənanda mii nggal nda. Tərgha fatsahayighən wumangganda kwasamadghən kutasya kumkap səri.

Yeeso ndəna Kərəsti

18 Na farɗa sə Yeeso a hwan Faara katenggən tə fatsahayighən a thləmadghən, tsahang mee nən kanda, ndəghən, “Na fiya ndaarha wunni nggi?”
19 Nggəmangganda, “Fingya a ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma, fingya Iliya, fingya ƙəm a ndaarha tal ni ahur annabiya na kaar thliigha sə.”
20 Ndanggən kanda, “Kun tə altennun nun a ndaarha wunni nggi?” Tərgha Mbiturus nggəmanggən ndəghən, “Sani Kərəsti yi Faara.”

Yeeso thləkɗə kwaman səsadghən tə mərrəghən

21 Yeeso yiyang thləmarha nən fatsahayighən, a pərang ndan niifa laɓar ɗi thləghang nən kanda wa.
22 Ndangga Yeeso kanda, “Kəkafek ni, Wan Niifa nən a səsaarha ahar shingya, tə mamnda firistaya, tə ƙəmɗa fasəngya ngyakhrha, nanda a karghən fa, ɓəlang ngganda, a far ɓeena yi mahan nən a thliirha sə.”
23 Ndanggən kanda na heu, “Ana mid niifasə mbu samanna ƙəl karnən altenggən təranggən kaɗidghənsə ka fad ɗathla mbərha fa hai ndənən mbang mbu samanna.
24 Niifa na midghənsə a hərghanggən yiɓədghən nən a ƙəɗeng nda, kala niifa ƙəɗengga yiɓədghən ka nggi nən a wal yibrha mbuwa ngwalarha.
25 Kəmɗa, ma chighang nən niifa a waldə ən ƙəshiid weeriya heu ƙəɗenggən yiɓədghən?
26 Kala niifa niya shiɗang tə laɓarna, Wan Niifa ƙəm nən a shiɗang nda tə ndaarha səngwa ndən wa aɓaɗə hu mamnggitghən ɓa yi Chin tə yi fathləngya Faara tə peɗənda.
27 Kəkafek niya pərang nda kun, na fingya sə ƙəƙət a mbəɗiya mba nda a məra wa, nanda a naa kutəryid Faara tə yindan a məra nda.”

Fatsahaya Yeeso mahan nan nda mamnggitghən

28 Akwasamad ɓeena uvaɗa tə thlək palthɗiya, Yeeso təranggən Mbiturus tə Yahaya tə Yakubu təraa nda wumnda sə ƙəsər a hwan Faara nda.
29 Ndəghən aten hwan Faara, ƙəla nda hai pəmnggən a chim nda fa, lukkighən tsaukwa pəpet nagha ahar yirha.
30 Kula səndəndan sə na nafiya nda səri a thləmadghən, kanda a tsə laɓara təghən. Nafiniya nda Musa ni tə Iliya.

31 Ɓanda thləmadghən ɓa tə mamnggirha, na nda a tsə laɓara tə Yeeso ahu ləghətta ˈya na mid Faara aten mərrəghən a Urshelima.
32 Mbiturus tə fingya na a mbəɗi kanda a ɓeena. Mehen na nda ɓa, tərgha na mamnggitghən nda, tə ƙəmɗa nafini səri ƙəƙət a thləmadghən.
33 Na nafini səri a ndəkrha hai təghən, tərgha Mbiturus ndanggən Yeeso, “Paɓa, nəghən ngga nanəm a mbəɗiya, na chama nan mahan, tal yiwa, tal yi Musa, tal ƙəmɗa yi Iliya.” Səngwa əndi nən a thləkrha wa.
34 Ndəghən a ndikrha kee, ƙəla nda hai hashmbe nggəlanggən kanda. Nggəlangna hashmbiɗi kanda tərmanda.
35 Sək urarha nda hai ahur hashmbiɗi tə ndaarha, “Waana niya wurni, səgha madghən.”
36 Akwasamad sək uraddi, na Yeeso nda ƙət katenggən. Fatsahayighən nggasanda hai titib, a sayiddiya pərangwandan niifa əndi katəragha hai wa.

Kənang Yeeso wee na tə ənkaheerha

37 Ɗalthna mbərha hai, Yeeso tə fatsahayighən tərna nda hai a wumndəɗi, wumngga fiya thləmadghən ɓa hangga.
38 Na niifa sə ahur nafini wumngga ɓa aaghənən ndəghən, “Paɓa ni a hwan sa ƙəlang waana thlarghəna, ƙəsər ndəghənni tətal a harna.
39 Na ənkaheerha tsang hurafa, nən huhwarha, ɗəghanggən hai, nagha fadghən a rəprha fa, nagha miighən ƙəm a hufrha. A fara səmən mbə malang wa ƙəl səsangnən kaan.
40 Hwan ɗi fatsahayiwa a ƙənang ngganda, mbang ngwanda wa.”
41 Nggəmangga Yeeso ndəghən, “Kun nafiya ƙəshiid weeriya fa mbəlfeeya, mani ƙəɗiina fərƙəkafekkid nun? Pa kwandə nəm tsaurha, nggi aten ƙərəsta tə kun? Ɓotəghən wandi kyawa.”
42 Na wandi ɓayi tərgha ənkaheeddi ɗəghanggən hai nagha fadghən a rəpfa. Tərgha Yeeso njaranggən ənkaheedda ɗə, ƙənanggən wandi wuɗanggənən chin ha.
43 Fiya na heu a mbəɗi wulangga teena kanda aten mamnggit tar Faara.

Yeeso nggərdə thlək kwaman mərrəghən

Na fiya heu aten na ənwulteena aten əndi əna na Yeeso, ndanggən fatsahayighən.
44 “A mbəɗandə kun tə pathɗi niya pərang nda kun wa, nanda a fər Wan Niifa ahar fiya hai.”
45 Kanda hwathlang ngwanda numadghən hai wa, ɓəbeng ndan kanda ƙəsər amana nda kukwalang hai. Kanda ƙəm a tərəm tsahang mee aten path ɗiya.

Wunni manggən ahu kutəryid Faara?

46 Tərgha thliigha ngaala sə a pathlang fatsahayighən aten wunni ahur ndan na manggən.
47 Sənna Yeeso numan ndan tərgha ƙəs har wee nən ɓa ngguchit ishanggən a thləmadghən.
48 Ndanggən kanda, “Kala niifa thləgha wanda fa ya ka nggi, nggi thlənən. Niifa thləgha nggi ƙəm, thlənən niifɗi thləngga nggi ɓa. Nanən kee, niifa na ngguchit ahur nun ndəna manggən.”

Niifa mbuwa tsan kun yinun ni

49 Ndangga Yahaya, “Paɓa, na ɗan niifa a ƙənang ənkaheerha tə thləm wa, ˈyaɗang ɗandən fa ƙəsər mbə ahur nəm wa.”
50 Nggəmangga Yeeso kanda, “A ˈyaɗang ɗundən fa wa, ƙəsər niifa mbuwa tsan kun yinun ni.”

Samariyaya ahu tala karnda thlə Yeeso

51 Nduwusna ɓenggən ɓa nən a wutta talara ɗə, ɗəf ɗə teena kaan tə ɗərha Urshelima ɗə.
52 Thlən farha nən a ˈwanda mbee ahu tala ɗə na a chehweed Samariya, ɗa nda ngwang əngya fa a mbəɗi.
53 Amma nafini na a mbəɗi kar thlədghənda fa, ƙəsər səndasə na midghən ɗərha Urshelima ɗə.
54 Tərgha fatsahayighən, nda Yakubu tə Yahaya, ƙəlana nda hai kee, tsahang mee nda Yeeso, “Chinəm, na midwasə aah waarha nan hai a talara njanggən kanda ɗə wa?”
55 Amma kyahargha Yeeso hai yananggən kanda.
56 Ɗənda hu taladə tə səmən.

Nafiya mahan na mindan mbusamad Yeeso

57 Kanda aten wiirha ahu kwamana,
ndangga niifa Yeeso, “Niya mbu samadwa
kala mbərha na a ɗərha saɗə.”
58 Nggəmangga Yeeso ndəghən, “Tsar-
waya tə kwandan sə, wuɗikkya tə
ƙəndan sə, amma Wan Niifa mbə mbəd
məndəghənsə wa.”
59 Ndanggən niifa pak, “Mbuwu
samanna.”
Amma nggəmangga niifɗi ndanggən,
“Paɓa, malee ˈwan ɗi pang nda pəpa.”
60 Ndangga Yeeso, “Malang mərya pang-
gan nda mərrəndan, sa ƙəmɗa ɗuwa ɗə ɗa
pər laɓar kutəryid Faara.”
61 Na niifa sə ƙəmɗa ndanggən Yeeso,
“Paɓa, niya mbu samad wa, malee ˈwan ɗi
ndang nafina wiiɗi.”
62 Ndangga Yeeso, “Kala niifa katərangga
huɗarha hai, anaɗə a ƙəlarha samarha ɗə,
məməl wa tə tar kutəryid Faara wa.”

10

Yeeso thləndə nafiya kumggit məd kap səri

1 Akwasamad yanɗiya, chinəm wurɗə
nafiya kumnggit məd kap səri, thlən kanda
nən səri-səri, a ˈwanda mbeeɗə, ɗənda hu
talya ɗə ɗəɗamən na ndəghən nggi a ɗərha
saɗə.
2 Ndanggən kanda, “Hathla sə hangga
fa taryighən ƙəɗin nda. Nanən kee,
hwanama tə heerha puwanggən fa hathya
ɓa, hathlangganda sə.
3 Nanən ya, weema niya thlən kun ƙəla
wan chaukhraya ahur məmereeya ɗə.
4 A tərɗun wuɗəɓəla, tə ənnarhami, tə
pakhma wa. A mbəɗɗun hai ka nda ˈya
tə niifa a kwamana wa.
5 Kala minda kyanunsa hai, ndama,
‘Koomaa, nafiya wuriɗiya!’
6 Ana nggəm nda sə afad nafini ahur
mindəɗi, ngwa tsaukwa parkad nda ənnun
ahur ndan, a mbə kewa nən a nggəra
thləman nun ɓa.
7 Tsawama ahur mindəɗi, kala ˈya
ɓangnda kun ɓa ənamami. Tə taara kamɗə
teng thləthlən ndəghən nda, ma naɗun a
kya wure-wure wa.
8 Kala tala kyanun sahai a thlənda kun
fa, kala ˈya ɓangnda kun ɓa ənamami.
9 Kənaman haaya ahu talɗi, ndanggən
nafini kutəryid Faara nduwusɗa ɓa tsau tə
kun.
10 Kala tala kyanun sahai a thləwa nda
kun fa wa, kyama tə kwamangya, ndon,
11 tənid talnun tsauka a fad sarnan pang
ɗan ndən kun hai. Kəl a sənunsə kutəryid
Faara ndusang ɗə kun fa.
12 Niya pəranggən kun a far ngwala
ƙəshiirha na Saduma haɗang nda Faara fa
ma tal ɗiya.

Talya malangwa ɗimiyid ndan

13 “Kawa Koridzin! Kawa Mbatseda!
Ənwulteena ɗəɗamən ənanda ahur nun
ndəghən ənanda a Taya tə Saduma, kam
ˈwanda teena malang nda ɗimiyid ndan,
kalnda kukwasharya fa tsawa nda hai, na
nda a irang fishe fandan fa.
14 A far ngwala ƙəshiirha, na Taya tə
Saduma haɗang nda Faara fa ama kun.
15 Sa ƙəm Kafarnahum; tamngga
ndaarha, nanda a mano a talara wa? Awo!
Na ɗərha hu hwanga ɗə.
16 Kala niifa səkka kun, nggini səknən,
niifa kargha kun nggi karnən, kala tə
karrəna, karnən niifɗi thlængga nggi ɓa.”

Wutta kumggit məd kap səri ɗa ɓa

17 Nafini kumnggit məd kap səri ɗi
wunda ɓa tə wutsəfayirha fa, ndang ng-
ganda Yeeso, “Chinan, kahat tə ənkaheeya
nanda sək kan a ndangɗan kanda kyama
sə ahu thləm wa!”
18 Ndangga Yeeso kanda, “Na ɗi Sheetan
mukɗa hai a talara ƙəla kyatta ˈyaara.
19 Kama thləmarha hai, fərang ɗi
səsəmnda kun na a ishanggun huthlingya
hai tə ngərɗaya, nun a kal fa mbəlfeeya
mba nda nang ˈya kun fa wa ko ngguchit.
20 Ma tsəɗun wutsəfayirha nanən ya
ka səkna ənkaheeya kun wa, ənama
wutsəfayirha fa ƙəsər chirethleng nda
thləm nun hai a talara.”

Tək Yeeso mbəndafa

21 A sayiɗɗiya ləghəɗɗə tə mbənafarha fa
a fad Səsəna tə peɗənda, ndəghən, “Usaɗi
sa Pəpa, china yi talara tə hweeɗe, ƙəsər
ɓəɓengna tur ængginiya a Fasængya tə fa
hutengya, kyaɗang nan wundakhnaya
nəghən kee Pəpa, ƙəsər ənɗiya ndə
kamogha.

22 Pəpa fəreɗə ˈya na heu, mbə niifasə səngga wanɗi wa ƙəl chin kee, tə ƙəmɗa tə səngga wunni chin ɗi, ƙəl wanɗi tə niifa na mid wanɗi kyaɗanggənən."

23 Kyahargha thləmad fatsahayighən ɓa, ndanggən kanda katendan, "Kun nun tə parka katərana ənggina hai ya a yinnun!

24 Niya pəranggən kun, annabiya tə kutərya hangga mindan sə na ənɗi nun a naarha nanən ya, nawa ndan wa, tə ƙəm sək ənɗa nda nun a səkrha ya, səkkwandan wa!"

Wunni tulat na?

25 Na niifa sə tə sən ɗeleewar tə chireelth na Musa, ishgha sə ƙət nən a ƙəƙərang nda Yeeso. Ndanggən, "Mala, ni naarha ƙən na a wal yibrha ni mbuwa ngwalarha?"

26 Ndangga Yeeso, "Mani chirethleng nanda hai ahur ɗeleewar ɗi? Na karataghən ƙəƙən?"

27 Nggəmanggən, "Nggəmu Chinəm na Faara tə hurwa heu, tə yiɓəd wa heu, tə kanglanggid wa heu, tə huten wa heu. Nggəmu tulat wa ƙəla alten wa."

28 Ndangga Yeeso, "Nggəmangna məməl, əno kee na wal yibrha."

29 Kamshiɗiwu, na midghənsə na hərghanggən fadghən tsahang mee nən Yeeso, "Wunni tulat na?"

30 Nggəmangga Yeeso tə laɓara, "Na niifa sə thliigha a Urshelima ɗənən Djariko ɗə, mukka ahar fa thlee kwamangya fa hai, ɗəkƙənda ƙəɗanggan nda hai tawalth, malghən nda a pathlang yibrha tə məra.

31 Na firis sə tərgha kwaman ɗi, ɓa walghən kalth mbərgha ɗə tə man patu.

32 Na tə Lawirha sə ƙəm tərgha kwaman ɗi. Na nən ndən kalth, ndəghən nggima mbərgha ɗə tə man patu.

33 Na tə Samariyarha sə tərgha kwaman ɗi, ɓa a walghən kalth, haɗanggən fa.

34 Ɗəgha thləmadghən ɗə, tsaɓang wundədghənən ɗə tə aam annab, irang fəɗeerha nən sə, ƙənanggən nən. Təranggən a ƙəsər kwarghən sə ɗəgha təghən a ƙən rongya ɗə.*

35 Ɗalthna mbərha hai haranggən wuɗəɓəl wurirha sə səri fəranggənən tə mindəɗi, ndanggən, 'Kəlee niifɗa ha ya ˈya ɓəlangna heu a kwasamad ənɗi furo ni ya, a wuɗɗiɓa ɓa ɓani nggeroƙən ha.' "†

36 Tərgha Yeeso ndanggən, "A hur nafini na mahan ya, wunni tulat kamshiɗi mukka ahar fathlee kwaman nggina fa?"

37 Ndangga tə səndəɗi, "Niifɗi haɗangna niifɗa fa, ndəna tuladghən." Ndangga Yeeso, "Ɗuwaɗə a əno kee."

Yeeso weng ɗə tala Marthla tə Mairamu

38 Yeeso tə fatsahayighən kanda aten wiirha, ɓa kyarha hu tala hai, na nuneefa sə thləmnggən ni Marthla. Thləghənən fa a minda keeghən.

39 Na wanman Marthla sə, thləmnggən ni Mairamu, ɓagha ɓa tsauka hai a thləmad Yeeso ndəghən a kang thləmarha fa.

40 Marthla ƙəm tar ənnarhami tərang ɗə tenggən ɗə. Tərgha ɓaa thləmad Yeeso ɓa ndanggən, "Paɓa, mba naghən wa yina wanmana maleɗə tar ənnarhami fa katenna? Ndang ɓagha ɗee sə lee."

41 Ndangga Yeeso, "Marthla! Marthla! Sa a ƙətələng fadwa fa aten fingya əngya hangga.

42 ˈYa tətal ni kee nanda kaɗaarha, Mairamu wurɗə ˈya na ngga, ƙəsər mbə niifa sə na mbang thlang a harghən wa."

11

Tsahad Yeeso ha aten hwan Faara

1 Farɗa sə, Yeeso a hwan Faara a mbərha. Ngwalanən, tərgha tal ahur fatsahayighən ndanggən, "Paɓa, tsahang kwaman hwan Faara kan ha, ƙəla tsahangna Yahaya tə Mbaptisəma fatsahayighən ha lee."

2 Ndangga Yeeso, kanda, a naɗun a hwan Faara ndama,

"Chinəm na a talara, *
a chilɓi thləm wa nəm ha,
kutəryid wa ɓagha ɓa.†

3 Fərang ənnarhami kan yi weeriya tə yi ɓengya na ɓayi.

---

* **10:34 10:34** Kən rongya, Kən hunaarha nəm tiirha † **10:35 10:35** Pene: wuɗəɓəl tə ra pathlarha yi paara tal

* **11:2 11:2** Fingya ɗeleewarya na nda tə, † **11:2 11:2** Fingya ɗeleewarya ɓagha ɓa. ˈYa na midwa a ənaghənan hu ƙəshiirha ƙəla nanda a ənaarha a talara

4 Chahang ɗimiyin nan kandə, ƙəla nan
chahanggən fingyaɗə ənangga ɗimiyirha
kan fa. A ɗənna tə kan ahu ƙəƙərra ɗə wa."
5 Nggərgha Yeeso ndangnda fatsa-
hayighən, "Ndam tal ahur nun nəghən tə
pashirha, ɗəgha thləmadghən ɗə a manad
fəɗigrha ndanggən, 'Wayee əne kumad
mburodi ha mahan lee.
6 Kəsər, na pashinna sə ɓaa ɓa ka wiirha
tərɗa hai a kyana nanən ya. Kəmɗa mbə
ənnarhami sə a har na wa.'
7 Tərgha, andam pashiddi kaɗagha ku-
marha a harghən, nggəmngga ɓa a ƙən
ndəghən, 'A ɓillanna nggi wa. ˈWaɗi
teena changɗi kwatminda, kan tə wang-
gina hunaɗan hai, mbi mbang thliirha sə
furo ˈya ni wa?'
8 Niya ndangnda kun, a mbə a thliirha
sə fərang ˈya nən ka tsaunən pashidghən
wa, nən thlid sə fəranggən tə kurmi na
midghən. Kəsər pashidghən ƙəswa shilee
ndən tə hwandəɗi hwanang nən wa.
9 Niya ndangnda kun, hwanama nanda
fərang kun. Kaɗama nun a waala. Nama a
ɗək kwatminda, nanda inanggən kun hai.
10 Kəsər kala niifa hwangga, nanda a
fərang, niifa kaɗagha ƙəm nən a waala.
Kəmɗarha kala niifa ɗəkka kwatminda
nanda inanggən hai.
11 Wunni ahur nun, a hwanang
wanggən təna fərang huthne nən?
12 Tə ƙəm a hwanang wanggən nggal
ɗiyarha fərang ngərɗarha nən?
13 A tsauɗə, kun na fa mbəlfeeya sənɗun
ˈya nun fərangnda wangginun əngya na
ngga, sakwata chinun a talara, nən fər
Səsəna tə Peɗənda a nafiya na hwanda."

Yeeso tə Mbaˈaldzabul

14 Yeeso ƙənangɗə niifa ƙənangna
ənkaheerha miighən, hərəmna ənkaheeddi
kyarha sə a fadghən, katəranggən ndikrha
hai. Tərgha fiya ngwagha hai na
ənwulteena nda.
15 A mbəɗi na fingya nafiya sə ndaa
nda, "Mbaˈaldzabul ni kutər ənkaheeya
fərangga ngyakhad ɗiya yi kyang
ənkaheeya sə?"
16 Fingya sə na mindan sə ƙəƙərangganda
Yeeso, ndang ngganda, a əna ənwulteena
nən kyadgha ndaarha na Faara təghən ha.
17 Tərgha Yeeso walang ɗə numan ndan,
ndanggən kanda, "Kala kutəryirha ɗəkka
hai səri, nanda yanda tə ndan, kutəryiddi
mbə isha wa. Nəghən kee ƙəm a ɗək wure
hai səri kanda a yanda, wuriɗi nən weela
ɗə.
18 A ndək Sheetan hai mbədghən səri,
nən yan altenggən, ƙəƙən na kutəryirha
ɗərha mbeeɗə? Nduwun tə ngyakhrha
Mbaˈaldzabul ni kyangnda ənkaheeya sə.
19 Anaɗə tə ngyakhrha Mbaˈaldzabul ni
kyang ənkaheeya sə, fa tsahayinun wu? Tə
ngyahad wun nanda kyang nda sə? Fa
tsahayinun ni ngwang kumarha kun sə
aten yanɗiya.
20 Anaɗə tə səsəmnda Faara ni kyang
ənkaheeya sə, tsauɗə kutəryid Faara ɓaɗə
thləman nun ɓa.
21 Niifa na kanglang, a ngwaɗa fa
ngga, ndəghən a ƙəla wurighən ha, kari
wurighən mbə ˈya sə walghən wa.
22 Aɓad niifa ɓa ƙəm kalgha ndən
mu kanglanggirha, harghənən yanda,
ɗəghanggən hai, thlanggən kari yandəɗi
mbərsanən sə, tərgha ndəghanggən kari
ɗaɗə thlang nən.
23 Niifa mbuwana midghən nggi, nəghən
a tsan nggi. Niifa ɗewa sə wumndəghən, tə
waleng nda ni ɗə."

Wutta ənkaheerha tə imənda ɓa

24 "A kyad ənkaheerha sə tə imənda a
fad niifa, nən naarha wiirha hai a mbəəya
mbuwana aama sə ka a wal mbəd yibrha
nən. A walwa wa, nən ndaarha, 'Ni wutta
wuri ɗa ɗə kyani sa ɓa.'
25 A ɓaɗa ɓa waldə wuriɗi ngwangnda
ɗə, tangsangnda wuriɗi ngga,
26 nən a wutta ɗəgha ngwangnda
ənkaheeya ɓa məd kalgha ndən
mbəlfeerha, ɓaanda tsaurha a mbəɗi.
A kwasamadghən, tsawud niifɗiya
səssadghən nən kal yi kaar."

Parka yi ƙəkafek

27 Na Yeeso a thlək əngginiya, tərangga
nuneefa uradghən sə a pathlang fiya
ndanggən, "Tə parka ni nuɗi nggətgha sa,
har ƙəronən sə ya!"
28 Nggəmangga Yeeso ndanggən, "Haˈi
nəghən kee, amma parkayirha kaldə

tsaurha afad nafiya na a sək laɓar Faara, kanda na taara sə.”

Mid fiya sə na ənwulteena

29 Na fiya aten chik ɓaarha thləmad Yeeso ɓa, ndəghən, “Nafiya ƙəshiid weeriya fa mbəlfeeya ni. Na mindansə a kyaɗang ənwulteena nda kanda, mbə ənwulteena sə nanda kyaɗang kanda pak wa ƙəl yi Yunana.
30 Kəla tsauna Yunana ənwulteena a nafiya Nineba, Wan Niifa ƙəm nən tsaurha kee a nafiya ƙəshiid weeriya.
31 A far nggwala ƙəshiirha, kwatamnda man ki pəlasarya, nən a thliirha ɓa heu tə nafiya ƙəshiid weeriya, kyaɗang ndaarha nən kanda ənawun məməl wa. Ɓaghən ɓa a mbərha na inggun ka ɓagha sək sənda Sulemanu. Nanən ya kulo niifa kalgha Sulemanu a mbəɗiya.
32 A far nggwala ƙəshiirha, Ninebaya nanda a thliirha sə tə nafiya ƙəshiid weeriya kyaɗang ndaarha nən kanda ənawa nda məməl wa, ƙəsər kanda malangnda ɗimiyindan, ka laɓar Faara thləghangna Yunana kanda. Nanən ya, kulo niifa kalgha Yunana a mbəɗiya!”

Kukwaryit farha

33 “Mbə niifa sə na njangnda patilla ɓəɓenggən wa, nduwa tsəɓanggən tə təɓa. Kəl nən ɗəfang nda a pəpal na a kya niifa ɓa, na kukwaryirha nən.
34 Yirha ndəna kukwaryit farha, ana yidwa kanglang hai, fadwa na heu nən naarha tə kukwaryirha. A mbə yidwa kanglang wa, fadwa na heu nən naarha hu wula.
35 Kulo sa hai, kukwaryirha nana təghən mbə wulani wa.
36 Ana fadwa na heu tə kukwaryirha, mbə mbərha sə na tə wula wa, fadwa na heu nən njaara hai, ƙəla na kukwaryit patilla ənaarha.”

Yeeso yanangɗə Farisaya tə Fasəngya ngyakhrha

37 Ngwalana Yeeso laɓara, tərgha tə Farisarha mbu Yeeso nən wuri keeghən ɗə ka həb ənnarhami ɗə. Ɗəgha Yeeso ɗə tsauka hai a həb ənnadɗa mii.
38 Kəla na tə Farisadɗa hai katərang Yeeso həbrha hai kula tsaɓang harghən ɗə wulangga teena.
39 Ndangga Chinəm, “Kun Farisaya, nun tsaɓang ƙəsər tafarha ɗə tə ɗengnda nagha hur nun lələgɗa tə hukrha tə mbəlfeerha.
40 Nurya kee, mbə Faarani ənagha ƙəsərɗi tə hurɗi wa?
41 Amma fərama ˈya na a har nun a fa yamiya, ˈya na heu na yinun nən naarha tsətsaɓaɗə.
42 Kawa ma, Farisaya! Nun fərangnda Faara tal ahu kum shi chimbee tə fingya shi kyahangya na heu. Malanggun tar ƙəkafek tə nggəmnda Faara. Tur ənggina niya kamngga ənon, kamngwa malanggun fingya wa.
43 Kawa ma Farisaya! Na minnun sə a fərang mbəd tsaurha nun kun na ngga ahu Kən Faara tə ƙəmɗa nagha fiya a ndang ˈya kun ahu kasu.
44 Kawa ma! Nuwun ƙəla kwat mərya na fiya a wiirha atenggən ka yamid sənda.”

45 Tərgha niifa tal ahur Fasəngya ngyakhrha, ndanggən Yeeso, “Mala, a ndanna kee, ˈyarna kan ƙəm!”
46 Nggəmangga Yeeso ndəghən, “Kawa ma kun Fasəngya ngyakhrha! Fərang rəfrha nun fiya na haghən, kun tə alten nun ˈwawun tsuwarghən fa tə wan haara tal a thlar kanda nun wa.
47 Kawa ma, tənɗun ten kwaya na nggəngga ka a mananggun annabiya Faara, ɓəlangna chichiyinun kanda ɗə.
48 Kun tə alten nun naɗun ndən, ƙəmɗa nggəmɗun fa tə ˈya ənana chichiyinun. Ɓəlangganda annabiya, kun ƙəm tənanggun ten kwayindan.
49 Nanən kee, ndən ndana sənda yi Faara, niya thlənang annabiya kanda ɗə tə Fatsahaya, nanda a ɓəlang fingya, səsangganda fingya.
50 Tsaunən kee, na Faara a ngwang kumarha nafiya ƙəshiid weeriya aten ɓəla, ɓəlang na nda annabiya ɗə na heu, ka katəra ƙəshiirha.
51 Ka aten far Habila ɗəgha hu yi Dzakariya ɗə ɓəlang na nda a pathlang mbəd sataka tə mbərha na Tsətsaɓa ɗə ahu Kən Faara. Niya pəranggən kun nanda a ngwang kumarha nafiya ƙəshiid weeriya

ƙəsər ka nafini na heu ya.
52 Kawa ma, Fasəngya ngyakhrha!
Kəsɗun ən cha kwatmin sənda ha.
Kun tə alten nun kyawun sadə wa,
malanggun fiya na mindan kyarha sa ɗə,
kya nda ɗə wa."
53 Malangna Yeeso mbəɗi,
Fasəngya ngyakhrha tə Farisaya
katərang ngganda tsandəghən hai,
na nda a dzaramnggən tə tsakh miiya.
54 Na mindansə ɗəfang takthleera nda ka
a thlək ˈya nən mbuwa məməl.

12

Yiyi thləmarha aten thlərɓuyid Farisaya

1 Wumna fiya ɓa hangga har kanda
ishang ndan hai, katərangga Yeeso tsə
laɓara ˈwan tə fatsahayighən, ndəghən,
"Kwarama tə mehen Farisaya ndəna
thlərɓuyirha.
2 Mbə ˈyasə na nggənggəla mbuwa
inɗadə wa, tə ƙəm mbə ˈyasə na ɓəbee
mbuwa kyarha pəpal ɓa wa.
3 Kala ˈya thləknun ɓəbee na fiya səƙən
a pəpal, ˈya thləknun ƙəƙəɗak nanda a
kalmiighən ɗə səkƙəna fiya.

Faara ndən kamngga a tərəmnggənəm

4 "Niya ndang kun shayina, a tərəmɗun
nafiya na a ɓəl farha wa, a kwasamaddi
ɓəlang na nda, mbu ˈyasə nanda naarha
ɓal wa.
5 Niya pərang niifa kun nun tərəmnda,
tərmama Faara na tə səsəmnda ɓəlang nda
farha, a kwasamadghən muwanggən ahu
hwanga ɗə. Kəkafek niya pəranggən kun
tərmama Faara!
6 Mbəna nda heng wuɗikkya ɗə tuf pene
səri wa? Ko tətali ahur ndan mbəɗangwa
Faara wa.
7 Ko was tengginun ni ma nəghən
thləthləɗa. A tərəmɗun wa, ƙəsər kalɗun
wuɗikkya kaan!"

Kyad sənda Kərəsti a mbed fiya

8 "Niya ndang nda kun, kala niifa
ndagha səndə nggi a mbed fiya, Wan Niifa
ƙəm nən a ndaarha sənɗa ndən a mbed
fathləngya Faara.
9 Niifa ƙəm ndaarha səngwa nggi wa a
mbed fiya, nggi ƙəm ni ndaarha səngwi
ndən wa a mbed fa thləngya Faara wa.
10 Kala niifa na thlək pathla mbuwa
ngga aten Wan Niifa na nda cha-
hanggəndə. Amma niifa sargha Səsəna tə
Peɗənda mba nda chahanggən ɗə wa.
11 A ɗən nda tə kun a mbed mamngya
Kən Faara ɗə, tə fa ngwa kumaya, tə
kutərya, a ɓilladun tə kwamana nun a
kyang altennun sə wa, ko tə pathla nun a
nggərang kanda səwa.
12 Kəsər Səsəna tə Peɗənda nən a tsahang
ˈya kun ha kamngga a thləwun."

Karapu aten nur təƙəna

13 Tərgha niifasə ahur fiya ndanggən
Yeeso, "Mala, ndang wan mana fəre yina
langaarha nən malang na məra chinan
kan hai."
14 Tərgha Yeeso ndanggən, "Kaiya wayee,
wun ɗəfegha tə ngwa kumarha, ni ɗək
langaarha?"
15 Tərgha ndanggən kanda, "Kwarama
fa, nama inggun tə ˈya na ɓarha ɓa tə kwit
hura, ƙəsər yiɓəd niifa kalɗə ən ƙəshiirha."
16 Fərang karapu nən kanda ndəghən,
"'Wad tə ƙəna naarha sə walgha ənnarhami
ahu hedghən kaan.
17 Ndagha, 'Mbə mbəd ɗəf ənnadɗami sə
kyana wa. Mani naarha?' "
18 "Ndəghən, 'Yoo! Səndi ˈya niya naarha.
Niya fəlang ɓiriukina ɗə ya, tən fingya ni
na məmanggən, iranggi ənnannami sa hai
tə karinna heu.' "
19 Ndanggi altenna, "Kai! Na əngyasə
na nggəngga tə ənnarhami ɗəfangna ɗə yi
huraya hangga. Yiɓu, həɓu, saana tək
mbənda na fa."
20 "Amma Faara ndanggən, 'Sa nura! A
fədigdi ya na nda a kaɗa yiɓədwa. Karidi
ɗəfangna ɗə ya nən a tsaurha yi wun?' "
21 Ngwalangga Yeeso pathdiya tə
ndaarha, "Nən tsaurha kee tə niifa
wumangga ƙəna hai a altenggən, amma
a mbed Faara tə yaminni."

Ndangga Yeeso fatsahayighən ma ɓilladun wa

22 Ndangga Yeeso fatsahayighən, "Niya
ndang nda kun, a ɓilladun tə yiɓəd nun,
tə ˈya nun ənnarhami, tə ƙəm ˈya nun kala
fa wa.
23 Kəsər yibrha kalɗə ənnarhami, farha
ƙəm kalɗə lukkya.

24 Kəla man wuɗikkya lee! Mba nda həfrha wa, mba nda hathla wa, mba nda tə ƙən ənnarhami ko ɓiriukya wa, ko nanən kee na Faara fərang ənnarhami kanda. Səngunsə mamnggit nun kalɗə yi wuɗikkya wa?
25 Wunni ahur nun aten ɓilladghən na mbang chik ɓenggən, ko yi ɓeena tal ahu ƙəshiirha?
26 A mbun a mbang ənа ˈya ngguchit ƙəla yanɗiya wa, ƙən nun ɓillarha aten fingya əngya na mid nun?
27 "Kəla man fid ɗəfya na nda tsərha. Mba nda na taara, ko pu kaɓarha wa. Nanən kee, niya ndang nda kun, ko kutəra Sulemanu tə mamnggitghən ˈwa wa ngwarha fa ƙəla tal ahur ndan wa.
28 Ana Faara a ngwang nda hwalirha fa na a hee kiya, hwalirha nasə aweeriya, a ɓinda ƙəm njigha ɗə, sakkwa kun nən ngwang kun fa? Kun fa yamid fərƙəkafek!
29 A naɗun a numarha aten ənnarhami ko ən sarha wa, ma ɓilladun aten ənggini ya wa.
30 Nafiya səngwa Faara na nda kaɗa tur ənggini ya, amma Chinun səndə ˈya na minnun.
31 Kun nggi kaɗama kutəryid Faara, ənggini na heu ƙəmya nən fəranggən kun.

Tsaharhaha aten ɗəfrha ƙəna ɗə a talara

32 "Kun chiɓrha na ngguchit, a tərəmɗun wa, ƙəsər Chinəm nən a tək mbəndafa a fərang kutəryidghən nən kun.
33 Heeman ˈəngginun ɗə na heu, fərang wuɗəbəlghən nun fa yamiya. Ɗəfaman ƙəna altennun ɗə mbuwa ngwalarha, ƙəna mbuwa səbrha ɗə a talara, mbərha mbuwana ngaara kyarha ɗə ɗəgha tərang, tə mbərha mbuwana məmemngya səɓang ɗə.
34 Kəsər mberha na ƙənawa sə, ndəna mbəd numad wa."

Ngwama fa ka wutta Yeeso ɓa

35 "Ngwama fa ka taara, patillan nun njinji.
36 Tsawama ƙəla mafaya na ƙəla turi ndan fa na wutta ɓa ahu wutsəfayid kakhrha. A Wuddə ɓa ɗək kwatminda nən, nanda inanggən hai wet.
37 Nən naarha ngga a fad mafayini a wud turi ndan ɓa, a ɓaɗə wal kanda a ƙəlarha ka taara. Niya ndang nda kun, nən a kalang kaɓadghən hai kal yi taara nən, ndanggən kanda tsawama hai, fərang ənnarhami nən kanda.
38 Nən naarha ngga a fad mafayini a wud turi ndan ɓa a manad fəɗigrha, ko ahar tsar aɓaɗə wal kanda nggungwa fa."
39 Nggərgha Yeeso thləghang karapu kanda, ndəghən, "A sən ture sayiɗɗi na ngaara a kyarha wuri keeghən hai, mbə malang nda kyagha sa hai wa.
40 Kun ƙəm tsawama nggungwa fa, ƙəsər Wan Niifa nən a wutta ɓa a sayiɗɗi səngwa nun sə."

Wunni mafarha na tə ƙəkafek?

41 Ndagha Mbiturus, "Paɓa, karapu ɗiya aten nan ənana nan wa, nduwa aten fiya na heu wa?"
42 Nggəmangga Chinəm ndəghən, "Tsawama ƙəla mafaɗɗi na tə ƙəkafek na ndəndəl ƙəm, ɗəfangna turighən aten mafayighən, na fərang ənnarhami kanda a sayiɗɗi kamngga.
43 Nən naarha ngga a fad mafaɗɗi ɓana turighən walghən a ənа targhən məməl.
44 Kəkafek niya pəranggən kun, nən ɗəfang mafaɗɗi aten karidghən na heu.
45 Amma a ndang mafaɗɗi altenggən, 'Turina ɓawaɓa wet wa,' tərgha katəranggən ɗək mafaya nishya tə həshya, kyagha hu həbrha hai tə sarha nagha a tərang teena.
46 Turi mafadiya nən a wutta ɓa a fara sənngwanən sə. Turiɗi wu nən ɗəkƙən kaan wumanggən tə nafiya na ɗimi."
47 "Mafaɗɗi səngga ˈya na mid turighən a ənagha, amma ngwawafa wa, tə ƙəm ənawa ənɗi ndang nanda a ənagha wa, na nda a tsaɗaghən kaan.
48 Amma niifa səngwawa sə, a naɗə ˈya kamngga a tsətsəlghən nda, na nda ɗəkƙən ngguchit. Kala niifa fərang nda ˈya hangga, na nda kaɗa ˈya hangga a harghən. Niifa fərang nda ˈya hangga kaan, nanda kaɗa ˈya hangga a harghən kaan."

Labar Yeeso nən tsahang fiya hai

49 Tərgha ndagha Yeeso, "Bani hu ƙəshiirha ɓa tə ngwa kumarha na ƙəla waarha. Ana nggəmndəna ni kam njang nda ɗə!

50 Na mbaptisəma səsaarha sə na nda a
əneerha, ɓilladɗi kaan na a əneeƙən nda!
51 Tamnggun ndaarha ɓang ni tsawud
ɗəɗemnggirha ƙəshiirha ɓa wa? Awo! Niya
ndang nda kun, ɓaniɓa tə tsakhrha hai.
52 Nanən ya, ahu wure tal nafiya tuf
nanda tsakhrha hai pəmnggən səri, nafiya
mahan a tsan nafiya səri, nafiya səri ƙəm a
tsan nafiya mahan.
53 China nən tsan wanggən. Wanɗi ƙəm
nən tsan chin. Man nən tsan wutaradghən,
wutaraddi ƙəm a tsan man. Thlaɓərra nən
tsan nu wanggən, nu wanɗi ƙəm nən tsan
thlaɓərghən."

Sənda ˈya na mid Faara ənana ahu ɓengginiya

54 Tərgha ndanggən fiya, "A naɗun
hashmbe a man həmnda faara ɓa, nun
ndaarha 'Na ˈyaara ɓayi,' ɓagha hai.
55 A na ɓereurha ɓayi manki pəlasarya
ndon 'Na ƙərta a naarha sə', tərgha
naghasə.
56 Fa thlərɓuya! Mbangɗun sənang
kyaharra mbərha hai na a hweeɗe tə
fərakh-amshi, amma sənda ən ɓengginiya
sənggundun wa.

Taksaman Pathlang nun

57 "Mani mbuwa nun numarha ənaˈya
nun na ngga kun tə alten nun?"
58 Ndagha Yeeso, "Kəla ndam, a huhwad
niifa sa, kaɗu kwamana na a tangsang-
gun pathlang nun a kwamana. A karna
fa, ɗənən təsa a mbed tə ngwa kumarha
ɗə. Tə ngwa kumarha ƙəm nən fərang sa
wan səsalya. Wan səsalya ƙəm na nda
muworha ƙəndə.
59 Niya ndorha, mba kyarhaɓa wa ƙəl
tiina ənɗi kyo nanda heu."

13

Malaman ɗimiyin nun amanun məra

1 Nanən ya fingya sə a mbəɗi, pəranggən
nda Yeeso laɓar Nggalilaya ndana Mbi-
latus a ɓəlang ngganda kanda. Tərgha
sodjaya ɓəlangganda nafini a farɗi nanda
a fər satakh ndan a Faara.
2 Nggəmangga Yeeso kanda, ndəghən,
"Ka ɓəlang nanda Nggalilayini kee, tamng-
gun ndaarha kalnda fiya na heu ɗimiyirha
a Nggalili wa?
3 Awo! Niya pəranggən kun, a malang-
gun ɗimiyid nun wa, kun na heu nun a
məra ƙəla kanda.
4 Nduwa ƙəm, ƙəla nafini na kumkap
uvaɗaɗi chana təndəɗi na dzang a tendan
hai a Siluwan, ɓəlanggən kanda, tamggun
ndaarha kalnda fiya na heu a Urshelima
ɗimiyirha wa?
5 Awo! Niya pəranggən kun, a malang-
gun ɗimiyid nun wa, kun na heu nun a
məra ƙəla kanda."

Karapu aten shiɓarha mbuwa nggətta

6 Tərgha Yeeso fərang karapu nən kanda,
ndəghən, "ˈWad niifa naarha sə na tə
shiɓarha ahu hedghən, ɓagha ɓa ka a ɗakh
wanggənən hai, walwa ko tətal wa.
7 Tsaunən kee, ndanggən niifɗi na a ƙəla
hedɗa ha, 'Kulo a weeriya hurarha mahan
nggi a ɓaarha ka kaɗa wan shiɓaddɗa ɓa ya,
ˈwawi wal wee atenggən wa. Kyathlang
ɗə! Kama nda nəm malang sə ˈwanggən
mbərha hai ka?'
8 Tərgha tə ƙəla hedɗa ha ndanggən,
'Paɓa, malang sə, hasang chehweerha ni
mu, irang thlii ˈwalya ni mu ahu hu-
raddɗiya.
9 A nggəddə a mbee tsaukwa sə, a
nggətwa wa a kyathlanggəm ɗə.' "

Yeeso ƙənangɗə nuneefa a far yibrha

10 Farɗasə Yeeso a tsaharhaha a Kən
Faara a far yibrha.
11 Na nuneefa sə ənangna ənkaheerha
wan haarha fa, səfnanggən yi hurarha
kumkap uvaɗa. Nəghən ƙəƙəɓa hai mbə
mbang pəpənɗa sə wa.
12 Nana Yeeso ndən, aaghənən
ndanggən, "Sa nuɗiya, ƙənonda ahu wan
hadwa."
13 Tərgha ɗəfang haara nən teena, a
mbəɗi tsu, pəpənggasə ɗəfang shilee nən
Faara teena.
14 Tərgha mamnda ƙən hwan Faarɗi
səbgha hurghən ɗə, ƙəsər ka ƙənangna
Yeeso nuɗi a far yibrha. Ndanggən nafini
na a mbəɗi, "Far taara mikki kamngga
ana taara nəm, ɓamaɓa hu ɓengginiya
ƙənangganda kun mbə a far yibrha wa."
15 Ndangga Chinəm kanda, "Fa thlərɓuya
kee! Ashe, mbun kwasang thladnun sə tə

kwarnun ɗun kyaɗang aama a far yibrha wa?
16 Nuɗiya chichid Ibrahim ni, ƙənangna Sheetan hai, a weeriya hurarha kumkap uvaɗa. Ashe, mbə məməl ƙənanggəm a far yibrha wa?”
17 A kwasamaddi thləkna Yeeso laɓarɗiya, fingya na a tsanggən a mbəɗi shiɗanggən kanda. Fingya nafiya ƙəm, ƙəl əna wutsəfayirha nda heu, ƙəsər ka ənwulteena əna nən.

Karapu yi wan parsəna

18 Tərgha ndagha Yeeso, “Na kutəryid Faara ƙəƙən? Təma nda ni sakhƙən sə?
19 Kutəryid talara nəghən ƙəla wan parsəna na wanggən ngguchit ahur wiiya na heu, tərang na niifɗa sə həfanggən hai ahu hedghən. Mangga tsauka ɗefrha, wuɗikkya əna ƙənna nda ahu wuhwaryighən.”

Karapu aten mekhna

20 Yeeso nggərghən tsakh mee, ndəghən, “Təma ni sakh Kutəryid Faara?
21 Nəghən ƙəla mekhna yangna nuneefa tə humbarha tasau mahan, tərgha mehen ɗi wu chichaɗanggən.”

Kwamana hu Kutəryid Faara ɗə nəghən ƙəla kwatminda na Iˈyaɓa

22 Kəsna Yeeso kwamana ɗənən Urshelima ɗə, kyagha hu talya hai na manggən tə na ngguchit nagha a tsahang fiya ha.
23 Tsahangga niifa mee ha tə ndaarha, “Mala, nafiya ngguchit ni ƙee na wal yibrha?” Ndangga Yeeso kanda,
24 “Habɓama na a kyon sa hai tə kwatminda na iˈyaɓa, ƙəsər na minna sə a sənunsə, nafiya hangga na a kaɗa kyarha sa hai, mba nda mbangnda wa.
25 A thlid tuwure sə ˈwaɗə teena nggəlangɗə kwatminda, kun nggi ƙəm nun a isha a ƙəshi non a ɗək kwatminda ɗi, non a ndaarha, ‘Ture inang kwatminda kan hai!’ Ndəghənggi ƙəm nən a nggəmang kun ndagha, ‘Səngwi mbəɗi kyanun saɓa wa!’ ”
26 “Tərgha nun a ndaarha, ‘Haba! Kəm həɓəm, sam təsa, har tsahannaha ahu talyi nan.’
27 Amma nən a ndangnda kun, ‘Səngwi mbəɗi kyanun saɓa wa, ndəghama hai tə nggi, fa mbəlfeeyini ya.’
28 “Anaɗun Ibrahim tə Ishaku tə Yakubu, tə annabiya na heu, ahu Kutəryid Faara, kun ƙəm nanda a rək kun, a mbəɗani nun a tərha tə ƙəd mee.
29 Nafiya a ɓarhaɓa a man kyad fara tə man həmndəghən, man ki pəlasarya tə man ki wufaya, tsawanda a mbəd mbənafarha fa ahu Kutəryid Faara.
30 A mbəɗaniya, fingya na a samarha, nanda a tsaurha a mbee, fingya na a mbee ƙəm, nanda tsaurha a samarha.”

Səb hur Yeeso ɗə kaan aten Urshelima

31 A kwasamaddi ngwalana Yeeso laɓara, fingya Farisaya ɓaa nda ɓa ndang ngganda Yeeso, “Thliu a mbəɗiya, ƙəsər Hirdus na midghənsə a ɓəloghən.”
32 Tərgha ndanggən kanda, “Damaɗə ɗun pəranggən tə thlərɓu ɗi tə ndaarha a weeriya ni a kyang ənkaheerha sə, tə ƙəm ni a ƙənang nda fiya, aɓinda ƙəm wai kee, a shikka ndə ni a ngwalang tarna.
33 Ko nanən tsawee ɗafa a ɗi mbeeɗə tə winna nda weeriya tə ɓinda, ɗəgha shikka ɗə. Kamngwa annabi mərgha a mbərha pak wa, ƙəl a Urshelima.
34 Sa! Urshelima! Urshelima! Fa ɓəl annabiya tə muk fiya thlənna nda thləman nun ɓa. Sara kurmi na minna wumanggi kun ƙəla na ɗiyarha ngwamang wanggighən a kamughən ɗə, amma karɗun fa!
35 Kulo mbiya wuri nun mbə niifa sə wa! Ni a pəranggən kun, mbun nggər na nggi wa, ƙəl fara ndanun tə ‘Parkani tə ɓagha ɓa hu thləm Chinəm.’ ”

14

Yeeso ƙənangɗə niifa a far yibrha

1 A far yiɓəd Yahudaya, ɗəna Yeeso ka həb ənnarhami a minda ki mamnda tə Farisarha ɗə, djang yirha nda fa.
2 A mbəɗi ƙəlagha hai niifa ƙət a mbedghən, saryighən tə haryighən həhəthla hai.
3 Tsahangga Yeeso mee Farisayini tə fasəngya ngyakhrha, “Ngyakhad Musa nggəmɗafa a ƙənanggəm niifa a Far Yibrha wa?”

4 Amma nggasa nda titib. Kəsgha Yeeso
har niifɗi, ƙənanggən ndanggən wiu fayi
wa
5 Tərgha tsahangga Yeeso mee kanda,
“Ndam ahur nun na niifasə na tə
wanggən* nduwa thladghən, mukɗə hu
kwat aama hai afar yibrha, mbun ɗərhaɗə
ɗun ƙəɗang sə ƙəkar wa?”
6 Mbangwanda kalasə wa.

Tsahad Yeeso ha tə ndaarha a manangna altenwa wa

7 Kəla na Yeeso hai nafini mbunanda
ɓa, wurnda mbəd tsaukya na nggəngga,
thləghang karapu ɗa nən kanda sə ya.
8 “A mbud niifa sa ahu wutsəfayid
kakhrha ɗə, ma tsauna a mbəd tsawud
mamngya wa. Nən ɓa naarha mbunda
niifa ɓa kalgha sa mu mamnggirha.
9 Anaɗə kee, niifɗi mbuwa kun kyab,
ɓagha ndorha, ‘Fərang mbəd tsawud wa
niifɗiya.’ Tərgha a mbəɗiya na shilee
ƙəsorha, na thliirha a mbəd tsaurha ɗə na
ngguchit.
10 Amma a mbunda sa, wuru mbəd
tsaurha na ngguchit, a ɓad niifɗa ɓa
mbuwa sa nən ndorha ‘Pashi, kulo mbəd
tsaurha na ngga ya.’ Tərgha na wal mamnggirha a mbed shayiwa na heu mbuna
nda ɓa.
11 Kəsər kala niifa manangga altenggən
nanda tsawang nda ngguchit, yanɗi manangwawa altenggən ƙəm nanda manang
nda.”
12 Tərgha ndangga Yeeso niifɗi aagha
ndən, “A anna niifa ka həb ənnarhami ɓa,
ko ngwanna wutsəfayirha fa, a mbunna
pashiyi wa ɓa kee wa, ko wan manggiwa,
tə hurfayiwa, tə tulayiwa fa ƙənaya wa.
A ənanna kee, a fara səmən nanda a aah
sa kanda nggima, teu ənɗa nda ənangna
kanda.
13 Amma a nanna a mbu fiya hu
wutsəfayirha ɓa, mbuwu fa yamiya, tə
nafiya mərna fandan, tə səfəngya tə kwamaya,
14 na wal parka, ko nanən mba nda
mbang teuƙən wa, Faara ni a teuƙən afar
thlid fiya sə hu məra ənagha nggayirha.”

Karapu aten wutsəfayirha na mam

15 Na niifasə tal ahur nafini na a
həb ənnarhami tə Yeeso səknən pathɗiya,
ndanggən, “Tə parkani niifa ɓagha həb
ənnarhami yi mbənafarha fa hu kutəryid
Faara.”
16 Nggəmangga Yeeso, “Na niifa sə ngwagha fa ənа wutsəfayirha nən manggən
mbu fiya nən hangga.
17 A far wutsəfayiɗɗi, thlən mafadghənən
ɗəgha ndang nda nafini mbunən ɓa, ‘Bama
ɓa, ƙəsər ngwaɗi fa nanənya.’ ”
18 “Amma kanda na heu na nda a ˈwarha
hai. Yi tal ndəghən, ‘Hiiɗi heerha ɗini
ƙəlang nda ɓa, hwanni sa a ƙərsana.’ ”
19 “Yanɗasə ƙəm ndəghən, ‘Hiiɗi thlad
huɗaya nggarma tuf, niyi hu kwaman
ƙəƙərang kanda, hwanni sa a ƙərsana.’
20 Tahadghən ƙəm ndəghən, ‘Kakhki ahu
ɓenɗiya, tsaunən kee mbiya ɗərha ɗə wa.’ ”
21 “Wudgha mafadɗa ɓa pərang
əngginanən turighən thləkna nafini. Tərgha turiɗi səbgha hurghən ɗə, ndanggən
mafadghən, ‘Ɗuwaɗə ƙəkar tər kwaman
huɗarha na tə kwaman sarya ɗəgha hu
talya ɗə, ɓana ɓa tə fa yamiya, tə səfəngya,
tə kwamaya tə nafiya mərna fandan hai.’
22 Ndagha mafaɗɗi, ‘Paɓa, ngwalangɗi
ənɗi ndaana, kulo mbiya takh mbərha.’ ”
23 “Tərgha ndangga turiɗi mafadghən,
‘Ɗuwaɗə turu kwaman huɗaya ɗəgha hu
talya ɗə, ndangga kanda ɓanda ɓa təna
wurina ləghətta.
24 Niya pəranggən kun, mbə niifa sə
ahur nafini ˈwani mburha ɓa na taarang
wutsəfayiɗɗa fa kyana ya wa.’ ”

Pəɗayid mbu samad Yeeso

25 Farɗasə, fiya hangga a mbu samad
Yeeso, tərgha kyahargha hai ndanggən
kanda,
26 “Kala niifa na midghən mbu samadna
a nggəmngwa nggi kal yi chin nən tə man,
nukkun tə wanggighən, wan manggighən
həshya tə nishya, tə altenggən wa, mbə
mbang tsaurha wan tə tsahanna wa.
27 Kala niifa mbangwa tərang kaɗidghən
sə mbu samanna nən, mbə mbang tsaurha
wan tə tsahanna wa.”
28 “Andam na niifa sə ahur nun na
midghən sə tən ƙənna na dzang, mbənən

* **14:5 14:5** Fingya ɗeleewarya ndagha nda kwara a meyed wee

ˈwarha teena tsauka hai thləɗanggən əngya hai na ngwalang təndəɗi ˈwan wa, ƙəlanggən tə na wuɗəbəla sə a harghən ngga na mbang ngwalang təndəɗi wa?”
29 A mbuhangɗa hai mbangwa mishilang wa, na fiya naarha waghən,
30 nanda a ndaarha, “Kəlama kamshiɗa hai katərangɗə tənda hai mbangwa mishilang wa.”
31 “Nduwa ƙəm ana kutəra sə na midghənsə yanda tə shadghən kutəra. Mbənən tsaurha hai numagha ƙəlanggən təna sodjayighən haru kumnggit kum mbang pa ƙəfarha tə ka yandəghən na ɓai tə sodjaya haru kumnggit səri wa?
32 A mbə a mbang wa, nen ˈwarha teena thlən nafiya ɗə ka yandəghən ɓalɗə inggun ɗa nda kaɗa kwaman tsawud ɗəɗemnggirha.
33 Nəghən kee ƙəm, kala niifa ahur nun a malangwa əngya nanən təghən heu wa, mbə tsaurha tə tsahanna wa.”

Tərra mbənda fəsa ɗə

34 “Fəsa ˈyani na ngga, amma a tər mbəndəghən ɗə, tə ma nəm nggərang mbəndəghən ɓa?
35 Balwa targhənsə hu heerha na a məthlanggən wa, ƙəl iraɗə kee.
“Yi na tə thləmad səkrha səkƙənən.”

15

Karapu aten chaukhrarha sahadgha

1 Nanən ya fa thlə tsamngya tə fingya fa ɗimiya kanda heu a wumnda thləmad Yeeso ɓa ka a kang thləmanda fa.
2 Amma Farisaya tə Fasəngya ngyakhrha na nda a huhurumnda, “Kəlaman niifɗiya ƙəl thlə fa ɗimiya fa tə ƙəm nagha a həbrha tə kanda.”
3 Tərgha Yeeso fərang karapu ɗanən kanda ya.
4 “Ndam na niifasə ahur nun tə chauraya haru tal, sahadgha tal ahur ndan. Mbə malang kumnggit wutarihe kap wutarihe ɗi a mbəd lafrha, ɗəgha ka kaɗa yanɗaɗə sahadgha ƙəl ma walangɗaɓa wa?
5 A walang ɗaɓa, tə wutsəfayirha nən a tərang a fad uradghən sə
6 ɗəgha wure ɗə. Tərgha aah pashiyighən ɓa tə tulaya heu, ndanggən kanda, ‘Deemasə wutsəfayirha, walangɗi chauraddi kyana sahadgha.’
7 Niya pəranggən kun, nanda əna wutsəfayirha fa kaan kee a talara aten tə ɗimiyirha tətali malangga ɗimiyidghən, ma fingyayini na kumnggit wutarihe kap wutarihe na tə ƙəkafek fa.

Karapu aten wuɗəbela sahadgha

8 “Nduwa ƙəm ndam nuneefasə tə wuɗəɓəl wurirha kum sahadgha tal. Mbənən njang patilla, ngwanggən mindəɗadə djib kaɗadghənən wa?
9 A walang ɗə, nən a aah wukwayighən ɓa tə tulaya, ndanggən kanda, ‘ɗeemasə wutsəfayirha fa, walangɗi wuɗəɓəlɗi kyana sahadgha.’
10 Niya pəranggən kun, na wutsəfayirha fa sə kee, a mbed fa thləngya Faara aten tə ɗimiyirha tətali malangga ɗimiyidghən.”

Karapu aten nggəmnda china

11 Yeeso ɗəgha mbeeɗə tə pathla ndəghən, “ˈWad niifa narhasə tə wundəlayighən səri,
12 tə fewunda ndanggən chin, ‘Pəpa fəre yina langaarha ɓa.’ Tərgha chinɗi ndəghang ƙənaghənən kanda.”
13 Məngwa ha wa, təfewundəɗi ngwanggən ənggighən na heu, ɗəgha ahu chehweddə na inggun. A mbəɗi ɓəlanggən ƙənaghən ɗə hu əngya ƙəlara tə pateyirha.
14 A kwasamaddi ngwalana ƙənaɗa hai keeghən, kyagha mirha hu chehweddə hai kaan, ƙəsangga yamirha.
15 Kaɗa taara nən ahar wan tə chehweddi, ndəghən nggi ƙəm fərang laf ƙəlengarya nən.
16 Nən naarha kaɗa nggushir ƙəlengaryini a ənagha mii, amma mbə niifasə fərangga ndən wa.
17 “Bana hutenggən ɓa, ndəghən, ‘Kai! Fa tarya pəpa heu kanda a nggaala tə ənnarhami kaan kulo nggi a məra tə mirha!
18 Niya thliirha nanənya, wuɗi thləmad pəpa ɗə, ndanggi; Pəpa, ənangɗi ɗimiyirha Faara fa, ənoɗi fa ƙəm.
19 Kamngwi a aah nggina wan wa ɓalwa, tsawe kee tal ahur fa tar yiwa.’ ”
20 Thlidghənni, ɗəgha wal chin.

Amma ndəghən ɓalɗə inggun, naghəna chin ɗə, ɗaghaɗə hwathlaghən fa; ɗaghaɗə ɗəgha wal wanggən, fəɓanggən.
21 “Ndangga wanɗi, ‘Pəpa, ənangɗi ɗimiyirha Faara fa, ənoɗi fa ƙəm, kamngwi a aah nggi nda wanwa ɓalwa.’ ”
22 “Amma chinɗi ndanggən mafayighən, ‘Damaɗə ƙəkar! Tərama kaɓarha ɓa na ngga kalanggunun fa. Paman wulenduwa a wan harghən tə pakhma a sarghən.
23 Kəsama wan kwel ɓa, thlenggun uradghən, kim, əna wutsəfayirha nəm.
24 Kəsər wanɗi kyana ya mərɗə, nggərɗə yibrha ƙəfa; sahaddə walang ɗəm.’ Tərgha ɗənda mbeeɗə tə wutsəfayirha fa.
25 “Katərana ənggina hai ya wanggən tə pamənda nəghən a hee, ndusang nən wure fa, sək ɗək kangkar nən, fiya a rəbrha.
26 Tərgha aah mafad wuri ndan nən ɓa tal, tsahang mee nən ha, təma tsəgha hai.
27 Ndangga mafaddi, ‘Wan muwa ɓagha ɓa, tsu thlengɗə urad wan kwel sə, ƙəsər wuddə ɓa kanglang hai.’
28 “Tə pamənɗəɗi səbgha hurghən ɗə kaan kar kyarha nən fa wure hai. Kyagha chinsə, ləmggənən fa.
29 Amma ndanggən chin, ‘Kulo hai! Huraya hangga nggi a əno taara ƙəla mafarha ˈwawi karo mee fa wa. Amma ˈwawa fəre ko wan ˈwala əna wutsəfayirha ni tə pashiyina wa.
30 Amma wunna wanɗaɓa kyawa ya, səbangga ƙənawa ɗə afad səsəwaya thleng urad wan kwel na sə!’ ”
31 Ndangga chin, “ ‘Waana, ka fad ɗathla mbərha fa hai ƙəm kyab, ˈya na yina heu yiwa ni.
32 Amma ˈyani kamngga əna wutsəfayirha nəm, tək mbənda nəm fa, ƙəsər wan manɗi kyawa ya mərɗə, nggərɗə yibrha ƙəfa. Sahaddə walang ɗəm.’ ”

16

Tsahad Yeeso aten thladwayid ƙəla ƙəna ha

1 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “ˈWad tə ƙəna naarha sə na fiya a kiki mamnda tə targhən fa tə ndaarha nəghən a səɓang ƙənaghən ɗə.
2 Aagha tə ƙənaɗi tə tarɗi keeghən tsahang mee nən, ‘Path ma niya səkrha atenwa? Fəre kirassa tarwa əna nana, ƙəsər mba nggər tsaurha mamnda tə tarna ɓalwa.’
3 Ndangga mamnda tə tarɗi altenggən, ‘Mani ənaarha nanənya? Kulo na turina a rək nggi ahu tarna. Nggi mbiyi kanglang na a huɗee wa, kee hu hwanda hai nən shiɗeerha.
4 Səndi ˈya niya ənaarha, a ƙəɗen nda hai ma tarna təna fiya thlə nggi fa ahur mindəndan.’ ”
5 “Tərgha aah fa kumaya turighənən tətal, tətal. Tsahang mee nən yi tal, ‘Kurmi na turina a takkwa sa kumarha?’ ”
6 Ndanggən, “Fəɗeerha ƙəthlikrha haru uvaɗa.” Ndangga mamnda tə tarɗi, “Thlu ɗeleewar, tsawu hai ƙəkar, chirethlengga hai haru faɗa.”
7 Tərgha tsahang mee nən yi səri, ndanggən, “Kumarha kurmi a harwa?”

Ndanggən, “ ‘Yawarha haru kum yi wan hwalirha.’ ” Ndanggən, “Thlu ɗeleewar chirethlengga hai haru uvaɗa.”

8 “Turiɗi fal mamnda tə tarɗa nən keeghən mbuwa wa tə ƙəkafek fa ka thladwayidghən. Kəsər nafiya ƙəshiid weeriya hu tsawundan tə fiya yi ƙəshin ndan kalnda nafiya na tə ƙəkafekkirha thladwayirha.”
9 Niya pəranggən kun, ənama taara tə ƙəna nun yi ƙəshiddiya tənun wal pashiya, ƙəsər a fara ngwalanən hai, nanda thlə kun fa a talara pakwanɗə.

10 “Niifa na fiya fərƙəkafek təghən ahu ˈya na ngguchit, tə ƙəkafekni ƙəm ahu ˈya na manggən. Niifa mbuwana ƙəkafek sə a fadghən ahu ˈya na ngguchit, mbə ƙəkafek sə ƙəm a fadghən ahu ˈya na manggən wa.
11 A ənawun ƙəkafekirha hu ƙəssa ƙəna ƙəshiirha wa, wunni fərƙəkafek tə kun aten ƙəna yi ƙəkafek na a talara?
12 A ənawun ƙəkafekkirha aten ən niifa wa, wunni fərang yi altennun kun?
13 “Mbə mafarha sə na ənang taara turaya səri wa. Tsauɗə nən nggəm tal kar tahadghənən, nduwa ƙəm mananggən tal sar tahadghənən. Mbə ənaarha hai ənang taara nun Faara tə wuɗəɓəla kyab wa.”

Yiyang Yeeso thləmarha Farisaya teena

14 Farisaya na ngyingyiləm tə wuɗəɓəla, sək nanda ənggini heu, nanda a chang yirha Yeeso fa.
15 Ndanggən kanda, “Kunni manang nda fannun a yid fiya, amma Faara səndə huryinun. ˈYa nggəmna fiya kaan, ən tsandani a yid Faara.
16 “Ngyakhrha tə ɗeleewar annabiya ndəna fiya takkwarha ɗagha hu ƙəshiid Yahaya tə Mbaptisəma ɗə. Ka a fardi, laɓardi na ngga yi kutəryid Faara pərndan, nagha kowunni a kaɗa kwamana na kyagha sa hai.
17 Nəghən pəpa nda talara tə hweeɗe ngwalanda hai, ma ˈya ngguchit hu ɗeleewar ngyakhrha Faara kyagha ɗə.
18 “Kala niifa kalgha nukkun hai nggərghən kakhrha ənanən kulafayirha. Niifa ƙəm kakhka nuneefa kalnanda hai, ənanən kulafayirha.”

Liyadzuru tə təƙəna

19 Ndangga Yeeso kanda, “Na tə ƙəna sə, nən naarha kal kaɓarha fa na nggəngga ka fad ɗathla mbərha fa hai nən naarha tək mbəndayidghən fa.
20 A kwatkirəmnggən, na tə hwanda sə thləmnggənni Liyadzuru fadghən na heu wundəyani.
21 Na midghənsə nagha a ɗan fəfəsərra ənnadɗami hərgha hai ahar tə ƙənadi. Wuɗaya nanda naarha ɓarha ɓa nanda a nii wundiyini keeghən.
22 “Tsəgha fardə hai mərgha Liyadzuru, tərangga wangya thlənda Faara a thləmad Ibrahim ɗə. Tə ƙənadi ƙəm mergha pangganda.
23 Ndəghən ahu hwanga a səsaarha, təranggən tenggən sə ƙəlagha ɗə, na Ibrahim nən ɗə inggun tə Liyadzuru a thləmadghən.
24 Tərgha aaghənən ɗə, ‘Pəpa Ibrahim a haɗoyi fa, thlənu Liyadzuru ɓa ɓagha pang wan harghən hu aama hai tsətse ƙənən mii hai mbiɗenggən sheneuna ɗə, ƙəsər ni a səsaarha kaan ahu waɗɗiya.’
25 “Amma ndangga Ibrahim, ‘Waana ɗalu teena hai tsawudwa hu ƙəshiirha, walna ən ƙəshiirha təkna mbənda fa, Liyadzuru ƙəm səsaɗə. Amma kulo nanənya a tək mbənda fa a mbəɗiya, sa a səsaarha.
26 Mbə kee ma wa, pathlang nan tə sa na kwarhasə manggən kuɗimnggən, fingya na mindansə ɗərha thləmannun ɗə amana nda mbang nda, tə ƙəmɗa, ahur nun mbə niifa mbang təɗaarha thləmannan ɓa wa.’
27 Ndagha tə ƙənaɗi, ‘Nanən kee, niya hwan sa pəpa, thlənu Liyadzuru a minda ki pəpa ɗə;
28 ƙəsər na wanmanggina sə tuf həshya. Ɗəgha yiyi thləman ndan, amana nda ɓarha hu səsadɗa ɓa ya ƙəm.’
29 “Ndangga Ibrahim, ‘Na ngyakhrha Musa sə, tə yi Annabiya, kang thləmanda kanda fa lee.’
30 Ndagha tə ƙənaɗi, ‘Mbə kewa pəpa Ibrahim, amma a thlid niifa sə ahur mərya ɗəgha thləmandan ɗə nanda fərƙəkafek.’
31 “Ndangga Ibrahim, ‘A səkkwanda ˈya chirethna Musa tə yi Annabiya wa, ka thliina niifa sə ahur mərya, mba nda kang thləmarha fa wa.’ ”

17

Thlək Yeeso pathla aten ɗimiyirha tə chakhrəghən ɗə

1 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Əngya na kyang niifa hu ɗimiyirha hai nən ɓarha ɓa, amma kawa a niifɗi ɓagha ɓa təghən.
2 A nggushi waghang nda fən hərha ura mughangganda ahu wuri aama ɗə, ma kyanggən tal ahur wangginiya hu ɗimiyirha hai.
3 Yoo, kwarama altennun.”
“A ənad shadwa ɗimiyirha, yanang, a nda ɗə cheeɗa hai, chahanggən ɗə.
4 A ənoɗə ɗimiyirha fa sara məd hu parra fara, sara məd a wutta thləmad wa ɓa, ndəghən, ‘Cheeɗa hai,’ chahanggən ɗə.”

Chighang fərƙəkafek kan

5 Fathləngya Yeeso ndang ngganda, “Chighang fərƙəkafek kan.”
6 Ndanggən kanda, “Ana fərƙəkafek sə a fannun ƙəla wan parsəna, nun ndangnda ɗəfəɗɗi na manggən ya, ‘Kəɗusə ɗa rarha hai hu wuri aama ɗə,’ nən takkwa miwa.

Tsawud nggayid mafarha

7 “A ndam tal ahur nun na mafadghən sə na a huɗang sə nduwa na a lafang

chaukhrayighən. Nən ndangnda mafaddi a wuddaba a hee, ‘Boba nanən ya ba tsau hai həbaana’?
8 A meghedghən kamngwa a ndagha, ‘Fuweesə ˈwan ngwana fa ƙəla nggina ngwala həbrha ni tə sarha ada həb yiwa tə sarha wa’?
9 Nən usa mafaddi, ƙəsər ka ənanən taara ndangnanda ənagha wa?
10 Nuwun kee ƙəm, a ngwalang dun əngya ndang nanda kun ənon, ndaama, ‘Mafaya ni kan kee, ənanan tar nan.’ ”

Yeeso ƙənangdə fa termeeya kum

11 Nanən ya na Yeeso a dərha Urshelima də, tərghən kwamana kyagha tə ten sərək chehweed Samariya tə Nggalili.
12 Takh nən a kyarha hu tala hai, nafiya kum na tə wanhad termeerha ba nda ba isha nda də inggun
13 aaghən nda də tə ururha manggən, “Yeeso, Paba, a hadowan fa!”
14 Nanən kanda, ndəghən, “Damadə dun kyadang fannun firistaya.” Kanda aten wiirha kee, ƙəla nda hai ƙənda.
15 Tal ahur ndan, ƙəla nən hai ƙəndə, wudgha ba, təranggən uradghən sə kaan nagha a fal Faara.
16 Baa bərgha hai a mbed Yeeso, us-aghənən. Ndəghənggi ƙəm tə Samariyarha.
17 Tsakhka Yeeso mee, “Mbə kanda kum heu ƙəngga wa? Ai fingya wutarihe?
18 Mbusə ko tə tətal wudgha ba baa usa Faara wa ƙəl rongdiya?”
19 Tərgha ndangga Yeeso, “Thliu sə wiu; fərƙəkafekkid wa ni ƙənowa.”

Tsakh mee aten bad Kutəryid Faara ba

20 Na fardə sə, Farisaya tsahang mee nda Yeeso, “A kwan na kutəryid Faara a barha ba.” Nggəmangga Yeeso kanda ndəghən, “Ai bad kutəryid Faara ba, mbun naghən tə yirha wa.
21 Mbə fiya ndaarha, ‘Kulo ndəghən ya,’ nduwa, ‘Kulo ndəghən taarha,’ wa. Kəsər kutəryid Faara nəghən ahur nun.”
22 Tərgha ndangga Yeeso fatsahayighən, “Na fara bayi na minnun ba təraa nang yirha Wan Niifa fa ko yi paara tal, amma mbun naghən wa.
23 Na fiya ndang nda kun, ‘Kulo ndəghən taarha!’ nduwa, ‘Kulo ndəghən ya!’ a dadun də a samandan wa.
24 Kəsər Wan Niifa a far wuttəghən ba, nən naarha ƙəla kyatta ˈyaara na djaara hai a fərakh amshi tsuwar mbəya nən fa heu.
25 Amma nən a ˈwa taarang səsaarha fa dədamən-dədamən, tə ƙəm nafiya ƙəshiid weeriya nanda a karghən fa.
26 “Kəla ˈwanən katərarha hai a thlakh mbəd Nuhu, banən naarha kee ƙəm a far wutta Wan Niifa ba.
27 Fiya a həbrha tə sarha, həshya a kakhrha, kanda a fər nishya a chimaddə ta fardadə kyana Nuhu ahu kwambuwol hai. Tərgha bagha aam afa afa ba bəlanggən kanda də heu.”
28 Nəghən wai kee a thlakh mbəd Lutu. Fiya a həbrha tə sarha, kanda a hiirha tə hengnda də, kanda a həfrha tə tənda.
29 Amma a fardi malna Lutu Sodom, irr nda waarha hai tə tsal waarha a talara, ˈyanggən kanda də heu.
30 “Banən naarha ƙəla yandiya a far wutta Wan Niifa ba.
31 A fardi, mbə niifa naarha aten ƙənggən, tə karidghənsə a ƙən, mbə təraa hai bagha harang wa. Tə ƙəm, mbə niifa dərha heedə ndagha nən wutta wure də ka dəgha har əngya wa.
32 Dalama teena hai tə ˈya walgha nu Lutu!
33 Kala niifa nggəmngga yibədghən nən ƙədengnda, yi ƙədengga yibədghən, dəfang nən də.
34 Niya pəranggən kun, a fədikdi na əndi a katərarha hai ya, nafiya səri kanda kalth ahu səra tal, na nda a təraa tal mal tal.
35-36 Nishya səri a hə hwarma kyab, nanda təraa tal takhka tal. Na həshya səri naarha a hee, nanda a təraa tal mal tal nda.”
37 Tsahang mee nda, “A yanggi na əndi katərarha hai ya, Chinəm?” Ndanggən kanda, “Mbəd mərra ˈya, mbəd wumnda səkdiyani.”

18

Karapu aten nu mərra tə təngwa ku-marha mbuwa tərəm Faara

1 Tərgha Yeeso fərang karapu nən fat-
sahayighən na a tsahanggən kanda ha
a ɗənda mbeeɗə tə hwanda Faara kafad
ɗathla mbərha fa hai, ma təkɗə kanda wa.
2 Ndəghən, “Na tə ngwa kumarha sə
hu tala mbə tərəm Faara wa, tə ƙəm
njiɗangwa ˈya tə fiya wa.
3 A hu talɗi na numərra sə nən naarha
ɓarha thləmadghən ɓa tə hwanda, ‘Nggo
kumad ƙəkafekkirha a pathlang nan tə
niifɗi ya.’
4 A hu katəradghən karɗa fa. Amma
akwasamadghən ndanggən altenggən, ‘Ko
nanən mbi tərəm Faara wa tə ƙəm njiɗewa
ˈya tə fiya wa;
5 ƙəsər ka nuɗi ɓillagha nggiya, niya ng-
wang kumad ƙəkafekkirha amanən nggər
ɗahang minna ɗə!’ ”
6 Ndagha Chinəm, “Səghama ˈya ndana
ndirwid tə ngwa kumadɗi.
7 Ashe, Faara mbə mbang ngwang ku-
mad ƙəkafekkirha nafiyighən wurnən, na
a hwanggən nda yan fara tə fəɗikrha wa?
Nən kukwasa hu ɗang nda kanda sə wa?
8 Niya pəranggən kun, nən ƙəlarha hai
walnda ngwa kumad ƙəkafekkirha ƙəkar.
Amma, a wud Wan Niifa ɓa, ɓa nən wal
fərƙəkafekirha ahu ƙəshiddiya wa?”

Karapu aten tə Farisarha tə təthlə tsam-nda

9 Aten fingya na numarha na nda
tə ƙəkafek fa na nda a sarang fiyaɗə,
thləghangga Yeeso karapuɗi kanda sə ya.
10 Ndəghən, “Nafiya səri, kyanda hu Kən
Faara ɗə na manggən ka a hwan Faara
nda. Tal tə Farisarha ni tahadghən ƙəm tə
thlə tsamnda.
11 Tə Farisadɗi thliigha sə hwan Faara
nən ka altenggən, ndəghən, ‘Faara usaɗi
sa mbuwani ƙəla fingya nafiya tsauka
ngaarya, fa mbəlfeeya, kulafaya, tə ƙəm
mbiyi ƙəla tə thlə tsamdəɗiya wa.
12 Ni kar aama sara səri ahu ɓeena məd
tə ƙəm ni fər tal ahu ˈya kum walni ha heu.’
13 “Tə thlə tsamndəɗi ishgha ɗə ing-
gun. Mbə ƙəlarha talara ɗəwa, amma
nagha a ɗək ƙəfadghən ka səbrha hura
ndəghən, ‘Faara a haɗoyi fa, kulo nggiya
tə ɗəmiyirha, ɗee sə!’
14 “Niya pəranggən kun, tə ndaarha
niifɗiya mbə ƙəla tə Farisadɗi wa, wiiɗə
wureɗə tə nggayid Faara a fadghən. Kəsər
kala niifa manangga altenggən nanda
a tsawangnda ngguchit, tə ƙəm niifa
tsawangga fadghən ngguchit nanda a
manang nda.”

Dəfang Yeeso Parka Wundakhnaya Teena

15 Nagha fiya a ɓarha ɓa tə wanggindan
a thləmad Yeeso ɓa ka ɗəfang parka nən
kanda teena. Kəlana fatsahayighən hai
kee, nanda a yanang kanda.
16 Amma Yeeso aah wanggina nən
a thləmadghən ɓa, ndəghən, “Mala-
man wanggini na nggu-ngguchit ɓanda
thləmanna ɓa, a ˈyaɗang ɗun mana kanda
wa. Kəsər kutəryid Faara yi tur ndan ni.
17 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa
thləwa wa kutəryid Faara fa ƙəla na wun-
dakhnee ngguchit ənaarha wa, mbə tam
kyarha sahai wa.”

Tə ƙəna tə kutəryid Faara

18 Na mamnda Yahudaya sə, tsahang
mee nən Yeeso, ndəghən, “Ka təmaləmnda,
mani ənaarha təni wal yibrha mbuwa ng-
walarha?”
19 Ndangga Yeeso, “Mani na aah nggi
ka niifa? Mbə ka niifa sə wa ƙəl Faara
katenggən.
20 Sənna ˈya ndana ngyakhrha Musa, a
ənanna kulafayirha wa, a ɓəlna farha wa,
a ngarna wa, a pərna ˈya aten nggaɓaarha
wa, no tsu hai tə muwa.”
21 Ndangga niifɗi, “Ka nggi ngguchit lafɗi
əngginiya.”
22 Səkna Yeeso ndən, ndanggən, “Taho
ˈyaha tətal. Heng ənggiwa ɗə heu fərang
wuɗəɓəlghəna fa yamiya, na wal mbəd
ɗəfrəghən a talara. A ɓanaɓa ɓa mbu
samanna.”
23 Səknən pathɗiya, səbgha hurghən ɗə
kaan, ƙəsər niifani na tə ƙəna kaan.
24 Kəlangga Yeeso ɗə, ndəghən, “Nən
naarha pəɗaghən na a kyagha tə ƙəna hu
kutəryid Faara ɗə!
25 Nən naarha pəpa na a kyagha
thləkhmu ɗə tə kwad libra, ma tə ƙəna na
a kyagha hu kutəryid Faara ɗə.”
26 Nafiya səkka pathɗiya tsahang mee
ndaha, “Anaɗə kee, wunni wal hərəkrha?”

27 Nggəmangga Yeeso ndəghən, "'Ya mbuwana fiya mbang ənaarha, na Faara mbang ənaghən."
28 Ndangga Mbiturus, "Kulo kanya, malangɗan əngginan heu mbuɗan samadwa!"
29 Ndangga Yeeso kanda, "Niya pərang ƙəkafek kun, mbə niifasə na malang wure, nduwa nukkun, nduwa wanmanggighən, nduwa fa nggətyighən, nduwa wanggighən ƙəsər ka kutəryid Faara
30 na ƙəɗeng nda walla əngya hangga kal yi ƙətəm nən hu ƙəshiid weeriya wa. A talara ƙəm nən wal yibrha mbuwa ngwalarha."

Nggər Yeeso ndikrha aten kwaman mərrəghən

31 Tərgha Yeeso ɗəgha tə Kum kap səri ɗi man patu ɗə, ndanggən kanda, "Dənəm Urshalima ɗə, a mbəɗi 'ya chirethleng na annabiya hai aten Wan Niifa nən a ləghətta.
32 Na nda a fəranggən nafiya mbuwa Yahudaya. Nanda a waghən, kyalanda təghən, chahang yakhrha nda fa tsaɗaghənda kaan tə ƙəm ɓəlangganda.
33 A far paara yi mahan nən a thliirha sə."
34 Fatsahayighən hwathlang ngwanda pathɗa hai ki Yeeso wa. Ɓəɓeng nda ten laɓarɗi kanda, ndəghənni hwathlang ngwanda pathɗa hai nən a thləkrha.

Kənang Yeeso kwamarha təhwanda

35 Ndusangna Yeeso Djariko fa, na kwamarha sə tsau a mii kwamana a hwanda.
36 Səknən fad fiya hangga a mbəraɗə, tsakh mee nən, mani katəragha hai?
37 Ndang ngganda, "Yeeso tə Nadzarat ndəna a mbəraɗə."
38 Təranggən uradghən sə kaan, ndəghən, "Yeeso, Wan Ndauda a haɗoyifa."
39 Fingya na a mbee njarghənda a nggasgha hai. Amma nggərghən tərang uradghən sə kaan, ndəghən, "Wan Ndauda a haɗoyi fa!"
40 Ishgha Yeeso hai ndagha a ɓaa nda təghən thləmadghən ɓa. Nduwusnən ɓa tsahangga Yeeso mee,
41 "Mana midwa a ənoyi?" Nggəmangga kwamadɗi, ndəghən, "Paɓa, na minna sə a namana ni hai."
42 Ndangga Yeeso, "Yoo, no mana hai, fərƙəkafekkid wa ƙənoɗə."
43 A mbəɗi kee, namana nən hai mbu samad Yeeso nən, nagha a fal Faara. Fiya heu na nanda ənɗi katəragha hai, fal Faara nda ƙəm.

19

Yeeso tə Dzakka

1 Kyagha Yeeso hur Djariko hai, nən a mbəra mbeeɗə tə hur taldi.
2 A mbəɗi na niifasə thləmnggənni Dzakka, mamnda fa thlə tsamngyani tə ƙəm tə ƙəna ni.
3 Na midghənsə ana niifɗanən nanda aarha Yeeso, amma ka nanən kwakhmarha mbangwa nadghən wa, ƙəsər ka hangnda fiya.
4 Nanən kee, ɗadghənni mbeeɗə ɗəgha təraa ura ɗəfrha sə na manggən ka a naghənən tsaunən na Yeeso a mbəraɗə tə kwamanɗi.
5 Səlna Yeeso mbəɗaɗə, ƙəlagha ura ɗəfəddasə ndanggən, "Dzakka, turu hai ƙəkar. Kəsər rong wa ni nggi a weeriya."
6 Tərgha hai ƙəƙar thləghənən fa tə wutsəfayirha.
7 Nana fiya ənɗiya, katərang ngganda huhurumnda hai, tə ndaarha, "Kəlama hai, tsauɗə rong tə 'ɗimirha.' "
8 Amma Dzakka thliigha sə ndanggən Chinəm, "Kuloɓa, Paɓa! A mbəɗiya nanənya, niya fərang mberra 'ya nani təghən ha a fa yamiya, a 'waɗi huk niifa, niya tenggən katəra faɗa aten ənɗi thləni a harghən."
9 Ndangga Yeeso, "A weeriya hərəkrha kyaɗə minɗəɗa hai ya, ƙəsər niifɗiya ƙəm chichid Ibrahim ni.
10 Kəsər Wan Niifa ɓanən ɓa ka ɓagha kaɗa 'ya sahadgha, ka a hərghanggən."

Karapu aten kutəra tə mafayighən kum

11 Na fiya aten ka thləmarha hai, ɗəgha mbeeɗə tə thləghang karapu kanda sə, ƙəsər ndusangɗə Urshelima fa. Tə ƙəm fiya numanda tə ndaarha kutəryid Faara nən a ɓarhaɓa a səl nda Urshelima ɗə.

12 Ndəghən, “ˈWad kogna naarha sə wi-
igha hu chehweed nafiya ɗə inggun a ɗaa
nda faɗang kutəra, wudgha ɓa.
13 Kapa nən wiirha, aah mafayighən
nən ɓa kum, fərang wuɗəɓəla nən kanda
hangga* Wuɗəɓəl taara yi ndəre mahan.
Ndanggən kanda, ‘Ənama shafili sə kapa ni
wutta ɓa.’ ”
14 Amma nafiyaghən tsandan. Nanən
kee, thlən fiya nda a samadghən tə
ndaarha, “Mbə minnan sə kamshiɗiya
tsauka kutər nan wa.”
15 “Ko nanən kee, faɗang kutəryiddə nda,
wudgha wureɓa. Ka kyadghən wure hai,
thlən farha nən a ang mafayighən nda ɓa
na heu fərang nən wuɗəɓəla kanda, ƙəsər
a sən ˈyanən tə kurmi wal nanda chikrha
atenggən.
16 Yi tal ɓagha ɓa ndanggən, ‘Alvari,
ənaɗi taara tə wuɗəɓəlwa walɗi chikrha
katəra kum.’ ”
17 Ndangga turighən, “ ‘ˈYauwa ka
mafanna! Kəsər ka ƙəkafekkid wa ənana
ahu ˈya na ngguchit, tsawu kutəra aten
tala kum.’ ”
18 “Yi səri ɓagha ɓa ndanggən, ‘Alvari,
walɗi chikrha katəra tuf.’ ”
19 Nggəmangga turighən, “Sa, tsawu
kutəra aten tala tuf.”
20 “Tərgha ɓagha tahad mafarha ɓa,
ndəghən, ‘Alvari, kulo wuɗəɓəl wa ya;
ƙənangɗi hu kukwasharra hai ɓiɓengɗi.
21 Tərəmɗi sa, ƙəsər na ngyangthlang.
Midwa ənka kaan, tə ƙəm na hath ˈya
həfwa nana.’ ”
22 “Ndangga turighən, ‘Niya nggo ku-
marha sə aten ˈya thləkna tə miwa, ka
wuɗi mafarha! Kyanna sənda sə, niyi
ngyangthlang, minna ənka, tə ƙəm, ni hath
ˈya həfwa ni?
23 Mani fərangwana ndən fa shafiliya a
wuɗɗi ɓa təni ɓa thləghən tə chikrha?’ ”
24 “Tərgha ndanggən fingya na ƙəƙət a
mbəɗi, ‘thlama wuɗəɓəlɗi na a harghən
fəranggunun tə kum ɗə.’ ”
25 “Ndang ngganda, ‘Alvari, ai na kumsə
a harghən!’ ”
26 “Nggəmanggən kanda, ndəghən, ‘Niya
pəranggən kun kala niifa na tə ˈyaha,
nanda chighanggən. Amma yanɗi mbuwa
tə ˈyaha, ko yanɗi na ngguchit a harghən
nanda thlang nda.
27 Amma fa tsanggina mbuwana min-
dansə nggi a tsawi kutər ndan, ɓama tə
kanda mbəɗa ɓa ya, ɓəlanggun kanda ɗə
a mbenna.’ ”

Yeeso kyaɗə Urshalima hai

28 Ngwalana Yeeso thlək pathɗiya, ɗəgha
mbeeɗə tə wiirha a Urshelima ɗə.
29 Ndusang nən talya Mbetafadji fa
tə Mbetani na aten wumnda nanda
aarha Wumnda ɗəfya Dzaitun, thlən
fatsahayighən nən səri, ndagha,
30 “Dama hu talɗa ɗə na ngguchit a
mbennun ni, a kyaɗun sa hai, ɗunun
wal wan kwara ƙəƙəna hai a mbəɗi,
ˈwawanda təraa. Kwasaman ɓa.
31 A tsahang niifa mee kun ‘kama nda
nun a kwasang hai?’ Ndaman Chinəm
ndagha na midghən sə.”
32 Fatsahayini səri thlənnanda, ɗənda ɗə
ɗanda walghən ƙəla thləghang nən kanda.
33 Na nanda a kwasang hai kee, nafiya
wan kwarɗi, tsahang mee nda kanda,
“Kama nda nun a kwasang wan kwarɗa
hai?”
34 Ndang ngganda kanda, “Chinəm
ndagha na midghən sə.”
35 Bang nggənda Yeeso ɓa, lələɓangganda
lukkindan ƙəsər kwarɗa sə, tərang ng-
ganda Yeeso a ƙəsərghən sə.
36 Ndəghən aten wiirha, nagha fiya a
lələɓang lukkindan hai aten kwamanɗi.
37 Banən ɓa tsau tə kwamanɗi na yiyi-
rakh tə wumnda ɗəfya Dzaitun fa. Tərgha
fatsahayighən tə fiya na heu, tərang ng-
ganda urandan sə na nda a fal Faara tə
wutsəfayirha aten ənwulteena hangga nana
nda.
38 Kanda a ndaarha, “Tə parkani kutərɗi
ɓagha ɓa hu thləm Chinəm!”
“Tsawud ɗəɗemnggirha nagha a ta-
lara, tə manang nda thləm Faara
ƙəm!”
39 Fingya Farisaya na ahur fiya ndang
ngganda Yeeso, “Mala, ndang fatsahayiwa
nggasanda hai!”
40 Nggəmanggən kanda ndəghən, “Niya
pəranggən kun, ka nggasna nda hai, ferya
tafandan na nda a fal nggi.”

* **19:13 19:13** Na Nggirkaya aaghən “mina.”

Yeeso təɗə ƙəsər ka səsaarha na ɓayi ten Urshelima ɓa

41 Ɓanən kaƙən Urshelima ɓa, nanən taldi, tanggən teena.
42 Ndəghən, “Andam kwang a weeriya, sənɗun ˈya na ɓang tsawud ɗəɗemnggirha kun ɓa! Amma kulo mbiya ɓəɓeng nda ma yinnun.
43 Na fara ɓayi na fa tsangginun a tərang hur shee kun teena muwangganda kun a maɗufu hai ˈyaɓang mbəya nda kun fa.
44 Nanda a ɗəghang kun hweeɗe hai, kun tə wangginun na ahur talnun. Mbə ˈyasə nanda a tahang wa, ƙəsər sənggun fardi ɓana Faara thləmannun ɓa wa.”

Rəghang Yeeso fa shafiliya ɗə a Kən Faara na manggən

45 Tərgha Yeeso kyagha a pəpal Kən Faara ɗə na manggən, katəranggən rəghang fiya ɗə na a heng əngyaɗə a mbəɗi.
46 Ndanggən kanda, “Nəghən chichirethlee hai tə ndaarha, ‘Kənna nən tsaurha ƙən hwandəna,’ amma tsawanggun mbəd ɓəɓed ngaarya.”†
47 Ka fat paara fa, nən tsaharhaha a pəpal ƙən Faardi na manggən. Amma mamnda Firistaya, fasəngya ngyakhrha tə fingya mamngya na ahur fiya, nanda a kaɗa kwaman ɓəlləghən.
48 Ko nanən kee, walwanda kwamanggən wa, na nda a tərəm fiya na a kang thləmarha fa, ƙəsər laɓarghən kyaɗə huten ndan hai.

20

Mamngya Yahudaya tsahang nda mee Yeeso

1 Farɗa sə Yeeso a tsaharhaha a pəpal Kən Faara tə thlək laɓar Faara na mbənggən a fiya. Tərgha mamnda firistaya tə fa səngya ngyakhrha, tə fingya shingya, wuma nda thləmadghən ɓa.
2 Ndang ngganda, “Pəranggən kan tə yanggi ngyahadyi na a əna əngginiya. Wunni furogha ngyahadɗiya?”
3 Nggəmangga Yeeso kanda, ndəghən, “Nggima na Tsakhmee sə a miina. Pəremadghən,
4 mbaptisəma ənana Yahaya, Faara fərangga ngyakhrha wa, nduwa fiya wa?”
5 Tərgha tsə laɓara nda atenggən, ndaa nda, “A ndaa ɗəm, ‘Faara fərangga,’ nən a tsakh mee, ‘Kama fərwa nun ƙəkafek təghən?’
6 Amma a ndaa ɗəm, ‘Fiya fərangga,’ fiya na heu nanda a mukƙəm tə ferya, ƙəsər fiya na heu nggəmndafa tə ndaarha, Yahaya annabi ni.”
7 Tsaunən kee, ndang ngganda, “Səngwan mbəɗi ɓanən sa ɓa wa.”
8 Ndangga Yeeso kanda, “Nggi ƙəm mbi pəranggən kun tə yanggi ngyahadyi niya əna əngginiya wa.”

Karapu aten nafiya huɗagha hu hed niifa

9 Ɗəgha Yeeso mbeeɗə tə thləghang karapu ɗi kanda sə ya, ndəghən, “Na niifa sə pagha ɗəfya inabi, dzəmanggənən fahuɗaya ha, wiigha hu chehweddə pak məngga ha.
10 Tsəna shifirha hai thlən mafadghən nən thləmad nafina ɗə nzəmngga heddi a ənang ən heddə nda ha. Tərgha nafini nzəmngga heddi ɗəghangganda mafaddə ɗə wuɗangganda ko ˈya a harghən.
11 Nggərghən thlən mafarha ɗə, ɗəkƙən nda ƙətəlangganda wuɗangganda kula ˈya a harghən.
12 Nggərghən thləndaɗə yi mahan, ənang wundərha nda fa muwangganda ƙəsha ɗə.
13 “Tərgha tə heddi ndəghən, ‘Mani ənaarha? Niya thlənang waana ɗə nggəmni kaan; asəmha nanda fərang mamnggirha.’
14 “Amma nana nafini nzəmngga heddi wandi, tsə laɓara nda atenggən. Ndaa nda, ‘Yauwaa! Kulo tə har langad heddiya, nggushi ɓəlang nəm, təna heddi tsaurha yinəm!’
15 Tərgha kyangganda sə ma heddi, ɓəlangganda.

“Mana tə heddi ənang nda kanda?
16 Nən a ɓarha ɓa ɓəlanggən nafina ɗə nzəmngga heddi fəranggənən nafiya pak.” Səkna fiya ndən kee, ndaa nda, “A kaptangga Faara ɗə.”

† **19:46 19:46** Ishaya 56:7; Irmiya 7:11

17 Kəlangga Yeeso kanda hu yidsə
ndəghən, “Laɓardi chireethleng nanda hai
manən a ndaarha,
“ ‘ferɗi karna fa təngya,
ndəghənni tsauka fer sar ƙənna’ ”?
18 “Kala niifa mukka ten ferɗa hai, nən
hwasarha fa, amma yi mukna ferɗi
tenggən hai nən a tsarang ɗə.”
19 Fasəngya ngyakhrha tə mamnda firis-
taya kaɗa kwaman ƙəssa Yeeso nda a
mbəɗi, ƙəsər səndasə karapuɗi thləknən ya
a tendanni. Amma kanda ƙəm a tərəm fiya.

Tsakh mee aten tii tsamnda a Kaisar

20 Nanda a lafghən, thlən fa harmuya
nda ɗə, a tsawa nda ƙəla ka nafiya na tə
ƙəkafek fa. Na mindansə a ƙəsangganda
Yeeso tə ɗimiyirha təna nda ɗanggən ng-
wamna ɗə na tə səsəmnda ha.
21 Fa harmuyini thlən nanda tsahang
mee nda Yeeso tə ndaarha, “Mala,
səndansə pathwa tə tsahadwaha nəghən
məməl, sa ƙəm mba wurahasə wa, amma
na tsahang kwaman Faara fiya ha tə
ƙəkafekkirha.
22 Nəghən məməl a fannan ateng tsam-
nda nan Kaisar wa, nduwa awo?”
23 Kəlagha Yeeso hai na mindan ɗəfang
takthleera, ndanggən kanda,
24 “Kyaɗeema pene ɗi ki Romayini.
Shishingnda wunni tə thləm wunni
atenggən?”
25 Nggəmangganda, “Yi Kaisar ni.”
Ndanggən kanda, “Fəraman Kaisar ˈya
tsauka yi Kaisar, tə ƙəm fəraman Faara ˈya
tsauka yi Faara.”
26 A mbəɗi ƙəm mbangwanda ƙəsang
tə ˈya thləknən a mbed fiya wa. Na
ənwulteena nda tə tur nggəmndəɗi
nggəmang nən kanda pa, nggasa nda hai.

Tsakhmee aten thliirha sə ahu merra tə kakhrha

27 Fingya Sadukiyaya, ndagha mbə thli-
irha sə hu məra wa, ɓa nda thləmad Yeeso
ɓa tə tsakh mee.
28 Ndang ngganda, “Mala, Musa
chireethleng ɗa ndən kan hai tə ndaarha,
‘A mər wanman niifa maldə nukkun
hai kula nggətta, na wanman tərangsə
hu langaarha ka a nggəɗanggən mərra
wanman sə.’
29 Nanən ya, na nafiya sə məd a wan-
manggi. Tə pamənda kakhka mərgha kula
wal wee.
30 Yi səri təranggən nuɗasə mərgha kula
wal wee.
31 Yi mahan wai kee. Kanda na heu məd
tərang nda nuɗasə məra nda kula nuɗi
nggəɗang kanda sə.
32 Akwasamadghən, nuɗi ƙəm mərgha.
33 Nanənya, ahu thliirha sə hu mərra na
nuɗi tsaurha yi wun tsaunən kanda heu
məd, tərang nda nuɗasə?”
34 Ndangga Yeeso kanda, “A hu ƙəshiidɗi
ya həshya a kakhrha, kanda a fər nishya a
chimadɗə.
35 Amma nafiya kamngga a thlii nda sə
hu məra tə ƙəm tsawanda ahu ƙəshiirha na
ɓayi, həshya mba nda kakhrha wa, mba
nda fər nishya a chimadɗə wa.
36 Kanda ƙəm mba nda nggər məra wa,
ƙəsər na nda ƙəla fathləngya Faara. Tsau
nda wangya Faara ƙəsər thliinda sə hu
məra.
37 Amma aten laɓar ɗəfəɗɗi na ngguchit ƙəsgha waarha, ko Musa ma kyadɗa ndən a pəpal tə ndaarha, na thliirha sə ahu məra, ƙəsər aaghən Chinəm, ‘Faara yi Ibrahim, Faara yi Ishaku tə ƙəm Faara yi Yakubu.’
38 Mbə Faara ni yi mərya wa, amma yi fa yibya ni, ahu yighən kanda heu nanda tə yibrha.”
39 Fingya fasəngya ngyakhrha ndang ng-
ganda, “Mala, thləkna pathla ngga!”
40 A mbəɗi, mbə niifasə nggərgha tsa-
hang mee ɓalwa.

Tsakh Yeeso mee aten Kərəsti

41 Tərgha Yeeso ndanggən kanda, “Kən
nanda ndaarha Kərəsti Wan Ndauda ni?
42 Ndauda tə atenggən ndəghən ahu Dz-
abura,
“ ‘Chinəm Faara ndanggən China,
“Tsawu a yisəmanna
43 ƙəl ma tsawangɗi fa tsanggiwa
a kamu saryiwa.” ’ ”*
44 “Aagha Ndauda nden, ‘Chinəm.’ Kəƙən
ƙəm na nda ndaarha Wan Ndauda ni?”
45 Ndanggən fatsahayighən a mbed fiya,
46 “Kwarama tə Fasəngya ngyakhrha.
Kanda na mindansə kal kaɓaya fa a nanda

* **20:43 20:43** Dzabura 110:1

a wiirha hai a yid fiya. Na mindansə a ndangga fiya ˈya kanda ahu kasu. Na mindansə ƙəm a fərang mbəd tsaukya nda kanda na nggəngga ahu ƙəngya hwan Faara tə mbəya wutsəfayirha.
47 Kanda ni na həb langad nishya mərna chimayindan, na nda djib hwan Faara təna fiya ndaarha ka nafiya ni kanda. Tur nafiniya na Faara səsang kanda kaan ma fingya."

21

Fərra nuneefa mərna chimadghən

1 Tərangna Yeeso tenggənsə, na fa ƙənaya nən ɓanda ɓa tə fəryindan kanda a irangnda ahu panjakwad Kən Faara hai na manggən.
2 Na nuneefa nən mərna chimadghən ƙəm tə yamirha fər yighən nən anini səri.
3 Ndagha Yeeso, "Kəkafek niya pəranggən kun, fərrəɗi ki nuɗi tə yamidɗiya kalɗə yi fingya na heu.
4 Nafini na heu ya fərghanda ahu hangnda ˈya na nanda təghən ha, amma ndəghən nggi ahu yamidghən fərɗə ˈya na a harghən heu."

Tsahad Yeeso ha aten ˈya na a katərarha hai a mbee

5 Tərgha fingya fatsahayighən katərang ngganda tsə laɓara hai aten tən ƙən hwan Faarɗi na manggən tə ferya na nggəngga, sakhɗang nanda sə tə ən fərya a Faara. Amma ndagha Yeeso,
6 "Kəla nanun feryini ya, yoo! Na farghən ɓayi mbuwanda malang feera aten shadghən. Ko yanggini ahur ndan nanda a changgəlang kanda hai."
7 Tsakh mee nda, "Mala, akwan na ənggini a katərarha hai ya? Tə ƙəm mani ən sakhrha na a sənansə nduwus ɓenɗaɓa ya?"
8 Ndəghən, "Kwarama kanda, amana nda sakhɗang kun. Kəsər fiya hangga na a ɓarhaɓa ahu thləmna na nda a ndaarha, 'Nggini Kərəsti,' tə ndaarha ƙəm 'nduwus ɓenɗaɓa.' Ma mbuɗun samandan wa.
9 A tərəmɗun wa, a səkɗun laɓar yangya tə kakyathlanga. Kəkafekni a katəragha ənggina hai ya ˈwan, amma mii ngwal-adghən ɓalghən kula ɓarha ɓa."
10 Tərgha ndanggən kanda, "Tur nən thleng tur fa, kutəryirha ƙəm nən thleng kutəryirha fa.
11 Na ƙəshiirha a rəbrha fa kaan, tə mirha, tə patal a mbəya ɗəɗamən. Na əntərəmgya a naarha sə tə ƙəm nun na ənsakrha yi wulteena hangga a fərakh amshi.
12 "Amma kapa na ənggini katərarha hai ya, nanda a ƙəsang kun, səsangganda kun. Nanda a ɗərha tə kun ahu ƙəngya hwan Faara ɗə, tə ƙəm muwangganda kun ahu porsəna ɗə. Nanda a ɗərha tə kun a mbed kutərya ɗə tə ngwamnaya ka thləmna.
13 Əndaniya na fərang kwamana kun pər ƙəkafek nun atenna.
14 Amma tsaunən kee, ˈwama teena ng-gon fa ahur nun ma ɓilladun tə kwaman thlang fannun sə a mbed fa ngwa kumaya wa.
15 Kəsər niya fərang pathla kun tə sənda, ko tal ahur fa tsangginun mba nda mbang kyakhrang laɓarnun hai, nduwa ngaalangganda kun wa.
16 Ko fa nggət yinun, tə wanmangginun, tə hurfayinun, tə pashiyi nun na nda a fər kun. Na nda a ɓələng nda fingya ƙəm ahur nun.
17 Fiya na heu nanda a karkun ƙəsər ka nggi.
18 Amma ko tal ahu was tennun mbusə na a sahatta wa.
19 A ƙərəsɗun, nun a hərəkrha."

Pər Yeeso kwamanɗi na Urshelima a fəla hai

20 "Anaɗun sodjaya tərang nda hurshe Urshelima teena, a sənunsə takh nda a chang hai.
21 Tərgha fingya na ahu Yahudiya, ɗaa nda wumngya sə. Fingya ƙəm na a wupəri kya nda sə, fingya ƙəm, na hu talya a ɗənda wupəri ɗə wa.
22 Kəsər sayiɗɗiya ɓen səsaarha ni, tə ləghətta əngya heu chireethleng nanda hai.*
23 Kawama nishya na ahur, tə fingya na wanggindan a iirha! A farɗiya, na səsaarha a kyarha hu chehwedɗa hai tə səbrha hur Faara aten nafini ya.

* **21:22 21:22** Hodzaya9:7

24 Nanda a ɓəlang fingya tə thlaukh ƙəlara, ƙəsangganda fingya tsawa nda porsəngya hu chehweeya ɗə pak. Fingya mbuwa Yahudaya, nanda thlə Urshelima səssangganda ƙəl ma ləghəd ɓen ndan.

Wutta Wan Niifa ɓa

25 “Nun a na ən tərəmngya a fad yanfaara, ndəre tə wufəlngarya. A hu ƙəshiirha ƙəm, na fiya a peela hai ka həreenga ƙəsər ka hufrha tə yanda wuri aama.

26 Nən a shiwid fiya teena ka tərəmnda, na ƙəfayindan a haara ka əngya na a ɓarha hu ƙəshiirha ɓa, ƙəsər əngya na məmanggən a fərakh amshi nanda a tsəˈya fa.

27 A fardi, nanda a na Wan Niifa ɓayi ahu hashmbe tə səsəmnda tə mamnggirha kaan.

28 Ana ənggini a katərarha hai ya, thlema sə təranggun tennun talara sə, ƙəsər far hərəƙrənun nduwusɗa ɓa.”

Tsaharhaha aten ɗəf shiɓarha

29 Thləghang karapu ɗa nən kanda sə ya, “Kəlaman shiɓarha tə ɗəfya na heu.

30 A hərəmna nda katərang tsətsətta hai, kun tə altennun sənɗunsə nduwus fegrha ɓa.

31 Nəghən kee ƙəm, anaɗun ənggini a katərarha hai ya, sənɗunsə Kutəryid Faara nduwus ɗa ɓa.

32 “Niya pərang ƙəkafek kun, nafiya ƙəshiid weeriya mba nda a məra wa, ƙəl katərana ənggina hai yaˈwan.

33 Nda talara tə hweeɗe nanda a ngwalarha, amma laɓarna mbə tam ngwalarha wa.

Yiyi thləmarha aten tsaurha nggu-ngwa fa

34 “Kwarama, amana hur nun məra tə mbəna farha fa, tə sa əngya na tərang kun in, tə ɓillad tsawud ƙəshiirha. A mbə kewa, ɓana fardi wal kun kula səndənun sə ƙəla takthleera.

35 Kəsər nən ɓarha ten fiya ɓa heu na a tsaurhahu ƙəshiirha.

36 Tsawama nggu-ngwa fa, ƙətsar. Hwan Faara nun tə nun wal hərəkrha aten ənggini na ɓa katərarha hai, amana shilee ɓa ƙəsang kun isha a mbed Wan Niifa.”

37 Ka fad par fara fa, na Yeeso tsaharhaha hu Wuri Faara. Ka fad figrha fa ƙəm nən kyarha sə, ɗəgha mənda a wumnda nanda aarha Wumnda ɗəfya Dzaitun.

38 A tsar ƙərət, na fiya ɗərha hu Kən Faara ɗə na manggən ka a sək laɓarghən nda.

22

Yahuda nggəmnɗafa a fər Yeeso nən

1 Nanənya, far Wutsəfayirha yi Mburodi kula Mekhna, nanda aarha Təɗaarha a nduwussa ɓa.

2 Mamnda Firistaya tə famaləmngya ngyakhrha nanda a kaɗa kwaman ɓəlang nda Yeeso ɓəɓee, ƙəsər nanda a tərəm fiya.

3 Tərgha sheetan kyagha ahur Yahuda hai, nanda aarha Iskaryoti, tal ahur kumkap səri ɗi.

4 Yahuda ɗəgha thləmad mamnda firistaya ɗə tə mamngya na a ƙəla Kən Faara ha na manggən, ndiya nda aten kwamana nən a fər Yeeso a kanda.

5 Tək mbənda nda fa kaan, nggəma nda fa a fərang wuɗəɓəla nda.

6 Yahuda ƙəm nggəmɗafa kee, ƙəla sayidɗa nən fa mbuwana fiyasə a fər Yeeso nən a kanda.

Həb Yeeso ənnarhami yi Təɗaarha tə fatsahayighən

7 Tərgha nduwusna far Wutsəfayidɗa ɓa yi Mburodi kula Mekhna. Far ɗa na nda na sataka tə wan kamnda yi Təɗaarha.

8 Thləngga Yeeso Mbiturus tə Yahaya ndanggən kanda, “Damaɗə ɗun ngwang nda ƙəmfa ɗəm həb ənnadmid ter wutsəfayid Təɗaarha.”

9 Tsahang mee nda ha, “A yanggi na midwa sə ɗan ngwadɗa fa?”

10 Ndanggən kanda, “A kyaɗun hur talɗa hai, ɓana niifa wal kun tə tsulina ha. Mbuwama samadghən ta minɗəɗa ɗə nən a kyarha sa hai.”

11 Ndanggun tə wuriɗi, “Təmaləmnda ni tsakhka mee, ‘Na ƙən rongya a yanggi, niya həb ənnadmid Təɗaarha sə, tə fatsahayina?’

12 Nən a kyaɗang ƙənna kun na manggən, na tə mbəd tsaukya sə hangga. Ngwama fa a mbəɗi.”

13 Wii nda ɗanda walghən məməl ƙəla pərangna Yeeso kanda. Ngwandafa

a mbədi tə ənnarhami yi wutsəfayid Təɗaarha.
14 Tsəna sayidɗa hai, Yeeso tə wan
thlənggighən tsawa nda hai ka a həb
ənnarhami nda.
15 Ndanggən kanda, “Nəghən a kukwase
fa na a həb ənnadmid Təɗaarha ni tə kun
kapa ni səsaarha.
16 Niya pəranggən kun, mbiya nggər
həbghən ɓalwa, ƙəl ma ɓad ləghəttəghən ɓa
ahu kutəryid Faara.”
17 Akwasamadghən təranggən wuhuleu
aam inabi sə, usa Faara nən, ndanggən
kanda, “Thlama, ndəghaman hai.
18 Niya pəranggən kun, mbiya nggər sa
aam inabi ɓalwa, ƙəl ma ɓad kutəryid
Faara ɓa.”
19 Təranggən mburodi sə, usa Faara nən,
kyanggən hai, fəranggənən kanda, ndagha,
“Thlu fanna niya fər nda ka kun. Nama kee
non a ɗal nggi in.”
20 Nəghən kee ƙəm, akwasamad
ənnadɗami, təranggən wuhuleuɗa sə,
ndagha, “Wuhuleuɗiya, yi weərənda ƙən
pathnani ahu farna, irgha ɗə ka kun.
21 Amma niifɗi na a fər nggi kan nan a
mbərha tal a həbrha.
22 Wan Niifa nən a məra ƙəla tə ndana
nda, amma ən kawa ni a niifɗi tə fərgha
ndən.”
23 Katərang ngganda tsahang mee ndan
ha tə wunni ahur ndan na mbang ənа tur
ənɗiya.

Fatsahaya Yeeso ngalnda aten wunni manggən

24 Thliigha ngaala sə ƙəm a pathlang
ndan tə wunni ahur ndan na a tsaurha
manggən.
25 Ndangga Yeeso kanda, “Kutərya fin-
gya səngwa Faara tə mamngya, nanda
kyaɗang ngyakhrha fiya, tə ƙəm nanda tər
fandan fa ɗangya fiyasə.
26 Amma a tsauɗun kee wa. Ameyedghən,
yanɗi na manggən ahur nun tsauka ƙəla
ndəghən ni ngguchit, tə kal mbeerha ƙəm
tsauka ƙəla mafarha.
27 Yanggini manggən, yanɗi tsauka hai
na a həbrha wa, nduwa yanɗi fərgha
ənnarhami ɗə wa? Mbə yanɗa ni tsauka hai
na a həbrha wa? Amma niyi a pathlang
nun ƙəla mafarha.
28 Kunni ishgha tə nggi ahu ƙəƙərra
sanifa.
29 Fərang ɗi kutəryirha kun, ƙəla yanɗi
fərena Pəpa.
30 Tsaunən kee, nun a həbrha tə sarha
a thləmanna hu kutəryidna tə ƙəm nun a
tsaurha aten tsənggamngya, ngwang ku-
marha nun turya kumkap səri yi Isəreela.”

Mbiturus nən a ngaal sənda Yeeso

31 “Mbiturus, Mbiturus! Hwan sheetan
kwamana na a ƙəƙəranggən kun na heu
ƙəla na tə huɗarha pər wan hwalirha.
32 Amma hwanoɗi Faara teena Mbitu-
rus, amana fərƙəkafekkid wa ƙəɗiirha. A
kyaharna ɓa, kalang wanman nggiwa sə
ƙəm.”
33 Amma nggəmangga Mbiturus
ndəghən, “Paɓa, niyi nggungwa fa a ɗəm
hu porsəna ɗə kyab, ana ən mərra ni,
mərəm kyab!”
34 Ndangga Yeeso, “Niya Puroƙən Mbitu-
rus, kapa na ɗiyarha tətaarha a fəɗikɗiya
na ngal sənɗəna katəra mahan.”

Ngwaman fannun fa ka səsaarha na bayi

35 Tərgha Yeeso tsahang mee nən fat-
sahayighən, “Thlənni kun kula wuɗəɓəla,
kula ənnarhami, kula pakhma, ƙəɗeng ɗun
ꞌya wa?”
Ndanda, “Awo!”
36 Ndanggən kanda, “Amma nanənya
ana wuɗəɓəla sə a har nun ƙəsamadghən
ha, tə ƙəm ənnarhami. A mbə thlaukh
ƙəlara sə a harwa wa, heng luwudwa ɗə
hiina.
37 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha,
‘Wumangnda tə fa ɗimiya,’ niya pəranggən
kun tətani a ləghədgha atenna. Kəsər ənɗi
chireethleng nanda hai atenna takhɗə a
ləghətta.”*
38 Ndangga fatsahayighən, “Paɓa kuloɓa!
Thlaukh ƙəlarya səri ya.”
Ndangga Yeeso kanda, “Tsəkɗə kee.”

Hwan Yeeso Faara a Wumnda ɗəfya Dzaitun

39 Kyagha Yeeso sə ƙəla nən tə ənaarha,
tərgha hu Wumnda ɗəfya Dzaitun sə tə
fatsahayighən a samadghən.

* **22:37 22:37** Ishaya53:12

40 Səlnən mbəɗaɗə, ndanggən kanda, “Hwanama Faara amanun ɗə mukrha hu ƙəƙərra hai.”
41 Nduwusgha mbeeɗə ma kanda, ɓərgha hai hwan Faara nən.
42 Ndagha, “Pəpa a nggəmnafa təree səsaɗɗaɗiya, mbə nggəmnda hurna wa, amma ˈya nggəmna hurwa ndəna məməl.”
43 Ɓagha tə thlənda Faara thləmadghən ɓa a talara hai fərang kanglanggirha nən.
44 Ndəghən hu səsaarha kaan, ɗəgha mbeeɗə tə hwan Faara tə ƙəkafekkirha nagha thləthləndəghən a tsətsaarha hweeɗe hai ƙəla fara.
45 Thliinən sə ka hwan Faara, wudgha thləmad fatsahayighən ɗə ɗəgha wal kanda a shiirha ka səbrha hura.
46 Tsahang mee nən kanda, “Kama nun a shiirha? Thlemasə hwan Faara nun amawanun mukrha hu ƙəƙərra hai,”

Kəssang nda Yeeso

47 Ndəghən aten thlək pathla ɓagha fiya ɓa hangga, tə niifɗi na nda aarha Yahuda. Nəghən tal ahur kumkap səri ɗi, ndəghənni a kal mbeerha. Ɗəgha thləmad Yeeso ɗə ka a fəɓanggən.
48 Tərgha Yeeso tsahang mee nən, “Yahuda ashe tə fəbrha na a fər Wan Niifa?”
49 Fatsahaya Yeeso ƙəla na nda hai na ˈya sə na a katərarha hai tsahang mee nda Yeeso, “Paɓa, kyath kanda nan tə thlaukh ƙəlaryi nan wa?”
50 Tərgha tal ahur ndan kyathlanggən thləmad mafad firis ɗə na manggən a yi səma.
51 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Malaman kanda!” Tsuwar thləmadɗa nən fa ki niifɗi kyathlang nanda ɗə ƙənanggən.
52 Tərgha ndangga Yeeso mamnda Firistaya, tə mamngya fa ƙəla Kən Faara ha na manggən, tə fingya shingya ɓagha ɓa ka ndəghən, “Tərwun nggi niyi təmbəng nun ɓarha ɓa tə thlaukh ƙəlarya, tə səsalya ka a ƙəsewun wa?
53 Kətsar nggi a thləman nun a pəpal Wuri Faara ƙəsewun wa, amma nanən ya sayid nun ni na Sheetan a əna taara tə kun.”

Mbiturus ngalɗə sənda Yeeso

54 Tərgha ƙəsangganda Yeeso ɗənda təghən minda ki Firis ɗə na manggən. Mbiturus ƙəm mbu samandan nən ɗə inggun ma kanda.
55 Amma dzək na nda waarha a pəpal wuriɗi, tsawa nda hai kanda na heu a thləma waddi, ɓagha Mbiturus ɓa tsauka hai ahur ndan.
56 Tal ahur wangya nishya na əna taara ahur wuriɗi na Mbiturus nən tsau a thləma waddi. Irang yirha nən fa, ndəghən, “Niifɗiya, kanda ni tə Yeeso.”
57 Amma Mbiturus ngalghənən ndagha, “Sa nuɗiya, nggi fa səngwi ndən wa.”
58 Tsəɓaku na niifasə nagha Mbiturus, ndagha, “Sa ƙəm na tal ahur ndan.”
Ndangga Mbiturus, “Sa pashi! Mbə nggi ni wa.”
59 Tsənən tsəɓaku faɗən, nggərgha niifa ndaarha, “Mbə ngaala sə wa, niifɗiya kanda ni təghən, ƙəsər tə Nggalilarha ni.”
60 Ndagha Mbiturus, “Sa pashi! Səngwi əndi na a thləkrha ya wa!” Ndəghən kula nggəlang mighən tətaagha ɗiyarha.
61 Chinəm kyahargha hai ƙəlanggən Mbiturus ɗə. Tərgha Mbiturus ɗal teena nən hai tə əndi thləghang na Chinəm, “Kapa na ɗiyarha tətaarha a fəɗik weeriya na a ngal sənɗəna katəra mahan”.
62 Tərgha Mbiturus ɗəgha ƙəshaaɗə təgha kaan.

Fa ƙəlaya ha wanda Yeeso

63 Fa ƙəlaya Yeeso ha katərang ngganda waghən hai na nda a ɗəkƙən ƙəm.
64 Kənangganda yidghən ana nda a tsahang mee ha, “Kulo, wunni ɗəkka sa.”
65 Nanda a ˈyarghən tə laɓar sarfaya a ndəghən.

Yeeso a mbed mamngya Yahudaya

66 Ɗathna mbərha hai wumngga mamngya Yahudaya ɓa. Kandani na mamngya firistaya, tə fasəngya ngyakhrha. Ɓa nda tə Yeeso a mbed ndan ɓa.
67 Ndang ngganda, “Ana sani Kərəsti, pəranggən kan.”
Nggəmangga Yeeso kanda, “A pərangɗi ndən kun, mbun a fərƙəkafek wa,
68 tə ƙəm a tsahangɗi mee kun ha mbun a nggəresə wa.
69 Amma ka a weeriya, na Wan Niifa a tsaurha a yisəmad Faara na tə ngyakhrha ha heu.”

70 Kanda na heu tsahang mee nda ha, “Wan Faara ni sa wa?”
Nggəmanggən kanda, “Pərɗundən, nggini.”
71 Tərgha ndaa nda, “Kama nəm nggər kaɗa pathya atenggən? Səkɗəm ndən hai a mighən.”

23

Ɗanda tə Yeeso a mbed Mbilatus ɗə

1 Tərgha mamngya Yahudayini heu thlinda tə Yeeso a mbed Mbilatus ɗə.
2 Katərang ngganda ɗahang nda fa, “Dəghan wal niifɗiya a tsang teena nafinəm. Nagha a ndang nda kanda a teng nda tsamnda Kaisar wa, tə ƙəm wai ndəghənni Kərəsti, kutəra.”
3 Tsahangga Mbilatus mee Yeeso, “Sani na kutər Yahudaya wa?”
Nggəmangga Yeeso ndəghən, “Nəghən kee, ƙəla thləkna.”
4 Tərgha ndangga Mbilatus mamnda firistaya, tə fiya na heu a mbəɗi, “Nggi nawi niifɗiya tə ɗimiyirha fa wa.”
5 Ɗənda mbeeɗə tə ɗahang fa tə ndaarha, “Tsahadghən ha nəghən a tsang teena fiya a chehweed Yahudiya na heu. Katəranggen hai a Nggalili har ta mbəɗa ɓa ya.”

Mbilatus thlənang ɗə Yeeso a mbed Hirdus ɗə

6 Səkna Mbilatus ndən kee, Tsakhmee nən tə ndaarha, “Tə Nggalilarha ni wa?”
7 Səknən ndaarha kyagha Yeeso ɓa a manɗi na Hirdus a əna kutəryirha sə, thlənanggən Yeeso a thləmad Hirdus ɗə, ƙəsər a farɗi nəghən a Urshelima.
8 Nana Hirdus Yeeso, tək mbənda nən fa kaan, ƙəsər ka ƙətəm na midghən sə a nang yirha nən fa. Aten əngya ˈwaa nən səkrha atenggən, na midghən sə a əna ənwulteena nən.
9 Hirdus tsahang miiya nən ha hangga, amma Yeeso kalwa sə wa.
10 Mamnda firistaya tə famaləmngya ngyakhrha kanda a mbee ƙəƙət a ɗahang pathya fa.
11 Tərgha Hirdus tə sodjayighən sarangganda ɗə tə ƙəm waghənda. A mbəɗi kalang kaɓarha nda fa yi kutəryirha, wuɗangganda thləmad Mbilatus ɗə.
12 Hirdus tə Mbilatus afar ɗani tsaunanda pashiyi, ƙəsər ka ƙətəm mba nda kalang ndan sə wa.

Ngwang nda kumarha Yeeso yi məra

13 Mbilatus aah mamnda firistaya nən ɓa, tə mamngya tə fiya na həu.
14 Ndanggən kanda, “Beenun niifɗa ɓa ya tə ndaarha nəghən a tsang teena fiya. Nanənya, raɗi mu pathɗa haya tə tsakh miiya tsahang ni a mbennun, walanggi tə ˈya na ɗimi tə ndanun wa.
15 Hirdus ƙəm nawa ndən tə ɗimiyirha fa wa, ndəghən ɗani wuɗang nən thləmad nəm ɓa. Mbə ˈyasə ənana kamshiɗiya tsəkka a ɓəlanggəm wa.
16 Nanən kee, niya tsaɗaghən kee kalghəni hai.”*
18 Kanda heu tərang ngganda urandan sə tə ndaarha, “Bəlamam kamshiɗiya! Kalaman Mbarabas kan hai!”
19 Muwangganda Mbarabas ƙəndə ka təbənggidghən əna nən ahu taladə na manggən, tə ɓəlang nən niifa.
20 Mbilatus na midghənsə a kal Yeeso nən hai, nggərghən kalang kanda sə.
21 Amma karnda fa na nda a huhwarha tə ndaarha, “Tawaman ɗə! Tawaman ɗə!”
22 Katəra mahan Mbilatus a kalang kanda sə, “Kama nda? Ɗimiyid ma əna na kamshiɗiya? Nggi nawi ndən tə ɗimiyirha tsəkka a ɓəlang nggəm wa. Niya fərghən tsaɗaghən nda kalghən nda hai.”
23 Amma isha nda aten path ndan, na mindan sə tawangganda ɗə. A kwasamadghən huhwan ndan kalɗə mbərha mu.
24 Mbilatus ƙəm ənagha ƙəla na mindan.
25 Kal niifɗa nən hai tə muwang nanda hu porsəna ɗə ka təbənggidghən əna nən, tə ɓəlang nən niifa ƙəla tsakhna nda. Fərang Yeeso nən kanda, ƙəla na mindan.

Tawang nda Yeeso ɗə

26 Na nanda a wiirha tə Yeeso, ƙəma nda tə niifa nanda aarha Siman tə Sayirarha. Ndəghən ɓayi ahu tala na ngguchit,

* **23:16 23:16** Fingya chirethya na kaar na nda tə mbədghən 17 kiya, “A far wutsəfayid təɗaarha ɓa, ka fad hurarha fa nən naarha kal niifa hai ahu porsəna hwanang nanda.”

ngyaɓang tər kaɗidɗa nda fa, təranggən mbu samad Yeeso nən.
27 Fiya hangga mbuwa samadghən, ahur ndan ƙəm nishya sə na a tərha tə huh-warha ka ndəghən.
28 Kyahargha Yeeso hai, ndanggən kanda, “Nishya Urshelima, a təɗun ka nggi wa, tama ka alten nun, tə wangginun.
29 Kəsər na fara ɓayi, ɓa nun ndaarha, ‘Fa parkayani kwarengya, tə hurya ˈwawa wa nggətta tə ɓee iwana wee iirha!’
30 Tərgha

“ ‘Na fiya a ndang nda wumngya, “Muwa
ma tennan hai!”
Ndang ngganda mbəya na ɗangkam,
ɗangkam, “Nggəlaman kan!” ’*

31 A əna fiya əngginiya ndəghən ɗəfrha ɓalɗə nduwun, mani katərarha hai a hwarɗə?”

32 Nafiya səri, fa mbəlfeeya, wii nda tə kanda ka a ɓəlangganda kanda tə Yeeso.
33 Ɓa nanda mbəɗa ɓa na nda aarha Mbəd Ɓalhwar Teena, a mbəɗa ni tawang nanda ɗə tə fa ɗimiya səri, tal a yisəmadghən tal ƙəm a yi kawadghən.
34 Ndagha Yeeso, “Pəpa, chahanggən kanda ɗə, ƙəsər səngwanda əndi nanda a ənaarha wa.” Əna wura nda aten lukkighən.
35 Ishgha fiya hai kanda a ƙəlarha. Mamngini ƙəm kanda a waghən, nanda a ndaarha, “Hərghanggən fingya, a hərghanggən altenggən ƙəm lee, ana ndəghənni Kərəsti, Wurra Faara!”

36 Sodjaya ƙəm ɓa nda ɓa nanda a waghən. Fərang aam inabi nda sə na chichakh.
37 Ndang ngganda, “Ana kutər Yahu-dayani sa hərghang altenwa lee!”
38 Aman tenggən ƙəm chirethlengganda hai, “KUTƏR YAHUDAYA NI YA.”
39 Tal ahur fa mbəlfeyini tawangnda kanda ɗə təghən thləghang pathya nən sə na iˈikh nagha a ndang nda, “Mbə sani na Kərəsti wa? Hərghang altenwa tə kan ƙəm lee!”
40 Amma tahad tə mbəlfeɗi djaranggən ɗə ndagha, “Mba tərəm Faara wa, sa wal-gha wadghənfa məməl təghən?
41 Ənangganda ƙəm məməl, ƙəsər ƙəna ˈya əna nəm ndə walnəm. Amma niifɗiya mbə ˈyasə ənanən na ɗimi wa.”
42 Tərgha ndagha, “Yeeso, ɗalu nggi teena a ɓanna hu kutəryid wa ɓa”
43 Nggəmangga Yeeso, “Niya puro ƙəkafek, a weeriya ɗəna naarha a thləmanna a talara.”

Mərra Yeeso

44 Fara a sərəkrha, tərgha wula nggəlanggən chehweerha heu, har yargha yanfaara hai.
45 Kəsər yanfaara malang ɗə djaara hai. Shishamarɗi na a mbəɗi na tsətsaɓa ɗə kaan hu Kən Faara djargha hai səri.
46 Tərangga Yeeso uradghən sə kaan ndagha, “Pəpa, ahu harwa hai niya fər yiɓənna.” Thləknən ndən kee, mərgha.
47 Mamnda sodja ɗi na ƙət a mbəɗi nanən əndi katəragha hai, fal Faara nən ndagha, “Kəkafek niifɗiya ka niifa ni.”
48 Nafini ngwagha hai ka ƙəlarha, na nanda əndi katəragha hai, kanda na heu wuɗa nda wureɗə kanda a ɗək ƙəfayindan hu səbrha hura.
49 Amma nafini na heu səngga Yeeso tə nishyini mbuwa samadghən ɓa, ka ahu chehweed Nggalili ɓa, isha nda ɗə inggun, nanda a ƙəlang əndi na a katərarha hai.

Pangnda Yeeso

50 Na niifasə thləmnggənni Yisəfu, nəghən ahur mamngya na ƙənang pathla hai, ka niifa ni.
51 Nggəmngwa fa tə əndi ƙənang na nda hai wa. Ɓaghən ɓa ahu tal Aramatiya na a chehweed Yahudaya tə ƙəm nəghən a ƙəla kutəryid Faara fa.
52 Ɗəgha thləmad Mbilatus ɗə hwan mərra Yeeso nən a panggən.
53 Tərgha təranggən hweeɗe hai, faɗanggən hu kaɓad pa mərra hai, ɗəfanggən hu kwadɗa hai rana nda ahu feera, yandi ˈwa wanda pa mərra sə.
54 Far ngwarha ni fa yi yibrha Yahudaya, takh nda a kyarha hu far yiɓədɗa hai.
55 Nishyini ɓaa ɓa a samad Yeeso ka a Nggalili ɓa, mbu samad Yisəfu nda, na ten kwadɗa nda, tə mbəɗi hunang nanda sa hai.

* **23:30 23:30** Hodzaya10:8; Səsənid Yahaya6:16

56 Tərgha wuɗa nda wureɗə ngwa nda fa tə urdi tə fəɗeerha na sədghən mbənggən. Amma yiɓa nda a far Yiɓəddi ka fərang mamnggirha nda ˈya ndana ngyakhrha.

24

Thlid Yeeso sə ahu mərra

1 A hu katərad par fara yi ɓeena məd, a tsar ƙərət, nishyini tərang ngganda kariyi ni na sədghən mbənggən, ngwana nda fa ɗənda təghən a ten kwadɗa ɗə.
2 Ɗa nda wal ferɗi nggələng na nda mii kwadɗa sə kwatərɗə man patu ɗə.
3 Amma kyana nda sa hai, nawa nda mərra Yeeso wa.
4 Nana nda a numarha aten ənɗi katəragha hai kee, kula kanda səndasə na nafiya nda səri tə lukki ndan a chimnda fa nagha ahar yirha ƙəƙət a thləman ndan.
5 Ka tərəm nda, nishyini kwangganda tən ndan a hweeɗe hai, amma ndangga nafini kanda, “Kama nun a kaɗa tə yibrha, a pathlang mərya?
6 Ɓalwa a mbəɗiya wa, thliiɗa sə! Ɗalama teena hai tə ˈya thləghang nən kun, ndəghən ɓalɗə tə kun a Nggalili.
7 ‘Wan Niifa nən a mukrha ahar fa ɗimiya hai, tawangganda ɗə, a far paara yi mahan nən a nggər thliirha sə.’ ”
8 Tərgha ɗal teena nda hai aten pathghən.
9 Wud nanda ɓa aten kwadɗi, pərang ənggina nda heu a Kum Kap Taldi tə fingya fiya.
10 Nda Mairamu tə Magdaliya, tə Yowana tə Mairamu man Yakubu, tə fingya nishya nananda a mbəɗi, kanda ni pərangga ndən fa thləngya Yeeso.
11 Amma fərwanda ƙəkafek tə path nishyini wa, ƙeser tərgha nda path ndan ƙəla ɓasharha ni.
12 Mbiturus thliighasə tawad ɗagha ten kwadɗa ɗə. Ɓərgha a mii kwadɗi ƙəlagha sa ɗə, na kaɓadɗa nən pang nandasə a man patu. Wudgha, ənwulteena nən tə ənɗi katəragha hai.

A kwaman Imawus

13 Nanənya tsu a fardi səri ahur nafiya na a mbu samad Yeeso kanda a kwaman ɗərha ahu tala ɗə nanda aarha Imawus, na iundəghən mel məd tə Urshelima.
14 Kanda a tsə laɓara aten ənggini katəragha hai.
15 Na nanda a tsə laɓara aten ənggini kee, Yeeso tə altenggən ɗagha thləman ndan ɗə wii nda ɗə.
16 Amma nggələng nda yindan, amana nda kukwalang hai.
17 Tsahang mee nən kanda, “Laɓar ma nun a tsərha kee kun aten wiirha?”
Isha nda hai ƙəƙət, ƙəlagha Yeeso hai na hur ndan səsəɓa ɗə.
18 Tal ahur ndan, na thləmnggən Kilobas, tsahang mee nən, “Sa ndəna ronga kee a Urshelima səngwa ənɗi katəragha hai a mbəɗi ahu ɓəngginiya wa!”
19 Tsakh mee nən, “Mani ənggini?”
Ndang ngganda, “Ənggini tsəgha hai aten Yeeso tə Nadzarat. Annabini, ən ənadghən tə laɓarghən nəghən tə səsəmnda a mbed Faara tə fiya na heu.
20 Mamnda firistaya tə mamngginəm fər ndan a ngwang kumad mərra nda, tawangganda ɗə.
21 Amma nan a numarha ndəghənni ɓagha hərghang nda Isəreela. Ma takhka ɓal, kulo, a weeriya ɓenggən mahan tə katərana ənɗa hai ya.
22 Mbə kee mawa, fingya nishya fərangnda ənwulteena kan. War nda aten kwadɗa ɗə a tsar weeriya,
23 amma nawa nda mərrəghən sə wa. Ɓa nda ɓa ndang ngganda kan, nanda fathləngya Faara, ndaa nda nəghən tə yi-brha.
24 Tərgha fingya ahur nan ɗənda aten kwadɗa ɗə ndaa nda nəghən ƙəla thləkna nishyini, amma ndəghən nggi nawa ndan wa.”
25 Ndangga Yeeso kanda, “Hai, kama tsaunun nurya kee, mani ƙəɗiina fərƙəkafekkid nun aten ˈya thləkna annabiya!
26 Ashe, kamngwa a səsagha Kərəsti aten inggini ya a kyagha ahu mamnggitghən ɗə wa?”
27 Katəradghən tə Musa tə annabiya na heu, pərang ɗa ndən kanda ˈya thləkna ɗeleewar Faara aten Kərəsti.
28 Ndusang nanda talɗa fa nanda a ɗərha saɗə, tsəgha Yeeso ƙəla nən a mbəra mbeeɗə.

29 Amma hwanggənda kaan tə ndaarha,
“Tsawu a thləman nan, tsət figrha hai, kulo
yanfaara həmɗa hai.” Ɗəgha ɗə tsauka tə
kanda.
30 Tsau nən hai nən a həb ənnarhami tə
kanda, təranggən mburodi sə, usa Faara
nən, kyanggən hai fəranggənən kanda ɗə.
31 Tərgha ingga yindan ɗə kukwalang-
ganda hai, a mbəɗi kee sahadgha ma
yindan.
32 Tsahang mee nda ndan, “Mbə tək ɗəm
mbənda fa ahur nəm na nən a kalang
ƙəmsə a kwamana, inang nən laɓar Faara
ƙəm hai wa?”
33 Thliinda sə ƙəkar wuɗa nda Urshelima
ɗə. A mbəɗi ɗanda wal Kum Kap Tal ɗi tə
fingya nafiya wumngga hai.
34 Nanda a ndaarha, “Kəkafek ni!
Chinəm thliiɗa sə har kyaɗang ɗə fadghən
Siman!”
35 Tərgha nafini na səri pər ənɗa nda
katəragha hai a kwamana, tə kukwalang
nanda hai kyang nən mburodi hai.

Yeeso kyaɗang ɗə fadghən fatsa-hayighən

36 Kanda ɓal nda a tsə laɓara aten ənɗi
kee, Yeeso tə altenggən ishgha a maɗufun
ndan ndanggən kanda, “A fifidɗun hai
wa!”
37 Tər ma nda nagha fandan a rəbrha
fa, kanda a numarha mənda-mənda na
nanda.
38 Ndanggən kanda, “Kama tərəm nun?
Kama ƙəm nun a kwana nggi ahur nun?
39 Kəla man haryina tə saryina. Nggi
ni tə altenna! Tsuwarama nggi fa nawu-
nun, ƙəsər mənda-mənda mbə thluwa sə a
fadghən tə ala ƙəla nanun nggi təghən fa
wa.”
40 Thləkna Yeeso ənɗiya, kyad haryighən
nən tə saryighən a kanda.
41 Ko na nanda tə wutsəfayirha fa
tə ənwulteena, ngwalangwanda fərƙəkafek
thliiɗa sə wa. Tərgha tsahang mee nən
kanda, “Na ənnarhami sə a har nun a
mbəɗiya wa?”
42 Fərang təna nda fifi.
43 Thləghənən kiigha, kanda a ƙəlang
nda.
44 Ndanggən kanda, “Ənɗa pərang ni kun
ya nggi ɓalɗə tə kun. ˈYa na heu ƙəl ma
ləghədɗə chirethleng nda hai a tenna ahu
ngyakhrha Musa tə yi annabiya tə ƙəm
Dzabura.”
45 “Tərgha ɗathlanggən hutən ndan ɗə,
təna nda sən ˈya na chichirethlee hai ahu
ɗəleewar Faara.”
46 Ndanggən kanda, “Kulo, ənɗi chireth-
leng na nda hai ya, Kərəsti nən a səsaarha,
nən a thliirha sə hu məra a far paara yi
mahan.
47 Mal ɗimiyirha tə chakhrəghən ɗə
nanda a pərghən ɗə ahu thləmnggən a
ƙəshiirha na heu, nən a katərarha hai a
Urshelima.
48 Kunni nagha əngginiya tə yinnun,
pəramadghən.
49 Ɗəni thlənang Səsəna tə Peɗənda kun
ɓa ndana Pəpa. Amma tsawama a Ursh-
lima, ƙəl nggəlang səsəmnda Faara kun a
talara hai.”

Tərang nda Yeeso a talara ɗə

50 Kya nən sə tə kanda ma Urshal-
ima ɗənda mbərha ɗə tsau tə Mbetani fa,
a mbəɗi haranggən haryighən sə ɗəfang
parka nən kanda teena.
51 Nanən a ɗəfang parka kanda teena,
ɗəkka hai tə kanda tərang ngganda a talara
ɗə.
52 Tərgha ɗəfang shilee nda teena, wuɗa
nda a Urshelima ɗə lələgɗa tə wutsəfayirha
kaan.
53 Ka fat paara fa na nda naarha fal
Faara ahu Wuri Faara.

Yahaya

Kərəsti ni labardi mbuwa ngwalarha

1 Ka a katəradghən na Labar da sə, na
Labardi tə Faara, Labar di Faara ni.
2 Ka a katəradghən nəghən tə Faara.
3 Tə Labar da ni ənana Faara əngya heu;
mbə ˈyasə ənа nanda kula ndəghən wa.
4 Na Labar di fər yibrha a əngya heu
ənana nda, yiɓəddi ya ƙəm kukwaryid fiya
ni.
5 Na kukwaryiddi djaara hai hu wula,
wuldi ƙəm mbə səsəmnda sə a fadghən wa.
6 Na niifa sə thlənna Faara ɓa,
thləmnggən ni Yahaya.
7 Tə kalmee ni, ɓanən ɓa ka a kalmii
kukwaryidda nən, təna fiya heu sək labar
kukwaryiddi fərƙəkafek nda tə kalmii di
keeghən.
8 Mbə Yahaya tafadghən ndəna kuk-
waryiddi wa, amma ɓanən ɓa ka a kalmii
kukwaryidda nən.
9 Ka kukwaryirha na a fərang kuk-
waryirha nən kowunni, nəghən ɓayi hu
ƙəshiirha ɓa.
10 Na kukwaryiddi hu ƙəshiirha, ko
nanən ənagha nda ƙəshiirha təghən, amma
səngwa ƙəshiirha ndən wa.
11 Ɓa kukwaryiddi ahu chehweedghən
ɓa, amma nafiyighən thləwa ndan fa wa.
12 Amma kala nafiya thləgha kuk-
waryidda fa, fərƙəkafek nda təghən, fərang
də kwamana kanda a tsawa nda wangya
Faara.
13 Tsau nda wundakhnaya mbə ka nggət
na niifa kanda wa, mbə tə nggəmnda niifa
wa, amma tə nggəmnda Faara.
14 Labardi tsaudə niifa, tsauƙən ahur
nəm. Nadəm mamnggitghən, mamnggit
wee na katenggən a thləmad chin, nəghən
lələgda tə nggayirha tə ƙəkafek.
15 (Kal Yahaya mighən, təranggən
uradghən sə tə ndaarha, “Niifda ni pərang
ni kun ya, ndaa ni, ‘Na niifa sə ɓayi a
samad na kalgha nggi mu, ƙəsər nəghən
sə kapa na nda nggət nggi.’ ”)
16 Ka nggayidghən mulgha hai, nən
naarha fərang parka ƙəm ƙətsar.
17 Fər Faara ngyakhrha a manki Musa,
amma nggayirha tə fərƙəkafek ɓaghən ɓa
a manki Yeeso Kərəsti.
18 Mbə niifa sə ˈwagha na Faara wa,
amma yandi ndəghən tafadghən Faara ni,
tə ƙəm nəghən a tsau dədemnggirha tə Chin,
ndən kyadgha Faara.

Thlək Yahaya Təmbaptisəma labara aten Yeeso

19 Kulo kalmidi ki Yahaya ya a sayiddi
thlənna Yahudaya Firistaya tə Lawiya a
Urshalima ɓa, ka da nda tsahang mee ha,
“Wunni sa?”
20 Ngalwa Yahaya wa, amma kyagha
pəpal ɓa ndanggən kanda, “Mbə nggini
Kərəsti wa.”
21 Tsahang mee nda, “Nanən kee, wunni
sa? Sani Ilya wa?” Ndanggən kanda, “Mbə
nggini wa.” Nggəra nda tsahang mee, “Sani
annabi di nan a ƙəlarha fa wa?” Ndanggən
kanda, “Awo.”
22 Tərgha ndang ngganda, “Wunni sa?
Nggərang kan sə ka dan pəranggən nafini
thlənggа kan ɓa. Mana mbang thləkrha a
ten wa?”
23 Nggərangga Yahaya kanda sə tə
labar annabi Ishaya, “Nggini urarha na
a aah farha a kaheerha, ‘Pəpənaman
kwamangya də a Chinəm.’ ”
24 Tərgha Farisayini thlənna nda ɓa,
25 tsahang mee nda ha, “Kama nda na
a ənа mbaptisəma a mbə sani Kərəsti,
nduwa Ilya, nduwa Annabiddi wa?”
26 Nggərangga Yahaya kanda sə
ndəghən, “Nggi tə aama ni ənа mbap-
tisəma, amma na niifa sə ƙət a pathlang
nun səngwa nun.
27 Ndəghənni na ɓayi a samad na di,
nggi tafanna tsəkki na a kwasanggi sahad
pahamnggən hai wa.”
28 Katəragha ənda hai heu ya a Mbetani
a pəm kufad Urdun, na Yahaya a ənа
mbaptisəma sə.

Yeeso ni Wan kamnda Faara

29 A ɓindayidghən nagha Yahaya Yeeso
ɓayi thləmadghən ɓa, ndagha, “Kəlaman
wan Kamnda Faara ya, na a tərang dimiyid
ƙəshiirha də!
30 Niifda ni pərang ni kun tə ndaarha,
‘Na niifa sə ɓayi a samad na kalgha nggi

mu, ƙəsər nəghən sə kapa na nda nggət nggi.'
31 Nggi tafanna səngwi ndən wa, amma niyi a əna mbaptisəma tə aama təna nafiya Isəreelaya sənggən."
32 Tərgha ndagha Yahaya, "Nadi Səsəna ɓayi hai a talara ƙəla tətiliurha tsauka hai a fadghən.
33 Səngwi ndən wa, amma Faardi thləngga nggi ɓa ka ɓi əna mbaptisəma tə aama, ndəghən ndeegha, 'Niifdi nana Səsəna tərdə tenggən hai tsauka sə, ndəghən ni na a əna mbaptisəma tə Səsəna tə Peɗənda.'
34 Nadi əndi katəragha hai tə Yeeso, nəghən kee, kaldi mee tə ndaarha, niif ɗiya Wan Faara ni."

Fatsahaya Yeeso ˈwanən wura

35 A ɓindayidghən nggərgha Yahaya isha a mbədi tə fatsahayighən səri a thləmadghən.
36 Nanən Yeeso a mbəraɗə, ndagha, "Kəlama Wan Kamnda Faara ya!"
37 Səkna fatsahayina ndən keeghən səri ˈya ndaanən, mbu samad Yeeso nda.
38 Kyaharna Yeeso hai, nanən kanda a mbu samadghən, tsahang mee nən kanda, "Mana minnun?" Ndangganda, "Rabbi, (ndarha ni Mala) na tə tsaurha a yanggi?"
39 Nggərangga Yeeso kanda sə, "Bama ɓa ɓun naghən." A figrha ni mbu nanda samadghən ta mbəɗaɗə nanən sə tə tsaurha ngwalangga nda paara təghən.
40 Andərawus, wan man Siman Mbiturus nəghən tal ahur nafini səri səkka ˈya ndana Yahaya tə ƙəm mbuwa samad Yeeso.
41 Tsu kee tərgha Andərawus kaɗa wan-man nən Siman pəranggənən tə ndaarha, "Walang ɗan Kərəstiɗi."
42 Bagha tə Siman thləmad Yeeso ɓa, Kəlang na Yeeso ngga ndəghən, "Sani Siman wan Yahaya. Amma nanənya na nda a aah sa Kefas," (ndəna Mbiturus).

Aah Yeeso Filibus tə Nataniyel

43 A ɓindayidghən na mid Yeeso sə a ɗəgha Nggalili ɗə. Na Filibus nən, ndanggən, "Mbuwu samadna."
44 Filibus niif tə Mbatsaida tal nda Andərawus tə Mbiturus.
45 Walang na Filibus Nataniyel ndanggən, "Naɗan niifɗi chirethna Musa a tenggən ahu ngyakhrha, tə ƙəm chirethna annabiya a tenggən thləmnggən ni Yeeso tə Nadzarat, wan Yisufu."
46 Tsakhka Nataniyel mee ndəghən, "Nadzarat! Na ˈya sə ngga na kyarha ɓa a Nadzarat wa?" Nggərangga Filibus sə, "Boɓa ɓa naghən."
47 Nana Yeeso Nataniyel ɓayi thləmadghən ɓa, ndanggən, "Kulo ka wan Isəreela ya na tə ƙəkafek fa."
48 Tsahangga Nataniyel mee Yeeso, "Kəƙən sənna nggi?" Nggərangga Yeeso sə, "Nadi sa a kamu ɗəf shiɓaarha kapa na Filibus aah sa."
49 Tərgha ndagha Nataniyel, "Mala, sani Wan Faara; Kutər Isəreela."
50 Ndangga Yeeso, "Fərna ƙəkafek ƙəsər ka ndoni nadi sa a kamu ɗəf shiɓaarha wa? Na nggər na əngya kalgha fingya yina mu ya."
51 Nggərghən ndaarha, "Niya puro ƙəkafek, na a naa talara indəɗə, tə fathləngya Faara a təra sə tə təra aten Wan Niifa hai."

2

Kən kakhrha a Kaana na a Nggalili

1 A far ɓeena yi mahan, əna wutsəfayid kakhrha nda ahu tala na nda aarha Kaana a chehweed Nggalili, tə ƙəm man Yeeso a mbədi.
2 Tərgha mbu Yeeso nda tə fatsahayighən ahu wutsəfayid kahadɗa ɗə.
3 Ngwalana aam inabi ɗa hai, ndangga man Yeeso, "Mba nda tə aam inabi ɓal wa."
4 Nggərangga Yeeso sə, "Nuɗiya ma njiɗangga ƙəm? Sayid na ɓa wa ɓa ˈwan wa."
5 Amma ndangga man Yeeso nafini na a ndək ənnarhami, "Kala ˈya thləghang nən kun ənama."
6 A mbədi na tsulingya sə mikki tən nanda tə feera. Na Yahudaya naarha əna taara tə tsulinggini ka a tsaɓang fandan saaɗə. Kala tsulina nən tər ƙəthlikrha kum-nggit səri ɗəgha hu kumnggit mahan ɗə.
7 Ndangga Yeeso nafini na a ndək ənnarhami, "Ləgɗaman tsulinggini tə aama." Ləɗang ngganda kanda ta miighən sə.

8 Tərgha ndanggən kanda, “Tsaama ha sə ɗang nggənun mamnda ter ɗa ɗə ya.” Ənа nda kee ƙəla thləghang nən kanda.
9 Mamnda terɗi taarang nən aamɗi kyakhrang nanda ahu aam inabi ɗə, sənangwa mbəɗa hai kyanən sa ɓa wa, (ko nanən nafini na a ndək ənnadɗami sən ndan). Tərgha aah wutsam ndə ɗanən a man patu ɗə ndanggən,
10 “Na fiya ˈwa fər aam inabi na mbənggən, akwasamadɗi saana fiya, a kyanggən yanɗa ɓa mbuwa wa mbənggən. Amma sa ɓəɓengga yanɗi na mbənggən ƙəl nanənya!”
11 Yanɗiya ndəna katəra ənwulteena ənana Yeeso, ənaghən ndən a Kaana na hu chehweed Nggalili. Kyadɗə mamnggidghən a mbəɗi, tə ƙəm fatsahayighən fərƙəkafek nda təghən.
12 A kwasamadɗi ɗəgha Kafarnahum ɗə heu nda man, tə wan manggighən, tə fatsahayighən, mənа nda ha ngguchit a mbəɗi.

Chilɓang Yeeso Kən Faara ɗə (Matta 21:12-13; Mar 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Nduwusna far wutsəfayid Təɗaarha hai, ɗəgha Yeeso a Urshalima ɗə.
14 A pəpal Kən Faara, ɗəgha wal fiya a heng thlaaya ɗə, tə chauraya, tə kataprakkya yi sataka, tə fingya tsətsau a fər mbeɗed wuɗəɓəla.
15 Yamngga Yeeso wutəteerha tə sakhrha rəghanggən kanda ɗə ma Kən Faara, heu tə chauraya tə thlaaya, changgəlanggən mbəd mbeɗed wuɗəɓəl ɗa ɗə welgha wuɗəɓəlɗi hweeɗe hai.
16 Tərgha ndanggən nafini na a heng kataprakkya ɗə, “Kyaman ənggina hai ma mbəɗiya, a tsawang ɗun wuri Pəpa kasu wa.”
17 Tərgha fatsahayighən ɗal teena nda hai tə ˈya ndaana ɗeleewar Faara, “Nggəmndəna a wuri wa nəghən a ƙəsa sə a hurna ƙəla waarha.”
18 Tərgha mamngya Yahudayini ndanganda Yeeso, “Ənwulten ma na kyaɗang nda kan tənan sənda sə na tə səsəmnda ənа ənɗiya?”
19 Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən, “Chaman Kən Faar ɗa hai ya, ahu ɓeena mahan niya nggər tənang sə.”
20 Tsahangga Yahudayini mee, “Tənang nggan Kən Faar ɗa sə ˈyahu hurarha kumnggit faɗa kap mikki, ndaana wai na nggər tənang sə hu ɓeena mahan?”
21 Amma ƙən Faar ɗi nən a thləkrha pofadghən ni.
22 A kwasamadɗi thliinən sə ahu məra, fatsahayighən ɗal teena nda hai thləkɗə ˈya kiya. Fər nda ƙəkafek tə laɓar Faara, tə laɓarɗi thləkna Yeeso.

Sən Yeeso hur kowunni

23 Nanən a Urshalima ahu wutsəfayid Təɗaddi, fiya hangga nagha ənwuteengya kyad nən fərƙəkafek nda təghən.
24 Amma nggəmngwa Yeeso fa tə kanda wa, ƙəsər sənɗə fiya heu.
25 Mbə ˈya sə na nda thləghang nda a ten niifa wa, ƙəsər sənɗə hur niifa.

3

Yeeso tə Nikodimus

1 Na niifa sə thləmnggən ni Nikodimus, tə Farisarha ni, mamnda ni ahu Yahudaya.
2 ʼBagha thləmad Yeeso ɓa a fiɗikrha ndanggən, “Mala, sənɗansə sa təmaləmnda ni thlənna Faara ɓa. Mbə niifa sə na mbang ənа ənwulteena ƙəla yanɗi na a ənaarha ya wa a mbə nana Faara təghən ha wa.”
3 Nggərangga Yeeso sə, “Niya puro ƙəkafek, mbə niifa sə na kyarha hu kutəryid Faara ɗə wa ƙəl nggər nanda nggəɗang hai.”
4 Tsahangga Nikodimus mee, “Kəƙən na nda nggər nggəɗang nda niifa hai ndəghən suhur ɗə? Kəkafek mbə nggər kyarha ahu shiwad man hai nggərghən nggəɗang hai yi səri wa!”
5 Nggərangga Yeeso sə tə ndaarha, “Niya puro ƙəkafek, mbə niifa sə na kyarha ahu kutəryid Faara ɗə kanda kula nggəɗang hai hu aama tə Səsəna wa.
6 Thlufarha nən nggət thlufarha, amma Səsəna, nən nggət Səsəna.
7 A wulo teena ka ndoni, ‘A nggərgha nda nggəɗo hai wa.’
8 Na ɓereurha piirha a mbəɗa ɗə na midghən. Kəla na sək pidghən ɗə, amma mba mbang pər mbəɗi ɓa nən sa ɓa tə mbəɗi nən a ɗərha saɗə wa. Nəghən kee

ƙəm mba mbang pər kwamanɗi na nda nggəɗang niifa hai hu Səsəna wa.”
9 Tsahangga Nikodimus mee, “Na ənɗi ənaarha hai ƙəƙən ya?”
10 Ndangga Yeeso, “Sa təmaləmnda Isərelaya ni, amma sənangwa ənggina hai ya wa?
11 Niya puro ƙəkafek, nan a thlək ˈya sən nan, nan sakh ˈya ƙəm na nan, amma pa ya karɗun thlə ənɗa fa pərang nan kun.
12 A puro ɗi əngya na ahu ƙəshiirha, amma fər wa ƙəkafek wa. Kəƙən na fərƙəkafek a puro ɗi laɓar əngya na talara?
13 Mbə niifa sə ˈwagha ɗərha talara ɗə wa, amma ƙəl niifɗi ɓagha hai a talara, ndəna Wan Niifa.
14 Kəla ˈwana Musa tərang nda ɗəɓəl hulthne sə a kaheerha, na nda a tərang nda Wan niifa sə kee ƙəm.
15 Nanən kee, kala niifa fərgha ƙəkafek a Wan Niifɗi nən a wal yibrha mbuwa wa ngwalarha.
16 Kəsər Faara nggəmɗə ƙəshiirha kaan fər nən Wanggən katenggən, kala niifa fərgha ƙəkafek a ndəghən mbə tam məra wa, amma nən a wal yibrha mbuwa ngwalarha.
17 Thləngga Faara Wanggən hu ƙəshiirha ɓa mbə a ngwang kumarha nən wa, amma a walgha ƙəshiirha hərəkrha a fadghən.
18 Kala niifa fərgha ƙəkafek a Wan Faara mba nda ngwang kumarha sə wa, amma kala niifa fərwa wa ƙəkafek ˈwa ɗə teena ngwang ɗə kumarha sə, ƙəsər fər wa ƙəkafek a Wan Faara katenggən wa.
19 Na Faara a ngwan kumarha fiya sə ƙəsər kukwaryirha kyaɗə hu ƙəshiirha ɓa, amma fiya nggəmnda wula kaan ma kukwaryirha, ƙəsər ən ənad ndan yi mbəlfeerha ni.
20 Kala niifa na a ənə tar mbəlfeerha karnən kukwaryiɗɗi, mbə ɓaarha ahu kukwaryiɗɗa ɓa wa ka həreenga naɗə tar mbəlfedghən kyaarha pəpal ɓa.
21 Amma kala niifa na tə ƙəkafek fa, ɓa nən ahu kukwaryiɗɗa ɓa, təna fiya naghən a pəpal tə ndaarha ˈya nən a ənaarha nəghən a ənə ˈya na mid Faara.”

Fərang Yahaya Təbaptisəma mamnggirha Yeeso

22 A kwasamad palthɗiya, thliigha Yeeso tə fatsahayighən ɗənda chehweed Yahudiya ɗə tsənda tsəɓaku a mbəɗi nagha a ənang mbaptisəma fiya.
23 Yahaya ƙəm a ənə mbaptisəma a aam Ainon tsau tə Salim fa ƙəsər na aama sə kaan a mbəɗi, na fiya naarha ɓarha ɓa ka ənang mbaptisəma nda kanda.
24 (Katəragha ənɗa hai ya kapa na nda mughang nda Yahaya ahu porsəna ɗə.)
25 Thliigha ngaala sə a pathlang fatsahaya Yahaya tə niif Yahudiya a ten chilɓi farha.
26 Nanən kee ɓagha fatsahaya Yahaya thləmadghən ɓa ndangganda, “Mala, ɗalna niifɗi teena ˈwana tsaurha təghən a pəm kufad Urdun, thləkna pathla a tenggən, nəghən a ənə mbaptisəma fiya hangga a ɗərha thləmadghən ɗə.”
27 Nggərangga Yahaya kanda sə, “Mbə niifa sə na wal ˈya wa ƙəl fərang na Faara ndən hai na a talara.
28 Kun tafad nun səkɗun ənɗi thləghang ni kun a pəpal, ‘Mbə nggini Kərəsti wa, ˈwa ni mbee ɓa ka a kalang mee ni fiya kapa nən ɓarha ɓa.’
29 A far wutsəfayid kakhrha, wuronga yi wutsamnda ni. Pashirha ɗəgha hu kahad wutsamnda ɗə, nən ƙəlaghən ha, kang thləmaarha nən fa, nən tək mbənda fa a səkɗə urad wutsamnda. Wutsəfayiɗɗi a weeriya yina ni, nanənya ləghəɗɗə.
30 Təta ni nagha aten chikrha kaan, nggi ƙəm ne a tsərha ngguchit.”
31 Yanɗi ɓagha hai a talara kalɗə kowunni mu, yanɗi kyagha ɓa ahu ƙəshiirha ƙəm yi ƙəshiirha ni, tə ƙəm nən thlək əngya na hu ƙəshiirha kee. Amma yanɗi ɓagha hai a talara kalɗə kowunni.
32 Nən naarha thlək ˈya nanən tə səknən ƙəm, amma mbə niifa sə thləgha laɓarghən fa wa.
33 Kala niifa thləgha laɓarghən fa, sənɗasə na Faara tə ƙəkafek fa.
34 Kəsər yanɗi thlənna Faara ɓa laɓar Faara ndən nən a thləkrha, ƙəsər fərang Faara Səsəna mbuwa ngwalarha.
35 Na Chinɗi nggəm Wanggən tə ƙəm fərang ɗə əngya heu ahu haarghən hai.
36 Kala niifa fərgha ƙəkafek a Wanɗi nən wal yibrha mbuwa wa ngwalaarha,

amma kala niifa fərwa wa ƙəkafek a Wandi mbə tam wal yibrha wa, ƙəl səbrha hur Faara ndəna naarha a tenggən.

4

Yeeso tə nuneefa na a Samariya

1 Nanənya sən Yeeso sə Farisaya sək nda laɓara atenggən nəghən a əna mbaptisma a wal fatsahaya ma Yahaya,
2 (ko nanən, mbə Yeeso ni na a əna mbaptisəma wa, amma fatsahayighən ni.)
3 Walang na Yeeso ˈya na Farisaya a thləkrha atenggən, thliigha mal Yahudiya nən wudgha a Nggalili ɗə.
4 Tsawang ɗa fa təta a kyagha tə Samariya.
5 Bagha ahu tala ɓa na nda aarha Sikar na a chehweed Samariya, tsau tə pəpal ɗa fa fərang na Yakubu wanggən Yisufu ƙətəm.
6 A hu taldi na Kwat aam Yakubu sə, təkna widdi Yeeso tsauka hai a thləmad kwat aamdi. Yanfaara a sərəkrha.
7 Bagha nu tə Samariyarha ka tsə aama ɓa, ndangga Yeeso, “Ənee aama ha see.”
8 (Ahu sayiddi Yeeso nəghən katenggən ƙəsər fatsahayighən kyanda hur tala hai ka ɗanda hii ənnarhami.)
9 Kəsgha ənwulteena nudi ndanggən, “Sa tə Yahudarha ni, nggi nu tə Samariyarha. Kama nda na tsahe aam saarha?” (Kəsər Yahudaya na nda tsan Samariyaya.)
10 Nggərangga Yeeso sə, “A ndam kwang sənna fərra Faara a sa, tə ƙəm tə wunni tsahowa aam saarha, kam ndangna a ənoghən ha, kam nən a fəro aam fər yibrha.”
11 Ndangga nudi, “Paɓa, mbə ən tsə aama sə a harwa wa kwat aamdi ƙəm ya nəghən kuɗimnggən. Na wal aam fər yiɓəddi a yanggi?
12 Kalna chinan Yakubu rangga kwat aamdi kansə ya, saagha, ndəghən tə wanggighən, heu tə chiɓəd maɓiyighən wa?”
13 Nggərangga Yeeso sə, “Kala niifa saagha amdiya na hushimnda nggər ƙəsghən,
14 amma yi saagha aamdi niya fərang nda mbə hushimnda nggər ƙəsghən wa. Aamdi niya fərang nda nən a tsawang fa mbəd ngətta aama na fərang yibrha pa kwandə.”
15 Ndangga nudi Yeeso, “Paɓa, fəree tur aamdi ya lee amawana hushimnda nggər ƙəs nggi təni malang ɓarha ka tsə aama mbəɗa ɓa ya.”
16 Ndangga Yeeso, “Duwa ɗə, ɗa aah chimad wa ɓon ɓa.”
17 Nggərangga nuɗa sə, “Mbə chimad na sə wa.” Ndangga Yeeso, “Thləkna ƙəkafek ndana mbə chimadwa sə wa.
18 Pərna ƙəkafek, chimaya tuf ˈwagha kahorha, niifdi nana təghən nanənya mbə chimadwa ni wa.”
19 Ndagha nudi, “Paɓa, mbə ngaala sə wa Annabi ni sa.
20 Nanən kee pəreeƙən, chichiyi nan tərang nda shilee Faara teena a wumndədi ya, amma kun Yahudaya nduwun mbərha kamngga a tərang shilee nəm Faara teena a Urshalima ni.”
21 Nggərangga Yeeso sə, “Sa nudiya, furu ƙəkafek tə palthdi niya thləworha ya, na sayi ɓayi mbuwa na fiya tərang shilee Pəpa in a wumndədi ya nduwa a Urshalima.
22 Kun Samariyaya nuwun a tərang shilee ˈya teena səngwa wa nun, kan nan tərang shilee ˈya teena sən nan, ƙəsər na hərəkrha a kyarha ɓa a fad Yahudaya.
23 Amma na sayi ɓayi, ˈwaɗə teena ɓaɗa ɓa, fiya na tərang shilee Pəpa teena hu ƙəkafek na nda a tərang shilee teena hu Səsəna tə ƙəkafek, ƙəsər tur nafina ni na Pəpa a kaɗaarha ya.
24 Faara səsəna ni, nafiya na a tərang shilee teena ƙəl a ənaghənda hu səsəna tə ƙəkafek.”
25 Ndangga nudi, “Səndisə Kərəsti na nda aarha Kərəsti nəghən ɓayi. A ɓaɗa ɓa, ɓanən pərang əngya kan heu.”
26 Tərgha ndangga Yeeso, “Nggini Ndəghən.”
27 A sayiddi na nanda a ngwalang pathla kee, tərgha ɓagha fatsahayighən ɓa ƙəsgha ənwulteena kanda na nandan a ndikrha tə nuneefa. Amma mbə niifa sə tsakhka mee, “Mana midwa wa?” Nduwa “Kama na a ndikrha tə nudiya wa?”
28 Tərgha malangga nudi ɓəd tsə aamnggən a mii kwat aamdi ɗəgha hur tala ɗə ndanggən fiya,

29 “Bamaɓa ɓun na niifa pəreegha əngya heu ˈwani ənaarha! Tə ndəghən ɗani na Kərəsti?”
30 Nanən kee, kyagha fiya ɓa ahur taldi ɓa nda thləmad Yeeso ɓa.
31 Na inggini a katərarha hai ya, hwan nggəna fatsahayighən, “Mala, əno ˈya mii.”
32 Amma ndanggən kanda, “Na ənnarhami sə a haar na səngwa nun.”
33 Tərgha ndangga fatsahayighən ndan, “Na niifa sə ɓangga ənnarhami ɓa wa?”
34 Ndagha Yeeso, “Ən nanna mii, a əna ənɗa ni ndeena niifɗi thlængga nggi ɓa tə ƙəm ngwalanggi targhən.
35 Mbə nduwun, ‘Takh ndəree faɗa a katərang ngganda haathla hai wa’? Niya ndang nda kun, inaman yid nun ɗə ƙəlanggun heeya ɗə ngga! Tsək nda haathla.
36 Ko nanənya tə haathla nən a wal ƙənaghən, nanənya ma hathlang ɗə ənnarhami hai yi yibrha mbuwa ngwalaarha, təna tə həfrha tə təhaathla əna wutsəfayirha kyab.
37 Karapu ɗi ya ƙəkafek ni, ‘Niifa a həfrha, niifa pak a hathla.’
38 Thlənni kun ka halth heerha ɗə həfwa wa nun. Nafiya pak ənagha tardi, amma kun ƙəm tək ɗun mbənda tarɗa fa əna nanda.”
39 Samariyaya hangga kyagha ɓa hu taldi fərgha ƙəkafek tə Yeeso ƙəsər ka palthɗi kii nuɗi ndanən, “Pəree ɗə əngya ˈwani ənaarha heu.”
40 Bana Samariya yini thləmadghən ɓa, hwanggənda a tsauka tə kanda, əna ɓeena nən səri.
41 Kəsər ka laɓarghən səkna fiya, nggərgha fingya hangga fərƙəkafek tə Yeeso.
42 Ndangga Samariya yini nuɗi, “Fər nan ƙəkafek mbə ka palthwa kee wa, amma ƙəsər kan ma sək ɗan ndən tafan nan, ƙəkafek səndansə niifɗiya ndəghən ni təhərghang nda ƙəshiirha.”

Kənang Yeeso wan mamnda

43 A kwasamadɗi əna nən ɓeena səri ɗəgha mbeeɗə tə wiirha a Nggalili ɗə.
44 Yeeso tafadghən ˈwaɗə ndaarha mbə annabi wal mamnggirha ahu chehweedghən wa.
45 Ko nanən kee, səl nən Nggalili ɗə, thləgha Nggalila yini ndən fa, ƙəsər nanda əngya heu ənanən a Urshalima hu wutsəfayid Təɗaarha ɗəna nda saɗə.
46 Nggərghən ɗərha tal Kaana ɗə na a chehweed Nggalili, a mbədi kyakhrang nən aama tsauka aam inabi. A mbədi na mamnda sə na fad wanggən ɓee a Kafarnahum.
47 Səkna niifɗi mal Yeeso Yahudiya səl ɗə Nggalili ɓa, ɗəgha thləmadghən ɗə hwanggənən ɓagha ƙənang wanggən na tsau tə mii mərra fa a Kafarnahum.
48 Ndangga Yeeso, “Kun nafiya a nawun ənwuteengya tə ənsakhkya wa, mbun tam fərƙəkafek wa.”
49 Ndagha mamndədi, “Paɓa, ta wim kapa na waana mərə.”
50 Nggərangga Yeeso sə, “Na mbang wi-irha. Na wan wa a ƙənda.” Niifɗi fərƙəkafek nən tə palth Yeeso wiigha wureeɗə.
51 Ndəghən ɓalɗə hu kwamana, ɓa mafayighən walghən ndangganda, “Wan wa ƙəndə.”
52 Tsahang mee nun kanda sayiɗɗi ƙən nən. Ndangganda, “Kalgha wanhadɗa ndən hai a ɓərarha yanfaara a sərəkrha.”
53 Tərgha chin wandi ƙəlagha hai na sayiɗɗi məməl ndangna Yeeso, “Na wan wa a ƙənda.” Tərgha ndəghən heu tə fa wurayighən fərƙəkafek nda.
54 Ndən na ənwulteena yi səri kyadna Yeeso mal nən Yahudiya ɗənən Nggalili ɗə.

5

Kənang Yeeso səfənda

1 A kwasamadghən, ɗəgha Yeeso Urshalima ɗə ƙəsər ka far wutsəfayid əntin Yahudaya.
2 A Urshalima tsau tə kwatkirəm chaukhraya fa na wutambarra aama sə na Ibraniyaya aarha Mbetasda kang nanda tə məthləmngya tuf.
3 A ka məthləm nggini ya fingya mbuwa ƙəkanglang, kwamaya, tə səfəngya tə fingya mərna fandan hai ndəna nda hunaarha sə.
4 (Na nafini naarha ƙəla far ɗa fa na nda a rəɓang nda aamɗi. Kəsər sayi sayi na təthlənda Faara ɓarha ɓa rəbanggən aamɗi.

Kala niifa ˈwagha ahu aamɗa hai nən wal ƙənda ahu kala tur yanggi wanharha.)
5 A mbəɗi na niifa sə na tə wanhaarha fa hurarha kumnggit mahan kap wuvaɗa.
6 Nana Yeeso ndən kalth sənang ɗa hai mənɗaha tə wanhaddi tsahang mee nən, “Na midwa sə a ƙəna na wa?”
7 Ndangga haddi, “Paɓa, mbə niifa sə na a ɗeesə kee hu aamɗa hai a sayiddi tsənən ˈya fa wa. A nadi a kyarha sa hai, ˈwagha niifa ma nggi.”
8 Tərgha ndangga Yeeso, “Thliusə, tərang ɗənggəl wa wiina!”
9 Tsu a mbəɗi kee ƙəngga niifɗi; təranggən ɗənggəlghən wiigha. Katəragha ənɗa hai ya a far yiɓəd Yahudaya.
10 Ndangga Yahudayini niifɗi ƙəngga, “Far yibrha ni a weeriya, ˈYaɗa ngyahad nəm taara a far yibrha tə ƙəm məməlwa a tərangga ɗənggəl hunad wa sə wa!”
11 Amma nggərangga niifɗi kanda sə ndəghən, “Niifɗi ƙəneegha ndən ndeegha, a təranggi ɗənggəl na wii.”
12 Tsahang mee nda, “Wunni niifɗi ndowa a tərangga ɗənggəlwa wiina?”
13 Niifɗi ƙənang nanda səngwa niifɗi ƙənangga wa, ƙəsər Yeeso timɗə ahur fiyaɗə na a mbəɗi.
14 A kwasamadghən ɗa Yeeso naghən ahu Kən Faara ndanggən, “Kənna nanənya, a nggərna ənа ɗimiyirha wa a mbə kee wa na ˈya a wal sa kalgha yanɗa mu ya.”
15 Wiigha niifɗi kaɗa Yahudayina nən ndanggən kanda Yeeso ni ƙənangga.
16 Nanən kee, ƙəsər ka əngginі na Yeeso a ənaarha a far Yibrha, katərangga Yahudayini mbəlfeeghən hai.
17 Ndangga Yeeso kanda, “Kətsar na Pəpa narha ənа taara, nggima niyi kee.”
18 Nanən kee, ƙəsər ka tur palth yini thlək nən, tərgha Yahudayini ɗənda mbeeɗə tə kaɗa kwamana na a ɓəlangganda. Mbə ka təɗang nən ngyakhrha far yiɓəd Yahudaya teena wa, amma ka nda nən chin ni Faara, tə ƙəm tsawanggən fadghən məməl tə Faara.

Fərang Faara səsəmnda Wanggən

19 Tərgha pərang nggəna Yeeso kanda ndəghən, “Kəkafek niya ndang nda kun, mbə ˈyasə na wandi ənaarha tə altenggən wa; nən ənа ˈya nanən na Chin ənaarha, ƙəsər kala ˈya na Chindi ənaarha wandi ƙəm nən ənaarha kee.
20 Kəsər Chindi nəghən a nggəm Wandi, nən kyaɗang əngya heu ənanən. Na chindi ƙəm nggər kyaɗang əngya na məmanggən kalgha yandiya, tənun na ənwulteena.
21 Kəsər ƙəla na Chindi thleng nda mərya sə fərang yibrha nən kanda, na wandi ƙəm fər yibrha a niifa nggəmna hurghən.
22 Kəmɗaarha, mbə Chindi ngwang kumarha niifa wa, amma fərang ɗə səsəmnda ngwa kumarha Wanggən.
23 Tənа kowunni fərang mamnggirha wandi, ƙəla na nda fərang mamnggirha Chindi. Amma kala niifa kargha fərang mamnggirha wanɗa fa, kar nən fərang mamnggirha chindi thləngga ndən ɓa.
24 “Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa səkka palth na fərƙəkafek nən a Faara thləngga nggi ɓa nən wal yibrha mbuwa ngwalaarha. Mbə ngwa kumarha sə a tendan wa, ƙəsər ˈwanda teena təɗang nda mərra in ahu yibrha ɗə.
25 Niya pərang ƙəkafek kun, na farghən ɓaghai, nanənya ma ˈwaɗə teena ɓaɗa ɓa. Na mərra a sək urad Wan Faara. Fingya səkka ndən na nda a wal yibrha.
26 Kəla nana Chindi tafadghən ndəghənni tə kwaman yibrha ha, nanən kee ƙəm fərang ɗə səsəmnda Wanggən nagha tə kwaman yibrha ha.
27 Tə ƙəm fərang ɗə səsəmnda na a ngwa kumarha nən ƙəsər ndəghənni Wan Niifa.
28 “A ƙəs ənwulteena kun a ten ənɗiya wa, ƙəsər na sayi ɓaghai mərya na ahu ten kwaya na nda a sək urad Wan Niifa.
29 Kya nda sə, fingya ənagha ngga na nda a thliirha sə ahu yibrha ɗə mbuwa ngwalarha, fa mbəlfeeya ƙəm na nda a thliirha sə ngwang kumarha nda kanda sə.
30 Mbi mbang ənа ˈya katenna wa; niya ngwa kumarha ƙəla thləye Faara. Ngwa kumanna yi ƙəkafek ni, ƙəsər nəghən a ten nggəmnda hur Faara thləngga nggi ɓa, amma mbə yi altenna ni wa.

Fingya fərgha ƙəkafek aten Yeeso

31 “A nadi a fer shedawa a tenna, ˈya niya thləkrha mbə tsaurha yi ƙəkafek wa.

32 Amma ana niifa sə ƙəm fərgha
shedawa a tenna, səndisə palth di nən a
thləkrha a tenna ƙəkafek ni.
33 “Thlən dun fiya a thləmad Yahaya də,
ndəghənggi ƙəm pərangdə ƙəkafek kun.
34 Ko nanən kee mbərsa wii tə shedawa
niifa a tenna wa, thləkni ndən kee tənun
wal hərəkrha.
35 Yahaya nəghən ƙəla patilla na a ƙəsa
fər kukwaryirha nən, tə ƙəm tək dun
mbənda labarghən fa ahu sayi ngguchit.
36 “Amma shedawa a tenna kaldə yi
Yahaya. Kəsər tardi fərena Pəpa a
ngwalanggi, ndəghənni nani a ənaarha
ya, ndən kyadgha ndaarha Pəpa ndən
thləngga nggi ba.
37 Tə ƙəm Pəpa thləngga nggi ba,
ndəghənni tafadghən na a fər shedawa
atenna. ˈWawun sək uradghən wa nduwa
nawunun tə yirha wa,
38 tə ƙəm labarghən tsaukwa ahur nun
wa, ƙəsər fər wun ƙəkafek a niifdi thlən nən
ba wa.
39 Nun naarha karata Deleewar Faara,
ƙəsər nuwun a numad ndaarha ahurghən
nən a fərang yibrha kun mbuwa ngwarha.
Deleewar yina ni na a fər shedawa a tenna
a kun.
40 Ko nanən kee, kardun fa a bon
thləmanna ba tənun wal yibrha.
41 “Mbi thlə faala a fad nafiya wa,
42 ƙəsər səndi kun. Səndi sə mbə
nggəmnda Faara sə ahur nun wa.
43 Bayi ba ahu thləm Pəpa, kar ngya nun
fa; amma a bad niifa ba pak ahu thləm
altenggən, nun a thləghən fa.
44 Kəƙən nun fərƙəkafek a nadun a thlə
faala a ten kun ndan, amma mbuwun a
kada thlə faala na a kyaarha ba a thləmad
Faara katenggən wa?
45 “A numadun niya huhwa kun a mbed
Pəpa wa. Niifa na a huhwa kun ndəna
Musa, kyanun kya shang teena fa.
46 Andam fərdun ƙəkafek a Musa, kam
fərdun ƙəkafek a nggi, ƙəsər chireelth də
ˈya a tenna.
47 Amma fər wun ƙəkafek aten ˈya
chireelth nən wa, ƙəƙən nun fərƙəkafek a
ten ˈya thləkni?”

6

Həbang Yeeso fiya haru kumnggit tuf

1 A kwasamadghən, tədangga Yeeso
wuri aam Nggalili teena na nda aarha
wuri aam Tibariyas.
2 Fiya hangga mbuwa samadghən ƙəsər
nanda ənwulteengya ƙənang nən fingya
mbuwa wa ƙəkanglang.
3 Tərgha Yeeso wumnda sə tsauka hai tə
fatsahayighən a thləmadghən.
4 Wutsəfayid Yahudaya yi tədaarha
nduwusda ba.
5 Kəlana Yeeso də na fiya nən hangga a
barha thləmadghən ba, tsahang mee nən
Filibus, “A yanggi nəm hii mburodi ba nəm
fərang nda nafiniya kii nda?”
6 Tsahangna Yeeso mee Filibus kee ka a
ƙəƙəranggən, ƙəsər ˈwadə teena səndə ˈya
nən a ənaarha.
7 Nggərangga Filibus sə, “Ai ko wudəbəl
rapathlaarha yi beena haru səri mbə heng
mburodi ba na a walgha kowunni ngguchit ənagha mii wa!”
8 Tərgha tal ahur fatsahayighən na
thləmnggən Andrawus, wanman Siman
Mbiturus ndəghən,
9 “Kulo wundakhnee ya tə mburodi tuf
ənana nda tə humbad wan hwaliirha na
nda aarha mbale, tə təna nggun-ngguchit
səri, amma ma nən ənang nda fiya hangga
kiya?”
10 Ndangga Yeeso fatsahayighən,
“Ndaman fiya tsawa nda hai.” Na hwaliiya
sə a mbədi tsawa nda sa hai, həshya
ənanda haru kumnggit tuf.
11 Tərgha harangga Yeeso mburodi yina
sə usa Faara nən, ndəghang nggənda fiya
də tsauka hai. Ənagha kee ƙəm tə təndi.
Kowunni ənagha mii ƙəla na midghən.
12 A kwasamaddi ənana fiya mii ng-
gal nda, ndangga Yeeso fatsahayighən,
“Wuma man katəbghən ba a səb ˈya də wa.”
13 Nanən kee wumangga fatsahayighən
katəbda ba lədanggən kutasya kumkap
səri, wato kukutethla mburodi di tuf ənana
nda tə humbarha kiina fiya.
14 A kwasamaddi nana fiya ənwulten di
ənana Yeeso, katərang ngganda ndaarha
hai, “Kəkafek Annabi dani ya na a baarha
hu ƙəshiirha ba.”
15 Kəlana Yeeso hai na mindan sə təta
a fadang ngganda kutəra, ngərgha hai
nggərghən təra wumnda sə katenggən.

Wii Yeeso a ten aama

16 Tsəna figrha hai, ɗəgha fatsahayighən
a mii wuri aamɗa ɗə.
17 Kya nda ahu kombuwol hai katərang
ngganda təɗang aamɗi teena ka a ɗənda
Kafarnahum ɗə. Wula a tsərha hai Yeeso
kula wutta ɓa.
18 Tərgha thliigha ɓereurha ɓa nagha
tsang ˈya aamɗa fa.
19 Hur nanda kombuwol ɗaɗə mel ma-
han nduwa faɗa, ƙəla nda hai Yeeso a wi-
irha a ten aama, ɓayi thləmad kombuwol
ɗa ɓa, tərma nda.
20 Amma ndanggən kanda, “Nggini; a
tərəmɗun wa.”
21 Tərgha Fatsahayini na mindan sə a
kyangganda ahu kombuwol ɗa hai, amma
ƙəla nda hai tsu kee səl nda a mbəɗaɗə na
mindan ɗərha saaɗə.

Kaɗa fiya Yeeso

22 Ɗalthna mbərha hai fingya fiya wum-
ngga hai a pəm wuri aamɗi ƙəla nda
hai kwambuwol tal ɓagha mbəɗa ɓa kee,
Yeeso ƙəm kyawa ahur kombuwol ɗa hai
tə fatsahayighən wa, amma wiigha fatsa-
hayighən katen ndan.
23 Kombuwolya hangga ɓagha ɓa a Tim-
bariyas, isha nda hai tsau tə mbəɗi kiina
fiya mburodi ɗa sə a kwasamaddi usana
Chinəm Faara.
24 Kəlana fiya ɗə wumngga hai nawa nda
Yeeso wa, nduwa fatsahayighən a mbəɗi
wa, kya nda hu kombuwolyina hai, ɗənda
Kafarnahum ɗə ka a kaɗa Yeeso nda.

Yeeso ni mburodi yi fər yibrha

25 Ɗəna fiya walghən a pəm wuri aamɗi,
tsahang mee nda, “Mala, a kwan ɓana
mbəɗa ɓa ya?”
26 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Niya
pərang ƙəkafek kun, nuwun a kaɗa nggi,
mbə ka sənang nun ənwulteengya hai wa,
amma ka kii nun mburodi ɗi nggal ɗun.
27 A ənaɗun taara ka ənnarhami na
a səbrha ɗə wa, amma ənama taara
yi ənnarhami na fər yibrha mbuwa ng-
walaarha, na Wan Niifa a fərang kun.
Kəsər Faara, na Chinɗi ndən fərangga kwa-
man fər yibrha.”
28 Tərgha tsahang mee nda, “Ma nan
ənaarha na a təranggan hur Faara sə?”
29 Nggərangga Yeeso kanda sə, “ˈYa tətal
ni kee na mid Faara a ənon, fərama ƙəkafek
a niifɗi thlən nən ɓa.”
30 Ndangganda, “Kyaɗang ənwulteena
kan ana midwa sə fəro ƙəkafek nan. Mana
a ənaarha?
31 Chichiyi nan kin nda manna a ka-
heerha, ƙəla nanən chichirethlee hai:
‘Fərang ɗə mburodi kanda a talara hai a
ənа nda mii.’ ”
32 Ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang
ƙəkafek kun, mbə Musa ni fərangga
mburodi ɗi kun na a talara hai wa, amma
na Pəpa naarha fərang ka mburodi kun
hai a talara.
33 Ka mburodi yi Faara ndəghən ni
ɓagha hai a talara, na fər yibrha a
ƙəshiirha.”
34 Ndangganda, “Paɓa, no naarha fərang
tur mburodi ɗi kan ya ƙətsar!”
35 Tərgha Yeeso nggəranggən kanda sə,
“Nggini mburodi yi fər yibrha. Kala niifa
ɓagha thləmanna ɓa mbə miirha nggər
ƙəsghən wa, kala niifa fərgha ƙəkafek tə
nggi ɓalwa hushimnda ƙəsghən wa.
36 Amma ƙəla pərang ni kun, naɗun nggi,
ta weeri ɗaɓa ya ɓalwun kula fərƙəkafek.
37 Kala nafiya fəree na Pəpa na nda
ɓaarha thləmanna ɓa, nggi ƙəm mbi tam
kar kanda wa.
38 Kəsər ɓayi hai a talara mbə ka ənа tar
altenna ni wa, amma ka ənа tar ɗa ni na
mid Faara thlængga nggi ɓa.
39 Ənɗani na mid niifɗi thlængga nggi ɓa
ya, a sahad tal ahur nafini fəree nən ɓa wa,
amma a thlenggi kanda sə tə yibrha a far
ngwala ƙəshiirha.
40 Kəsər ˈya na mid Pəpa ndəna kala niifa
ƙəlangga Wanɗa ɗə fərƙəkafek nən təghən,
nən a wal yibrha mbuwa ngwalaarha, tə
ƙəm ni a thleng sə a far ngwala ƙəshiirha.”
41 Tərgha Yahudayini katərangganda
huhurumnda hai a tenggən ƙəsər ndanən,
“Nggini mburodi yi fər yibrha ɓagha hai a
talara.”
42 Ndaa nda “Kamshiɗi ya mbə Yeeso
ɗani na wan Yisufu, sən nəm nda man tə
chin ya wa? Kəƙən nən ndaarha, ‘Baghən
hai a talara’?”
43 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Mala-
man huhurumnda a pathlang nun.

44 Mbə niifa sə na ɓaarha thləmanna ɓa wa ƙəl Pəpa thləngga nggi puwangga thləmanna ɓa, nggi ƙəm niya thleng sə a far ngwala ƙəshiirha.
45 Nəghən chichirethlee hai ahu ɗeleewarya Annabiya: ‘Kanda heu Faara ni a tsahang kanda ha.’ Kala niifa kangga thləmaarha Chinɗa fa, tə ƙəm tsahagha a haarghən, nən ɓarha thləmanna ɓa.
46 Mbə niifa sə nagha Chinɗi wa, ƙəl niifɗi ɓagha hai a thləmad Faara, ndən nagha Chinɗi.
47 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa fərgha ƙəkafek nəghən tə yibrha mbuwa ngwalaarha.
48 Nggini mburodi yi fər yibrha.
49 Chichiyinun kin nda manna a kaheerha, amma mər nda heu.
50 Amma kulo mburodi yi fər yibrha ya ɓagha hai a talara, kala niifa kiigha mbə məra wa.
51 Nggini mburodi ɓagha hai a talara yi fər yibrha. A kii niifa mburodi ɗiya, nən a tsaurha pa kwandə. Mburodi ɗiya thlu fadna ni, niya fəra təna ƙəshiirha wal yibrha.”

52 Tərgha Yahudayini katərangganda ngaala hai a pathlang ndan aten ənɗi ndanən tsakh mee nda, “Kəƙən na niifɗi fərang thlu fadghən ƙəmya kim?”

53 Ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang ƙəkafek kun, a kiiwun thlu fad Wan niifa tə ƙəm sa farghə nun wa, mbun wal yibrha mbuwa ngwalarha wa.
54 Kala niifa kiigha thlu fadna tə sa farna, nən tsaurha tə yibrha fa mbuwa ngwalaarha, niya thleng kanda sə a far ngwala ƙəshiirha.
55 Kəsər thlu fanna ka ənnarhami ni, farna ƙəm ka ən saarha ni.
56 Kala niifa kiigha thlu fanna tə sa farna, nən naarha a hurna nggi ƙəm ahurghən.
57 Kəla na Chinɗi tə yibrha thləngga nggi ɓa, ƙəsər ka ndəghənni nani tə yibrha, nəghən kee ƙəm, kala yanɗi na a həbrha a fanna, ƙəsər ka nggi, nən wal yibrha.
58 Yanɗiya ndəna mburodi ɗi ɓagha hai a talara, kala niifa kiigha mburodi ɗi ya nən wal yibrha pakwandə. Mbə tur mburodi ɗani kiina chichiyi nun wa, ko nanən kee mər nda ɗə.”
59 Thləkka Yeeso ənggini ya heu ya ahu sayiɗɗi nanən a tsaharhaha ahu ƙən tsahad Yahudaya na a Kafarnahum.

Fatsahaya hangga mal nda Yeeso

60 Səkna fa tsahayighən ndən kee, ndanda, “Tsahadɗa ha ya nəghən pəɗaghən kaan. Wunni mbang kang thləmaarha fa?”
61 Sən Yeeso sə na fatsahayighən a huhurumnda, ndanggən kanda, “Tsahadɗa ha ya səɓang nən hur nun ɗə wa?
62 Ma nun a numarha a naɗun Wan Niifa a tərа a mbəɗaɗə ɓanən sa ɓa?
63 Səsəna katenggən ni kee na fər yibrha; mbə ˈyasə na thlu farha mbang ənaarha wa. Palthɗi thləghang ni kun Səsəna ni tə ƙəm yibrha.
64 Amma ahur nun na fingya sə fərwa wa ƙəkafek tə nggi.” (Kəsər Yeeso səndə fingya fərwa ƙəkafek təghən, tə ƙəm səndə niifa na a fərghən ka a ɓəlang ngganda.)
65 Ɗəgha mbeeɗə tə ndaarha, “Ndəghən ɗani ndang ni kun mbə niifa sə na ɓaarha thləmanna ɓa wa, ƙəl a fəre Pəpa kanda.”
66 Kəsər ka palthɗi thləkna Yeeso ya, fa takkwayighən hangga malang ngganda mbu samadghən.
67 Tərgha tsahangga Yeeso mee kumkap səriɗi, “Kun ƙəm na minnun sə wiirha wa?”
68 Nggərangga Siman Mbiturus sə, “Chinəm, a ɗan thləma wun ɗə? Sa ni na tə laɓar yibrha ha mbuwa ngwalaarha.
69 Fər ɗan ƙəkafek tə ƙəm səndansə sa ni tə Peɗənda yi Faara.”
70 Tərgha Yeeso nggəranggən sə, “Nggi ndən wurgha kun kumkap səri. Amma tal ahur nun Sheetan ni.”
71 Nəghən a thlək laɓar Yahuda, wan Siman Iskaryoti, tal ahur kumkap səri ɗi, na a fərghən a ɓəlang ngganda.

7

Yeeso tə wan manggighən

1 A kwasamadghən, wiigha Yeeso hai ahur Nggalili, amma mbə midghən sə a ɗəgha Yahudiya ɗə wa, ƙəsər na mid Yahudaya sə a ɓəlangganda.
2 Nanənya far wutsəfayid Chamngya yi Yahudaya nduwusɗa ɓa.

3 Tərgha wan mangya Yeeso ndang ng-
ganda, “Malang mbəɗiya ɗəna Yahudiya
ɗə təna fatsahayiwa na ənwuteengya na a
ənaarha.
4 Mbə niifa ɓəɓeng ˈya hai nən a ənaarha
wa, ana midghən sə səngga fiya ndən wa.
Nanən nagha a ənа ənggіniya, kyaɗang
faɗwa ƙəshiirha.”
5 Kəsər ko wan manggighən ni fər wanda
ƙəkafek a ndəghən wa.
6 Tsaunən kee ndangga Yeeso kanda,
“Bawa yina sayi ɓa ˈwan wa. Kun kam kala
sayi məməl ni a fad nun.
7 Mbə nafiya ƙəshiirha kar kun wa,
amma na nda a kar nggi fa, ƙəsər ka
ni naarha ndaarha na nda a ənа tar
mbəlfeeya.
8 Kun ɗaama hu wutsəfayiɗɗa ɗə. Mbiya
ɗərha hu wutsəfayiɗɗa ɗə wa, ƙəsər ɓa wa
sayid na ɓa ˈwan wa.”
9 Akwasamaɗɗi thlək nən palth ɗiya,
tsauka a Nggalili.

Tsahad Yeeso ha hu Kən Faara

10 Amma a kwasamaɗɗi wiina wan
manggighən hu wutsəfayiɗɗa ɗə, ɗəgha
Yeeso ɗə ƙəm, mbə a pəpal wa, amma
ɓəɓee.
11 A hu wutsəfayiɗɗi nagha Yahudayini a
kaɗaghən, na nda a tsakhmee, “Na niifɗi a
yanggi?”
12 A hu terɗi nagha fiya a kikighən fa.
Fingya a ndaarha, “Ka niifa ni.”
Fingya ƙəm a ndaarha, “Awo, nəghən a
nggaɓa fiya ni kee.”
13 Amma mbə niifa sə na mbang
ndikrha a tenggən a pəpal wa, ƙəsər na nda
a tərəm Yahudayani.
14 Kanda a maɗufud wutsəfayiɗɗi, tərgha
Yeeso ɗəgha ahu pəpal Kən Faara ɗə
katəranggən tsaharha ha.
15 Yahudayini ƙəsgha ənwulteena kanda
tsakhmee nda, “Kamshiɗiya ˈwawa nda
tsahang ha wa, ƙəƙən walnən sənda kiya?”
16 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ənggini
niya tsaharha ha ya mbə yina ni wa,
amma yi Faara ni thləngga nggi ɓa.
17 Kala niifa wurgha ənа ˈya na mid
Faara, nən a sənɗasə tsahad na ha yi Faara
ni, mbə yina ni wa.
18 Kala nafiya na a ndikrha yi altendan,
na mindan sə a falgha fiya kanda kee.
Amma kala niifa na a ənа taara ka a
falgha fiya niifɗi thləngga ndən ɓa, nən pər
ƙəkafek, mbə nggaɓaarha wa.
19 Fərangwa na Musa ngyakhrha kun
wa? Amma mbə niifa sə ahur nun ənagha
taara tə ngyahaɗɗi wa. Kama na minnun
sə a ɓəleewun?”
20 Ndangga fiya, “Na ənkaheerha sə a fad
wa, wunni na midghən sə a ɓəloghən?”
21 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ənaɗi
ənwulteena tətal a far yibrha, ƙəsgha
ənwulteena kun.
22 Malang Musa ngyakhrha kun yi thlee
muwa (ko nanən kyawa ɓa a mii Musa wa,
amma yi chichiyi nun ni), kulo hai mbiya
nun thlee muwa a far yibrha.
23 Anaɗun a thlee muwa a far yibrha,
ƙəsər amanun təɗang ngyakhrha Musa in,
kama na hur nun səbrha ɗə tə nggi ƙəsər
ka ƙənang ni niifa a far yibrha?
24 A ngwa ɗun kumarha yi yirha wa,
amma ngwama kumarha yi ƙəkafek.”

Yeeso ni Kərəsti?

25 Fingya na tə tsaurha a Urshalima
katərangganda tsahang mee ndan ha, “Mbə
niif ɗani na mindan ɓəlang nda ya wa?
26 Kulo ndəghən ya! A ndikrha a
pəpal, mbangwanda kalang sə tə ˈya ɗimi
wa. Nduwa mamnggini fər nda ƙəkafek
ndəghənni Kərəsti wa?
27 Amma sənɗəm mbəɗi ɓana niifɗi saɓa
ya. A ɓad Kərəsti ɓa, mbə niifa sə na a sən
mbəɗi kyanən saɓa wa.”
28 Nana Yeeso a tsaharhaha ahu pəpal
Kən Faara, təranggən uradghən sə, “Nəghən
kee, sənɗun nggi, tə ƙəm sənɗun mbəɗi
kyani saɓa. Mbə nggi ɓangga altenna ɓa
wa, yanɗi thləngga nggi ɓa tə ƙəkafek ni tə
ƙəm sənggun ndən wa.
29 Amma sənɗi ndən ƙəsər ɓayi ɓa a
thləmadghən, ndəghən thləngga nggi a
thləmad nun ɓa.”
30 Tərgha mamnggini na mindansə
a ƙəsangganda; amma mbə niifa sə
mbangga ɗəfang haara fa wa, ƙəsər ɓawa
sayidghən ɓa ˈwan wa.
31 Amma fingya hangga ahur fiya wum-
ngga hai fərƙəkafek nda təghən ndanda, “A
ɓa Kərəsti ɓa, ɓanən ənа ənwuteengya tə
ənsakhkya hangga ma kamshiɗiya wa?”

Mamngya Yahudaya kaɗan nda kwamana a ƙəsangganda Yeeso

32 Sək na Farisaya fad fiya a shishiwarha tə ndan aten Yeeso, tərgha mamnda firistaya tə Farisaya thlən fa ƙəla Kən Faara nda a ɗaa nda ƙəsang nda.
33 Ndangga Yeeso kanda, “Niya tsərha tsəɓaku tə kun, a nggəryi wutta thləmad yanɗa ɗə thləngga nggi ɓa.
34 Nun a kaɗa nggi, amma mbun waleerha wa; mbəɗi nani sə mbun mbang ɗərha saɗə wa.”
35 Ndangga Yahudayini ndan, “Na mid niifɗi ɗərha yaaɗə ya, ndanən mbəm mbang walang wa? Nduwa nən a ɗərha mbəɗaɗə welna nafinəm saaɗə tə tsaurha ahur Helenaya, ka ɗəgha tsahang nda Helenaya ha wa?
36 Mana midghən ndaarha, ‘Nun a kaɗa nggi, amma mbun waleerha wa,’ tə ƙəm, ‘Mbəɗi nani sə, mbun mbang ɗərha saɗə wa’?”

Suhwadya yi fər aam yibrha

37 A far ngwala wutsəfayiddi, ndəna manda far terɗi, thliigha Yeeso sə təranggən uradghən sə ndəghən, “Ana niifa sə na tə hushimnda fa, ɓagha thləmadna ɓa ɓagha saarha.
38 Kala niifa fərgha ƙəkafek a nggi, ƙəla ndana Ɗeleewar Faara, suhwadya na fər aam yibrha nən a ngətta ɓa ahurghən.”
39 A mbəɗiya na Yeeso a ndaarha Səsən Faara ni, na fingya a thlərha fərgha ƙəkafek a ndəghən. Amma fər wanda Səsəna ˈwan wa, ƙəsər fərangwa Faara mamnggirha Yeeso wa.

Ngal fiya aten Yeeso

40 Səkna fiya palthɗi ndanən, ndaagha fingya, “Kəkafek, niifɗiya annabi ɗani.”
41 Ndaagha fingya, “Ndəghənni Kərəsti.” Nggərgha fingya tsakh mee, “Amma mbə ənaarha hai kee wa! Kəƙən na Kərəsti kyarha ɓa a Nggalili ɓa?
42 Mbə ndaagha Ɗeleewar Faara, na Kərəsti a ɓaarha ɓa ahu turya Ndauda, nggətghən nda a Mbaitalami, tala tsauna Ndauda sə wa?”
43 Tsaunən kee, tsakhka mii fiya hai wumngga hai ƙəsər ka Yeeso.
44 Fingya na mindan sə a ƙəsangganda, amma mbə niifa sə ɗəfangga haara fa wa.

Mamngya Yahudaya kar nda fərƙəkafek fa

45 Wudna fa ƙəla Kən Faara a thləmad mamnda firisya ɗə tə Farisaya, tsahang mee nda kanda, “Kama ƙəsang ngwa nun ɓa?”
46 Nggərang ngganda mamngya firistaya sə tə Farisaya, “Mbə niifa sə ˈwagha ndikrha ƙəla niifɗiya wa.”
47 Ndangga Farisayini fa ƙəla ƙənɗa ha, “Kun ƙəm nggaɓaɗə kun wa?
48 Na niifa sə tal ahur mamngya Yahudaya nduwa Farisaya fərgha ƙəkafek a ndəghən? Awo!”
49 Amma nafini wumngga hai shiwang nda kanda ƙəsər səngwanda ˈya aten ngyakhrha Musa wa.
50 Nikodimus ˈwagha ɗərha thləmad Yeeso ɗə, nəghən tal ahur ndan, tsakh mee nən,
51 “A hu ngyahad nəm məməl ni ngwang kumarha nəm niifa ƙəm kula ramu ˈya ha əna nən wa?”
52 Nggərang ngganda sə, “Bagha ɓa a Nggalili ƙəm wa? A karatang na Ɗeleewar Faara ngga na səndasə tə ndaarha ˈwawa Annabi kyarha ɓa a Nggalili wa.”
53 Tərgha kowunni wudgha wure ɗə. *

8

Kəsang nda nuneefa a əna kulafayirha

1 Tərgha Yeeso ɗəgha wumnda ɗəfya Dzaitun ɗə.
2 A tsar ƙərət nggərghən wutta a pəpal Kən Faara ɗə, wumngga fiya thləmadghən ɓa, tsauka hai nagha a tsahang kanda ha.
3 Tərgha fa maləmngya ngyakhrha tə Farisaya ɓang nuneefa nda ɓa ƙəsang nanda a əna kulafayirha. Ishang ngganda a maɗufun fiya wumngga hai.
4 Ndangganda Yeeso, “Mala, ƙəsang ɗan nuɗiya a əna kulafayirha.
5 A hu Ɗeleewar ngyakhrha Musa ndəghən tətani a muk tur nishyina nan ya tə ferya mərgha. Nanənya, ma ndaana?”
6 Tsahang nanda tur miiɗi ya ka a ɗəfang takthleera nda, təna nda wal kwamana

* **7:53 7:53—8:11** Mbusə ahur fingya ɗeleewarya kaar wa

a ƙəsang ngganda tə ɗimiyirha. Amma ɓərgha Yeeso hai chirelthgha a hweeɗe tə wan haarghən.
7 Ɗəna nda mbeeɗə tə tsahang mee ha, nggərghən thliirha sə ndanggən kanda, “Ana niifa sə ahur nun ənawa ɗimiyirha, katəranggən mukƙən hai tə feera.”
8 Nggərghən ɓəra hai nagha a chireethla a hweeɗe.
9 Səkna nda kee ngəra nda hai tətal, tətal ka a ten shing ndən ndan ɗəgha hu yanɗa ɗə na ngguchit. Mal Yeeso nda tə nuɗi ƙət a mbəɗi.
10 Tərgha Yeeso nggərghən thliirha sə ndanggən nuɗi, “Nuɗiya ai kanda? Asə tal ahur ndan mbangga nggo kumarha wa?”
11 Ndangga nuɗi, “Paɓa, mbə niifa sə wa.”
Tərgha ndangga Yeeso, “Ko nggini ma nggo yi kumarha sə wa, wiu fayiwa a nggərna ənа ɗimiyirha wa.”

Yeeso ni kukwaryid ƙəshiirha

12 Nggərgha Yeeso ndang nda fiya, “Nggini kukwaryid ƙəshiirha. Kala niifa mbuwa samadna mbə tam wiirha hai hu wula wa, amma nən wal kukwaryid yibrha.”
13 Ndangga Farisayini, “Na thlək pathla yi alten wa kee, mbə ƙəkafek sə hu ˈya na a thləkrha wa.”
14 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ko nanən nggini a thləkƙən tə altenna, palthɗi niya thləkrha atenna ƙəkafek ni. Kəsər sənɗi mbəɗi kyani saɓa tə mbəɗi niya ɗərha saaɗə. Amma kun sənggun mbəɗi kyani saɓa tə mbəɗi niya ɗərha saaɗə wa.
15 Nuwun a ngwe kumarha sə yi thlu farha, amma nggi mbə niifa sə ngwang ni kumarha sə wa.
16 Amma a ngwaɗi kumarha ma, ˈya niya thləkrha məməl ni, ƙəsər mbə nggi katenna na a ənaghən wa. Amma nggi tə Pəpa thləngga nggi ɓa na a ənaghən.
17 A hu ɗeleewar ngyahad nun nəghən chichirethlee hai tə ndaarha, nafiya səri a fər nda sheeda ƙəkafek ni.
18 Nggi fərɗi sheeda a tenna, Pəpa thləngga nggi ɓa ƙəm fərɗə sheeda atenna.”
19 Tərgha tsahang mee nda, “Ai tsu?” Nggərangga Yeeso kanda sə, “Tsaunən sənggun nggi wa, Pəpa ma mbun sənggən wa. Andam sənɗun nggi, nun sən Pəpa ƙəm.”
20 Thləkƙa Yeeso palthyini ya nanən a tsaharhaha a pəpal Kən Faara, tsau tə mbəɗi na nda ɗəf wuɗəɓəl fəra sə a Faara. Amma ƙəsang ngwanda wa, ƙəsər ɓawa sayidghən ɓa wa.
21 Tərgha nggərgha Yeeso ndang nda kanda, “Niya wiirha, ɓanun kaɗa nggi, nun a məra kee hu ɗimiyid nun. Mbəɗi niya ɗərha saaɗə mbun mbang ɗərha ɗə wa.”
22 Tərgha tsakhka mamngya Yahudayini mee, “Na midghən sə a ɓəlanggən fadghən wa? Mani nən a ndaarha, ‘Mbəɗi niya ɗərha saaɗə mbun mbang ɗərha ɗə wa’?”
23 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kun nuwun a hweeɗe ɓa, amma nggi niyi a talara hai. Kun yi ƙəshiirha ni, nggi mbə yi ƙəshidɗa ni ya wa.
24 Ndəghən ɗani ndang ni kun wu nun a məra hu ɗimiyid nun; ƙəl a fərɗun ƙəkafek tə ndaarha nggini ndani nggini, a mbə kee wa nun a məra ahu ɗimiyid nun.”
25 Tsahang mee nda, “Wunni sa?” Nggərangga Yeeso kanda sə, “Nggini ƙəla ni naarha pərang nda kun ka ƙətəm.
26 Na fingya əngya sə hangga na minna thləkrha a tennun, tə ƙəm ngwang kumarha ni kun sə a tenggən. Amma mbiya ənaghən wa, ƙəsər thləkki ˈya kee sək ni hai a mii niifɗi thləngga nggi ɓa, tə ƙəm tə ƙəkafek ni.”
27 Amma səngwanda sə nəghən a thləghang ˈya kanda a ten Chin wa.
28 Ndaagha Yeeso, “A sayidɗi tərang nun Wan Niifa a ten kaɗiirha sə, a mbəɗa ni nun a sənda sə nggini. Mbə ˈyasə ni mbang ənaarha tafanna wa, amma ni thlək ˈya tsahe na Pəpa ha kee.
29 Amma niifɗi thləngga nggi ɓa nəghən a thləmanna; malwa nggi katenna wa, ƙəsər ni naarha əna əngya mbənangga hur.”
30 A hu sayidɗi nən naarha thlək ənggini ya, fingya hangga fərgha ƙəkafek təghən.

Kəkafekkirha ndəna a hərworha

31 Ndangga Yeeso nafini fərgha ƙəkafek təghən, “A ƙəsɗun tsahad na ha kunni na fatsahayina yi ƙəkafek.

32 Nun a sən ƙəkafek, na ƙəkafek ɗi ƙəm
a hərghang kun."
33 Nggərangganda sə, "Kan chichiiya
Ibrahim ni, ˈwa wan tsau mafayirha aki
niifa hu ƙəshiddiya wa. Kəƙən na ndaarha
na hərghang kan?"
34 Nggərangga Yeeso kanda sə, "Niya
pərang ƙəkafek kun, kala niifa na ənа
ɗimiyirha mafad ɗimiyirha ni.
35 Mafarha mbə mbəd tsawudghən ni
ahu wure pakwandə wa, amma wan wure
wurighən ni pakwandə.
36 Ana Wandа ni hərghangga kun,
ƙəkafek wal ɗun hərəkrha.
37 Səndisə kun chichiya Ibrahim ni.
Amma na minnun sə a ɓəleewun, ƙəsər
laɓar na kyawa hur nun hai wa.
38 Niyi a pərang ˈya kun kedee na Pəpa,
amma kun nuwun a ənа ˈya ndang na
chinun kun."
39 Ndangganda, "Ibrahim ni chinan."
Nggərangga Yeeso kanda sə, "Ana wangya
Ibrahim ni kun, kam ənaɗun ənggini ənana
Ibrahim.
40 A meghedghən na mid nun sə a
ɓəleewun ka pərang ni ƙəkafek kun pəree
na Faara. Ənawa Ibrahim kee wa.
41 Nuwun a ənа ənggini ənana china."
Nggərangga nafini Yeeso sə, "Kan mbə
wangya mətərya ni wa, Chinan tal ni
ndəna Faara tafadghən."

Wangya Sheetan

42 Ndangga Yeeso kanda, "Andam Faara
ndəna chinun, kam nggəmɗun nggi fa,
ƙəsər ɓayi ɓa a thləmad Faara nanənya,
kulo nggiya. Ɓayi ɓa tə səsəmnda altenna
wa; amma ndəghən thləngga nggi ɓa.
43 Mani mbuwa nun a sənang ənɗa hai
niya thləkrha? Kəsər mbun a mbang ƙərəs
sək tsahad na ha wa.
44 Kun yi chinun, sheetan ni, na minnun
sə a ənа ənɗanun na midghən. Ka a
katəradghən tə ɓəl farha ni, djiɗangwa ˈya
tə ƙəkafekkirha wa, ƙəsər mbə ƙəkafek sə a
fadghən wa. Anaɗə a nggaɓaarha, pər nən
ən ənadghən, ƙəsər tə nggaɓaarha ni, chin
fa nggaɓaya ƙəm.
45 Ka pərang ni ƙəkafek kun, ndən kar
nun fərƙəkafek tə nggi!
46 Wunni ahur nun na mbang kyad ˈya
ˈwani ənа ɗəmiyirha a tenggən? A naɗi
a pər ƙəkafek, kama nda mbuwa nun
fərƙəkafek tə nggi?
47 Niifa na yi Faara nən sək ya na Faara
a thləkrha. ˈYa ənagha ndən mbuwa nun a
səkƙən ƙəsər mbə yi Faara ni kun wa."

Kal Yeeso Ibrahim

48 Ndangga Yahudayini, "Nanən kee,
ƙəkafek ni nda nan tə Samariyarha ni sa
naa tə ənkaheerha fa."
49 Nggərangga Yeeso kanda sə, "Mbə
ənkaheerha sə a fadna wa, ni fərang mam-
nggirha Pəpa, amma kun sarɗun nggi.
50 Mbiyi a kaɗan mamnggirha altenna
sə wa; amma na yanɗa sə na midghən
sə a maneegha nda, ndəghənni tə ngwa
kumarha.
51 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa
ƙəsgha laɓarna ha, mbə tam məra wa."
52 Ndangga Yahudayini, "Nanənya
səndansə na tə ənkaheerha fa! Mər
Ibrahim tə ƙəm mər annabiya, amma nana
a ndaarha, kala niifa ƙəsgha laɓar wa ha
mbə tam məra wa.
53 Na a ndaarha kalna chinan Ibrahim
wa? Mərdə, annabiya ƙəm mər nda. Naa a
ndaarha wunni sa?"
54 Nggərangga Yeeso kanda sə, "A man-
ang ɗi altenna, mamnggid ɗiya mbə a mii
ˈya wa. Amma pəpa ndanun ndəghənni
Faar nun, ndəghənni na a maneerha.
55 Ko nanən sənggun ndən wa, amma
səndi ndən. A nda ɗi səngwi ndən wa, niya
tsaurha tə nggaɓaarha ƙəla kun, amma
səndi ndən tə ƙəm ƙəs ɗi laɓarghən ha.
56 Chinun Ibrahim kukwasang ɗa fa ka
a naa ɓad na nən ɓa. Na ɗa ndən, tə ƙəm
təkɗə mbənda fa."
57 Ndangga Yahudayini "Səlwa hurad wa
kumggit tuf wa, ƙəƙən na ndaarha nanna
Ibrahim?"
58 Nggərangga Yeeso kanda sə "Niya
pərang ƙəkafek kun, kapa na nda nggət
Ibrahim, niyi sə!"
59 Thləkna Yeeso palthɗi ya kee, haar
ferya nda ka a mukƙən nda. Amma
ɓəɓeegha Yeeso kyagha sə ma Kən Faara.

9

Kənang Yeeso niifa nggət nanda kwa-marən

1 Nana Yeeso a wiirha hai, na niifa nən
nggət nanda kwamarən.

2 Tsahangga fatsahayighən mee, “Mala, yanggini ənagha ɗimiyirha nggət nanda niifɗiya kwamarən, ndəghən wa nduwa fa nggətyighən?”
3 Ndangga Yeeso kanda, “Mbə niifɗiya nduwa fa nggətyighən ənagha ɗimiyirha wa, amma nggət na ndan kwamarən təna nda kyad tar Faara a tenggən.
4 Nanən ɓalgha yanfaara sə, təta ni a fad nəm a əna tar niifɗa nəm thləngga nggi ɓa. Fəɗikrha a tsərha hai, mbuwana niifa mbang əna taara a fəɗikrha.
5 Nani hu ƙəshiirha, nggini kukwaryid ƙəshiirha.”
6 Tərgha chakh yakhrha nən hweeɗe hai, tətənanggən tabrha tə yahadghən, ƙəmanggən a yid niifɗi.
7 Ndanggən niifɗi, “Ɗuwa ɗə ɗa tsaɓang yidwa ɗə ahu wutambar Siliyom” (Siliyom ndaarha ni thlənda) tərgha ɗəgha niifɗa ɗə tsaɓanggən yidghən ɗə, wudgha ɓa nagha a na mana hai.*
8 Tulayighən tə fingya nafiya na naarha naghən a hwanda tsakh mee nda, “Mbə niifɗa ni ya na tsaurha hai nagha a hwanda wa?”
9 Ndagha fingya ndəghənni.
Fingya ƙəm ndanda, “Awo, mbə ndəghən ni wa thlənən ndən kee.”
Amma ndəghənggi nagha a ndaarha, “Nggini niifɗi.”
10 Tsahang mee nda, “Mani nanənya na a naa mana hai?”
11 Ndanggən kanda, “Niifɗi na nda aarha Yeeso tətənangga tabrha ƙəmee ƙənən a yidna ndeeghən, ‘Ɗuwa hu kufad Siliyom ɗə tsaɓangga yidwa ɗə.’ Ɗiyaɗə tsaɓanggi yidna ɗə, hərəm ni tsaɓang yidna ɗə, ƙəlee hai kee nggi a na mana hai!”
12 Tsahang mee nda, “Nəghən a yanggi nanənya?” Nggəranggən kanda sə, “Səngwi mbəɗi nanənsə wa.”

Tsahang Farisaya mee niifɗi kwamanɗi ƙənnən

13 Tərgha ɗənda tə niifɗi tamngga kwamarən a thləmad Farisaya ɗə.
14 A far yiɓəd Yahudaya ni tətənang na Yeeso taɓaddi inang nən yid niifɗa ɗə.
15 Tsaunən kee, Farisayini ƙəm tsahang mee nda kwamaddi walgha ƙənda. Ndangga niifɗi kanda, “Tətənanggən tabrha ƙəmee ƙənən a yidna, ɗəni tsaɓang nda ɗə ƙəlee hai kee nggi a na mana hai!”
16 Ndagha fingya Farisaya, “Niifɗiya ɓawa ɓa a thləmad Faara wa, ƙəsər nəghən a əna taara a far Yibrha.”
Ndagha fingya, “Amma ƙəƙən na tə ɗimirha əna ənwulteena ƙəla yanɗiya?” A mbəɗiya tsakhka mii ndan hai.
17 Tərgha nggərgha Farisayini tsahang mee niifɗi, “Tsau nən inang ɗə yidwa ɗə, sa a naa mana hai, mana mbang ndaarha aten niifɗi ƙənowa ya?”
Nggəranggən kanda sə, “Annabi ni.”
18 Yahudayini fərwanda ƙəkafek kwamarha ni niifɗiya kaar na a naa maana hai nanənya wa, thlən farha nda a aah fa nggətyighən nda ɓa.
19 Tsahang mee nda kanda, “Wanun niya wa? Ndawun nggət wun ndən kwamarən, ƙəƙən nən a naa maana hai nanənya?”
20 Nggərangga fa nggətyighən kanda sə, “Sənɗansə wanan ni ya tə ƙəm nggətghan ndən kwamarən.
21 Amma kan kam səngwan kwamanɗi wal nən, nən a na maana hai nanənya wa, nduwa niifɗi inangga yidghən ɗə wa. Tsahaman mee lee, mbə wundakhne ni wa, nən mbang thləkƙən tə miighən.”
22 (Thləkna fa nggətyighən ndən kee ƙəsər na nda a tərəm Yahudaya, ƙəsər nggəmnda fa tə ndaarha kala niifa ndagha Yeeso Kərəsti ni na nda a rəghang ɗə ma ƙən tsahad Yahudaya.)
23 Ndən ndaana fa nggətyighən, “Mbə wundakhne ni wa; tsahaman mee.”
24 Nggərgha nda aah niifɗa ɓa nggət na nda kwamarən kaar, ndangganda, “Fərang mamnggirha Faara pər ƙəkafek na, ƙəsər sənɗansə niifɗi ƙənogha ya tə ɗimirha ni.”
25 Nggəranggən kanda sə, “Təɗimirha ni nduwa mbə təɗimirha ni wa mbi sənda wa. Amma ˈya sənni sə, kaar niyi kwamarən, nanənya nggi a na mana hai!”
26 Tərgha tsahang mee nda, “Mani əno nən? Kəƙən inang nən yidwa ɗə?”
27 Nggəranggən kanda sə, “ˈWaɗi teena pərangɗi ndən kun, nggəmnggun fa wa. Mani na mid nun a nggər wun səƙƙən

* **9:7 9:7** Kufad Silom na fiya ɓarha sa ɓa ka a wal ƙənda nda

faɗən? Nduwa kun ƙəm na mid nun sə a tsawun fatsahayighən wa?”
28 Tərgha ˈyarghən nda, ndanda, “Sa ndəna tə tsahadghən, amma kan fatsahaya Musa ni.
29 Sənɗansə ndik Faara tə Musa, amma niifɗiya səngwan mbəɗi kyanən saɓa wa.”
30 Nggərangga niifɗi kanda sə, “Kulo ənwulteena a weeriya! Ine yidna nən ɗə amma ndon sənggun mbəɗi kya nən saɓa wa?
31 Sənɗəm sə Faara mbə kang thləmaarha faɗimiya fa wa, amma nən kang thləmaarha nafiya fa na a fərang mamnggirha tə ƙəm əna ˈya nda na midghən.
32 Ka ənana nda ƙəshiirha ˈwa wum sək ndaarha na niifasə ˈwagha inang yid kwamarha ɗə wa.
33 A mbə ɓana niifɗa ɓa a thləmad Faara ya wa, mbə mbang əna ˈya kiya wa.”
34 Nggərang ngganda sə, “Sa nggət nanda təɗimirha, na midwa sə a tsahangga kan ha wa?” A mbəɗi kee rəkƙən nda ƙəshaaɗə ma ƙən tsahadɗa ha.

Kwamayid Səsəna

35 Səkna Yeeso ndaarha rək ndan, ɗəgha wal niifɗi ndanggən, “Fərna ƙəkafek tə Wan Niifa wa?”
36 Nggərangga niifɗa sə, “Paɓa, wunni niifɗi? Pəreƙən təni fərƙəkafek a ndəghən.”
37 Ndangga Yeeso, “Nanənya nannan, ndəghənni na a kalo sə nanənya.”
38 Tərgha ndagha niifɗi, “Chinəm, fərɗi ƙəkafek.” A mbəɗi kee tərang shilee nən Yeeso in.
39 Ndangga Yeeso, “Bani ka ngwa kumarha hu ƙəshiirha ɓa, təna kwamaya na maana hai fingya na a naa maana hai tsawa nda kwamaya.”
40 Fingya Farisaya na tsau tə thləmadghən sək nanda kee tsahang mee nda, “Yo! Naa a ndaarha kan ma kwamaya ni wa?”
41 Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən, “Ana kwamaya ni kun, kam mbuwun tə ɗimiyirha fa wa. Amma nanənya nuwun a ndaarha nuwun a naa maana hai, ɗimiyid nun tsauɗə.”

10

Karapu a ten təlafrha

1 Ɗəgha Yeeso mbeeɗə tə ndaarha “Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa kyagha hu chiɓəd chauraya hai mbə tə kwatkirma wa, amma kyagha sa hai tə mbərha pak, ngaara ni tə ƙəm təfasa farha.
2 Amma niifɗi kyagha sahai tə kwatkirma ndəna tə laf chaukhrayini.
3 Təƙəla kwatkirəm ɗa ha nən a inanggən hai, chaukhrayini sənda uradghən. Nən aah chaurayighən tə thləm ndan kyanggən kanda ƙəshaaɗə.
4 A kyang ɗə yighən chaukhraya ƙəshaaɗə heu, nən a naarha a mbee mbu samadghən nda, ƙəsər sənda uradghən.
5 Amma mba nda mbu samad ronga wa, ƙəkafek na nda ɗaarha ma thləmadghən ƙəsər sənang ngwanda urad ronga hai wa.”
6 Tə karapu thləghang na Yeeso laɓarɗi kanda sə ya, amma sənangwanda ten karapu ɗa hai ndanən wa.

Yeeso ni ka təlafrha

7 Nanən kee, nggərgha Yeeso ndaarha, “Niya pərang ƙəkafek kun, nggini kwatkirəm chaukhrayini.
8 Nafiya heu ˈwagha ɓa ma nggi ngaarya ni tə fa fasa faya, amma chaukhrayini kangwanda thləmaarha kanda fa wa.
9 Nggini kwatkirəm ɗi; niifa kyagha ɓa tə thləmanna nən a wal hərəkrha. Na nda a kyarha sahai kya nda sə, na nda a lafrha.
10 Na ngaara kyarha ɗə ka ɗəgha ngaara, ɓəl farha nən tə ƙəm səɓanggən əngya ɗə. ˈYa ɓeegha ɓa ka a fər yibrha ni, yibrha na lələgɗa.
11 “Ka niifa ni nggi mbangga lafrha. Niifa mbangga lafrha nən fər yiɓədghən ka chaurayighən.
12 Tə laf wuɗəɓəla, mbə təlafrha ni wa, tə ƙəm mbə yighənni chaukhrayini wa. A naɗə məmeere ɓayi, nən ɗaarha mal chaurayina nən. Tərgha məmeere ɗi nən ƙəsang kanda həhathlanggən kanda ɗə.
13 Tə laf wuɗəɓəlɗi ɗaa nən ƙəsər ɓanən ka laf wuɗəɓəla ɓa kee, mbə ˈyasə djiɗangga tə chaukhrayini wa.
14 “Nggini təlafrha na ngga, səndi chaurayina, chaurayina ƙəm sənda nggi,
15 ƙəla sənna Chinɗi nggi; nggi ƙəm səndi Chinɗi tə ƙəm fərɗi yiɓədna ka chaukhrayini.

16 Na fingya chaurayina sə mbuwa ahur chiɓəd ɗiya. Tətani ƙəm a ɓeeɓa tə kanda. Na nda kang thləmaarha uradna fa, na nda a tsaurha chibrha tal, təlafrha ƙəm tal.
17 Kəsər ka əngginiya ndən nggəmna Chinɗi nggi, ƙəsər nggəmɗi fa a fər yiɓədna ni, təni nggər thləghən ɓa.
18 Mbə niifa sə na thlang sə a harna wa, ƙəsər nggi tə altenna ni na a fərghən. Na səsəmnda sə a harna na a fərghən ni, tə ƙəm nggəryi thləghən ɓa. Səsəmndə ɗiya thləyi ndən ahar Pəpa."
19 Thləkna Yeeso laɓarɗi kee, nggərgha mii Yahudayini tsakhrha hai səri.
20 Fingya hangga ahur ndan ndanda, "Na ənkaheerha sə a fadghən, tə ƙəm təpabirha ni. Kama nda nun kang thləmaarha fa?"
21 Amma nagha fingya a ndaarha, "Niifa na tə ənkaheerha fa mbə thlək pathla kiya wa! Kəƙən na ənkaheerha inang yid kwamarha ɗə?"

Karnda Yeeso fa

22 Nanənya ndəri mbiirha ni, a Urshalima na nda a əna wutsəfayid fər Kən Faara.
23 Yeeso a wiirha hai hu ƙən Faarɗi a mbərha na nda aarha Məthləm Sulemanu.
24 Tərgha Yahudayini wuma nda a thləmadghən heu, ndang ngganda, "Pakwanɗə na mal kan ahu wula? Ana sa ni Kərəsti pəranggən kan a pəpal lee."
25 Nggərangga Yeeso kanda sə, "Pərangɗi ndən kun, amma fər wun ƙəkafek wa. Əngya ənani ahu thləm Pəpa ndən kyadgha ndaarha tə wunni nggi.
26 Amma fər wun ƙəkafek wa, ƙəsər mbə chaurayina ni kun wa.
27 Chaurayina na nda sək ˈya niya thləkrha, sənɗi kanda, tə ƙəm na nda mbu samadna.
28 Fərang ɗi yibrha kanda mbuwa ngwalaarha, mba nda tam məra wa, mbə niifa sə na thlang kanda sə a harna wa.
29 Pəpa fəreegha kanda kalɗə kowunni heu, mbə niifa sə na mbang thlang kanda sə a haar Chinɗi wa.
30 Nggi tə Chinɗi nan tal."
31 Nggərgha Yahudayini har ferya ɓa ka a mukƙən nda.
32 Amma ndangga Yeeso kanda, "Kyaɗang ɗi tarya kun hangga na nggəngga a thləmad Pəpa ɓa. Aten yanggini na minnun muk nggi kamanggən?"
33 Nggərang ngganda sə, "Mban a muk sa ka əngya na nggəngga ənana wa, amma ka laɓar sar farha ənana a Faara, ƙəsər sa niifa ni kee, nana a məmələng fadwa tə Faara."
34 Nggərangga Yeeso kanda sə, "Mbə nəghən chichireethlee hai ahu ɗeleewar Ngyahad nun ndaana Faara, 'Ndayi, faarya ni kun!'
35 Mba tam ngal Ɗeleewar Faara wa, a ndik Faara tə nafini, aah kanda nən faarya,
36 nggi kam, Pəpa wurgha nggi thlən nən nggi hu ƙəshiirha ɓa. Kəƙən nun ndeerha sarɗi Faara ƙəsər ka ndaani, 'Nggini Wan Faara' wa?
37 A fərɗun ƙəkafek a nggi wa, a mbi a takkwa ˈya ndeena Pəpa a ənee wa.
38 Amma a ənaɗi kanda, ko nanən fəreewun ƙəkafek wa, kamɗə a fərƙəkafek nun tə ənwultenggini ənani, tərgha nun a səndasə tə ƙəm kukwalang nggun hai tə ndaarha Pəpa nəghən a hurna, nggi ƙəm ahur Pəpa."
39 Na mindansə a nggərgha nda ƙəsang nda, amma thlə farha nən a haar ndan.
40 Tərgha Yeeso wudgha samaarha ɗə a pəm kufad Urdun ɗə a mbəɗaɗə ˈwana Yahaya əna mbaptisəma sə. Tsauka a mbəɗi ˈwan.
41 Ɓagha fiya thləmadghən ɓa hangga. Ndanda, "Ko nanən ˈwawa Yahaya əna ənwulteena wa, amma əngya heu ˈwana Yahaya thləkrha a ten niifɗiya ƙəkafek ni."
42 A mbəɗi fiya hangga fərgha ƙəkafek a Yeeso. Yeeso.

11

Mərra Liyadzuru

1 Na niifa sə thləmnggənni Liyadzuru mbə kanglangwa. Nəghən tə tsaurha a Mbetani tal nda Mairamu tə Marthla.
2 Mairamu ɗiya ndəna wanman na Liyadzuru na kalth hadghən, ndəghənni irangga urdi Chinəm fa a sarghən panggən ɗə tə was tenggən.
3 Wutarayini kyab na a wanmanggi ya thlənang laɓara nda Yeeso ɗə tə

ndaarha, “Chinəm, niifɗi tə nggəm nana mbə kanglang wa.”
4 Səkna Yeeso laɓarɗi ndəghən, “Wanhad ɗiya mbə a ɓəlang wa. Katəra nən hai kee ka a mananggandа Faara, tə ƙəm walgha Wanggən mamnggirha a fadghən.”
5 Nggəm Yeeso Marthla tə wanman, tə ƙəm Liyadzuru.
6 Ko nanən səkɗə ndaarha mbə Liyadzuru kanglang wa, nggərghən tsaurha yi ɓeena səri a mbəɗi nanən sə.
7 Tərgha ndanggən fatsahayighən, “Taama wuɗəm Yahudiya ɗə.”
8 Ndangga fatsahayighən, “Amma Mala, ahu ɓenggini mbərgha ɗə na mid Yahudaya sə muk sa tə ferya, na midwa sə a nggərgha wutta mbəɗaɗə?”
9 Ndangga Yeeso kanda, “Mbəna sayi kumkap səri ahu paara wa? Niifa na wiirha hai a yanfaara mbə kisaara wa, ƙəsər nəghən a na maana hai tə kukwaryid ƙəshiddiya.
10 Amma ana niifa a wiirha hai a fəɗikrha, nən kisaara, ƙəsər mbə tə kukwaryirha wa.”
11 A kwasamaddi thləknən palthɗiya, ɗəgha mbeeɗə tə ndang nda kanda, “Pashid nəm Liyadzuru a shii ɓeena; amma niya ɗərha mbəɗa ɗə ɗi mekhneng sə.”
12 Ndangga fatsahayighən, “Chinəm, ana nən a shii ɓeena, nən a ƙənda.”
13 Yeeso nəghən a ndaarha ni mərna Liyadzuru, amma fatsahayighən na nda a numad ndagha Yeeso nəghən a shii ɓeena ni.
14 Tərgha pəranggənən kanda a pəpal, “Mər Liyadzuru.
15 Kəsər ka kun mbuwa ni a mbəɗi təkɗi mbənda fa, ƙəsər nun a fərƙəkafek, nanən katərana ənɗa hai ya mbi a mbəɗi wa. Amma tama thləmadghən ɗə.”
16 Tərgha Toma (na nda aarha Muɗaarha), ndanggən shayighən fatsahaya, “Taama ɗəm ɗə ƙəm, ɗəm məra heu tə Yeeso.”

Yeeso ni yibrha tə thliirha sə hu məra

17 Səlna Yeeso ɗə, ˈwanda teena pang nda Liyadzuru tə ɓeena faɗa.
18 Mbetani nəghən tsau tə Urshalima, səlɗə kilomita mahan.
19 Yahudaya hangga ɓagha ka nggab nda Marthla ɓa tə Mairamu ka mərra wanma ndan Liyadzuru.
20 Səkna Marthla ndaarha Yeeso ɓaghai, kyagha ƙəshaaɗə ɗagha hwathlaghən fa, amma Mairamu tsauka a wuri.
21 Ndangga Marthla Yeeso, “Chinəm, andam kwang naa a mbəɗiya, kam mərwa wanmana wa.
22 Amma səndi sə ko nanənya na Faara furo kala ˈya tsahang nana.”
23 Ndangga Yeeso Marthla, “Na wanmuwa a nggər thliirha sə.”
24 Nggərangga Marthla sə, “Haˈi, səndisə nən a nggər thliirha sə a mii ngwala ƙəshiirha na mərya a thliirha sə.”
25 Ndangga Yeeso, “Nggini na thleng mərya sə, nggini yibrha. Kala fingya fərgha ƙəkafek a nggi ko mərna nda na nda a thliirha sə.
26 Yandi ɓalgha tə yibrha fərgha ƙəkafek a nggi mbə tam məra wa. Fərna ƙəkafek tə palthɗi ya wa?”
27 Ndangga Marthla, “Haˈi, Chinəm, fərɗi ƙəkafek sani Kərəsti, Wan Faara, na a ɓarha hu ƙəshiirha ɓa.”

Təd Yeeso

28 Akwasamaddi ndaana Marthla kee, wudgha aah wanman nən Mairamu a man patu ɗə ndanggən, “Ba mala ɓa, na midghən sə a naa sanən.”
29 Səkna Mairamu kee, thliigha ƙəkar ɗəgha walghən.
30 Səl wa Yeeso hur tal ɗa hai wa, amma tsaukwa a mbəɗi ƙəma nən tə Marthla.
31 Yahudaya na tsətsau a thləmadghən ahur minda kanda a nggabghən, ƙəlana nda hai thliiɗa sə ƙəkar kyagha ƙəshaaɗə, mbu samadghən nda tamngganda ndaarha ɗənən ka tərha aten kwaarha ɗə.
32 Səlna Mairamu a mbəɗaɗə na Yeeso sə nanən ndən, fəlgha hai a mbedghən ndanggən, “Chinəm, a ndam nagha a mbəɗiya, kam mərwa wanmana wa.”
33 Nana Yeeso ndən a tərha, tə fingya Yahudaya mbuwa samadghən ɓa kanda ƙəm a tərha haɗanggən fa, səbgha hurghən ɗə ɓillagha kaan.
34 Tsakhka Yeeso mee, “Panggun a yanggi?” Ndang ngganda, “Boɓa ɓa naghən.”
35 Təd Yeeso.

36 Ndagha Yahudayini na ƙəƙət mbəɗa, “Kəlama hai nggəmɗa ndən kaan!”
37 Amma fingya ndang ngganda ndan, “Niif ɗiya inang ɗə yid kwamarha ɗə a mbəɗi taarha. Mbuwa nən mbang ˈyaɗang mərra Liyadzuru fa wa?”

Thleng nda Liyadzuru sə ahu mərra

38 Nggərghən hur Yeeso səbrha ɗə kaan ɗəgha tenkwaddə ɗə. Kaɓeerha ni nggəlang nanda miighən tə feera.
39 Ndangga Yeeso kanda, “Kwatəra man ferɗa ɗə.” Amma Marthla wanman niifɗi mərgha ndanggən Yeeso, “Chinəm, nanənya nən sərha, ƙəsər mərghən tə ɓeena faɗa.”
40 Nggərangga Yeeso sə, “Mbə ndoyi a fərna kəkafek na a naa mamnggit Faara wa?”
41 Nanən kee kwatərang ngganda ferɗa ɗə. Tərgha ƙəlagha Yeeso talara ɗə ndəghən, “Pəpa, usaɗi sa səkna hwandəna.
42 Sənɗisə ƙətsar na sək hwandəna, amma thlək ni yanɗiya ka nafini na ƙəƙət a mbəɗiya, təna nda fərƙəkafek, səna nda sə sa thləngga nggi ɓa.”
43 Ngwalang na Yeeso thlək palth ɗiya, təranggən uradghən sə kaan ndəghən, “Liyadzuru kyo ɓa!”
44 Niifɗi mərgha kyagha ɓa, nda harghən tə sarghən ƙəƙəna tə djarra kaɓad paarha, raɓang nda yidghən tə kaɓad paarha. Ndangga Yeeso kanda, “Kwasaman hai wiigha!”

Wumang nda mee a ɓəlang ngganda Yeeso

45 Tsaunən kee, Yahudaya hangga na a thləmad Mairamu naa nanda ənɗi katəragha hai fərƙəkafek nda təghən.
46 Amma fingya ahur ndan ɗənda thləmad Farisaya ɗə ɗa nda pərang ˈya kanda ənana Yeeso.
47 Tərgha mamnda firistaya tə Farisaya aah farha nda wumang ngganda kog-naya hai. Tsahang mee nda ndan, “Ma nəm a ənaarha? Kəkafek niifɗiya ənaɗə ənwulteengya hangga.
48 A malang ɗəm nagha a ɗərha mbeeɗə, tsəɓaku kowunni nən a fərƙəkafek təghən. Tərgha na Romaya a ɓarha ɓa, na nda a thlang Kən Faarnəm na chahal heu tə nafinəm.”
49 Amma tal ahur ndan na nda aarha Kayafa mamnda firis ni ahu huraddi ndəghən, “Sənggun ˈya nun a thləkrha wa!
50 Sənggun sə wa a nggushi mərna niifa tal ka fiya, ma ɓəlang ngganda fiya ɗə kahad.”
51 Laɓarɗi thləkna Kayafa ya mbə yi altenggən ni wa. Tsaunən ndəghən ni firis na manggən a sayiddi, thlək nən ndaarha ɓana Yeeso məra ka Yahudaya.
52 Mbə ka Yahudaya kee wa, amma ka a wumanggən ten wangya Faara ɓa heu welgha hu ƙəshiirha ɗə.
53 Nanən kee ka a farɗi, ndən katərang na mamngya Yahudaya kaɗa kwamana a ɓəllang ngganda Yeeso.
54 Tsaunən kee, nggərwa Yeeso wiirha hai a pathlang Yahudaya a pəpal wa. Mal Urshalima nən ɗəgha a mbərha ɗə tsau tə kaheerha fa, ahu tala na nda aarha Ifraimu, tsauka a mbəɗi tə fatsahayighən.
55 Nanənya nduwus far wutsəfayid Təɗaarha ɓa yi Yahudaya, fiya hangga ahu chehweddi kahad ˈwanda teena ɗənda Urshalima ɗə ɓeena hangga kapa na far wutsəfayiddi ɓaarha ɓa ka a tsaɓang ngganda alten ndan ɗə.
56 Na nda a kaɗa Yeeso, kanda ƙəƙət ahu Kən Faara na nda a tsahang mee ndan, “Kəla wun hai ƙən? Mbə a ɓaarha hu wutsəfayiddə ɓa wa?”
57 Nanənya mamnda firistaya tə Farisaya pərang ndan fiya tə ndaarha, kala niifa nagha Yeeso, pərghənən, təna nda ƙəsang nda.

12

Irang Mairamu urdi Yeeso fa a Mbetani

1 Takhƙən ɓeena mikki a əna Wutsəfayid Təɗaarha nda, ɗəgha Yeeso Mbetani ɗə tsauka a minda ki Liyadzuru, niifɗi thleng na Yeeso sə ahu məra.
2 Fughang ngganda Yeeso sə. Marthla ndəna a fər ənnarhami ɗə, Liyadzuru ƙəm nəghən ahur nafini həbgha ənnarhami tə Yeeso.
3 Tərgha Mairamu təranggən kwalaba urdi sə na sədghən mbənggən na tə wuɗəɓəla fa əna nanda tə ˈya na nda aarha nardi, iranggən a ƙəsər sar Yeeso hai panggən ɗə tə was tenggən. Tərgha

ləghədgha hur mindəɗi tə mbənda səd urdi ɗi.
4 Amma tal ahur fatshayighən na nda
aarha Yahuda Iskaryoti, (na a fər Yeeso),
5 ndəghən, “Na urdi ɗi tə wuɗəɓəla fa
kaan ya, səlɗə wuɗəɓəl rapathlaarha yi
paara haru mahan. Kamɗə a hiigha ɗə,
fərang wuɗəɓəlghənda fa yamiya.”
6 Thlək nən palthɗi ya mbənana fa
yamiya a haɗang fa wa, amma ngaara
ni, nanən ndəghən ni na a ƙəs wuɗəɓəl
ndan ha, nən naarha ngaara hasə ɗanggən
altenggən sə.
7 Nggərangga Yeeso sə, ndanggən,
“Malang, tənən ɗəfang ɗə ka far panna.
8 Kətsar na fa yamiya naarha ahur nun,
amma mbun naarha tə nggi ƙətsar wa.”

Wumang nda mee a ɓəlang ngganda Liyadzuru

9 Wumna Yahudaya hai hangga sək
nanda ndaarha ɗə Yeeso mbəɗa ɗə, thlii
nda heu ka ɗa nda naghən, mbə ndəghən
katenggən wa amma Liyadzuru thleng
nən sə ahu məra.
10 Tərgha mamngya firistaya kaɗa kwa-
man ɓəlla Liyadzuru nda ƙəm,
11 ƙəsər ka ndəghən ni Yahudaya hangga
malgha kanda fərƙəkafek nda tə Yeeso.

Kyad Yeeso a Urshalima hai

12 Ɗalthna mbərha hai, fiya hangga
wumngga Urshalima ɓa ka wutsəfayid
təɗaarha, sək ndaarha nda na Yeeso a
kwamana ɓayi Urshalima ɓa.
13 Nanən kee, kya shii temburu nda
kya nda sə ɗa nda hwathlaghən fa tərang
ngganda urad ndan sə na nda a ndaarha,
“Falama Faara! Tə parka ni niifɗi ɓagha
ɓa ahu thləm Chinəm. Tə parka ni Kutər
Isəreela!”
14 Walgha Yeeso wan kwaara tərgha
ƙəsərghən sə, ƙəla chireethleng nanda hai,
15 “A tərəm ɗun wa nafiya Isəreela.
Kəlama ɗə Kutər nun ɓayi taarha, a ƙəsər
wan kwaara.”
16 A katəradghən fatsahayighən
sənangwa nda ənɗa hai ya wa. Amma
akwasamaddi manang nanda Yeeso, a ɗal
teena nda hai ənɗi katəragha hai ya ˈwan
nda chireethla atenggən. Tə ƙəm ənang
ənɗa nda fa ya.
17 Fiya wumngga hai na nda tə Yeeso a
sayiddi aah nən Liyadzuru a ten kwaarha,
thleng nən sə ahu mərra, kanda ni na a
pəranggən fingya ɗə ənɗi ənana Yeeso.
18 Ndəghənni ənagha ndən kyana fiya ɓa
hangga ka hwathlaghən nda fa ƙəsər ka
ənwulteena ənanən.
19 Tərgha ndangga Farisayini ndan,
“Mbə ˈya sə nəm mbang ənaarha wa.
Kəlama hai, ƙəshiirha heu ɗən nda ɗə a
samadghən!”

Fingya Nggirkaya kaɗan nda Yeeso

20 Na nafiya Nggirkaya sə ahur nafini
ɓagha ka tərang shilee Faara teena a far
wutsəfayid Təɗaarha ɓa.
21 Ɗənda thləmad Filibus ɗə, ɓagha ɓa a
Mbatsaida na a chehweed Nggalili. Ndang
ngganda, “Mbarkama, na minnan sə a
nang yirha nan Yeeso fa.”
22 Ɗəgha Filibus ka pəranggən Andrawus
ɗə. Tərgha kanda kyab ɗənda thləmad
Yeeso ɗə pəranggən nda.
23 Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən,
“Bad sayi ɓa nanənya na a manang ng-
ganda Wan Niifa.
24 Niya pərang ƙəkafek kun, a həfang
ngwanda wan hwaliirha hai mərgha wa,
nən tsaurha katenggən. Amma a mərɗə
nən fər wiiya hangga.
25 Niifa na a nggəm yiɓədghən nən a
ƙəɗeng nda, niifa ƙəm kargha yiɓədghən
hu ƙəshiddiya nən wal yibrha mbuwa ng-
walarha.
26 Kala niifa na a ənе taara, təta ni a mbu
samadna nən, kala mbərha nani sə ndəna
mafadna naarha sə. Kala niifa na a ənе
taara, na Pəpa a manang nda.

Thlək Yeeso kwaman mərrəghən

27 “Nanənya na yiɓədna tə ɓillaarha,
mani mbang ndaarha? Ndo a ndee ‘Pəpa,
hərye ahu sayi səsaddiya?’ Amma ənɗa ni
ɓani ɓa kamanggən ya!
28 Pəpa, manang thləm wa!” Tərgha
sək urarha nda hai a talara, tə ndaarha,
“ˈWaɗi teena manang ɗi, niya nggər man-
ang nda.”
29 Fiya wumngga hai səkna nanda
uraddi, tamngga fingya ndaarha tərˈyaana
ni, fingya ƙəm a ndaarha təthlənda Faara
ni a kalang sə.

30 Tərgha ndagha Yeeso, “Uraddi ya ɓanən ɓa ka kun ni, mbə ka nggi wa.
31 Nanənya sayi ni na a ngwang kumarha nda ƙəshiirha, nanənya ƙəm na nda a rək kutər ƙəshiddiya.
32 Nggi ƙəm, a təren nda talara də ma ƙəshiddiya, niya ndusang fiya thləmadna ɓa.”
33 Thlək nən ndən kee ka a kyad kwaman mərrəghən nən.
34 Ndangga fiya wumngga hai, “Ndangga Deleewar Ngyahad nəm ƙəm na Kərəsti a tsaurha pakwandə. Kama na ndaarha na Wan Niifa a məra? Wunni ‘Wan Niifdi’ ˈwan?”
35 Tərgha nggərangga Yeeso kanda sə, “Na kukwaryirha narha tə kun yi sayi ngguchit kee. Weema hai ahu kukwaryiddi ndəghən ɓaldə tə kun, amawana wula tsərha hai. Niifa na a wiirha hai ahu wula mbə sən mbədi nən a dərha sadə wa.
36 Fərama ƙəkafek tə kukwaryiddi ndəghən ɓaldə tə kun, tənun tsaurha wangya kukwaryiddi.”

Yamid fərƙəkafekkid Yahudaya

Akwasamaddi thlək nən ənggini ya, wiigha Yeeso fayighən ɓəɓenggən fadghən ma kanda.
37 Ko nanən nən yakh ənа ənwulteengya a yid ndan, ɓalgha nda kula fərƙəkafek təghən.
38 Katərana ənda hai ya ka a ləɗang ngganda ˈya ndaana annabi Ishaya tə ndaarha, “Chinəm, wun fərgha ƙəkafek tə laɓar nəm? Wunni pərang na Chinəm səsəmnggitghən?”
39 Ndəghən ɗani mbangwa nanda fərƙəkafek ƙəsər annabi Ishaya ˈwaɗə teena pər ɗa ndən tə ndaarha,
40 “Kwamang Chinəm yid ndan, tə ƙəm tsang ɗə hur ndan kakrak, amawa nanda naa maana hai, tə ƙəm sənang ngganda hai, ɓa nda thləmanna ɓa ƙənang nggi kanda.”
41 Thləkna Ishaya palthdi ya ƙəsər naɗə mamnggitghən, ndən thlək nən ˈya a tenggən.
42 Fingya hangga ahur mamnggini fər nda ƙəkafek təghən. Amma kanda a tərəm thləkƙən a pəpal, ƙəsər amana Farisaya rək kanda ma ƙən tsahad Yahudaya.
43 Kanda mindan sə a falgha fiya kanda ma yi Faara.

Ngwa kumarha aten laɓar Yeeso

44 Tərgha tərangga Yeeso uradghən sə ndəghən, “Kala niifa fərgha ƙəkafek tə nggi mbə nggi kateenna fəree nən ƙəkafek wa, amma fər nən ƙəkafek tə niifdi thlængga nggi ɓa.
45 Kala niifa nagha nggi, naɗə niifdi thlængga nggi ɓa.
46 Ɓani ɓa ƙəla kukwaryirha hu ƙəshiirha, nanən kee kala niifa fərgha ƙəkafek tə nggi mbə tam naarha hu wula wa.
47 Kala niifa səkka laɓarna ənawa taara sə wa, mbi ngwang kumarha wa. Kəsər ɓayi ɓa ka ɓi ngwang kumarha ƙəshiirha wa, amma a hərghang nggi.
48 Amma kala niifa kargha nggi fa tə ƙəm thləwa laɓar na fa wa, na niifa sə na a ngwang kumarha sə. Laɓar ɗi thləkni, ndəna nda a ngwang kumarha sə, a far ngwala ƙəshiirha.
49 Mbiyi a thlək ˈya tə səsəmnda altenna wa, amma Chindi thlængga nggi ɓa ndən ndeegha thlək ənda ni niya thləkrha.
50 Səndisə a nadi a əna taara tə ˈya ndanən nən ɓang yibrha ɓa mbuwa ngwalarha. Nanən kee, niyi a thlək kala ˈya ndeena Chindi.”

13

Tsabang Yeeso sar fatsahayighən də

1 Kapa na wutsəfayid Təɗaddi ɓaarha ɓa, sən Yeeso sə sayid ɓenggən yi mal ƙəshiddiya wudgha thləmad Chin də nduwus ɗaɓa. Nggəm də fatsahayighən ahu ƙəshiddiya, kyaɗang də nggəmnda kanda pakwandə.
2 A sayiddi na Yeeso tə fatsahayighən a həb ənnarhami a figrha, ˈwad Sheetan teena kyaɗə hur Yahuda Iskaryoti hai wan Siman ka a fər Yeeso nən.
3 Sən Yeeso sə Chindi fərang də əngya heu ahu harghən hai, tə ƙəm sənɗasə ɓaghən ɓa a thləmad Faara, nən a nggər wutta thləmad Faara də.
4 A sayiddi na nanda a həb ənnarhami, thliigha Yeeso sə ƙəɗanggən luwudghən hai na manggən ƙən ən pafarha nən mu.

5 Irr aama nən ahu ndaro hai, katəranggən tsaɓang nda sar fatsa-
hayighən ɗə nagha pang nda saryi ndan
ɗə tə ən pafaddi ƙən nən a mughən.
6 Ɓana Yeeso thləmad Mbiturus ɓa,
ndangga Mbiturus, “Chinəm, Sa ni tsaɓang
sarna ɗə wa?”
7 Nggərangga Yeeso sə, “Nanənya mba
sənang ənɗa hai niya ənaarha ya wa, amma
a mbee ɓa na sənggən.”
8 Ndangga Mbiturus, “Sa, mba tam
tsaɓang sarna ɗə wa.” Nggərangga Yeeso
sə, “A tsaɓanggi sarwa ɗə wa, mba nggər
tsaurha tətsahad na wa.”
9 Ndangga Siman Mbiturus, “Chinəm,
mbə sarna katenggən na tsaɓang ɗə wa,
amma tsaɓee haryina ɗə tə tenna ƙəm.”
10 Nggərangga Yeeso sə, “A ˈwad niifa
teena fanɗə, chilɓi fadghən ɗə. Ɓalwa
midghən sə fanda wa, ƙəl a tsaɓanggən
saryighən ɗə kee. Kun nuwun chahal,
amma mbə kun heu wa.”
11 Kəsər səndə niifɗi na a fərghən, ndən
ndanən, “Mbə kun heu ni na chahal wa.”
12 Akwasamaddi ngwalang na Yeeso
tsaɓang saryi ndan ɗə, kalang nggən
luwuddi na manggən tsauka hai. Tsahang
mee nən kanda, “Sənɗun ənɗi ənani ya wa?
13 Nun aah nggi ‘Mala’ tə ƙəm ‘Chinəm,’
məməl ni, ƙəsər ndəghən ɗa nani.
14 Nanən kee, Nggini Chinəm tə Təmaləm
ndənun tsaɓang ɗi saryi nun ɗə, kun ƙəm
kamɗə na a tsaɓang nggun sar ndan ɗə.
15 Ənə ni kee ƙəsər kun ma a ənon ƙəla
ənang ni kun.
16 Niya pərang ƙəkafek kun, mafarha
mbə kal turighən wa, təthlənda ƙəm mbə
kal niifɗi thləngga ndən ɓa wa.
17 Nanənya hərəm nun sən ənggini ya, a
ənə ɗun taara sə nun wal parka.

Thlək Yeeso kwaman mərrəghən

18 “Mbə aten nun heu niya thlək laɓardi
ya wa, sənɗi fingya yini wurni hasə.
Amma tətani a ləghədgha laɓar Faara
ndaagha; ‘Yanɗi na a həb yadna kyakhree
ɗa fa ɓa.’
19 Niya pəranggən kun nanənya kapa
nən katərarha hai, a katəra ɗa hai nun a
fərƙəkafek tə ndaarha nggini Kərəsti.
20 Niya pərang ƙəkafek kun, kala niifa
thləgha yanɗa fa thlənni ɗə thlənən nggi fa;
tə ƙəm kala niifa thləgha nggi fa thlənən
niifɗa fa thlənggа nggi ɓa.”
21 Akwasamaddi thlək nən palthɗiya,
ɓilladə Yeeso fa kaan ahurghən ndəghən,
“Niya pərang ƙəkafek kun, niifa tal ahur
nun nən a fər nggi.”
22 Tərgha nagha fatsahayini a ƙəlang
ndan, wulgha tendan tə wunni nən a
thləkrha.
23 Tal ahur fatsahayini nggəmna Yeeso
tsau a thləmadghən.
24 Tərgha ndangga Siman Mbiturus
yanɗi nggəmna Yeeso kaan, “Tsahang mee
wunni nən a thlək pathla a tenggən.”
25 Nanən kee ndusangga tətsahaddi
Yeeso fa ndanggən, “Chinəm, wunni
niifɗi?”
26 Nggərangga Yeeso sə, “Yanɗi niya
fərang kyad mburodi tawang ni hu aam
kyakhna hai ndəghənni.” Tawanggən
kyad mburodi ahu aam kyakhna hai
fəranggənən Yahuda wan Siman Iskaryoti
ɗə.
27 Hərəm na Yahuda thlə kyad mburodi
ɗi kee, kyagha Sheetan ahurghən hai.
Tərgha ndangga Yeeso Yahuda, “Ənɗi na
midwa ənaarha, ənoghən wed.”
28 Amma ahur ndan mbə yanɗa sə
səngga təmani ndang na Yeeso kee wa.
29 Tsaunən Yahuda ni tə panjakwa
wuɗəɓəla ha, fingya ahur fatsahayini
tamngganda ndaarha na Yeeso a ndang
nda a ɗəgha heng ənnarhami kanda ɓa
ka wutsəfayiddi, nduwa a ɗəgha fərang
wuɗəɓəla fa yamiya.
30 Hərəmna Yahuda thlə mburodi ɗi kee
kyagha hai ƙəkar a fəɗikɗi.

Thlək Yeeso kwaman ngaalla Mbiturus

31 Akwasamaddi wiina Yahuda ndagha
Yeeso, “Bad sayi ɓa na Wan Niifa a ɗərha
hu mamnggidghən ɗə, ƙəsər a fadghən ni
na nda a manang nda Faara.
32 A wal Faara mamnggirha a fadghən,
Faara tə altenggən nən a fərang mamng-
girha Wanɗi, tsu kee na Wanɗi a wal
mamnggirha.
33 Kun wanggina, takhƙən sayi ngguchit
kee niya tsaurha tə kun. Nun a kaɗa nggi,
amma ƙəla ndang ni mamngya Yahudaya,
niya pəranggən kun kee ƙəm nanənya.

Mbədi niya dərha sadə, mbun mbang dərha sadə wa.
34 Niya fərang weerənda ngyakhrha kun,
nggəmama ndan. Kəla nggəmni kun,
tsaudə təta a nggəm ndan nun.
35 A nadun a nggəm ndan, na fiya heu
səndasə fatsahayina ni kun.”
36 Tsahangga Siman Mbiturus mee,
“Chinəm, dəna yaadə?” Nggərangga Yeeso
sə, “Mbədi niya dərha sadə, mbun a mbu
samadna nanənya wa, amma tsəbaku
ndən nun a mbu samadna.”
37 Tsahangga Siman Mbiturus mee,
“Chinəm, mani mbuwa ni mbang mbu
samad wa nanənya? Ngwadi fa a məri ka
sa.”
38 Nggərangga Yeeso sə, “Na a məra ka
nggi? Niya pəro ɗəkafek, kapa na kil-
ngaara tətaarha na a ngaal səndəna katəra
mahan.”

14

Yeeso ni kwamana a thləmad Chinda də

1 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “A
ɓilladun wa. Fərama ɗəkafek a Faara, tə
ɗəm fərama ɗəkafek a nggi.
2 A wuri ki Pəpa na ɗəngya sə hangga.
A mbə nanən kee wa, kam pərang di ndən
kun. Niya dərha mbədə də ka di tansang
mbərha kun sə.
3 A didi tangsang mbərha kun sə, niya
wutta ɓa ɓi dərha tə kun thləmanna də.
Tənun tsaurha a mbədi nani sə.
4 Mbədi niya dərha sadə səndun kwa-
mana.”
5 Ndangga Toma, “Chinəm səngwan
mbədi na a dərha sadə wa, ɗəɗən nan sən
kwamana?”
6 Ndangga Yeeso, “Nggini kwamandi, ng-
gini ɗəkafek di, tə ɗəm nggini yibəddi. Mbə
niifa sə na dərha thləmad Chin dadə wa ɗəl
tə thləmad na.
7 A səndun nggi, nun sən Pəpa. Nanənya
səndun ndən, tə ɗəm nadun ndən.”
8 Tərgha Filibus ndanggən, “Chinəm
kyadang Chindi kan, təna ten nan dathla.”
9 Nggərangga Yeeso sə, “Məndi ha tə kun,
amma Filibus ɓalgha kula sən nggi? Kala
niifa nagha nggi nadə Chindi. Kama nda
na tsahe mee, kyadang Chindi kan?”
10 Fərwa ɗəkafek niyi hu Chindi, tə ɗəm
Chindi ahur na wa? Laɓardi niya pərang
nda kun mbə laɓar altenna ni wa. Amma
Chinda ni na a hurna, na a ənа targhən.
11 Fəreema ɗəkafek a nda di niyi hu
Chindi, Chindi ɗəm ahur na. Nduwa ɗəm
fərama ɗəkafek tə nggi a ten ənwulteengya
nanun ənani.
12 Niya pərang ɗəkafek kun, kala niifa
fərgha ɗəkafek tə nggi nən a ənа tur tardi
ənani. Nun a ənа əngya na məmanggən
kalgha fingya yina mu ya, ɗəsər niya dərha
thləmad Chinda də.
13 Kala ʼya hwan nun hu thləmna niya
ənaghən, təna Chindi wal mamnggirha a
fad Wandi.
14 Kala ʼya hwan nun ahu thləmna, niya
ənanggən kun.

Dəfmee yi ɓad Səsəna tə Pedənda ɓa

15 “Ana dun a nggəm nggi, nun a ənа
taara tə ʼya pərang ni kun.
16 Niya hwan Pəpa, ndəghən ɗəm nən a
nggər fərang Təthlaara kun na a tsaurha tə
kun pakwandə.
17 Ndəna Səsəna yi ɗəkafek. Mbə
ɗəshiirha a thləghən fa wa, ɗəsər ʼwawa
nda naghən wa nduwa sənggənda wa.
Amma kun səndun ndən, ɗəsər nəghən tə
kun tə ɗəm nən narha tə kun.
18 Mbiya mal kun ɗəla wumirya wa, niya
ɓarha thləmad nun ɓa.
19 A mbee shedda ɓalwa ɗəshiirha nggər
na nggi wa, amma kun nun a na nggi.
Nanən niyi tə yibrha kun ɗəm nun a
tsaurha tə yibrha.
20 A fardi nun a səndasə niyi ahur Pəpa,
kun ɗəm ahur na, nggi ahur nun.
21 Nafiya səkka ʼya ndani ənа taara nda
sə, kanda ni nggəmngga nggi. Nafiya
nggəmngga nggi, na Pəpa a nggəm kanda,
nggi ɗəm niya nggəm kanda, kyadang
fanna ni kanda.”
22 Tərgha Yahuda (Mbə Yahuda Iskaryoti
wa) ndəghən, “Chinəm, kama na kyad
fadwa a kan kee mbə a ɗəshiirha kahad
wa?”
23 Nggərangga Yeeso sə, “Nafiya
nggəmngga nggi, ənа taara nda tə ʼya
ndani. Na Pəpa a nggəm kanda, niya
ɓaarha thləmad ndan ɓa tsawi tə kanda.
24 Yi nggəm ngwa nggi mbə a ənа taara
tə ʼya ndani wa. Laɓardi sək nun ya mbə
nggi thləkka ndən wa, amma yi Pəpa ni
thlənga nggi ɓa.

25 Pərang ni ənggini kun ya nggi ɓalɗə tə kun.
26 Amma təthlaara, na Səsəna tə Peɗənda, na Pəpa a thlənang ɓa ahu thləm na, nən a tsahang əngya kun ha heu, ɗalang ənggina nən kun in pərang ni kun.
27 Mal ɗi kun tə ɗəɗemnggirha. Ɗəɗemnggid na ni fərang ni kun. Fərang ni ndən kun mbə ƙəla na ƙəshiirha fəra wa. A ɓilladun wa tə ƙəm a tərəm ɗun wa.
28 Sək ɗun ˈya ndaani, ‘Niya wiirha tə ƙəm niya nggər wutta thləmad nun ɓa.’ A nggəm ɗun nggi, nun a əna wutsəfayirha ƙəsər niya ɗərha thləmad Chin ɗaɗə, ƙəsər Chin ɗi kaldə nggi mu.
29 Pərang ni ndən kun nanənya kapa nən katərarha hai, ƙəsər a katəra ɗa hai nun a fərƙəkafek.
30 Mbiya nggər kalang kun sə hangga wa, ƙəsər kutər ƙəshiddiya nəghən ɓaghai, mbə ˈya sə nən mbang ənaarha a tenna wa.
31 Amma niyi a əna ˈya ndeena pəpa, təna ƙəshiirha səndasə nggəm ɗi Chinɗi. Thlema sə tama wiim ma mbəɗiya.”

15

Yeeso ni ka ɗəf inabi

1 Ɗəgha Yeeso mbeeɗə tə ndang nda fatshayighən, “Nggini ka ɗəf inabiɗi, Pəpa ndəna təheddi.
2 Kala wuhwaara mbuwa nggətta, na Pəpa a kyathlang ɗə. Amma kala wuhwaara na a nggətta, na Pəpa a tansang, tənən nggər chik nggətta kaan.
3 ˈWanda teena tangsang nda kun tsauɗun chahal ƙəsər ka laɓarɗi pərang ni kun.
4 Tsawama ahur na, nggi ƙəm niya tsaurha ahur nun. Kəla mbuwa na wuhwara mbang nggətta katenggən, ƙəl a naɗə a fad kulghən. Kun ƙəm nuwun kee, mbun mbang əna ˈya ngga wa ƙəl a naɗun ahur na.
5 “Nggini ɗəf inabi, kun ni wuhwarya. Ana niifa ahur na, niya naarha ahurghən, nən a nggət wan ɗəfya hangga. Amma a mbə tə nggi wa, mbə mbang əna ˈya wa.
6 A mbə niifa ahur na wa, nəghən ƙəla wuhwar ɗəfrha kudmang na nda ɗə hwargha, ɓagha fiya ɓa wumang ngganda hwaridghən, muwangga nda hu waddə, djang ngganda ɗə.
7 Amma anaɗun ahur na, laɓar na ƙəm ahur nun, nun hwan kala ˈya na minnun, na nda a fəranggən kun.
8 Ana ɗun a fər wan ɗəfya hangga, na Pəpa wal mamnggirha, nən a kyad ndaarha kun fatsahayina ni.
9 Nggəmɗi kun ƙəla nggəmna Pəpa nggi. Nanən kee tsawama a ten nggəmndə ɗi kyaɗang ni kun.
10 A ƙəsɗun laɓarna ha, nun a tsaurhahu nggəm ndəna, ƙəla ƙəs ni laɓar ɗa ha pəree na Pəpa, tsauɗi ƙəm ahu nggəm ndəghən.
11 Pərang ni ənggina kun ya tə nun wal tur wutsəfayid na, wutsəfayid nun ƙəm tsauka lələgɗa.
12 Kulo ˈya ndang ni kun ya, nggəmama ndan ƙəla nggəmni kun.
13 Mbə nggəmnda sə kalgha yanɗiya wa, na a fərgha niifa yiɓədghən ka pashiyighən.
14 Pashiyina ni kun, ana ɗun a əna ənɗi pərang ni kun.
15 Ɓalwi nggər aah kun mafayina wa, ƙəsər mafarha səngwa ˈya na turighən a ənaarha wa. Ameyedghən, niya aah kun pashiyina ƙəsər pərang ɗi əngya kun heu pəree na Pəpa.
16 Mbə kun wurgha nggi wa, nggi ndən wurgha kun, ndanggi kun ɗaamaɗə ɗun fər wan ɗəfya hangga na tsaurha pakwanɗə. Tərgha kala ˈya hwanang nun Pəpa hu thləmna nən a fəranggən kun.
17 Kulo ˈya ndang ni kun ya, nggəmama ndan.

Na ƙəshiirha a tsan kun

18 “A tsan ƙəshiirha kun, a sənunsə tsanɗə nggi kapa nən tsan kun.
19 Andam kun yi ƙəshiid ɗa ni ya, kam nggəm ƙəshiirha ənggən. Amma tsaunən mbə yi ƙəshiddə ni kun ya wa, wur yi kun sə hu ƙəshiirha, ndəghənni tsanna ƙəshiirha kun.
20 Ɗalama teena hai tə pathla ndang ni kun, mbə mafarha kal turighən wa. A səsenda, kun ƙəm na nda a səsang kun. Andam ənanda taara tə ˈya ndang ni kanda, kam ənanda taara tə ˈya pərang nun kanda ƙəm.
21 Na nda a ənang tur ənggina kun fa heu ya ƙəsər ka thləmna, ƙəsər səngwanda niifɗi thləngga nggi ɓa wa.

22 Andam ɓawi ɓa ɓi kalang kanda sə wa, kam mbə ɗimiyirha sə a fad ndan wa. Amma nanənya, mba nda fəlmee aten ɗimiyindan wa.
23 Kala niifa tsangga nggi, tsan nən Pəpa ƙəm.
24 Ənaɗi əngya hangga ahur ndan ˈwawana niifa ənaarha. Andam ənawi ənggini ya wa, kam mbə ɗimiyirha sə a fad ndan wa. Amma nanənya nanda ənggini ənani, ko nanən kee tsan nda nggi tə Pəpa ƙəm.
25 Ləghəd laɓarɗi na chichireethlee hai ahu ngyahad ndan, ndanən, ‘Tsan nda nggi fa, kula nggi ənа ˈya ɗimi.’
26 Amma a ɓa təthlaara ɓa, Səsəna na a tsahang ƙəkafekkid laɓar Faara kun ha, niya thlənang nda kun ɓa aki Pəpa, nən a pər ˈya heu a tenna.
27 Kun ƙəm nun a pəranggən fingya ənggini ənani ƙəsər ka a katəradghən nuwun tə nggi.

16

1 “Pərang ni ənggini kun ya amawa nun kyathla hai ma ƙəkafek.
2 Na nda a rək kun ahu ƙəngya tsahad Yahudaya. Mbə ngaala sə wa, na sayi ɓayi kala niifa ɓəlangga kun nən a numad ndaarha tar Faara nən a ənaarha.
3 Na nda a ənа əngginiya, ƙəsər səngwanda Chin ɗi nduwa nggi wa.
4 Pərang ni ənggini kun ya, a tsə sayi hai, nun a ɗal teena hai tə ndaarha ˈwaɗi pəranggən kun. Pərang ngwi ənggini kun ya ka a katəradghən wa ƙəsər ɓal yi tə kun.

Tar Səsəna tə Peɗənda

5 “Amma nanənya niya wiirha a thləma niifɗa ɗə thləngga nggi ɓa, mbə niifa sə ahur nun tsahegha mee ɗini yaaɗə wa.
6 Kəsər ka pərang ni ənggini kun ya ndən ləghədna hur nun tə səbrha hura.
7 Amma niya pərang ƙəkafek kun, nən a tsaurha ngga a fad nun a wiiɗi. Kəsər a wii yi wa mbə təthlaara a ɓaarha ɓa wa, ƙəl a wii ɗi. Amma a wiiɗi, niya thlənanggən kun ɓa.
8 A ɓaɗa ɓa, nən a kyaɗang ƙəkafekkirha nafiya ƙəshiddiya aten ɗimiyirha, nggayirha tə ngwa kumarha.
9 Aten ɗimiyirha, ƙəsər kar nda fərƙəkafek tə nggi.
10 Aten nggayirha, ƙəsər niya wiirha thləmad Chinɗa ɗə, mbun a nggər na nggi ɓalwa.
11 Aten ngwa kumarha, ƙəsər ˈwad Faara teena ngwang ɗə kumarha kutər ƙəshiddiya.
12 Na əngya sə hangga na minna pərang nda kun, amma mbun mbang ƙəsghən ha nanənya wa.
13 A ɓad Səsən ƙəkafek ɓa, nən a kyaɗang kwaman ƙəkafek kun heu. Kəsər mbə laɓar altenggən nən a pərang kun wa, amma nən a pər ˈya sək nən, tə ƙəm nən a pərang ˈya kun ɓalgha ɓayi.
14 Nən a fəree mamnggirha, ƙəsər nən tərang ˈya thlək ni Pəranggənən kun.
15 Kala ˈya tsauka yi Pəpa yina ni. Ndəghən ɗa ndani, na Səsəna a pərang ˈya ndani kun ndani.
16 “Akwasamad sayi ngguchit mbun a nggər na nggi wa, akwasamad sayi ngguchit ƙəm nun a nggər na nggi.”

Səbrha hura tə wutsəfayirha

17 Fingya fatsahayighən ndang ngganda ndan, “Mana midghən ndaarha ndang nən ƙəm, ‘Akwasamad sayi ngguchit mbun a na nggi wa, akwasamad sayi ngguchit ƙəm nun a nggər na nggi’? Tə ƙəm ndəghən, ‘Niya ɗərha thləmad Chinɗa ɗə’?”
18 Ɗənda mbeeɗə tə tsakh mee, “Ma nən a ndaarha ‘Akwasamad sayi ngguchit’? Sənanggəm ənɗa hai nən a thləkrha ya wa.”
19 Sənangga Yeeso hai na mindan sə tsahang mee aten laɓarɗi thlək nən, ndanggən kanda, “Nuwun a tsahang mee ndan ha aten laɓarɗi ndaani, ‘Akwasamad sayi ngguchit mbun a na nggi wa, tə ƙəm Akwasamad sayi ngguchit nun a nggər na nggi’?
20 Niya pərang ƙəkafek kun, nun a tərha tə səbrha hura, ƙəshiirha ƙəm nən a ənа wutsəfayirha. Na hur nun a səbrha ɗə, amma na səbrha hur nun a tsaurha ən wutsəfayirha.
21 Ana nuneefa a nggətta hai nən tək hatta fa kaan, ƙəsər ɓad sayid nggəttəghən ɓa. Amma a nggəɗang ɗə wufar wee hai, na hatta nggəttəɗi mbəɗang nda, ƙəsər

ka wutsəfayirha nggəddə wufar wee hu ƙəshiirha hai.
22 Nən a tsaurha kee tə kun. Nanənya
sayid səbrha hur nun ni, amma niya nggər
na kun, nun a tsaurha tə wutsəfayirha fa,
mbə niifa sə na thlang wutsəfayid nun hai
wa.
23 A fardi mbun a nggər tsahe ˈya wa.
Niya pərang ƙəkafek kun, na Pəpa a fərang
kala ˈya kun hwanang nun hu thləmna.
24 Pa ka weeriya ˈwawun tsakh ˈya tə
thləmna wa. Hwanama nun a waala, təna
wutsəfayid nun ləghətta.

Kaldi ƙəshiirha mu

25 “Thləkki əngginiya tə karapuya. Amma
na sayi ɓayi niya nggər kalang kun sə a
pəpal a ten Pəpa, mbiya nggər thlək karapu
wa.
26 A fardi nun a hwan əngya ahu
thləmna. Mbə nggi ni a nggər hwan Pəpa a
meyed nun wa.
27 Chindi tafadghən nəghən a nggəm
kun, ƙəsər nggəmɗun nggi tə ƙəm fər ɗun
ƙəkafek tə ndaarha ɓayi ɓa a thləmad
Faara.
28 ‘Bayi ɓa a thləmad Chindi ahu ƙəshiid
ɗaɓa ya, nanənya niya mal ƙəshiddiya
wudi thləmad Chinɗa ɗə.”
29 Tərgha ndagha fatsahayighən,
“Yauwa! Nanənya na a tsə laɓaara a pəpal
mbə tə karapu wa.
30 Nanənya səndansə sənna əngya heu.
Kamngwa a nggərgha niifa tsaho mee ha
wa. Ndəghən ɗani fər nan ƙəkafek tə
ndaarha ɓagha ɓa a thləmad Faara.”
31 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Fər ɗun
ƙəkafek nanənya wa?
32 Amma na farghən ɓayi, nanənya ma
ɓaɗa ɓa, nun a weela hai, kowunni nən a
ɗaarha wuri keeghən ɗə. Nun a mal nggi
katenna. Amma mbiyi katenna wa, ƙəsər
nagha Pəpa a thləmanna.
33 Pərang ni ənggini kun heu ya tənun wal
ɗəɗemnggirha ahur nun. Nun a səsaarha
kaan ahu ƙəshiid ɗiya. Amma ˈwaɗi teena
kal ɗi ƙəshiirha mu.”

17

Hwanda Yeeso

1 Akwasamaddi ngwalang na Yeeso
thlək əndiya, ƙəlagha talara sə hwan Faara
nən ndəghən, “Pəpa ɓad sayi ɓa na a man-
ang nda Wandi, wandi ƙəm manoghən.
2 Kəsər fərang na səsəmnda aten
kowunni, tənən fər yibrha mbuwa ng-
walarha a nafini fərang na.
3 Kwaman ɗa na yi wal yibrha sə mbuwa
ngwalarha ya, a sən sa nan, Faara yi
ƙəkafek, tə Yeeso Kərəsti thlənang na hu
ƙəshiirha ɓa.
4 Manang ɗi thləmwa hu ƙəshiirha, tə
ngwalang nda tardi fəree na a əne.
5 Nanənya, Pəpa, mane a mbed wa tə tur
mamnggiddi nani təghən kapa na nda əna
ƙəshiirha.
6 ˈWaɗi teena kaldi mee atenwa a nafini
fəree na ahu ƙəshiddiya. Nafiwa ni,
fərenna kanda ənanda taara tə palth wa.
7 Nanənya səndasə kala ˈya nani təghən
ha kyaghən ɓa a haar wa,
8 ƙəsər laɓardi pəree nana pərang ɗi
ndən kanda. Thlən ndan, tə ƙəm səndasə
ɓayi ɓa a thləmad wa, fər nda ƙəkafek sa
thlənggа nggi ɓa.
9 Niyi a hwanda ka kanda, mbiyi a
hwanda a ƙəshiddiya wa, amma a nafini
fəree nana ƙəsər nafiwa ni.
10 Kala ˈya nani təghən yiwa ni, tə ƙəm
kala ˈya nana təghən ha yina ni, ni wal
mamnggirha a fad ndan ƙəm.
11 Nanənya ɓalwa tsawud na sə
hu ƙəshiirha wa, amma na nda ahu
ƙəshiddiya, nggi ƙəm niya ɗərha thləmad
wa ɗə. Pəpa tə Peɗənda, lafu kanda tə
səsəmnda thləmwa, thləmɗi fəree nana,
təna nda tsaurha tal ƙəla nanəm tal.
12 A sayiddi nani tə kanda, lafdi kanda
tə səsəmnda thləmwa, thləm ɗi fəree nana.
Kəladi kanda ha, tə ƙəm mbusə sahadgha
wa ƙəl tal ahur ndan kee, ƙəl yandi wurgha
fadghən a sahadgha. Sahad nən ka a
ləghədgha laɓar Faara na chichirethlee
hai.
13 Nanənya niya ɗərha thləmad wa ɗə.
Amma thlək ni əngginiya nggi ɓalɗə ahu
ƙəshiirha təna nda wal wutsəfayirha lələgɗa
ahur ndan ƙəla nani təghən ha.
14 Fərangɗi laɓar wa kanda ƙəshiirha ƙəm
karɗə kanda fa, ƙəsər mbə yi ƙəshiirha ni
kanda wa, ƙəla nani mbə yi ƙəshiirha ni
nggi wa.
15 Mbi a hwan sa a tərangga kanda ma
ƙəshiirha wa, amma ndəghang kanda hai

tə təmbəlfeddi.
16 Kanda mbə yi ƙəshidda ni ya wa, ƙəla
nani mbə yi ƙəshidda ni ya wa.
17 Tsawang kanda chahal tə ƙəkafekkid
wa, ƙəsər laɓar wa ƙəkafek ni.
18 Kəla thlənna nggi hu ƙəshiirha ɓa,
thlənɗi kanda ƙəm ahu ƙəshiirha ɗə.
19 Kəsər fər ɗi fanna ƙəla ən sataka ƙəsər
ka kanda, təna nda naarha chahal hu
ƙəkafekkid wa.
20 Mbiyi a hwanda ka kanda kee wa,
amma a fingya heu fərgha ƙəkafek tə nggi
hu laɓar ndan.
21 Pəpa niya hwanda a tendan heu a
tsawa nda tal, ƙəla nana ahur na nggi ƙəm
ahur wa. Ngwa tsawa nda tal ahur nəm
təna ƙəshiirha fərƙəkafek sa ni thləngga
nggi ɓa.
22 Fərangɗi mamnggiddi kanda fəree
nana, təna nda tsaurha tal ƙəla nanəm tal.
23 Niya naarha ahur ndan, sa ƙəm ahur
na, təna nda tsaurha tal kula ən ˈyaara fa,
təna ƙəshiirha səndasə sa ni thləngga nggi
ɓa tə ƙəm nggəmna kanda ƙəla nggəmna
nggi.
24 Pəpa, na minnasə nafini fəree na ya, a
na nda a thləmanna a mbəɗi nanisə, təna
nda naa mamnggiddi fəree nana, ƙəsər
nggəmna nggi kapa na nda əna ƙəshiirha.
25 Pəpa na tə nggayirha, ko nanən
səngwa ƙəshiirha sa wa, amma səndi sa;
nafini ya ƙəm səndasə sa ni thləngga nggi
ɓa.
26 Kyaɗang ɗi sa kanda ƙəla nana,
niya naarha pəranggən kanda. Təna
nggəmndəɗi nggəmna nggi naarha tə
kanda tə ƙəm nee ahur ndan."

18

Kəsang nda Yeeso (Matta26:47-56; Markus14:43-50; Luka22:47-53)

1 A kwasamaddi ngwalang na Yeeso
hwan Faardi, mal Urshalima nən
təɗanggən suhwad Kidron teena heu
tə fatsahayighən. A pəm suhwaddi na
hed ɗəfya dzaitun sə, kyagha sahai tə
fatsahayighən.
2 Yahuda fərgha ndən ƙəm səndə mbəɗi,
ƙəsər na Yeeso yakh naarha wumnda hai
tə fatsahayighən a mbəɗi.
3 Nanən kee, ɗəgha Yahuda ahu heddɗa
ɗə tə sodjaya a samadghən, tə fa ƙəla Kən
Faara, thlənang na mamngya Firis ɓa tə
Farisaya. Kəs nda patilla ha, tə tochi, tə
kari yanda.
4 ˈWad Yeeso teena səndə ənɗi ɗəgha
katərarha hai təghən, kyagha pəpal ɓa
tsahang mee nən kanda, "Wun nun a
kaɗaarha?"
5 Nggərang ngganda sə, "Yeeso Tə
Nadzarat." Ndangga Yeeso kanda, "Nggini
ndəghən." Yahuda təthlərɓu ɗi ƙət a
pathlang ndan.
6 A sayiddi ndana Yeeso, "Nggini
ndəghən," wuɗa nda samarən, samarən
fəla nda hweeɗe hai.
7 Nggərghən tsahang mee kanda, "Wun
nun a kaɗaarha?" Ndang ngganda, "Yeeso
Tənadzarat."
8 Ndangga Yeeso kanda, "Ndanggi kun
nggini ndəghən. Ana nggi nun a kaɗaarha,
malaman nafiniya wii nda."
9 Katəra nən hai kee ka a ləɗanggən laɓar
ɗi ndanən, "A hur nafini fəree na mbusə
ƙəɗeng ni wa."
10 Tərgha Siman Mbiturus ƙəɗanggən
thlaukh ƙəlarghən sə kyathlanggən
thləmad mafad Firis ɗə na manggən a yi
səma. (Thləm mafaddiya Malkus).
11 Amma ndangga Yeeso Mbiturus,
"Wuɗang thlaukh ƙəlar ɗi hu ƙənggən
hai. Mbuwani mbang saarha tə wuhuleu
səsaarha fəree na Pəpa wa?"

Dənda tə Yeeso a mbed Mamnda firis ɗə (Matta26:57-58; Markus14:53-54; Luka22:54)

12 Tərgha Sodja yini, tə mamndə ndan tə
fa ƙəla Kən Faara ƙəsang ngganda Yeeso
ƙənang ngganda.
13 ˈWa ɗərha nda təghən thləmad Hanana
ɗə, ƙəsər thlaɓər Kayafa ni na manda firis
a sayiddi.
14 Kayafa ndən ndangga fingya mam-
ngya Yahudaya, məməl ni a mərgha niifa
tal ka fingya fiya.

Katəra ngaalla Mbiturus (Matta26:69-70; Markus14:66-68; Luka22:55-57)

15 Tərgha Siman Mbiturus mbu samad
Yeeso nən, niifa tal ahur fatsahayighən
ƙəm mbu samad Yeeso nən. Tətsahad ɗi

ƙi Yeeso ya sən firis ndən na manggən, ndəghənggi ƙəm kyagha hu chelleeru firis ɗə na manggən tə Yeeso.
16 Amma Mbiturus ishgha hai a kwakirma. Tahad tətsahad ɗi sənna firis ndən na manggən, wudgha, kalanggən nuɗa sə na a ƙəla kwakirma ha, a kyagha hai tə Mbiturus.
17 Nuɗi na a mii kwakirma ndanggən Mbiturus, “Sa mbəna tal ahur fatsahayighən wa?” Ndangga Mbiturus, “Awo, mbə nggini wa.”
18 Kəsər na mbiirha sə, mafaya hur minda tə faƙəlaya ha kanda a tək waarha fa. Mbiturus ƙəm a thləman ndan a tək waarha fa.

Mamnda firistaya tsahang ɗə mee Yeeso (Matta26:59-66; Markus14:55-64; Luka22:66-71)

19 Tərgha firis na manggən tsahang mee nən Yeeso aten fatsahayighən tə tsahadghən ha.
20 Nggərangga Yeeso sə, “Thləkki laɓaara a ƙəshiirha a pəpal. Ni naarha tsaharha ha hu ƙən tsahad Yahudaya, tə Kən Faara nəm yakh wumnda sahai. Mbə ˈyasə thlək ni ɓəɓee wa.
21 Kama nda na a tsahe mee ha? Tsahang mee fingya səkka fanna. Sənda ˈya ndani.”
22 Ndana Yeeso kee, tal ahur mamnggini na tsau təghən fa mbi Yeeso nen, ndanggən, “Na nggərang nda firis sə na manggən kiya wa?”
23 Ndangga Yeeso, “Ana ˈyasə thlək ni na ɗimi puruwun. Amma ana ƙəkafek thlək ni, kama mbina nggi?”
24 Tərgha Hanana thlənanggən Yeeso a thləmad Kayafa ɗə na mamnda firis ƙəƙəna.

Ngaalla Mbiturus yi səri tə yi mahan (Matta26:71-75; Markus14:69-72; Luka22:58-62)

25 Nana Mbiturus ƙət a tək waarha fa, tsahang mee nda, “Sa mbəna tal ahur fatsahayighən wa?” Ngalgha Mbiturus ndəghən, “Awo mbiyi ahur ndan wa.”
26 Tal ahur mafaya manda firis na hurfidghən ni niifɗi kyathlang na Mbiturus thləmadghən ɗə, tsahang mee nən Mbiturus, “Mbə naɗi kun təghən ahu hed dzaitun wa?”
27 Nggərgha Mbiturus ngaalghən. Tsu kee tətaagha ɗiyarha.

Yeeso a mbed Mbilatus (Matta27:1-2; 11:14; Markus15:1-5; Luka23:1-5)

28 A tsar kyang na nda Yeeso sə a minda ki Kayafa ɗənda təghən minda ki Mbilatus ɗə ngwamnad Romaya. Kyawa nda təghən a minda ki ngwamna ɗa hai wa. Na mindan sə a tangsang ngganda fad ndan chahal təna nda həb ənnadmid təɗaarha.
29 Nanən kee kyagha Mbilatus thləmad ndan ɓa tsakh mee nən, “Ma ənana kamshi ɗiya huhwa nun ndən?”
30 Nggərang ngganda sə, “A ənа wa kamshiɗi ˈya mbuwa ngga ya wa, kam ɓowan ndən ɓa wa!”
31 Ndangga Mbilatus kanda, “Ɗaama ɗə təghən ɗun ngwang kumarha tafad nun tə yinun ngyakhrha.” Nggərangga Yahudaya sə, “Ai, fərang ngwanda səsəmnda kan na a ɓəlanggan niifa wa.”
32 Katərana ənɗa hai ya ka a ləɗang ngganda laɓarɗi ki Yeeso sakh nən tə kwaman mərrəghən.
33 Tərgha Mbilatus nggərgha hur minda hai, aah Yeeso nən ɗə tsahang mee nən, “Sani kutər Yahudaya wa?”
34 Nggərangga Yeeso sə, “Tsakh mii huten wa niya wa, nduwa na fingya sə purowa laɓara aten na wa?”
35 Nggərangga Mbilatus sə, “Mbə tə Yahudarha ni nggi wa, nafiwa ni, tə mamngya firistaya ɓagha tə sa thləmad na ɓa. Mani ənana?”
36 Ndangga Yeeso, “Kutər yidna mbə yi ƙəshiid ɗa ni ya wa. Andam kutəryid na yi ƙəshidɗa ni ya, kam na fatsahayina a yanda amawana Yahudaya ƙəseerha. Amma kutər yidna mbə yi ƙəshidɗa ni ya wa.”
37 Ndangga Mbilatus, “Ashe kutəra ni sa wa!” Nggərangga Yeeso sə, “Sa ndagha, kutəra ni nggi. Nggət na nda nggi hu ƙəshidɗiya ka tarɗi ya, a thlək ƙəkafek ni. Kala niifa na midghən ƙəkafek, nən kee thləmaarha fa.”
38 Tsahangga Mbilatus mee, “Mani ƙəkafek?”

Ngwang nda kumad mərra Yeeso (Matta27:15-31; Markus15:6-20; Luka23:13-25)

Tərgha kyagha Mbilatus ƙəsha ɗə ndanggən Yahudayini wumngga hai, “Mbə ˈya sə ɗimi wal ni a fad kamshiɗiya wa.
39 Amma na əntin nun sə kala far wutsəfayid Təɗaarha, ni kalang niifa kun hai tal ƙənang nanda ahu porsəna. Na mid nun sə a kalang kutər Yahudaya ni kun hai wa?”
40 Amma tərang ngganda urad ndan sə, “Mbə niifɗiya wa, Mbarabas na mid nan!” Mbarabas ƙəm tə fasa farha ni.

19

1 Tərgha Mbilatus fər Yeeso nən a sodjaya tsaɗaghən nda.
2 Taksaagha sodjaya ənfatta teena tə ndaaha pang nggənda teena. Tərgha ɓa nda ɓa tə kaɓaarha tur yi kutəryirha kalang nggənda fa.
3 Ɓa nda thləmadghən ɓa na nda a ndangˈya yi waa farha, “Alvari, kutər Yahudaya!” Mbiighən nda.
4 Nggərgha Mbilatus kyaarha ɓa ndanggən Yahudayini, “Nanənya niya kyang Yeeso kun ɓa, na minna sə a sənunsə ƙəsang nggi tə ɗimiyirha fa wa.”
5 Kyagha Yeeso sə tenggən fəfaɗa tə ndaaha, tə tur kaɓad kutəryirha a fadghən, ndangga Mbilatus kanda, “Kələma niifɗiya.”
6 Nana mamngya firistaya ndən tə fa ƙəla Kən Faara tərang ngganda urad ndan sə, “Tawaman ɗə! Tawaman ɗə!” Ndangga Mbilatus kanda, “Ɗamaɗə ɗun tawang ɗə tafan nun, nggi kam nawi ndən tə ˈya na ɗimi fa wa.”
7 Tərgha Yahudayini nggərang ngganda sə, “Na ngyahad nəm sə, ˈya ndaana ngyahaddi kamɗə a mərgha, ƙəsər aaghən fadghən Wan Faara.”
8 Səkna Mbilatus kee nggərghən chik tərəmnda.
9 Nggərghən kyaarha tə Yeeso ahu chelleru ɗə tsahang mee nən ha, “Bagha ɓa a yanggi?” Amma nggərangwa Yeeso sə wa.
10 Ndangga Mbilatus, “Karna fa a kaleegha sə? Səngwa sə niyi tə səsəmnda ha na a kal sani hai nduwa tawo wanda ɗə wa?”
11 Nggərangga Yeeso sə, “A mbə Faara fərowa səsəmnda wa mbə ˈya sə na mbang əneerha wa. Yandi fərgha nggi ahu harwa hai kal ɗə sa ɗimiyirha.”
12 Hərəm na Mbilatus sək laɓardi ya na midghən sə a kal Yeeso nən hai, amma Yahudayini na nda a tərang urad ndan sə, “A kal na niifɗa hai ya, mbə pashid Kaisar ni sa wa. Kala niifa ndaagha kutəra ni təsar Kaisar ni.”
13 Səkna Mbilatus laɓaryini kee, kyagha ɓa tə Yeeso. Tərgha Mbilatus tsauka aten tsənggam ngwa kumarha sə, a mbərha na nda aarha “feera na ngga”, Ibraniyaya na nda aaghən “Nggabbata.”
14 A far ɗemnda wutsəfayid Təɗaarha ni yanfaara a sərəkrha. Ndangga Mbilatus Yahudayini, “Kələma kutər nun ya!”
15 Amma Yahuda yini tərang ngganda urad ndan sə, “Bələman, ɓələman, tawaman ɗə!” Tsahangga mbilatus mee kanda, “Na mid nun sə tawang nggi kutər nun ɗə wa?” Nggərangga mamnda firistaya sə, “Mbə kutər nan sə pak wa ƙəl Kaisar.”
16 Tərgha Mbilatus fərang Yeeso nən kanda ka a tawang ngganda ɗə. Nanən kee wii nda tə Yeeso.
17 Təranggən kaɗidghən tafadghən a mbərha ɗə na nda aarha mbəd ɓalhwad teena. Ibraniyaya na nda aaghən, “Nggolggota.”
18 A mbəɗa ni tawang na nda Yeeso saaɗə tə nafiya səri, tal a yisəmadghən, tal ƙəm a yikawadghən.
19 Chirelthgha Mbilatus tə ndaarha, “YEESO TƏNADZARAT, KUTƏR YAHUDAYA.” Tawang ngganda chireethɗi a man ten kaɗiddi.
20 Yahudaya hangga karatangga chireelth ɗi ƙəsər mbəɗi tawang na nda Yeeso saaɗə nəghən tsau tə Urshalima fa. Chireelth ɗiya ənagha ndan tə mii Yahudaya, tə mii Romaya, tə ƙəm mii Helenaya.
21 Tərgha mamngya firistaya ndang ngganda Mbilatus, “A chireethleng na hai ‘Kutər Yahudaya wa,’ amma chireethleng hai, ‘Niifɗiya ndanggən fadghən kutər Yahudaya ni.’ ”

22 Nggərangga Mbilatus kanda sə, "'Ya chireethleng ni hai, chirethleng ɗi hai."
23 Akwasamaddi tawang na sodja yini Yeeso ɗə, harang ngganda karidghən ndəghang ngganda hai mbədghən faɗa kowunni tə yighən. Ənagha nda kee ƙəm tə kaɓadghən tsəna nda a uradghən hai ta sarghən ɗə.
24 Ndangga sodja yini ndan, "A njarang ɗəm kaɓad ɗaɗə ya wa, amma tama əna chacha nəm a tenggən tə wunni a həɓang." Katərana ənɗa hai ya ka a ləɗang ngganda 'ya ndaana Ɗeleewar Faara, "Ndəghang ngganda karidna hai a pathlang ndan, əna chacha nda aten kaɓad na." Ənɗa ni ənana sodjaya.
25 Nafiya ishgha tsau tə kaɗiddɗa fa nda man Yeeso, tə wanman, Mairamu nu Kilobas, tə Mairamu magdaliya.
26 Nana Yeeso man tə tətsahaddi keeghən nggəm nən ƙət tsau təghən fa, ndanggən man, "Kulo wanwa ya."
27 Tərgha ndanggən tetsahaddi, "Kulo muwa ya." Ka fardi ɗəgha tətsahaddi tə man Yeeso wuri keeghən ɗə.

Merra Yeeso

28 Sən Yeeso sə nanənya ngwalang ɗə targhən. Ka a ləghədgha 'ya ndaana Ɗeleewar Faara, ndəghən, "Na hushimnda fanna."
29 Na ƙəthlikrha sə a mbədi lələgɗa tə aam inabi chichakh. Nanən kee tətənang ngganda soso tə aam inabi na chichakh, pang ngganda hu səsaala nzang pang nggənda Yeeso mii sə.
30 Taarang na Yeeso ndəghən, "Ngwala ɗə!" Tərgha kwanggən tenggən hai kal yiɓədghənən hai.

Kulth nda Yeeso tə peela

31 Nanənya ɗemnda far wutsəfayid Təɗaarha ni, a ɗalth mbərha hai ndəna far yiɓəddi, Kəsər mamnda Yahudayini mbə mindan sə nagha mərya nafini aten kaɗiirha a far yiɓəddi wa, ƙəsər far yiɓəddi fara ni na manggən. Tərgha Yahudayini hwan Mbilatus nda a hwasang ngganda ndəlengya nafini, tə ƙəm tərang ngganda məryina hai.
32 Ɗəgha sodjaya ɗə ɗa nda hwasang ndəlengya nafini səri tawang na nda kanda ɗə tə Yeeso.
33 Amma ɓa na nda thləmad Yeeso ɓa ƙəla nda hai 'waɗə teena mərɗə hwasang ngwa nda ndəlenggighən wa.
34 Tal ahur sodja yini kulth Yeeso nən tə peela a ƙəlarghən tsu kee kyagha aama ɓa tə faara.
35 Niifɗi nagha ən ɗi katəra hai ndən pərgha ndən. Ənɗi pər nən ƙəkafek ni, pər nən ndən kee tənun fərƙəkafek.
36 Katəra na ənɗa hai kee ya ka a ləghədgha laɓar Faara ndaa nən, "Mbə alghən sə tal hwasagha wa."
37 Na laɓar Faara sə ƙəm ndaagha, "Na nda a ƙəlang yanɗi kuthlang na nda."

Pang nda mərra Yeeso (Matta27:57-61; Markus15:42-47; Luka23:50-56)

38 Akwasamad əngginiya, Yisufu niif Aramatiya tətsahad Yeeso ni ɓəɓee ƙəsər nəghən a tərəm Yahudaya, ɓagha thləmad Mbilatus ɓa na a fərang kwamana nən a ɗəgha tərang mərra Yeeso hai. Fərang na Mbilatus kwamana, ɗəgha ɗə təranggən merra Yeeso hai aten kaɗiddi.
39 Niifɗi na nda aarha Nikodimus 'wagha ɗərha thləmad Yeeso ɗə a fəɗikrha, takkwa ɗə Yisufu ƙəsɗə urdi ha na nda aarha mur tə alos səlna hadghən kilo kumnggit mahan (30).
40 Tərgha nafini kyab ya faɗang ngganda mərra Yeeso hu kaɓaarha na pəpet irang urdi nda fa ƙəla na Yahudaya ənaarha.
41 A mbədi tawang na nda Yeeso sə na heerha sə, ahu heddi na kwad mərra sə rana nda, 'wawa na nda pa mərra sə.
42 Tsaunən far ɗemnda far yiɓəd Yahudaya ni, nanən na kwarha sə tsau a mbədi, Pang ngganda Yeeso a mbədi.

20

Thlid Yeeso sə ahu mərra (Matta28:1-10; Markus16:1-8; Luka24:1-12)

1 A tsar ƙərət a far ladi, mbərha liwid-liwid, Mairamu Magdaliya ɗəgha ten kwad Yeeso ɗə, ƙəlagha hai kwatərang nda fer ɗaɗə na a mii kwaddi.
2 Tərgha thliigha tə ɗaarha thləmad Siman Mbiturus ɗə tə tətsahaddi nggəmna

Yeeso ndanggən kanda, “Tərang nda Chinəm sə ahu kwaarha, sənggum mbəɗi ɗəfang na nda saɗə wa.”
3 Tərgha nda Mbiturus tə tahad tətsahaddi katərangganda ɗərha a ten kwaddɑ ɗə.
4 Kanda kyab ƙəs ɗaarha nda, amma yanɗi tətsaharha kalɗə Mbiturus ɗaarha ˈwagha a ten kwaddɑ ɗə.
5 Ɓərgha hai ƙəlagha hu kwaddɑ ɗə na kaɓad pa mərɗa nən, amma kya wa hur kwaddɑ ɗə wa.
6 Tərgha Mbiturus ɓagha a ɓa a kwasamarha, kyagha hur kwaddɑ hai. Na kaɓad pa mərɗa nən a mbəɗi.
7 Tə ƙəm na kaɓaddɑ nən faɗang na nda ten Yeeso sə ta a man patu.
8 Tərgha yanɗi tətsaharha ˈwagha ten kwaddɑ ɗə ma Mbiturus kyagha hur kwaddɑ hai ƙəm, nanən ənggini heu ya fərƙəkafek nən.
9 Pa ka weriya sənang ngwanda ˈya hai ndana Ɗeleewar Faara, na Yeeso a thliirha sə hu məra wa.
10 Tərgha fatsahayini wuɗa nda wure ɗə.

Kyad Yeeso fadghən a Mairamu magdaliya

11 Amma Mairamu Magdaliya ishgha a ten kwaddi nagha a tərha. Ndəghən aten tərha ɓərgha hai ƙəlagha hur kwaddɑ ɗə.
12 Na fa thləngya Faara nən səri tə lukkya fa pəpet-pəpet kanda tsətsau a mbəɗi pang nanda Yeeso sə, tal a man tenggən tal a man sarghən.
13 Tərgha tsahangga fa thləngya Faara mee nuɗi, “Sa nuɗiya mani na a tərha?” Ndanggən kanda, “Tərang nda yina Chinəm sə, səngwi mbəɗi ɗəfang na nda saaɗə wa.”
14 Ndəghən a nggəlang miighən kee, kyahar nən hai ƙəlagha hai Yeeso ƙət. Amma sənangwa hai Yeeso ni wa.
15 Tərgha tsahangga Yeeso mee, “Sa nuɗiya, mani na a tərha? Wun na a kaɗaarha?” Tamnggən ndaarha tətaara ni na ahur heddi. Ndanggən, “Ana sa ni tərangga, pəre mbəɗi ɗəfang na saaɗə ɗi tərang ɓa.”
16 Tərgha ndangga Yeeso, “Mairamu!” Kyahargha Mairamu man thləmad Yeeso ɗə ndəghən tə mii Aramaya, “Rabboni!” Ndaarha ni “Mala”.
17 Ndangga Yeeso, “A tsuwar na nggi fa wa, ƙəsər ɗəwi thləmad Pəpa ɗə ˈwan wa. Amma ɗuwa thləmad wan manggina ɗə ndangga kanda, niya ɗərha thləmad Chinɗa ɗə tə yinun China, Faar na tə ƙəm yinun Faara.”
18 Tərgha Mairamu ɗagha thləmad fatsahayina ɗə ndanggən kanda, “Naɗi Chinəm!” Pərang laɓar ɗa nən kanda ndang na Yeeso.

Kyad Yeeso fadghən a fa tsahayighən (Matta28:16-20; Markus16:14-18; Luka24:36-49)

19 Tsu a farɗi a figrha a far ladi, fatsahaya Yeeso wumnda hai a mbərha tal, chang ngganda kwaminda a tendan ɗə, ƙəsər na nda a tərəm Yahudaya. Kula səndəndan sə ƙəla nda hai Yeeso ƙət a maɗufun ndan ndəghən, “A tsauka ɗəɗemnggirha tə kun.”
20 Akwasamadghən thlək nən laɓarɗi ya kyaɗang haaryighən nən kanda tə ƙəlarghən. Tərgha fatsahayini ləgɗa nda tə wutsəfayirha, ƙəsər nanda Chinəm.
21 Nggərgha Yeeso ndang nda kanda, “A tsauka ɗəɗemnggirha tə kun. Kəla thlənna Pəpa nggi ɓa, niya thlən kun kee ƙəm.”
22 Tərgha peng ɓereurha nən kanda fa ndəghən, “Thlaama Səsəna tə Peɗənda.
23 Kala niifa chahang nun ɗimiyidghən ɗə, chahang ndan ɗə, kala niifa ƙəm chahang ngwa nun ɗimiyidghən ɗə, mba nda chahanggən ɗə wa.”

Nda Yeeso tə Toma

24 Ahu sayiddiya, Toma tal ahur fatsahayini na thləm ɓashadghən Muɗaarha, mbə ahur ndan wa a sayiddi ɓa na Yeeso ɓa.
25 Nanən kee, ndang ngganda, “Naɗan Chinəm.” Amma ndangga Toma kanda, “Mbi fərƙəkafek wa ƙəl a naɗi kwat kusa ɗi a haarghən, pang nggi haar na saɗə tə ƙəlarghən wa mbi tam fərƙəkafek wa.”
26 Akwasamad ɓeena uvaɗa fa tsahayini kanda a mbərha tal, Toma ƙəm nəghən ahur ndan kwaminda chicha. Amma kula səndəndan sə ƙəla nda hai Yeeso ƙət a maɗufun ndan ndəghən, “A tsauka ɗəɗemnggirha tə kun.”

27 Tərgha Yeeso ndanggən Toma, “Pang wan haar wa mbəɗa hai ya, ƙəlang harna. Tsəwaru ƙəlar na fa, təna malang ngaala, fərƙəkafek na.”
28 Ndangga Toma, “Yina Chinəm, tə yina Faara!”
29 Ndangga Yeeso, “Ka nana nggi ndən fər na ƙəkafek? Fa parkaya ni nafiya nawa nggi, amma fər nda ƙəkafek.”

Kama nda chireelth nanda ɗeleewar ɗiya

30 Əna Yeeso ənwulteengya hangga a yid fatsahayighən chireethleng ngwana nda hai ahu ɗeleewar ɗiya.
31 Amma chireethleng na nda ənɗa hai ya tənun fərƙəkafek tə ndaarha Yeeso ni Kərəsti, Wan Faara. A hu fərƙəkafekkid nun a ndəghən, nun a wal yibrha ahu thləmnggən.

21

Kyad Yeeso fadghən a fatsahayighən məd

1 Tsəɓaku kyadna Yeeso fadghən a fatsahayighən a mii wutambar Tibariya. Katəraghən hai kiya.
2 Nda Siman Mbiturus, tə Toma na nda aarha Muɗarha, tə Nataniyel ɓagha ɓa a Kaana yi Nggalili, tə wangya Dzabadi, tə fingya fatsahaya səri, kanda heu a mbərha tal.
3 Tərgha ndagha Siman Mbiturus, “Dəni ka təmnda ɗə.” Ndangga fingya fatsahaya, “Kan ma nan a ɗərha ɗə a samadwa.” Wii nda, təra nda hu kombuwol hai. Amma a fəɗikɗi mbəˈyasə ƙəs na nda wa.
4 A tsar ƙərət, ishgha Yeeso a mii ƙəƙəshɓangnda, amma fatsahayighən kukwalang ngwa nda hai təwunni wa.
5 Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Wundəlaya, təna sə a haar nun wa?” Nggərang ngganda sə, “Awo.”
6 Ndangga Yeeso kanda, “Muwa man panggam nun hai tə man yisəmad kombuwol ɗi nun a waala.” Nanən kee muwang ngganda hai ƙəla ndang na Yeeso kanda, ƙəs təna nda mbang ngwa nda kahang nda ahur kombuwol ɗa ɓa wa ƙəsər ka hang nda təna.
7 Tərgha tətsahaddi nggəmna Yeeso kaan ndanggən Mbiturus, “Chinəm ni!” Hərəmna Siman Mbiturus səkrha, “Chinəm ni,” kalanggən luwudghən ƙəsər kalang ɗa hai. Tərgha pərgha ahu aamɗa hai a mii ƙəƙəshɓangnda ɗə.
8 Fingya fatsahaya ɗənda man patu ɗə tsau tə ƙəƙəshɓangnda ahu kombuwol. Na nda a kahang panggam ɗa sə na lələgɗa tə təna. Kəsər mba nda inggun tə chehweerha wa, ƙəla thlətta saara haru kumnggitghən mahan.
9 Səl na nda ƙəƙəshɓangnda ɗə, na tsal waarha nda a mbəɗi tə təna a tenggən tə ƙəm mburodi.
10 Ndangga Yeeso kanda, “Bama ɓa tə fingya təngya ƙəs nun kukuling ya.”
11 Tərgha Siman Mbiturus kyagha hu kombuwol hai kahanggən panggam ɗi a mii ƙəƙəshɓangnda ɗə. Nəghən lələgɗa tə təngya na məmanggən haru tal tə kumnggit tuf kap mahan, heu tə hang nda tənggini thluwus wa panggam ɗi wa.
12 Ndangga Yeeso kanda, “Bama ɓa ɓun həb ənnarhami.” A hur fatsahayini mbusə ndengga yidghən tsahang mee nən, “Wunni sa wa?” Kəsər səndasə Chinəm ni.
13 Tərangga Yeeso mburodi sə fəranggənən kanda, ənagha kee tə təndi ƙəm.
14 Nanənya sar Yeeso yi mahan ni nən naarha kyad fadghən a fatsahayighən a kwasamaddi thleng nanda sə ahu mərra.
15 A kwasamaddi ngwalang nanda həb ənnarhami tsahangga Yeeso mee Mbiturus, “Siman wan Yahaya, nggəmna nggi ma fingyayini ya wa?” Nggərangga Mbiturus sə, “Haˈi, Chinəm, sənnasə tafadwa nggəmɗi sa.” Ndangga Yeeso, “Fərang ənnarhami wan chaurayina.”
16 Nggərgha Yeeso tsahang mee yi səri, “Siman wan Yahaya, nggəmna nggi wa?” Nggərangga Mbiturus sə, “Haˈi, Chinəm, sənnasə tafadwa nggəmɗi sa.” Ndangga Yeeso, “Lafu chaurayina.”
17 Nggərgha Yeeso tsahang mee yi mahan, “Siman wan Yahaya, nggəmna nggi wa?” Səbgha hur Mbiturus ɗə ka tsahang na Yeeso mee yi mahan aten ndaarha, “Nggəmna nggi wa?” Ndanggən, “Chinəm sənna əngya heu, sənnasə ƙəm nggəmɗi sa.” Ndangga Yeeso, “Fərang ənnarhami chaurayina.

18 Niya puro ƙəkafek, a sayiddi nana
wundəlarha, na ngwarha fa ɗəna a mbərha
ɗə na midwa, amma a suhur na, na harang
haar yiwa sə nggowa niifa fa ɗəgha tə sa a
mbərha ɗə mbuwa na midwa ɗərha saaɗə.”
19 (Thləkna Yeeso ndən kee ka a kyad
tur kwaman ɗa nən na Mbiturus a məra
sə ka mananggən thləm Faara.) Tərgha
ndanggən, “Mbuwu samanna.”
20 Kyahargha Mbiturus hai na
tətsahaddɗa nən nggəmna Yeeso kaan a mbu
samad ndan. Yanɗa ni təngsangga Yeeso
fa a sayiddi na nanda a həb ənnarhami
yi Wutsəfayid Təɗaarha tsahang nən mee
Yeeso, “Chinəm wunni na a fər sa?”
21 Nana Mbiturus ndən, tsahang mee
nən Yeeso, “Chinəm, niifɗiya wu?”
22 Nggərangga Yeeso sə, “Ana minna sə
malang nggi tə yibrha ta far wuttəna ɓa,
ma njiɗowa? Sa mbuwu samanna.”
23 Tərgha laɓardi ya welgha ɗə a mii fa
takkwaya Yeeso tə ndaarha tətsahaddi ya
mbə a məra wa. Amma ndawa Yeeso mbə
a məra wa, ˈya ndanən, “Ana minna sə
malang nggi tə yibrha ta far wuttəna ɓa,
ma njiɗowa?”
24 Tətsahaddɗa ni ya, nagha ənggini heu,
chirethleng nən hai tə ƙəm ˈya ndanən
ƙəkafek ni.
25 Na fingya əngya sə hangga ənana
Yeeso. A ndam chirethleng nda kanda
hai heu, kam mbə ƙəshiirha mbang ƙəs
ɗeleewar yina ha chireelth nanda wa.

Tar fathləngya Yeeso

Ndaagha Yeeso nən a thlən Səsəna ɓa tə Pəɗənda

1 Tiyafulus ahu ɗeleewar na ˈwani
chirethleu ɗə chirethleu ɗi ənggina hai
katəra na Yeeso ənaarha heu tə tsahadghən
ha,
2 ta farɗaɗə tərang nanda talara ɗə
kapa na nda tərang nda talara ɗə kalang
ɗə fathlənggighən sə tə thlarra Səsəna tə
Peɗənda.
3 A hu ɓendi kumnggit faɗa a
kwasamaddi tawang nanda ɗə kyaddə
fadghən a fathlənggighən sayi-sayi tə ƙəm
ahu kwamangya hangga kyaɗang nən
ndaarha kanda nəghən tə yibrha fa. A hu
ɓenggini ya pərang ɗə laɓara kanda aten
kutəryid Faara.
4 Ndəghən ɓalɗə tə kanda ahu sayiddi na
nanda a həb ənnarhami ndanggən kanda,
“A mal ɗun Urshalima wa kəl a thlənang
Pəpa əndi kun ɓa ndanən. Ɗalama teena
hai ˈwaɗi pərang əndi kun ya.
5 Ənagha Yahaya mbaptisəma tə aama,
amma ahu ɓengya na ɓayi tə Səsəna tə
Pəɗənda na nda a ənang mbaptisəma kun.”

Tərang nda Yeeso a talara ɗə

6 Tərgha wumngga fathlənggighən hai
a thləmadghən na nda a tsahang mee
ha “Chinəm na a kal Isərela hai nanənya
nggərgha wuɗang kutəryirha kan ha wa?”
7 Ndanggən kanda, “Faara katenggən
ndəna tə səsəmnda əna ɓengya, amma
fərang ngwanda kwaman səndəghən kun
wa.
8 Amma a ɓad Səsəna tə Pəɗənda aten
nun ɓa kun nagha ndən tə yid nun, nun
a wal səsəmnda na a pər laɓar na nun
a fiya ko a yanggi ni a Urshalima, tə
chehweed Yahudiya, tə Samariya ɗəgha ta
mii ngwala ƙəshiirha ɗə.”
9 A kwasamaddi thləknən əngginiya,
tərang ngganda talara sə, kanda a ƙəlang
nda, timngga hu hashmbe ɗə.
10 Nana nda a tutuk yirha talara ɗə ka
a naghən nda. Kula səndə ndan sə kəla
nda hai nafiya səri tə lukkya fa pəpet ƙəƙət
nagha a pathlang ndan.
11 Ndangganda kanda, “Nafiya Nggalili,
kama na nun ƙəƙət a ƙəlarha talara ɗə?
Yeeso tərang nda ma kun ɗənda təghən
talara ɗə. A fara səmən ƙəm ƙəla nanun
ndən a wiirha, nən a nggər wutta ɓa kee!”

Mattes ndən nggərgha a mbəd Yahuda

12 Fa thləngya Yeeso na nda a wumnda
ɗəfya Dzaitun katərana ənɗa hai ya, wuɗa
nda Urshalima ɗə na iundəghən takh ɗə a
səl mel tal.
13 Tərgha kya nda hu ƙənɗa ɗə tənna nda
aten shadghən nana nda sə tə tsaurha.
Kulo thləm nafini ya na a mbəɗi: Mbitu-
rus, tə Yahaya, tə Yakubu, tə Andrawus, tə
Filibus, tə Toma, tə Mbatalomi, tə Mattiyu,
tə Yakubu wan Halfa, tə Siman (təsərək
chehweedghən) tə Yahuda wan Yakubu.
14 Wuma nda hai heu na nda naarha
hwan Faara, tə fingya nishya hangga, heu
tə Mairamu man Yeeso, tə wan mangya
Yeeso həshya.
15 Na farɗa sə wumna fatakkwaya Yeeso
hai takh nda a səl haru tə kumnggit səri,
tərgha Mbiturus thliigha sə ndaagha:
16 “Wan manggina, kamɗə a ləghədgha
ˈya ndana ɗeleewar Faara aten Yahuda,
ɗəgha ɗə tə fa ƙəla Kən Faara ha na
manggən ka a ƙəsang ngganda Yeeso.
ˈWad Səsəna tə Peɗənda thləkƙən ƙətəm a
mii Kutəra Ndauda.
17 Yahuda nəghən tal ahur nəm, yi
wurna nda ka əna tar ɗa nəm ya təghən.”
18 (Yahuda hiiɗə heerha tə wuɗəɓəl ɗi
thlənən ka thlərɓuyidghən, mukka hai tə
man tenggən, ɗalthgha hurghən kyagha
haɗighən ƙəshi.
19 Laɓar mərrəghən welɗa ɗə ƙəkar a
fiya heu na a Urshalima, ɗəfang thləma
nda mbəɗi tə mii Aramaya “Akeldama,”
ndaarha ni “Pəpal Fara.”)
20 Ɗəgha Mbiturus mbeeɗə tə ndaarha,
ƙəsər nəghən chichireethlee hai hu
ɗeleewar Dzabura tə ndaarha,
“Ngwa tsauka wurighən kwadwure; ko
niifa ahurghən tə tsaurha tə kəm,
Ngwa tərangga niifa pak mamnggitghən.”
21 “Tsaunən kee, tətani a wur niifa nəm
na a tsaurha a mbəd Yahuda. Tətani ƙəm
niifa ni na narha tə ƙəm ka a sayiddi heu
nanəm tə Chinəm Yeeso.

22 Ka a farɗi ənang na Yahaya mbaptisəma ta ɓagha farɗa ɓa tərangna nda ma thləman nəm ɗənda təghən talara ɗə. Kala niifa wur nəm nən a wum teena tə ƙəm hu pər laɓar thlid Yeeso sə ahu mərra."

23 Aah thləm nafiya nda səri: Yisufu na thləmnggən Mbarsaba na nda aarha ƙəm Yustus tə Mattes.

24 Tərgha hwan Faara nda aten niifa kamngga a wura nda, ndaa nda, "Chinəm sa səngga hur nafiya heu, ahur nafini səri ya kyaɗang yanɗi kan wur nana,

25 a tsauka tə thləndəwa a meghed Yahuda tə thlərɓu ahu tar wa, ƙəsər karɗə kan fa ɗəgha mbəɗaɗə kamangga fa."

26 Tərgha əna wura nda aten ndan, wur Mattes nda tsauka tə thlənda Yeeso tə fingya na kumkap tal.

2

Ɓad Səsəna ɓa tə Pəɗənda

1 A far wutsəfayirha na nda aarha pentikos, wumngga fatakkwaya Yeeso hai a mbərha tal.

2 Kula səndəndan sə sək fad ˈya nda a riirha ƙəla ɓereu ˈyaara a fərakh amshi hai ləɗanggən wuriɗi nana nda sə tsətsau.

3 Tərgha na ˈya nda kəla sheneu waarha kyagha sə a pathlang ndan a ndəkrhaɗe tə kəm tərgha ten nggindan hai.

4 Ləɗangga Səsəna tə Pəɗənda kanda heu tə kəm katərang ngganda ndikrha hai tə fingya miiya ɗəɗamən-ɗəɗamən, kala yanɗi fərangna Səsəna tə Pəɗənda kanda.

5 Yahudaya na a tərəm Faara, ɓagha ɓa ahu chehweeya ɗəɗamən na nda ahu Urshalima a sayiɗɗi.

6 Sək na fiya wumngga hai riirha ənɗi kee, tərgha ɗaa nda ɓa ka ɓa nda na ənɗi katəragha hai. Kəsangga ənwulteena kanda ƙəsər ko wunni səkɗə kanda a ndikrha tə miiyi ndan a mii fatakkwaya hangga wumngga hai.

7 Əna ənwulteena nda, tsakhmee nda, "Nafini heu naa a ndikrha ya, mbə Nggalilaya ni wa?

8 Kəƙən ƙəm kowunni ahur nəm a sək ˈya nanda ndikrha tə miighən?

9 Kulo kan kəm ya Fartiyaya, tə Mediyaya, tə Elamayaya, tə nafiya chehweed Mesofotamiya, tə Yahudaya, tə yi Kafadokiya, tə yi Fantus, tə yi Asiya,

10 tə yi Firijiya, tə yi Famfiliya, tə yi Masar, tə kəm yi na tsau tə chehweed Libiya ɗəgha Sayirin ɗə. Rongya ɓagha ɓa a Roma,

11 Yahudaya tə kəm fingya kyahargha hai na takkwa Yahudaya Kərəstaya, tə Laraɓaya. Kəm heu səkɗəm nafiniya a ndikrha tə mii nəm aten əngya na məmanggən ənana Faara!

12 Kanda heu na ənwulteena nda tsangga teena kanda, tsahang mee nda fandan, Tur mani ya?"

13 Amma fingya na ahur fiya wumngga hai na nda a waa farha ndaa nda, "Kanda heu tərangna mbaala kanda in!"

Mbiturus pərɗə laɓar Faara a fiya wumngga hai

14 Tərgha Mbiturus thliighasə tə fathləngya kum kab talɗi, təranggən uradghən sə ndanggən fiya wumngga hai, "Kun heu kaama thləmaarha hai ngga, wanmanggina Yahudaya tə fingya na tə tsaurha a Urshalima! A sahad ɗun aten ənɗiya wa.

15 Fingya ahur nun a ndaarha nafiniya tərang mbaala kanda teena. Mbə ƙəkafek ni wa! Tsar ni ˈwan ya. Mbə mbaala tərang fiya teena a tsar kiya wa.

16 Awo, ˈya nanun a tsar ɗiya ˈwad annabi Djoyel thləkƙən ƙətəm."

17 " 'Ndagha Faara,
a mii ngwala ƙəshiirha, niya fərang Səsənna fiya heu.
Wangginun nda həshya tə nishya na nda a thlək ˈya ndana Faara,
Wundəlayi nun na nda a na əngya kyaɗang ni kanda,
Tə kəm shinggi nun na nda a səsəniirha.
18 Ko aten mafayina ni nda nishya tə həshya heu,
Niya fərang səsənna kanda ahu ɓengginiya,
Tə kəm nanda a pər ˈya ndani.
19 Niya kyad ənwulteena hai a frakh amshi,
Tə ənsakhrha hangga a hweeɗe,
Fara tə waarha, tə kəm hashmbe tə ine na tikɗik.

20 Na nda a tsawang yanfaara wula,
Ndəre kəm tsauka yiɓa kəla fara,
Kapa na mamnggit far Chinəm ɓarha ɓa.
21 Kala niifa aagha thləm Chinəm,
Nən wal hərəkrha.' "*
22 Nafiya Isərela, kaama thləmarha hai!
Yeeso tə Nadzarat niifɗi kyaɗang na Faara kun tə ndaarha ka niifani, ənaɗə ənwuteengya məmanggən tə ənsakhkya ahur nun kun tə altennun sənɗunsə.
23 Faara fərgha niifɗiya a kun tə səndəghən, kun kəm tə thlarra fa mbəlfeeya ɓəlanggun tə taurha ɗə aten kaɗiirha.
24 Amma Faara thleng ɗa sə ahu mərra tə kəm thliiɗa sə tə yibrha, ƙəsər mbə mərra mbang ƙəsghən ha a kwarha wa.
25 Ndauda kəm thləkɗə pathla atenggən ndəghən, "Naɗi Chinəm ƙətsar a thləmanna. Kəsər nəghən a yisəmanna, mbi tərəm nda wa."
26 "Nanən kee, na hurna a ləghətta tə wut-sefayirha,
Tə ƙəm na miina a falghən!
Na fanna a yibrha tə mbərsaarha.
27 Kəsər mba mal nggi ahu kwad mərra wa,
Tə kəmɗa mba nggəmfa tə Peɗənduwa məlthgha wa.
28 Kyaɗenna kwaman yibrha,
Na ləgɗeerha tə mbənafa a thləmad wa."
29 Kun wanmanggina numama aten ənɗiya, mbə Ndauda a ndikrha a altenggən ahu palthɗi ndani ya wa, ƙəsər mərɗə pangganda, tə ƙəm ten kwadghən ɓalghən a thləmannəm.
30 Amma nanən ndəghənggi annabini tə kəm sənda sə ndangga Faara har tə ɗəf mee, tə ndaarha nən a tərang niifa ahu chichiyighən tsawanggən ahu tsənggam nggən.
31 Nana Ndauda ənɗi ɓagha katərarha hai a mbee thlək pathla nən aten thlid Kərəsti sə ahu mərra tə ndaarha mal wa ndan hu kwarha wa tə ƙəm mbə thlu fadghən a məthla wa.
32 Faara thleng ɗə Yeeso sə ahu mərra ƙəm heu na ɗəm ndən ƙəkafek ni.
33 Nanənya fərang nda mbəd tsaurha yi tsənggam mamnggirha a talara a yisəmad Faara. Kəla ndana Chinɗi nən a fərang Səsəna tə Peɗənda, fəranggənən kan ƙəm ndəghən ɓangga ənɗa ɓa nun a naarha tə səkrha a weeriya.
34 Kəsər Ndauda tafadghən 'wawa təra talara ɗe wa, amma ndəghən,

Chinəm ndanggən China,
"Tsawu a yisəmanna.
35 Kəl a tsawang ɗi fa tsanggiwa,
A kamu saryi wa."

36 "Nanən kee, ngwa tsauka tə sənda ko wunni a Isərela tə ndaarha Faara ənagha Yeeso ɗiya tawang nun ɗə a tsauka ndəghənni Chinəm tə ƙəm Kərəsti."
37 Səkna nafini laɓarɗi ki Mbiturus tsuwar hur ndan nən fa, ndangganda Mbiturus tə fingya fa thlənggini, "Wan manggina ma nan a ənaarha?"
38 Nggərangga Mbiturus kanda sə, "Kowunni ahur nun tətani a malanggən ɗimiyidghən kyahargha thləmad Faara ɓa, ənang mbaptisəma nda ahu thləm Yeeso Kərəsti yi chakh ɗimiyirha, tə nun wal fərra Səsəna tə Pəɗənda.
39 Thləkna nda pathɗiya ka kun tə wang-ginun tə fingya mbuwa wa Yahudaya tə nafiya na Faara a aarha ɓa ƙəm."
40 Yiyang thləmaarha nən kanda teena; tə fingya pathya hangga tə ƙəm hwan kanda nən, "Hərgha man fannun ahu ƙəshiid weeriya yi mbəlfeerha."
41 Fingya thləgha palth Mbiturus kəm ənang mbaptisəma nda kanda, a farɗiya chik nda tə fiya fərgha ƙəkafek takh nda a səl haru kumnggitghən mahan.

Wum ten fatakkwaya Yeeso

42 Wum teena nda tə fingya fatakkwaya Yeeso, ɗəf teena nda tə tsahad fa thləngya Yeeso ha tə tsau ɗəɗemnggirha tə ndan hu kyang nda mburodi hai tə hwan Faara.
43 Ko wunni tərəm Faara nən, ƙəsər fathlənggini a ənа ənwuteengya hangga.
44 Fa takkwaya Yeeso tsawa nda a mbərha tal ndəghang ngganda ənggindan hai na nanda təghən ha heu.
45 Heng ngganda ənggindan ɗə ndəghang wuɗəɓəlghənda a fiya na tə ɓillarha.
46 Ka fad ɗathla mbərha fa hai na nda ɗəfang shilee Faara teena ahu Kən

* **2:21 2:21** Djoyel 2:28-32.

Faara na a Urshalima. Na nda narha wumnda hai ahur wurayindan na nda a kyang mburodi hai həb ənnarhami nda tə wutsəfayirha tə hura tal.
47 Na nda narha fal Faara nagha shili ndan sə a fad fiya heu. Ka parra fara fa na Chinəm narha chighang fingya kanda walgha hərəkrha. Na nda narha fal Faara nagha shili ndan sə a fad fiya heu. Ka parra fara fa na Chinəm narha chighang fingya kanda walgha hərəkrha.

3

Mbiturus kənang də səfənda təhwanda

1 Na farɗa sə nda Mbiturus tə Yahaya kanda ɗiye a Kən Faara ɗə na manggən a sayid hwanda na fiya ənaarha yi yarra yanfaara hai.
2 Ndusang nanda Kən Faara fa na a Urshalima, na niifa sə səfənda ka nggəttəghən hai na nda narha ɗəfang nda a kwatkirəm Kən Faara na manggən na nda aarha “Kwatkirma na ngga,” ka nagha a hwanang nda fiya na kyarha a pəpal Kən Faara ɓa na manggən.
3 Nanən nda Mbiturus tə Yahaya takh nda a kyarha Kən Faara ɗə hwanang wuɗəɓəla nən kanda.
4 Nda Mbiturus tə Yahaya irang yirha nda fa, ndangga Mbiturus, “Kəlang kan!”
5 Səfəndəɗi ƙəlanggən kanda ngga na midghən sə a fərang wuɗəɓəla nda.
6 Amma ndagha Mbiturus, “Mbə wuɗəɓəla sə a haar na a furoyi wa. Amma ˈya nani təghən ha ndən niya furorha. A hu thləm Yeeso Kərəsti tə Nadzarat, thliu sə wiina!”
7 Tərgha Mbiturus ƙəs harghən nən yisəma, thlenggən sə. A mbəɗi tsu saryighən tə kukwathladghən nagha kanglang.
8 Thliigha sə harat ishgha ƙət tə saryighən. Katəranggən wiirha hai, kyagha ƙən Faara ɗə tə kanda nagha a wiirha hai tə pəra sə, nagha a fal Faara.
9 Fiya heu naghən nda a wiirha hai ndəghən a fal Faara.
10 Kanda kəm kukwalang ngganda hai ndəghənni na tsaurha a mii kwakirəm Kən Faara na manggən, na hwanda wa, tərgha ənwulteena kəssanggən kanda, ka ənɗi naa nanda.

Laɓar Mbiturus ahu Kən Faara na a Urshalima

11 Na səfəndəɗi tsəb tə Mbiturus tə Yahaya ha, fiya heu ƙəsangga ənwulteena kanda mbəna nda thləmandan ɓa a mbərha ɗə na nda aarha Məthləm Sulemanu.
12 Nana Mbiturus ndən kee, ndanggən kanda, “Nafiya Isərela, kama na teena wulang kun kee? Kama kəm nun a ƙəlang kan kəla tə səsəmnda alten nan ni nduwa ka takkwa nan Faara ngga ndən ənagha ndən na kamshiɗi a wiirha ya wa?
13 Faara yi Ibrahim tə Ishaku tə Yakubu, Faara yi chichiyinəm ndəghənni manangga mafadghən Yeeso ndən ƙənangga niifɗiya. Yeeso ɗani fər nun ka a ɓəlang ngganda, kar nun a mbed Mbilatus, na midghən sə kwang a kalghənən hai.
14 Karɗun tə Peɗənda tə, tə nggayirha fa, a meghedghən kaɗa kalla niifɗa nun hai na ɓəl farha.
15 ˈBəlanggun tə fər yibrha, amma thlengga Faara sə hu mərra. Kan ni ƙəm nagha ndən!”
16 “A hu fərƙəkafekirha hu thləm Yeeso, ndən walna niifɗi ƙənda ya, kun ƙəm ˈwaɗun teena sənɗun səfənggidghən sə. Fər ƙəkafek hu thləm Yeeso ndən ƙənangga a yid nun.”
17 “Nanənya shayina, sənɗisə ˈya ənа nun kun tə mamnggid nun a Yeeso ka yamid sənda ni.
18 Amma Faara nəghən a ləɗang nda əngya ndana annabiya aten Kərəsti tə ndaarha nən təta ni na səsarha aten əngginiya.
19 Nanən ya malaman ɗimiyid nun, kyakhrun a thləmad Faara ɓa, təna nda tsaɓang ɗimiyid nun ɗə.
20 Na farghən ɓayi ɓana Chinəm hunang hur nun hai. Nən a nggər thlənang Yeeso kun hai, Kərəsti wur nən.
21 Tətani a tsauka a talara, pa ɓagha sayid ɗaɓa nanda a wuɗang ənggina ɓa heu ndana Faara a mii annabiya tə peɗənda ƙətəm.”
22 Ndagha Musa, “Chinəm, Faara nun nən a thleng annabi kun sə ƙəla nggi ahur nafi nun. Kaaman thləmarha fa ahu əngya nən a pərang kun heu.

23 Kala niifa kargha kang thləmarha annabi ɗa fa ya na nda a ndəghang hai tə nafiya Faara."
24 Ka aten Samaila ɓa, annabiya heu thlək nda ənggini na a katərarha hai a weeriya.
25 Kun chichiiya annabi yina ni, nuwun sə ƙəm ahu ɗəf mii ɗi ndangna Faara chichiyi nun. Kəsər ndangga Faara Ibrahim, "A fad chichiyiwa na nafiya ƙəshiirha a wal parka."
26 "Thleng na Faara mafadghən sə, ˈwaghən thlənanggən kun ɗə Isərelaya, ka a fərang parka nən kun, kyakhrang nən kun ɓa ahu tar ɗimiyid nun."

4

Mbiturus tə Yahaya a mbed kognaya

1 Nana Mbiturus tə Yahaya a kalang fiya sə, fingya firistaya yi Yahudaya, tə mamnda fa ƙəla Kən Faara ha na manggən, tə fingya sadukiyaya ɓa nda wal kanda.
2 Mamnggini ya ɓillad nda kaan ka nana Mbiturus tə Yahaya a tsahang fiya ha tə ndaarha ahu thləm Yeeso na thliirha sə tə yibrha ahu məra.
3 Kəsang ngganda kanda, nanən tsə figrha hai muwang ngganda kanda a ƙəndə ƙəl a tsar.
4 Amma fiya hangga səkka laɓar ndan fər nda ƙəkafek, chikka hang nda həshya takh nda a səl haru kumnggitghən tuf.
5 Ɗalthna mbərha hai mamngya Yahudaya heu tə shingya tə fa maləmngya ngyakhrha wuma nda hai a Urshalima.
6 Hanana mamnda firis na manggən a mbəɗi, tə Kayafa, tə Yahaya, tə Aledzanda, tə fingya hurfaya firis na manggən.
7 Kyang ngganda nda Mbiturus ɓa tə Yahaya tsahang mee nda kanda, "Tə tur yanggi səsəmnda, nduwa ƙəm tə thləm wun ənanun əndiya?"
8 Tərgha Mbiturus lələgɗa tə Səsəna tə Peɗənda ndanggən kanda, "Kun mamngya tə shingya chehweed nəm,
9 nun a tsahang mee kan ka əna nan ˈya ngga aten səfəndəɗi ya wa? Na min nun sə a sən kwaman ɗa nun walnən ƙənda wa?
10 Ngwa pərang nggəni kun a pəpal tə nafiya Isərela heu, tə ndaarha wal nən ƙənda tə səsəmnda thləm Yeeso Kərəsti tə Nadzarat. Niifɗa ni tawang nun ɗə, thleng na Faara sə ahu mərra.
11 Laɓar Yeeso ni thlək na nda ahu ɗeleewar Faara, nda nən, Ferɗi kar na fa təngya, ndən tsauka fer sar ƙənna.
12 Mbə wal hərəkrha sə a ki niifa pak wa! Mbə thləma sə ahu ƙəshiirha fər na nda a fiya, nəm wal hərəkrha sə wa."
13 Wulangga teena mamnggini ka nana nda həhasyid nda Mbiturus tə Yahaya. Sənda sə ƙəm fathlənggini səri ya pakhtəɗuya ni, karatawa nda wa. Ɗal teena nda hai kaar na nda tə Yeeso.
14 Amma na nanda a na niifɗi ƙənang nanda ƙət a thləman ndan, mbə ˈyasə na nda mbang thləkrha wa.
15 A mbəɗi kee ndang ngganda nda Mbiturus tə Yahaya a mal ƙənɗa nda. Tərgha kokhnayini ndang ngganda ndan,
16 "Ma nəm a ənaarha tə nafiniya? Mbəm ngaala tə ndaarha ənawa nda ənwulteena wa, fiya heu a Urshalima sənda sə kee.
17 Amma a nggər nda pər laɓarɗiya wa, tama ƙəs thləman ndan nəm a nggər nda pər laɓara ahu thləm Yeeso wa."
18 Tərgha aah fathlənggina nda ɓa ndang ngganda kanda a nggər nda kala sə tə ƙəm tsaha nda ha ahu thləm Yeeso wa.
19 Amma Mbiturus tə Yahaya nggərang ngganda kanda sə ndanda, "Tamnggun ndaarha na mid Faara sə a fərang mamnggirha nan kun ama ndəghən wa?
20 Mban tam malang pər ˈya na nan tə sək nan wa."
21 Nggər nanda yiyang thləmaarha kanda teena, kal kanda nda hai. Wulangga kwamana kanda na a tsətsəl kanda nda, ƙəsər fiya heu kanda a fal Faara aten əndi katəragha hai.
22 Niifɗi kənang nanda tsauka ənwulteena huradghən kaldə kumnggit faɗa.

Hwan Faara yi fatakkwaya Yeeso

23 Kal na nda kanda hai, Mbiturus tə Yahaya ɗənda thləma fingya fatakkwaya ɗə pərang ənggina nda kanda ndana mamnda firistaya tə shingya.
24 Sək nanda palthɗi, tərangga fatakkwayini urad ndan sə ka a hwan Faara nda, ndaa nda, Chinəm sani na tə

ngyakhrha ha ənagha talara tə hweeɗe, wuri aama tə kəm əngya heu na ahur ndan.
25 Ka ƙətəm thləkna pathla Səsəna tə
Peɗənda tə mii mafadwa Ndauda na
chichid nan, tə ndaarha,
“ ‘Kama na nafiya mbuwa Yahudaya tə
səbrha hura?
Kama na nda a mbətta hai aten nu-
mad əngya ka?
26 Kutərya ƙəshiirha ngwanda fa ka yanda,
Wum kutərya hai na nda a tsan
Chinəm tə Kərəstidghən.’ ”
27 Hirdus tə Mbuntus Mbilatus tə fiya
mbuwa Yahudaya tə nafiya Isərela ahu
wupəri ɗiya wumang nda tendan kar nda
mafadwa Yeeso tə pəɗənda, wurna na.
28 Kəkafek, kala ꞌya əna nanda nəghən
tə sənduwa ƙəla ndana ka ƙətəm nən
a katərarha hai tə səsəmnggit wa tə
nggəmnduwa ƙəmɗa.
29 “Nanənya, Chinəm suwu mbəlfed
ndan, fərang kanlanggirha kan mafayiwa
na a pər laɓar wa nən.
30 Pəpənang harwa ɗə yi səsəmnda
ƙənda, tə kəm yi əna ənwuteengya ahu
thləm mafadwa Yeeso tə Pəɗənda.”
31 A kwasamaddi hwan na nda Faara,
mbəɗi na nanda sə rəbgha fa, na nda heu
lələgɗa tə Səsəna tə Pəɗənda. Tərgha pər
laɓar Faara nda tə kanglang nggirha.

Kala ꞌya yi fatakkwaya Yeeso yindan ni heu

32 Fatakkwayini heu hur ndan tə numad
nda tal ni. Tə ƙəm ꞌya nana nda təghən
ha mbə niifa ndaarha yighənni katenggən
wa, na nda ndəghang nda ənggindan hai a
pathlang ndan.
33 Fa thlənggini tə səsəmnda pər nanda
laɓar thlid Chinəm Yeeso sə ahu mərra,
mamnggit nggayid Faara nagha aten
kowunni ahur ndan.
34 Mbə yamirha sə a fandan wa, ƙəsər
nafiya na tə pəpalya tə wuraya ha heng
nda kanda ɗə
35 ɓa nda ɓa tə, tə wuɗəbəldi fəranggənda
fathləngya ndəghang nggənda nafiya
mbuwa təghən ha.
36 Kəla, Yisufu, na fa thləngya aarha
Mbarnaɓa, ndəna wan tə shik farha. Tə
Lawirha ni ɓaghən ɓa a Sayifurus.
37 Na pəpal ghən sə henggən ɗə ɓagha ɓa
tə wuɗəbəlghən fəranggənən fathlənggini
ndəghang nggənda nafiya mbuwa na ꞌya
sə a har ndan.

5

Hananiya tə Shafratu

1 Na niifasə thləmnggən ni Hananiya,
thləm nukkun ƙəm Shafratu, henggən
pəpal ɗə.
2 Tə sənda nukkun sə, ɓəɓee nda ha
ahur wuɗəbəldi a altenggən. Amma ɓagha
ɓa tə tahadghən ɗəfanggən hai a mbed fa
thlənggini.
3 Tərgha ndagha Mbiturus, “Sa
Hananiya, kama nda na malang nda
Sheetan kyagha hurwa hai, na nggaɓang
nda Səsəna tə Pəɗənda fa na ɓəɓeng nda
tahad wuɗəbəl heddi a alten wa.
4 Kapa na hengɗə mbə yiwa ni wa? A
kwasamaddi heng naɗə kəm, wuɗəbəlghən
mbə yiwa ni əna taara na sə ƙəla na midwa
wa? Kama na əna ənɗiya kee? Mbə kanni
nggaɓangna fa wa, amma a Faara ni.”
5 Səkna Hananiya pathɗiya, fəlgha hai
mərgha, nafiya heu səkka ndən kəm
ƙəsangga hərenga kanda.
6 Thliigha wundəlaya ɓa faɗang ngganda
tə kaɓad pa mərra tərangganda ɗa nda
pang nda.
7 Tsəɓaku kyagha nukkun ɓa, kula
ndəghən sən ənɗasə katəragha hai.
8 Tsahangga Mbiturus mee, “Pərekən, sa
tə Hananiya ənɗa wal nun ahu pəpaldi
heng nun ɗə?” Ndəghən, “Nəghən kee.”
9 Tərgha ndangga Mbiturus, “Kama nun
numa ꞌya kiya wumanggun mee ka a
ƙəƙəranggun Səsən Chinəm? Kulo! Sar
nafini pangga chimadwa a kwatminda,
nanda a tərorha ƙəshaaɗə kəm.”
10 A mbəɗi tsu kee fəlgha hai a mbendan
mərgha. Ɓana wundəlayina ɓa, ɓa nda
walghən məməra tərang ngganda ƙəshaaɗə
ɗa nda pang nda tsau tə chimadghən fa.
11 Kəsgha həreenga fatakkwaya Yeeso
heu tə fingya səkka laɓardi.

Fa thləngya ƙənang nda haaya hangga

12 Fa thlənggini ənanda ənsakhkya tə
ənwuteengya hangga kyadgha səsəmnda
Faara. Fa fərƙəkafekkya ƙətsar na nda

naarha wumnda hai ahu Kən Faara na manggən a mbərha na nda aarha, Məthləm Sulemanu.
13 Mbə niifa sə a ƙəshi na midghən wum
teena tə kanda wa, ko nanən fiya a fərang
mamnggirha kanda.
14 Həshya tə nishya hangga katərang
ngganda fərƙəkafek hai a Chinəm.
15 Kəsər ka ənwultenggini ənana fa
thlənggini, nagha fiya a kyang haaya
ɓa hunang ngganda kanda hai a mii
kwamana fingya ahu sərya tə ɗənggəlya
təna shishingnda Mbiturus ɓarha ten
fingya ɓa a na ɗə a mbəraɗə.
16 Fiya hangga wumngga hai ɓagha nda
ɓa ahu talya na tsətsau tə Urshalima fa,
kanda a ɓarha ɓa tə haya, tə fingya na tə
ənkaheeya fa, kanda heu wal nda ƙənda.

Səsad fa thlənggini ƙəsər ka Yeeso

17 Tərgha firis na manggən tə nafiyighən
heu na nanda tə kanda, nafiniya
Sadukiyaya ni na nda a sərghang
fathlənggini fa.
18 Kəsang ngganda kanda, muwang ng-
ganda kanda ahu porsəna ɗə.
19 Amma a fiɗikrha ɓagha təthlənda
Chinəm ɓa inanggən kwatmingya porsən
ɗa ɗə, kyanggən kanda hai. Tərgha
ndanggən kanda,
20 “Daama ahu Kən Faara ɗə na manggən
ɗun pər laɓar weerənda yiɓəddiya a fiya!”
21 Ɗalthna mbərha hai, fathlənggini kya
nda ahu pəpal Kən Faara ɗə na manggən
ƙəla thləghang na tə thlənda Faara kanda.
Katərang ngganda tsaharha ha.

Firis na manggən tə fingya nanən tə
kanda aah kognaya nda ɓa heu tə shingya
Isərela. Tərgha thlən farha nda ahu
porsəna ɗə ɗa nda ɓarha ɓa tə fathlənggini.
22 Amma səlna nafina ɗə thlən nanda
ɗuwa nda wal kanda a kən porsənɗi wa,
wuɗa nda thləmad mamnggina ɗə ndaa
nda
23 “Də ɗan ɗə ɗan wal kwatmin porsənɗi
chicha, fa ƙəlaya ha ƙəƙət a mii kwatkirəm
ɗi. Amma inang nan hai kyanan saɗə,
walwan niifa sə wa!”
24 Səkna mamnda fa Kən Faara ha tə
mamngya firistaya kee, tərgha wulangga
teena kanda təna mii ngwala ənɗi a
ənaarha ƙən ya.
25 Tərgha ɓagha niifa ɓa ndanggən kanda
kulo nafini muwang nun kanda ahu
porsəna ɗə ƙəƙət a pəpal Kən Faara na
manggən kanda a tsahang fiya ha.
26 Tərgha mamnda fa kəla Kən Faara
ha tə nafiyighən ɗənda ɗə ka a ɗanda
ɓarha ɓa tə fa thlənggini. Amma mbə tə
kanglanggirha wa, kanda a tərəmnda na ɗə
fiya muk kanda tə ferya.
27 Tərgha ɓa nda ɓa tə fathlənggini isha
nda a mbed kognaya ka a tsahangga mam-
nda firistaya mee kanda ha.
28 Ndangganda kanda, “Yanang ɗan kun
a pəpal tə ndaarha a nggərɗun tsaharha ha
tə thləmɗiya wa, amma kulo hai tsahang
ɗun fiya ha hangga a Urshalima, har kun
a puwang hakked mərra niifɗi kan fa ɓa
ya.”
29 Amma Mbiturus tə fingya fathləngya
nggərang ngganda kanda sə ndaa nda,
“Tətani a fərang mamnggirha nan Faara
ama ngyakhrha niifa.
30 Faara yi chichi yinan thlengga Yeeso
sə ahu məra, a kwasamaddi ɓələng nun
ahu taurha ɗə aten kaɗiirha.
31 Tərangga Faara a yisəmadghən ɗə,
tsawanggən mamnda tə kəm tə hərəkrha,
ka a inanggən kwaman chakh ɗimiyirha
ɗə tə chakh ɗimiyirha a nafiya Isərela.
32 Kan kəm naɗan əngginiya ƙəkafek ni,
na Səsəna tə Pəɗənda kee kəm, fərang na
Faara nafiya na sək mighən.”
33 Səkna ndan kee, səbgha hur ndan
ɗə kaan na mindan sə a ɓələng ngganda
kanda.
34 Amma tə farisarha sə ahur ndan
na thləmnggən Ngamaliya, təmaləmnda
ɗəlewar ngyakhrha Musa, na fiya heu a
fərang mamnggirha thliigha sə ahur kogna
yini ndagha a kyagha nafini ƙəshaaɗə
ꞌwan.
35 Tərgha ndanggən kanda, “Kun nafiya
Isəreela, kwarama tə ənɗi na minnun
ənaarha a nafini ya!
36 Huraya mbərgha ɗə na niifa sə kyagha
ɓa na nda aarha Tudas, tsawanggən
altenggən ƙəla manda niifa. Nafiya
takkwagha ndən takh nda a səl haru kum-
nggit faɗa. Amma ɓələng ngganda, weleng
ngganda fa takkwayighən ɗə, tsauka mii
ngwalan ndan ni.

37 A kwasamadghən kəm a sayyid thlətta fiya, Yahuda tə Nggalilarha kyagha ɓa ləm fiya nən fa mbusamadghən nda, ndəghənggima ɓəlang ngganda, nafiya heu mbuwa samadghən weleng ngganda kanda hai."
38 "Nanənya, niya pəranggən kun kalama nafina hai ya, malaman kanda wii nda, ana numandan tə tar ndan yi farha ni mbə təra hai wa.
39 Amma ana numandan tə tar ndan yi Faara ni mbə kwamana sə a ˈyaɗanggunun nafina fa ya wa, nun a wal altennun kee a yanda tə Faara."
40 Palthɗi keeghən tsuwarɗə kanda tərgha aah fa thlənggina nən ɓa, tsaɗa kanda nən. Tərgha ndangganda kanda ma nggər nda ndikrha tə thləm Yeeso wa, a mbəra kal kanda nda hai.
41 Tərgha thliigha nda sə a mbed mamnggini na nda a na wutsəfayirha tə ndaarha tsək nda a səsanda ka thləm Yeeso.
42 Ka fad ɗathla mbərha fa hai na nda narha ɗərha a Kən Faara tə ƙəm kya nda wure-wure na nda a tsaharhaha tə pər laɓar Faara tə ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti wa.

6

Wur nda nafiya məd

1 A far yini na fatakkwaya Yeeso aten chikrha, tərgha fingya Yahudaya na a ndik mii Helenaya na a huhurumnda aten Yahudaya na a ndik mii Aramaya tə ndaarha mba nda ɗang nu mər yindan sə hu ndək ənnarhami wa.
2 Tərgha fathlənggini kumkap səriɗi wumang ngganda fa takkwayina ɓa heu ndaa nda, "Məməlwa wa na a mal pər laɓar Faara nəm, kyam hu tar ndək ənnarhami ɗə wa.
3 Nanən ya wanmanggina, wurama həshya məd ahur nun na lələgɗa tə Səsəna tə kəm na tə huteena fa. Nəm a fərang tarɗi kanda ya
4 ƙəm ɗəm mbeeɗə tə hwan Faara tə tsahad laɓar Faara ha."
5 Palthɗi thlək nanda mɓenanggən fiya heu wumngga hai, wur nafina nda ya: Istifanus, niifa ni na tə fərƙəkafek fa lələgɗa tə Səsəna tə Pəɗənda, tə Filibus, tə Mburokoras, tə Nikano, tə Teman, tə Mbarminas, tə Nikalas niif Antakiya mbə tə Yahudarha ni wa amma kyagha hu takkwa Yahudaya hai, nanən ya tsauɗə ƙərəsta.
6 Nafini məd ya kyaɗang nggənda fa thlənggini hwan Faara nda ɗəfang haara nda kanda teena.
7 Welgha laɓar Faara a mbəya ɗə hangga. Nagha fatakkwaya a chikrha kaan a Urshalima, tə ƙəm firisya hangga yi Yahudaya fərgha ƙəkafek tə Yeeso.

Kəsang nda Istifanus

8 Istifanus nəghən lələgɗa tə nggayid Faara tə səsəmnda ƙəm, ənaɗə ənwultengya tə ənsakhkya hangga ahur fiya.
9 Amma farɗa sə fingya nafiya ahu Kən Faara ɓa na ngguchit na nda aarha yi fiya hərghang nanda kanda hu mafayirha, katərang ngganda ngaala hai təghən. Na Yahudaya sə ɓagha ɓa a Sayirin tə Aledzandəriya tə kəm chehweed Kilikiya tə Asiya.
10 Mbusə ahur ndan na mbang tsan huten Istifanus tə Səsən Faara na atenggən wa.
11 Tərgha shighang ngganda fingya fa ɓəɓee a nggaɓang ngganda Istifanus fa tə ndaarha, "Səkɗan ndən a ndik laɓar sar farha a Musa tə Faara."
12 Thlenggən hur fiya, tə shingya tə fa maləmngya ɗeleewar ngyakhrha Musa. Kəsang ngganda Istifanus ɗənda teghən a mbed kognaya ɗə.
13 Nggaɓang ngganda fa tə ndaarha, "Niifɗiya ƙətsar nən narha thlək ˈya ɗimi aten kən hwan Faara na manggən tə kəm ngyakh Musa.
14 Kəsər sək ɗan ndən a ndaarha Yeeso tə Nadzarat nən chang Kən Faara hai na manggən tə kəm mbeɗenggən əntin Musa hai malang nanda ƙəm hai."
15 Kogna yini heu irang yirha nda Istifanus fa, ƙəsər pəmnggən nəghən a chimnda fa kəla yi təthlənda Faara.

7

Labar Istifanus

1 Tərgha Firis na manggən yi Yahudaya tsahang mee nən Istifanus, "Palth yiniya ƙəkafek ni wa?"

2 Nggəmangga Istifanus ndəghən, “Wan manggina tə chinggina, keema thləmaarha fa! Faara tə mamnggitghən ɗəɗə thləmad chichid nəm Ibrahim ɗə ndəghən ɓalɗə a Mesopotamiya kapa nən ɗərha Haran ɗə tə tsaurha.”
3 Ndangga Faara, “Malang chehweed nggəttəwa tə hurfayiwa, ɗənna ahu chehweed ɗaɗə niya saworha.”
4 Nanən kee malangga Ibrahim chehweed Kaldiyayini tsauka a Haran. A kwasamaddi mərna chin, thlənangga Faara ahu chehwedɗa ɓa mbəɗi nanun sə tə tsaurha ya.
5 Amma Faara fərangwa langaarha a mbəɗiya wa, ko ɗəf saara tal yi chehweerha. Ɗəf Faara miighən a ndəghən tə chichiyighən na ɓayi a samadghən nən a fərang chehweddi kanda ko nanən mbə wanggighən sə wa.
6 Ndangga Faara Ibrahim, “Na chichiyiwa a tsaurha ahu chehweerha pak, əna tar mafayirha nda səsangganda kanda yi hurarha haru faɗa.
7 Amma niya səsang chehweddi kyangga kanda ahu tar mafayirha hai, a kwasamadghən na nda a kyarha sə fəree mamnggirha nda a mbəɗiya.”*

8 “Faara ƙəm fərang ɗəf mee nən Ibrahim yi thlee muwa a fardi. Nanən tsauna Ibrahim chin Ishaku, thleng muwa nən a far ɓeena wuvaɗa. Tsauka Ishaku chin Yakubu, tə ƙəm tsauka Yakubu chin chichiiya Isərela kumkap səri.”

9 “Kəsər chichiiyini na nda a sərghang Yisufu fa, hengganda a Masar ɗə ƙəla mafarha. Amma Faara nəghən təghən ha
10 kyanggən sə ahu ɓilladghən heu. Fərang sənda nən Yisufu tə ƙəm nagha fadghən pet a mbed Firʿauna kutər Masar; nanən kee faɗangga Firʿauna tsauka ngwamna hu chehweed Masar tə ƙəm mamnda ahu wuri kutəryidghən.”

11 Tərgha miirha kyagha hu chehweed Masar hai tə yi Kanʿana. Nagha səsaarha sə kaan, tərgha chichiyinəm ngwalagha ənnarhami hai a haar ndan.
12 Səkna Yakubu ndaarha ɓalgha hwarma sə a Masar, thlən wanggighən nən ɗə ɗa nda hiirha ɓa, kanda tsauka chichiyinəm.
13 Wuttə ndan ɗə yi səri, Yisufu chalmang fadghənən wan manggighən, kyaɗang wanmanggighən nən Firʿauna.
14 Tərgha Yisufu thləngga ɗə a chin, Yakubu, tə hurfayighən a ɓa nda a Masar ɓa, kanda heu kumggit məd kap tuf.
15 Tərgha Yakubu ɗəgha Masar ɗə. Mərgha a mbəɗi ndəghən tə chichiyinəm.
16 Mər yindan tərangganda kanda a Shekem ɗə pangganda kanda ahu kwaddi hiina Ibrahim a haar wangya Hamor.

17 Nduwusna sayidɗa ɓa na Faara a ləɗang nda ʿya ndanən a Ibrahim, hang nda nafinəm a Masar chikka kaan.
18 Tərgha nggərgha nda əna kutəra a pak a Masar səngwaa Yisufu.
19 Kutər ɗiya huk ɗə nafinəm nagha a ngyaɓang nda fa nggətya a muwangganda wufar waya ɗə nggət nanda ka a məra nda.

20 A hu sayiddi nggət nda Musa, wundakhne ngga a yid Faara. Kərghəna fa nggətyighən ahur minda yi ndəree mahan.
21 Ɗəfang nanda a ƙəshaaɗə, malghənda wutarad Firʿauna təranggən ƙərghənən tsauka yighən.
22 Tsahang thladwayid Masarya nda Musa ha heu, ndəghən nggi ƙəm nəghən tə səsəmnda fa hu laɓara tə ən ənadghən.

23 Tsəna Musa hurarha kumggit faɗa, na midghən sə a weng tala nən nafiyighən, nafiya Isərela.
24 Na wan tə Masar nən a ɗəghang nda tə Isərela ɗə. Ɗəgha ɗə ɗanggən tə Isərela ɗa sə, ɓəlanggən tə Masar ɗi.
25 Tamngga Musa ndaarha na nafiyighən a sənda sə tə ndaarha na Faara a əna taara təghən ka a hərghanggən kanda, amma səngwa nda sə wa.

26 Ɗalthna mbərha hai nggərghən weng tala kanda faddən ɗəgha wal Isərelaya səri a kanda ndan a yanda. Midghən sə a ndəghanggən kanda hai, ndanggən kanda, “Kun nafiniya, nuwun a wanmanggi. Kama nda nun a yanda tə ndan?”

27 “Amma yandi na a ɗəghang nda shadghən ɗə puwanggən Musa man patu

* **7:7 7:7** Katərarha 12:7; 15:13-14; Kyarhaɓa 3:12

ɗə ndanggən, wunni tsawowa kutəra nan, tə ngwa kumarha aten nan?
28 Na a ɓəleerha ƙəla ɓəlang na tə Masar ɗi ɓərarha wa?”
29 Səkna Musa ndən kee, ɗaagha mal chehweed ɗa nən ɗəgha tsau ronggirha a chehweed Mediyan nggət wangya həshya nən səri a mbəɗi.
30 “A kwasamad hurarha kumnggit faɗa, təthlənda Faara ɓagha thləmad Musa ɗə ahu ƙəssa waarha ahu ɗəfrha ngguchit a kaheerha na tsau tə wumnda Sənai fa.
31 Nanən ndən kee, ƙəsgha ənwulteena ndən a mbəɗi. Nduwus nən ɗə ka ɗəgha ƙəlang nda, sək urad Chinəm nən, ndanggən,
32 Nggini Faara yi chichiyiwa, Faara yi Ibrahim, tə Ishaku tə Yakubu.” Tərəmngga Musa nagha fadghən a rəprha fa, nggərwa fadghən ndang nda a ɗəgha ƙəlang nda ɓal wa.
33 “Tərgha Chinəm ndanggən, Kəɗang paham wa hai, ƙəsər ishgha a mbəd tə Peɗənda.
34 Naɗi səsaddi na nafina a saarha fa a Masar. Səkɗi tendan ndən ɓani ɓa a ɓi hərghang nda kanda. Nanən ya ɗuwa ɗə, ƙəsər niya thlən sa a wuɗana Masar ɗə.”†
35 “Musa ɗani kar nanda tə ndaarha, ‘Wunni tsawowa kutər nan, tə tə ngwa kumad nan?’ Musa ɗani thlənang na Faara ɗə ɗəgha tsaurha kutər ndan tə ƙəm tə hərəkrə ndan a mii thlənda Faara kyaɗang nən fadghən ahu ɗəfəddi ƙəsgha waarha a kaheerha.
36 Kyanggən kanda sə ahur Masar tə ənsakhkya tə ənwulteengya hangga ənanən. Kyagha tə kanda tə hur wuri aama na yiɓa, tə ƙəm tə hur kaheerha yi huraya kumggit faɗa.”
37 “Musa tafadghən ndanggən nafiya Isərela, ‘Na Faara a thlənang annabi kun ɓa ƙəla nggi ahur nafi nun.’‡
38 Na Musa ahur fiya wumngga hai a kaheeddi, tə təthlənda Faara ndik ɗə təghən tə chingginəm a Wumnda Sənai. Thlədə laɓara ɓa yi yibrha fərang nən ƙəm.”
39 Amma chingginəm kar nda sək mighən fa. A meghedghən karghənda fa ndaa nda ahur ndan a nggushi wudnanda a Masar ɗə.
40 Ndangganda Haruna, Tangsang faarya ƙəm sə na a naarha a mben nəm, ƙəsər sənggum ənɗi walgha Musa ɗiya wa kyangga ƙəm ɓa a Masar.
41 41 Əna ɗaharha nda ƙəla wan thlaarha, ənang sataka nda na nda a ənа wutsəfayirha a ənɗi ənana nda.
42 Tərgha Faara kyahargha ma kanda malanggən kanda na nda a fərang mamnggirha wufəlngaarya na a fərakh amshi tsawa nda faar yindan. A hu ɗeleewar annabiya nəghən chichirethlee hai,
Nafiya Isərela, a nggini nun a ɓee sa-
takhkya ɓa tə ən fərya,
Ahu hurayini kumnggit faɗa a ka-
heeddi wa?
43 Awo, nggəmnda hur nun nəghən hu
takkwa ɗahaa yinun
Mbəd paa ɗahad Molek
Tə wufəlngaar ɗahad Rifan,
Tə əngya tak sanun tə har nun non a
fərang mamnggirha kanda.
Nanən kee niya ɗərha tə kun hu tar
mafayirha ɗə
A mbərha ɗə inggun ma Mbabila.§

44 “Chichiyinəm tərang nda cham hwan Faara a kaheeddi. Ənagha ndan məməl ƙəla kyaɗang na Faara Musa.
45 Thləna nda cham ɗaɓa, chichiyinəm na a kamu Djeshiwa tahang nda ha ɓa thlə nanda chehweddi a haar nafini mbuwa Yahudaya rəghang na Faara kanda ɗə. Tsauka cham ɗi a mbəɗi ta thlakh mbəd Kutəra Ndauda ɗə.”
46 Walgha Ndauda nggayirha a mbed Faara, hwanggənən na a tənang mbəd tsaurha nən Faara sə yi Yakubu.
47 Amma Sulemanu ni təngga ndən.
48 Ko nanən kee, Faara Amshi mbə tsaurha ahur minda tənna niifa tə haarghən wa. Kəla ndana annabi,
49 Ndagha Faara, “ ‘Na tsənggam nggina a
fərakh amshi,
Chehweerha ndəna mbəd ɗəf sarna.
Tsakhka Chinəm mee,
Nun mbang təne Kən Faara sə ngga
kee wa?

† **7:34 7:34** Katərarha 7:31-34 Kyarhaɓa 3:5-10. ‡ **7:37 7:37** Ɗeleewar Ngwa Kumaarha 18:15 § **7:43 7:43** Amos 5:25

Nun mbang təne mbəd yibrha sə kee
wa?
50 Mbə tə haryi na ni ənani nda talara
tə hweeɗe wa?' "

51 "Kun nafiya mbuwa wa sək 'ya! Na
huryinun kakrak mbun sək path ƙəkafek
wa. Pa kwanɗə nun narha kar Səsəna fa
tə Peɗənda? Chichiyinun ənanda kee, kun
kəm nuwun kee!
52 Aah ma thləm annabi tal səsangwana
chichiyinun! Ɓəlang nda fingyayini
thləkka laɓar ɓad ka niifɗa ɓa Kərəsti fər
nun tə ƙəm ɓəlang nun.
53 Thləmən kee kar nun ngyakhrha
Faara fa, ko nanən thləwun ndən ɓa a haar
fa thləngya Faara."
54 Ndengga mamngya Yahudayini
pəmnggindan hai ka səbrha hura sək nanda
palth Istifanus.
55 Amma Istifanus ləlegɗa tə Səsəna tə
Peɗənda, ƙəlagha talara sə na kukwaryid
Faara nən a yanda hai, tə ƙəm na Yeeso
ƙərəsti nən ƙət a yisəmad Faara.
56 Ndagha, "Kuloɗə, naɗi talara inɗaɗə
haang Wan niifa ƙət a yisəmad Faara!"
57 Tərgha nggəlang ngganda thləmayi
ndan tə haryi ndan na nda ahuhwaarha.
Ɗa nda thləmadghən ɗə
58 rəghang ngganda sə ma talɗi
katərangganda mukƙən hai tə ferya.
Fingya mamngya Yahudaya tsangga ndən
ƙəɗangganda kaɓayindan hai ɗəfang
ngganda a mbed wundəlarha na nda aarha
Shawulu.
59 Muk na ndan, hwangga Istifanus
Faara, "Chinəm Yeeso, thlu yiɓəd na."
60 Ɓərgha hai tə waɗedghən, təranggən
uradghən sə, "Chinəm, a ƙəsna ɗimiyid
ndan ha wa!" Ndanən kee mərgha.

8

1 Shawulu nggəmɗafa a ɓəllang ngganda
Istifanus.

Səsaarha welengɗə fatakkwaya Yeeso hai

A farɗa ni katərana səsarha ɓarha ten
fatakkwaya Yeeso ɓa na ahur Urshal-
ima, wel nda hai kanda heu a chehweed
Yahudiya ɗə tə Samariya. Kəl fa thlənggini
kee ndən takhka.

2 Tərgha fingya nafiya na a tərəm
Faara pang ngganda Istifanus tənda kaan
atenggən.
3 Amma Shawulu katəranggən səsang
fatakkwaya Yeeso hai. Na midghənsə a
kwanggən kanda hai. Nən kyarha wure-
wure nagha a kəsang həshya tə nishya ka
a muwanggən kanda ahu porsəna ɗə.

Filibus pərɗə laɓar Faara a Samariya

4 Fingya weleng na nda kanda hai na
nda narha pər laɓar Faara kala mbərha
ndən nda saɗə.
5 Filibus ɗəɗə hu wupəri Samariya ɗə,
pərɗə laɓar Kərəsti a mbəɗi.
6 Fiya wumngga hai hangga kang nda
thləmarha fa ngga, ƙəsər na mindan sə a
sək laɓarghən nda tə ƙəm na ənwuteengya
nda ənanən.
7 Ənkaheeya hangga kyagha sə tə huh-
waarha a fad fingya fiya. Fiya hangga
mərna fandan hai tə səfəngya wal nda
ƙənda.
8 Ko wunni ahu wupəriɗi ƙəl əna
wutsəfayirha ƙəsər ka ənɗi katəragha hai.

9 Na niifa sə a wupəri ɗi tə kulaarha
thləmnggən Siman nən əna əngya na fərang
ənwulteena Samariyayini. Nən narha
ndaarha mbə tə kalləghən sə wa.
10 Nafiya Samariya heu, yi na manggən
tə na ngguchit, na nda narha ndaarha,
"Niifɗiya səsəmnda Faara tə pamənda ni
atenggən."
11 Na nda kan thləmarha fa ƙəsər ka
ənwuteengya nən narha ənaarha ka ƙətəm.
12 Amma fər nanda ƙəkafek a Filibus
pər nən Laɓara na mbənggən a kanda yi
kutəryid Faara tə ƙəm aten thləm Yeeso
Kərəsti, ənang mbaptisəma nda kanda,
həshya tə nishya.
13 Siman tə tafadghən fərɗə ƙəkafek
tə palth Filibus, ənang mbaptisəma nda.
Katəranggən mbusamad Filibus hai kala
mbərha ndənən saɗə, nanən ənwulteengya
tə ənsakhkya na Filibus a ənaarha wu-
langga teena.

14 Fa thlənggini na a Urshalima səkna
nda ndaarha nafiya Samariya thlənda
laɓar Faara fa, tərgha thlənang ngganda
nda Mbiturus tə Yahaya a mbəɗa ɗə.

15 Səlna nda ɗə, hwanang Faara nda
kanda teena na wal Səsəna nda tə
Pəɗənda,
16 ƙəsər Səsəna tə Pəɗənda terwa tendan
hai ˈwan wa, ko nanən ənang nda mbap-
tisma kanda hu thləm Chinəm Yeeso.
17 Tərgha Mbiturus tə Yahaya ɗəfang
haara nda kanda teena, wal Səsəna nda tə
Pəɗənda.
18 Nana Siman fathlənggini fər nda
Səsənɗi hu ɗəf haara teena, fərang
wuɗəlɓəla nən kanda,
19 ndagha “Nggima fəreema tur
səsəmndəɗi ya, tənən narha kala niifa
ɗəfang ni haara teena wal Səsəna nən tə
Pəɗənda.”
20 Amma ndagha Mbiturus, “Sa tə
wuɗəɓəl wa mərama, tamngga ndaarha na
mbang heng fərra Faara sə tə wuɗəlɓəla
wa, wa!
21 Ma njiɗowa hu tarɗiya, ƙəsər hurwa
mbə məməl a mbed Faara wa.
22 Malang tar mbəlfed wa hwan Chinəm
na. Asəmha nən choho ən mbəlfedɗa ɗə na
ahurwa,
23 ƙəsər naɗi sa hur wa səsəɓaɗə tə ƙəm
thluro ɗimiyirha.”

24 Tərgha nggəmangga Siman ndagha,
“Hwaneema Chinəm teena naɗə tal ahur
ənggini thlək nun ya wal nggi.”

25 A kwasamaɗɗi taarang nanda Mbitu-
rus tə Yahaya mbənda laɓar Faara fa tə
pər laɓar Chinəm, wuɗa nda Urshalima
ɗə. A hu kwamana pər laɓar ɗa nda na
mbənggən ahu talya Samariya.

Filibus tə Niif Habasha

26 Nanənya, tə thləngnda Chinəm
ndanggən Filibus, “Thliu sə turu kwamana
ɗəgha a man ki pəlasarya ɗə hu kaheerha,
kyagha ɓa a Urshalima ɗəgha Nggaza ɗə.”
27 A mbəɗi kee thlii wiigha, ɗəgha
ƙəmarha tə mamnda niifa tə Habasha
tə ɗəf wuɗəɓəl kwatamnda Habasha na
aarha Kandis. Niifɗiya ɗənən Urshalima
ɗə ka ɗəgha ɗəfang shilee Faara teena.
28 Nanən a wutta wureɗə tsau ahu keke
pərshe nəghən a karata ɗeleewar annabi
Ishaya a tərang uradghən sə.

29 Ndangga Səsəna tə Pəɗənda Filibus,
“Wiuɗə ɗa ƙəsang muwa niifɗi na tə keke
pərshiɗi.”

30 Tərgha Filibus ɗagha thləmadghən ɗə
sək fadghənən a karata ɗeleewar annnabi
Ishaya, ndangga Filibus, “Sənang na ənɗa
hai na a karatarha ya wa?”
31 Nggəmanggən, “Awo, ƙəƙən ni sənang
hai? Kəl ma fəle niifa ndən hai.” Tərgha
aah Filibus nən a ɗəgha tsaurha təghən.
32 Niifɗi nəghən a karata mbərha ahu
ɗeleewar Faara tə ndagha:
“Dəgha nda təghən a mbəd thlee urarha ɗə
ƙəla chaukhrarha.
Kəla na kamnda narha tib a naɗə tsəb ahu
haara kanda a tsaɗang wasghən ɗə,
Mbangwa inang mighən hai wa.
33 Kyala nda təghən,
Ngwang ngwanda kumad ƙəkafek fa
wa.
Mbə niifa sə mbang kala sə aten
chichiyighən wa,
Kəsər tərang nda yiɓədghən ma
ƙəshiirha.”
34 Mamnda tə Habashaɗi ndanggən Fil-
ibus, “Annabi ɗiya path wun nən a
thləkrha? Yighən wa nduwa yi niifa pak?”
35 Tərgha Filibus katəranggən pərang
laɓara na mbənggən aten Yeeso,
katəranggən hai a mbəɗi karatana niifɗa
sə.
36 (Kanda ahur wiirha nduwang ng-
ganda aama fa, ndagha niifɗi, “Kulo, aama
ya. Mani a ˈyaɗe mbaptisəma fa?”
37 Ndagha Filibus, “A fər na ƙəkafek tə
hurwa heu, niya ənorha.” Nggəmangga
niifɗi ndəghən, “Fərɗi ƙəkafek Yeeso Kərəsti
Wan Faara ni.”)
38 Fər ngyakhrha nən a isha nda hai.
Tərgha kanda kyab təra nda hai kya nda
ahu aam ɗa hai, ənangga Filibus mbap-
tisəma.
39 Kyana nda sə ahur aamɗi Səsən
Chinəm təranggən Filibus wiigha təghən,
niifɗi kəm nggərwa naghən wa, amma wii
fadghən nən tə mbənafa.
40 Ba Filibus kyagha ɓa ahu wupəri Ad-
zotus. Fər laɓara nən na mbənggən a
mbəɗi tə fingya talya hangga a kwamana
ta səlgha Kaisariya ɗə.

9

Kyaharra Shawulu hai

1 Shawulu tə hufrha hura aten ɗərha
mbeeɗə tə səsang nda fatakkwaya Chinəm

ƙəl ɓələng nən kanda, ɗəgha thləma mamnda firis ɗə.
2 Kaɗa ɗeleewar nən, ka a ɗəgha təghən ƙən tsahad Yahudaya ɗə na a Nɗimaska, a ɗəɗə wal fatakkwaya Chinəm nən a ƙəsang kanda nda həshya tə nishya, ɓagha ƙənang kanda a wupəri Urshalima.
3 Takh nən a ndusang Nɗimaska fa, djargha kukwaryirha tenggən hai a fərakh amshi hai.
4 Fəlgha hweeɗa hai sək urarha nən a ndang nda, “Shawulu! Shawulu! Kama nda na a səseerha?”
5 Ndagha Shawulu, “Wunni sa, Chinəm?” Nggəmangga uraddi, “Nggini Yeeso, na a səsang nda!”
6 “Nanən ya thliusə ɗəna hu wupəri ɗə, na nda a puro ˈya na a ənaarha.”
7 Nafini na wiirha tə Shawulu ka ənwulteena na nanda mbangwa nda kala sə wa, kanda a sək urad niifa, amma mba nda a naghən wa.
8 Thliina Shawulu sə a hweeɗe, amma inang nən yidghən hai mbangwa na mana hai wa. Kəs haarghən nda kya nda təghən hur wupəri hai.
9 Ənа ɓeena nən mahan mbə namana hai wa. A hu ɓenggini ya ənawa ˈya mii wa, sawa aama wa.
10 A Nɗimaska na tə takkwa Yeeso sə thləmnggən ni Hananiya. Aaghəna Faara ahu səsəniirha, “Hananiya!” Nggəmanggən, “Kulo nggi ya Chinəm!”
11 Ndangga Chinəm, “Thliusə ɗəna minda ki Yahuda ɗə na a mii kwamanɗi na nda aarha kwamana na ndip, tsakh mee na təna niif Tarsus sə a mbəɗi na thləmnggən Shawulu. Nanən ya nəghən a hwan Faara.
12 A hu səsənirha kyaɗang ɗi niifa na nda aarha Hananiya ɗənən ɗəfang haara teena tənən nggər na mana hai.”
13 Nggəmangga Hananiya ndəghən, “Chinəm, səkɗi laɓar kamshiɗiya aten səsaarha nən a fərang nda nafiya na chahal a Urshalima!
14 Ɓanən Nɗimaska ɓa tə ɗeleewar fərang na firis na manggən ka ɓagha ƙəsang nda fatakkwaya Yeeso na a Nɗimaska.”
15 Amma ndangga Chinəm Hananiya, “Ɗuwaɗə ɗa ənа ˈya ndani. Kəsər Shawulu wurra kari tarna ni ka ɗəgha tə laɓarna a fingya ɗə mbuwa Yahudaya, tə kutərya tə nafiya Isərela kahad.
16 Nggi tafanna niya kyaɗang əngya heu nən a saarha fa ka nggi.”
17 Nanən kee ɗəgha Hananiya ɗə ɗəgha wal Shawulu. Ɗəfang haara nən teena ndanggən, “Wan mana Shawulu, Chinəm Yeeso walgha sa a kwamana nana a ɓarha mbəɗa ɓa ya. Ndəghən thləngga nggi ɓa təna nggər na mana hai tə ƙəm ləgɗowa Səsəna tə Peɗənda.”
18 Tsu a mbəɗi kee, ˈya ƙəla ɓar ɗəfrha mukka hai a yid Shawulu, nggərghən na mana hai. Tərgha thliigha sə ənang mbaptisəma nda.
19 A kwasamadghən ənа ˈya nən mii wal kanglanggirha nən.

Shawulu a Nɗimaska tə Urshalima

Shawulu məngga ha a Nɗimaska tə fatakkwaya Yeeso.
20 Tsu kee katəranggən pər laɓar Faara ahu ƙəngya tsahad Yahudaya nagha a ndaarha Yeeso Wan Faara ni.
21 Kala fiya səkka ndən ƙəsgha ənwulteena kanda, tsakh mee nda, “Mbə niifɗani na a səsang tə ɓələng nda fa takkwa Yeeso a Urshalima wa? Mbə ɓanən ɓa ka a ƙəsanggən kanda tsawa nda porsəngya mamngya firis wa?”
22 Pər laɓar Faara na Shawulu a ənaarha aten ɗərha mbeeɗə tə kanglanggirha. Yahudaya na a Nɗimaska mbangwanda ngaal əngya kyad nən tə ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti wa.
23 A kwasamad ɓengya hangga, ƙənangga mamngya Yahudaya hai a ɓələng ngganda Shawulu.
24 Amma səkka Shawulu palthɗi ƙənang nanda hai atenggən. Nda yan fara tə fəɗikrha na nda narha ƙəlaghən fa a kwatkirəm wupəriɗi ka a ɓələngganda.
25 Amma a fəɗikrha fatakkwaya Yeeso kyang ngganda ƙəshaaɗə fərghənda hai hu kutasa tə kwaarha na a fad kad talɗi.
26 Səlna Shawulu a Urshalima ɗə midghən sə na wumngga hai tə fatakkwaya Yeeso, amma kanda a tərəmnggən. Nggəm ngwanda fa tə takkwa Yeeso ni wa.
27 Tərgha Mbarnaɓa ɓagha təghən thləmad fa thləngya Yeeso ɓa, pəranggənən kanda kwamanɗi nana Shawulu Chinəm

ahu kwamana nən a ɗərha Nɗimaska ɗə. Pərangga Mbarnaɓa ndən kanda ƙəm əndi ndangna Chinəm Shawulu tə pər laɓar Faara ənanən tə kanglanggirha ahu thləm Yeeso a Nɗimaska.
28 Tərgha fa thlənggini thlə Shawulu nda fa. A kwasamadghən nən narha ƙətsar a thləman nda a Urshalima, nagha a pər laɓar Faara tə kanglanggirha ahu thləm Chinəm.
29 Nən narha ngaala tə Yahudaya na a ndikrha tə mii Helenaya, kanda ƙəm a kaɗa kwamana na a ɓəlang ngganda.
30 Səkna fatakkwaya Yeeso ndən, tərang ngganda ɗənda təghən Kaisariya ɗə puwang ngganda hu talghən ɗə, na Tarsus.
31 A farɗani fatakkwaya Yeeso wumngga teena na a Yahudiya, tə Nggalili tə Samariya wal nanda tsawud ɗəɗemnggirha, na nda a tsərha tə chikrha hu ƙanglanggirha. Tsaukwa fatakkwaya Yeeso tə tərəm Faara tə tək mbənda Səsəna fa tə Peɗənda.

Ənwultengya ənana Mbiturus

32 Na Mbiturus a weng mbəya hai hangga, ɓagha ahu tala ɓa na nafiya Chinəm sə na nda aarha Lidda.
33 A mbəɗi ɓagha wal niifa na nda aarha Iniyas mərna fadghən hai kalth hu səra hurarha wuvaɗa.
34 Ndangga Mbiturus, “Iniyas, Yeeso Kərəsti ƙənoɗə thliusə tərang ɗənggəlwa!” Tsu a mbəɗi kee thliigha sə.
35 Tərgha hang nda fiya na a Lidda tə Sharon kyakhra nda thləmad Chinəm ɓa na nanda Iniyas a wiirha hai.
36 Na tə takkwa Yeeso sə a Ndjoppa thləmnggənni Taɓita, tə mii Helenaya na nda aaghən Ndokas. Nən ənа nggayirha a fiya tə ɗang nda fa yamiya sə ƙəm.
37 A hu sayiɗi hadgha mərgha. Ngwang nanda fa ka ɗa nda pang nda hunang ngganda hai ahur ƙənna tən nanda aten shadghən.
38 Nanən na Lidda tsau tə Ndjoppa fa sək ndaarha nda na Mbiturus a Lidda, thlən nafiya nda ɗə səri ka ɗa nda hwanggən, ndang ngganda, “Usaai ɓoɓa ƙəkar!”
39 Mbuwa Mbiturus samad ndan ɗə, hərəm nən ndukrha ɗə, ɗənda təghən ahur ƙən ɗaɗə na aten shadghən. Ləɗang nu mərya ƙəndi kanda a tərha na nda kyad lukkya tə shishamarya imangna Taɓita kanda sə nanən tə yibrha.
40 Ndangga Mbiturus kanda a kya nda hai ma ƙəndi. Tərgha mbərgha hai hwan Faara nən. Kyahargha man thləmad mərɗa ɗə ndəghən, “Thliu sə Taɓita.” A mbəɗi kee inanggən yidghən hai! Nanən Mbiturus thliigha sə!
41 Kəsgha Mbiturus harghənən thlenggən sə. Tərgha aah nu məryina nən ɓa tə fingya fatakkwaya Yeeso, kyaɗanggənən kanda nəghən tə yibrha.
42 Səkka fiya laɓarɗi ahur talɗi heu, tə ƙəm fiya hangga fərgha ƙəkafek a Chinəm.
43 Məngga Mbiturus ha a Ndjoppa ɗi, tsauka a ki Siman tə huna paama.

10

Tə thlənda Faara kalang ɗə Koneliwus sə

1 A Kaisariya na mamnda sodja Romaya sə thləmnggən ni Koneliwus, ndəghən ni mamnda aten sodjaya haru na nda aarha, Wum ten sodja Italiyaya.
2 Tə tərəm Faara ni, ƙəla fingya na ahur mindəghən. Nən yakh fəra a fa yamiya tə kəm nən yakh hwan Faara.
3 Na farɗasə yarna faara hai, səsəniigha tə ndaarha naɗə tə thlənda Faara ɓayi thləmadghən ɓa. Aaghəna tə thlənda Faara, “Koneliwus!”
4 Kəlangga Koneliwus ɗə tə həreenga, ndanggən, “Paɓa mani?”
Ndangga tə thlənda Faara, “Hwanduwa tə fərrəwa a fa yamiya thlə Faara ndən tsauɗə ən ɗaalani in a fadghən!
5 Nanənya thlənu fiya a Ndjoppa ɗə ɗa nda oh niifa ɓa na thləmnggən Siman Mbiturus.
6 Tsauƙən a ki Siman, tə huna paama na tə tsaurha a mii wuri aama.”
7 Wiina tə thlənda Faara, aagha Koneliwus mafaya wurighən ɓa səri tə ƙəm sodja tal tə takkwa Faara, ahur fingya na a ənang taara.
8 Pərang ənɗa nən kanda katəragha hai thlənanggən kanda a Ndjoppa ɗə.

Mbiturus wengɗə tala Koneliwus

9 A ɓindayidghən nana fathləngya Koneliwus a ndusang nda wupəri ɗa fa,

tərgha Mbiturus a mbərha sə na ɗangkam ka ɗəgha hwan Faara. Məməl yanfaara a sərəkrha,
10 ƙəsgha miirha ndən na midghən sə a əna ˈya nən mii. Amma na nanda a furha, tərangga ɓeena ɗə kyaɗangga Faara ənwulteena.
11 Na fərakh amshi nən inɗaɗə, ˈya ƙəpakh manggən ɓayi hweeɗe hai tə kudma faɗa.
12 A hu ənɗi na ƙəpakh wu na maɓi ya sə ɗəɗamən-ɗəɗamən, tə əngya na wiirha tə hura tə wuɗikkya ƙəm.
13 Tərgha ndangga urarha hai, “Thliusə, Mbiturus, ɓulu kanda kiina.”
14 Ndagha Mbiturus, “Mbə tam narha hai wa, Chinəm. Ka nani ˈwawi kii ˈya ˈyaɗana ngyakhrha Yahuda yinan wa.”
15 Nggərgha uraɗɗi kala sə, “A anna ˈya tsaɓang na Faara ɗə ən tsanda wa.”
16 Ənɗi kyaɗang na Faara katəra mahan nanən ndən. Tərgha ənɗi na ƙəpakh nggərghən wutta talara ɗə.
17 Tsauka Mbiturus hu ɓillarha, ndəghən tə mana ənɗi a ndaarha kyadna Faara ya. Tərgha a mbəɗi nafini thlənna Koneliwus walang nda mindəɗi isha nda a ƙəshi a mii kwatkirma.
18 Tsakh mee nda tə mbəɗani na Siman Mbiturus sə.
19 Nana Mbiturus a numarha aten ənɗi na nən, ndangga Səsəna tə Peɗənda, “Bad nafiya ɓa mahan kanda a kaɗa sa.
20 Thliu sə turu hai, ɗəna ɗə tə kanda a karna fa wa. A ɓilladna wa ƙəsər nggi thlængga kanda.”
21 A mbəɗi kee tərgha Mbiturus hai ndəghən, “Nggini niifɗi nun a kaɗaarha. Kama nda ɓanun ɓa?”
22 Ndanggan nda, “Koneliwus mamnda sodja Romaya thlængga kan ɓa. Ka niifa ni nən tərəm Faara yi Isərela Yahudaya heu na nda fərang mamnggirha. Tə thlənda Faara tə Peɗənda ndangga a ɗəna minda keeghən ɗə tənən sək laɓar wa.”
23 Tərgha Mbiturus aah nafina nən ɓa tsawa nda ronggighən a fiɗikɗi.

Mbiturus a minda ki Koneliwus

Ɗalthna mbərha hai ɗəgha ɗə saman ndan, mbuwa fingya fatakkwaya Yeeso kanda ɓagha ɓa a Ndjoppa.
24 Ɗalthna mbərha hai səla nda Kaisariya ɗə. Koneliwus a ƙəla kanda fa ƙəsər aahɗə hurfayighən ɓa tə fingya pashiyighən.
25 Kyana Mbiturus mində ɗahai kee, əna Koneliwus thləmadghən ɗə ra kurma nən hai a mbedghən fərang mamnggirha nən.
26 Amma Mbiturus ƙəs harghənən sə ndanggən, “Thliu sə! Niifa ni nggi kee ƙəla sa!”
27 A mbəɗi kee thliigha Koneliwus sə, tsə laɓara nda kanda kyab kya nda hu ƙənɗa ɗə wumna fiya sa hai hangga.
28 Ndangga Mbiturus kanda, “Sənɗun sə ngyakhrha Yahudaya nggəm ngwa fa ƙəla nggi ɓee minda ki niifa ɓa mbuwa tə Yahudarha ƙəla yanɗiya wa. Amma Faara keɗee ɗa ndən a numaɗi aten niifa tə ndaarha ən tsandani wa.
29 Nanən kee thlən nanda farha ɗə a ɓee ɓa karyi fa wa. Nanənya pəremadghən ənɗi aah nun nggi ɓa.”
30 Ndagha Koneliwus, “Beena faɗa mbərgha ɗə nggi a hwan Faara ahur kənna məməl yar yan fara hai. Kula səndəna sə, na niifa ni ƙət tə luwudghən a chimnda fa a mbenna.
31 Ndeeghən, ‘Koneliwus, sək Faara hwanduwa, tə ƙəm naɗə fərrəwa a fa yamiya!
32 Nanən kee, thlunu nafiya a Ndjoppa ɗə ɗanda aah Siman Mbiturus ɓa. Nəghən tə tsaurha a minda ki Siman, tə huna paama na tə tsaurha a mii wuri aama.’
33 Nanən kee ndən thlənni farha ɗə ƙəkar, nəghən ngga a ɓana ɓa. Nanənya kulo ƙəm ya heu, a mbed Faara ka a sək əngya nan heu purona Faara.”

Thlək Mbiturus pathla a minda kii Koneliwus

34 Tərgha ndagha Mbiturus, “Naɗi ndən ngga Faara mbə wura ha sə wa.
35 Amma nən thlə fiya fa ahu chehweeya heu na a tərəmnggən kanda ƙəm a əna ˈya na məməl.
36 Sənɗisə səkɗun laɓara na mbənggən thlənang nanda nafiya Isərela ɗə tə ndaarha na tsawud ɗəɗemnggirha sə a thləmad Faara ahu thləm Yeeso Kərəsti, na Chinəm heu.
37 Sənɗun ˈya katəragha hai a chehweed Yahudiya, ənɗiya ˈwaghən katəragha hai a Nggalili a kwasamaɗɗi katərang na Yahaya

tə Mbaptisəma pər laɓar Faara aten mbaptisəma.
38 Mbə ngaala sə wa sənɗun sə Faara ndən faɗangga Yeeso tə Nadzarat tə Səsəna tə Peɗənda tə səsəmnda ƙəm. Tərgha Yeeso nagha a wiirha hai tə əna nggayirha tə ƙənang nda fiya heu djithlang na Sheetan kanda hai, ƙəsər na Faara təghən ha.
39 “Kəm fa thləngya Yeeso naɗəm ənggini ənanən heu tə yid nəm a chehweed Yahudiya tə wupəri Urshalima. Ɓəlangganda tə taurha ɗə aten kaɗiirha.
40 Amma a kwasamad ɓeena mahan thlengga Faara sə ahu mərra. Tərgha Faara malanggən kyad fadghənən,
41 mbə a fiya heu wa, amma a ƙəm ˈwana Faara wura a tsauka ƙəmni nagha ndən. Kəmni həbgha tə saarha tə ndəghən a kwasamadɗi thliinən sə ahu məra.
42 Ndanggən ƙəm a pər laɓar Faara nəm ko a yanggi ni kyad ndaarha nəm ndəghən ni wurna Faara a tsauka tə ngwa kumarha heu tə fa yibya tə mərya.
43 Ndəghənni thləkna annabiya pathla a tenggən ƙətəm, tə ndaarha kala nifa fərgha ƙəkafek a ndəghən na Faara a chahang ɗimiyid ndan kanda ɗə ahu thləmnggən.”

Nafiya mbuwa Yahudaya thlənda Səsəna tə Peɗənda

44 Nana Mbiturus aten thlək ənggini ya, tərgha Səsəna tə Peɗənda aten nafina hai səkka laɓarɗi.
45 Yahudaya mbuwa samad Mbiturus fərgha ƙəkafek na ənwulteena nda tə ndaarha fərra Səsəna tə Peɗənda irɗə aten fingya hai mbuwa Yahudaya, ƙəm.
46 Kəsər sək nda fandan a ndikrha tə miiya ɗəɗamən-ɗəɗamən na nda a fal Faara.
Tərgha Mbiturus tsakh mee nən,
47 “Mani ˈyaɗang mbaptisəma nafina fa tə aama ya, nanən thlənda Səsəna tə Peɗənda ƙəla ƙəm?”
48 Nanən kee ndagha Mbiturus a ənang Mbaptisəma nda kanda ahu thləm Yeeso Kərəsti. A kwasamadghən hwangga Koneliwus ndən a məngga ha tə kanda.

11

Pər Mbiturus kwamanɗi tsauna fingya mbuwa Yahudaya fatakkwaya Yeeso

1 Tsəɓaku fa thlənggini tə fingya fatakkwaya Yeeso na tə tsaurha a Yahudiya sək ndaarha nda fingya mbuwa Yahudaya thlənda laɓar Faara.
2 Bana Mbiturus Urshalima ɓa, nafiya thleng nanda muwa kanda na nda a kikighən fa ndaa nda,
3 “Kyanna a minda ki nafiya hai thlewa muwa tə ƙəm həb ənnarhami tə kanda!”
4 Tərgha Mbiturus pərang nggənən kanda a pəpal ˈya katəragha hai heu.
5 Ndəghən, Farɗa sə a Ndjoppa, nani a hwan Faara, təreegha ɓeena ɗə na ˈya ni ƙəpakh tə kudma faɗa a fərakh amshi ɓagha thləmadna hai.
6 Kəlang ni ənɗi na ƙəpakh, na maɓiya ni ɗəɗamən-ɗəɗamən na a wuri tə yi kaheerha, tə fingya a kakhrha tə hura, tə wuɗikkya.
7 Sək urarha ni tə ndaarha, “Thliusə Mbiturus, ɓulu kanda kiina.”
8 Nggəmanggi ndee, “Mbə tam narha hai wa, Chinəm. Ka nani ˈwawi kii ˈya ˈyaɗana ngyakhrha Yahudayi nan wa.”
9 Nggərgha uraddi kala sə yi səri, “A anna ˈya tsaɓang na Faara ɗə ən tsanda wa.”
10 Katəragha ənɗa hai ya sara mahan kapa na ənɗi na ƙəpakh na tə maɓiyini wutta talara ɗə.
11 A sayiddi kee nafiya mahan thlən nanda kanda ɓa a Kaisariya nduk nda mindəɗa ɓa nani sə.
12 Ndeegha Səsəna a kardi wiirha fa tə kanda wa. Wan mamnggini mikki ɗəfeegha ɗə, ɗan kyarha minda ki niifɗa hai tsakhka kan.
13 Pərang laɓar tə thlənda Faara nən kan ɓagha walghən a minda keeghən, ndang nən, “Thlunu farha a Ndjoppa ɗun ndang nda Siman Mbiturus a ɓagha ɓa.
14 Nən a puro kwamanɗi na Faara a hərworha heu tə nafiya wuri wa!”
15 Tərgha ɗəgha Mbiturus mbeeɗə tə ndaarha, A mbəɗi ɗi mbeeɗə tə pərang Laɓarɗi kanda na Mbənggən. Katərang ni hai kee, tərgha Səsəna tə Peɗənda atendan hai, ƙəla ˈwanən təra tennan hai.
16 Tərgha ɗal teena ni hai tə palth Chinəm ndanən, “Ənagha Yahaya mbaptisma tə aama, amma na nda a ənang mbaptisma kun tə Səsəna tə Peɗənda.”

17 Nanən kee, nanən fərang Faara
fingyayini mbuwa Yahudaya tur fərrədi
fərang nən kan sayiddi fər nan ƙəkafek
a Chinəm Yeesо Kərəsti, wunni nggi na
ngaalang nda Faara?
18 Hərəm nanda səkƙən kee, wulangga
ꞌya kanda na a thləgha nda. Katərang
ngganda fal Faara hai ndaa nda, “Faara
ƙəm fərang də fingya mbuwa Yahudaya
kwamana na malang ngganda dimiyid
ndan wal yibrha nda mbuwa ngwalarha.”

Fa takkwaya Yeesо a Antakiya

19 Nanən ya, fatakkwaya Yeesо wel nda
hai ka səsaarha a kwasamaddi ɓəlang
nanda Istifanus. Ɗənda də inggun ta
Finikiya də tə Sayifurus tə Antakiya na a
chehweed Suriya. Pər laɓar Faara nda a
Yahudaya katen ndan kee.
20 Fingya fatakkwaya Yeesо thliigha a
Sayifurus tə Sayirin dənda Antakiya də,
katərang nda pər laɓara hai na mbənggən
aten Chinəm Yeesо a fingya mbuwa Yahu-
daya.
21 Səsəmnda Chinəm nəghən tə kanda
ha, fiya hangga fərgha ƙəkafek kyahar nda
thləmad Chinəm ɓa.
22 Səkna fatakkwaya Yeesо na a Urshal-
ima laɓardi, thlənang ngganda Mbarnaɓa
a Antakiya də.
23 Səl nən ɓa nanən nggayid Faara tə
kanda, tək mbənda nən fa, ndanggən
kanda a tsawa nda ƙətsar tə ƙəkafek fa a
Chinəm.
24 Mbarnaɓa ka niifa ni, nəghən lələgɗa
tə Səsəna tə Peɗənda tə fərƙəkafek fa ƙəm.
Ɓad nda ɓa tə fiya hangga a thləmad
Chinəm ɓa.
25 Tərgha Mbarnaɓa dəgha Tarsus də ka
dəgha kaɗa Shawulu.
26 Ɗənən walang nda ɓagha təghən An-
takiya ɓa. Kanda kyab tsawa nda a mbədi
hurarha tal kanda tə fatakkwaya Yeesо na
nda a tsahang fiya ha hangga. A hu tal
Antakiya ni ꞌwana nda aah fatakkwaya
Yeesо Kərəstaya.
27 A hu sayiddi, thliigha fingya annabiya
a Urshalima dənda Antakiya də.
28 Tal ahur ndan na thləmnggən
Anggabus thliigha sə a fara tal ahu
tsawundan hai thlək ndaarha nən na
miirha na kyarha hu chehweed Romaya
hai kahat. Ləghədgha palth di ya a thlakh
mbəd kutəryid Kalaudiyus.
29 Fa takkwayini kii Yeesо na a Antakiya
ƙənang ngganda hai na nda a dang nda
shayindan sə na a Yahudiya. Ko wunni fər
ꞌya nən nggəmna hurghən.
30 Ənda əna nanda ya, thlənang ngganda
Mbarnaɓa də tə Shawulu a dang ən fəryi
ndan nda shingya fatakkwaya Yeesо də na
a Urshalima.

12

Kutəra Hirdus kyang də fatakkwaya Yeesо hu səsaarha hai

1 Məməl ahu sayidda niya katərang na
Kutəra Hirdus kyang fingya fatakkwaya
Yeesо hu səsaarha hai.
2 Fər Yakubu nən wan man Yahaya a
ɓəlang ngganda tə thlaukh ƙəlaara.
3 Nanən əndi ənanən mbənang də
mamngya Yahudayini, dəgha mbeeɗə
ƙəsanggən Mbiturus ƙəm. Katəragha ənda
hai ya ahu sayid Wutsəfayid Mburodi kula
Mekhna.
4 Muwanggən hu porsəna də nagha sod-
jaya kumkap mikki a ƙəlaghən ha, na nda
a mbeɗeghən ha sodjaya faɗa-faɗa. Na
mid Hirdus sə a ngwang kumarha nən
sə a mbed fiya a kwasamaddi ngwalana
wutsəfayiddi.
5 Amma nana Mbiturus ahu porsəndi,
nagha fatakkwaya Yeesо a hwan Faara
kaan atenggən.

Təthlənda Faara hərghang də Mbiturus ahu porsəna

6 A fədikdi kapa na mbərha dathla hai na
Hirdus a ngwang kumarha Mbiturus sə,
Mbiturus kalth a shiirha ƙənang nda hai
tə wuyiwurya səri, a pathlang sodjaya səri
ƙəƙət atenggən tə fingya sodjaya ƙəm ƙəƙət
a ƙəla kwatkirəm porsən ɗa ha.
7 Kula səndəndan sə kyagha tə thlənda
Chinəm ɓa djargha kukwaryirha hai ahu
ƙən porsəndi. Tsang ꞌya nən fa a kakh
pəniighən mekhnenggen sə ndanggən,
“Thliusə ƙəkar!” Wuyiwur yini na a tsaɓad
haaryighən tsama nda hai.
8 Tərgha ndangga tə thlənda Faara,
“Kalang luwudwa tə paham wa.” Ənagha

kee. Ndangga tə thlənda Faara, “Nanənya kawang kootod wa fa mbu samadna na.”

9 Tərgha Mbiturus mal porsən ɗa nən mbu samadghənən. Amma ahu sayidɗi wu tamnggən ndaarha nəghən a səsəniirha ni. Səngwa sə ƙəkafekni əndi na a katərarha hai wa.

10 Mbərang ngganda mbəd fa ƙəlaya hai səri, ɓa nda kwatkirəm ɗa ɓa əna nanda tə ɗəɓəlya na a kyarha ƙəshaaɗə. Ingga ɗə heu tafadghən. Kya nda ƙəshaaɗə. Katərang ngganda wiirha hai ahur kwaman taldi, tərgha tə thlənda Faara kula səndəndan sə sahadgha ma yidghən.

11 Tərgha wudna huten Mbiturus ɓa ndəghən, “Nanənya səndi sə mbə ngaala sə wa Chinəm thlənangga təthləndəghən ɓa ka a həryeghən a haar Hirdus tə əngya heu na mid Yahudaya a əneegha nda fa.”

12 Sənang nən hai kee, ɗəgha minda ki Mairamu ɗə man Yahaya na nda aarha Markus, a mbədi wumna fiya sa hai kanda a hwan Faara.

13 Ishgha a mii kwatkirəm ɗi ɗəkƙənən. Kyagha mafad wutararha ɓa na nda aarha Ruda ka ɓagha nggəmang nda addi na a kwatkirəm ɗi.

14 Sənang nən urad Mbiturus hai, tək mbənda nən fa kaan. A meghedghən na a inanggən kwatkirma hai, wudgha hur minda ɗə ka ɗəgha pəranggən fiya heu tə ndaarha, “Mbiturus ƙət a kwatkirma!”

15 Ndangganda, “Kyahar na huten wa?” Djib pərrəghən nən. A mbədi ndaa nda, “Təthlənda Faarghən ni!”

16 Amma ɗəgha Mbiturus mbeeɗə tə ɗək kwatkirma. Inang nanda kwatkirma hai nana ndan ƙəsgha ənwulteena kanda.

17 Sahangga Mbiturus haara kanda a nggasa nda hai. Pərang kwaman ɗa nən kanda hərghang na Chinəm na nən ahu porsəndi. Ndanggən kanda, “Pəraman ndəghən Yakubu tə fingya wan mangginəm əndi katəragha hai.” Tərgha ɗəgha mbərha ɗə pak.

18 Ɗalth na mbərha hai, wulangga teena sodja yini aten əndi katəragha hai tə Mbiturus.

19 A kwasamaddi ndaana Hirdus a kaɗaghən nda walang ngwa nanda, ra mu sodja yina nən ngga. Fər kanda nən a ɓələng ngganda kanda mbədi. A kwasamadghən thliigha Hirdus a Yahudiya ɗəgha Kaisariya ɗə tsəgha tsəɓaku a mbədi.

Mərra Hirdus

20 Nanənya səb hur Hirdus ɗə tə nafiya Taya tə Sidən. Thlən farha nda ɗə ka ɗa nda kaɗa kwaman tsawud ɗəɗemnggirha təghən, ƙəsər mbərsagha nda tə ənnarhami na hu chehweedghən. Nafini thlənna nda ɗə kaɗa thlaara nda a har Mbilatus, tə ɗang nda Hirdus sə.

21 Səlna farɗa ɓa nanda wuma nda hai təghən, kalangga Hirdus kaɓad kutəryidghən fa tsauka ahu tsənggamnggən sə thləghang pathla nən kanda sə.

22 Səkna fiya ndən tərang ngganda urandan sə ndaa nda, “Urad faarani mbə yi niifa ni wa.”

23 Tsu a mbədi kee, ka fal waana Hirdus Faara ɗəkka təthlənda Chinəm ndən tə wan haarha, nagha waaya a kiighən pa mərgha.

24 Amma Laɓar Faara na Mbənggən ƙəl ɗərha mbee ɗə nagha fatakkwaya Yeeso a chikrha kaan.

25 Ngwalang nanda Mbarnaɓa tə Shawulu ꞌya ɓangga kanda Urshalima ɓa, wuɗa nda Antakiya ɗə, tahangganda Yahaya ha ɗə na nda aarha Markus.

13

Wur nda Mbarnaɓa tə Shawulu

1 A hur fatakkwaya Yeeso na a Antakiya na annabiya sə tə famaləmngya: Nda Mbarnaɓa ni tə Siman na nda aarha “Təimnda,” Lusiyos təsarirarha, tə Maana tsəgha sə tal tə kutəra Hirdus Antipas tə Shawulu.

2 Farɗasə na nafiniya a tərang shilee Chinəm teena, tə kar aama, ndagha Səsəna tə Peɗənda, “wureema nda Mbarnaɓa tə Shawulu ƙəsər ka taara na manggən na minna a əneegha nda.”

3 Nanən kee a kwasamaddi ngwalang nanda kar aama tə hwan Faara, sang haara nda kanda teena yi parka thlən kanda nda.

Nda Mbarnaɓa tə Shawulu a Sayifurus

4 A kwasamaddi thlənna Səsəna tə Peɗənda nda Mbarnaɓa tə Shawulu, ɗənda wupəri Salukiya ɗə, təra nda hu kombuwol hai ɗənda a wutambar Sayifurus ɗə.

5 Səl nanda Salamis ɗə kya nda hu ƙən tsahad Yahudaya ɗə pər laɓar Faara nda a mbəɗi. Na Yahaya Markus a samad ndan nagha a ɗang kanda sə.
6 Weng ngganda talyina hai kahat na ahu wutambar chehweddi ta Pafos ɗə. A mbəɗani wal nanda təmutu Yahudarha sə, annabi tə nggaɓaarha na thləmnggən Mba Djeshiwa*.
7 Nəghən a ənang taara ngwamna, Sardiyus Mbulus sə, niifa ni na tə sənda kaan. Thlən farha nən ɗə ɗa nda aang nda Mbarnaɓa ɓa tə Shawulu, ƙəsər na midghən sə a sək laɓar Faara nən.
8 Amma Alimas, təmutu ɗi (thləmnggən ni tə mii Helenaya), ndanggən ngwamna ɗi a kang ɗə thləmaarha nda Mbarnaɓa fa tə Shawulu aten ˈya nanda a thləghang nda wa. Na midghən sə kyakhranggən huten ngwamna ɗa hai a fərɗə ƙəkafek wa.
9 Tərgha Shawulu na nda aarha Mbulus, nəghən lələgɗa tə Səsəna tə Peɗənda, ƙəlanggən təmutu ɗi hu yidsə ndanggən,
10 “Sa wan Sheetan ni, tə tsan əngya heu na nggəngga! Naa lələgɗa tə ən hukkya tə mbəlfeerha ƙəm. A kwan na a malang ishang nda fiya ma takkwa ƙəkafekkid kwaman Chinəm?
11 Nanənya, na Chinəm a ɓang səsaarha a tenwa ɓa, Na a tsaurha kwamarha. Na a məndaha mba a na yanfara wa.” Tsu a mbəɗi kee wufiirha tə wula tərgha atenggən hai, nagha a wiirha hai təɗaktəɗak nagha a kaɗa niifa na a ƙəs harghənən tənən kyaɗang kwamana.
12 Nana ngwamna ənɗi katəragha hai, fərƙəkafek nən, ƙəsər ƙəs ənwulteena ndən ahu tsahadɗa ha sək nən aten Chinəm.

Nda Mbulus tə Mbarnaɓa a Antakiya na a chehweed Pishiidiya

13 Tərgha Mbulus tə ka wiyighən mal Pafos nda, təra nda ahu kombuwol hai ɗənda Pərngga ɗə na hu chehweed Pamfiliya. A mbəɗani malna Yahaya Markus kanda wudgha Urshalima ɗə.
14 Amma nda Mbarnaɓa tə Mbulus wii nda tə saara a Antakiya ɗə na a chehweed Pishiidiya. A far yibrha Yahudaya kya nda hu ƙən tsahad Yahudaya ɗə tsawa nda hai.
15 A kwasamaddi karatang nanda ɗeleewar ngyakhrha Musa tə yi annabiya, mamnggini na tə ƙən tsahadɗa ha thlənang farha nda kanda ɗə tə ndaarha, “Wan manggina, ana laɓara sə a mii nun a kan, thləgha madghən!”
16 Thliigha Mbulus sə, təranggən harghən sə ka a nggasa nda hai ndəghən, “Nafiya Isəreela, tə kun fingya mbuwa Yahudaya na a tərəm Faara, keema thləmaarha fa.
17 Faara yi nafiya Isəreela ndən wurgha chichiyi nəm, malang ɗə kanda a ɗənda mbeeɗə ahu sayiddi na nanda a chehweed Masar. Tərgha tə səsəmndəghən na kanglang kyanggən kanda sə ahu chehweddi.
18 Kərəsgha tə kanda ahu hurarha kumnggit faɗa a kaheerha.
19 Ndəghən ənagha ndən ɓəlang nanda chehweeya ɗə məd na a Kanˈana fərang chehweɗɗa nən Isəreela tsauka langaad ndan.”
20 Ənggini heu ya ənaɗə huraya 450. “Akwasamadghən, fərangga Faara fa ngwa kumaya kanda əna kutəryirha nda aten ndan ta hu sayid annabi Samaila ɗə.
21 Tərgha nafini hwan kutəra nda, fərangga Faara Shawulu wan Kish kanda, turya Mbenjemen. Əna kutəryirha nən yi huraya kumnggit faɗa.
22 Amma ƙəɗangga Faara Shawulu hai faɗanggən Ndauda a meyedghən, niifɗa ndana Faara, ‘Ndauda wan Djeeshi tur niifɗa ni na mid hurna; nən əna əngya heu na minna a əneeghən.’ ”
23 “Ahu turya niifɗa ni ya, ɓang na Faara təhərəkrha ɓa, Yeeso ɗa ni ndana Faara nən a thlənang ɓa!
24 Kapa na Yeeso ɓarha ɓa, Yahaya pərɗə laɓar mal ɗimiyirha tə ƙəm mbaptisma a nafiya Isəreela heu.
25 Takhna Yahaya a ngwalang nda targhən tsakh mee nən, ‘Nuwun a numad ndaarha nggini Kərəsti wa? Awo, amma nəghən ɓayi a samanna, tsikki na a kwasanggi sakh pahamnggən hai wa.’
26 Wan manggina, kun wangya Ibrahim, tə ƙəm kun fingya mbuwa Yahudaya na a tərəm Faara, laɓar hərəkrə ɗi ya thlənang

* **13:6 13:6** Thləmɗiya tə mii Aramayarha ni, ndaarha ni “Wan Djeshiwa”

nandan ƙəm ɓa!
27 Nafiya Urshalima tə mamnggi ndan
kukwalang ngwanda Yeeso hai wa, tə ƙəm
sənang ngwanda laɓar annabiya hai na
nda karatang nda kala far yiɓəd Yahu-
daya wa. A meyedghən ɓəlang ngganda
Yeeso ka a ləɗang ngganda əngya ndaana
annabiya.
28 Ko nanən ƙəsang ngwanda tə ˈya ɗimi
wa, ndang ngganda Mbilatus a ɓəlang
ngganda.
29 Ngwalang nanda ləɗang nda əngya
heu ndaana ɗeleewar aten mərrəghən,
tərang ngganda hai aten kaɗiddi pang
ngganda ahu kwadɗa hai ra nanda ahu
feera.
30 Amma Faara thlenggən sə ahu mərra!
31 Ahu ɓengya hangga kyad fadghənən a
nafini mbuwa samadghən ka a Nggalili ɓa
ta Urshalima ɗə. Kanda ni nanənya na a
pəranggən nafinəm.
32 Nanənya ɓanan ɓa ka a ɓan pərang
laɓardi kun na Mbənggən ya: ˈya ndaana
Faara a chichiyi nəm tsauɗə ƙəkafek a
thlakh mbəd nan,
33 tsaunən thleng Faara Yeeso sə. Kəla
nanən chichirethlee hai ahu ɗeleewar Dz-
abura yi səri tə ndaarha,

‘Waana ni sa,
A weeriya tsauɗi tsu.’†
34 Kəsər ndagha Faara nən a thleng sə
ahu mərra, ɓalwa nggər məra wa. Nəghən
chichirethlee hai kee ahu ɗeleewar Faara
ndaanən, ‘Niya furo parkaddi tə Peɗənda
ndang ni Ndauda.’‡
35 A mbərha hu ɗeleewar Dzabura pərɗa
ndən a pəpal tə ndaarha, ‘Mba malang nda
tə Peɗənduwa məlthgha hai ahu kwaarha
wa.’ ”§
36 “Kəsər a kwasamaddi ngwalang na
Ndauda tardi na mid Faara a thlakh
mbədghən, mərgha pang ngganda ahu
kwat mərra chichiyighən, məlthgha thlu
fadghən hai.
37 Amma niifdi thleng na Faara sə ahu
məra məlthwa thlu fadghən hai wa.
38 Tsaunən kee wan manggina, na
minna sə a sənunsə ahu Yeeso ɗiya ndən
nanan a pərang ndaarha kun, nun a wal
chakh ɗimiyid nun sə.
39 Kala niifa fərgha ƙəkafek təghən nən a
wal hərəkrha a mbed Faara, ˈya mbuwana
ngyakhrha Musa mbang ənaarha.
40 Kwarama! A nggəmɗun fa ˈya ndaana
annabiya katəragha hai tə kun wa. Kəsər
ndagha nda,

41 ‘Kaama thləmaarha hai,
kun na a waa farha,
nama ənwulteena murun ɗə!
Kəsər niya ənа ˈya a thlakh mbəd nun,
ˈya mbuwa nun fərƙəkafek təghən ko
pərang na niifa ˈya kun atenggən.’ ”
*

42 Na nanda Mbulus tə Mbarnaɓa
a kyarha hai a ƙən tsahad Yahudaya,
hwangga nafini kanda a nggəra nda
wutta ɓa ɓanda pərang laɓara kanda aten
əngginiya a far yibrha na ɓayi.
43 Welna fiya hai, Yahudaya hangga
tə fingya mbuwa Yahudaya kyagha hu
takkwa əntin Yahudaya hai mbu samad
nda Mbulus nda tə Mbarnaɓa. Nafini səri
ya ndang ngganda kanda a ɗənda mbeeɗə
tə mbərsaarha tə nggayid Faara.
44 Kyahar na far yiɓəd Yahudaya ɓa
faddən, fiya hangga kaan a wupəri ɗi
wuma nda thləman ndan ɓa ka a sək laɓar
Chinəm nda
45 Nana mamngya Yahudaya wumngga
hai, na nda a sərəkrha, na nda a ngaal
əngya ndaana Mbulus.
46 Tərgha nda Mbulus tə Mbarnaɓa kula
həreenga ndang ngganda kanda, “Kamɗə
kwang a pərang laɓar Faara nan kun,
nanən kardun ndən fa tə ƙəm ƙəlang ɗun
fad nun kamngwa a wal yibrha nu mbuwa
ngwalaarha wa, nanənya nan a kyaharra
thləma fingya ɗə mbuwa Yahudaya.
47 Kəsər kulo əndi ndang na Chinəm kan
ya:

‘Dəfang ɗi kun a tsawun kukwaryirha a
fingya mbuwa Yahudaya,
a ɓang hərəkrha nun fiya ɓa ta mii
ngwala ƙəshiirha ɗə.’ ”†

† **13:33 13:33** Dzabura 2:7 ‡ **13:34 13:34** Ishaya 55:3 § **13:35 13:35** Dzabura 16:10 * **13:41 13:41** Habakuk 1:5 † **13:47 13:47** Ishaya 42:6, 49:6

48 Səkna fingya yina ndən mbuwa Yahudaya, tək mbənda nda fa usa Chinəm nda ka laɓarghən. Fingya wurna nda ka yibrha mbuwa ngwalaarha fərƙəkafek nda.
49 Nanən kee laɓar Chinəm welɗa ɗə ahu chehweddi kahat.
50 Tərgha mamngya Yahudayini shik nishya nda na a tərəm Faara na fiya a fərang mamnggirha kanda, tə mamngya na ahur wupəri ɗi. Shighang ngganda fiya fa, thleng ngganda nda Mbulus fa tə Mbarnaɓa rəghang ngganda kanda sə ma taldi.
51 Amma nda Mbulus tə Mbarnaɓa ɗəghang ngganda tənidɗa ɗə na a saryi ndan a tsauka yiyi thləmaarha ni aten ndan, ɗənda Ikoniya ɗə.
52 Fa takkwaya Yeeso na a Antakiya tək mbənda nda fa tə ƙəm ləgɗa nda tə Səsəna tə Peɗənda.

14

Nda Mbulus tə Mbarnaɓa a Ikoniya

1 A Ikoniya, nda Mbulus tə Mbarnaɓa kanda kyab kya nda hu ƙən tsahad Yahudaya ɗə ƙəla səsən nanda sahai. Pər laɓar Faara nda tə səsəmnda har fiya hangga Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya fərƙəkafek nda.
2 Amma fingya Yahudayini kargha fərƙəkafek fa, shik fingya yina nda mbuwa Yahudaya kyakhrang ngganda huten nggindan hai ma fa takkwaya Yeeso.
3 Tsawa nda Mbulus tə Mbarnaɓa a mbəɗi ɓeena hangga, ɗənda mbeeɗə tə pər laɓar Chinəm kula həreenga. Chinəm Yeeso fərang ɗə səsəmnda kanda a əna ənwulteengya nda hangga, ahu əna ˈya kiya kyaɗang ɗə ndaarha fiya laɓardi ƙəkafek ni.
4 Fiya na a wupəri ɗi tsaha nda hai pəmnggən səri, fingya a samad Yahudayini, fingya ƙəm fərƙəkafek nda tə laɓar nda Mbulus tə Mbarnaɓa.
5 Tərgha Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya heu tə mamnggi ndan ƙənang ngganda ˈya hai na nda a ənang ndaa nda Mbulus tə Mbarnaɓa, na mindan sə a ƙəsang ngganda kanda muk kanda nda tə ferya.
6 Səkna fathləngya Yeeso laɓardi kee ɗaa nda tə yiɓəd ndan. Ɗənda hu chehweed Likoniya ɗə, ahu wupəri Listra ɗə tə Ndarɓe tə fingya talya.
7 Pər laɓar ɗa nda na Mbənggən a mbəɗi.

Nda Mbulus tə Mbarnaɓa a Listra tə Ndarɓe

8 Na nanda Mbulus tə Mbarnaɓa a Listra ɓa nda wal niifa səfənna sarghən. Ka nggəttəghən hai nəghən kee, ˈwawa mbang wiirha wa.
9 Nəghən a kang thləmaarha Mbulus fa nanən a pər laɓar Faara. Kəlang na Mbulus hu yidsə naghənən na fərƙəkafek sə a fadghən na a wal ƙənda nən.
10 Tərgha Mbulus təranggən uradghən sə aaghən ndanggən, “Thliu sə!” Tərgha niifɗi thliigha sə harat katəranggən wiirha hai.
11 Fiya na kang thləmaarha Mbulus fa na nanda əndi ənanən tərang ngganda urad ndan sə ndaa nda tə mii nda yi Likoniyaya, “Faarya ni nafini ya, ɓanda thləmad nəm ɓa ahu thlu farha!”
12 Ahu numad ndan Mbarnaɓa Ndzeyus ni thləm faara yi Nggirkaya, Mbulus ƙəm tsaunən ndəghən ni na a fər laɓara, aaghən nda Hemes.
13 Firis yi ƙən Ndzeyustən nanda a ƙəsər wupəri ɗi, ɓagha ɓa tə thlaarha tə shiiya na tə fiirha fa a kwatkirəm wupəri ɗa ɓa, ƙəsər ndəghən tə fiya heu na mindan sə a ənang sataka nda kanda.
14 Amma səkna nda Mbarnaɓa tə Mbulus əndi na a katərarha hai, njarang ngganda lukki ndan ɗə ƙəsər mbənang ngwa əndi kanda na mindan ənagha wa, ɗaa nda hur fiya ɗə na nda ahuhwaarha tə ndaarha,
15 “Kun nafiniya, kama nun a əna əndiya? Nafiya ni kan ƙəla kun! Ɓang nan laɓara kun ɓa na Mbənggən na a kyakhrun hai malanggun.
16 Kətəm malang ɗə fiya heu tərang shilee nda faarya teena na mindan,
17 amma ˈwawa mal kanda kula ndəghən kyad fadghən tə əna nggayirha a fiya tə ndaarha ndəghən ənagha ƙəshiirha kahat wa. Na əngya sə nən naarha ɗal ƙəm in, ƙəla yaara nən narha ɓang ƙəm hai tə parkad ənnarhami tə ƙəm ləɗanggən hur nun tə wutsəfayirha.”

18 Amma ko nanən kee, nda Mbulus tə Mbarnaɓa pərpər ˈyaɗang na ndan nafina fa a ənanda sataka kanda wa.
19 Amma fingya Yahudaya ɓagha nda ɓa a Antakiya tə Ikoniya fiya wumngga hai sək mii ndan nda, muk Mbulus nda, kahang ngganda ƙəsər tala ɗə, tamngganda ndaarha mərɗə.
20 Hərəmna fatakkwaya muwang maɗufu, tərgha thliigha sə wudgha hur wupəri ɗə.

Wutta Antakiya ɗə tə Suriya

21 Akwasamaddi pər nanda Mbulus tə Mbarnaɓa laɓar Faara a Ndərɓe, wal nda fiya hangga malangga ɗimiyid ndan, wuɗa nda Listəra ɗə, tə Ikoniya, tə Antakiya na hu chehweed Mbisidiya.
22 Kanda a fərang kaali fatakkwaya, na nda yiyang thləmaarha kanda in na a isha nda hu fərƙəkafekkid ndan tə shembe. Ndangganda kanda, “Kəl tə səsaarha kaan ndənəm kyarha hu kutəryid talara ɗə.”
23 Akwasamaddi wurang na nda Mbulus shingya sə hu ƙəngya hwan Faara, hwan Faara nda tə kar aama aten ndan na a tsauka Faara tə kanda fər nanda ƙəkafek təghən.
24 Tərgha kya nda tə chehweed Mbisidiya ɗənda Famfiliya ɗə.
25 Pər nanda laɓar Faara a Pərngga, ɗənda Ataliya ɗə.
26 A mbəɗani ya kya nanda hu nggirggi aama hai wuɗa nda Antakiya ɗə, a mbəɗani kaar hwanang nanda Faara kanda in tə ndaarha a lafgha nggayid Faara kanda ahu tardi ngwalang nanda ya.
27 Səl nanda ɓa wumangganda fatakkwaya hai pər ənɗa nda heu ənana Faara aten ndan, təƙəm inang kwamana fingya mbuwa Yahudaya kwaminda fərƙəkafek hai.
28 Məna ndaha a mbəɗi kanda heu tə fatakkwaya.

15

Wum ten mamngya a Urshalima

1 Na nanda Mbulus tə Mbarnaɓa a Antakiya na a Suriya, ɓagha fingya nafiya ɓa a Yahudiya, katərang ngganda tsahang Kərəstaya ha tə ndaarha, “Təta ni a thleng muwa nda kun, ƙəla tsahang na əntin Musa ƙəm ha, a mbə kee wa, mbun wal hərəkrha wa.”
2 Nda Mbulus tə Mbarnaɓa ngaal nda pəɗaghən tə kanda. A kwasamadghən, thlən nda Mbulus nda tə Mbarnaɓa tə fingya fa fərƙəkafekkya a Urshalima ɗə, a thləma fathləngya Yeeso ɗə tə shingya aten palthɗi.
3 Thlənna fa fərƙəkafekkya a Urshalima ɗə, isha nda hai a kwamana ahu talya Finikiya tə Samariya, pərang nggənda kanda tə ndaarha fingya mubuwawa Yahudaya fər nda ƙəkafek a Faara. A ten palthɗiya fa fərƙəkafekkya ƙəl əna wutsəfayirha.
4 Səl nanda Urshalima ɗə, nda Mbulus tə Mbarnaɓa thləgha fa fərƙəkafekkya kanda fa heu tə fathləngya tə shingya. Pər ənɗa nda ənana Faara tə kanda.
5 Amma fingya nafiya na a takkwa Farisaya thlii nda sə ndaa nda, “Təta ni a thleng muwa nda nafini mbuwa Yahudaya tə ƙəm takkwa ngyakhrha ɗeleewar Musa nda.”
6 Fathlənggini tə shingya tsawa nda hai ka tsə laɓara nda aten palthɗiya.
7 A kwasamaddi ndik nanda atenggən kaan, thliigha Mbiturus sə ndəghən, “Wan manggina, sənɗunsə kaar yi wurgha Faara nggi ahur nun sə, ka a pərang laɓar Faara ni fingya mbuwa wa Yahudaya təna nda sək Laɓardi na Mbənggən fərƙəkafek nda.
8 Faara, ndəghənni səngga hur kowunni, kyadɗə ndaarha thləɗə kanda fa fərang nən Səsəna kanda tə Peɗənda ƙəla fərang nən ƙəm.
9 Wurwa ha sə a pathlang nəm tə kanda wa, ƙəsər tsuthlang ɗə hur ndan ɗə ƙəsər ka fərƙəkafekkid ndan.
10 Nanən kee, kama na minnun sə ƙəƙərang nda Faara nun ɗəfang rəfrha na haaghən a urad nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgha ƙəkafek, mbuwana ƙəm nduwa chichiyinəm mbang ngwanda tərang wa?
11 Awo! Fər ɗəm ƙəkafek tə ndaarha ahu nggayid Chinəm Yeeso ni wal nəm hərəkrha, ƙəla wal nanda.”
12 Fiya wumngga hai nggasa nda hai tətip, na nda a kang thləmaarha nda Mbarnaɓa fa tə Mbulus na nanda a

pərang pathla kanda aten ənsakhkya tə ənwultengya, ənana Faara tə kanda ahur nafini mbuwa wa Yahudaya.

13 Ngwalana nda, tərgha thliigha Yakubu sə ndəghən, “Wan manggina, Keema thləmaarha fa.
14 Siman Mbiturus saghang ɗa ndən ƙəm kwaman ɗi na mid Faara a wurgha hasə ahur nafini mbuwa Yahudaya tsawa nda yighən.
15 Kyaharrə ɗa hai ki nafini mbuwa wa Yahudaya məməlɗə tə laɓar annabiya na chichirethlee hai ahu ɗeleewar Faara tə ndaarha.”

16 “ ‘Akwasamad ənɗiya niya wutta ɓa,
Nggəryi tənang wuri Ndauda.
Chaɗa hai niya nggər tənang,
Nggəryi thleng nda sə.
17 Fiya takhka na nda kaɗa Chinəm,
Fingya mbuwa wa Yahudaya heu aah ni a tsawa nda yina,
Ndagha Chinəm kee, ənagha əngginiya,’*
18 Kyad nən ka ƙətəm.”

19 “Niyi a ndang nda kun, tama malanggəm ɓilla nafini mbuwa Yahudaya na a kyaharra thləmad Faara ɓa.
20 A meghedghən, nəm a chireethleng kanda ɗə a malang ngganda kii ƙala ənnarhami paa nanda ɗahaya sə, tə kulafayirha tə ƙəm kii thlu maɓiya tefreng nanda urad ndan tə saa fara†.
21 Kəsər na nda karatang nda ahu ɗeleewar ngyakhrha Musa ahu ƙəngya tsahad Yahudaya tə kala wupəri tə kala far yiɓəd Yahudaya ka chichiiya hangga.”

Chireelth nda ɗeleewar a Nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgha ƙəkafek

22 Tərgha fathlənggini tə shingya, tə fatakkwaya Yeeso heu ƙəla nda hai kamɗə a wur nafi ndan nda thlənang ngganda kanda a Antakiya ɗə heu nda Mbulus tə Mbarnaɓa. Wur Yahuda nda na nda aarha Mbarnaɓa tə Sila, mamngya ni kanda ahur fatakkwaya Yeeso.
23 Kulo ɗeleewar ɗi chireelth nanda haaɗə ya:

Ɗeleewar ɗiya ɓaghən ɓa a har fathləngya Yeeso tə shingya, wan mamngginun na a Urshalima.

A nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgha ƙəkafek tə Yeeso na a Antakiya, Suriya, tə Kəlikiya, nan a ndangˈya kun fa.
24 Səkɗan ndaarha ɗəd fingya ɗə a mbəɗa ɗə ya, ɓillad nda kun tə tsang teena kun tə tsahan ndan ha, amma thləngwan kanda a ndang ngganda kun kee wa.
25 Nanən kee, kan heu tsauɗan hai nggəman fa a wur nafiya nan thlənanggan kanda a thləmannun ɗə tə pashiyi nan nda Mbarnaɓa tə Mbulus,
26 nafini hengga yiɓəd ndan ɗə ka thləm Chinəm Yeeso Kərəsti.
27 Tsaunən kee, nan a thlənang Yahuda tə Sila kun ɗə ka ɗa nda pərang ənggini kun chireethleng nan kun ɗə atenggən tə mii ndan.
28 “Nəghən ngga a Səsəna tə Peɗənda tə kan ƙəm mbə ka a fərang rəfrha nan kun pak ma fingyayini na chichireethlee hai ya wa.
29 Malaman həb ənnarhami pang nanda ɗaharha, tə saa fara tə kii thlu maɓiya tefreng nanda urayindan tə ƙəm kulafayirha. A laf ɗun əngginiya, na tsawud nun a narha ngga. Mal ɗan kun hu ɗəɗemnggirha.”

30 Nafini wii nda a Antakiya ɗə, ɗa nda wumang nda fatakkwaya Yeeso hai fərang ɗeleewar ɗa nda kanda.
31 Karatangga nafini tək mbənda nda fa ka laɓarɗi sək nda.
32 Nda Yahuda tə Sila annabiya ni kanda, thlək palthya nda hangga a Kərəsta yini tə fərang kanglanggirha kanda.
33 A kwasamaddi mən nanda ɓeena ha a mbəɗi, ɗəfangganda kanda ɗə hu ɗəɗemnggirha wuɗa nda a thləmad nafina ɗə thlənga kanda ɓa.
34 ‡
35 Amma nda Mbulus tə Mbarnaɓa tsawa nda a Antakiya, a mbəɗi kanda tə fingya hangga na nda a tsahang fiya ha tə pər laɓar Chinəm a kanda.

Tsakh nda Mbarnaɓa hai tə Mbulus

* **15:17 15:17** Amos 9:11-12 † **15:20 15:20** Ɗeleewar Kyarha ɓa 34:15-17; Ɗeleewar Firistaya 17:10-16, 18:6-23
‡ **15:34 15:34** Fingya chirethya na nda tə mbədghən 34 ndaanən: Amma ƙəlana Sila hai nəghən məməl tsauka hai a mbəɗi

36 A kwasamad ɓengya ndangga Mbulus
Mbarnaɓa, “Tam wuɗum ɗəm weng tala
fatakkwaya Yeeso na ahu tal yini ˈwanəm
pər laɓar Chinəm sə, ɗəm na kanda tənaa
nda ƙən.”
37 Na mid Mbarnaɓa sə a tahang ng-
ganda Yahaya Markus ha ɗə.
38 Amma Mbulus mbə midghən sə a
tahang ngganda Yahaya Markus haaɗə
wa, ƙəsər malɗə kanda a Pamfiliya tə ƙəm
karɗa fa na a ɗənda mbeeɗə tə tarɗi.
39 A mbəɗi kya nda hu ngaala hai kaan
pa ɗəgha nda hai. Tərangga Mbarnaɓa
Yahaya Markus kya nda hu kombuwol hai
ɗənda Sayifurus ɗə.
40 Amma Mbulus wur Sila nən wii nda,
fa fərƙəkafekkya hwan nggayid Chinəm
nda a təranggən kanda ɗə ɗəɗem.
41 Kya nda tə Suriya tə Kilikiya ka ɗa nda
fərang kanglanggirha fatakkwaya Yeeso.

16

Tahang nda Mbulus tə Sila Timoti haaɗə

1 Nda Mbulus tə Sila ˈwa ɗərha nda
Ndarɓe ɗə a ɗənda Listəra ɗə. A mbəɗi
na tə tsaharha ha sə, thləmnggənni Tim-
oti man tə Yahudarha ni fərgha ƙəkafek,
amma chin tə Helenarha ni.
2 Fa takkwaya Yeeso na a Listəra tə
Ikoniya kanda a falghən.
3 Nanən kee, na mid Mbulus sə a tahang
ngganda Timoti haaɗə, thleng muwanən
ƙəsər ka Yahudaya na a mbəɗi, kowunni
səndasə chin tə Helenarha ni.
4 A sayiɗɗi nanda a wiirha, na nda
a takkwa tala-tala kanda a thləghanggən
fiya ˈya ƙənang na fathləngya hai tə
shingya na a Urshalima na a laf kanda
nda.
5 Fa takkwaya Yeeso na nda aten
chikrha hu fərƙəkafek tə hang nda fiya
kafad ɗalthla mbərha fa hai.

Aagha Faara Mbulus a Makidoniya ɗə

6 Mbulus tə ka wiiyighən weng ngganda
chehweed Firijiya hai tə Nggalatiya, ƙəsər
Səsəna tə Peɗənda ˈyaɗang ɗə thlək laɓar
Faara kanda fa a chehweed Asiya.
7 Səlnanda mii chehweed Misiya, tər min-
dan sə ɗərha a Mbitiniya ɗə, amma Səsən
Yeeso nggəmangwa kanda fa wa.
8 A meghedghən, kya nda tə Misiya səla
nda a Turuwas ɗə.
9 A fəɗikrha, səsəniigha Mbulus tə niif
Makidoniya ƙət nagha a hwanggən tə
ndaarha, “Bo Makidoniya ɓa, ɓa ɗang nda
kan sə.”
10 Nanən kee, ngwan fa ka a ɗan Maki-
doniya ɗə, tə numad ndaarha Faara aagha
kəm a ɗəm thləghang Laɓara na Mbənggən
a kanda.

Fər ƙəkafekkid Lidiya

11 Kyan ahu kombuwol hai a Turuwas,
ɗan Samutarki ɗə, ɗalthna mbərha hai
təran hai a Niyapolis.
12 Thlen a mbəɗi ɗan Filibi ɗə manda
wupəri na ahu chehweed Makidoniya.
Wupəri ni tənna kutəryid Roma; tsawan yi
ɓeena hangga a mbəɗi.
13 A far yiɓəd Yahudaya ɗan ƙəsər wupəri
ɗa ɗə a mii kufaarha, a mbəɗi nan a
numad ndaarha nan a wal mbəd hwan
Faara. Tsawan hai, katəranggan kalang
nishya sə wumngga hai a mbəɗi.
14 Tal ahur nishyini na a kang
thləmaarha kan fa thləmnggən Lidiya na
heng kaɓaya na tə wuɗəɓəla fa, ɓaghən ɓa
a wupəri Tayatira, nən tərang shilee Faara
teena. Chinəm inanggən hurghən ɗə thlə
laɓar Mbulus nən fa.
15 Ənang mbaptisəma nda heu tə nafiya
wurighən, hwan kan nən a ɗan wuri
keeghən ɗə ndəghən, “A nggəmɗun fa tə
fərƙəkafek ni nggi a Chinəm, ɓama ɓa ɓun
tsaurha a wuri kyana.” Djib hwan kan nən
pa ɗan ɗə.

Mbulus tə Sila ahu porsəna

16 Na farɗa sə kan ɗiye a mbəd hwan
Faara ɗə, ƙəman tə mafad wee nuwun
nəghən tə ənkaheerha fa yi kularha.
Walang ɗə ƙəna turighən sə kaan ahu tar
kuladɗi.
17 Nən takkwa samad nan nagha ahuh-
waarha tə ndaarha, “Nafiniya mafaya
Faara Amshi ni, ɓa nanda ɓa ka a pərang
kwaman wal hərəkrha nda kun!”
18 Ɓengya hangga nən naarha ndaarha
kee. Tərgha Mbulus səbgha hurghən ɗə,
kyahargha hai ndanggən ənkaheɗɗi, “A hu
thləm Yeeso Kərəsti nduwu hai təghən!”
Tsu ƙee ndəkka hai təghən.

19 Kəlaana turid mafad wee nuwun ɗa hai kwaman wallənɗan nggəlɗə, kəsang ngganda Mbulus tə Sila ɗənda tə kanda ahu kasuɗə a mbed fa ngwa kumaya ɗə.
20 Ɗənda tə kanda a mbed mamngya fa ngwa kumaaya ɗə, ndaa nda, “Nafiniya Yahudaya ni, na nda tsang teena nafinan kaan.
21 Na nda tsahang əntingya kanha mbuwa məməl tə ƙəm Romaya.”
22 Fiya wumngga hai a mbəɗi katərang ngganda har nda Mbulus tə Sila tə yanda, mamngya fa ngwa kumaaya ndanggən fingya fiya a ƙəɗang ngganda kanda hai tawalth, ɗək kanda nda.
23 A kwasamaddi ɗək nanda kanda muwang ngganda kanda hu porsəna ɗə ndang ngganda fa kəla mbəɗa ha a ƙəla kanda nda ha ngga.
24 Tə ƙəla ƙən porsən ɗaha kəm hərəm nən səkkən kee muwanggən kanda a kambərhaɗə kaan pang ngganda saryindan ahu ɗəfrha hai.
25 A manad fədikrha nda Mbulus tə Sila na nanda a hwan Faara tə aagha amshe yi fal Faara, nagha fingya porsəngya a kang thləmaarha kanda fa.
26 Kula səndəndan sə, rəbgha chehweerha fa heu tə sar ƙən porsən ɗi. Tsu kee kwat mingya porsən ɗi heu ina nda ɗə, wuyiwurya ƙənang nanda porsəngya sə heu kwasa nda hai
27 Mehenna tə kəla mbəɗa ha a ɓeena, kəla hai kwatmingya heu inda ɗə. Kəɗanggən thlau ƙəlarghən sə na midghən sə a ɓəlanggən fadghən, ahu numadghən tamnggən ndaarha porsənggini heu kyanda sə.
28 Amma tərangga Mbulus uradghən sə kaan ndanggən, “A ənang na wundərha fadwa fa wa, kan heu nan a mbəɗiya!”
29 Tə kəla porsən ɗa ha ndaagha a ɓang patilla nda ɓa, mbəngga a ƙənɗa ɗə ɓərgha hweeɗa hai tə kurumnggən a mbəd nda Mbulus tə Sila, nagha fadghən heu a rəbrha fa.
30 Kyagha tə kanda ƙəshaaɓa tsahang mee nən kanda, “Kun mamngya, mani ənaarha təni hərəkrha?”
31 Ndang ngganda, “Furu ƙəkafek a Chinəm Yeeso, na wal hərəkrha heu tə wuriwa.”
32 Tərgha pərang laɓar Chinəm nda tə fingya heu na a minda keeghən.
33 A fəɗikɗi wu tə ƙəla porsən ɗaha haranggən kanda, tsaɓang wundəyi ndan nən kanda ɗə. A mbəɗi kəm ənang mbatisəma nda heu tə wurighən.
34 Tərgha ɓagha tə kanda minda keeghən ɓa fərang ənnarhami nən kanda. Ndəghən tə fa wurayighən heu na nda a əna wutsəfayirha ƙəsər kanda heu fər nda ƙəkafek a Faara.
35 Ɗalthna mbərha hai, thlængga fa ngwa kuma yini farha a thləmad tə ƙəla porsən ɗaɗə tə ndaarha: “Kalu həshyina hai ya.”
36 Tə ƙəla porsən ɗaha ndanggən Mbulus, “Fa ngwa kumaaya thlængga ɓa a kal sa ni hai tə Sila. Nanənya weema ahu ɗəɗemnggirha.”
37 Amma nggərangga Mbulus nafina sə thlən nanda kanda ɓa, “Dək nda kan a pəpal kula kanda ngwang kumarha kan sə, muwang ngganda kan ahu porsəna ɗə kan ƙəm wangya Romaya ni kan. Nanənya na mindan sə kee ween ɓəɓee? Kəkafek mbə ənaarha hai kee wa! Ndaaman kanda a ɓa nda ɓa tafandan ɓa nda kal kan hai.”
38 Nafini thlən nanda ɓa ɗənda ɗə ɗa nda pəranggən fa ngwa kumaaya, sək nanda ndaarha nda Mbulus tə Sila wangya Romaya ni tərma nda.
39 Ɓanda hu ƙən porsən ɗa ɓa hwan kanda nda a chahanggən nda kanda ɗə, kyang ngganda kanda sə ma porsən ɗi mal wupəri ɗa nda.
40 A kwasamaddi kya nanda Mbulus sə tə Sila ahu porsən ɗi, ɗənda wuri ki Lidiya ɗə. A mbəɗani wumna nda sa hai tə fatakkwaya Yeeso fərang kanglanggirha nda kanda a wii nda.

17

Nda Mbulus tə Sila a Tasalonika

1 Kya nanda Mbulus tə Sila tə Amfipolis tə Apoloniya, ɓa nda Tasalonika ɓa na ƙən tsahad Yahudaya sə.
2 Kəla səsənna Mbulus sa hai kyagha hu ƙən tsahad Yahudayina ɗə, a far yiɓəd Yahudaya katəra mahan a miighən a miighən tsə laɓara nən tə fiya ahu ɗeleewar Faara.

3 Pərang nggənən kanda a pəpal ˈya
ndana ɗeleewar Faara tə ndaarha Kərəsti
səsaaɗə tə ƙəm thliiɗa sə hu məra.
Ndanggən kanda, “Yeeso ɗi niya pərang
nda kun ya Kərəsti ɗa ni.”
4 Fingya Yahudaya nggəmnda fa wum
teena nda tə nda Mbulus tə Sila, ƙəla ənana
Helenaya hangga na a tərəm Faara tə man
nishya na tə thləma in.
5 Amma nagha Yahudayini a sərəkrha, ɗa
nda wumang fa thləməngya ɓa ahu kasu,
thliigha kakyathlanga sə a wupəri ɗi. Ɗa
nda minda ki Djason ɗə na nda a kaɗa nda
Mbulus tə Sila ka a kyang ngganda kanda
ahur fiya ɓa wumngga hai.
6 Amma nawa nanda kanda, kahang
ngganda Djason ɓa tə fingya fatakkwaya
Yeeso ɓa nda tə kanda a mbed mamngya
wupəri ɗa ɓa na nda ahuhwaarha, “Nafini
ya kanda ni na a tsang teena fiya hu
ƙəshiirha kahat nanənya kulo kanda ya.
7 Djason thləɗə kanda fa a minda
keeghən. Kanda heu kar nda ənа taara
tə ngyakhrha Kaisar, na nda a ndaarha
wai na kutəra sə pak, yanɗi na nda aarha
Yeeso.”
8 Sək nanda kee, fiya wumngga hai tə
mamngya wupəri ɗi səbgha hur ndan ɗə
tsangga teena kanda.
9 Tərgha ndang ngganda Djason tə fin-
gya a fər wuɗəɓəla nda a malang ngganda
kanda wii nda.

Nda Mbulus tə Sila a Mberiya

10 Tsəna fiɗikrha hai, Fa takkwaya Yeeso
thlənang ngganda nda Mbulus tə Sila a
Mberiya ɗə. Səl nanda a mbəɗa ɗə, kya
nda ahu ƙən tsahad Yahudaya ɗə.
11 Nafiya Mberiya kal nda Tasalonikaya
hakkilo, ƙəsər thlənda laɓar ɗa fa tə haara
kikyab na nda naarha huleu laɓar Faara
ƙətsar təna nda sən ƙəkafekkid palthɗi
pərang na Mbulus kanda.
12 Yahudaya hangga fərgha ƙəkafek, ƙəla
ənana Helenaya, man nishya na tə thləma
in tə həshya hangga.
13 Səkna Yahudaya na a Tasalonika
ndaarha na Mbulus a pər laɓar Faara
a Mberiya, ɗənda mbəɗaɗə ƙəm, ɗa nda
shighang fiya fa wumngga hai təna nda
thleng yanda.
14 Fa takkwaya Yeeso na a mbəɗi
thlənang ngganda Mbulus a mii wuri
aama ɗə, amma nda Sila tə Timoti tsawa
nda a Mberiya.
15 Nafini ɗəfangga Mbulus a Atina ɗə
ndanggən kanda ɗa nda pərang ndaarha
Sila tə Timoti ɓa nda walghən wed.

Mbulus a Atina

16 Nana Mbulus a ƙəla kanda fa a Atina,
thleegha hurghən nanən talɗi ləghəddə tə
ɗahaya.
17 Nanən kee, ɗəgha hu ƙən tsahad Yahu-
daya ɗə ka ɗəgha tsə laɓara tə kanda tə
Helenaya na a tərəm Faara. Ka fad ɗathla
mbərha fa hai nən naarha ɗərha hu kasu ɗə
nagha a kalang fingya sə wal nən a mbəɗi.
18 Fingya fa maləmngya Abikuriyaya tə
Sətokiyaya katərang ngganda ngaala hai
təghən ka pərang nən laɓar Yeeso kanda tə
thliidghən sə ahu mərra.

Nanən kee tsakhka fingya mee, “Mana tə
pəpethɗi a ndaarha ya?” Tə ƙəm ndagha
fingya, “Na midghən sə pər laɓar weerənda
faarya nən.”
19 Tərgha ɗənda təghən ahu wum ten fa
səngya ɗə a mbərha na nda aarha Aropag-
gus ndang ngganda, “Pərang laɓara kan
ngga aten weerənda tsahadɗa ha kyawa
ɓana ɓa təghən ya.
20 Nana a ləɗang thləman nan tə palthya
pak, na minnan sə a sən ənggina nan ya
ngga.”
21 (Atinaya heu tə rongya na tə tsaurha a
mbəɗi na nda naarha tsaurha hai kee ƙəl
tsə laɓara aten weerənda palthɗi kyagha
ɓa.)
22 Thliigha Mbulus sə ahu wum tenɗi na
a Aropaggus ndəghən, “Nafiya Atina! Naɗi
kun nafiya ni na mindan tərang shilee
faarya teena hangga.
23 Kəsər a naɗi a wiirha hai ahur talɗi
ya ni naarha ƙəlang nda ənggini nun
naarha tərang shilee kanda teena, tə ƙəm
naɗi mbəd nji sataka tə chireethla a man
tenggən tə ndaarha, ‘A Faara səngwa wa
nəm’. Tur faarɗi nun a tərang shilee teena
səngwa wa nun, ndəghənni ni a pərang nda
kun.”
24 “Faarɗi ənagha ƙəshiirha tə əngya heu
na ahurghən ndəghənni Chinəm yi talara

tə hweeɗe, mbə tsaurha ahu ƙənna tənna fiya wa.
25 Mbəm fərang ˈya tə haara wa, mbə kaɗa thlaara a haar niifa wa, ƙəsər ndəghən tafadghən nən fərang yibrha fiya tə fingya əngya heu.
26 A fad niifa tətal ndən ənanən turya fiya ɗəɗamən-ɗəɗaməm ahu ƙəshiirha kahat. Kapa nən əna kanda səndə sayi kamngga tə kanda tə ƙəm mbərha kamngga a tsawa nda sə.”
27 “Ənana Faara ndən kee təna fiya kaɗaghən asəmha na nda walang ngganda, ko nanən mbə inggun ma ƙəm wa.”
28 “Kəsər nəghəm tə tsaurha ahurghən, tə wiirha hai, ndən nanəm sə a weeriya.”
Kəla ndaana fa amshiiyi nun, “Kəm wanggighən ni.”
29 “Tsaunən ƙəm wangya Faara ni, məməlwa numam tə ndaarha Faara nəghən ƙəla ɗaharha taksa fa mbər əngya tə ɗəɓəla, nduwa feera nduwa ɗəfrha wa.
30 Kətəm djiɗangwa Faara tə yamid sənda fiya wa, amma nanənya ndanggən fiya heu ko a yanggini a malang ngganda ɗahayi ndan kyakhra nda thləmadghən ɓa.
31 Kəsər ɗəfang ɗə fara hai nən a ngwang kumarha ƙəshiirha yi ƙəkafek tə haar niifɗi wur nən. Kyaɗang ɗə niifɗi kowunni a pəpal tə thleng nən sə ahu mərra.”
32 Hərəm nanda sək laɓara aten thliirha sə ahu mərra, fingya waghən nda, fingya ndanda, “Na minnan sə a nggərgha pərang palthɗi kan ya.”
33 Tərgha malgha Mbulus kogna yini.
34 Amma fingya mbu samadghən nda tsawanda fa fərƙəkafekkya. A hur ndan na Ndiyonisiyus sə nəghən tal ahur kogna yini, tə nuneefa ƙəm na thləmnggən Ndamaris tə fingya hangga.

18

Mbulus a Koronti

1 A kwasamadghən, malgha Mbulus Atina ɗəgha a Koronti ɗə.
2 A mbəɗi wal tə Yahudarha nən sə na thləmnggən Akila, wan chehweed Pontus. Ɓaghən ɓa a Italiya kanda tə nukkun Pərisila, ƙəsər kutəra Kəlaudiyus ndanggən Yahudaya heu a mal Roma nda. Ɗəgha Mbulus ɗə ka a na kanda nən,
3 ƙəsər nanən targhənni taksa chaama ƙəla na nanda, tsauka a thləman ndan əna taara nən tə kanda.
4 Kala Far Yibrha nən tsə laɓara tə Yahudaya tə Helenaya ahu ƙən tsahad Yahudaya, na midghən sə a ləm kanda nən fa.
5 Ɓana nda Sila ɓa tə Timoti a Makidoniya, ɗəfgha Mbulus teena hu pər laɓar Faara hai, nagha a kyaɗanggən Yahudaya tə ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti.
6 Amma ngaalang ngganda Mbulus na nda a ˈyarghən, ɗəghanggən tinid ɗa ɗə na a fad luwudghən ndanggən kanda, “A tsauka hakked nun atennun! Mbə ɗimiyirha sə a fanna wa. Nanənya niya ɗərha a ki nafiya ɗə mbuwa wa Yahudaya.”
7 Tərgha Mbulus mal ƙən tsahad Yahudayina nən ɗəgha minda ki Titiyus Djustus ɗə, tə tərang shilee Faara teena. Na kwatkirəm nggən tal tə ƙən tsahadɗa fa.
8 Tərgha Kəripus mamnda ƙən tsahad Yahudaya, heu tə wurighən fər nda ƙəkafek a Chinəm. Fingya Korontiyaya hangga səkka ndən fərƙəkafek nda ənang mbaptisəma nda kanda.
9 Farɗa sə a fiɗikrha kyaɗangga Faara ˈya Mbulus ahu səsəniirha, ndanggən, “A tərəmna wa; ɗuwa mbeeɗə tə laɓar wa, a nggasna hai wa.
10 Niyi tə sa ha, mbə niifa sə ɗək sa nduwa əno ˈya nən fa wa, ƙəsər na nafina sə hangga ahu wupəriɗi ya.”
11 Nanən kee, tsauka Mbulus yi hurarha tal tə mbeera, nagha a tsahang laɓar Faara kanda ha.
12 Amma a thlakh mbəɗɗi na Nggaliyo ngwamna a chehweed Akaya, wumangga Yahudaya tendan ka a thlengganda Mbulus fa ɓa nda təghən mbed ngwamna ɓa ka a ngwang kumarha nən sə.
13 Ndanda, “Niifɗiya nəghən a ləm fiya fa a tərang shilee nda Faara teena ahu kwamana ˈyaɗana ngyahad nəm.”
14 Nana Mbulus a kalgha sə kee, ndangga Nggaliyo Yahudaya, “Kun Yahudaya, a ndam ƙəsanggun kamshiɗiya tə ɗimiyirha fa nduwa ənaɗə ˈya na manggən mbuwa wa ngga, kam niya kang thləmaarha kun fa.
15 Amma nanən nəghən aten tsakh mee ni ahu laɓara tə aten thləmngya tə ƙəm

ngyahad nun, ngwalaman palthɗi tafad nun, mbi ngwa kumarha aten əngya kiya wa."
16 Nanən kee, rəghanggən kanda ɗə ma ƙən ngwa kumadɗi.
17 Tərgha kyakhrang ngganda Sostanus teena mamnda ƙən tsahad Yahudaya ɗəkƙənda a kwatkirəm ƙən ngwa kumadɗi. Amma djiɗangwa ˈya Nggaliyo wa.

Wud Mbulus a Antakiya ɗə na a Suriya

18 A kwasamad əndiya məngga Mbulus ha a Koronti. Tərgha mal fatakkwaya Yeeso nən kyagha hu kombuwol hai, mbugha nda Pəriskila tə Akila samadghən, ɗəna nda Suriya ɗə. (Kapa nən wiirha thlərɗang ɗə tenggən ɗə a Kankiriya ƙəsər ka ɗəfmee ənanən.)
19 Səla nda a Afisa ɗə, a mbəɗi malgha Mbulus Pəriskila hai tə Akila. Tərgha ndəghənggi tafadghən kyagha ahu ƙən tsahad Yahudaya ɗə ka a tsə laɓara tə Yahudayini.
20 Hwanggənda a məngga ha, amma kargha fa.
21 Amma kapa nən wiirha ndanggən kanda, "A nggəm Faara fa, niya nggər wutta ɓa." Tərgha kyagha ahu kombuwol hai mal Afisa nən.
22 Tərnən hai a Kaisariya, ɗəgha ka ndangˈya fatakkwaya Yeeso ɗə na a mbəɗi a mbərgha a Antakiya ɗə.
23 A kwasamadɗi mənnən ha a Antakiya, thliigha ɗəgha mbəya ɗə hangga a Nggalasiya tə Pilisiya, nagha a ɗang nda fatakkwaya Yeeso sə na a tsawa nda tə kanglanggirha hu chinəm.

Pər Apolos laɓar Faara a Afisa

24 Na tə Yahudarha sə thləmnggənni Apolos, ɓagha Afisa ɓa. Nggətgha ndan a wupəri Aledzandariya, tə mbərmee ni sənɗə laɓar Faara kaan.
25 Tsahang nda kwaman Chinəm ha, tə ƙəm nəghən a tsahang fiya ha tə mbənafarha fa. Tsahadghən ha aten Yeeso nəghən məməl. Ko nanən, mbaptisəma yi Yahaya ndən sənnən kee.
26 Katəranggən ndikrha hai tə kanglanggirha hu ƙən tsahad Yahudaya. Səkna nda Pəriskila tə Akila ndən aaghən nda a minda kyandan ɗə pərang kwaman Faara nda məməl.
27 Nana mid Apolos ɗərha a Akaya ɗə, fatakkwaya Yeeso chighang kanglanggirha nda tə ƙəm chireethleng ngganda fatakkwaya Yeeso ɗə na a mbəɗi təna nda thləghən fa. Səlnən mbəɗaɗə, thlar fingya nən kaan fərgha ƙəkafek tə nggayid Faara.
28 Kəsər kalɗə Yahudayina mu ngaal nən tə kanda hu yid fiya hangga, kyaɗanggənən kanda tə ndaarha hu ɗeleewar Faara Yeeso ni Kərəsti.

19

Mbulus a Afisa

1 Nana Apolos a Koronti, tər Mbulus kwamana ahu chehweɗɗi ɗəgha Afisa ɗə. A mbəɗani ɗənən wal fatakkwaya Yeeso sə.
2 Tsahang mee nən kanda, "Fər nun ƙəkafek thləɗun Səsəna tə Peɗənda fa wa?" Nggərang ngganda sə, "Awo, kyawan sən ndaarha na Səsənasə tə Peɗənda wa."
3 Tsakhka Mbulus mee, "Tur yanggi mbaptisəma ənang nanda kun?" Ndang ngganda, "Mbaptisəma yi Yahaya."
4 Ndagha Mbulus, "Mbaptisəmad Yahaya yi mal ɗimiyirha ni. Ndanggən fiya a fərƙəkafek nda tə niifa na ɓayi a samadghən, ndəna Yeeso."
5 Sək nanda kee, ənang mbaptisəma nda kanda ahu thləm Chinəm Yeeso.
6 Dəfang na Mbulus haara kanda teena, ɓagha Səsəna tə Peɗənda tendan hai, na nda a ndikrha tə miiya pak tə ƙəm na nda thlək laɓara ɓagha hai a thləmad Faara ƙəla annabiya.
7 Kanda həshya kumkap səri ni.
8 Tərgha Mbulus kyagha hu ƙən tsahad Yahudaya ɗə nagha a pər laɓar Faara tə kanglanggirha yi ndəree mahan, nagha a ləm kanda fa tə thləghang laɓar Kutəryid Faara kanda.
9 Amma fingya kar nda laɓarghən fa. Na nda a ndikrha mbuwa ngga a pəpal aten kwaman Chinəm. Malangga Mbulus kanda, wiigha tə fatakkwaya Yeeso ɗa nda naarha tsə laɓara ƙətsar a mbəd tsaharha ha na a Təranus.
10 Huraya səri kanda a ənaarha kee, təna Yahudaya tə Helenaya na tə tsaurhahu chehweed Asiya sək laɓar Chinəm.

Wangya Skiva

11 Fərang Faara səsəmnda Mbulus a əna
ənwulteengya nən na məmanggən.
12 Ko ən pa farha nduwa shishimar
tsuwargha ndən fa, a ɗang ndan haaya ɗə,
na nda ƙənda tə ƙəm ənkaheeya na a fad
ndan a kyarha sə.
13 Fingya wumten Yahudaya na a wiirha
hai tala-tala kanda a kyang ənkaheeya sə
katərang ngganda əna taara hai tə thləm
Chinəm Yeeso. Na nda a ndaarha, “Niyi a
ndorha hu thləm Yeeso, na Mbulus a pər
laɓarghən, kyosə!”
14 Wangya həshya məd yi Skiva mamnda
firis Yahudaya kanda na a əna ənɗiya.
15 Farɗasə nggərangga ənkaheddi kanda
sə, “Sənɗi Yeeso, tə ƙəm sənɗi Mbulus,
amma wunni kun?”
16 Tərgha niifɗi na tə ənkahedɗa fa
pərgha tendan ɗə har kanda nən yanda kal
kanda nən mu heu. Ɗək kanda nən kya
nda sə tə ɗaarha ahur mindəɗi tawalth tə
wundiya fa a fad ndan.
17 Səkna Yahudaya ndən tə Helenaya
na tə tsaurha a Afisa, tərma nda heu,
fərang mamnggirha nda thləm Chinəm
Yeeso kaan.
18 Fingya hangga fərgha ƙəkafek kya nda
pəpal ɓa na nda a thlək ən mbəlfeeya ndan.
19 Fa kulaya hangga kyagha ɓa tə
ɗeleewar kulayid ndan njang ngganda ɗə
a yid fiya. Kirasang nanda ɗeleewar kula
yini nən səl wuɗəɓəl rapathlaarha yi ɓeena
haru kumnggidghən tuf (50,000).
20 Nanən kee, laɓar Chinəm aten ɗərha
mbeeɗə fiya hangga kaan a fərƙəkafek.

Kakyathlaanga a Afisa

21 A kwasamad ənɗi katəragha hai ya,
mid Mbulus ɗərha Urshalima ɗə, nən a
kyagha tə Makidoniya tə Akaya. Ndəghən,
“A kwasamaddi ɗini mbəɗa ɗə, tsauɗə təta
a ɗi Roma ɗə.”
22 Thlən nafiya nən ɗə səri na a ɗang sə
nda Timoti tə Irastus a ˈwa nda mbee, a
Makidoniya ɗə, ndəghənggi tsəgha tsəɓaku
hu chehweed Asiya.
23 Məməlla sayiddi thliigha kakyath-
laanga aten takkwa kwaman Chinəm.
24 Tə ɓəla na nda aarha Ndemetiriyus,
na ɓəl ƙən ɗahad Atemis nggu-ngguchit tə
wurirha, walang ɗə tar wuɗəɓəla fa ɓəlya
sə hangga.
25 Wumanggən kanda thləmadghən ɓa tə
fingya na a əna tur tarɗi, ndanggən kanda,
“Waya, sənɗunsə nəghəm a wal wuɗəɓəla
ahu tar ɗi kyanəm ya.”
26 Kəla nanun ndən tə ƙəm səknun na
niifɗiya Mbulus a ləm fiya fa hangga
a Afisa ɗi ya tə chehweed Asiya heu.
Ndəghən, faarya ənana niifa mbə faarya ni
wa sam.
27 “Na wad sə mbə ka tar nəm na
thləmnggən a weela ɗə katenggən wa,
amma ƙən ɗahad Atemis nən a səbrha ɗə,
tə ƙəm Atemis tafadghən na nda a ɗəfang
shilee teena ahu chehweed Asiya heu tə
ƙəshiirha, nən a ƙəɗeng mamnggidghən.”
28 Sək na ndan kee, səbgha hur ndan
ɗə katərang ngganda ahuhwaarha hai,
“Atemis yi Afisaya nən tə mamnggirha!”
29 Tsəɓaku hur wupəri heu tsə teena nda.
Kəsangga fiya nda Nggayus tə Aristakus
kawiya Mbulus a Makidoniya ɓa, kowunni
ƙəl ɗaarha mbəd wumteena ɗə.
30 Na mid Mbulus sə a kyagha hur
fiya ɗə wumngga hai, amma karang fa-
takkwaya Yeeso fa.
31 Ko fingya mamngya na hu chehweddi,
pashiya Mbulus, thlənang laɓara nda ɗə a
kyaɗə a mbəd wumten ɗa ɗə wa.
32 Fiya wumngga hai na nda ahu tsə
teena. Fingya na nda ahuhwaarha aten
ˈya tətal, fingya aten ˈya pak. Fiya hangga
səngwanda ənɗi ɓangga kanda mbəɗa ɓa
wa.
33 Yahudayini puwang ngganda
Aledzanda a mbeeɗə, na a thlək ˈya nən a
fiya. Təranggən harghən sə na a nggasgha
fiya hai ka kalanggən kanda sə aten ˈya
wumangga kanda hai.
34 Amma sənang nanda hai tə Yahu-
darha ni, kanda heu tərang ngganda urad
ndan sə na nda a mbeela fa yi sayi səri tə
ndaarha, “Atemis yi Afisaya nən tə mam-
nggirha!”
35 Tə chirethla wupəri ɗi nggasanggən
fiya hai wumngga hai ndəghən, “Nafiya
Afisa, ƙəshiirha heu sənda sə wupəri Afisa
ndəghənni tə Mamnda Atemis ha, tə shish-
ing ndəghən mukka hai a talara a ƙəm.

36 Tsaunən kee, mbə ngaala sə ahu palthdi ya wa, nggasama hai a ənaɗun ˈya kula numaarha wa.
37 Ɓa ɗun tə nafini mbəɗa ɓa ya, mbə ngaar nanda a ƙən ɗahad nəm wa tə ƙəm sar wa nda ɗahadnəm wa.
38 A naɗə Ndemetirus tə fa taryighən na nda tə ɓillaarha aten kowunni, na ƙən ngwa kumarha sə, ɗənda ɗə ɗa nda huhwaarha.
39 Ana ˈya sə pak na minnun a thluwun ɗaama təghən a mbed shingya wupəri ɗə.
40 Kəla nanənya, nəghəm ahu waarha a naɗəm a mbeela fa kiya wa ƙəsər ka əngya na a wiirha hai a weeriya. Nanən mbə ten palth kakyathlang ɗa sə ya wa, mbə ˈyasə nəm thləkrha aten ənɗi nun a ənaarha nanənya wa."
41 A kwasamaddi ngwalang nən palthghən kal fiya nən hai.

20

Kyad Mbulus Makidoniya hai tə Helas

1 Ngwalana kakyathlaanga, tərgha Mbulus aah fatakkwaya Yeeso nən, a kwasamaddi fərang nən kanglanggirha kanda, ɗəgha Makidoniya ɗə.
2 Ɗəgha mbəya ɗə hangga nagha fərang kanglanggirha fatakkwaya Yeeso tə palthya hangga ta səlgha a Helas ɗə.
3 Tsauka a Helas yi ndəree mahan. Nanən a ngwarha fa nən a təra ahu kombuwol hai ka a ɗəgha Suriya ɗə, ashe Yahudayini kənang nda hai na a ənang ˈya nda fa, tərgha wudgha kyagha tə Makidoniya.
4 Nda Sufata wan Farus a Mbiriya, tə Aristakus, tə Sakundus, nafiya Tasalonika, tə Nggayus niif Ndarɓe, tə Timoti, kanda nda Tikikus tə Tarofimus, nafiya Asiya, na mindan sə a ɗənda Suriya ɗə təghən.
5 Nafiniya ˈwa nda mbeeɗə ƙəla kan nda fa a Torawus.
6 Ngwalana wutsəfayid mburodi kula mekhna thlen a Filibi tə nggirggi, akwasamad ɓeena tuf ɗan wal fingyayini a Torawus tsawan a mbəɗi yi ɓeena məd.

Ngwala mii wii tal Mbulus a Torawus

7 A katəra thlətta ɓeena wuman hai ka a ndəghanggan mburodi hai. Tərgha Mbulus pərang laɓar Faara nən kanda. Na midghən sə mal kanda a ɗalth mbərha hai ɗəgha mbeeɗə tə pər laɓar Faara ta manad fiɗikrha ɗə.
8 A hu ƙəndi tənna nda aten shadghən wumnan sa hai na patillaya sə hangga.
9 Na niifa sə tsauka hai a kwat ƙənna thləmnggən Yutikus, na ɓeena a səsang nda a sayiddi na Mbulus a pər laɓar Faara. Tərgha tərangga ɓeena Yutikus ɗə, mukka hai a kwat ƙəndi tənna nda aten shadghən yi mahan, tərang ngganda sə məmərа.
10 Nanən kee, tərgha Mbulus hweeɗa hai, ɓərgha ten wanɗa hai fəɓanggən, ndagha, "A ɓilladun wa, ɓalghən tə yibrha."
11 Tərgha nggərghən wutta talara sə kyanggən mburodi ɗa hai kyan heu. Ɗəgha mbeeɗə tə pərang laɓar Faara kanda har ɗalthgha mbərha hai a wiigha.
12 Tərgha nafini tərang ngganda wundəladdi wure ɗə tə yibrha na nda a ənа wutsəfayirha.

Thliigha Mbulus a Torawus ɗəgha Militus ɗə

13 Wiigha Mbulus tə saara a Asus ɗə. Kan ƙəm ɗan mbəɗaɗə tə nggirggi ka a təranggan.
14 Ɗənən wal kan a Asus, təranggan tə nggirggi a Mitilin ɗə.
15 Ɗalthna mbərha hai thlen tə nggirggi sələn Kiyos ɗə. Nggərna mbərha ɗathla hai təɗan a Samos ɗə. A kwasamad ɓeena tal sələn a Militus ɗə.
16 Mbə mid Mbulus sə a ishgha hai a Afisa wa, ƙəsər mbə midghən sə a mbədgha hai a Asiya wa, nəghən a yawiirha na a səlgha a Urshalima ɗə wed, a naɗə a ənaarha hai a far Wutsəfayid Pentikos.

Ndik Mbulus tə shingya Kən Faara a Afisa.

17 A Miletus ni thlənna Mbulus farha ɗə a ang shingya Kən Faara nda ɓa na a Afisa ɓa nda walghən.
18 Ɓa nanda walghən, ndanggən kanda, "Kun tafad nun sənɗun tur tsawud na a sayiddi nani tə kun ka a fardi ɗəfang ni sarna a chehweed Asiya hai.
19 Ənangɗi taara Chinəm kula manang alteena tə thlee hura ƙəm, ko nanən saaɗi ƙəƙərra fa tə tar mbəlfeerha əneena Yahudaya fa.

20 Sandun sə karwi pərang ˈya kun na thlar kun wa, tə ƙəm tsahangdi kun ha a pəpal tə wure-wure.
21 Pərangdi ndən Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya na a malangganda dimiyid ndan kyakhra nda thləmad Faara ɓa fərƙəkafek nda a Chinəm Yeeso."
22 "Nanənya, Səsəna tə Pedənda a shik nggi, ka a di Urshalima də, səngwi əndi dəgha katərarha hai tə nggi a mbədi wa.
23 ˈYa sənni sə kee kala wupəri dəni saadə na Səsəna tə Pedənda naarha ƙəs thləmanna tə ndaarha nda dərha hu porsəna də tə səsaarha na nda a ƙəla nggi fa.
24 Amma nggi mbiyi a ƙəlang yiɓənna ƙəla ˈya ni wa, na minna sə kee a ng-walanggi tardi fəree na Chinəm Yeeso a ənee, tar pər Laɓara na Mbənggən yi ng-gayid Faara."
25 "Nanənya, səndisə mbusə ahur nun pərang ni laɓar Kutəryid Faara na nggər na nggi wa.
26 Tsaunən kee, niya pərang ndaarha kun a weeriya mbə hakked niifa sə atenna wa.
27 Pərangdi ˈya kun heu na mid Faara a sənggunən."
28 Kəlama altennun ha tə nafiya fərangna Səsəna tə Pedənda kun a laf kanda nun. Tsawama ƙəla falafya nafiya Faara. Chiɓədghən ni hiinən tə far Wanggən.
29 "Səndi sə a kwasamaddi malni kun, na məmereeya a kyarha hur nun hai mba nda a mal chiɓəddi wa.
30 A hur nun ƙəm na fingya sə na a thliirha sə thlək palth nggaɓaarha nda ka a kyang ngganda fingya sə ahu fərƙəkafekkiddi, təna nda mbu samandan.
31 Nanən kee kwarama! Ɗalama teena hai hurarha mahan ˈwawi malang ƙəs thləman nun nda fidikrha tə yanfaara tə aam yirha wa."
32 Nanənya wumangdi kun tə Faara tə laɓar nggayidghən, na mbang tənang kunsə fərang langaarha nən kun heu tə fingya dəfang nən haara teena.
33 "ˈWawi suna wuɗəɓəl niifa nduwa karidghən wa.
34 Sənɗunsə ənayi taara tə harna ƙərni fadna sə tə fingya nani tə kanda.
35 A hu əngya ənani heu, kyaɗang ɗi ndən kun tə ndaarha, təta ni a əna taara nun kiya tənun thlar fingya mbuwa təghən ha. Nam a ɗal teena hai tə palth Chinəm Yeeso ndaanən, 'Nagha parka sə kaan hu fəra ma thlərha.' "
36 A kwasamaddi ngwalang nən laɓara, ɓərgha hai tə kanda heu hwan Faara nda.
37 Kanda heu muk tərha nda fəbghən nda.
38 ˈYa səɓangga hur ndanɗə kaan ƙəsər ka laɓarghən ndanən mba nda a nggər nang yirha fa wa. Tərgha dəfang ngganda ahu nggirggi də.

21

Wii tal Mbulus a Urshalima də

1 A kwasamaddi mal nan kanda, kyan hu nggirggi hai ɗan Kos də. Ɗathna mbərha hai sələn Rodes də thlen a mbədi ƙəm ɗan Pataara də.
2 Ɗan wal nggirggi na a ɗərha Finikiya də, kyan sa hai wen.
3 Akwasamad ɗi na nan Sayifurus mbəran də tsanggan a man kodnan də, ɗan Suriya də. Təran hai a Taya, mal nggirggi ɗa nan ka haarang ngganda rəfrha hai ahurghən.
4 A mbədi wal fatakkwaya nan tsawan tə kanda yi ɓeena məd. Nagha Səsən Faara a shik kanda ndang ngganda Mbulus a ɗədə Urshalima də wa.
5 Amma ləghədna ɓen tsawud nan tə kanda, wuɗan ɓan wal nggirggiɗi ɗan mbeedə tə winnan. Fa takkwayini heu kanda tə nishyindan tə wanggindan ɗəfang ngganda kandə ma wupəriɗi. A mii wuri aamɗi ɓəran hai hwan Faara nan.
6 A kwasamad ɗi ndək nan hai tə ndan, kyan hu nggirggi hai kanda ƙəm wuɗa nda wure də.
7 Ɗan mbeedə tə winnan a Taya sələn Tolemayis də, a mbədi ndangˈya nan fa fərƙəkafekkya. Tsawan tə kanda yi ɓeena tal.
8 Ɗalthna mbərha hai, nduwan Kaisariya də, tsawan a minda ki Filibus tə pər laɓar Faara. Nəghən tal ahur nafini məd wur nanda na a ndək ənnarhami də.
9 Na wutarayighən sə faɗa na nda thlək ˈya na a katərarha hai a mbee.

10 A kwasamaddi tsau nan a mbədi yi ɓeena hangga ɓagha annabi ɓa a Ndjudiya thləmnggən ni Anggabus.
11 Ɓana Anggabus thləman nan ɓa, təranggən ən ƙənda mu Mbulus, ƙənanggən saryighən tə haryighən təghən. Tərgha ndəghən, “Ndagha Səsən Faara, ‘Na mamngya Yahudaya a ƙənang nda tə ən ƙən muwa ƙəla yandiya a Urshalima fəranggənda nafiya mbuwa wa Yahudaya.’ ”
12 Səknan ndən kee, kan tə fingya fatakkwaya na a mbədi, hwan Mbulus nan a ɗədə Urshalima ɗə wa.
13 Amma ndagha Mbulus, “Kama nun a tərha? Kun a thleng hurna! Nggi ngwadi fa mbə ka muweeghanda hu porsəna ɗə a Urshalima kee wa, amma a məri ka Chinəm Yeeso.”
14 Mbang ngwanan kyakhrang hurghən hai, ndan kee, “Kəl ˈya ənana Faara.”

Səl Mbulus a Urshalima ɗə

15 Akwasamad əndiya ngwanggan rəf yinan ɗan Urshalima ɗə.
16 Fingya fatakkwaya na a Kaisariya mbunda samannan. Ɗənda tə kan minda ki Manason ɗə, tə Sayifurus tal ahur fatakkwaya ƙətəm.
17 Səl nan Urshalima ɗə thləgha fatakkwaya kan fa ngga.
18 Ɗalthna mbərha hai, kan nda Mbulus ɗan thləmad Yakubu ɗə, shingya Kən Faara heu na nda a mbədi.
19 Ndangga Mbulus ˈya kanda pərang ˈya nən kanda heu ənana Faara ahur nafiya mbuwa wa Yahudaya ahu targhən.
20 Sək nanda əndi kee fal Faara nda. Tərgha ndang ngganda Mbulus, “Nannan, wan man, Yahudaya hangga fərgha ƙəkafek, kanda heu tər mindan sə a takkwa ngyakhrha Musa.
21 Amma pərang ndan kanda tə ndaarha, na tsahang Yahudaya ha na tə tsaurha ahur fingya mbuwa wa Yahudaya a malangganda tsahad ɗeleewar Musa. Nana a ndang nda kanda a thleng nda muwa wanggindan wa nduwa ƙəm takkwa əntin nəm nda wa.
22 Nanənya ma nəm ənaarha? Kəsər na nda a sək ndaarha ƙəkafek ɓanna ɓa.”
23 Nanən kee əno ˈya nan a thləworha. Na nafiya sə faɗa a thləman nəm a mbədiya ɗəfgha mee.
24 Ɗuwadə tə kanda ahu Kən Faara ɗə yi Yahudaya ɗa wumteena tə kanda ahu tsuthlang kanda ɗə tə ƙəm tii wuɗəɓəl thlərəttə ndan. A ənanna kee na fiya sənda sə palthdi na nda a səkrha atenwa nggaɓaarha ni, sa ƙəm əna taara na tə ˈya ndaana ngyakhrha Yahudaya.
25 “Amma fatakkwaya mbuwa Yahudaya, chireethleng ɗan kanda ɗə tə ndaarha: A malang ngganda əna ˈya mii thleng nanda ɗaharha, tə saa faara, tə kii maɓi tefreng nanda uradghən tə kulafayirha.”
26 Ɗalthna mbərha hai harangga Mbulus nafini tsaɓanggən fadghən ɗə heu tə kanda. Tərgha ɗəgha hu Kən Hwan Faara ɗə yi Yahudaya ka a pərang ndaarha nən kanda ɓad far ləghətta ɓen tsabrha fandan ɓa, farɗa ni na nanda a əna sataka a kowunni ahur ndan.

Kəsang nda Mbulus

27 Takhna ɓendi məd a ləghətta, fingya Yahudaya ɓagha ɓa a chehweed Asiya na Mbulus nda ahu Kən hwan Faara yi Yahudaya. Shik fiya nda a ƙəsang ngganda,
28 tərang ngganda urad ndan sə, “Nafiya Isəreela, ɗaaman kan sə! Niifɗani ya na tsahang fiya ha heu ko a yanggi ni aten tsan nafinəm tə ngyakhrə nəm tə mbədiya ƙəm. Mbə kee ma wa ɓa ɗa ɓa tə Helenaya a ƙən ɗa ɓa ya nagha a səɓang nda mbəɗa ɗə na tsətsaɓaɗə ya.
29 Nanda Trofimus tə Afisarha ahu wupəri tə Mbulus tamngga nda ndaarha ɓa Mbulus təghən ƙən hwan Yahudaya ɓa.”
30 Thliigha wupəriɗi kahad na nda a kyarha ɓa a mbəya ɓa ɗəɗamən. Kəsang ngganda Mbulus kahang ngganda ƙəsha ɓa ma ƙən hwan Faardi nggəlang ngganda kwatkirma ƙəkar.
31 Nana mindan a ɓəlang ngganda, səlgha laɓara thləmad mamnda sodjaya Roma ɗə tə ndaarha wupəri ahu tsəteena.
32 Tsu kee har fingya sodjaya nən tə mamnggindan ɗaa nda mbəɗa ɗə wumna fiya sa hai. Nana fiya mamnda sodjaɗi tə sodjayighən, malang ngganda ɗək Mbulus.

33 Ndagha Mamnda sodja yini a ƙəsang
ngganda ƙənang ngganda tə wuyiwurya
səri. Tərgha tsakh mee nən tə wunni
ndəghən mani ənanən.
34 Fingya ahur fiya wumngga hai thlək
ˈya nda kiya, fingya ƙəm pak. Nanən mam-
nda sodja ɗi walwa ƙəkafekkid palthɗi wa
ƙəsər ka mbeela, ndəghən a ɗənda tə Mbu-
lus a mbəd tsawud sodjaya ɗə.
35 Ɗəna Mbulus a mbəd təra sə, kaky-
athlaanga mulɗa hai kaan, tərgha tərangga
sodja yini ura ka hang nda fiya.
36 Fiya wumngga hai na a mbu samad
ndan tərang ngganda urad ndan sə na nda
a ndaarha, “Bəla man, ɓəla man!”

Kalang Mbulus fiya sə wumngga hai

37 Na sodja yini a ɗərha tə Mbulus a
mbəd ndan ɗə, tsahang mee nən mamnda
sodja yini, “na nggəm fa a kaloyi sə wa?”
Nggərangga mamnda sodja ɗa sə, “Mbang
na mii Helenarha wa?
38 Mbə sa ni tə Masar ɗi thlengga yanda
tə ƙəm ɓangga fa ɓəl faaya haru kumng-
gidghən faɗa a kaheerha ɓa ahu ɓenggini
mbərgha ɗə wa?”
39 Nggərangga Mbulus sə, “Nggi tə Yahu-
darha ni, ɓayi ɓa a Tarsus na a chehweed
Silisiya, wupəri na manggən. Niya hwan
sa, male kalanggi nafina sə ya.”
40 Wal nən kwamana a haar mamnda
sodja ɗi, ishgha a mbəd təra tərang haara
nən fiya sə a nggasa nda hai. Nggasa
nanda hai, ndanggən kanda tə mii Arama-
yarha:

22

1 “Kun na wanmanggina tə chinggina
keema thləmaarha fa pərang ənɗani kun
katəragha hai, ka kyaɗang ndaarha ni kun
ənа wii ˈya na ɗimi wa.”
2 Sək nandan kalang ɗə kanda sə tə mii
Aramayarha, nggərghanda nggasa titib.
3 Tərgha Mbulus ndanggən kanda, “Tə
Yahudarha ni nggi, nggətgha nda nggi a
Tarsus, a wupəri Silisiya. Manggi sə a
Urshalima, a kamu Nggamaliyel ni tsaha
ni əngya heu aten ngyakhrha tə əntin
chingginəm. Sərəkɗi fərang mamnggirha
Faara, kəla nanun a ənaarha a weeriya.
4 Səsang ɗi nafiya na a takkwa kwaman
Yeeso. Nggi a fər kanda a ɓəlang ngganda
kanda, nggi a kənang nda fiya həshya tə
nishya, muwanggi kanda ahu porsəna ɗə.
5 Mamnda Firistayini tə kwagnaya həu
na nda pər ˈya atenna. Kəsər a haar ndan
ni thləni ɗeleewar ɗi a ɓanggəni wanmang-
ginəm ɓa Yahudaya na a Ndimaska. Ɗəni
mbəɗaɗə ka ƙəsanggi fatakkwaya, a ɓee
tə kanda a Urshalima ɓa, ka a səsang
ngganda kanda.”
6 “Nani aten kwamana, takhɗi a səla
Ndimaska ɗə yanfaara a sərəkrha, tərgha
djargha kukwaryirha a mbəɗa hai nani sə.
7 Fəli hweeɗa hai sək urarha ni a
ndeerha, ‘Shawulu, Shawulu, kama nda
na a səseerha?’ ”
8 “Nggini na Yeeso tə Nadzarat na a
səsang nda.”
9 Nafini na a thləmadna nanda kuk-
waryiddi, amma sənangwanda uradɗa hai
na kalee sə wa.
10 “Tərgha tsakh mee ni ndee, ‘Chinəm,
ma ni ənaarha?’ Ndagha, ‘Thliusə, kyo
ahur Ndimaska hai, a mbəɗani nanda pəro
ˈya na a ənaarha.’ ”
11 “Kwamaɗi ka djarra kukwaryidɗa hai,
nafini nani tə kanda ndən ƙəsgha harna
ahur Ndimaska ɗə.
12 Na niifasə tə tsaurha a mbəɗi thlem-
nggən Hananiya, ɓagha thləmanna ɓa. Ni-
ifani na a tərang shilee Faara teena tə
ƙəkafekkirha tə ƙəm a laf ngyahad nəm,
Yahudaya həu a falghən.
13 Ɓagha thləmanna ɓa ndeeghən, ‘Wan-
mana Shawulu, no mana hai!’ Tsu a mbəɗi
kee nee a naghən.”
14 Tərgha ndagha Hananiya, “Faara yi
chichiyinəm wurɗə sa ka a sən ˈyana na
midghən tə ƙəm na Nggayid Yanɗa na sək
uradghəna.
15 Na a tsaurha tə pər laɓarghən ɗə a fiya
heu aten ˈya naa nana tə sək nana.
16 Nanənya mana a ƙəlaarha? Thliusə
əno mbaptisəma nda tsaɓo ɗimiyid wa nda
ɗə təna naarha aah thləm Chinəm.”
17 “Wud ni a Urshalima ɗə, nggi a hwan
Faara ahu kən Yahudaya kyaɗeegha Faara
ˈya ahu səsəniirha.
18 Na Yeeso ni a ndeerha, ‘Thliu sə
ƙəkar! Malu Urshalima wed, ƙəsər nafini

a mbəɗiya mba nda fərƙəkafek tə laɓarɗi na a thləkrha atenna ya wa.’ ”
19 Nggi kəm ndee, “ ‘Chinəm, nafini ya səndasə ni naarha ɗərha hu ƙən tsaharha ɗə tətal, tətal nggi a kənang tə ɗək fingya fərgha ƙəkafek a sa.
20 Ɓəlang nanda tə pər laɓar wa Istifanus, nggi tə altenna ƙət a mbəɗi, kənang pama ni kanda mu, nggi ƙəm ƙəlagha karid nafina ha ɓəlangga.’
21 “Tərgha Chinəm ndeeghən, ‘Ɗuwaɗə, niya thlən sa a mbərha ɗə iunggən a thləmad nafiya ɗə mbuwa wa Yahudaya.’ ”
22 Nafini wumngga hai kang thləmaarha nda Mbulus fa ta mii ngwala palthghən ɓa. Tərgha tərang ngganda urad ndan sə, “Weema tə niif ɗiya ɗun ɓəlang nda! Kamngwa a mal kamshi ɗa nəm tə yibrha hu ƙəshiirha ya wa!”
23 Na nda a huhwarha kanda a muwang parkoyindan ɗə, nanda a thleng təniirha sə.

Kyad Mbulus fadghən tə Romarha ni

24 Nanən kee, mamnda Sodja Romaɗi ndagha a ɗənda tə Mbulus a mbəd tsawud sodjaya ɗə a tsahang mee nda ha tsaɗaghən nda tə wutəteerha, ka a sən ˈya nda katəragha hai na fiya a huhwarha kee.
25 Amma a kwasamaddi kənang nanda ka tsaɗaghən nda, tərgha ndangga Mbulus mamnda sodja na ƙət a mbəɗi, “Ashe nən məməl ndana ngyakrha a tsaɗa niifa nda tə Romarha, sa kula ngwang kumarha sə wa?”
26 Səkna sodja Roma yi ndən kee, tərgha ɗəgha thləmad mamndəɗa ɗə ndanggən, “Mana ənaarha miya? Niifɗiya fa tə Romarha ni,”
27 Tərgha mamnɗəɗi ndanggən Mbulus, “pəre ƙəkafek, tə Romarha ni sa wa?” Nggəmangga Mbulus, “Ghəng.”
28 Tərgha ndagha mamndəɗi, “Nggi fa tiiɗi wuɗəɓəla hangga ka a tsawi tə Romarha.” Ndagha Mbulus, “Nggi nggətta tə Romarha ni.”
29 Nafini na mindan sə a tsahang mee nda ha nggəranda samarha ɗə tsu. Mamnɗəɗi tə altenggən sənnənsə Mbulus tə Romarha ni tərəmngga, ƙəsər ˈwaɗə teena ndaɗə a kənang ngganda tə ƙəm tsaɗaghənda.

Mbulus a mbed kognaya

30 Ɗalthana mbərha hai mamɗəɗi na midghən a sən ƙəkafekkid huhwad Yahudaya aten Mbulus, tərgha kwasanggən hai, aah mamngya firistaya nən tə kognaya heu a wuma nda ɓa. Tərgha ɓaghaɓa tə Mbulus ishanggən a mbendan.

23

1 Tərgha Mbulus irang yirha nən kognayina fa ndagha, “Kun wanmanggina, ngwalangɗi tarna a Faara ahu kwamana na məməl heu ta weeri ɗa ɓa ya.”
2 Səkna Hananiya palthɗi keeghən kee ndanggən nafini na tsau tə Mbulus fa a mbighənda.
3 Tərgha Mbulus ndanggən, “Na Faara a mbi sa, sa fad kənna ni kəmonda tə penti pəpet, tsauna a mbəɗi nana a ngwe kumarha sə aten ngyakhrha, amma sa tə altenwa hwasang na ngyahaddi ndana a ndək nggi nda!”
4 Fingya na ƙəƙət tsau tə Mbulus fa ndang ngganda, “Firis na manggən yi Faara ndəna ˈyaara?”
5 Ndangga Mbulus kanda, “Wanmanggina səngwi sə ndəghənni firis na manggən wa, ƙəsər ndagha ɗeleewar Faara, ‘A thləkna ˈya na ɗimi aten mamnda nafiwa wa.’ ”
6 Kəlaana Mbulus hai, fingya kognaya Sadukiyaya ni, fingya kəm Farisaya, təranggən uradghən sə ndagha, “Wanmanggina, tə Farisarha ni nggi, chichiyina wai kee. Niyi ahu kəkərra ƙəsər ka nana mbərsad na aten thliirha sə ahu mərra.”
7 Ndana Mbulus kee, thliigha kakyathlaanga sə a pathlang Farisaya tə Sadukiyaya, ndəkka kognayina hai mbədghən səri.
8 Kəsər ndagha Sadukiyaya mbə thliirha sə hu mərra wa, mbə fathləngya sə wa, nduwa səsəngya, amma Farisaya fər nda ƙəkafek tə ənggini həu.
9 Tərgha thliigha kakyathlaanga sə kaan, fingya fa maləmgya ngyakhrha Musa na Farisaya thlii nda sə ƙət ngaala nda tə kanglanggirha. Ndanda, “Nawan ˈya na ɗimi a fad niifɗiya wa. Ana səsəna

ni nduwa, təthlənda Faara ndikka təghən wu?"
10 Kakyathlang ɗi mul ɗa hai kaan har
mamnda sodja ɗi tərəmngga na ɗa nda
thlusang nda Mbulus hai kushir-kushir.
Ndanggən sodja yini a ɗa nda tərang Mbu-
lus tə kanglanggirha ma thləmad ndan, ɓa
nda təghən mbəd tsawud sodjaya ɓa.
11 Tsəna fiɗikrha hai ishgha Chinəm ƙət
a thləmad Mbulus ndanggən, "Ishiu tə
kanglanggirha, kəla pərna laɓarna a Ur-
shalima, tsawo ɗa fa təta a pərghənna a
Roma."

Kənang nda hai a ɓəlang ngganda Mbulus

12 Dalthna mbərha hai, kənangga Yahu-
dayina hai tə ɗəf mee mba nda a həbrha
nduwa saarha wa ƙəl ma ɓəlang nda Mbu-
lus.
13 Nafini ənagha tar mbəlfeddi kal nda
kumnggit faɗa.
14 Dənda thləmad mamngya firistaya ɗə
tə shingya ndanda, "Kənang ɗan hai tə ɗəf
mee tə ndaarha mban a həbrha tə sarha
wa kəl ma ɓəlang ɗan Mbulus.
15 Nanənya, kun tə kognaya ndaman
mamnda sodjaya a ɓagha təghən a
mbed nun ɓa, kəla na minnun sə
a nggərwun tsahang mee ha ngga,
kanggi kəm nan nggungwa fa a
ɓəlanggan kapa nən ɓarha ɓa."
16 Amma səkna yangan Mbulus pathla
ɗi kənang nanda hai, ɗəgha mbəd tsawud
sodja yina ɗə pərang nggənən Mbulus.
17 Tərgha Mbulus aah tal nən ahur
sodja Romayini ndanggən, "Duwa tə
wundəladdi a thləmad mamnda ɗə na
pathla sə na midghən pərang nda."
18 Nanən kee, sodjaɗi təranggən
wundəladdi ɗəgha təghən thləmad
mamnɗəɗa ɗə. "Mbulus wan tə
porsəndiya, ndən aagha nggi, hwan nggi
nən a ɓee tə wundəladdi a thləmad wa ɓa
ya, ƙəsər na ꞌya sə miighən nən a pərorha."
19 Tərgha mamnɗəɗi kəsanggən har
wundəladdi ɗəgha təghən man patu ɗə,
tsahang mee nən ha, "Mani a mii wa?"
20 Ndagha, "Mamngya Yahudaya kənang
nda hai nanda hwan sa ɗəna tə Mbulus a
mbed kognaya ɗə a ɓinda, kəla na mindan
sə a nggərgha nda tsahang mee ha ngga.
21 Amma a nggəmang kanda fa wa, ƙəsər
fiya kal nda kumnggit faɗa tsəb nda hai
ka a ɓəlang ngganda. Nanənya ɗəf nda
mee mba nda a həbrha tə sarha wa kəl
ma ɓəlang nda. Na nda a kəla sa fa kee a
nggəmana fa,"
22 Tərgha mamndəɗi ƙəs thləmadghənən
ndanggən, "Ma pərang nan niifa tə
ndaarha thləyed nan wa."

Thlənang nda Mbulus a thləmad Ngwamna Felis ɗə

23 Tərgha aagha mamnda sodja yini səri
ahur sodjayighən ndanggən kanda, "Ng-
wama fa ƙəsər nun a ɗərha Kaisariya ɗə a
fiɗikrha, tə sodjaya haru kumnggit səri, tə
sodjaya a ƙəsər pərsaya kumnggit məd, tə
sodjaya na yanda tə peela haru kumnggit
səri.
24 Kaɗaman pərsaya Mbulus sə nən a
tərha ɗun təghən thləmad Ngwamna Felis
ɗə kula ꞌya tsəwarghən."
25 Tərgha chireelth ɗeleewar ɗa nən ya a
ngwamna:

26 A har Kalaudiyus Lisiyas, a Alvari,
Ngwamna Felis. Nda ꞌya fa hangga.
27 "Kamshiɗiya, kəsang Yahudaya, takh
nda a ɓəlang, ɗiya ɗə tə sodjaya ƙəkar
thlanggi sə, ƙəsər səkɗi ndaarha tə Ro-
marha ni.
28 Na minna sə a sən ꞌya ni ənanən ndən
ɗəni təghən a mbed kogna yindan ɗə.
29 Walanggi ənɗi ndana nda ənaɗə
nəghən aten ngyahad ndan ni, amma ənɗi
nda nanda ənaɗə tsəkkwa a kənang ng-
ganda nduwa ɓəlang ngganda wa.
30 Ndee nanda kənang nda mee na nda
a ɓəlang nda, ndən thlənang ni a thləmad
wa ɓa ƙəkar. Tə kəm ndang nggi nafini
huhwaagha ndən a pəro ənɗa nda ənanən."

31 Nanən kee, sodja yini tərangganda
Mbulus a Antifatiris ɗə a fiɗikrha kəla
ndang nanda kanda.
32 Dalthna mbərha hai mal sodjaya na a
tər pərsaya ɗənda mbee ɗə təghən, kanda
nggi kəm wuɗa nda mbəd tsawud sodjaya
ɗə.
33 Səlna sodja yini na tər pərsaya a
Kaisariya ɗə, fərang ɗeleewar ɗa nda ng-
wamna, mal Mbulus nda a harghən.

34 Karatang na ngwamna ɗeleewarɗi,
tsahang mee nən Mbulus tənən tə tsaurha
a manggi. Səknən ndaarha nən a Kilikiya,
35 ndagha, “Niya ko thləmaarha fa a ɓad
nafina ɓa huhwagha sa.” Tərgha ngwamna
ndagha a ƙəsghən nda ha ahu porsəna na
a wuri ki Hirdus tən nən.

24

Ngwang nda kumarha Mbulus a mbed Felis

1 Akwasamad ɓeena tuf tərgha mamnda
Firis Hananiya ɓagha ɓa tə fingya mam-
ngya Yahudaya, tə kəm tə təngwa kumarha
nanda aarha Tartulus, a huhwa Mbulus
nda a mbed ngwamna.
2 Aah nanda Mbulus a ƙəndə, katərang
ngga Tartulus huhwa Mbulus hai a
mbed ngwamna ndagha, “Alfari, tsauɗan
ɗəɗemnggirha kaan a kamuwa, ƙəsər sa
na ƙəlarha mbeeɗə, mbeɗeng na əngya hai
ahu chehweddiya.”
3 “Kəsər ka ənggini na heu ya, Alfari, nan
tə usaarha kaan a thləmadwa ɗə.
4 Amma mbə midna sə a ɗahanggi
midwa ɗə wa, hwanni sa a kee thləmaarha
na fa tə ˈya niya pərorha aten niifɗiya.
5 Walang ɗan kamshiɗiya na pəpeethla
sə miighən, nən ɓarha tə kakyathlaanga
a pathlang Yahudaya ɓa ko a yanggini
ahu ƙəshiddiya. Ndəghənni mamnda aten
Nadzaraya ndəna nafiya na mbu samad
Yeeso.
6 Har ma na midghən sə a kyalgha tə Kən
Faara na a Urshalima, ndəghənni kəsang
nan.
7 *
8 A ranna mu palthɗa ha ya na walang
ƙəkafekkidghən tafadwa.”
9 Yahudaya kəm kənang nda pama
kanda mu, nggəma nda fa tə ndaarha
nəghən kee.
10 Fərang na ngwamna kwamana Mbu-
lus a kalgha sə, ndagha, “Alvari, sənɗi sə
sani tə ngwa kumarha yi chehweddiya yi
huraya hangga; tə wutsəfayirha niya kyang
altenna sə.
11 A rad na mughən ha ngga na sənda sə
kalwa ɓeena kumkap səri ɗəni Urshalima
ka hwan Faara ɗə wa.
12 Nafiya huhwagha nggi nawa nda nggi
a ngaala tə niifa ahu Kən Faara na a
Urshalima wa nduwa ƙəm thlenggi kaky-
athlanga ahu kən tsahad Yahudaya wa,
nduwa kəm ahu wupəri wa.
13 Mba nda mbang kyaɗo ˈya huhwana
nda nggi atenggən wa.”
14 ˈYa tal nggəmni fa atenggən, niya
takkwa Faara yi chichiyinəm tə kwamanɗi
nda nanda mbə ƙəkafek ni wa, tə kəm niya
fərƙəkafek ahu ˈya chireethləng nanda ha
a ɗeleewar ngyakhrha Musa tə ɗeleewar
Annabiya.
15 Fərɗi ƙəkafek a Faara, ƙəla ənana
nafini ya, tə ndaarha na thliirha sə ahu
mərra, nda nafiya ənagha nggayirha tə fa
mbəlfeeya.
16 Nanən kee, djitiirha na a tsawi tə
nggayirha a mbed Faara tə fiya.
17 “A kwasamad huraya hangga, ɓee Ur-
shalima ɓa tə ən fərra nafina a fa yamiiya
tə ƙəm əna sataka ni a Faara.
18 Nafini huhwaagha nggi nanda nggi
ahu Kən hwan Faara na a Urshalima nani
a ngwalang tsaɓang altenna ɗə. Mbə fiya
sə wumngga hai a thləmanna wa tə ƙəm
mbə kakyathlaanga sə wa.
19 Amma na fingya Yahudaya sə ɓagha
ɓa a chehweed Asiya a mbəɗi, ana ˈyasə a
mii ndan na nda a thləkrha atenna, kamɗə
nanənya a na nda a mbəɗiya.
20 Tsahang mee nafini na a na a mbəɗiya
ɗimiyid ma walna kognaya Yahudaya
atenna,
21 ana palth ɗani thləkni na tətal keeya,
tərang ni uradna sə a mbed ndan tə
ndaarha, ‘A ten palth thliirha sə hu mərra
na nanda a ngwee kumarha sə a mbed
nun a weeriya.’ ”

Kəs nda Mbulus ha a Kaisariya

22 Felis kəm sənɗə əngya hangga aten
kwaman Yeeso, ishanggən ngwa kumadɗi
ndagha, “Kəl ma ɓad mamnda Lisiyaya ɓa
ˈwan ndən ni a ngwalang ngwa kumad
nun.”

* **24:7 24:7** Fingya chirethya na nda tə mbədghən 6b ndaanən: Ndaan kwang a ngwang kumarha nan sə ƙəla ndaana ngyahad nan. Tə ƙəm mbədghən 7 ndaanən: Amma mamnda Lisiya ɓagha ɓa thlanggən sə a har nan tə kanglanggirha.

23 “Ndangga Felis mamnda sodja Romaya a kəla Mbulus nən ha, amma malanggən kal farha nən hai tə ƙəm a ˈyaɗang ɗə kwamana pashiyighən a fərang ˈya nda na midghən wa.”

24 Akwasamad ɓengya ngguchit, ɓagha Felis ɓa tə nukkun Durusila tə Yahudarha. Thlən farha nən a ɓa nda ɓa tə Mbulus, kang thləmarha nda fa thlək nən pathla aten fərƙəkafek a Kərəsti Yeeso.

25 Nana Mbulus a tsə laɓara tə kanda aten nggayirha, tə ƙəs alteena, tə ƙəm ngwa kumarha na ɓayi. Kəsgha həreenga Felis ndagha, “Tsəkɗə kee nanənya wiu. A walɗi kwamana niya nggər aagha sa ɓa.

26 Na midghən sə a fərangga Mbulus wuɗəɓəla, nanən kee nagha a thlən farha a thləmadghən ɗə atenggən, atenggən nagha a tsə laɓara təghən.”

27 A kwasamad hurarha səri, Pokiyus Festus tsaukwa ngwamna a meghed Felis. Felis kəm na midghən sə a wal nggayirha nən a mbed Yahudaya malanggən Mbulus ahu porsəna.

25

Mbulus a mbed Festus

1 Akwasamad mbeena mahan səlna Festus a Kaisariya ɓa ka a ƙəs targhənnən yi ngwamna, thliigha a Kaisariya ɗəgha Urshalima ɗə.

2 A mbəɗani huhwaana mamngya firistaya tə fingya mamngya Yahudaya Mbulus a mbedghən.

3 Hwan Festus nda ƙəkar a wuɗang ngganda Mbulus Urshalima ɗə ƙəsər ngwanda fa a tsəbghən nda fa a kwamana ka ɓəlang ngganda.

4 Amma Festus nggəranggən kanda sə ndagha, “Kəs nda Mbulus ha a Kaisariya, nggi tafanna tsəɓaku niya ɗərha mbəɗa ɗə.

5 Fingya mamngginun mbu samadna nda ɗa nda thlək ˈya atenggən, a ənaɗə ˈya na ɗimi huhwa ghənun.”

6 A kwasamadɗi tsaunən mbeena uvaɗa nduwa kum tə kanda, wudgha a Kaisariya ɗə. Ɗalthana mbərha hai kyagha ƙən ngwa kumadghən ɗə ndagha a ɓang Mbulus ɓa.

7 Səlna Mbulus ɓa, Yahudayini ɓagha ɓa a Urshalima thlii nda sə muwang ngganda maɗufu, na nda a ɗahang palthya fa, mbuwa ƙəkafek.

8 Amma Mbulus ngaal ənggina nən thlək nanda atenggən ndagha, “Ənayi ˈya na ɗimi aten ngyakhrha Yahudaya, nduwa a Kən hwan Faara na a Urshalima, nduwa a Kaisar wa.”

9 Tərgha Festus, na midghən sə a əna ˈyanən na a mbənanggən Yahudayini, ndanggən Mbulus, “Na midwa sə a ɗəna Urshalima ɗə ɗi nggo kumarha sə aten əngginiya wa?”

10 Nggəmangga Mbulus, “Nanənya niyi a ƙən ngwa kumad Kaisar, mbəɗa niya kamngga a ngwee kumarha nda sə. Mbə ˈyasə na ɗimi ənang ni Yahudaya fa wa, sa tə altenwa ma sənnasə.

11 Ana ˈyasə na ɗimi ənani kamngga a ɓəleewun, karwi fa wa. Amma ana palthyini ɗeheena Yahudayina fa ya mbə ƙəkafek sə wa, mbə niifa sə tsəkka a fərang nggi nən kanda wa. Niyi a hwan Kaisar!”

12 A kwasamadɗi ƙənang na Festus pathla hai tə kogna yini, ndanggən Mbulus, “Hwanna a nggərgha huhwad wa a mbed Kaisar ɗə, na ɗərha mbed Kaisar ɗə.”

13 A kwasamad ɓəngya ngguchit, Kutəra Anggiripa tə wan man Mbanis ɓanda Kaisar ɓa ka ɓa nda ndang Festus aalee.

14 Nanən na nda a məndaha a mbəɗi, tsəgha Festus laɓara aten ngwa kumad Mbulus tə kutəra. Ndagha, “Na niifa sə a mbəɗiya malena Felis ahu porsəna.

15 Nani a Urshalima, mamngya firistaya tə fingya shingya Yahudaya huhwanda niifɗiya na a ngwang kumad mərra ni sə.

16 Ndanggi kanda, mbə əntin Romaya ni ƙənang nggəm niifa kapa nəm ngwang kumarha wa, kəl ma fərang ɗəm kwamana kalgha sə aten əndi huhwa na ndan kamanggən ka a thlanggən fadghən sə.”

17 “Ba nanda tə nggi mbəɗa ɓa ya, mbəd wii hai tə palthɗi wa, amma ɗalthna mbərha hai thlən farha ni ɓee niifɗa nda ɓa.

18 Thliina nafina sə huhwaagha ndən, mbə pathla sə na ɗimi thlək nanda atenggən niya kya numaarha wa.

19 Ameyedghən, na palthya sə yi ngaala thlək nanda aten takkwad ndan tə ƙəm niifa mərgha na nda aarha Yeeso na Mbulus a ndaarha nəghən tə yibrha.

20 Wuleegha ˈya na a anee na a ramu palthda ni ha ya, tsakh mee ni tanan nggam fa dagha Urshalima da da nda ngwang kumarha sa a mbadi aten palth yini ya.
21 Amma ndagha Mbulus a malghan nda ahu porsana, kal sayidi ngwalang na Kaisar ngwang kumarha. Nanan kee farghani a ksghan nda ha ta sayidi niya thlananggan Kaisar da."
22 Targha Anggiripa ndanggan Festus, "Na minnasa a sak fad niifda ni ya tafadna." Nggarangga Festus sa, "A bbinda na sak fadghan."

Mbulus a mbed Anggiripa

23 Dalthna mbarha hai sala nda Anggiripa ba ta Mbanis ta karid kutaryid ndan fa nagha fiya a farang mamnggirha kanda, mamngya sodjaya ta mamngya wupari di a samad ndan. Thlangga Festus farha a kya nda ba ta Mbulus.
24 Ndagha Festus, "Kutara Anggiripa, ta fingya na a mbadiya, nadun niifdiya! Yahudaya heu huhwan ndan a mbenna a Urshalima ta mbadiya kam na mindansa a balang ngganda.
25 Amma kalang ni nawi ˈya ananan tsakka a balang ngganda wa. Nanan kee, ndaghan a da Kaisar ngwang kumarha sa, ndan ndani niya thlanang a Roma da.
26 Amma mani a chireethleng nda Kaisar da? Kasar mba pathla sa tefen kasang ni taghan wa. Nanan kee, ndan bani taghan mbennun ba heu, mba kala sa mawa kutara Anggiripa, a radam mughan ha ngga, niya wal ˈya niya chireethleng nda hai.
27 Kasar ahu numadna mba mamal thlanang nda niifa na ahu porsana a Kaisar da kula ˈya dimi atenggan wa."

26

1 Targha ndangga Anggiripa Mbulus, "Faronda kwamana na a kalana sa." Tarangga Mbulus haarghan sa kataranggan ndikrha hai ndaghan,
2 "Kutara Anggiripa, pet fanna a weeriya mbang ni isha a mbedwa ka a kyanggi altenna sa aten palthya thlakna Yahudaya atenna.
3 Nanan sanang antin Yahudaya hai ta fingya angya na nanda a ngaalang nda teena. Nananya niya hwan sa karsu kee thlamaarha na fa.
4 "Yahudaya heu sanda tur tsawud na ka nggi ngguchit, ka a kataradghan a kyanan, ta kam a Urshalima.
5 Ka katam sanda nggi na nda mbang thlak ˈya atenna, ana mindan sa, ahu takkwa kakafekkid nan, ta Farisarha ni nggi.
6 Nananya niyi a mbedwa ka a ngwee kumarha na kasar fardi kakafek ta ˈya ndangna Faara a chichiyinam ka katam.
7 Nda fadikrha ta yanfaara tur yinam kumkap sari dafang nda shilee Faara teena kaan, kanda a kala parka fa ndanan. Kutara Anggiripa, kasar ka numaddiya, fingya mamngginam ndan huhwaanda nggi.
8 Mani nan naarha sa ahur nun na ndaarha mba anaarha hai thlengga Faara marya sa wa?
9 "ˈWadi numad ndaarha a ana ˈyani heu ni mbang ka a ˈyada thlam Yeeso ni ta Nadzarat.
10 Andani anani a Urshalima. Ta sasamnda mamnda firistaya muwangdi fa-takkwaya Yeeso ahu porsana da. Har ma nggamdi fa a balang nda kanda.
11 Saara hangga ni naarha kyarha hu kan tsahaya Yahudaya da ka a sasang ng-ganda kanda, ta kam ni naarha thlaghang palthya kanda fa na dimi. A hu tabanggid na a tendan, ni darha hu chehweed kashi da nee a sasang kanda."
12 "Fardasa nggi ahu kwaman darha Ndimaska da, nggungwa fa ta sasamnda mamnda firistaya.
13 Yanfara a sarakrha, Alvari, nani hu kwamana, na kukwaryirha ni a talara hai, kukwaryidghan kalda yanfaara, djargha tenna hai ta kawiyina.
14 Kan heu falan hweeda hai, sak urarha ni ta mii Aramiya, 'Shawulu, Shawulu, kama nda na a saseerha? Naghan padaghan a fadwa a yana aten ˈya na minna.'
15 "Targha tsakh mee ni, 'Wunni sa Chinam?' Ndagha Chinam, 'Nggini Yeeso na a sasang nda.
16 Nananya thliusa! Kedo ni fanna ka a furo taara ni (mafayirha ni) ta kam par anda na nana ta ˈya niya kyadorha.

17 Niya hərworha a haar nafiwa tə fingya mbuwa Yahudaya. Niya thlən sa a thləmad ndan ɗə,
18 ɗa inang yiyi ndan ɗə tə ƙəm kyakhrangga kanda ahu kukwaryirha ɓa. Thlangga kanda sə a haar Sheetan ɓana tə kanda a thləmad Faara ɓa təna nda wal chakh ɗimiyirha a thləɗang ngganda kanda ahur nafiya Faara hai fərgha ƙəkafek a nggi.' "
19 "Nanən kee, Kutəra Anggiripa, nggəm ɗi fa tə səsəniddi ɓagha hai a talara.
20 'Wayi katərang pər laɓar Faara hai a Nɗimaska, tə a fingya na a Urshalima tə chehweed Yahudiya heu tə ƙəm nafiya mbuwa Yahudaya, tə ndaarha a malang ngganda ɗimiyid ndan kyakhra nda thləmad Faara ɓa a əna əngya nda kyadgha ndaarha malang nda ɗimiyid ndan.
21 Ndəghənni ƙəseena Yahudaya a pəpal Kən Faara na a Urshalima na mindan sə a ɓəleegha nda.
22 Amma ɗed Faara sə ta weeri ɓa ya, ndən nani ƙət a mbəɗiya ka a pəranggəni wundakhnaya tə shingya. Pərangɗi ndən kanda 'ya ndaana annabiya tə Musa nən a katərarha hai.
23 Kəkafekni Kərəsti nən a səsaarha, nən a 'wa thliirha sə ahu məra, nən a ɓang kukwaryirha nafiyighən ɓa tə fingya mbuwa Yahudaya."
24 Mbulus kula ngwalang palthghən kee tərgha Festus təranggən uradghən sə ndəghən, "Sa Mbulus kyahar huten wa! Karatadwa mulda hai kyakhrang ɗə huten wa hai."
25 Nggərangga Mbulus sə ndəghən, "Kyaharwa hutenna hai wa, Alvari, 'ya niya thləkrha ƙəkafek ni.
26 Sən kutəra ənggina sə ya, ndən niya kal farha hai tə thləkrəghən. Sənɗisə kutəra Anggiripa sənɗə ənggini niya thləkrha heu ya ƙəsər əna wa ndan ɓəɓee wa.
27 Kutəra Anggiripa fərna ƙəkafek tə annabiya wa? Sənɗisə fərna ƙəkafek."
28 Tərgha ndangga Anggiripa Mbulus, "Tamngga ndaarha a sayi ngguchit kiya na mbang ləm nggi fa tsawi Kərəsta wa?"
29 Ndangga Mbulus, "Ko sayi ngguchit nduwa ɓeena hangga, niyi a hwan Faara tə ndaarha mbə sa katenwa wa, heu tə fingya na a kee thləmaarha fa a weeriya tsawa nda ƙəla nggi, amma mbə tə wuyiwurɗi ya wa."
30 Tərgha kutəra, tə ngwamna tə Mbanis tə fingya tsau nanda a mbərha tal wii nda.
31 Mal ƙənɗa nda, na nanda a ndikrha tə ndan, ndanda, "Niifɗiya mbə 'yasə ənanən tsəkka a ɓəlanggəm wa, nduwa muwang nggəm ahu porsəna ɗə wa."
32 Kutəra Anggiripa ndanggən Festus, "A mbə nggərna kamshiɗi huhwaarha a mbed Kaisar wa, kam nəm a kalghən hai."

27

Dənda tə Mbulus a Roma ɗə

1 Səlna farɗa ɓa ngwan fa ɗan Italiya ɗə ahu kombuwol, Mbulus tə fingya porsənaya fər kanda nda a haar mamnda sodja Romaya hai na nda aarha Djuliyos nəghən tal ahu sodjaya na a haar Kaisar.
2 Kya nan ahu kombuwol hai a Adəramitiyom, na a ɗərha ahu fingya talya ɗə na chehweed Asiya, thlii wiirha nan a ten wuri aamɗi. Aristakus niif Tasalonika na a chehweed Makidoniya nəghən ahur nan.
3 Ɗalthna mbərha hai sələn a Sidon ɗə, Djuliyos ənang nggayirha nən Mbulus malanggən ɗəgha wal pashiyighən təna nda fərang 'ya na midghən.
4 Mal nan Sidon, nagha ɓereurha a tsang hura kan fa, ɗan ɗə tsau tə wutambar Sayifurus fa tənan hərəkrha ma ɓereuɗi.
5 Mbərang nan wuri aamɗa hai na a Silisiya tə Pamfiliya, sələn a Mira ɗə na a chehweed Lisiya.
6 A mbəɗani walna mamnda Sodja Romaya ɗi kombuwol yi Aledzandəriya na ɗərha Italiya ɗə, kyanggən kan sa hai.
7 Əna ɓengya nan hangga a kwamana ƙəsər naghan a wiirha samma-samma pərpər səl nan a Kənidus ɗə. Malang ngwana ɓereuɗi kan ɗərha mbeeɗə, kyan tə man fad wutambar Kəriti na tsau tə Salmoni fa.
8 Pərpər mbərang nan mbəɗa hai ɓan mbərha ɓa na nda aarha, mbəd hərghang nda kombuwol, tsau tə tal Lasiya fa.
9 Mbəd ɗan hai kaan a mbəɗi, tsauka wiin nan pəɗaghən ƙəsər nanənya mbər

kar aama ɗə. Nanən kee, ƙəsgha Mbulus thləman ndan ndəghən,
10 “Waya, ahu widɗi kyanəm ya na ən tərəmnda sə a mbee nanənya, kombuwol nəm tə rəfənnəm na nda a səbrha ɗə kaan, heu tə yibya hangga na nda a sahatta.”
11 Amma mamnda sodja Romaya ɗi karɗə kang thləmaarha Mbulus fa ƙəl yi tə hur kombuwolɗi tə niif Kombuwolɗi.
12 Nanən mbəd hərəkrha nggirggi Likiya mbə ngga na a ənagha nggirggiya fegrha sə wa, ƙəsər ka ən ɗiya, hang ndəndan ndanda a nggushi ɗənda mbeeɗə tə wiirha təna nda səla Finikiya ɗə anaɗə a ənaarha hai əna fegrha nda a mbəɗi. Finikiya mbəd isha nggirggiya ni na a Kəriti na a man kii pəlasarya tə həmnda yanfaara fa tə ƙəm man kii wufaya tə həmnda yanfaara fa.

Bereu ˈyaara hu wuri aama

13 Katərang na ɓereurha ɓarha ɓa a man kii pəlasarya ɓa, tamngganda ndaarha wal nda əndi na mindan; tərgha kwasang ng-ganda nggirggi ndan hai wii nda tə mii wuri aam Kəriti.
14 Tsəbaku, ɓereurha ɓagha ɓa kaan a wutambar ɗa ɓa a man kii wufaya tə man kyad fara.
15 Kəsangga ɓereu ˈyaardi nggirggi ɗa hai mbangwa nji teena ahu ɓereu ɗaɗə wa, malanggan kee nagha ɓereuɗi a pughang kanɗə.
16 Mbərang nan wutambar ɗa hai ngguchit na nda aarha Kauda, pərpər mbang nan ƙənang nda nggirggi ɗa hai na ngguchit na a saman nan.
17 A kwasamaddi kahang nanda Ng-girggi ɗa ɓa na ngguchit ƙənang ngganda sakhkya a fad kombuwol ɗi na manggən amanən ɗə fəla ɗə. Na nda a tərəmnda na ɗa nda ɗərha hu chehweed Sərtis ɗə.
18 Nana aamɗi a ənа kuɗufulla, nagha a tətənang kan, ɗalthna mbərha hai katərang ngganda thlahang fingya rəf yinan haaɗə na ahur nggirggi ɗi ahu aama ɗə.
19 Afar ɓeena yi mahan muwang ng-ganda fingya kari taara ɗə yi nggirggi ɗi.
20 Ɓengya hangga kyawa yanfaara ɓa wa, nduwa wufəlngaarya, nagha ɓereurha a piirha kaan, numan tə ndaarha mban a hərəkrha wa.
21 A kwasamaddi mənna nafina ha na ahur nggirggi ɗi kanda kula wal ənnarhami, tərgha Mbulus thliigha sə a mbed ndan ndəghən, “Waya, a ndam kwang kee ɗun thləmaarha fa ƙəla ndangni kun a mal ɗun wutambar Kəriti wa, kam kya wum hu səsadɗa hai ya wa.
22 Amma nanənya, niya ndang nda kun ƙərsaama, ƙəsər mbə niifa sə na a ƙəɗeng yiɓədghən wa, ƙəl nggirggi ɗi kee ndən nəm a ƙəɗeng nda.
23 Fəɗik ɗi mbərgha ɗə tə thlənda Faara nani yighənni tə ƙəm niya tərang shilee teena ishɗə a thləmadna,
24 ndeeghən, ‘A tərəmna wa, Mbulus. Na isha a mbed Kaisar nggo kumarha nən sə. Faara hu nggayidghən fərɗə hərəkrha a fiya heu ka sa.’ ”
25 Nanən kee ƙərsaama ƙəsər fərɗi ƙəkafek a Faara nən a katərarha hai ƙəla pəree nən.
26 Amma tətani a puwangga ɓereurha ƙəm a wutambarra ɗə.

Tim Nggirggi hai

27 A fiɗik kumkap faɗa nagha ɓereuɗi aten puwang kanɗə a ten wuri aam Adəriyatik, a manad fiɗikrha fa hur ng-girggi yini sənang ngganda hai takhɗan a ndusang chehweerha fa.
28 Kəƙərang ngganda kuɗim ndəghən səlɗə saara haru tə kumnggit səri. Tsəɓaku nggərgha nda ƙəƙərang nda kuɗim ndəghən ƙəla nda hai saara kumnggit wutarihe.
29 Ka tərəmnda naɗə nggirggiɗi ɗək ferya fa, kal ɗəɓəlya nda hai faɗa na həhaaghən a kamu wuri aamɗa hai tə man samadghən ka a ˈyaɗang wiirha nən fa, hwan Faara nda a ɗalthgha mbərha hai wed.
30 Tərgha fa hur nggirggi ɗi na mindansə a ɗa nda, təra nda hu kombuwol ɗa hai na ngguchit ƙəla nanda a kal ɗəɓəla hai na haaghən a man mbee.
31 Amma ndangga Mbulus mamnda sodjaɗi tə fingya sodjaya, “A ishwa nafini a thləmad nggirggiɗi ya wa, mbun a hərəkrha wa.”
32 Nanən kee sodja yini thleng nggand sahad kombuwolɗi ƙəsgha ndən ha mal-ghənda hwagha ɗə.

33 Takhna mbərha a ɗathla hai ndangga
Mbulus kanda heu a həb ənnarhami nda.
Ndəghən, “Bengya kumkap faɗa mbərgha
ɗə nuwun ahu ɓillarha kaan ənawun
ənnarhami wa.
34 Niya ndang nda kun nanənya, ənama
ˈya mii tənun wal kanglanggirha. Mbə
niifa sə na a ƙəɗeng ko was tenggənni wa.”
35 Tərgha təranggən mburodi sə usa
Faara nən a mbendan heu. Kyanggən hai
nagha a kiighən.
36 Wal kanglanggirha nda ənа ənnarhami
nda mii.
37 Kan heu haru səri tə kumnggit məd
kap mikki na ahur nggirggiɗi.
38 Ngwalang nanda həb ənnarhami, thla-
hang ngganda haad nggirggiɗa ha ɗə na
nda a irang wan hwalirha ɗə ahur wuri
aama hai.
39 Ɗalthna mbərha hai, sənangwanda
chehweddа hai na nanda sə wa. Amma
na mbəd tsəchelhomnda, ndanda a nggushi
ɗəna nda tə nggirggiɗi a mbəɗaɗə ananda
a mbang nda.
40 Tərgha thleng ngganda sakhkini na tə
ɗəɓəl yini həhaaghən mal kanda nda ahu
wuri aamɗi, tə ƙəm kwasangganda sakhk-
ina hai na kyakhrang nda nggirggiɗi.
Tərgha thlengganda shishamarɗa sə na a
mbed nggirggiɗi a ɓereurha tənən puwang
kanda a mii ƙəƙəshɓangnda ɗə.
41 Amma nggirggiɗi tsuwar chehweerha
nən kyagha kamughən ɗə mbangwa tsə
ˈya fa wa. Tərgha nggirggiɗi nagha a fələɗə
ka kuɗufulla aamɗi.
42 Sodja yini na mindan sə a ɓəlang ng-
ganda porsən nggini ama nanda pəpeethla
hərgha nda.
43 Amma mamnda sodja Romaɗi
na midghən sə a hərghanggən Mbulus
karanggən kanda fa. Ndanggən kanda yi
mbangga aama ˈwa pəra nən pəpelthgha a
mii ƙəƙəshɓangnda ɗə.
44 Tərgha ndanggən fingya ƙəs katako
ndan nduwa kukutathla nggirggiɗi.
Kanda heu hərgha nda səla nda mii
ƙəkəshɓang nda ɗə.

28

Mbulus a wutambar Malta

1 A kwasamadɗi hərək nan kan a
ƙəƙəshɓangnda, ndən sək nan tə ndaarha
nan a wutambar Malta.
2 Nafiya wutambar ɗi ənang nggayirha
nda kan kaan. Thlən nda kan fa, dzəghang
waarha nda kan sə, ƙəsər na ˈyaara a
ɓaarha heu tə mbiirha.
3 Ɗamna Mbulus hwarirha ɓa, nanən a
sang nda hu waarha hai kyagha kwad-
wasaarha sə ka thlerra waddi ɓillagha
ndən, ƙətghənən a haarghən.
4 Nafiya wutambar ɗi na huthlin ɗa nda
nggawal-nggawal a haar Mbulus ndang-
ganda ndan, “Niifɗiya tə ɓəl farha ni, ko
nanən hərək ɗə ahu wuri aama, faar ngwa
kumarha mbə a malang tə yibrha wa.”
5 Amma Mbulus yiranggən huthlin ɗa ɗə
mukka ahu waarha hai ko ˈya walghən.
6 Fiya a numad ndaarha nən a həthla
hai nduwa fəlgha hai mərgha. Amma
tsəna nda tsəɓaku mbə ˈyasə walgha ndən
wa, nggərang ngganda numad ndan hai
ndanda kamshiɗiya faara ni.
7 Tsau tə mbəɗi katərana ənɗa hai tə
Mbulus na wure sə manggən yi Pubiliyus,
mamnda wutambar ɗi. Thlə kan nən fa
a minda keeghən tə wutsəfayirha, ɓeena
mahan ndəghən a fərang ənnarhami kan.
8 Chin Pubiliyus ahu səra, fadghən ɓee
tə ƙəm fau a ɓillaghən. Kyagha Mbulus
thləmadghən ɗə, hwan Faara nən, sang
haara nən fa ƙəngga.
9 Katərana ənɗa hai kee, tərgha haaya na
ahu wutambar ɗi ɓa nda ɓa wal ƙənda nda.
10 Nagha nafini a fərang mamnggirha
kan ahu kwamangya hangga. Takh nan a
wiirha, fərang əngya nda kan hangga na
minnan.

Mbulus a Roma

11 A kwasamad ndəree mahan kyan hu
nggirggi Alidzandariya tsauka hai a wu-
tambarɗi a ndəri mbiirha. Na nggirggiɗi
tə tənda muɗad faarya Kasto tə Polus.
12 Kya nan Sirakus hai ənа ɓeena nan
mahan a mbəɗi.
13 Thlen ɗan Rigiyum ɗə. Ɗalthna
mbərha hai piigha ɓereurha ɓa a man ki
pəlasarya. Akwasamad ɓeena səri sələn
Putiyoli ɗə.
14 A mbəɗi ɗan wal fingya fatakkwaya,
hwan kan nda ənа ɓeena nan məd tə
kanda a ɗan Roma ɗə.

15 Səkna fatakkwaya ndaarha naghan ɓayi, thlii nda hwathla kanda fa hu Kasu Apiyus, fingya ƙəm ɓa nda wal kan a mbərha na nda aarha Kən rongya mahan. Nana Mbulus nafini kee usa Faara nən wal kanglanggirha nən.

16 Səl nan a Roma ɗə, malangganda Mbulus tsauka hu ƙən rongya katenggən tə sodjaɗi na a ƙəlaghən ha.

Pər Mbulus laɓar Faara a Roma

17 Akwasamad ɓeena mahan, aagha Mbulus shingya Yahudaya ɓa. Wumna nda ɓa, ndangga Mbulus kanda, “Wan-manggina, ko nanən mbə ˈya sə ənang ni nafinəm fa nduwa əntin chichiyi nəm wa, ƙəseegha nda a Urshalima fər nggi nda a Romaya.

18 Tsahe mee nda ha ngga, na mindan sə a kal nggi nda hai, ƙəsər mbə ˈya sə ənani tsəkka a ɓəleegha nda wa.

19 Amma mamngya Yahudaya kara nda fa, tsaweeghən fa təta a ɗi a mbed kutəra Kaisar ɗəgha ngwee kumarha sə, ko nanən ɓawi mbəɗa ɓa ya ka huhwa nafinani wa.

20 Nanən kee, ndən kaɗa ni kwamana a na kunni ka a kalanggi kunsə kiya, ƙəsər ƙəneegha nda tə wuyiwurɗi ya aten niifɗi na Isərelaya a ƙəlarha fa, Kərəsti. Fərɗi ƙəkafek ˈwaɗə teena ɓaɗa ɓa.”

21 Ndang ngganda, “Wal wan ɗeleewar a Yahudiya ɓa atenwa wa, mbə nafinəm Yahudaya ɓagha ɓa a mbəɗi thləkka ˈya atenwa nduwa tsəgha laɓara mbuwa ngga atenwa wa.

22 Amma na minnan sək ˈya nan fərna ƙəkafek atenggən, ƙəsər sən ɗan sə fiya ko a yanggini a thlək ˈya ɗimi aten takkwad Yeeso.”

23 Farɗasə ngwa nda fa kanda hangga ka ɗa nda wal Mbulus, ɓa nda mbəɗa ɓa nanən sə tə tsaurha. Ka a tsar ta figrha ɗə, ndəghən a thləghang laɓar kutəryid Faara kanda. Na midghən sə a ləm kanda nən fa ka a thlə Yeeso nda na fa. Ənaghən taara tə ɗeleewarya Musa tə yi annabiya.

24 Fingya nggəm nda fa tə laɓarghən, amma fingya fər wa nda ƙəkafek wa.

25 Nggəmngwa nda fa tə ndan wa katərang ngganda wiirha hai a kwasamadɗi ngwalana Mbulus palthghən tə ndaarha, “Pər Səsəna tə Peɗənda ƙəkafek a chichi yinun ndanən ahu ɗeleewar Ishaya,

26 ‘Duwa thləmad nafina ɗə ndangga kanda,
Nun sək ˈya amma mbun a sənang hai wa;
Nun a na ˈya amma mbun kukwalang hai wa.
27 Kəsər hur nafiniya nəghən kakrak;
Mba nda sək ˈya tə thləma yi ndan wa,
Tə ƙəm nggəlang nda yiyi ndan.
Kam nandan tə yiyi ndan,
Səgha nda ƙəm tə thləma yi ndan,
Sənang ngganda hai tə hur ndan,
Kyakhra nda hai,
Kənanggi kanda.’*

28 Tsaunən kee, na minna sə a sənunsə ˈwanda teena thlənang nda laɓar hərəkrha Faara a fingya ɗə mbuwa wa Yahudaya, na nda a kang thləmaarha fa!”

29 Hərəm nən ndaarha kee, tərgha thliigha Yahudaya sə na nda a ngaala kaan a pathlang ndan.†

30 Hurarha səri Mbulus tsau ahu mindəɗi nanən a tiirha, nagha a thlə fiya fa heu ɓagha thləmadghən ɓa.

31 Kula tərəm nda ndəghən a pər laɓar kutəryid Faara tə tsaharhaha aten Chinəm Yeeso Kərəsti, mbə niifa sə mbangga ˈyaɗanggən fa wa.

* **28:27 28:27** Ishaya 6:9,10 † **28:29 28:29** Fingya chireelthya kaar mba nda tə mbəɗiya wa

Romaya

Ndaˈya

1 Nggi na Mbulus, mafad Yeeso Kərəsti,
aah na nda nggi ka a tsawi təthlənda Yeeso,
wuwura ka a pər laɓar Faara ni.
2 Laɓarɗi na mbənggən ya ndən ɗəfna
Faara miighən ka ƙətəm a mii annabi yighən,
ƙəla nanən chichireethlee hai hu
ɗeleewar laɓar Faara təpeɗənda.
3 Laɓarɗi na Mbənggən ya aten Wanggən ni,
Chinəm Yeeso Kərəsti, ahu thlu farha turya Ndauda ni.
4 Kyad ndan a pəpal tə ndaarha Laɓarɗi
na Mbənggən ya aten Wan Faara ni thli-
igha sə ahu məra tə səsəmnda Səsəna tə
Peɗənda. Ndəghən ni na Yeeso Kərəsti na
Chinəm.
5 A fadghən ni ndən wal nəm nggayirha
tə aarha na a tsawi tə thləndəghən təni aah
fiya ɓa a fərƙəkafek nda təghən na a fərang
mamnggirha nda thləmnggən.
6 Tsuwar yanɗi kun fa ya, kun aah na
nda a tsawun yi Yeeso Kərəsti.

7 A kun heu na a Roma, nggəmna
Faara, aagha kun a tsawun nafiyighən
təpeɗənda. Ngwa tsauka nggayirha tə
tsawud ɗəɗemnggirha yi Faara na yinəm
china tə ƙəm Chinəm Yeeso Kərəsti a tsauka
tə kun.

Hwanda Faara yi usarha

8 A katəradghən niya ˈwa usa Faara ahu
Yeeso Kərəsti ka kun heu, ƙəsər na nda a
thlək laɓar fərƙəkafekkid nun ko a yanggi
ni hu ƙəshiirha.
9 Kəsər Faara niya ənang taara tə hurna
tətali ahu pər Laɓarghən na Mbənggən yi
Wanggən, ndən shedagha nggi tə ndaarha
ni naarha ɗal kun in ƙətsar ahu hwanda
Faara niya ənaarha,
10 kala sayi a naɗi a hwan Faara. Niya
hwan Faara tə ndaarha, ana nggəmnda
hurghən ni, a wal kwamana ni ɗi thləmad
nun ɗə.
11 Kəsər nəghən a kukwashe fa a na kun
ni a ɗanggi kun sə tə fərra səsəna na a
fərang kaali nən kun.
12 ˈYa na minna, nda nggi tə kun a fərang
kaali nəm ndan hu fərƙəkafek.
13 Shayina na minna sə a sənunsə, saara
hangga nggi a ngwarha fa na a ɗi thləmad
nun ɗə, amma walwi kwamana wa. ˈYa
tərna minna thləmad nun ɗə ka ɗi haathla
ahur nun ƙəla ənа ni ahu fingya mbuwa
Yahudaya.
14 Na hakked fiya sə a tenna, fiya na a
wupəri tə fingya mbuwa a wupəri, fingya
na tə sənda tə fingya mbuwa tə sənda, təta
ni a pərang laɓarghən ni kanda heu.
15 Nəghən a kukwashe fa na a pərang
Laɓaara ni kun na Mbənggən a kun na tə
tsaurha a Roma.
16 Kəsər shiɗee wa pər laɓar Faara ni wa,
ƙəsər səsəmnda Faara ni na a ənа taara
ka a hərghanggən kowunni fərgha ƙəkafek.
ˈWaghən aten Yahudaya təƙəm ɗəgha ten
fingya ɗə mbuwa Yahudaya.
17 Kəsər ahu Laɓar ɗa ni na Mbənggən
ya kyadna Faara nggayiddi, nəm wal ng-
gayiddi ˈyahu fərƙəkafek, ka a katəradghən
ta mii ngwaladghən ɗə. Kəla nanən
chichireethlee hai ahu laɓar Faara tə
ndaarha, “Niifa na tə nggayirha fa nun
tsaurha tə fərƙəkafek fa.”

Səb hur Faara aten ɗimiyirha.

18 Kəsər kyad Faara səbrha hurghən hai
a talara, aten yamid takkwa Faara, tə tar
mbəlfeerha na fiya a ənaarha na nanda a
kar ƙəkafek fa ka tar mbəlfed ndan.
19 Kəsər ˈya nəm mbang sənda aten
Faara nəghən a pəpal a fad ndan, ƙəsər
Faara ndən kyaɗangga ndən kanda a
pəpal.
20 Ka ənа nanda ƙəshiirha ən ənad Faara
mbuwa nəm naarha, ƙəla səsəmndəghən
yi pakwandə, tə targhən, nad yirha ndən
a pəpal, sənang ɗun əngya hai ənа nanda.
Nanən kee mbə ˈya sə na fiya mbang
ndaarha wa.
21 Ko nanən sənda Faara, mbangwa nda
tərang shilee in tə ndaarha ndəghən ni
Faara wa, nduwa usaghən nda wa, amma
numad ndan tsauɗə mere kee, hur ndan
yi nuryirha ƙəm tsauɗə wulghən.
22 Tamngganda ndaarha na nda ndəndəl
ashe nurya ni kanda.
23 Kyakhrang ngganda mamnggit Faara
hai mbuwa məra tə ɗaharha na ƙəla niifa
na məra, tə ƙəm ɗahaya na ƙəla wuɗikkya,

maɓiya, tə fingya na kakhrha tə hura ƙəla nda hulthne tə tusalya.
24 Tsaunən kee malangga Faara kanda ɗənda mbeeɗə tə əna tar ɗimiyirha tərna mindan. Nanən kee, na ndaa əna ən tsanda a pathlang ndan.
25 Kyakhrang ngganda ƙəkafekkid Faara hu nggaɓaarha ɗə. Na nda a tərang shilee əngya teena əna nanda ma Faara tafadghən, tsauka ndəghən ni tsəkka a fal ghənda pakwanɗə. Atsaukake.
26 Nanən kee, ndəghən ɗani malang na Faara kanda ɗənda mbeeɗə tə suna əna tar ən shilee tə ən tsanda. Nishyi ndan ƙəm mbeɗeng ngganda hunarha hai nuneefa tə həshneefa tsauka məməl ka kya nanda əna ƙəshiirha, ahu hunarha hai tə shayi ndan nishya, kamngwa wa.
27 Tsaunən sunan ndan kyaɗə hur ndan hai, tərgha həshya ƙəm malang ngganda hunarha hai tə nishya kamngga ka kya nanda əna ƙəshiirha. Nagha həshya a əna ən shilee tə ndan. Ahu əna ˈya kiya aang nda tsətsəlla alten ndan fa ɓa.
28 Tsaunən numawa nda tə ndaarha kamɗə a ƙəs sənda Faara nda ha na nanda təghən ha wa, malangga Faara kanda ɗənda mbeeɗə tə numad əngya kamngwa wa a ənaghən nda.
29 Na nda lələgɗa tə kala tur yanggi mbəlfeerha, tə ɗimiyirha tə suna, tə tsan ndan, tə sərəkkirha, tə ɓəl farha, tə yanda, tə hukrha, tə ƙəs ndan hur tə kiki farha.
30 Na nda səb thləma, na nda a kar Faara fa, tə ˈyar farha, tə taala, na nda kaɗa kwaman tar mbəlfeerha, tə yamid fərang mamnggirha fa nggətyindan.
31 Mbə hakkilo sə a fad ndan wa, mba nda tə ƙəkafek fa wa, mba nda nggəm ndan wa, tə ƙəm mba nda haɗang ndan fa wa.
32 Səndasə tə ndaarha, ndagha ngyakhrha Faara, fingya na a əna ənggini ya kamɗə a məra nda. Amma mbə ka a na nda a ɗərha mbeeɗə tə ənaghən kee wa, amma ƙənang paama nda fingya yina mu na a əna kanda.

2

Məməl ni ngwa kumad Faara

1 Nanən kee, mbə ˈyasə na mbang ndaarha wa, ko wunni sa, sa na a ngwang kumarha niifa sə pak. Kəsər a sayiɗi na a ngwa kumarha aten niifa, na a ngwang kumarha fad wa ni sə. Kəsər sa tafadwa na a ngwa kumaɗi na a əna tur ənggini ƙəm.
2 Nanənya sənɗəm sə ngwa kumad Faara aten nafiya na a əna tur əngginiya məməl ni.
3 Sa na niifa mere. Sa na a ngwang kumarha fingya sə na a əna tur əngginiya. Amma sa tafadwa a ənarha kee. Tamngga ndaarha na hərəkrha ma ngwa kumad Faara wa?
4 Nduwa ɗəm na hang nda nggayid Faara, tə munyadghən, tə yamid huf hurghən nən a ənaarha atenwa wa? Ashe səngwa sə tə ndaarha nggayid Faara atenwa ndən nən a kyorha hu kwaman kwa pəma ɓa wa?
5 Amma ka kakrakkid tenwa tə kakrakkid hurwa, na a wumang səbrha hura altenwa fa hai a far səbrha hur Faara, a far ngwa kumad nggayid Faara nən a kyarha pəpal ɓa.
6 Na Faara a teng kowunni aten ˈya ənanən.*
7 A fingya na a nji teena tə əna nggayirha, kaɗa mamnggirha nda tə manang alteena tə yamid mərra, kanda ni na Faara fərang yibrha kanda mbuwa ngwalarha.
8 Amma fingya na a nggəm alten ndan, kar nda fərƙəkafek fa ƙəl takkwa mbəlfeerha na səbrha tə hufrha hura sə aten ndan.
9 Na ɓillarha tə səsaarha a ƙəla fingya fa na a əna mbəlfeerha, nən a ˈwaarha tə Yahudaya ta ten fingya ɗə mbuwa Yahudaya.
10 Amma fingya na a əna nggayirha na Faara a fərang mamnggirha tə tsawud ɗəɗemnggirha, nən a ˈwaarha tə Yahudaya a ɗəgha ten fingya ɗə mbuwa Yahudaya.
11 Kəsər Faara mbə wura hasə wa.
12 Fingya ənagha ɗimiyirha səngwanda Ɗeleewar Musa wa, na nda a ngwang kumarha kanda sə aten ɗimiyirha əna nanda mbə tə ngyakhrha Musa wa. Amma fingya

* **2:6 2:6** Dzabura 62:12; Karapu 24:12

ənagha ɗimiyirha sənda Ɗeleewar Musa, na nda a ngwang kumarha kanda sə tə ˈya ndaana Ɗeleewar ɗi.
13 Mbə sək ˈya ndaana Ɗeleewar ndəna tsang fiya tə nggayirha fa a mbed Faara wa, amma ənə taara tə ˈya ndaana Ɗeleewar.
14 Fingya mbuwa Yahudaya mba nda tə Ɗeleewar ngyakhrha Musa wa, kanda tafad ndan kyad ndan a pəpal ˈya kamngga a ənə nda tə ˈya kamngwa a ənə nda, ko nanən fərang ngwanda ɗeleewar ngyahad Musa kanda wa.
15 Ən ənan ndan kyaddə ndaarha ənɗi ndaana Ɗeleewar ɗi nəghən chichireethlee hai ahur ndan. A hu numad ndan a fara səmən nən ndang kanda ənawa nda ngga wa, a fara səmən ƙəm ndanggən kanda ənanda ngga.
16 Laɓar ɗani na Mbənggən ya niya pəra, na fara ɓayi na Faara, ahu Kərəsti Yeeso, a ngwang kumarha kowunni ahu ˈya na ɓəɓee na ahur ndan.

Yahudaya tə tsahad Musa

17 Kun na a aah fad nun Yahudaya kun a mbərsaarha tə Ngyahad Faara, non a taala tə Faara.
18 Sənɗun ˈya na midghən, sənɗun ˈya na məməl ƙəsər tsahang nda kun ha aten ngyahaddi.
19 Sənnasə sani təƙəs ƙəkalad kwamaya ha, tə ƙəm sani kukwaryid fingya na hu wula,
20 tə tsətsəl nurya, tə tsahang nda wundakhnaya ha, ƙəsər ahu ngyahaddi ya na lələgɗa tə sənda tə ƙəm ƙəkafek.
21 Sa na a tsahang niifa ha, mba a tsahang alten wa ha wa? Sa na a pər laɓar Faara tə ndaarha a ngaarna wa, amma sa mba a ngaara wa?
22 Sa na a ndang nda fiya a ənanda kulafayirha wa, mba a ənə kulafayirha wa? Sa na a tsan ɗaharha, amma mba a ngaara hu kən ɗaharha wa?
23 Sa na a taala tə ngyakhrha, mba a səɓang thləm Faara ɗə tə hwasang nda ˈya ndaana ngyahaddi wa?
24 Kəla nanən chichireethlee hai hu ɗeleewar Faara, “Ka pususuyid nun ni, na fingya mbuwa Yahudaya a səɓang thləm Faara ɗə.”
25 Thlee muwa nəghən ngga, a nanna a takkwa ˈya ndaana ngyakhrha. Amma a hwasang na ˈya ndaana ngyakhrha tsauna ƙəla thleewa muwa wa sam.
26 Ana fingya thlee wa muwa a ənə taara tə ˈya ndaana Faara, mbəna Faara tsawang kanda ƙəla nafiya thleegha muwa wa?
27 Ai, Yi mbuwa tə Yahudarha thlee wa muwa ƙəsgha ngyakhrha Faara ha ngga nən a nggo kumarha sə sa na tə Yahudarha thleegha muwa na tə ngyakhrha Faara ha amma ənawa taara sə wa.
28 Mbə ˈya na a ƙəshi ndəna tsaworha tə Yahudarha wa, mbə thlee muwa yi pam farha nəm a naarha wa.
29 Awo, ka tə Yahudarha ndəna niifa na tsawudghən məməl tə Faara. Thlee muwa yi ƙəkafek ndəna thlee muwa yi hura hu Səsəna, mbə tə ənə taara tə ˈya na chichireethlee hai hu ngyakhrha wa. Niifa na ƙəla kiya nən kaɗa faala a har Faara, mbə falla fiya wa.

3

Na Faara tə Kəkafek fa

1 Nanən kee, mani chighəd tsaurha tə Yahudarha? Mani ngga hu thlee muwa?
2 Ai nəghən sə kaan hu kwamangya hangga. Yi tal, Yahudaya ndən fərang nanda laɓar Faara kanda.
3 Amma ana fingya sə mbuwa tə fərƙəkafek wu? Yamid fərƙəkafekkid ndan tsauɗə mbə Faara naarha tə ƙəkafek fa ƙəsər ka fingya nafiya mbuwa tə ƙəkafek fa wa?
4 Sam mbə kee wa, Faara nəghən tə ƙəkafek fa, ko nanən kowunni nən nggaɓaarha. Kəla nanən chichireethlee hai, “A səngga fiya sə na ƙəkafek sə a fadwa, a kalna sə, tə ƙəm na a thlang fadwa sə hu ngwa kumarha.”
5 Amma ana yamid nggayid nəm ndən na a kyad nggayid Faara a pəpal, ma nəm ndaarha? Nəm a ndaarha na yamid nggayirha sə a fad Faara ka kyad nən səbrha hurghən aten nəm wa? Niyi a kala sə ƙəla na niifa ndikrha fa.
6 Ko ngguchit! A naɗə kee, ƙəƙən na Faara tsaurha tə ngwang kumarha ƙəshiirha?

7 Na niifa ngaala tə ndaarha, “A tsau nggaɓad na nən kyad ƙəkafekkid Faara a pəpal chik mamnggit ghənən, Kama nda na nda nggər ngwe kumarha sə tə ndaarha tə ɗimirha ni nggi?”
8 Kama mbuwa nəm ndaarha, “Taama əna mbəlfeerha nəm təna əngya na ngga kyarha ɓa ahurghən?” Kəla na fingya thlək əngya yi səb thləma na nda a ndaarha, məməl ni a ngwang kumarha nda kanda sə.

Mbə niifa sə na tə nggayirha fa wa

9 Yo, ma nəm ndaarha mbiya? Kəm na Yahudaya kal ɗəm fingya fiya wa? A yanggi! Ko ngguchit! ˈWa ɗəm teena thlək ɗəm ndən tə ndaarha, Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya heu na tə aibe fa, tə ƙəm kanda heu na nda a kamu səsəmnda ɗimiyirha.
10 Kəla nanən chichireethlee hai ahu Ɗeleewar Faara tə ndaarha, “Mbə niifa sə na tə nggayirha fa wa, ko tətal.
11 Mbə niifa sə na a sənang hai wa, mbə niifa sə ƙəm na a kaɗa Faara wa.
12 Kanda heu kang nda ƙəsəra Faara, kanda heu tsau nda nafiya kee mere. Mbə ka niifa sə wa ko tətal.
13 Ka urad ndan nəghən ƙəla kwat mərra tsahai, tsau sheneu ndan yi hukrha. Laɓar ndan nəghən ƙəla yarhafəd hulthne.
14 Yakh nda ˈyar farha, tə ndikrha iˈikh.
15 Yakh nda ɓəl farha ka ka,
16 Kala mbərha ndəna nda saɗə ƙəl səbrha hura tə səb əngya.
17 Səngwa nda kwaman ɗəɗemnggirha wa.
18 Mba nda tərəm Faara wa sam.”
19 Nanənya sənɗəm sə tə ndaarha kala ˈya ndaana ngyakhrha, nəghən aten fingya na a kamu ngyakhrha, ənana ndan kee ka amawana fiya kala sə, tə ƙəm ɓanggən ƙəshiirha ɓa heu a kamu ngwa kumad Faara ɓa.
20 Tsaunən kee, mbə niifa sə na tsaurha kula ɗimiyirha a yid Faara ka nanən a əna ˈya ndaana ngyakhrha wa, ˈya na ngyakhrha a ənaarha a sənəmsə tə ndaarha ənaɗəm ɗimiyirha.

Nggayirha hu fərƙəkafek

21 Amma nanənya, a malang ɗəm ngyakhrha sənɗəm nggayid Faara, ngyakhrha tə annabiya fər nda shedawa atenggən,
22 Nggayid ɗi ki Faara ya, nəm walghən hu fərƙəkafek a Yeeso Kərəsti tə fingya heu fərgha ƙəkafek, mbə kyad ɗəɗaməmnggirha sə pathlang nda Yahudaya tə nafiya mbuwa Yahudaya wa.
23 Kəsər fiya heu ənanda ɗimiyirha, ƙəɗinda ma kutəryid Faara.
24 Amma fərra nggayid Faara a fiya ka ni, kowunni waldə tsaurha kula ɗimiyirha a mbed Faara hu pəla ənana Kərəsti Yeeso.
25 Fər Faara Yeeso a tsauka sataka hu tər hakked ɗimiyid nəm, ƙəsər hu irra far satakh ƙən ɗə na nda a chahang ɗimiyid ndan fiya ɗə hu fərƙəkafekkid ndan. Ənana Faara kee ka a kyad nggayid ghənən, ka a ləɗanggən ƙərəssəghən na a malanggən ɗimiyiddi ˈwana nda ənaarha kaar.
26 Ənanən kee ka a kyad nggayidghən nən hu ƙəshiid weeriya, a kyad ndaarha nən nəghən tə nggayirha fa təƙəm hərghanggən fingya yini fərgha ƙəkafek tə Yeeso.
27 Ma nəm a taala atenggən? Mbə ˈya sə wa. Kama ni nanəm a taala? Ka kwaman laf ngyakhrha Musa wa? Awo, kəl tə fərƙəkafek.
28 Kəsər fər ɗəm ƙəkafek tə ndaarha hu fərƙəkafek ni ndəna niifa tsaurha kula ɗimiyirha fa a mbed Faara, mbə tə takkwa ngyakhrha wa.
29 Ndo Faara yi Yahudaya ni katen ndan kee wa? Mbə Faarani yi fingya ƙəm mbuwa Yahudaya wa? Haˈi yi ndan Faara ni ƙəm,
30 Tsaunən na Faara tal kee. Nən a tsawang nafiya ƙəm thleewa muwa tsawa nda chahal a fadghən hu fərƙəkafek.
31 Tsaunən kee, kar nəm ngyakhrha fa tə fərƙəkafek wa? Mbu ənaarha hai kee wa, amma nəm a ƙəs ngyahadɗa ha.

4

Fərƙəkafekkid Ibrahim

1 Yo, manəm ndaarha aten, ndəghən na Chichid nəm hu thlu farha? Ma wal nən sə atenggən?
2 Ana ƙəkafek ni Ibrahim waldə hərəkrha hu əna taara, na ˈyasə wal nən na a əna taala nən sə, amma mbə a mbed Faara wa.

3 Ma ndaana ɗeleewar Faara? “Fər
Ibrahim kəkafek a Faara, ƙəsər ka kee
nəghən tə nggayirha fa a mbed Faara *
4 Nanənya a ənа niifa taara, wuɗəɓəla na
nda a teng nda mbə fəra ni wa, amma yi
ƙəna targhən ni.
5 Amma na nafiya a naarha tə nggayirha
fa, mbə ka taryinda wa, amma ƙəsər ka
fərƙəkafekkid ndan tə Faara na chahang
ɗimiyid ndan fiya ɗə.
6 Kəla ndaana Ndauda parkayid ɗi
fərang nanda niifa ndangna Faara nəghən
tə nggayirha fa, mbə ka taara ənanən wa.
7 Fa parkaya ni nafini chahang nanda
ɗimiyid ndan kanda ɗə, təƙəm tsəɓang
nanda ɗimiyid ndan.
8 Tsau parka aten niifa mbuwana
Chinəm tam ɗal ɗimiyidghən in.”
9 Nanənya, na parkaddi ya aten nafiya
thleegha muwa kee nuwa? Nduwa heu tə
fingyayini thleewa muwa wa? Kəla nəm a
ndaarha ahu laɓar Faara na chichireeth-
lee hai, “Thlə Faara Ibrahim fa ƙəsər ka
fərƙəkafekkidghən.”
10 Aten mani ndang nanda kee? Ndang
nanda kee akwasamaddi thleng nanda
muwa wa, nduwa kapa na nda thleng
muwa wa? Mbə a kwasamaddi thleng
nanda muwa wa, amma kapa na nda
thleng muwa.
11 Thlee muɗi ənanən ənsakhrha ni,
tsauka nggayidghən ndəghən kula thlee
muwa. Nanən kee, tsauɗə china yi səsəna
a fingya heu fərgha ƙəkafek ko thlee wanda
muwa wa, na nda a tsaurha tə nggayirha
fa ƙəsər ka fərƙəkafekkid ndan.
12 Tə Ibrahim ƙəm chin fa thlee muya ni,
mbə fa thlee muya kee wa, amma fingya
takkwagha tur fərƙəkafekkidghən kapa nən
thlee muwa.

Ɗəfmi Faara nəm walghən hu fərƙəkafek

13 Mbə hu ngyakhrha ɗəfna Faara
miighən nən a fərang langad ƙəshiirha
Ibrahim tə wanggighən wa, amma ƙəsər
ka nggayirha kyagha ɓa hu fərƙəkafek.
14 Andam ɗəfmi Faara nəghən aten
nafiya na a takkwa ngyakhrha, kam
fərƙəkafek mbə hu ˈya wa na ɗəfmiɗi ƙəm
a tsaurha mere.
15 Kəsər ngyakhrha nən ɓang səbrha
hura ɓa, amma a mbərha mbuwana
ngyakhrha sə mbə aibe naarha sə wa.
16 Tsaunən kee, ɗəfmee mbərsaghən aten
fərƙəkafek. Tsauɗə hu nggayirha ni fərang
nanda chichiya Ibrahim heu, mbə a fingya
na a takkwa ngyakhrha wa amma a fingya
na tə fərƙəkafek tur yi Ibrahim. Ndəghənni
tsauka yinəm chiina heu.
17 Kəla nanən chichireethlee hai, “Tsawo
ɗi chin chehweeya hangga,” Ndəghənni na
yinəm chiina a a mbed Faara fər nəm
ƙəkafek təghən, Faara na fər yibrha a
mərya, na aah əngya ɓa mbuwa sə na nda
sə.
18 Fər Ibrahim ƙəkafek aten shiteena, ko
nanən mbə ˈyasə kamngga na a shiteena
nən wa, na a tsauka chin chehweeya
hangga, ƙəla ndaana ɗeleewar Faara,
“Na chichiyi wa a tsaurha hangga ƙəla
wufəlngaarya.”
19 A hu sayiddi səl hurad Ibrahim
haru, amma mbid wa fərƙəkafekkidghən
ɗəwa nanən fadghən suhur ɗə takhɗə a
məra, Saratu ƙəmɗa mbərang ɗə hurad
nggəttəghən hai.
20 Malwa fərƙəkafekkidghən ndən wa,
Wulang ngwa teena tə ɗəfmi Faara wa,
Fərƙəkafekkidghən ləɗang ɗə tə səsəmnda,
nagha a fal Faara.
21 Fərɗə ƙəkafek tə ndaarha na Faara
tə səsəmnda na a ənа ənɗanən ɗəf nən
miighən kamanggən.
22 Ndəghən ɗa ənagha ndən, “Kirasang
nanda, Nəghən tə nggayirha fa.”
23 Ndaddi “Kirasang nda nəghən tə ng-
gayirha fa” chireethleng ngwanda hai ka
ndəghən katenggən wa,
24 amma ka ƙəm ni, na Faara a kirasang
nggayirha, ƙəm fərgha ƙəkafek a ndəghən
thlengga Yeeso Chinəm sə hu mərra.
25 Fər na ndan a mərgha ka ɗimiyid nəm.
Thleng nda sə tə yibrha ƙəsər ka a tsawum
kula ɗimiyirha a mbed Faara.

5

Shaulirha tə Faara

1 Tsaunən kee, tsau nəm kula ɗimiyirha
fa a mbed Faara hu fərƙəkafek, nəm a tsau

* **4:3 4:3** Katərarha 15:6

ɗəɗemnggirha tə Faara hu chinəm Yeeso Kərəsti,
2 A hurghən ni wal nəm kwaman fərƙəkafek ahu nggayid ɗaɗə ish nəm sə nanənya. Nanən kee, nəghəm a taala hu shiteena yi mamnggit Faara.
3 Mbə kee mawa, nəghəm a əna wutsəfayirha hu səsad nəm, ƙəsər sənɗəmsə na səsaarha ɓang ƙərəsta ɓa,
4 ƙərəsta nən ɓang hakkilo ɓa na ngga, hakkilo na ngga ƙəm nən ɓang shiteena ɓa.
5 Mbə shiteena kyang ƙəm hu shilee hai wa, ƙəsər nggəmnda Faara irang ɗa ndən ƙəm hur nəm hai hu Səsəna tə Peɗənda, fərang nanda ƙəm.
6 A hu məməlla sayi, ƙəm ɓalɗə kula naarha tə səsəmnda fa, mərgha Kərəsti ka fa ɗimiya.
7 ˈYani na pəɗaghən na a mərgha niifa ƙəsər ka niifa natə nggayirha fa. Ko nanən asəmha na niifa sə na mbang ndeng yidghən a mərgha ka məsələmnda niifa.
8 Amma kyaɗang Faara nggəmndəghən ƙəm tə ndaarha, ƙəm ɓalɗə fa ɗimiya, mərgha Kərəsti ka ƙəm.
9 Tsaunən wal ɗəm tsawud nafiya mbuwa tə ɗimiyirha fa a mbed Faara ka irra far Kərəsti ɗə, sakwata nanənya, na nda a hərghang ƙəm ka ndəghən hu səbrha hur Faara ɗə.
10 A naɗə, a sayiɗɗa ni nanəm a əna təsaryirha tə Faara ndən tangsang nanda pathlang nəm tə Faara hu mərra Wanggən, sakwata nanənya ˈwanda teena tangsang nda pathlang nəm tə Faara, nəm a wal hərəkrha ka tsawud Wanggən.
11 Mbə ka yanɗi kee ya wa, amma ƙəm nəm əna wutsəfayirha tə Faara, hu Chinəm Yeeso Kərəsti, ƙəsər ndəghən ni taksangga pathlang nəm tə Faara.

Mərra hu Adamu yibrha hu Kərəsti

12 Tsaunən kee, ƙəla kyana ɗimiyirha hu ƙəshiirha ɓa tə fad niifa tal, ɗimiyiɗɗi ya ndən ɓangga mərra ɓa. Nanən kee, tsau mərra aten kowunni hu ƙəshiirha, ƙəsər kowunni ənaɗə ɗimiyirha.
13 Kəsər kapa na nda fər ngyakhrha, na ɗimirha sə hu ƙəshiirha, amma mbə kirasang nda ɗimiyirha sə aten kowunni a mbə ngyakhrha sə wa.
14 Heu təkee ka a sayid Adamu ɗəgha hu sayid Musa ɗə, əna mərra kutəryirha aten fiya heu, ko aten fingya ənawa ɗimiyirha ƙəla ənana Adamu kar nən mii Faara fa. Na Adamu ƙəla Kərəsti ɓalgha kula ɓarhaɓa.
15 Amma mbə fərrəɗi tal ya wa, aten ɗimiyid Adamu tə nggayid fərra Faara. Kəsər ƙəkafek ni mər fiya ɗə hangga ka ɗimiyid niifɗi tal taarha. Amma mul nggayid Faara hai, nanən kee fərrəghən ni ka a fiya hangga hu nggayid niifɗi tal ya, Yeeso Kərəsti.
16 Fərra nggayid Faara mbəm ƙəƙərang nda tə ˈya na ɗimiyid niifa tal ɓang nda ɓa wa. Ngwa kumad Faara takkwaghən ɗimiyirha tal ɓangga məra ɓa, amma fərrəɗi takkwaghən aibeya hangga tsangga fiya kula ɗimiyirha fa.
17 Kəsər anaɗə ka aibed niifa tal, ənana mərra kutəryirha aten kowun ka niifɗi talya, tsauɗə fingya walgha nggayid Faara hangga tə fərrəghən ka yi nggayirha na nda a əna kutəryirha təghən hu tsawud ndan tə niifɗi tal na Yeeso Kərəsti.
18 Tsaunən kee, ka aibed niifa tal ɓang ɗə mərra ten fiya ɓa heu, nəghən kee ƙəm ƙəsər ka tar nggayid niifa tal ndən tsawangga ƙəm nafiya mbuwa tə ɗimiyirha fa a mbed Faara, ɓangga kal farha ɓa hu tsawud fiya heu.
19 Kəsər ƙəla nanən ka yamid fər mamnggid niifa tal ndən tsangga fiya hangga tə ɗimiyirha, nəghən kee ƙəm ƙəsər ka fər mamnggid niifa ta nafiya hangga na nda a tsaurha tə nggayirha fa.
20 Fər nanda ngyakhrha təna aibe chikrha. Amma a chik ɗimiyirha, na nggayirha a chikrha kaan,
21 Nanən kee ƙəla ənana ɗimiyirha kutəryirha tə mərra, nəghən kee ƙəm na nggayirha a əna kutəryirha hu nggayidghən na a ɓanggən yibrha ɓa mbuwa ngwalarha hu Yeeso Kərəsti na Chinəm.

6

Mərra hu ɗimiyirha, yibrha hu Kərəsti

1 Manəm ndarha mbiya? A ɗəm mbeeɗə tə əna ɗimiyirha təna nggayirha mula hai wa?

2 Sam, mbə tam ənarha hai wa, ƙəm mərgha ka ɗimiyirha, ƙəƙən nəm nggər tsaurha ahurghən?
3 Nduwa sənggun sə wa, ƙəm heu ənang nanda mbaptisəma ƙəm tə Kərəsti Yeeso, ənang nanda mbaptisəma ƙəm hu mərrəghən ɗə.
4 Pangganda ƙəm təghən hu mbaptisəma pang ngganda ƙəm təghən, tsauɗəm tal təghən, nəghəm tal ƙəm hu mərrəghən, ƙəsər ƙəla thleng nanda Kərəsti sə hu mərra tə mamnggit Chinɗi, nəghəm kee ƙəm na tsawum hu weerinda tsaurha.
5 Tsaunən nəghəm tal təghən ahu mərrəghən, nəm a thliirha sə ƙəm hu yibrha ɗə ƙəla ənanən.
6 Sənɗəmsə suhurra fad nəm tawang nda ɗə təghən aten kaɗiirha, amawana ɗimiyirha wal səsəmnda aten nəm, amawa nəm tsaurha mafad ɗimiyirha.
7 Kəsər kala niifa mərgha hərək ɗə ma ɗimirha.
8 Nanənya a mər ɗəm tə Kərəsti, fər ɗəm ƙəkafek tə ndaarha nəm a tsaurha təghən
9 Sənɗəmsə hərəmna Kərəsti thliirha sə hu mərra, mbə a nggər məra ɓalwa, ɓalwa səsəmnda mərra sə a tenggən wa.
10 Mərɗi mər nən, mərghən katəra tal, hwasanggən səsəmnda mərra, amma nanənya nanən tə yibrha fa, tsauƙən tə mamnggit Faara.
11 Nanən kee, kun kəm tsawaman fad nun nuwun məməra hu səsəmnda ɗimiyirha, amma nuwun tə yibrha fa hu tsawud ɗəɗemnggirha tə Faara hu Yeeso Kərəsti.
12 Tsaunən kee, a malangɗun ɗimiyirha ənа kutəryirha nən tə thlu faɗɗi kyanun na məra ya wa, non a takkwa ən mbəlfeɗɗi na midghən wa.
13 A fərɗun kala mbəd njid fannun ka ən tar mbəlfeerha nun yi ɗimiyirha wa. A meyedghən, fəraman fad nun Faara heu, ƙəsər mər ɗun, amma nanənya nuwun tə weerinda yibrha. Nanən kee, ənama taara kamngga tə fad nun heu ka mamnggit Faara.
14 Kəsər mbə ɗimiyirha nggər tsaurha turi nun wa, ƙəsər mbun a kamu ngyakhrha wa, amma a kamu nggayid Faara.

Tsaurha mafarha hu nggayirha

15 Manəm ndaarha? Nəm a ənа ɗimiyirha ƙəsər mbəm a kamu ngyakhrha wa amma a kamu nggayirha? Sam, mbə tam ənaarha hai wa.
16 Sənggun sə tə ndaarha a fər ɗun fad nun a kala niifa non a fərang mamnggirha ƙəla mafarha wa? Tsau ɗun mafad niifɗi nun a fərang mamnggirha, ko mafad ɗimiyirha ni kun, na a ɗərha tə kun hu mərra ɗə, nduwa fər mamnggirha a Faara na a ɗang kun hu nggayirha ɗə.
17 Usa ɗəm Faara. Kaar tsau ɗun mafaya a ɗimiyirha, amma nanənya tə hura tal thləɗun ənɗi tsahang nanda kun ha.
18 Nanənya hərghang nda kun sə hu tsawud mafayid nuna hu ɗimiyirha, tsauɗun mafaya yi nggayirha.
19 Niyi a kalang kun sə ƙəla na niifa kaala sə, ƙəsər sənɗisə ƙəɗi ɗun hu thlufarha. Kəsər ƙəla ˈwanun fər fad nun ƙəla mafaya a ən tsanda nəm a naarha, tə ƙəm non a chik ɗərha mbeeɗə tə ənа tar mbəlfeerha, nəghən kee ƙəm nanənya ƙəl a fər fad nun nən tsawun mafaya a nggayirha, ka a tsawun nafiya na wuwura chahal yi Faara.
20 A sayiɗɗi tsau nun mafaya a ɗimiyirha, mbə ˈyasə njiɗangga kun tə nggayirha wa.
21 Ma wal nun sə tə ənggini ənа nun farɗi ƙəsna shilee kun nanənya? Mii ngwala ənggini heu ya mərra ni.
22 Amma nanən hərghang nda kun hu tar ɗimiyirha tsauɗun mafaya Faara, nun a tsaurha chahal tə yibrha mbuwa ngwalarha.
23 Kəsər ƙəna ɗimiyirha mərra ni, amma fərra Faara ndəna yibrha mbuwa ngwalarha hu Kərəsti Yeeso Chinəm.

7

Bal wum a kamu səsəmnda ngyakhrha wa

1 Shayina, sənɗunsə ngga, ƙəsər niyi a ndikrha tə nafiya səngga ngyakhrha tə ndaarha ngyakhrha nən naarha tə səsəmnda fa aten niifa ɓalgha hai tə yibrha.
2 Hu sakrha ndagha ngyakhrha, nuneefa kakhka nəghən a kamu ngyakhrha chimadghən a ɓal ɗa hai tə

yibrha, amma a mər chimadghən ɓalwa ngyakhrha kakhrha sə atenggən wa.
3 Nanən kee, a ɓal chimadghən hai, a kakh ɗə niifa pak ənaɗə kulafayirha. Amma a mər chimadghən ɓalwa a kamu ngyakhrha kakhrha wa, tə ƙəm ənawa kulafayirha a kakh ɗə niifa pak wa.
4 Nanən kee, shayina, kun ƙəm mər ɗun hu ngyakhrha ahu fad Kərəsti. Tsauɗun yi yanɗi thleng nanda sə hu mərra, tənun tsaurhahu kwamana na ngga na a mbənanggən Faara.
5 Kəsər a sayiɗɗi nanəm ahu thlufarha, na ngyahaɗɗi naarha shik sunad ɗimiyid nəm, nən ənа taara hu thlu fad nəm, tar nəm heu nən ɓang mərra ɓa.
6 Amma nanənya hərghang nda ƙəmsə hu ngyahaɗɗi, ƙəsər mər ɗəm ka ndəghən ɓalwa səsəmndəghən a ənа taara aten nəm wa. Nanənya nəm a ənang taara Faara hu weerinda kwamana hu Səsəna tə peɗənda, mbə ahu hurad chirethla ngyakhrha wa.

Ngyakhrha tə Ɗimiyirha

7 Manəm ndaarha mbiya? Ngyakhrha tafadghən ɗimiyirha ni wa? Awo, ko ngguchit. Kəsər ngyakhrha ni ənagha ndən sənni ɗimiyirha. A ndawa ngyakhrha, “A sunad na ən niifa wa,” kam səngwi ənɗi na nda ndaarha suna wa.
8 Amma tə ngyahaɗɗa ni, ndən wal na ɗimiyirha kwamana shik nən kala tur yanggi suna alteena na ahur na. Kəsər a mbə tə ngyahaɗɗi wa, kam na ɗimiyirha məməra.
9 Tamnggi tə yibrha fa a sayiɗɗi səngwani ngyakhrha, amma ɓana ngyakhrha ɓa, thliigha ɗimiyirha sə tə yibrha, tərgha nggi məri.
10 Walang ɗi tə ndaarha ngyahaɗɗi kwang ndən kamngga ɓagha ɓa tə yibrha, a meyedghən ɓagha ɓa tə mərra.
11 Wal ɗimiyirha kwamana hu ngyahaɗɗi, hukɗə nggi ƙəse məra nən fa.
12 Nanən kee, na ngyahaɗɗi chahal, əngya ndanən nəghən chahal, tə nggayirha fa təƙəm nəghən ngga.
13 Amma ˈya na ngga ndəna ƙəse məra fa wa? Awo ko ngguchit. Ənа ɗimiyirha taara tə ˈya na ngga ƙəse məra nən fa, ka a kyad ndirwid ghənən yi ɗimiyirha a pəpal. Ənagha ɗimiyirha taara tə ngyakhrha Faara na ngga ka ləɗanggən ən mbəlfedghən.
14 Sənɗəmsə ngyakhrha yi səsəna ni, amma nggi mbiyi chahal wa. Henda ɗə ƙəla mafarha a ɗimiyirha.
15 Sənangwi ənɗa hai ənа ni wa. Kəsər ənɗi na minna a ənе ənawi ndən wa, amma ənɗi kar ni ndən niya ənarha.
16 Amma a ənaɗi ənɗi mbuwana minna a ənе, nggəmɗi fa tə ndaarha na ngyahaɗɗi ngga.
17 Kəla nanən, mbə nggini tafanna a nggər ənaghən wa, amma ɗimiyid ɗani na ahur na a ənaghən.
18 Kəsər səndisə tə ndaarha mbə ˈyasə ngga tsauka ahur na wa, hu ɗimiyid na yi thlufarha. Kəsər tər minna sə na a ənа ˈyani na ngga kwang, amma mbi mbang ənaghən wa.
19 Kəsər mbiyi a ənа ənggini na ngga na minnasə wa, amma mbəlfeerha ndən ni ənaarha ƙətsar.
20 Nanənya a ənaɗi ənɗi mbuwana minna a ənе, mbə nggini tafadna a ənaghən wa, amma ɗimiyirha ni natə tsaurha ahur na, na a ənaghən.
21 Nanən kee walang ɗi tə ndaarha na ngyahaɗɗi a ənа taara. Ana minna sə ənа ˈya ni na ngga, na mbəlfeɗɗi narha tsau tə nggi fa.
22 Nggi ahur na sə na minnasə ngyahad Faara kaan
23 Amma naɗi ngyakhrha pak a ənа taara ahur na. Ngyakhrha a yanda tə ngyahaɗɗi na a hutenna. Tsaweɗə hu porsəna yi ngyahad ɗimiyirha na a ənа taara ahur na.
24 Tsauɗi ən kawa. Wunni hərye ahu faɗɗi na a məra ya?
25 Kəl usaarha a Faara, həryegha hu Yeeso Kərəsti Chinəm. Nanən kee, nggi tafadna hu hutenna mafad ngyakhrha Faara ni nggi, amma ahu thlu fadna yi ɗimiyirha mafad ngyakhrha ɗimiyirha ni nggi.

8

Yibrha hu Səsəna

1 Nanən kee, mbə ngwa kumarha sə aten fingya na yi Kərəsti Yeeso wa.

2 Kəsər hu Kərəsti Yeeso ngyahad Səsəndi na fər yibrha hərwo də hu ngyahad dimiyirha tə məra.
3 Kəsər ˈya mbuwana ngyakhrha mbang ənaarha ƙəsər ka ƙədiina thlu farha, Faara ənа də ndən. Thlən Faara Wanggən ɓa katenggən na ƙəla thlu fad nəm yi dimiyirha ka a tsauka satakh dimiyirha, tə ƙəm walenggən səsəmnda dimiyirha də na hu thlu farha.
4 Əna na Faara kee ƙəsər kala ˈya ndana ngyakhrha a ənam tənən ləghətta a tennəm, ƙəm mbuwana tsawud nəm yi thlu farha, amma yi Səsəna.
5 Fingya na a tsaurha hu yi thlu farha na hakkilon ndan naarha aten ˈya na mid thlufarha, amma fingya tsauka yi Səsəna na hakkilon ndan naarha aten ˈya na mid Səsəna kee.
6 Ana hakkilo aten thlu farha nən ɓang mərra ɓa, amma ana hakkilo aten Səsəna nən ɓang yibrha ɓa tə tsawud dədemnggirha.
7 Hakkilo na thlufarha a əna taara təghən tsaudə nəghən a yanda tə Faara, fərwa altenggən tə tsahad ngyakhrha Faara wa, təƙəm mbə mbang wa.
8 Ndən ənagha ndən fingya ɓalgha a kamu dimiyid thlufarha mba nda tam əna ˈya na a mbənanggən Faara wa.
9 Kun kam mbə tsawud thlufarha nanun sə wa, amma yi Səsəna, ana ƙəkafek ni na Səsən Faara tsau ahur nun. Ana niifasə mbuwa tə Səsən Kərəsti, mbə yi Kərəsti ni kanda wa.
10 Amma ana Kərəsti ahur nun, ko nanən na fannun a məra ƙəsər ka dimiyirha, na Səsəndi fər yibrha ƙəsər ka nggayirha.
11 Ana Səsən Faara thlengga Kərəsti sə hu mərra ahur nun, ndəghənggi thlengga Kərəsti sə hu mərra nən a fərang yibrha fannun na məməra ƙəsər ka Səsənggən na ahur nun.
12 Nanənke, shayina na taara sə a har nəm, amma mbə ka a tsawum ƙəla na mid thlu fannun wa.
13 Kəsər ana tsawud thlu farha nanun sə, nun a məra, amma a naɗun hu tsawud səsən di təƙəm ɓəlanggun tar dimiyid nun, nun a wal yibrha.
14 Kəsər fingya na Səsən Faara a naarha tə kanda, wangya Faara ni.
15 Səsən di thlənun mbə tsang kun mafaya wa, tənun tsaurha tə hərenga fa faddən wa, amma Səsən di thlənun tsang də kun wanggighən. Nanənya nəm aaghən “Abba, Pəppa.”
16 Səsən di tafadghən nəghən a fər shedawa heu tə yinəm səsəna tə ndaarha wangya Faara ni ƙəm.
17 Tsaunən ƙəm wanggighən ni, tsau ɗəm fa har langaayighən. Kəkafek, ƙəm heu tə Kərəsti tsau ɗəm fa har langaaya mamnggit Faara. A naɗəm a wum teena hu mamnggidghən, nəm a wumteena ƙəm hu səsadghən.

Mamnggirha na ɓayi

18 Niyi a naghən, səsaarha nəm a saarha fa nanənya, mbəm ƙəƙərang tə mamnggiddi na nda a kyaɗang ƙəm a mbee wa.
19 Kəkafek, əngya heu ənana Faara kukwasang kanda fa na a ɓagha farɗa ɓa na Faara a kyad tə mingya ni ka wangya.
20 Kəsər əngya ənana Faara wulang teena kanda na a sən ənɗa nda na mindan, mbə tə nggəmnda hurghən wa. Faara ndən tərna midghən a nagha sə kee hu shiteena
21 tə ndaarha, əngya ənanən a wal hərəkrha nda hu tar mafayirha yi məthla hai, na a wal mamnggid wal alteena nda yi wangya Faara.
22 Kəsər səndəmsə ta weeri ɗa ɓa ya əngya ənana Faara heu na nda chichim hatta farha fa, ƙəla hatta nggətta.
23 Mbə əngya ənana Faara kee ndəna chichimnda wa, amma heu tə ƙəm na tə Səsəna fa tsauka katəra fərra Faara, nəm chichimnda ƙəm, nanəm a ƙəla Faara fa tsawanggən ƙəm wanggighən, təƙəm hərghanggən pofad nəm.
24 Kəsər hu shiiten ɗani ya walnəm hərəkrha. Amma a naɗəm əndi nəm a shiteena kamanggən, ɓalwa shiteena ni wa. Wunni nggər shang teena əndi ˈwanən waala?
25 Amma a naɗəm a shang teena əndi nawa nəm, nəm ƙərəsta ƙəlaghənəm fa.
26 Na Səsəna kee ƙəm, nən ɗang ƙəmsə ahu ƙədin nəm. Kəsər sənggum ˈya nəm hwanang Faara atenggən wa, amma səsən di tafadghən a meyed nəm nən hwanang ƙəmsə tə huhurumngya tə laɓarya mbuwa nəm mbang pəra.

27 Faara səngga ˈya na ahur nəm sənɗə numad Səsəna, ƙəsər na Səsəna a hwan Faara a meyed nafiya na chahal aten ˈya na mid Faara.
28 Sənɗəmsə tə ndaarha hu əngya heu na Faara əna taara ngga ka fingyayini nggəmngga ndən, aah nanda kan a əna ˈya nda na midghən.
29 Kəsər fingyayini ˈwana Faara sənda ka ƙətəm, tsawang ɗə kanda a na nda ƙəla wanggən, təna Wanɗi tsaurha wan ˈwarha ahur wan manggighən.
30 Fingyayini wurna Faara, kanda ni ƙəm aah nən, fingyayini aah nən, ndən tsawang nən kanda ƙəm nafiya na chahal a mbedghən, fingyayini tsawang nən kanda nafiya na chahal a mbedghən, kanda ni ƙəm manang nən.

Nggəmnda Faara hu Kərəsti Yeeso

31 Ma nəm ndaarha aten ənggini ya? Ana Faara tə ƙəm wunni mbang əna təsaryirha tə ƙəm?
32 ˈYaɗawa Faara Wanggən wa, amma fərɗa ndən ka ƙəm heu, mbə fərang əngya ƙəm heu tə haara tsahai wa?
33 Wunni mbang huhwa nafini wurna Faara? Faara tafadghən ndagha mba nda tə aibe fa wa.
34 Wunni tsəkka na a ndagha na niifasə tə aibe fa? Mbə Kərəsti Yeeso ni, mərgha, thleng nanda sə hu məra tə yibrha, na tə tsaurha a yisəmad Faara, ndəghən ni na a hwan Faara ka ƙəm.
35 Wunni tsaghang ƙəmhai tə nggəmnda Kərəsti? Səsaarha, nduwa ɓillarha, nduwa miirha, nduwa yamirha, nduwa kakyathlaanga, nduwa mərra?
36 Kəla nanən chichireethlee hai, tə “Kəsər ka sa ni kyanəm hu mərra hai ƙətsar, tərgha nda ƙəm ƙəla chaukhrarha na nda thleng uradghən,”
37 Awo, ahu ənggini heu ya kal ɗəm ndaarha nafiya ni walgha həbrha kee, yanɗiya nəghən ahu niifɗi nggəmngga ƙəm.
38 Sənɗisə mbə ˈyasə na ndəghang ƙəmhai tə nggəmndəghən wa, ko mərra ni ko yibrha, ko fa thləngya Faara, ko ənkaheeya, ko nanənya, ko a far ɓinda, ko səsəmngya ɗəɗamən ɗəɗamən na a talara,
39 ko nzang, ko kuɗimnggən, ko ngguchit hu ˈya ənana nda, tsəkka na mbang tsahang ƙəmhai tə nggəmnda Faara hu Kərəsti Yeeso Chinəm wa.

9

Wur Faara Isəreela

1 Kəkafek niya thləkrha mbə niya nggaɓaarha wa, hutenna, hu Səsəna tə Peɗənda, nən fər shedawa,
2 tə ndaarha thlee hurna kaan, təƙəm niyi tə səbrha hura ƙətsar.
3 A ndam kwang shiwed nda, ndəyenda hai tə Kərəsti ƙəsər nafina, kanda na turyina,
4 nafiya Isəreela. Kanda ni tsawang nən kanda wanggighən, kyaɗang mamnggitghən nən kanda, ɗəfmee nən tə tə kanda fərang ngyakhrha nən kanda, fərang ɗə kwaman tərang shilee teena yi ƙəkafek, tə ƙəm thlə ɗəfmi ghən nda.
5 Kanda na chichi yindan, Ibrahim, tə Ishaku tə Yakubu. Yeeso tafadghən nanən hu thlu farha turya Isəreela ni. Niya hwan Faara, na a əna kutəryirha heu, a fal thləm nggənəm pakwandə. A tsaukwa kee.
6 Mbə ƙəɗiina laɓar Faara wa. Mbə fiya heu na turya Isəreela na Isəreelaya wa.
7 Mbə turya Ibrahim ni heu wangya Ibrahim wa. Amma a meyedghən ƙəla ndaana ɗeleewar Faara, “Tə Ishaku ndəna nda a kirasang nda tur yiwa.”
8 Nəm mbang ndaarha, mbə tsaurha turya Ibrahim, ndəna ɓang tsaurha ɓa wangya Faara wa, amma ƙəl wangya ɗəfmee ndəna nda kirasang kanda hu turya Ibrahim.
9 Kulo ənɗi ndaana ɗəfmi Faara ya, “A məməlla sayi niya wutta ɓa, na Saratu a nggət wee həshin.”
10 Wanɗiya chichid nəm ni na Ishaku. A sayiɗɗi kahang nən Rəfkatu nggəɗɗə muɗaya.
11 Kapa na nda nggət muɗayini nduwa kapa na nda əna ˈya ngga nduwa mbuwa ngga təna wurra Faara tsaurha ƙəla tərna midghən.
12 Mbə tə taara wa amma təghən aah nən fiya, pərang ndan tə ndarha, “Na təpamənda a ənang taara təfeewunda.”

13 Kəla nanən chichirethlee hai,
“Nggəmɗi Yakubu, karɗi Isuwa fa.”
14 Yo, manəm ndaarha? Əna Faara
yamid nggayirha wa? Awo ko ngguchit!
15 Kəsər ndangga Faara Musa, “Kala niifa
wurni na a haɗang nggi fa, ndəna a haɗee
fa, təƙəm kala niifa wurni na a haɗeeghən
fa ndənən a haɗee fa.”
16 Nanən kee mbə aten ənɗi na mid
niifa nduwa shembedghən wa, amma ka
haɗang na Faara fa.
17 Kəsər ndangga ɗeleewar Faara
Firʿauna, “Tsawo ni kutəra təni kyad
səsəmndəna ni a fadwa, təƙəm a pər
thləmna nda a Kəshiirha kahad.”
18 Tsaunən kee, na Faara haɗang niifa
fa nggəmna hurghən, təƙəm tsanggən hur
niifa kakrak tərna midghən.
19 Na mbang ndeerha, “Mani ɓalna
Faara a naa ƙəm tə aibe fa? Wunni kar
ənɗa fa na mid Faara?”
20 Amma wunni sa niifa tə wasa in, na
mbang ngaala tə Faara? ʿYa tən nanda nən
ndang nda niifɗi təngga ndən, “Kama nda
tənna nggi kiya?”
21 Akwasamadghən heu, mbə tə tənda
ɓərha tə tabrha mbang kyakhrang tabrha
hai ƙəla tərna midghən, təƙəm nən mbang
əna taara tə taʿalla tabrha tal tən ɓəya nən
səri, tal ɓəd sakhɗaarha, tahadghən yi əna
taara kee wa.
22 Andam na Faara, ana midghənsə nən
kyad səbrha hurghən tə səsəmndəghən a
pəpal, amma tə ƙərəsta kaan aten fin-
gyayini na səbrha hurghən a narha tendan
tsəka a məra nda.
23 Təƙəm na midghən sə a kyad mamng-
gidghən, a fingya nən a haɗang fa, tə fin-
gya ɗəf nən ka ƙətəm ka mamnggidghən.
24 Nəghəm ƙəm ahur nafini wur nən, ahu
Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya.
25 Kəla pər nən hu ɗeleewar Hodzaya,
“Nafini mbuwa nafina, niya aah kanda
nafina. Təƙəm fingya nggəm ngwa ni, niya
aah kanda nafiya nggəmni.”
26 Tə kəm, “Məməl a mbəɗɗi ndangna
nda kanda, ‘Mbə nafina ni kun wa,’ a
mbəɗa ni ƙəm na nanda aah kanda,
‘Wangya Faara na tə yibrha fa.’ ”
27 A ten Isəreela tərang annabi Ishaya
uradghən sə ndəghən, “Ko na hang nda
nafiya Isəreela ƙəla wuchehweed wuri
aama, ƙəl tahad ndan ni kee na wal
hərəkrha.”
28 Kəsər na Chinəm a ngwang kumarha
ƙəshiirha ƙəkar mbə kukwasa wa.
29 Kəla ʿwana annabi Ishaya thləkrha,
“A mbə malang na Chinəm na manggən
chichiya ƙəm hai wa, kam tsawang nda
ƙəm ƙəla Sodom, nam ƙəla Nggomara.”

Yamid fərƙəkafekkid Isəreela

30 Manəm ndaarha, mbiya? Nafiya
mbuwa Yahudaya kaɗa wanda nggayirha
wa, amma wal ndan, ndəna nggayirha hu
fərƙəkafek.
31 Amma Isəreela kaɗan nda nggayirha
tsauka hu takkwa ngyakhrha, walwa nda
kwamana na a ləɗang ngganda ʿya ndana
ngyakhrha wa.
32 Ma ənagha ndən kee? Kəsər ish wanda
aten fərƙəkafek wa amma aten taara əna
nanda. Tsaunən kee, kii saara nda tə, “fer
kii sarɗi.”
33 Kəla nanən chichireethlee hai,
“Dəfang ɗi feera hai a Sihiyona na kyang
fiya hu kii saara hai tə feera na a fəlanggən
kanda hai, kala niifa fərgha ƙəkafek
təghən, mbə kyarha hu shilee hai wa.”

10

1 Shayina, ənɗi na minna tə hwan Faara
na a walgha nafina Isəreelaya hərəkrha.
2 Ni fər shedawa tə ndarha na mindan
ənang taara Faara, amma sənangwa nda
hai wa.
3 Hərəm nən naarha sənangwa nda ng-
gayid Faara hai wa, na mindan sə kaɗa
yi alten ndan, fər wanda alten ndan hu
nggayid Faara wa.
4 Kərəsti ndəna nggəl mii ngyakhrha,
kala niifa fərgha ƙəkafek nən naarha tə
nggayirha fa.

Hərəkrha yi kowunni ni

5 Chirelthgha Musa aten nggayirha
tsauka yi ngyakhrha: “Kala niifa ənagha
əngginiya a əna taara nən sə.”
6 Amma nggayirha tsauka hu fərƙəkafek
ndəghən, “A ndanna ahurwa, ‘Wunni a
təra talara ɗə?’ ” Ka ɗəgha ɓarha hai tə
Kərəsti.
7 “Nduwa, ‘Wunni a ɗərha mbəd tsawud
mərya ɗə?’ ” Ka ɗəgha thleng Kərəsti sə hu
mərra.

8 Amma ma nən a ndaarha? “Na laɓarɗi
tsau tə sa fa; nəghən hu miwa tə hurwa,”
ndəna laɓar fərƙəkafek nəm a pəra.
9 A pər nan tə miwa tə ndaarha,
Yeeso ndəna Chinəm, tə ƙəm fərna ƙəkafek
ahurwa tə ndaarha thleng Faara sə ahu
mərra, na wal hərəkrha.
10 Kəsər tə hura ni na niifa fərƙəkafek
ndəna tsaurha məməl a mbed Faara,
tə mee ƙəm nəm pərghən ndənəm wal
hərəkrha.
11 Kəsər ndagha ɗeleewar Faara, a “Kala
niifa fərgha ƙəkafek təghən mbə kyarha hu
shilee hai wa.”
12 Kəsər mbə tsawud ɗəɗamən nggirha
sə a pathlang Təyahudarha tə fingya
mbuwa Yahudaya wa, ƙəsər Chinəm ɗani
tal, ndəna chinəm heu, ndəghən ni na fər
parka a kala niifa aagha ndən.
13 Kəla ndaana laɓar Faara, “Kala niifa
aagha thləm Chinəm nən wal hərəkrha.”
14 Amma ƙəƙən nanda aaghən kanda
kula fərƙəkafek? Kəƙən nanda fərƙəkafek
aten niifɗi ˈwawa nanda sək laɓarghən?
Kəƙən nanda səƙƙən a pərang ngwa niifa
ndən kanda wa?
15 Kəƙən na niifa pər laɓar Faara a
thlən ngwa nda kanda wa? Kəla nanən
chichirethlee hai, “ˈYa ni na ngga a nafini
ɓagha ɓa tə Laɓara na Mbənggən.”

16 Amma mbə Isəreelaya heu fərgha
ƙəkafek tə Laɓarɗi na Mbənggən wa.
Kəsər ndagha Ishaya, “Chinəm, wun fərgha
ƙəkafek tə laɓarɗi sək nən a mii nan?”
17 Nanən kee, kyagha fərƙəkafek ɓa hu
sək laɓara, səkrha ƙəm laɓar Kərəsti ni.

18 Amma tsakh mee ni, “Səkkwa nda
Laɓarɗi wa?” Kəkafek sək ndan. Kəsər “Sək
nda urad ndan hu ƙəshiirha heu, sək fiya
laɓar ndan ta mii ngwala ƙəshiirha ɗə.”
19 Amma nggəryi tsakh mee, “Sənangwa
na Isəreelaya hai wa? ˈWagha Musa
ndaarha, ‘Ni kyang kun hu sərəkrha hai
tə nafini mbuwana chehweed nun tal, tə
ƙəm niya səɓang hur nun ɗə tə nurya
nafiya.’ ”

20 Tərgha tərangga Ishaya uradghən sə
ndəghən, “Waled nafiya kaɗa wa nggi,
kyaɗang ɗi fadna nafiya tsakhkwa nggi”.
21 Amma aten Isəreela ndəghən, “Hu
parra fara heu tərang ɗi harna sə a nafiya
mbuwa fər mamnggirha tə fingya na ten-
dan kakrak”.

11

Karwa Faara Isəreela wa

1 Niya tsakh mee, karna Faara
nafiyighən wa? Awo, ko ngguchit! Nggi
tafad na tə lsəreelarha ni, chichit Ibrahim,
turya Mbenjemen.
2 Karwa Faara nafiyighən wur nən ka
ƙətəm wa. Sənggun ənɗi ndana laɓar Faara
aten hwan nda Faara ənana annabi Iliya
aten Isəreelaya ndanən,
3 “Chinəm, ɓəlang nda annabi yiwa heu,
fəlang nda mbəd fər satakh kiiwa ɗə,
takhƙən nggi katenna kee, nggi ma min
ndan sə ɓəleerha.”
4 Ma nggərang na Faara sə? Nggəranggən
sə tə ndaarha, “Ɗəfang ɗi fingya ɗə kum-
nggitghən məd ˈwa wagha tərang shilee
ɗahad Mbaˈal teena”.
5 Nəghən kee ƙəm hu ƙəshiid weeriya
na fingya sə takhka, wurna nda kanda ka
nggayirha.
6 Wurrə ɗi ki Faara ya ƙəsər ka ng-
gayidghən ni, mbə aten taara ənana nda
ngga wa. Kəsər ana wurra Faara nəghən
aten ˈya ənana fiya, ɓalwa nggayidghən
tsaurha ka nggayirha wa.
7 Kən mbiya? Kəɗeng Isəreela ənɗi nən a
kaɗaarha. Kəl nafiya ngguchit ni kee ahur
ndan wur nanda walgha, amma fingya
takhka tsə tendan kakrak,
8 ƙəla nanən chichirethlee hai tə
ndaarha, “Fərang Faara səsən yamid sənda
kanda, mbə yindan namana hai wa,
thləmad ndan ƙəm mba nda sək ˈya wa,
ta weeri ɗaba ya.”
9 Ndagha Ndauda, “Ngwa tsauka
wutsəfayid ənnad ndan mii ka takhthleera
tə lashi, fer kii saara, tə ˈya na mid ndan a
wudgha tendan ɗə.
10 Ngwa wulgha yindan ama nanda na-
mana hai, ƙəbgha ƙəsər ndan pakwandə.”

Hərəkrha fingya mbuwa Yahudaya

11 Niya nggər tsakhmee, kiina Isəreelaya
saara, mbangwa nda thliirha sə wa? A
yanggi, ko ngguchit. Kəsər ka ɗimiyid
ndan, səl hərəkrha ten fingya ɗə mbuwa
Yahudaya ka a kyang ngganda Yahudaya
hu sərəkkirha hai.

12 Amma ana ɗimiyiddi ənana Isəreelaya ɓang ɗə parka ƙəshiirha ɓa, təƙəm, ka ƙəɗiina nda, ɓang ɗə parka fingya ɓa mbuwa Yahudaya, nanən kee, na hang nda parkaddi ya a tsaurha ƙəƙən a kyahar nda thləmad Faara ɓa.
13 Nanənya niyi a ndikrha tə kun mbuwa Yahudaya. Tsaunən nggini tə thlənda Yeeso yi fingya mbuwa Yahudaya, niyi a taala tə tarna,
14 hu shiteena kiya ni kyang shayina Isəreelaya hu sərəkkirha hai, təni hərghang fingya ahur ndan.
15 Kəsər a tsau karrə ndan nən ɓang kwaman shaulirha ɓa a pathlang Faara tə ƙəshiirha, na thlən ndan fa tsaurha ƙəƙən? Nən a tsaurha wal yibrha ni a fingya mərgha.

16 A fər nda katəra mburodi ngguchit a Faara na chahal, na mburodi heu tsaurha chahal. Ana thlar ɗəfrha chahal, na wuhwar yini naarha chahal ƙəm.
17 A kyathlang nda wuhwarya ɗə panəm, tərang ngganda wuhwar ɗəfəd dzaitun na a kaheerha, wumang ngganda kanda kakhrha. Kun mbuwa Yahudaya, nuwun ƙəla ɗəfəd dzaitun yi kaheerha, kun ni wumang nanda tə kul ɗi ya, ndəna Yahudaya, a fad ndan ni nun a wal parkaya Faara.
18 A tər ɗun fad nun kalɗun fingya wuhwar yini kyathlang nanda kanda ɗə wa. A ənaɗun kee, a sənunsə, ɗanggun thlar ɗa sə wa, amma thlar ɗani ɗangga kun sə.
19 Na ndaarha, “Ai kyathlang nda wuhwar ɗa ɗə təna nda wumang nda kan.”
20 Nəghən kee, kyathlang nanda kanda ɗə ƙəsər fər wanda ƙəkafek wa, amma kun ish ɗun ngga hu fərƙəkafek. Nanən kee, ma tal ɗun wa, amma tərmama Faara.
21 Kəsər a malangwa Faara ka wuhwar ɗi wa, kun ƙəm mbə malang kun wa.
22 Tsaunən kee, ƙəla nana Faara tə haɗang nda farha ni fa təƙəm nəghən ngyangthlang. Nəghən ngyangthlang a fingya mbuwa fərƙəkafek təghən, amma nən naarha tə hakkilo fa a kun a naɗun naarha a ɗərha mbeeɗə tə fərƙəkafek təghən. Amma a malang ɗun fərƙəkafek təghən na nda kyathlang kun ɗə ma kul ɗi.
23 A ɗəwa nafiya Isəreela mbeeɗə tə yamid fərƙəkafek wa, na nda a wumang kanda, ƙəsər na Faara tə səsəmnda fa na a nggərghən wumang kanda.
24 Kun mbuwa Yahudaya nun ƙəla ɗəfəd dzaitun yi kaheerha kyathlang nanda ɗə, nggəra nda wumang kakhrha kanda tə yi wure pa nanda. Ənɗi ənanda ya mbu hu əntin kakhrha ɗəfya dzaitun wa. Nanən kee, na Yahuda yini ƙəla ɗəf dzaitun yi wure, nən kukwasang Faara fa nggərghən wumang wuhwar yini kyalthgha ɗə hu kul ɗəf yi ndan sə.

Na Faara haɗang kowunni fa

25 Nanən kee shayina, a nzəm ɗun ndaarha nuwun tə thladwayirha fa wa, mbə miina sə a tsawun tə yamid sənda aten ƙəkafekkiddi na ɓəɓee ya wa. Fingya Isəreelaya na ten ndan kakrak, amma ƙəl a kyad nafiya ɓa hangga mbuwa Yahudaya hu kutəryid Faara ɗə.
26 Ahu kwamana kiya na Isəreelaya heu a wal hərəkrha. Kəla nanən chichireethlee hai, “Təhərəkrha nən a kyarhaɓa a Sihiyona, nən a kyakhrang yamid takkwa Faara ɓa na ahu Yakubu.
27 Dəfmiina ni tə əna ni tə kanda tə ndaarha niya chahang ɗimiyid ndan kanda ɗə.”
28 Nafiya Isəreelaya hangga nanənya a tsaurha təsarya Laɓara na Mbənggən, tənən ɗang kun sə. Amma kanda ni nggəmna Faara, parkayid chichi yindan.
29 Kəsər fərra Faara tə aadghən mbə tam kyakhrang hai wa.
30 ˈWanun tsaurha nafiya mbuwa manang Faara, amma nanənya haɗang nda kun fa ka yamid fər mamnggit ndan.
31 Nanən kee, kanda ƙəm kar nda mii Faara fa na nda haɗang Faara fa ƙəla haɗang na Faara kun fa.
32 Kəsər ƙənang Faara kowunni ka kar mii ndan fa təna nda haɗang Faara fa heu.

Falla Faara

33 Ai kuɗimnda thladwayirha tə sənda Faara! Mbəm mbang ƙəƙərang nda ngwa kumadghən wa, təƙəm kwamanggən kal ɗə sənda niifa mu.
34 Kəla ndaana ɗeleewar Faara, “Wun ˈwagha sən hur Chinəm? Wun ˈwagha tsaurha pashid shawaradghən?”

35 “Ma ˈwana niifa fərang Faara tsauka təta a tenggənən?”
36 Kəsər a fadghən ni ɓa, tə ahurghən təƙəm a ndəghən ni na əngya heu. Ngwa tsauka mamnggirha yighən ni pakwandə. Atsaukake.

12

Sataka yi wal yibrha

1 Nanən kee, shayina, ƙəsər ka nanəm a haɗang Faara fa, niya hwan kun, fərama fad nun sataka yi wal yibrha na chahal tə ən thlərha a Faara. Kwaman ɗani ya nun a tərang shilee Faara in yi ƙəkafek.
2 A nggəm ɗun fa ɗun mbeeɗə tə əna ən ƙəshiddiya wa, amma malaman Faara kyakhranggən huten nun hai tsawun weerinda nafiya. Hu kiya ndən nun a sən ˈya na mid Faara a fad nun, ndəna ˈya na ngga, na lələgɗa mbənangga Faara.
3 Kəsər ka nggayiddi fəree na Faara niya ndang nda kowunni ahur nun, a numaɗun tə alten nun kal yanɗa nən mu kamngga a non wa, amma kowunni numagha ngga, məməl tə ƙəƙərra fərƙəkafek fərang na Faara kun.
4 Kəla nana mbəd njiya sə hangga ahu farha, kala mbəd njirha ƙəm mbə tar ndan heu tal wa.
5 Nəghən kee ƙəm, ko nanən nəghəm hangga, nəghəm tal hu Kərəsti. Kala niifa ƙəmni ndan.
6 Nəghəm tə fərra Faara ɗəɗamən aten nggayirha fərang nanda kowunni ahur nəm. Ana fərrə nəm yi thlək ˈyani ndana Faara na ɓəɓee, tətani a ənaghən nəm tə fərƙəkafekkiddi nanəm təghən ha.
7 Ana yi əna tar Faara ni, ƙəl a ənaghən nəm, ana tar tsaharha ni ha, ƙəl a tsəham ha ngga.
8 Ana fərrə nun yi fərang kaali ni ndan ni, ƙəl a ɗəm mbeeɗə tə fər kaali. Ana yi fəra ni, ƙəl a fərəm tə haara tsahai a kowunni. Ana yi mamnggirha ni, ənoghən tə thladwayirha. Ana yi haɗang nda ndan ni fa, ənoghən tə wutsəfayirha.

Kyad nggəmnda hu əna taara

9 Ngwa tsaukwa nggəm ndə nun yi ƙəkafek. Tsanama ən mbəlfeerha, ɗama mbeeɗə tə əna ˈya na ngga.
10 Nggəmama ndan ƙəla nuwun a wan manggi, fəraman mamnggirha ndan ma yanɗi nun a ənang nda alten nun.
11 A tsauna səsahwa wa, a meyedghən ənang taara Chinəm tə hurwa heu.
12 Ənama wutsəfayirha hu shiteena, ƙərsaama hu səsarha, non naarha hwan Faara ƙətsar.
13 Ndəgha man ˈya hai nanun təghən ha tə nafiya Faara na chahal ana ˈyasə na mindan. Nama a thlə rongya fa tə hura tal.
14 Fəraman parka nafiya na a kar kun fa, fəraman parka kanda a shiwang ɗun kanda wa.
15 Ənama wutsəfayirha tə fingya na a əna wutsəfayirha; naama a tərha tə fingya na a tərha.
16 Tsawama ɗəɗem tə ndan. A talɗun kaan wa, amma fərama fannun wumteena nun tə pakhtaɗuya. A tərna fadwa na ndədəl wa.
17 A nggərang ɗun ndan sə mbəlfeerha tə mbəlfeerha wa. Ənama ˈya kamngga a yid fiya.
18 Ənama ˈya nun mbang ənaarha, na a tsawun ɗəɗem tə kowunni.
19 Shayina a nggərang ɗun haara ndan sə wa, amma malaman səbrha hura Faara. Kəsər nəghən chichireethlee hai, “Nggərra haara mu yina ni, nggini a ənaghən,” Chinəm ndagha kee.
20 A meyedghən, “Ana təsar wa a miirha; fərang ənnarhami, a naɗə a hushimnda fərang ˈya saagha. Ahu kiya na a wumang tsal waarha teena.”
21 A malang ɗun mbəlfeerha kal kun nən mu wa, amma kalama mbəlfeerha mu tə əna nggayirha.

13

Fəraman mamnggirha mamngya

1 Kowunni təta ni na a fərang mamnggirha nən mamngya, ƙəsər ɓagha kutəryirha ɓa a haar Faara, mbədi na fingya a əna mamnggirha sə Faara ndən ɗəfgha kanda sə.
2 Nanən kee, kala niifa na a əna kakyathlanga tə mamngya nəghən a əna kakyathlanga tə ˈya ɗəfna Faara hai, təƙəm fingya na a ənaarha kee na nda a kyang fandan hu ngwa kumarha hai.

3 Kəsər mamngya mba nda tərmang nda
fingya na a əna ˈya məməl wa, amma ƙəl
fingya na a əna aibe. Na midwa sə a
tsawana kula tərəm kutərya wa? Əno ˈya
na məməl, kanda ƙəm na nda a manorha.
4 Kəsər mamngya fa tarya Faara ni ka
a ɗangganda kun sə. Amma a nanna a
əna aibe, ƙəkafek na a tsaurha tə həreenga,
ƙəsər mbə ka ni na manda ƙəs thlaukh
ƙəlara ha wa. Mafaya Faara ni kanda, na
nda tsətsəl fingya səɓangga hur Faara ɗə
ənagha mbəlfeerha.
5 Nanən kee tsauɗə təta a fərang mam-
nggirha nun mamngya, mbə ka tsətsəlla
Faara wa, amma ka nagha ten nun ton-
song.
6 Ndəghən ɗani nun naarha tii tsamnda,
ƙəsər mamngya fa tarya Faara ni, na nda
fər sayin ndan hu əna tar kutəryirha.
7 Teeman kumarha kowunni na a
takkwa kun. Ana tsamnda alten nun
ni teeman ɗə, ana tsamnda rəfyinun ni
fəramadghən. Fərang mamnggirha niifa
kamngga, təƙəm təraman shilee niifa in
kamngga.

Nggəm ndan ndən ləɗangga ngyakhrha

8 Ma takkwa niifa kun kumarha wa,
ƙəl kumad nggəm ndan ƙətsar, kala niifa
nggəmngga kowunni ləɗang ɗə ˈya ndana
ngyakhrha.
9 Kəsər ndagha ngyakhrha, “A ənanna
kulafayirha wa, a ɓəlna farha wa, a
ngaarna wa, a sunanna ˈya wa,” tə fin-
gya ngyakhkya wum ngganda heu ahu
ndaarha, “Nggəmu tuladwa ƙəla nggəmna
altenwa.”
10 Nggəmnda mbə ənang ˈya tularha fa
mbuwa ngga wa. Tsaunən kee, nggəmnda
ləghətta ˈyani ndaana ngyakhrha.

Nduwus ɓen wutta Kərəsti ɓa

11 Ənama əndiya, ƙəsər sənɗun sayiɗi
nanəm sə nanənya. ʼBad sayi ɓa na mekh
nun sə a ɓeena, ƙəsər sayiɗi na nanda
a hərghang ƙəm nduwus ɗaɓa ma sayiɗi
ˈwa nəm fərƙəkafek sə.
12 Tsə fəɗikrha inggun, takh mbərha a
ɗathla hai. Taama malang nggəm əngya
nəm ənaarha hu wula, kalang nggəm karid
yandənəm yi kukwaryirha.
13 Tama tsawum nafiya kamngga na
ahu kukwaryirha, mbə tə yakh kaɗa tək
mbənda fa tə nggaala tə mbaala wa, mbə
tə əna ˈya nggəmna hura tə kulafayirha
wa, mbə tə yanda tə sərəkkirha wa.
14 A meyedghən, tsawama ƙəla Chinəm
Yeeso Kərəsti. A nggəmɗun fa numon aten
ən mbəlfeerha na mid thlu farha wa.

14

A fərang na aibe shadwa wa

1 Thlama fingya fa ƙəɗiina fərƙəkafekkid
ndan, təƙəm a ngaal ɗun tə kanda aten
ˈya na nanda a numarha nəghən məməl
nduwa mbə ngga wa.
2 Fərƙəkafekkid niifa nggəmang ɗafa a
həb komani nən, amma niifa ƙəɗiina
fərƙəkafekkidghən ƙəl ən huɗaarha nən
ənaarha mii.
3 Niifa na həb kala tur ənnarhami a
sarang ɗə niifa ɗə mbuwa həb kala tur
ənnarhami wa. Kəmɗa niifa ƙəl shii
kyakhna nən həbrha a ngwang na ku-
marha niifa na a həb kala tur ənnarhami
wa, ƙəsər ˈwad Faara teena thləɗa ndən fa.
4 Wunni sa na ngwang kumarha mafad
niifa? Turi ndan ni ndəna ƙəlang nda tə ish
nda nduwa fəl nda hai. Na nda a mbang
isha, ƙəsər Chinəm ndəna mbang ishang
kanda sə.
5 Nəghən kee ƙəm, na fingya saghang
paara fara sə kalɗə fara səmən. Fingya
a numarha ƙəm kala paara fara nəghən
tal. Kowunni ahu numad ndan na nda
səndasə.
6 Kala niifa tərangga fara sə kalɗə fingya
fara, ənanən kee a mananggən Chinəm.
Fingya na əna kala tur ənnarhami, əna
nanda kee ka a mananggən Chinəm,
tsaunən na nda usa Faara kapa na nda həb
ənnarhami. Fingya ƙəm na kar həb fingya
ənnarhami ƙəm, nana mindansə a əna ˈya
nda na mbənang nda Chinəm ƙəsər na nda
naarha usa Faara.
7 Kəsər mbəm a tsaurha ka alten nəm wa,
təƙəm mbəm a məra ka alten nəm wa.
8 A tsau ɗəm, tsau ƙəm ka Chinəm, a mər
ɗəm, mərghəm ka Chinəm. Nanən kee, ko
tsau nəm tə yibrha fa, ko mər nəm, ƙəm yi
Chinəm ni.
9 Kəsər kakee, ndən mərna Kərəsti
nggərghən thliirha sə tə yibrha ka tsauka
Chinəm yi fa yibya tə mərya kyab.

10 Kama nda na fərang aibe shadwa? Kama nda na sarang shadwa ɗə? A sənəm sə ƙəm heu nəm a isha a mbed tsənggam ngwa kumad Faara.
11 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, “A tsauɗə niyi tə yibrha fa, ndagha Chinəm, kala waɗeerha nən a ɓəra hai a mbed na, kala sheneurha ƙəm nən a pərghən tə miighən fal Faara nən.”
12 Nanən kee kowunni ahur nəm nən a pər əndi ənanən tə miighən a Faara.

A kyang na fingya hu kii saara hai wa

13 Tsaunən kee, tama malang nggəm ngwang kumarha ndan sə. A meyedghən, numo tə ndaarha a ɗəf na fer kii saara nduwa ˈyahu kwamana na a fəlanggən shadwa hai wa.
14 Səndisə tə ndaarha Chinəm Yeeso, mbə ˈyasə mbuwa tə paarha fa wa. Amma ana niifa sə ndagha na ˈyasə mbuwa cha-hal, a fadghən ni ndən mbuwa nən chahal.
15 A ɓilla shadwa ƙəsər ka ənnarhami na həbrha, mbə tsawud nggəm ndan nana sə wa. A tsau ənnarhami na həbrha səɓanggən shadwa ɗə mərna Kərəsti kamanggən wa.
16 Tsaunən kee a malang na ˈya na a həbrha tsauka ən shilee a Kərəsti wa.
17 Kəsər kutəryid Faara mbə laɓar həbrha ni tə saarha wa, amma yi nggayirha ni, tə tsau ɗəɗemnggirha tə wutsəfayirha hu Səsəna tə Peɗənda.
18 A nanna a ənang taara Kərəsti kiya nən mbənang Faara təƙəm na fiya thləghən fa.
19 Nanən kee taama ndenggəm yid nəm əna ˈya nəm na ɓang tsawud ɗəɗemnggirha ɓa tə fər kaali a ndan.
20 A weleng na tar Faara ɗə ka ənnarhami wa. Ənnarhami heu na nda chahal, amma mbə ngga wa a tsau ənnarhami na niifa həbrha kyang niifa hu kii saara hai wa.
21 A nggushi malangna kii thluwa nduwa sa aam inabi na nduwa əna ˈyana pak na kyang shadwa hu kii saara hai.
22 Nanən kee kala fərƙəkafekkid wa aten əngginiya ƙəsuwun ha pathlang wa tə Faara. Tə parka ni niifɗi fərangwa aibe fadghən tə ndaarha nəghən ngga.
23 Amma a nanda tə ngaala aten ˈya na nda həbrha, na Faara a ngwang kumarha kanda sə a həb ndan, ƙəsər ənawa ndan hu fərƙəkafek wa. Kala ˈya mbuwa hu fərƙəkafek ɗimiyirha ni.

15

Əno ˈya na a mbənanggən fiya mbə a sa wa

1 Kəm natə tə shembe fa hu fərƙəkafek tama thlar fingya nəm mbuwa tə shembe fa, a nggəm ɗəm alten nəm wa.
2 Kowunni ahur nəm əna əngya nən na a mbənanggən tuladghən, təna nda wal kaali hu fərƙəkafek.
3 Kəsər Kərəsti nggəm ngwa alten nggən wa, amma ƙəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha, “Tur ˈyarrə ɗi əno nanda fa wuddə tenna ɓa.”
4 Kəsər kaar ənggini chireethleng nanda hai heu, ka a tsahang ngganda ƙəm ha ni, ƙəsər a tsawum tə shiteena hu ƙərəsta tə fər kaali fərang na Laɓar Faara ƙəm.
5 Faara na fər ƙərəsta tə kaali fərang tur huten ɗa nən kun na a tsawun tə ndan ƙəla ənana Kərəsti Yeeso,
6 təna numad nun tə ururha tal tənun tərang shilee Faara in na Chindi yi Chinəm Yeeso ƙərəsti.
7 Thlama ndan fa, ƙəla yandi thləna Yeeso kun fa ka a manang ngganda thləm Faara.
8 Kəsər niya ndang kun tə ndaarha tsau Kərəsti mafarha yi Yahudaya a meyed ƙəkafekkid Faara, ka a ləghədgha ɗəfmi ɗi fərang nən chichiyi nəm,
9 təƙəm təna fingya ni mbuwa Yahudaya tərang shilee Faara in ƙəsər ka haɗang nanda fa. Kəla nanən chichireethlee hai tə ndarha, “Tsaunən kee, niya fal sa ahur fingya mbuwa Yahudaya, niya aah amshe yi fal thləm wa.”
10 Nggərghən ndaarha, “Ənama wutsəfayirha kun mbuwa Yahudaya, tə nafiyighən.”
11 Nggərghən ndaarha, “Falama Chinəm, kun mbuwa Yahudaya heu, ngwa man-angga fiya heu.”
12 Ndagha ƙəm, ndagha Ishaya, “Niifa ahu turya Djeeshi a thlidsə, na a ɓarha ɓa ɓagha əna kutəryirha a ten fingya yini mbuwa Yahudaya, na shiiten ndan a naarha a tenggən.”
13 Ngwa tsauka Faara yi shiteena, ləɗanggən kun heu tə wutsəfayirha tə

tsawud ɗəɗemnggirha hu fərƙəkafekkid nun təghən, təna shiiten nun tsərha tə səsəmnda Səsəna tə Peɗənda.

Tar Mbulus a fingya mbuwa Yahudaya

14 Shayina nggi tafadna səndi sə nanənya nuwun lələgɗa tə nggayirha təƙəm sənda tə tsahang ndan ha.
15 Ko nanən chireethleng ɗi kun ɗə a pəpal kaan aten fingya əngya ka a nggəryi ɗalang nggən kun in, ƙəsər ka nggayiddi fəre na Faara,
16 tsawee nən tə tar Kərəsti Yeeso a fingya mbuwa Yahudaya. Fəree ɗə tar firistayirha a pər laɓar Faara ni, təna fingya mbuwa Yahudaya tsaurha sataka ən thlərha a Faara, tsawang na Səsəna tə Peɗənda kanda chahal.
17 Tsaunən kee waldi ən taala hu Yeeso Kərəsti hu tardi niya ənang nda Faara.
18 Mbi əna yamid thləmaarha ndiyi aten ˈya pak wa ƙəl ˈya ənana Kərəsti a fadna hu kyaɗang kwamana fingya mbuwa Yahudaya a fərƙəkafek nda tə Faara hu laɓarna tə taara niya ənaarha,
19 tə səsəmnda ən sakhkya tə ənwultengya, heu ƙəm tə səsəmnda səsən Faara. Nanəm kee ka a Urshalima ɓa ɗəgha Ilirikum ɗə, pər ɗi Laɓara na Mbənggən yi Kərəsti.
20 Kətsar nən naarha kukwase fa na a pər laɓar Faara ni a mbərha səngwa nanda Kərəsti sə, ama wani chik tənda a mbəɗi mbukh na niifa sahai.
21 A meyedghən ƙəla nanən chichireethlee hai, “Fingya pərang ngwa nanda laɓarghən kanda təna nda naghən, təƙəm fingya ˈwa wa səkƙən təna nda sənang hai.”
22 Ənɗa ƙəseegha hai ya səl wani kyanun ɗə.

Ngwad Mbulus fa a wii tala nən a Roma ɗə

23 Amma nanənya ngwalang ɗi tarna hu chehweeyini ya, tsaunən huraya hangga tər minna na a na kun ni.
24 Ngwaɗi fa a əne kee a sayiddi ɗəni Səpen ɗə. Niyi a shiteena a na kun ni ana ɗi a mbəraɗə na a thlar nggi nun hu winna a mbəɗa ɗə, a kwasamaddi tək ni mbənda tsaurha fa tə kun yi sayi ngguchit.
25 Nanənya, niyi hu kwaman ɗərha Urshalima ɗə ƙəsər a ɗi thlar nafiya Faara na chahal a mbəɗi.
26 Kəsər ƙən hwan faarya na a Makidoniya tə Akaya tər hur ndan a fərang ngganda fa yamiya na ahur nafiya Faara na chahal a Urshalima.
27 Na nda tə wutsəfayirha fa a ənaghən nda, tsawang ɗə kanda fa ƙəla kumarha ni a fad ndan. Kəsər a tsauɗə Fingya mbuwa Yahudaya wal nda yi ndan səsən parka yi Yahudaya, fərang na Yahudaya kumarha kanda na a ndəgha nda tə kanda əngya yi parkaya.
28 Nanən kee, akwasamaddi ngwalang ni tardi ya səndisə kowunni waldə yighən, niya weng tala kun a naɗi a mbəra Səpen ɗə.
29 Səndisə a ɗəɗi thləmad nun ɗə, niya ɓarha ɓa lələgɗa tə parkad Kərəsti fa.
30 Niya hwan kun, shayina, hu Chinəm Yeeso Kərəsti təƙəm tə nggəmnda fər na Səsəna, ɗeemasə tə hwan Faara kaan ƙəsər a nggi.
31 Hwaneema Faara sə təni wal hərəkrha a haar nafiya mbuwa takkwa Faara na chahal a Yahudiya, ƙəsər thlaara niya fəra tsauka ən thlərha ni a fad ndan.
32 Nanən kee, a nggəm Faara fa niya səla thləmad nun ɗə tə wutsəfayirha fa, yiɓi a thləmad nun.
33 A tsauka ɗəɗemnggid Faara tə kun heu. Atsaukake.

16

Ndaˈən Mbulus

1 Niya ndang nda kun kulo wan manəm Fibi ya ka nuneefa ni. Nəghən a əna taara hu kun hwan Faara na a Kangkiriya.
2 Thlamadghən fa hu thləm Chinəm hu kwamana kamngga a thlə niifa nəm fa na chahal. Ana thlaara sə na midghən ɗamansə, ƙəsər ndəghən tafadghən nən yakh ɗang nda fiya sə, təƙəm heu tə nggi.
3 Ndaman ˈya Pərisila fa tə Akwila, pashiya tarna ni hu Kərəsti Yeeso,
4 heng nda yiɓəd ndan ɗə ƙəsər ka nggi. Mbə nggini katenna na a usa kanda wa, amma heu tə fa takkwaya mbuwa Yahudaya.

5 Ndaman ˈya fatakkwaya fa na yakh wunda hai a wuri kya ndan. Ndaman ˈya pashid na fa Ipenetus, ndəghən ni ˈwagha thlə Kərəsti a chehweed Asiya.
6 Ndaman ˈya Mairamu fa, ndəghən ishgha kaan hu ənang taara kun.
7 Ndaman ˈya Anduronikus tə Djuniya hurfid na tə Yahudarha muwang nanda kan kyab hu porsəna. Sən fiya kanda kaan ahur fathləngya Yeeso, kanda ˈwagha fərƙəkafek a Kərəsti ma nggi.
8 Ndaman ˈya Amfiliyatus fa, pashid na hu Chinəm.
9 Ndaman ˈya Urbanus fa pashid tar nan hu Kərəsti təƙəm ka pashid na Sitakis.
10 Ndaman ˈya Apeles fa, sənna fiya nggayidghən hu Kərəsti. Ndaman ˈya fa wuraya Aristobulus fa.
11 Ndaman ˈya wanmana fa kan ndan Yahudaya, Hiradiyon. Ndaman ˈya fa wuraya Narkisus fa na hu Chinəm.
12 Ndaman ˈya Tarafina fa tə Tirayifusa, Nishyini ya na nda a ənа taara kaan hu Chinəm, tə Farsis, tahad nuneefa ƙəm ənagha taara kaan hu Chinəm.
13 Ndaman ˈya Rufus fa na wuwura hu Chinəm, tə man, tsauka iiya ƙəm.
14 Ndaman ˈya Asinkiritus fa, tə Fileggon, tə Hermes, tə Paturobas, tə Hermas, tə fingya shayinəm heu na a wumteena tə kanda.
15 Ndaman ˈya Filologgus fa, tə Djuliya, tə Niriyus, tə wanman na nuwun, tə Olimfas, tə ƙəm fa fərƙəkafekkya heu na a wumteena tə kanda.
16 Ndaman ˈya ndan fa tə fəbrha yi na chahal. Fatakkwaya Kərəsti heu kanda a ndang ˈya kun fa.

Mii ngwala laɓar Mbulus

17 Niya hwan kun shayina, kwarama tə nafiya na ɓarha ɓa tə tsakh teena hai ahur nun, na kyang kun hu kii saara hai, mbuwa məməl tə tsahaddi wal nun. Nama inggun ma kanda.
18 Kəsər tur nafini ya mba nda a ənang taara Chinəm Kərəsti wa, amma ƙəl ˈya na mid ndan kee. Na nda naarha huk fiya tə mii mbənda.
19 Kowunni səkdə laɓar fər mamnggid nun a Chinəm. Nanən kee niyi lələgdə tə wutsəfayirha ƙəsər ka kun. Amma na minnasə a tsawun tə ndəndəlyirha aten ˈya na ngga, a kyang ɗun tennun hu tar mbəlfeerha hai wa.
20 Faara na tə tsawud ɗəɗemnggirha fa nən a ishang Sheetan hai a tsauka a kamu saryi nun. Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso tə kun ha.
21 Timoti pashid tarna, a ndang ˈya kun fa, Nda Lusiyus, tə Djason, tə Sosifata hurfayina Yahudaya ƙəm a ndangˈya kun fa.
22 Nggi, Tertiyus, tə chirelthgha ɗeleewar ɗiya a ndang ˈya kun fa hu Chinəm.
23 Turina Nggayus nan wumnda hai a minda keeghən, a ndang ˈya kun fa. Irastus, tə ƙəs wuɗəbəl tala ha, tə wan manəm Kwartus kanda a ndang ˈya kun fa.
24 Ngwa tsauka ɗəɗemnggid Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun ha heu. Atsaukake.

Mii ngwala hwanda Faara yi Mbulus

25 Nanənya mamnggirha yi Faara ni, ndəghən tsəkka na a fərang kaali nən kun hu fərƙəkafek, aten Laɓara na Mbənggən thlək ni aten Yeeso Kərəsti, tə ƙəm kyatta ƙəkafekkid əndi na ɓəɓee ka ƙətəm.
26 Amma nanənya pər ndan, ƙəla chireelth na annabiya sək fiya ndən heu, ƙəla ndana Faara yi pakwandə, tənа fingya mbuwa Yahudaya səkƙən fərƙəkafek nda fərang mamnggirha nda.
27 Ngwa tsauka fər mamnggirha yi Faara na tə thladwayirha fa pakwandə, hu Yeeso Kərəsti. Atsaukake.

1 Korontiyaya

Ndaʼya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya ahar Mbulus
aah na Faara ka a tsauka təthlənda Kərəsti
Yeeso təƙəm wan manəm Kastanisu,
2 a fatakkwaya Faara na a Koronti, a
kun aah na Faara a tsawun nafiyighən na
chahal hu Kərəsti Yeeso. Kəla ənanən a fiya
heu ko a yanggini na a aah thləm Chinəm
Yeeso Kərəsti, yindan Chinəm tə yinəm.
3 Ngwa tsauka nggayirha tə tsawud
ɗəɗemnggirha yi Faara na Chinɗi tə
Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun.

Usa Mbulus Faara

4 Kətsar ni naarha usa Faar ka kun, ƙəsər
nggayidghən fərrəghən a kun, tsau nun
nanənya yi Kərəsti Yeeso.
5 Kəsər ka nanun hu Kərəsti wal ɗun
əngya na nggəngga hangga, hu laɓara tə
səndə nun heu,
6 ndən kyadgha ndaarha ʼya pərang ni
kun aten Kərəsti ƙəkafek ni.
7 Nanən kee ƙəɗeng nggun fərra səsəna
nanun a ƙəla wutta Chinəm Yeeso Kərəsti
fa ɓa a kukwasang kun fa wa.
8 Nən a ƙəs kun ha ngga non kanglang
kula ən ʼyaara a fad nun ta farɗa ɗə na
Chinəm Yeeso Kərəsti a wutta ɓa.
9 Faara ndən na a əna ənɗiya, ƙəsər
nəghən tə ƙəkafek fa a əna ənɗa nən
ndanən, ƙəmɗa aah ɗə kun a mbən ndan
nun fa tə Wanggən, Chinəm Yeeso Kərəsti.

Tsakhrha hai ahu ƙən hwan Faara

10 Hwanni kun, hu thləm Chinəm Yeeso
Kərəsti, a tsawun ɗəɗem tə ndan. Ana
tsakhrha sə a pathlang nun wa. A
meyedghən a nagha mii nun tal. Wuma
ma teena ngga, nagha numad nun tal tə
ʼya na mid nun ənaarha tal.
11 Kəsər fingya nafiya ɓagha ɓa a wuri ki
Kuluwi pərenda ndaarha a pəpal, shayina,
nuwun a yanda tə ndan.
12 ʼYa niya ndaarha, fingya a ndaarha,
“Nggi yi Mbulus ni,” fingya a ndaarha,
“Nggi yi Apolos ni,” fingya a ndaarha ƙəm,
“Nggi yi Mbiturus ni,” nduwa, “Nggi yi
Kərəsti ni.”
13 Ndee tsakh Kərəsti hai wa? Mbulus
ni tawang nanda ɗə ka kun wa? Nduwa
ənangganda Mbaptisəma kun hu thləm
Mbulus wa?
14 Usaɗi Faara ənang ngwa ni mbap-
tisəma niifa tal ahur nun, kəl Kəribus tə
Nggayus,
15 nanənya mbə niifa sə na ndaarha
ənangganda mbaptisəma kanda hu
thləmna wa.
16 (Haʼi, ənangɗi mbaptisəma nafiya
wuri Istifanus ma, amma a mbə fingya
yini ya wa mbi sənda tə ənangɗi mbap-
tisəma niifa pak wa.)
17 Ai, thlən ngwa Kərəsti nggi ɓa ka ɓi
əna mbaptisəma wa. Thlən nən nggi ɓa
ka ɓi pər Laɓara na Mbənggən, mbə tə
thladwayid sənda niifa wa, ka tərəmnda
naɗə fiya tsə teena aten səsəmnda mərra
Kərəsti aten kaɗiirha.

Kərəsti Səsəmnda tə thladwayid Faara ni

18 Laɓar mərra Kərəsti aten kaɗiirha,
laɓar nuryirha ni a fingya na hu kwa-
man sahatta, amma ƙəm walgha hərəkrha
sənɗəmsə səsəmnda Faara ni.
19 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha
“Niya tsawang thladwayid niifa na
ndəndəl mere, tə ƙəmɗa niya ɗəfang sənda
fingya na tə sənda fa kaan man patu ɗə.”
20 Ai nafini na ndəndəl? Ai famaləmngya
ngyakhrha? Ai fingya na a ndaarha sənda
ʼya? Kyad wa Faara ndaarha thladwayid
ƙəshiddiya nuryirha ni wa?
21 Nanən kee, ahu thladwayid Faara,
ahu thladwayid ƙəshiirha səngwa ndan wa.
Mbənang ɗə Faara ahu nuryid pər laɓarɗi
ka a hərghanggən fingya fərgha ƙəkafek.
22 Yahudaya kanda a kaɗa ənsakhkya,
Helenaya ƙəmɗa kanda a kaɗa thlad-
wayirha,
23 Kəm a pər laɓar Kərəsti mərgha aten
kaɗiirha, mbənang ngwa Yahudaya wa,
Helenaya a ndaarha ƙəmɗa mbə ka ʼya ni
wa.
24 Amma fingya aah na Faara kanda
hu hərəkrha ɓa, Yahudaya tə Helenaya
kyab, Kərəsti ndəna səsəmnda Faara təƙəm
thladwayid Faara.
25 Ahu ʼya nəm a ƙəlang nda tar nuryirha
ni ənana Faara ya kalɗə ndəndəlyid thlad-

wayid niifa mu, mərra fad Faara hai kalɗə kanglanggid niifa mu.
26 Shayina, ɗalama teena hai a sayiddi aah nanda kun. Mbuwun hangga na ndəndəl hu yid fiya hu ƙəshiddiya, mbuwun hangga na mamngya wa, mbuwun hangga na wangya mamngya wa.
27 A meyedghən Faara nən wur əngya ƙəlang na ƙəshiirha ən nuryirha ni ƙəsər ka fərang shilee nən fingya ndagha na nda ndəndəl, təƙəm nən wur əngya mbuwa tə səsəmnda fa ka fərang shilee nən fingya ndagha na nda tə səsəmnda ha.
28 Faara wurɗə əngya karna ƙəshiirha, tə əngya ndəɗang ngwa ƙəshiirha, ka a kyaɗanggənən ƙəshiirha əndi ƙəlang nanda ka ˈyani mbə ˈyani a yidghən wa.
29 Nanən kee, mbə niifasə na taala a mbed Faara wa.
30 Wumang Faara kun tə Kərəsti Yeeso. Tsang Faara Kərəsti a tsauka thladwayid nəm, A fadghən ni na wal nəm nggayid Faara fa, tə tsaurha chahal tə wal pəla.
31 Nanən kee ƙəla ndana ɗeleewar Faara, “Kala niifa na midghən taala təta ni a talgha tə ˈya ənana Chinəm.”

2

Labara aten Kərəsti tawang nanda ɗə

1 A sayiddi ɓani thləmad nun ɓa shayina, pəranggi labar Faara kun na ɓəɓee tə mbang mee tə thladwayirha wa.
2 A sayiddi tsauni tə kun, mbə ˈya sə na minna wa, ƙəl labar Yeeso Kərəsti tə mərrəghən aten kaɗiirha.
3 Ɓani thləmad nun ɓa, mər fadna hai, fadna a rəprha fa kaan tə tərəmnda,
4 tsahad na ha tə pər labar Faara ənani nəghən a pəpal. Mbə tə thladwayid thlufarha tə mbang nda mee wa, mbərsayi tə səsəmnda Səsəna tə Peɗənda.
5 Tsaha ni ha tə pər Labar Faara kee ƙəsər amana fərƙəkafekkid nun naarha aten thladwayid niifa amma hu səsəmnda Faara.

Pər Səsəna Thladwayid Faara

6 A nadi ahur nafiya shingga hu fərƙəkafek, ni tsə labara tə thladwayirha, amma mbə tur thladwayid ƙəshiirha wa, nduwa a kutərya yi ƙəshiirha mbuwa kwas mbətta wa.
7 Amma thladwayid ɗi ni a thləkrha ya thladwayid Faara ni na ɓəɓee. Thladwayidghən yi wulteena ni na ɓəɓee. Ənagha Faara ndən kapa na nda ənа ƙəshiirha ka mamnggid nəm.
8 Amma kutərya ƙəshiid weeriya kukwalang ngwa nda hai wa; andam kukwalang nda hai kam tawang ngwanda Chinəm ɗə tə mamnggid wa.
9 Kəla nanən chichireethlee hai, “Mbə yirha sə nagha ndən wa, mbə thləmarha sə səkka ndən wa, təƙəm mbə huteena sə numagha ndən wa, əngginiya ndən ənana Faara a fingya nggəmngga ndən.”
10 Amma a ƙəmni pər na Faara ənggini ˈyahu Səsənggən. Kəsər Səsənggən ndən kaɗagha əngya heu na ɓəɓee kuɗimnggən yi Faara.
11 Mbə niifa sə na sən numad niifa wa, ƙəl səsən niifɗi tafadghən, nəghən kee ƙəm mbə niifa sə na sən numad Faara wa ƙəl Səsən Faara.
12 Thləɗəm Səsən Faara, mbə səsən ƙəshiirha wa, tənəm sən əngya fərangna Faara ƙəm.
13 Nanan a pərang ənggini kun ya, mbəm a ndikrha tə thladwayid thlu farha wa. A meyedghən, nan a ndikrha tə labaara fərang na Səsəna kan, nan a ənа taara tə labar Səsəna ndən nan a pər ƙəkafekkid Səsəna.
14 Niifa mbuwana səsəndi təghən fa, mbə thlə əngya yi Səsən Faara wa. Kəsər ən nuryirha ni a fadghən təƙəm mbə sənang kanda hai wa, ƙəsər tə Səsəna ni nəm sənggən.
15 Niifa na tə səsən ɗi nən mbang ƙəƙərang əngya heu, amma niifa mbuwa tə səsən ɗi mbə niifa sə na mbang ƙəƙərang wa.
16 Kəsər, “Wunni sən numad Chinəm? Wun səngga ˈya ngga na mbang tsahang ha?” Amma ƙəm numad nəm yi Kərəsti ni.

3

Tsakhrha hai hu ƙən hwan Faara

1 Shayina, a sayiddi nani tə kun mbiyi a kalang kunsə ƙəla nafiya na tə səsəna wa. Niyi a kalang kunsə ƙəla nafiya na

yi ƙəshiddɗiya nduwa nuwun ƙəla wufar waya hu Kərəsti.
2 Kərɗi kun tə mbee, mbə tə yaarha wa, ƙəsər ngwa wun fa tə ˈya na kakrak wa. Pa nanənya ɓal wun kula ngwarha fa.
3 Ɓalwun tə tar thlu farha ha. A naɗun a sərəkrha, kun a yanda tə ndan, ndən kyadgha ndaarha mbun tə səsən ɗi wa, nuwun ƙəla nafiya ƙəshiddɗiya.
4 A nda niifa ahur nun “Nggi niyi takkwa Mbulus,” yanɗi ƙəm a ndaarha, “Nggi niyi takkwa Apolos,” mbə nuwun a ənaarha ƙəla nafiya ƙəshiddɗiya wa?
5 Akwasamadghən, wunni Apolos? Wunni Mbulus? Kəm mafaya Faara ni kee ahurghən ni thlə nun Laɓaara na Mbənggən. Kowunni ahur nəm ənaɗə tarɗi fərang na Chinəm ƙəm.
6 Nggi ndən həfangga wiidɗa hai. Apolos ndən irangga aama mu. Amma Faara ndən na tsang sə.
7 Nanən kee, mbə niifɗi həfgha ndən tə yanɗi irangga aama ndən ənagha ˈya wa, amma Faara na a tsang əngya sə heu.
8 Nda tə həfrha, tə yanɗi irgha aama mu na numad ndan tal, nanda a wal ƙəna tar ndan məməl hu tar ndan.
9 Kəsər kan kyab fa tarya Faara ni, kun ndəna hed Faara, tənda Faara.
10 Kəsər ka nggayid Faara na a tenna, nggini mbuhangga təndəɗa hai ƙəla tə mbang tənda. Nanənya fingya ni a njirha sə. Amma kala niifa na a njirha sə təta ni a kwargha.
11 Mbə niifasə pak na nggər mbukh təndəɗa hai ma yanɗi ˈwa nanda mbuhwang hai wa, ndəna Yeeso Kərəsti.
12 Kala niifa njigha aten mbukh təndəɗiya tə təfasa, nduwa tə wurirha, nduwa tə ferya na nggəngga, nduwa tə ɗəfrha nduwa tə hwaliirha nduwa tə kofa,
13 amma a far ngwa kumarha, na nda kuchiɓang kala tur taara ənana tətəndəɗi pəpal sə. Tə waarha na nda ƙəƙərang tur nggayid tar niifa.
14 A ɓal təndəɗi sə, na tətəndəɗi a wal ƙənaghən.
15 A i tarɗaɗə, mbə ˈyasə na tətəndəɗi a waala wa. Amma na tə tətəndəɗi a wal hərəkrha, amma ƙəla niifa hərəkka tə hur sheneu waarha.
16 Sənggunsə kun tafad nun wuri Faarani, təƙəm Səsən Faara nəghən ahur nun wa?
17 A səɓang niifa Kən Faara ɗə, na Faara a ɓəlang nda niifɗi. Kəsər Kən Faara nəghən chahal, kun tafad nun Kən Faara ni.
18 A nggaɓa niifa fadghən hai wa. A nanna a numad ndaarha na ndəndəl ƙəla nana ƙəshiirha, tsang fadwa nurghən təna ɓa tsaurha ndəndəl,
19 ƙəsər thladwayid ƙəshiddɗiya nuryirha ni hu yid Faara. Kəla nanən chichireethlee hai, “Nən ƙəsang thladwayid niifa hu ndəndəlyid ndan.”
20 Tə ƙəm, “Chinəm sənɗasə numad nafiya na ndəndəl ka ni kee.”
21 Nanən kee a talɗun aten niifa wa. Kəsər əngya heu yinun ni,
22 ko Mbulus, nduwa Apolos, nduwa Mbiturus, nduwa ƙəshiirha, nduwa yibrha, nduwa mərra, nduwa əngya nanənya, nduwa əngya na ɓayi. Ənggini heu ya yinun ni,
23 kun yi Kərəsti ni, Kərəsti ƙəm yi Faara ni.

4

Tar fathləngya

1 Numama aten nan tə ndaarha fatarya Kərəsti ni kan, ɗəfang nanda kan aten ƙəkafekkid Faara na ɓəɓee.
2 Niifa ɗəfang nanda aten ˈya kamɗə a tsauka tə ƙəkafek fa.
3 ˈYani ngguchit a fanna a ngwe ɗun kumarha sə nduwa ngwa kumad niifa. Nggi ma ngwang nggi kumarha altenna wa.
4 Ndawi ko ənaɗi ˈya mbuwa ngga wa, mbi ndaarha ƙəm ənaɗi ˈya na ngga wa. Chinəm ndən na a ngwe kumarha sə.
5 Nanən kee a ˈwaɗun teena ngwang kumarha nun niifa farghən kula ɓarhaɓa wa, ƙəlama wutta Chinəm fa ɓa. Ndəghən ni na a kyang əngya ƙəshaaɓa na ɓəɓee hu wula, chaləm numad kowunni nən. A mbəɗaniya na kowunni a wal faala kamngga a har Faara.
6 Shayina, ƙəsər ka kun ni ənani taara tə Apolos tə nggi a tsauka ənsakhrha, ka tsahanggən kun ha təma na laɓarɗi na chichireethlee hai a ndaarha, “A mbərang

ɗun ənɗa hai chireethleng nanda hai wa." Na minnasə a malanggun ndaarha tal ahur nan kalɗə shadghən mu.
7 Wunni ndowa kalna fingya? Mbə Faara ni furowa əngya nana təghən ha wa? Anaɗə kee kama na a taala aten əngya nana təghən ha ƙəla mbə Faara fərowa ndən wa?
8 Nuwun a numad ndaarha ˈwaɗun teena wal ɗun əngya na mid nun. Nuwun a numad ndaarha nanənya ˈwaɗun teena tsauɗun faƙənaya. Katərang ɗun tsau kutəryirha hai hu kutəryid Faara kula kan. A ndam kwang katərang ɗun tsau kutəryirha hai, ƙəl tsau kutəryirha nəm heu tə kun.
9 Niyi a numarha naghən ƙəla kyad na Faara ndən a pəpal tə ndaarha kan fathləngya Yeeso ɗənggəl mee ni ahu əngya heu, ƙəla porsənaya ƙəsang nanda kanda hu yanda ɗəna nda ɓəlang kanda, tsau ɗan ƙəshiirha heu njang nda yirha kan fa, fathləngya Faara tə fiya.
10 Nurya ni ƙəm ka nanəm hu Kərəsti, amma kun nuwun ndəndəl tə Kərəsti. Mbə kanglanggirha sə a fad nan wa, amma kun nuwun tə kanglanggirha fa. Sarang nda kan ɗə, amma kun manang nda kun.
11 Nanənya ma miirha a ƙəs kan tə hushimnda, kukwasharya ni a fad nan, kanda a ɗək kan təƙəm mbə wuri nan sə wa.
12 Kan a əna taara ngga tə har nan. A shiwang nda kan nan ɗəfang parka kanda teena, a səsang nda kan nan ƙərəsta.
13 A thlək nafiya ˈya mbuwa ngga aten nan, kan nan thlək ˈya na ngga aten ndan, nan ƙəla ten kirəfrha hu yid ƙəshiirha tə ƙəm nan ƙəla ɗeng ngwa mbərha hu yid fiya heu pa weeri ɗaɓa ya.
14 Mbə ka a fərang shilee ni kun chireethleng ni kun ɗə wa, amma a ƙəs thləmad nun ni kun ƙəla wanggina nggəmni.
15 Ko nuwun narha tə fatsahaya ha kumnggit kum hu Kərəsti amma mbuwun tə chingya hangga wa, ƙəsər nggini chi-nun hu Kərəsti Yeeso pər ni Laɓaara na Mbənggən a kun.
16 Kəsər kee, niya hwan kun, tsahama tə nggi.
17 Kəsər ndəghən ɗani, thlənang ni Timoti kun ɗə waana na tə ƙəkafek fa nggəmni hu Kərəsti, nən a ɗalang kwaman takkwa Kərəsti kun teena, ƙəla tsaha ni ha hu ƙən hwan Faara ko a yanggi ni.
18 Fingya ahur nun kanda a taala, ƙəla mbiya nggər wutta thləmad nun ɗə wa.
19 Amma tsəɓaku a nggəm Faara fa niya nggər wutta thləmad nun ɗə, ɗi na nafini na a tərang tendan sə, tə səsəmnda mani sə a fad ndan.
20 Kəsər kutəryid Faara mbə laɓaara ahu mee kee wa, amma yi səsəmnda ni.
21 Yanggi na minnun? A ɓee ɓa tə wutəteerha ka a tsətsəl kun ni wa, nduwa ɓee ɓa tə hur nggəmnda tə səsən sam-mayirha wa?

5

Kar Mbulus kulafayirha fa

1 Pərendan nəghən kee tə ndaarha ahur nun na fingya sə na a əna kulafayirha, kamngwa a nagha sə ko ahur nafiya səngwa Faara wa. Nagha niifa a hunaarha hai tə nu chin.
2 Non a taala təghən, amma kamɗə nagha ən səbrha hura ni tə ən shilee, Rəghaman niifɗa ɗə ya ma hur nun.
3 Ko nanən mbi a thləmad nun nanənya wa, niyi a thləmad nun hu səsəna. Ahu thləm Chinəm Yeeso ˈwaɗi teena ngwang ɗi kumarha niifɗi ənagha ənɗiya, ƙəla niyi a thləmad nun.
4 Sayiddi wum nun hai hu thləm Chinəm Yeeso, niyi a thləmad nun hu səsəna tə səsəmnda yi Chinəm Yeeso,
5 Fərama niifɗiya a Sheetan təna faddi keeghən na ɗimi məra na a walgha yiɓədghən hərəkrha a fara na Chinəm a wutta ɓa.
6 Mbə tallə nun ngga wa. Ashe, sənggun sə mekhna ngguchit a kurɗang ɗəm tə humbarha nən safang heu wa?
7 Iraman hur mehen ɗimiyid ɗaɗə, tənun tsaurha chahal. Tərgha nun a tsaurha ƙəla weerinda mburodi ənana nda kula mekhna, ƙəla sənni nuwun kee. Kəsər Kərəsti tsauka wan kamnda Wutsəfayid Təɗaarha, ənanda sataka sə.
8 Tsaunən kee, tama əna wutsəfayidɗa nəm mbə tə mburodi yi hura mekhna yi kar ndan fa tə mbəlfeerha wa, amma tə

weerinda mburodi na kula mekhna na ngga yi ƙəkafek,
9 ˈwa ni chireethleng kun ɗə kaar yi, ndanggi kun a wum ɗun teena tə nafiya na a ənа kulafayirha wa.
10 Mbiyi a ndaarha fingya fərwa ƙəkafek na a ənа ɗimiyid kulafayirha, tə suna, tə ngaara, tə takkwa ɗaharha wa. Anaɗə kee kəl tətani a mal ƙəshidɗa nun ya.
11 Amma nanənya niya chirethleng kun ɗə tə ndaarha a tam ɗun wum teena tə niifa ndagha ƙərəsta ni mbə nagha ənа kulafayirha, tə suna, tə takkwa ɗaharha, tə ˈyar farha, tə tənggal mbaala, tə ngaara, a kyaɗun həb ənnarhami tə tur nafini ya wa.
12 Ma djiɗegha tə ngwang kumarha fingya mbuwa yinəm? Mbə fingya na ahur nəm ndə nun ngwang kumarha kanda sə wa?
13 Faara ndən na ngwang kumarha fingya mbuwa yinəm. Ndagha Ɗeleewar Faara, rəghama təmbəlfeddi ya ahur nun.

6

A huhwa ɗun ndan wa

1 Ana ˈyasə a pathlang nun tə shadwa ƙərəsta, kama nun ɗərha thləmad fa yamid ƙəkafekkya ɗə ngwang kumarha nda kun sə? A meyedghən mani mbuwa nun ɗərha mbed nafiya Faara ɗə na chahal?
2 Nduwa sənggun sə na nafiya Faara na chahal ni a ngwang kumarha ƙəshiirha wa? Ana kunni a ngwang kumarha ƙəshiirha, tsək kun na a ngwa kumarha nun aten ˈya ngguchit wa?
3 Sənggun sə tə ndaarha nəm ngwang kumarha fathləngya Faara sə wa? Sakwata əngya tsauka yi tsawud ƙəshiddi ya wa!
4 Ana ən huhwarha sə, kama nun ɗərha təghən mbed fangwa kumaya ɗə mbuwa nafiya Faara?
5 Pər ni ndən kee ka a kyon hu shilee hai. Mbə niif nun narha sə na tə thladwayirha ahur nun na mbang ngwang kumarha kun sə a pathlang nun tə ndan Kərəstaya wa?
6 Amma a meyedghən na niifa huhwa shadghən a mbed nafiya fərwa ƙəkafek!
7 A huhwa ɗun ndan a mbəɗiya kyaddə ndaarha ˈwaɗun teena fəlɗun hai kaan. Mbə nggushi nggəmang na ənɗi huhwa nanda sa atenggən wa? Mbə nggushi ƙərəs na huk sa nda wa?
8 A meyedghən kun tafad nun ni na a ənа ˈya mbuwa ngga tə ƙəm non a huk shayi nun fa fərƙəkafekkya!
9 Sənggunsə tə ndaarha nafiya fa mbəlfeeya mba nda wal kutəryid talara wa? A huk ɗun alten nun wa. Fingya na a ənа ɗimiyid kulafayirha, nduwa fingya na a takkwa ɗaharha, nduwa susuwaya, nduwa həshya na a hunarha hai tə ndan həshya,
10 nduwa ngaarya, nduwa nafiya na tə suna, nduwa fa sa mbalya, nduwa nafiya na ˈyar farha, nduwa fa fasa farha, ko tətal ahur ndan mbusə na kyarha hu kutəryid Faara ɗə wa.
11 Fingya ahur nun ˈwanda ənaarha kee. Amma nanənya tsaɓang nda kun ɗə, nuwun chahal, tsauɗun məməl a mbed Faara ahu thləm Chinəm Yeeso Kərəsti təƙəm Səsən Faar nəm.

Falama Faara tə fannun

12 Fingya ahur nun ndagha nda, “Waldi kwamana na a ənа əngya ni heu”, amma mbə əngya heu na ngga a fadwa wa. Ko nanən ƙəm, “Waldi kwaman ənа əngya ni heu”, mbi tam tsaurha mafad komani wa.
13 Nduwun, “Ənagha anda ənnarhami ka hura, hura ƙəm ka ənnarhami na Faara a ɓəlang kanda kyab.” Ənа wanda farha ka kulafayirha wa, amma a Chinəm, Chinəm kəm ka farha.
14 Na faara a thleng ƙəm sə hu məra tə səsəmndəghən, ƙəla thleng nən Chinəm sə hu mərra.
15 Sənggunsə fannun mbəd njiya Kərəsti ni wa? Kəƙən na niifa tərang mbəd njiya Kərəsti tsawanggən mbəd njiya susuwarha? Mbə tam ənaarha hai wa.
16 Sənggunsə wa, kala niifa wumangga fadghən tə susuwarha, tsau nda farha tal wa? Kəsər chirethleng nda hai, “Kanda kyab tsau nda farha tal.”
17 Amma kala niifa wumngga teena tə Chinəm, tsau nda tətal hu səsəna.
18 Malaman kulafayirha, kala fingya ɗimiyirha na fiya a ənaarha tsuwar wa fad ndan fa wa. Amma fingya na a

əna ɗimiyid kulafayirha, ənang nanda ɗimiyirha fandan fa.
19 Sənggunsə fad nun ƙən Səsəna tə Peɗənda ni na ahur nun fərang na Faara kun wa? Mbə yi altennun ni kun wa, amma a Faara,
20 tiigha kaan aten nun. Tsaunən kee mana man thləm Faara tə pofad nun.

7

Tsaharhaha aten kakhrha

1 Nanənya aten ɓillad nun chireethlee nun ɓa. Nəghən ngga a tsuwar niifa nuneefa fa wa.
2 Amma ƙəsər amana niifa kyarha hu ƙəƙərra kulafayirha hai, kala həshneefa tsauka tə nukkun, tə ƙəm kala nuneefa tsauka tə chimadghən.
3 Chimarha ləɗanggən yighən ˈya kamngga yi kakhrha a nukkun, nuɗi ƙəm waikee a chimadghən.
4 Kəsər mbə nuɗi naarha tə səsəmnda fadghən wa, kəl chimadghən, nəghən kee ƙəm chimadghən mbə naarha tə səsəmnda fadghən wa kəl nukkun.
5 A ˈyaɗang ɗun fannun ndan wa. Ənamadghən tə nggəmnda hur nun fa ɗəgha hu sayi ɗə ngguchit, tənun kəsang altennun ngga hu hwan Faara. Akwasamadghən a nggər wun parha hai ƙəsər amawana Sheetan huk kun ka yamid ƙərəssə nun.
6 Pərang ni ənggini kun ˈyahu shawara, mbə ngyahang ni kun sahai wa.
7 Andam na fiya heu ƙəla nggi kwan. Amma kowunni ahur nun tə yighən fəra fərang na Faara, niifa tal tə tur yanɗi fəra ha ya, tahadghən ƙəm tə tur yanɗi fəra ha taarha.
8 Aten fingya ɓalgha kula kakhrha tə fingya mərna chimayi ndan, niya ndang nda kanda a nggushi tsau nanda kula kakhrha ƙəla nani.
9 Amma a mba nda a mbang ƙəs alten ndan wa, kamɗə a kahaa nda amawa nanda kyarha hu susuwayirha hai.
10 Nafiya kakhka niya ndang nda kanda mbə laɓar altenna wa amma yi Chinəm, ma ndək nuneefa hai tə chimadghən wa.
11 Amma a ndəkɗa hai təghən, kəl təta tsauka kee kula kakhrha, nduwa nggərgha nda tangsang mii ndan tə chimadghən. Chimarha ƙəm a tamɗə kal nukkun hai wa.
12 A fingya niya ndang nda kanda, mbə Chinəm ndagha kee wa, ana yanɗi sə na tə nukkun fərwa wa ƙəkafek tə Chinəm a nggəmɗa fa a tsauka təghən, a tamɗə kalghən hai wa.
13 Nuneefa ƙəm natə chimarha fərwa wa ƙəkafek tə Chinəm nggəmɗa fa a tsauka təghən, a tamɗə kalghən hai wa.
14 Chimarha fərwa kəkafek tə Chinəm nən a narha chahal ƙəsər ka nuɗi keeghən, nuneefa ƙəm fərwa ƙəkafek tə Chinəm nən a narha chahal a fad chimadghən. A mbə kewa mbə wanggiwa narha chahal wa, amma nanənya tsau nda chahal.
15 Amma ana mid chimadɗi nduwa nuɗi fərwa wa ƙəkafek tə Chinəm na midghən sə ndəkrha hai tə ndan, malaman kanda ndəgha nda hai. Tsaunən chimarha nduwa nuneefa na ƙərəsta mbə təta ni a tsawa nda wa, ƙəsər aana Faara ƙəm a tsawun ɗəɗem.
16 Sa nuneefa ƙəƙən sənnasə na mbang hərghang chimadwa wa? Sa chimarha ƙəƙən sənnasə na mbang hərghang nda nuwa wa?

Tsawu ƙəla aah na Faara sa

17 Kowunni ahur nun ɗəgha mbeeɗə tə tsaurha a mbəɗi ɗəfona Chinəm sahai, tə ƙəm tsawana ƙəla kyana Faara ˈwa aah sa ɓa. Ənɗa pərang ni ƙən hwan Faarya heu.
18 Na niifasə ˈwagha teena thlee ɗə muwa a sayiɗɗi aah na ndan wa? A nggərɗə tsaurha kula thlee muwa wa. Na niifasə thleewa muwa a sayiɗɗi aah na ndan wa? A thlee ɗə muwa ɓal wa.
19 Mbə ˈyani thlee muwa wa, yamid thlee muwa ƙəm mbə ˈyani wa. Takkwa ˈya ndana Faara ndən kamngga.
20 Kowunni ahur nun tsauka ƙəla nanən a sayiɗɗi aah na Faara kun.
21 Mafarha ni sa a sayiɗɗi aah na nda sa wa? A ɓillad na wa. A nanna mbang wal kwaman altenwa, kaɗu.
22 Ana mafarha ni sa a sayiɗɗi aah na Chinəm sa ɓa, walna alten wa nanənya hu Chinəm. A naa tə altenwa a sayiɗɗi aah na Chinəm sa ɓa, nanənya mafad Kərəsti ni sa.
23 Hiigha nda kun ɓa pəɗaghən, nanən kee a tsauɗun mafaya fiya wa.

24 Shayina, koma nana niifasə a tsauka tə Faara ƙəla nanən a sayidɗi aah nən ndən ɓa.

Wutaraya tə nishya mərna chimayi ndan

25 Nanənya aten tsakh miiwa aten wutaraya ɓalgha kula kakhrha. Mbə ˈyasə pəree na Chinəm a thləghang nggi kanda wa. Amma Chinəm ka haɗang ni fa fəree ɗə sənda na fiya fərƙəkafek təghən, ndən niya thləworha ya.

26 Kəsər ka səsaarha nasə a weeriya, niyi a numarha a nggushi tsauna niifa ƙəla nanən.

27 Ana kakhrha sə a atenwa, a ndək ɗun hai wa, A mbə kakhrha sə atenwa wa, a kaɗanna kakhrha wa.

28 Amma a kakh na ənawa ɗimiyirha wa, ko wutararha ni kakhka ənawa ɗimiyirha wa. Amma fingya kakhka na a kyarha hu ɓillarha hai hu tsawud ndan, nana minnasə a hərghang nggi kun hu ɓillad ɗiya.

29 ˈYa niya thləkrha shayina, takhka ɓengya ngguchit. Nanənya ta mbeeɗə fingya kakhka na nda a tsaurha ƙəla ˈwa wanda kakhrha wa;

30 fingya na a tərha na nda tsaurha ƙəla mba a tərha wa, fingya natə wutsəfayirha fa na nda a tsaurha ƙəla mba nda tə wutsəfayirha fa wa, fingya hiigha əngya na nda a tsaurha ƙəla mbə ˈyasə a har ndan na a ƙəsa nda ha wa;

31 fingya na mindan ən ƙəshiirha, ɓa nanda naarha ƙəla mbə ˈyasə na a ƙəsa nda ha wa. Kəsər ƙəshidɗiya ƙəla sən nəm ndən nən a ngwalarha.

32 Na minnasə nduwun hai tə ɓillarha. Niifa mbuwa tə kakhrha nən ɓillarha kee tə əngya na mid Chinəm, təƙəm ƙəƙən nən ənaarha na a təkka Chinəm mbəndafa.

33 Amma niifa natə kakhrha nən ɓillarha tə ən ƙəshiirha, ƙəsər midghənsə na a təkka nukkun mbəndafa,

34 tsakh hutenggən hai səri. Nunefa mbuwa tə kakhrha, nduwa wutararha nən ɓillarha tə tar Chinəm, ƙəsər na midghənsə nagha chahal hu farha tə səsənggən. Amma nuneefa natə kakhrha nən ɓillarha tə ən ƙəshiirha, ƙəsər nən ənaˈya na a mbənanggən chimadghən.

35 Thlək ni ndən kee ka a ɗanggən kun sə, mbə a ndelth kunni wa, amma ka a nagha tsawud nun məməl kula tsakh huteena hai hu ənang taara Chinəm.

36 Ana niifa sə kaɗagha wee nuwun ka kakhrha, nagha ənang ˈya wutaradɗa fa mbuwa ngga har mbərgha sayid kahadghən ɗə, a ɓalgha midghən sə a kahanggən, nən mbang kahang nda, mbə ˈyasə ɗimi a hurghən wa.

37 Amma ana niifasə ƙəm ishgha hu numadghən ngyahang ngwanda sahai wa, nən mbang ƙəsang nda altenggən, mbə kakhrha wa, ənaɗə ngga.

38 Nanən kee niifa kahangga kyamadghən ənaɗə ˈya na ngga, yanɗi ƙəm kahang ngwa wa ndən na məməl kaan.

39 A ɓal chimad nuneefa hai tsauɗə nukkun. A mər chimadghən nən kal farha hai kakh niifa nən tərna midghən, amma a nggəmɗə Chinəm.

40 Amma hu numad na nən narha tə wutsəfayirha a tsauɗə ƙəla nanən, hu numad ƙəm niyi tə Səsən Faara fa.

8

Həb ənnarhami pang nanda ɗaharha

1 Nanənya aten ənnarhami pang nanda ɗaharha. Sənɗəmsə “Kəm heu nəghəm tə huteena fa.” Amma huteena nən ɓang taala ɓa, nggəmnda nən ɓang taksaarha ɓa.

2 A tər niifa fadghən sənɗə ˈya, ɓalghən kula sən ˈyasə kamngga a sənggənən.

3 Amma kala niifa nggəmngga Faara, sən Faara ndən.

4 Aten həb ənnarhami pang nanda ɗaharha, sənɗəm sə hu ƙəshidɗiya ɗaharha mbə a mii ˈya wa, tə ƙəm mbə Faara sə pak wa, amma ƙəl tətal kee.

5 Kəsər ko nanən na fingya sə na nda aarha faarya a talara tə hweeɗe, ƙəla nanən na faarya sə hangga tə chinəm ƙəm hangga,

6 amma a fad nəm Faara tətali ni, ndəghənni na Chinɗi ənagha əngya heu, ahurghən ni nanəm sə. Kəmɗa Chinəm tətal ni kee, ndəna Yeeso Kərəsti, ahurghən ni ənа nanda əngya heu, ahurghən ni ƙəm nanəm sə.

7 Amma mbə kala niifa na tə sənda ənɗiya wa. Fingya səsəngga hai tə

tar ɗaharha a həb nda ənnarhami na nda numad ndaarha ənnarhami ni pang nanda ɗaharha. Tsauna numad ndan mbə kuɗimnggən wa, na nda a naghən tsənda paarha fa həb nanda ənnadɗami, a mbəɗiya na fad ndan məra hai.

8 Ənnarhami mbə ɗang ƙəm tsau thləmad Faara ɗə wa. A həb wum ndən wa mbə ˈyasə nəm ƙəɗeng wa, A həb ɗəm ndən mbə ˈyasə nən chighang ƙəm wa.

9 Amma kwarama naɗə tsawud alten ɗi kyanun ya kyathlang fingya hai mbuwa tə shembe tsawun ən kii saara a kanda.

10 Kəsər anad niifa sa, sa səngga ˈya a həb ənnarhami pang nanda ɗaharha, mbənən wal kaali a ƙəɗi hutenggən həb ənnarhami ƙəm Pang nanda ɗaharha wa?

11 Nanən kee ƙəsər ka sənduwa shadwa mbuwa tə shembe a məra, kyana Kərəsti məra ka ndəghən.

12 Ahu ənang ɗimiyirha shad nun fa kiya, ndə nun ənang ɗimiyirha Kərəsti fa ƙəsər ənang ɗun wundərha hutenggən fa ƙəɗiigha.

13 Tsau nən kee, ana ˈya niya həbrha a kyang shadna hu ɗimiyirha hai, mbi tam nggər kii thluwa wa, ka amawa ni kyang shadna hu ɗimiyirha hai.

9

ˈYa kamngga tə tar Təthlənda Yeeso

1 Mbiyi tsahai wa? Mbə təthlənda Yeeso ni nggi wa? Nawi Yeeso na Chinəm wa? Mbə ƙəsər ka tarna ni tsaunun yi Chinəm wa?

2 A mbə təthlənda Yeeso ni nggi a fingya wa, təthlənda Yeeso ni nggi a kun. Kəsər kun ndən tsauka shedawa a tenna tə ndaarha nggi təthlənda Chinəm ni.

3 Ənɗa ni nggərang fingya sə ya a tsahenda mee aten mamnggit na.

4 Kamngwa na a wal ənnarhami nan tə saarha a harnun wa?

5 Kamngwa na a wen hai tə nishyi nan ƙərəsta kakh nan, ƙəla fingya fathləngya Yeeso, tə wanmangya Chinəm tə Mbiturus ənaarha wa?

6 Nduwa nggi tə Mbarnaba ni kee na ənа taara həbanggan fad nan wa?

7 Wunni ənа tar sodja nagha a həbang fadghən? Wunni həf hed inabi mbə kii wan ɗəfyighən wa? Wunni tə chibrha, ƙəɗenggən sa ɓithlaarha?

8 Nani a pərghən kee ka nggəmnda hur niifa wa? Mbə kee ndaana ɗeleewar ngyakhrha Musa wa?

9 Kəsər nəghən chichireethlee hai ahu ɗeleewar ngyakhrha Musa, “A pang na pupusa maɓi mii a sayiɗi na nanda a pər hwarma wa.” Ɓillagha Faara aten kwel kee wa?

10 Mbə nən a ndikrha aten nan wa? Kəkafek ƙəsər ka ƙəmni chirethleng nanda hai. Kəsər kamɗə yanɗi huɗagha tə yanɗi pərangga ɗə na nda a shiiten wal ənnarhami.

11 A həf ɗan wid səsəna ahur nun, mul nən hai a halth ɗan ənnarhami ƙəla yi ƙəshiddiya a fad nun wa?

12 A ɗang ɗun fingya sə pərangga laɓar Faara kun, kamngwa na a wal thlaara nan kal kanda nan wa? Amma ˈwa wan wal kwamana kee wa. A nggushi ƙərəs nan tə kala ˈya nanan təghən ha heu ma tsawan fer kii saara a Laɓaara na mbənggən yi Kərəsti.

13 Sənggunsə, fingya na a ənа taara hu Kən Faara na nda wal ənnarhami hu Kən Faara wa, ƙəmɗa fingya na a ənа taara a mbəd nji sataka a mbəɗani na nda wal yi ndan hu ən sataka wa?

14 Nəghən kee ƙəm, ndagha Chinəm nafiya na a pər Laɓaara na Mbənggən a mbəɗa ni na nda wal thlaara.

15 Amma nggi kam mbusə ko tətal ahur kwamanggini ya ənani taara sə wa, mbə ka nani a chireethleng hai a əneegha nda kee wa, ƙəsər a nggushi mər ni ma ˈyaɗee taala nda fa tə tarna.

16 Ko nanən pər Laɓaara na Mbənggən mbə ˈyani kamngwa a ənа taala ni təghən wa. Tsaunən ndən kyana Faara fəreerha a ənee. Ən kawa ni a fanna a pər wii Laɓarɗi na Mbənggən ya wa!

17 Andam niyi a ənaghən tə altenna kam niya wal tiirha. Amma mbi wura hasə wa, ƙəsər Faara ndən ɗəfeegha ndən hu haar na hai.

18 Mani ƙəna tarna? Pər Laɓaara na mbənggən təka ni ənaghən. Mbə tə altenna niya pər Laɓarɗi na Mbənggən ya wa.

Fər Mbulus fadghən ka a pər Laɓaara nən na mbənggən

19 Ko nanən niyi tə altenna mbiyi a har
niifa wa, tsaudi mafarha a fiya heu ka a
ɓanggi fiya ɓa hangga a thləma Kərəsti ɓa.
20 Anadi tə Yahudaya, tsawanggi fanna
ƙəla Təyahudarha ka a ləmanggi Yahu-
daya thləma Kərəsti ɓa. Anadi tə fingya
na a takkwa ngyakhrha Yahudaya, tsawi
ƙəmɗa niifa na a takkwa ngyakhrha. Ko
nanən mbiyi a takkwa ngyakhrha wa,
ənani kee təni ɓang nafini na a takkwa
ngyakhrha thləmad Kərəsti ɓa
21 A sayiddi nani tə fingya mbuwa Yahu-
daya kanda mbuwa takkwa ngyakhrha,
tsawi ƙəmɗa ƙəla yi mbuwa takkwa
ngyakhrha təni ɓang kanda thləmad
Kərəsti ɓa. Amma karwi ngyahad Faara fa
wa, niyi a ənа taara tə ngyakhrha Kərəsti.
22 A sayiddi nani tə fingya ƙədiina
fərƙəkafekkid ndan, tsaudi ƙəla kanda,
ƙəsər na minnasə a ləmanggi fa yamid
fərƙəkafekkya thləmad Kərəsti ɓa. Tsaudi
ƙəla kala əngya turya fiya heu, ƙəsər ko tə
ƙəƙən ni a hərghang nggi fingya.
23 Ənani əngya heu ka a pər Laɓaara ni
na Mbənggən təni wal yina parka.

Mbulus məmələng də fərƙəkafekkid fa-takkwaya tə yanda tə ɗaarha

24 Sənggunsə tə ndaarha ahu pəpəla
ɗaarha kowunni nən kyarha hu ɗaarha
hai wa, amma niifa tal ni kee na a həɓang
nda wa? Nanən kee nama a ɗarha kee
tənun wal ƙənaghən.
25 Kala nafiya na a ɓashad pəpəla ɗaarha
na nda tsaharha ngga. Na nda ənaarha
kee təna nda wal ƙənaghən mbuwa mənda
ha, amma ƙəm nəm ənaarha kee tənəm wal
ƙənaghən yi na tsaurha pakwandə.
26 Tsaunən kee, mbiyi a ɗarha kula
mbərha niya ɗərha saɗə wa, mbiyi a
yanda ƙəla tə yanda tə ɗəwumnda na ɗək
ɓereurha wa.
27 Tsətsəl ni fanna ne ƙəla tə pəpəlad
ɗaarha, na a tsaharha na a tsauka ka
ꞌya. A mbə kee wa, niyi a tərəmnda
akwasamaddi pər ni laɓar Faara a fingya,
nggi tə altenna ɓa nda rək nggi.

10

Kəs thləmarha aten takkwa ɗaharha

1 Shayina, mbə minnasə a tsauka kula
səndənun wa, chichiyi nəm kar wiigha nda
heu akamu hashmbe, kya nda tə wuri
aama.
2 Ənang nda mbaptisəma kanda heu
ka takkwa Musa ahu hashmbiɗi tə wuri
aamɗi.
3 Kanda heu həb nda ənnadɗa mii na yi
səsəna,
4 kanda heu ƙəm san nda aamɗi na yi
səsəna. Kəsər saagha nda aama ahu feera
na yi səsəna yandi wiigha tə kanda, ferɗi
kəm ya Kərəsti ni.
5 Amma təkkwa Faara mbənda fa tə
fingya wa, nanən kee ɓəlangganda kanda
pangganda kanda a mbəya ɗəɗamən a
kaheerha.
6 Nanənya katərana ənggina hai ya ka
tsauka ənsakhrha aten nəm, amawa nəm
ənа tar mbəlfeerha ƙəla ənа nanda.
7 Nanən kee a tərang shilee ɗahaya teena
ƙəla ənana fingya ahur ndan. Nəghən
chichireethlee hai, “Nafini tsau nda hai
həɓa nda, saa nda, thlii nda sə ɓasha
nda.”*
8 A ənaɗəm kulafayirha ƙəla ənana fin-
gya ahur ndan wa, kyangga fiya 23,000 hu
məra hai paara tal.
9 Kamngwa a ƙəƙərang nggəm Kərəsti†,
ƙəla ənana fingya mər nanda ɗə ka ƙətta
huthlingya wa.
10 A huhurum ɗun ƙəla ənana fingya wa,
ɓəlangna tətthlənda Faara yi məra kanda.
11 Katərana ənggina hai tə kanda ya ka
tsauka ənsakhrha a ƙəm. Chireethleng
nanda hai ka a ƙəs thləmad nəm nən ƙəm
ɓalgha hai hu ƙəshiid weeriya.
12 A numad na ish na ngga, kwaru naɗə
fəla hai.
13 Mbə ƙəƙərra sə hu tsawud nun
nanənya pak ma yandi ꞌwana fingya
saarha fa wa. Na Faara tə ƙəkafek fa. Mbə
fərang ƙəƙərra kun kalgha kun mu wa.
A wal ɗun ƙəƙərra, nən kyaɗo kwaman
kyarha sə təna ƙərəsta.

Malaman wutsəfayid ɗaharha

14 Nanən kee shayina kun nggəmni,
naama inggun ma takkwa ɗahaya.
15 Niyi a ndikrha tə nafiya na ndəndəl.
Kəlaman tafad nun ana əndi niya thləkrha
ƙəkafek ni.

* **10:7 10:7** Kyarhaɓa 32:6 † **10:9 10:9** Ndagha fingya ɗeleewarya*Chinəm*

16 Wuhuleu ɗi hwan nəm Faara a ɗəf parka nən sahai, mbə wum teena ni hur saa far Kərəsti wa? Kii nəm mburodi ɗi kyang nəm hai, mbə nanəm a tsau ɗəɗemnggirha tə fad Kərəsti wa?
17 Kəsər mburodi tal ni, ƙəm na hangga farha tal ni, ƙəsər ƙəm heu nəm a kii mburodi ɗi tal.
18 Numama aten nafiya Isəreela. Mbə na nanda tal wumngga hai kiigha thlu sataka fər nanda a mbəd nji sataka wa?
19 Ma niya ndaarha? Ənnarhami fərang nanda ɗaharha ndəna ˈya wa, nduwa ɗaharha ndəna ka ˈya wa?
20 Awo, niyi a ndaarha satakh kini ya, fərang nggandan ənkaheeya, mbə a Faara wa. Mbə minna sə ƙəm non a wum teena tə ənkaheeya wa.
21 Mbun saarha tə wuhuleu Chinəm nggər wun saarha tə wuhuleu ənkaheeya ƙəm wa. Mbun həb ənnarhami a mbəd həb ənnadmid Chinəm, nggər wun həb yi ənkaheeya ƙəm wa.
22 Nana mid nəm nzəwar mii Chinəm tənən sərəkrha wa? Kal nəm ndən shembe wa?

Nama a manang thləm Faara ƙətsar

23 Na fingya sə na nda ndaarha, “Malenda kwamana a əna komani” amma mbə əngya heu na ngga a fadwa wa. Ndagha na, “Malenda kwamana a əna komani” amma mbə komani na mbang ɗosə wa.
24 A ɓillad na tə ˈya na ngga a fadwa kee wa, amma numo aten ˈya na ngga a fingya fiya.
25 Nanən kee, kyama thluwa heu na nanda a heng ɗə hu kasu, kula kun tsakh mee tə ˈya karna mid nun.
26 Kəsər ndagha Ɗeleewar Faara, “Kəshiirha tə əngya na hurghən heu yi Chinəm ni.”
27 Ana niifasə fərwa wa ƙəkafek tə Faara aagha kun ka həb ənnarhami ɗə a minda keeghən na midwa sə a ɗəna ɗə, həɓama kala ənnarhami na a mbed nun kula kun tsakhmee tə ˈya karna mid nun.
28 Amma a ndang niifa kun, “Ənnadɗami ya, yi pa ɗaharha ni,” a həb ɗun wa, ƙəsər ka niifɗi pərangga ndən kun, ƙəsər ka ˈya karna mid nun.
29 Niyi a ndaarha ka numad niifɗi aten ˈya na ngga tə mbuwa ngga, mbə yiwa wa. Kama na numad niifa ˈyaɗe wal altenna fa?
30 A usaɗi Faara aten ənnad na mii, kama nda na nda thlək ˈya mbuwa ngga atenna ka həb ənnarhami usa ni Faara atenggən?
31 Nanən kee kala ˈya nun a saarha, nduwa həbrha, nduwa ˈya nun a ənaarha, ənamadghən heu ƙəsər ka mamnggit Faara.
32 A tsauɗun fer kisaara a Yahudaya nduwa fingya mbuwa Yahudaya, nduwa fatakkwaya wa.
33 Ənama ƙəla niya ənaarha. Mbi əna ˈya na mbəneeghən wa, amma ni əna əngya kamngga a mbənanggən fiya təna nda wal hərəkrha.

11

1 Tsahama nggi ƙəla tsaha ni Kərəsti.

Tsaharhaha aten nggəlanda teena

2 Niyi a fal kun ƙəsər nun naarha ɗal nggi teena, ƙəsər ƙəsɗun tsahadɗaha tə ƙəkafek ˈwani tsahang kun ha ƙəla malang ni ndən kun ha.
3 Amma na minnasə a sənunsə turi həshneefa ndəna Kərəsti. Turi nuneefa ƙəm ndəna chimarha, turi Kərəsti ƙəm ndəna Faara.
4 Kala həshneefa hwangga Faara nduwa thləkka ˈya kyadna Faara tenggən nggənggəla sarang ɗə turighən ɗə.
5 Kala nuneefa hwangga Faara nduwa thləkka ˈya ndaana Faara tenggən tsahai, sarang nən turighən ɗə nəghən tal a thlərɗang ɗə tenggən ɗə.
6 A mbə mid nuneefa sə ƙənanggən tenggən wa, nən mbang tsaɗang was tenggən ɗə. Amma tsaunən ən shilee a fad nuneefa a tsaɗang ɗə was tenggən ɗə, nduwa thlərɗanggən ɗə, kamɗə a ƙənanggən tenggən.
7 Kamngwa həshneefa lələɓanggən wasghən wa, ƙəsər nəghən ƙəla tə ƙəm mamnggit Faara ni. Amma nuneefa nəghən a kyad mamnggit həshneefa.
8 Kyawa həshneefa ɓa a fad nuneefa wa, amma nuneefa ndən kyaghən ɓa a fad həshneefa.
9 Əna wanda həshneefa ka nuneefa wa, amma ənagha nda nuneefa ka həshneefa.
10 Kəsər ka fathləngya Faara, a lələɓangga nuneefa tenggən a kyad

ndaarha nən nəghən a kamu səsəmnda chimadghən.
11 Amma hu Chinəm mbə nuneefa naarha katenggən kula həshneefa wa, həshneefa ƙəm mbə naarha katenggən kula nuneefa wa.
12 Kəsər ənagha nda nuneefa a fad həshneefa, həshneefa ƙəm nuneefa nggətgha ndən, ənggini heu ya Faara ndən ənagha ndən.
13 Kəlaman tafad nun. Məməlni ana nuneefa a hwan Faara mal tenggənən tsa-hai?
14 Ən tiina tsahang ɗa ndən ƙəm ha tə ndaarha ən shilee ni ana was ten həshneefa həling.
15 Nəghən ngga a fad nuneefa ana was tenggən dzang, ƙəsər fərang nanda wasa dzang ka a ƙənanggən tenggən.
16 Ana niifasə na tə ngaala mii atenggən, mbə ənа ˈya sə ɗəɗamən hu ƙən hwan Faara wa.

Səbang nda ənnadmid Chinəm ɗə

17 Aten ənggininiya, fal yi kun wa. Mbə ka ˈyasə ngga hu wum ndənun hai wa, nəghən ka kee.
18 A katəradghən səkɗi ndaarha a wum ɗun hai hu ƙən hwan Faara nun kyad ɗəɗamən nggirha, niyi a ndaarha nəghən ƙəkafek.
19 Kəsər tətani a nagha kyad ɗəɗamən ng-girha sə a pathlang nun, təna niifa sənang fingya hai na ahur nun na tə ƙəkafek fa kaan.
20 A sayiɗɗi wum nun hai heu a mbərha tal mbə nana mid nun ənnad mid Chinəm wa,
21 ƙəsər a naɗun a həbrha fingya ƙəl yi ndan kee ndən na nda ənaarha mii mba nda həbrha tə fiya wa. Nanən kee niifa tal tə miirha fa, niifa tal ƙəm tərangga mbaala in.
22 Mbə wurayinun sə mbuwa nun həbrha tə saarha sə wa? Nduwa nun a fərang shilee fingya mbuwana ˈyasə a har ndan na ahur ƙən hwan Faara? Mani ndang nda kun? A fal kunni wa? Kəkafek mbə ahu yanɗiya wa.

Həb ənnadmid Chinəm

23 Ənɗi fərang ni kun ya, thləyi ndən ɓa a har Chinəm, tə ndaarha, Chinəm Yeeso a fəɗikɗi fər na ndan təranggən mburodi sə,
24 akwasamaɗɗi usa nən Faara, kyanggən hai, ndəghən, “Fadna ni ya, fər nanda ƙəsər ka kun. Nama naarha ənaarha kee tənun ɗal nggi teena.”
25 Nəghən kee ƙəm akwasamad ənnaɗɗa mii, təranggən wuhuleurha sə ndəghən, “Wuhuleu ɗiya yi weerinda ɗəfmiina ni tə kun ənana nda tə farna, nama naarha ənaarha kee ƙətsar tənun ɗal nggi teena.”
26 Kala fara kii nun mburodi ɗiya tə saarha tə wuhuleu ɗi ya, nanun a pər mərra Chinəm ni ɗə, ƙəl a nggər ɗə wutta ɓa.
27 Nanən kee, kala niifa kiigha mburodi ɗi ya, saagha tə wuhuleu ɗiya na yi Chinəm kamngwa wa ənaɗə ɗimiyid sarang nda far Chinəm ɗə.
28 Kəl ƙəlang na niifa fadghən ngga kapa nən kii mburodi ɗi tə saarha tə wuhuleu ɗi.
29 Kala niifa kiigha mburodi ɗi tə saarha tə wuhuleu ɗi fərangwa mamng-girha Chinəm, aang nən ngwa kumad Faara tenggən fa ɓa.
30 Ndən ənagha ndən fingya ahur nun mba nda tə shembe wa, tə ƙəm mba nda kanglang wa, fingya ma mər nda ɗə.
31 Amma a ƙəlang ɗəm fad nəm ngga ˈwan, mba nda ngwang kumarha ƙəmsə wa.
32 Ana Chinəm ni a ngwang kumarha ƙəmsə, tsətsəl nanda ƙəm amawa nəm məra heu tə ƙəshiirha.
33 Shayina, a wum ɗun hai heu kun a həb ənnarhami, ƙəlama ndan həɓun heu.
34 Ana niifa sə na miirha a ƙəsa, ənа ˈya nən mii a wuri, amawa nun aang ngwa kumarha fad nun fa ɓa. Aten fingya əngya ƙəm a ɓaɗiɓa ɓani kyaɗang kwamanggən kun.

12

Fərra Səsəna tə Peɗənda

1 Nanənya shayina aten fərra Səsəna mbə minna sə a tsawun kutunggən wa.
2 Sənɗunsə sayiɗɗi nanun kun kula kyarha hu ƙərəstayirha hai, sakh ɗang nda kun hu kwamangya hangga non a takkwa ɗahaya mbuwa kalasə.
3 Nanən kee na minnasə a sənunsə tə ndaarha mbə niifasə na Səsən Faara a shikƙən na mbang ndaarha, “Shiwang nda

Yeeso wa." Mbə niifasə ƙəm na mbang ndaarha, "Yeeso Chinəm ni," ƙəl nanən tə Səsəna tə Peɗənda.
4 Na tur fərra səsəna sə ɗəɗamən, amma Səsən ɗa ni tal fərgha ndən.
5 Na kwaman tər tarya sə hangga, amma Chinəm tal ni.
6 Na tarya sə hangga, amma Faara tətal ni na shik kanda heu hu ko yanggi ni.
7 Kowunni ahur nəm waldə fərra Səsəna ka a ɗanggən ƙəmsə heu.
8 Na Səsəndi fər laɓar thladwayirha ni-ifa, a niifa pak ƙəm fərang laɓar sənda nən.
9 Səsən ɗani na fərang fərƙəkafek niifa, Səsən ɗani ƙəm na fərang səsəmnda niifa yi ƙənang nda haarha.
10 Na Səsəndi fərang nda niifa səsəmnda yi əna ənwultengya, a niifa pak ƙəm fərang pər əngya kyad nən, a niifa ƙəm səsəmnda yi hwathlang nda Səsən Faara hai tə səsəngya pak. Niifa pak ƙəm fərang mbang ndikrha tə tur miiya ɗəɗamən tə pər ˈya nda nanda tə tur miiya pak.
11 Ənggini heu ya Səsən ɗani tal na a ənaghən tə ƙəm fərang nggənən kowunni ƙəla tərna midghən.

Kəm heu farha tal ni tə mbəd njiya hangga

12 Kəla nana thlu farha tal, faddi ƙəm tə mbəd njiya hangga, ko nanən na mbəd njiyini hangga, farha tal ni, nəghən kee ƙəm tə Kərəsti.
13 Kəsər ənangganda mbaptisəma ƙəm heu tə Səsəna tal a tsawum farha tal, Yahu-daya nduwa nafiya mbuwa Yahudaya, mafaya nduwa nafiya mbuwa mafaya, fərang nda Səsəndi ƙəm tal a sam.
14 Nanən kee mbə mbəd njirha tal ni hu faddi wa, amma mbəd njiya hangga.
15 Andam na saara a ndaarha, "Mbə haara ni nggi wa, mbiyi hu farha wa," mbə nzang tsaurha fa mbəd njirha hu faddi wa.
16 A ndaa thləmaarha ƙəm, "Tsaunən mbə yirha ni nggi wa, mbə mbəd njirha ni nggi hu faddi wa," mbə ˈyaɗang tsaurha fa a nagha mbəd njirha hu faddi wa.
17 Andam farha heu yirha ni, ƙəƙən na naa ˈya? A tsau faddi heu thləmaarha, ƙəƙən na sək ˈya?
18 Amma fad nəm heu nəghən tə mbəd njiya hangga, ɗəfang Faara kala mbəd njirha a mbərha na midghən tsauka sə.
19 Ana faddi heu tə mbəd njirha tal, na tahad faddi tsaurha ƙən?
20 Kəla nanən mbəd njiya hangga ni, amma farha tal.
21 Mbə yirha ndang nda haara, "Njiɗewa ˈya tə sa wa." Nduwa teena ndanggən sarya, "Njiɗewa ˈya tə kun wa!"
22 Mbə kee mawa, mbəd njirha nəm a naarha mbə tə shembe wa ndən tsauka kadghən.
23 Mbəd njiya nəm a naa kanda ƙəla ƙəɗi shili ndan ma fingya, kanda ɗani nəm fərang mamnggirha. Mbəd njiya ƙəm mbuwa nəm a naarha nəm laf kanda ngga.
24 Mbəd njiya na ngga hu yirha mbə ˈyasə nəm ənang kanda wa. Taksa Faara farha tsanggən fingya məd njiya mbuwa tə shilee fa na nda tə mamnggirha,
25 təna wum teena naarha sə, na nda a laf ndan ha ngga.
26 A wal mbəd njirha tal wundərha fa, kanda heu na nda tək hattəghən fa, a fal nda mbəd njirha tal, kanda heu na nda əna wutsəfayirha.
27 Kun heu fad Kərəsti ni, kowunni ƙəm mbəd njidghən ni.
28 Kulo mbəd njiya ya ɗəfang na Faara kanda ahur ƙən hwan Faara, yi tal fathləngya Yeeso, yi səri ndəna annabiya, yi mahan ndəna fatsahaya ha, tə fingya na əna ənwultengya, tə fingya na tə fəra yi ƙənang nda haya, tə fathlarya, tə fingya na a laf fiya hu ƙən hwan Faara, tə fingya na ndikrha tə miiya pak.
29 Fiya heu ni na fathləngya Yeeso wa? Fiya heu ni na annabiya wa? Fiya heu ni famaləmngya wa? Fiya heu ni na əna ənwultengya wa?
30 Fiya heu ni natə fəra yi ƙənang nda haya wa? Fiya heu ni natə fəra yi ndikrha tə miiya ɗəɗamən wa? Fiya heu ni na mbang kyakhrang ndikrha hai wa?
31 Amma a nggushi kukwasang na fəra kun fa na mam, niya kyaɗang kwamana kun na ngga kalgha yanda mu ya.

13

Kwaman nggəmnda

1 Ko mbang ni ndikrha tə miiya yi fiya,
nduwa tə yi fathləngya Faara, amma a
mbə nggəmnda sə ahur na wa, tsauɗi ƙəla
ndəndolong nduwa huhoˈyok na riirha
kee.
2 Ko niyi tə fərra thlək əngya kyadna
Faara, nggi a sənang kulish əngya hai heu,
ne tə huteena fa, tə fərƙəkafek fa ngga, ni
mbang kyakhrang mbəd tsawud wumnda
hai, amma a mbə nggəmnda sə ahur na
wa, niyi mere kee.
3 A fərɗi əngya nani təghən ha heu a fa
yamiya, ko fərni fadna njegha nda ɗə tə
yibrha, a mbə nggəmnda sə ahur na wa,
mbə ˈyasə chiye nən wa.

4 Na nggəmnda tə ƙərəsta fa tə nggayirha,
mbə nggəmnda sərəkrha wa, mbə taala wa,
təƙəm mbə tərang altenggən sə wa,
5 mbə naarha ngyangthlang wa. Mbə
wurahasə wa, mbə hufrha hur wed wa,
mbə ƙəs ndan ha wa.
6 Mbə nggəmnda əna wutsəfayirha tə
tar mbəlfeerha wa, amma ƙəl nən əna
wutsəfayirha tə ƙəkafekkirha.
7 Nggəmnda nən ƙərəsta ko hu mani, tə
fərƙəkafek ko hu mani, tə shiteena ko hu
mani, tə ndiyirha ko hu mani.
8 Mbə nggəmnda tam ngwalaarha wa.
Amma thlək əngya kyadna Faara, tə
ndikrha tə miiya, tə huteena yi sənda heu
ɓanən ngwalarha.
9 Kəkafek ləghədwa səndə nəm wa, təƙəm
thlək əngya kyadna Faara mbə lələgɗa wa.
10 Amma a fara ɓana yanɗa ɓa na
lələgɗa, yi mbuwa lələgɗa nən a mbəraɗə.
11 A sayiɗɗi nani wundakhne, ni
ndikrha ƙəla wundakhne. Ni numarha
ƙəla wundakhne, səndəna ƙəm yi wun-
dekhneyirha ni. Amma a sayiɗɗi shing
ni, malang ɗi ən wundekhneyirha.
12 Nanənya nəghəm a naa əngya ƙəla
nəm ƙəlang kanda hu tolokar, amma na
fara ɓayi ɓa nəm naa kanda yirha tə
yirha. Nanənya mbə səndə nəm lələgɗa
wa, amma na fara ɓayi ɓa nəm sən əngya
heu, ƙəla sənna Faara ƙəm ngga.
13 Nanənya tsau ənggini na mahan ya,
ndəna fərƙəkafek, shiteena tə nggəmnda.
Amma yanɗi na manggən ahur ndan
ndəna nggəmnda.

14

Thlək ˈya ndana Faara

1 Ngwa tsauka nggəmndə nun a mbee,
təƙəm kukwasangga fərra Səsəna tə
Peɗənda kun fa, mbəma ƙəla yi thlək ˈya
ndaana Faara wa.
2 Kala niifa na a ndikrha tə miiya pak
mbə a ndikrha tə fiya wa, amma tə Faara,
mbə niifasə na sən əndi nən a ndikrha
wa ƙəsər nəghən a thlək ˈya na ɓəbee tə
səsəmnda Səsəna.
3 Amma yanɗi na a thlək ˈya ndaana
Faara nəghən a fərang shembe fingya,
fərang kaali nən kanda, nggab kanda nən.
4 A ndik niifa tə miiya pak, ɗang nən
fadghən sə. Amma a thlək niifa ˈya ndaana
Faara nən a ɗang ƙən hwan Faara sə tənən
ɗərha mbeeɗə.
5 Na minnasə kun heu a ndiyun tə miiya
pak, amma ndik ˈya ndaana Faara ndən
tərna miina. Niifa na a ndik ˈya ndaana
Faara kalɗə niifa na a ndikrha tə miiya
pak, ƙəl ana niifasə na a kyakhrang ˈya
hai na a thləkrha təna fiya heu na ahur ƙən
hwan Faara wal kaali.
6 Nanənya shayina a ɓaaɗi thləman nun
ɓa ne a ndikrha tə miiya pak, ma nən
chighang kun? Amma a ɓang ɗi ˈya kun
ɓa keɗee na Faara, nduwa sənda nduwa
ˈya ndee nən a thləkƙən ni nduwa tsahad
laɓar Faara ha ndəna ɗang kunsə.
7 Nəghən ƙəla əngya mbuwa tə yibrha
fa ƙəla nda mbəmbeerha nduwa perima,
ƙəƙən na niifa kukwalang əndə hai na
perima a ndaarha nduwa mbəmbeerha
mbə ƙəl kyana urad ndan sə ɗəɗamən wa?
8 A kyawa pii kodwomnda sə kaan yi
aah farha wa, wunni ngwarha fa a ka
yanda ɗə?
9 Nən naarha kee tə kun ƙəm. A ndik
ɗun tə mee səngwa nəm, ƙəƙən na niifa sən
əndi na a thləkrha? Na a ndikrha kee hu
ɓereurha ɗə.
10 Na tur miiya sə hangga hu ƙəshiirha,
kanda heu na nda ngga.
11 A mbi a sək tur miiɗi wa, tsauɗi ronga
a niifɗi na a ndikrha, niifɗi na a ndikrha
ƙəm ronga ni a fadna.
12 Nəghən kee ƙəm tə kun. Tsaunən na
fərra Səsəna a kukwasang kun fa ƙəl ndeng

nun yid nun fər shembed nun nən tənun ɗang ƙən hwan Faara sə ɗərha mbeeɗə.
13 Nanən kee, kala niifa na a ndikrha tə
tur miiya, ƙəl a hwan Faara nən na a fərang
sənda nən yi kyakhrang nda ˈya hai thlək
nanda.
14 Kəsər a hwan ɗi Faara tə tur mi-
iya pak, səsənna ni na a hwanda, amma
səngwi ənɗi niya thləkrha wa.
15 Nanən kee mani ənaarha? Niya hwan
Faara tə səsəna, niya hwan Faara ƙəm tə
səndəna. Niya aah amshe tə səsəna, niya
aah amshe ƙəm tə mee sənni.
16 Kəsər a nanna a fal Faara ni kee tə
səsəna, ƙəƙən na fingya sənang hai na
a fal Faara heu tə kanda? Kəƙən na
nda wum teena tə sa hu usaarha tsaunən
sənangwanda ənɗa hai na a thləkrha wa?
17 Usadna ngga, amma ɗangwa fiyasə na
a sək sa wa.
18 Usaɗi Faara mbang ni ndikrha tə tur
miiya pak ma kun heu.
19 Amma hu wumten fatakkwaya hai
a nggushi thlək ni mee tuf səkƙəna fiya
ma thlək palthya ni haru kum tə miiya
mbuwana fiya səkrha.
20 Shayina, a numaɗun ƙəla wun-
dakhnaya wa. A meyedghən tsawama ƙəla
wufar waya hu tar əna mbəlfeerha, amma
tsawama tə numad shingya.
21 Nəghən chichireethlee hai ahu
Ɗeleewar Faara, “Niya kalang nafina sə tə
tur miiya pak, tə ɓarmi rongya. Amma
ko nanən mba nda kee thləmarha fa wa.”
Chinəm ndagha kee*
22 Ndikrha tə tur miiya pak ənsakrha
ni, mbə yi fa fərƙəkafekkya ni wa, amma
a nafiya fərwa ƙəkafek. Thlək ˈya ndana
Faara yi fa fərƙəkafekkya ni, mbə yi nafiya
ni fərwa ƙəkafek wa.
23 A tsauɗə, wum fatakkwaya hai na
nda heu a ndikrha tə tur miiya pak, ana
rongya sə nduwa fingya sə fərwa ƙəkafek
kyagha ahur nun ɓa, mbəna nda ndaarha
kyaharna huten nun wa?
24 Amma anaɗun heu a thlək ˈya
kyaɗang na Faara kun, tərgha fingya sə
fərwa ƙəkafek nduwa fingya səngwa ˈya
na a katərarha hai kyanda hur nun ɓa, na
nda a naa ɗimiyid ndan a pəpal ngwang
kumarha nda fandan sə tə ˈya thlək nun.
25 Na nanda a kathləmaarha hai ˈya na
ɓəɓee ahur ndan kyaɗə ƙəshaaɓa, na nda
ɓəra hai tə waɗed ndan fərang mamng-
girha nda Faara, ndanda “Kəkafek Faara
nəghən ahur nun.”

Kwaman tərang shilee Faara in

26 Nəghən kee shayina, a wumɗun hai
heu ka a fal Faara nun, niifa tal a aah
amshe yi fal Faara, tal ƙəm a tsaharhaha,
tal a pər ˈya kyaɗangna Faara, tal a
ndikrha tə miiya pak, tal a kyakhrang
ənɗa hai thlək nanda. Amma ənggini heu
ənanun ya tətani a chik kun heu nən.
27 Ana fingya sə na ndikrha tə miiya pak,
a tsauka nafiya səri, a paɗiɗa hai nafiya
mahan. A nanda a ənaghən, ənaghənda
tətal tətal, niifa tal ƙəm a pər ənɗi thlək
nanda.
28 Amma a mbə niifa sə a mbəɗi na a
pər ənɗi thlək nən wa, tsauɗə təta a nggasa
nda tip ahu ƙən hwan Faara na midghən
ndikrha tə miiya, a ndikka kee a fad ndan
tə Faara.
29 A nagha annabiya səri nduwa mahan
na a thlək ˈya kyadna Faara, fingya ƙəm a
ƙəƙərang ənɗi thlək nanda.
30 Ana niifasə kyaɗangna Faara ˈya tsau
hai, yanɗi ˈwagha katərang ndikrha hai
nggasgha hai.
31 Hu kwamana kiya, kun heu na Faara
kyaɗang ˈya kun tətal tətal, kowunni ƙəm
nən wal tsaharhaha tə fər kaali.
32 Ɗalama teena hai, annabiya na a thlək
ˈya kyaɗangna Faara kanda na nda laf
səsən ndan malang kwamana nda shayin-
dan.
33 Kəsər Faara mbə yi tsə teena ni wa,
amma yi tsawud ɗəɗemnggirha ni, ƙəla
nanən hu wumnda nafiya Faara hai na
chahal.
34 A tsauka nishya tətip a wum fa
takkwaya hai, məməlwa na a kala nda sə
wa. Kəl a fər altendan nda, ƙəla ndaana
ngyakhrha.
35 Ana ˈyasə na mindan a sənggənda,
tsahang mee nda chimayi ndan a wuri.
Kəsər ən shilee ni kalgha nuneefa sə hu
ƙən hwan Faara.

* **14:21 14:21** Ishaya 28:11,12

36 Katəragha laɓar Faara hai tə kun wa? Nduwa kun katen nun ni kee səl nən thləmad nun ɗə?
37 Ana niifasə tərgha fadghən annabi ni, nduwa nəghən tə fərra Səsən Faara, a sənggasə əndi niya chireethleng hai Faara ndən ndeegha kee.
38 A kukwalangwa niifa ənɗa hai ya wa, ndəghənggi ma mba nda a kukwalang hai ƙəm wa.
39 Nanən kee shayina, a kukwasangga thlək əngya kun fa kyadna Faara, təƙəm a ˈyaɗang ɗun ndikrha niifa fa tə miiya pak wa.
40 Amma təta ni a əna əngya nun heu ngga, tə ƙəm məməl.

15

Thlid Yeeso sə hu mərra

1 Nanənya shayina, niya ɗalang Laɓardi kun in na Mbənggən ˈwani pərang nda kun, thlənun ish nun təghən ngga.
2 Hu Laɓar ɗani na Mbənggən ya nun wal hərəkrha, a ƙəsɗun laɓar ɗaha ngga pərang ni kun. A mbə kee wa, fərƙəkafekkid nun mere ni.
3 ˈYa thləni ɓa ndən pərang ni kun tə ndaarha, mərgha Kərəsti ka ɗimiyid nəm, ƙəla ndaana Ɗeleewar Faara,
4 pang nda, thlengganda sə hu mərra akwasamad ɓeena mahan ƙəla ndaana Ɗeleewar Faara.
5 Kyadɗə fadghən a Mbulus. Tərgha a ɗəgha kyad fadghən a kumkap səri ɗi.
6 Akwasamadghən, kyadɗə fadghən a shayinəm kalgha haru tuf hu sayi tal, hangga ahur ndan ɓalgha nda hai, fingya ƙəm shinda ɓeena.
7 Tərgha ɗəgha kyaɗang fadghən Yakubu, təƙəm a fathləngya Yeeso heu,
8 a mii ngwaladghən heu, ɓagha thləmad na ɓa ƙəm, ko nanən niyi ƙəla niifa nggət nanda hu sayi kamngwa wa.
9 Kəsər nggini ngguchit ahur fathləngya Yeeso heu, tsəkki na a aah nggi nda təthlənda wa, ƙəsər səsang ɗi fiya na a takkwa Faara.
10 Amma ƙəsər ka nggayid Faara ni tsauni ƙəla nani ya, nggayidɗi əne nən tsauka mere wa. Ənadi taara kaan kaldi kowunni ahur ndan, ko nanən mbə nggini a ənaghən wa, amma nggayid Faara ni na tə nggi ha.
11 Yo, ko nggini nduwa kanda, naghan a pər laɓar Faara ni, ndəghən ɗani fər nun ƙəkafek.

Thlid mərya sə

12 Amma a pər nda laɓar Faara tə ndaarha thlid Kərəsti sə hu mərra, ƙəƙən na fingya ndaarha ahur nun mbə mərra thliirha sə wa?
13 A mbə mərra thliirha sə wa, thliiwa Kərəsti sə wa.
14 A thliiwa Kərəsti sə wa, pər laɓar Faara nan a ənaarha mere ni, fərƙəkafekkid nun ƙəm mere ni.
15 Tərgha fər ɗəm shedawa nggaɓang nda Faara fa, ƙəsər ndaghəm thleng Faara Kərəsti sə hu merra. Amma mbə ƙəkafek sə ahu ˈya thlək nan wa a mbə mərra a thliirha sə wa.
16 Kəsər a mbə mərya a thliirha sə wa, ko Kərəsti ni thliiwa sə wa.
17 A thliiwa Kərəsti sə wa, fərƙəkafekkid nun mere ni, ta weeri ɗa ɓa ya ɓal wun hu ɗimiyid nun.
18 Tərgha fingya ƙəm mərgha hu Kərəsti, mər nda ɗə.
19 Ana shiiten nəm hu Kərəsti nəghən ƙəla tsawud nəm katenggən kee, nəm kal fiya heu na a haɗangganda ƙəm fa.
20 Amma ƙəkafek thleng nda Kərəsti sə hu mərra, ndəghən ni katəra nakhɗa wan ɗəfrha aten nafiya shiigha ɓeena.
21 Tsaunən kyagha mərra ɓa a fad niifa, thliirha sə hu məra ƙəm kyaghən ɓa a fad niifa.
22 Kəla kyana mərra ɓa a fad Adamu, nəghən kee ƙəm kala niifa tsauka yi Kərəsti na nda a fərang yibrha.
23 Amma na nda a thleng kowunni sə tətakkwa, Kərəsti ndəna katəra nakhɗa wan ɗəfrha, a tərgha fingya na yighən a fara nən a wutta ɓa.
24 Tərgha akwasamadghən a ɓagha mii ngwaladghən ɓa, a nadə a wuɗang kutəryiddi Faara ha na Chindi, akwasamaddi weleng nən kutəryirha ɗə, tə mamnggirha tə səsəmnda.
25 Tsauɗə təta a ənagha Kərəsti kutəryirha ishanggən fatsanggighən hai tə sarghən.
26 Təsaara yi mii ngwalarha na nda a ɓəlang ndəna mərra.

27 Kəsər ndagha Ɗeleewar Faara, “Ɗəfang
Faara əngya heu a kamu mamnggitghən
ɓa.” Ndanən “əngya heu na nda a kamu
mamnggitghən,” Faara tafadghən mbə a
hura wa, ndəghən ni ɗəfangga əngya heu
a kamu səsəmnda Kərəsti.
28 Tərgha, nana əngya heu a kamu mam-
nggitghən, Wandi ƙəm nən a tsaurha a
kamu mamnggit Faara, Faara fərangga
mamnggirha Wanggən tsauka aten əngya
heu, ndəghən ni a tsaurha aten əngya heu
ko a yanggini.
29 Nanənya a mbə mərya a thliirha sə
wa, mana fingya yini ənaarha ənang nanda
mbaptisəma kanda a meyed mərya. A mbə
mərya a thliirha sə sam wa, kama na nda
ənang mbaptisəma fiya ka kanda?
30 Kama nən kyang fad nəm hu səsaarha
hai ƙətsar?
31 Kətsar ni naarha ka ƙəfarha tə məra,
shayina, ƙəla nanən ƙəkafek ni naarha
taala aten nun hu Kərəsti Yeeso tsauka
Chinəm.
32 A yandi tə maɓi heeya a Afisa, ahu
shiiten niifa, ma chiye nən? A mbə mərya
a thliirha sə wa, “Taama kim sam, ƙəsər a
ɓinda nəm a məra!”
33 A huk nda kun wa: “Tsaurha tə fa
mbəlfeeya na nda səɓang ka niifa ɗə.”
34 Wuɗaama hu numad nun ɓa na ngga,
malaman əna ɗimiyirha. Kəsər fingya
ahur nun səngwanda Faara wa. Thlək ni
ndən kee təna shilee ƙəsang kun.

Weerinda fad nəm a kwasamad thliirha sə hu məra

35 Amma na fingya a tsakhmee ndanda,
“Kəƙən na nda thleng mərya sə? Na nda
thliirha sə tə tur yanggi farha?”
36 Sa nura! ˈYa həf na mbə kyarha sə tə
yibrha wa ƙəl a mərɗə.
37 ˈYa həf na ƙəm, mbə ndəna kad ənɗi na
a kyarha sə wa, wiirha ni kee, ko yi wan
hwaliirha, nduwa tur wiirha pak.
38 Amma Faara ni na fərang farha wiirha
ƙəla tərna midghən, kala wiirha tə tur
yighən farha.
39 Mbə thluwa tur tal wa. Fiya tə tur yi
ndan, maɓiya tə tur yi ndan, wuɗikkya tə
tur yi ndan, təngya ƙən tə tur yi ndan.
40 Na farha sə yi talara, na farha sə ƙəm
yi hweeɗe. Amma mamnggit yi talara pak,
mamnggit yi hweeɗe ƙəm pak.
41 Yanfara tə mamnggitghən, ndəree
tə yighən, wufəlngarya tə yindan. Na
mamnggit wufəlngaara sə ƙəm pak ma
shadghən wufəlngaara.
42 Na thlid mərya naarha kee. ˈYa həfang
nanda hai nən məthla, ˈya thleng nanda sə
ƙəm mbə tam məthla wa.
43 Na nda həfang hai kula mamnggirha,
na nda thleng sə ƙəm tə mamnggirha. Na
həfang hai kula shembe, na nda thleng sə
tə shembe.
44 Na nda həfang hai hu thlufarha, na
nda thleng farha sə hu səsəna. Ana thlu
farha sə, na farha sə ƙəm yi səsəna.
45 Nəghən chichireethlee hai, “Adamu
katəra nanda ənaarha, tsauɗə niifa tə yi-
brha.” Amma Adamu nggəlgha mee ƙəm
ndəna fər yibrha yi səsəna.
46 Amma mbə yi səsəna ni ˈwagha wa, yi
thlufarha ˈwagha kapa yi səsəna.
47 Katəragha nda əna niifa hu ƙəshiirha,
tə pəpər chehweerha; amma niifa yi səri
ɓaghən ɓa a talara hai.
48 Fingya na yi chehweerha na nda ƙəla
niifɗi əna nanda tə chehweerha, fingya na
yi talara na nda ƙəla niifɗi na a talara.
49 Tsaunən nəghəm ƙəla niifɗi əna nanda
tə chehweerha, a fara səmən ɓa nəm
tsaurha ƙəla niifɗi na a talara.
50 ˈYa niya pərang kun shayina, mbə
ənaarha hai thlufarha tə fara wal kutəryid
Faara nən wa, nəghən kee ƙəm məthla mbə
har langaad ˈya mbuwa məthla wa.
51 Kama thləmaarha hai, niya pərang ˈya
kun na ɓəɓee. Mbəm a shiirha heu wa,
amma ƙəm heu na nda a kyakhrang ƙəm
hai,
52 hu shibrha yirha, hu ngwala sək pii
kodwomnda. A pinda kodwomnda, fingya
mərgha na nda a thleng kanda sə tə farha
mbuwa məthla, ƙəm natə yibrha fa na nda
a kyakhrang ƙəm hai.
53 Faddi kyanəm na məthla ya təta ni
na a kyakhrang ngganda hai hu farha ɗə
mbuwa məthla hai, farha na məra ƙəm təta
ni na a kyakhrang ngganda hai hu farha
ɗə mbuwa məra.
54 A kyakhrang nda faddɗa hai kyanəm

na məthla ˈyahu yanɗaɗə mbuwa məthla hai, təƙəm faɗɗi kyanəm na məra ya kyakhrang ngganda hu yanɗaɗə mbuwa məra, a farɗa ni laɓarɗi na chichireethlee hai a ləghətta, “Kal ndan mərra mu, ɓəlang nda.
55 Sa məra kalwanda sa mu wa? Sa məra
ai yar hafəd wa?”
56 Ɗimiyirha ndəna yar hafəd mərra,
səsəmnggit ɗimiyirha ndəna Ɗeleewar
ngyakhrha.
57 Amma malaman usaarha tsauka yi
Faara, fərangga kwaman kal farha ƙəm mu
hu Chinəm Yeeso Kərəsti.
58 Tsaunən kee, shayina nggəmni,
ishama ngga. A tsang ˈya kun fa wa.
Kətsar nama yakh əna tar Chinəm, ƙəsər
sənɗunsə taara nun a ənaarha hu Chinəm
mbə tsaurha mere wa.

16

Ɗang nda nafiya Faara sə

1 Nanənya aten tsakh mii nun aten
wuɗəɓəla wumang nun hai a nafiya Faara
na chahal a Urshalima. Na minnasə a
ənaghənun məməl ƙəla ndang ni nafiya
Faara na a Nggalatiya.
2 A katəra paara yi ɓeena məd kowunni
ahur nun kaɗa ˈya nən, nagha a ɗəfang ɗə
kala ˈya wal nən ha, mbə ƙəl a ɓaniɓa a
wum ˈya nun wa.
3 A ɓaɗiɓa niya thlən nafini nggəmna hur
nun wur nun, chireethleng ɗeleewar ni
kanda sə a ɗənda tə yinun fəra a Urshalima
ɗə.
4 A naɗə məməl ni a ɗiyaɗə, na nda
mbang mbu samadna.

Ngwad Mbulus fa yi wii tala

5 Niya weng tala kun ɓa, akwasamaddi
weng ni chehweed Makidoniya hai, ƙəsər
niya kyarha tə Makidoniya.
6 Asəmha niya tsərha tsəɓaku a kyanun,
a naɗə a ənarha hai ngwalagha fegrha nggi
a mbəɗi, tənun ɗeerha sə kala mbərha niya
ɗərha saaɗə.
7 Mbə nggəmnda hurna ni a naɗi a
mbəriɗə nanənya naa kunni kee wa, na
minnasə a nggəm Chinəm fa məniha a
thləmad nun.
8 Amma niya naarha a Afisa ta far
wutsəfayid Pentikos ɗə,
9 ƙəsər inenda kwamana hai manggən
yi taara na ngga, ko nanən na fa sarya sə
hangga.
10 A ɓad Timoti ɓa, ngwa kal farha nən
hai a thləmad nun, ƙəsər ndəghənggi ma
nəghən a ənа tar Chinəm ƙəla niya ənaarha.
11 A sar niifa ndən wa. Anaɗə a wutta
thləmanna ɓa fəraman ˈya nən a ƙəsa ha
ɓa, ƙəsər niyi a ƙəlaghən fa tə fingya shay-
inəm.
12 Aten shadnəm Apolos, fərang ɗi kaali
na a ɗəgha wal kun tə fingya shayinəm,
amma mbə midghənsə ɗəgha wal kun
nanənya wa. Nən a ɓaarha ɓa a walɗə
kwamana.

Mii ngwalad laɓar Mbulus

13 Tsawama nggungwa fa, ishun ngga hu
fərƙəkafek, non tə kaali fa tə shembe.
14 Kala ˈya nun a ənaarha ənamadghən tə
nggəmnda.
15 Sənɗunsə tə ndaarha wuri Istifanus
kanda ni ˈwagha thlə laɓar Faara a Akaya,
fər nda fad ndan ka a ənang taara nda
nafiya Faara na chahal. Hwanni kun
shayina,
16 fəraman mamnggirha tur nafini ya,
təƙəm a kowun wumngga teena hu tarɗi
ya tə səsaarha ka ndəghən.
17 Ənaɗi wutsəfayirha ɓana Istifanus ɓa
tə Fartunatus, tə Akaikus, tsawee ɗafa ƙəla
kun ɓagha ɓa.
18 Kəsər ən kaali ni a fadna kaan, ƙəla
nananda a kun. Tur nafiniya kamɗə a wal
faala nda.

Mii ngwala nda ən Mbulus

19 Kən hwangya Faara na a Asiya kanda
a ndangˈya kun fa, nda Akila tə Mbərəskila,
heu tə fatakkwaya na wumnda hai a
minda kya ndan kanda a ndangˈya kun fa
kaan hu thləm Chinəm.
20 Shayinəm heu na a mbəɗiya kanda a
ndangˈya kun fa. Ndaman ˈya ndan fa tə
fəbrha yi nggəmnda na chahal.
21 NGGI MBULUS NDƏNA A CHIREETH-
LENG NDA ƏNƊA HAI YA TƏ HARNA.
22 Ana niifasə mbuwa a nggəm Chinəm
tsauɗə shiwang nda. Ɓoɓa, Chinəm.
23 A tsauka nggayid Chinəm Yeeso tə
kun.
24 A tsauka nggəmndəna tə kun heu hu
thləm Kərəsti Yeeso.

2 Korontiyaya

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, təthlənda Yeeso Kərəsti wurna Faara, tə wan manəm Timoti, a nafiya Faara na a Koronti, heu tə nafiya Faara na chahal a Akaya.

2 A tsauka nggayirha tə ɗəɗemnggid Faara Chinəm tə yi Chinəm Yeeso Kərəsti a nagha tə kun.

Usa Mbulus Faara na a nggab fiya heu

3 Parka yi Faara ni, Chin Chinəm Yeeso Kərəsti, Chinɗi na fiya haɗang fa, tə nggab farha.

4 Nggab ƙəm hu səsad nəm heu, tə nəm mbang nggab fingya ahu səsaarha na nanda sə, tə tur nggabrha ƙəm wal nəm a fad Faara.

5 Kəsər ƙəla mul na səsad Kərəsti hai a kəm, nəghən kee ƙəm mul nggabrə nəm hai ka Kərəsti.

6 A naɗan a səsaarha, nan a saghən fa ka nggabrə nun, tə hərəkrə nun, a wal ɗan nggabrha, wal nan ndən ka nggabrə nun, na a fərang ƙərəsta kun hu tur səsaɗɗi nəm a saarha fa ya.

7 Na shiiten nan tə kun kanglang, sənɗansə ƙəla nanun a wum teena tə kan hu səsad nan, nuwun kee ƙəm a wum teena tə kan hu nggabrə nan.

8 Shayina, mbə minna sə a tsawun tə yamid sənda wa, aten səsaarha saanan fa a Asiya. Səsaaɗan kaan, kalgha kan mu, har takh ɗan a məra.

9 Kan ndaghan kee nan a məra. Amma katəra nən hai kee ƙəsər a malanggan mbərsarha tə alten nan mbərsan tə Faara, na a thleng mərya sə.

10 Ndəghən hərghangga kan sə hu tur səsad mərrə ɗiya, ndəghənni ƙəm na a nggər hərghang kan. Ndəghən ndən shang nan teena fa nən a nggər hərghang kan,

11 a sayiɗɗi nun a ɗang kansə tə hwan Faara aten nan. Nanən kee, fiya hangga na nda a usa Faara a meyed nan, ƙəsər ka parkaɗɗi ənang nanda kan, thləna Faara hwanda fiya hangga ənа nanda a tennan.

Kyakhrang Mbulus hutenggən hai

12 'Ya ənagha ndən nanan a taala, fər huten nan shedawa tə ndaarha tsawud nan hu ƙəshiɗɗiya nəghən chahal tə hura tal mbə ƙəla tsawud nan tə kun mawa, ənaghan ndən tə mbərsarha tə nggayid Faara, mbə tə thladwayid ƙəshiirha wa.

13 Chireethleng ngwan 'ya kun ɗə mbuwa nun mbang karatang sənanggun hai wa. Niyi a shiteena tə ndaarha, a fara səmən ɓanun a sənang hai ngga,

14 ƙəla katərang nun sənang ənggina hai ya. A fara na Yeeso a wutta ɓa ɓanun sənang ənggina hai ngga, non a taala tə kan, ƙəla nanan ƙəm a taala tə kun.

15 Kəsər nggəmɗi fa kee, ndəghən ni na katəra ɓarha thləmad nun ɓa, na a wal parka nun katəra səri.

16 Na minnasə a weng tala ni kun a naɗi a ɗərha Makidoniya ɗə, nggəryi kyarha tə thləmad nun a naɗi a wutta ɓa a makidoniya, na minnasə ƙəm a ɗeewun sə a naɗi a ɗərha Yahudiya ɗə.

17 Nun a numad ndaarha hu ngwad ɗi kyana ya səngwi 'ya niya ənaarha wa? Nduwa nuwun a naghən ngwa ni fa yi thlu farha, a ndee, "Yo" nggəryi wutta ɓa ndee, "Awo" wa?

18 Kəla nana Faara tə ƙəkafek fa, 'ya nanan a thləghang nda kun mbə naarha a pathlang "Yo" tə "Awo" wa.

19 Kəsər Wan Faara, Yeeso Kərəsti, nggi, tə Sila tə Timoti pərang nan laɓarghən kun, mbə "Yo" sə tə "Awo" wa, 'ya tsauka yi Faara "Yo" ni ƙətsar.

20 Kəsər ɗəfmi Faara heu nəghən lələgɗa hu Kərəsti, tə ndarha "Yo", tə ƙəm hu Kərəsti nəm ndaarha, "Atsaukake", a mamnggit Faara.

21 Faara ndən wumangga kan tə kun ishim tə shembe hu Kərəsti. Ndəghənni wurgha kan,

22 ndəghən ɗəfangga njaara ƙəm fa hu ndaarha ƙəm yighən ni. Tə ƙəm ndəghən ni fərangga Səsənggən ƙəm ahur nəm hai hu ndaarha kala 'ya ndaanən ɓa nəm walghən a mbee.

23 Faara ndəna shedawanna ndani ƙəsər a nggər ɗi chighang səsaarha kun wa ndəghən wudwa ni Korinti ɗə.

24 Mbə nanan a ngyaɓang kun hu 'ya hai nun a fərƙəkafek təghən wa, amma nanan

a ənа taara heu tə kun, ƙəsər ka wutsəfayid nun, aten ƙəkafekkid nun ni ƙəm, ish nun tə shembe.

2

1 Nanən kee, niyi a numad ndaarha mbi nggər weng tala kun na a ɗang səbgha hura ni kun ɗə wa.
2 Kəsər a səɓang ɗi hur nun ɗə, wunni takhka na a fəre wutsəfayirha nən, a mbə kun səɓang ni hur nun ɗə wa?
3 Ndən ɗa Chireethleng ni kun ɗə ƙəla ni tə ənaarha, nən ɗə tsaurha a ɓa ɗi ɓa, a səb hurna ɗə tə fingyayini na fəree wutsəfayirha wa. Kəkafek sənɗun sə heu wutsəfayid na nən kyarha ɓa ahu wutsəfayid nun.
4 Kəsər chireethleng nggi kun ɗə nggi hu ɓillarha har tə amyirha kaan, mbə ka a kyanggi kun hu səbrha hura hai wa, awo, ƙəsər ka a kyaɗang nggəmndəna ni kun.

Chakh ɗimiyirha a niifa

5 A ɓang niifa səbrha hura ɓa, mbə nggi katenna ɓang nən ndən ɓa wa, amma ɓang nən ndən kun ɓa.
6 Niifɗiya, tsətsəlla ənang na fiya hangga ahur nun tsək ɗə kee.
7 Nanənya, a nggushi chahang nun ndən ɗə, tə kəm nggab wunun, naɗə səbrha hura kaan kalghən mu.
8 Kəsər kakee, niya hwan kun, nggəra man kyaɗang nggəmndə nun.
9 Ənɗi ənagha ndən chireethleng ni kun ɗə təni səndasə tənun mbang ƙərəsta tə ƙəƙərrəɗi ya, non ƙəm a ənа taara tə ˈya ndang ni kun.
10 A chahang ɗun ɗimiyirha kowunni ɗə, nggi ƙəm chahang ɗi ndən ɗə. Ənɗi chahang ni ndən ɗə kamanggən, ana ˈyasə pak kamngga a changgənəm ɗə, ƙəsər ka kun ni chahang ni ndən ɗə a mbed Kərəsti.
11 Ənani kee naɗə Sheetan ɗathlang ƙəm fa. Tsaunən sənɗəm thladwayidghən heu.

Fatarya weerənda ɗəfmee

12 A sayiɗɗi ɓani a Toruwas ɓa ka ɓi pər Laɓaara na Mbənggən yi Kərəsti, wal ɗi ine Chinəm kwamana hai.
13 Amma hunawa hurna hai wa ƙəsər ɗəwi wal wanmana Titus a mbəɗi wa. Nanən kee mal fingya fatakkwaya ni ɗi Makidoniya ɗə.
14 Usaarha a Faara na ɗang ƙəmsə tə wal həbrha hu Kərəsti. Faara ƙəm a ɗang ƙəmsə hu pər sənda Kərəsti nəm ko a yanggini, sənɗəɗiya ƙəm nəghən ƙəla səd urdi.
15 Kəsər a fad Faara kəm səd Kərəsti ni hu fingya walgha hərəkrha, tə fingya sahadgha.
16 A wumten fingya, səd mərra ni, a fingya ƙəm, səd yibrha ni. Wunni tsəkka na a ənа tur tarɗa nən ya?
17 Mban a tsam Laɓar Faara ka a wal chikrha nan ƙəla na fingya hangga ənaarha wa. A meyedghən, naghan a thlək Kərəsti a mbed Faara tə ƙəkafek, ƙəla nafini thlənna nda kanda ɓa a thləmad Faara.

3

1 Nəm a nggər fal ten nəm faɗən wa, nduwa na mid nan ɗeleewar faala a kun, nduwa a haar nun wa?
2 Kun tə altennun kunni ɗeleewar nan, yanɗi chireethleng nanda hai ahur nun, ƙəsər kowunni a sənggənən, təƙəm karatanggən.
3 Kyad ɗun ndaarha kun ɗeleewar ni ɓagha ɓa a kii Kərəsti, ƙəsər ka tar nan, mbə yanɗi chirethleng nanda hai tə ashilee wa, ƙəl yanɗi na tə Səsən Faara na tə yibrha. Mbə aten feera wa, ƙəl yanɗi na ahur fiya.
4 Həhasyid ɗiya ndən nanəm təghən hu Kərəsti a mbed Faara.
5 Mbə ˈyasə nəm mbang kyatta tə ndaarha tə mbang ndə nan ni nana ənа tarɗi ya wa. Mbang ndə nan kyaghən ɓa a haar Faara.
6 Ndəghən ni fərangga mbang nda kan hu tsawud nan fa tarya weerənda ɗəfmee mbə tə yanɗi na chichireethlee hai wa, amma yi Səsəna, ƙəsər chireelth ɗi, nən ɓəl farha, Səsəna ƙəm nən fər yibrha.
7 Ana tarɗi ɓang mərra ɓa chireethleng nanda hai aten feera, ɓaɗa ɓa tə mamng-girha kaan har mbangwa Isəreelaya ƙəlang yid Musa wa ƙəsər ka kukwaryidghən paɗigha hai kaan, ko nanən mbərɗa ɗə.
8 Mbə mamnggit tar Səsəna kal yanɗi mamnggirha ya wa?
9 Ana tarɗi na a ɓang ngwa kumarha fiya tə mamnggirha kaan kiya, taara na a ɓang nggayirha ɓa nən a naarha manggən kaan.

10 Kəsər ˈya kaar na tə mamnggirha
fa kaan, mbə mamnggirha sə a fadghən
nanənya wa, a ƙəƙərang ɗəm tə mamng-
girha nanəm təghən nanənya.
11 Ana ˈya na mbəraɗə tə mamnggirha
fa, yi pakwanɗə, ƙəkafek nən naarha tə
mamnggirha fa kaan.
12 Tsaunən nəghəm tə shiteena kiya,
mbə tərəmnda sə a fad nan wa.
13 Mban ƙəla Musa wa, lələbangga
yidghən amana Isəreelaya naa mamnggit
djarra kukwaryiddi na a mbəraɗə.
14 Amma tsə hur ndan kakrak ta weeri
ɗaba ya, ɓalgha lələbrha ten ɗa sə a nanda
karata ɗeleewar ngyakhrha. Kəl hu Kərəsti
ni kee katenggən ndəna lələbrha ten ɗi
haara ɗə.
15 Ta weeri ɗaba ya, kala sayi a nanda
a karata ɗeleewar ngyakhrha Musa,
lələɓəddi ya nən nggəlang hur ndan.
16 Amma a sayiddi kyaharna niifa
thləmad Chinəm ɓa, na lələɓəddi a haara
ɗə.
17 Chinəm ndəna Səsəna, kala mbərha
na Səsən Chinəm sə, a mbəɗa ni na wal
alteena sə.
18 Kan heu harang nanda lələɓəɗ ɗa
ɗə a tennan naghan a kyad mamnggit
Chinəm, na kyakhrang kan hai tsawan
ƙəla ndəghən, hu mamnggirha yi chikrha,
ƙəsər ɓaghən ɓa a fad Chinəm na Səsəna.

4

Kəna hu wuchiwilteya

1 Nanən kee, ka haɗang nəm Faara fa
ndən na nəm tə tardi ya, mbə fad nəm a
məra hai wa.
2 Kar ɗan tar ən shilee fa na ɓəɓee,
mban hukrha wa, nduwa nggaɓan hai tə
laɓar Faara wa, a meyedghən naghan a
pər ƙəkafekkirha a pəpal. Nan pər ƙəkafek a
mbed Faara kowunni na tə ƙəkafek fa nən
a sənggənən.
3 Ko nana laɓardi nan a pəra nəghən
ɓəɓee, nən naarha ɓəɓee kee a fingya na
a sahatta.
4 Sheetan faara yi ƙəshiddiya tsang
ɗə hur nafiya fərwa ƙəkafek kakrak,
amawa nanda naa kukwaryid laɓara na
Mbənggən na a kyad mamnggit Kərəsti,
ndəghən na ƙəla Faara.
5 Kəsər laɓara na Mbənggən nan a pəra
mbə yi alten nan ni wa, nan a pər ndaarha
Yeeso Kərəsti ndəna Chinəm, kan ƙəm
mafayinun ni ƙəsər ka Yeeso.
6 Kəsər Faara ndən ndagha, “Ngwa
yangga kukwaryirha hai hu wula,”
ndəghən ni yangga hai ahur nəm, ka a
fərang kukwaryid sənda nən ƙəm aten
mamnggit Faara hu yid Kərəsti.
7 Amma nəghəm tə tur ƙənaɗi ˈyahu
wuchihulteya, ka a kyad mamnggit
ənwulten səsəmndə ɗa nən ya kyaghən ɓa a
thləmad Faara mbə a fad nan wa.
8 Səsang nda kan ko tə manggi ni, amma
kalwanda kan mu wa, ko səngwa nan ˈya
nan a ənaarha, malang ngwan shiiten nan
wa.
9 Səsang nda kan, amma kar wa Faara
kan wa, ɗəghang nda kan hweeɗe hai,
amma ɓəlang ngwanda kan wa.
10 Kətsar nəghəm a wiirha hai tə mərra
Yeeso ahu farha, tənəm kyad tsawud Yeeso
a fad nəm.
11 Kəm ɓalgha tə yibrha fa, ƙətsar tsawud
mərra nanəm sə ƙəsər ka Yeeso, təna nda
naa tsawud Yeeso hu faddi kyanəm ya yi
mərra.
12 Nanən kee, mərra nəghən a əna taara
ahur nan, amma yibrha nəghən a əna
taara ahur nun.
13 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha,
“Fərɗi ƙəkafek, ndən kal ni sə.” Tsaunən
nəghəm heu tə səsən fərƙəkafek, ndən fər
nan ƙəkafek ƙəm kal nan sə.
14 Kəsər sənɗəm ndaarha ndəghən ni
thlengga Chinəm Yeeso sə hu mərra, nən
a thleng ƙəmsə heu tə Kərəsti, nən a ɓang
ƙəm a mbedghən ɓa heu tə kun.
15 Ənggini heu ya ka a ɗanggən kun sə ni,
ƙəla na nggayid Faara a weela ten fiyaɗə
hangga, na usaarha a naarha sə kaan yi
manang nda Faara.

Tsaurha tə ƙəkafekkirha

16 Tsaunən kee, mərwa fad nan hai wa.
Ko nanən fad nəm na yi məra nən səbrha
ɗə, amma a hura na fad nəm naarha
nggəra hai kala parra fara.
17 Səsaddi kyanəm ya nəghən ngguchit
mbə kwas mbəra ɗə wa. Ndəghən ni
na a walang mamnggirha ƙəmsə mbuwa
ngwalarha mbuwa nəm mbang sakhƙən.

18 Kəsər mbə əngya na yirha a naarha ndən nəm a ƙəlang wa, ƙəl fingya mbuwa nəm naarha. Kəsər əngya nəm a naarha mba nda kwas mbəraɗə wa, fingya mbuwa nəm naarha ƙəm, nən tsaurha pakwanɗə.

5

Mbəd tsawud nəm a talara

1 Kəsər sənɗəmsə a chang nda chamɗa hai kyanəm yi ƙəshiddiya, na tən ndənəm sə a thləmad Faara, ƙənna a talara mbuwa tam chaarha hai yi pakwanɗə, tən ngwana niifa tə haara.
2 Kəsər hu chamɗi ya nəm chichimnda, nagha a kukwasang ƙəm fa kyangganda ƙəm hu wuriɗa hai kyanəm na a talara ƙəla kalla lukrha.
3 Kəsər a ngwang nda ƙəm fa təghən, mba nda ɓa wal ƙəm tawalth wa.
4 A sayiddi ɓal nəm hu chamɗi ya, nəm naarha chichimnda ƙəsər ka ɓillarha nanəm sə, ƙəsər mbə nana minnəm sə a kalang ngganda luwuddə hai a fad nəm ya wa, amma ka a ngwang ngganda ƙəm fa tə yi talara, ƙəsər ˈya na məməra nən wal yibrha.
5 Faara ndən ənagha ƙəm a tsawum kiya, ndəghən fərangga Səsəna ƙəm a meyed ən ɗəfrha ɗə, ƙəsər ka ˈya na ɓayi a mbee.
6 Tsaunən kee, nəghəm tə həhasyirha fa ƙətsar. Sənɗəmsə tə ndaarha, tsawud nəm hu ƙəshiddi ya, nəghəm ndəndəgha hai tə Chinəm.
7 Kəsər tsawud fərƙəkafekkirha nanəm sə, mbə yi naarha tə yirha wa.
8 Nəghəm tə həhasyirha fa tə ƙəm na mid nəm sə ndəkrha hai tə faddi ya, ɗəm tsaurha tə Chinəm a talara.
9 Nanən kee na mid nəm a əna ˈya nəm na a mbənanggən, ko nəghəm hu faddi ya, ko mbuwum sə wa.
10 Kəsər ƙəm heu təta ni a wuməm hai a mbed tsənggam ngwa kumad Kərəsti, ƙəsər kowunni nən a wal ƙəna ənɗi əna nən hu faddi ya, ko nəghən ngga, ko mbə ngga wa.

Labar shaulirha

11 Nanən kee, hərəm nəm sən tə mani tərəm Chinəm, nəghəm a djitiirha a ləm fiya nəm ɓa. Kəsər sən Faara ƙəm kwark-war, niyi a shiiten ndaarha sənɗun kan ahur nun.
12 Mbə nanan a nggər fal fad nan a kun wa, amma ka a fərang kwamana nan kun non a taala tə kan, tənun nggərang fingya yina sə na a taala tə ˈya nəm a naarha tə yirha kee, ma yi hura.
13 A tsauɗə ƙəla sauta nəm ni, ƙəsər ka Faara ni, ana huten nan məməl, ƙəsər ka kun ni.
14 Nggəmnda Kərəsti ndən kyaɗangga kwamana ƙəm, ƙəsər sənɗəmsə, mər niifa ka fiya heu, tsaunən kee mər nda ɗə heu.
15 Mər nən ka fiya heu, tsaunən kee fingya ɓalgha hai mba nda tsaurha ka fad ndan ɓal wa, amma a niifɗi mərgha ka kanda, nggər nanda thleng sə.
16 Nanən kee, nanənya ta mbeeɗə, mban nggər tər niifa yi ƙəshiirha ni wa. Ko nanən kaar tərghan Kərəsti kee, amma nanənya mban nggər ənaarha kee wa.
17 Nanən kee, kala niifa na hu Kərəsti, tsauɗə weerənda niifa, hurad əngya heu mbər ɗaɗə, kyad weerəndəghən ɓa.
18 Ənggini heu ya Faara ndən ənagha ndən, ndəghən ni ənangga shaulirha ƙəm təghən hu Kərəsti, fərang tar shaulirha nən kan a fiya,
19 Shauli Faara ƙəshiirha ta fadghən hu Kərəsti, kirasang ngwa ɗimiyid fiya aten ndan wa, ndəghən fərangga laɓar shaulirha ƙəm.
20 Nanən kee, fathləngya ni ƙəm yi Kərəsti, ƙəla na Faara a ndikrha tə ƙəm. Nan a hwan kun a meyed Kərəsti, shaulima tə Faara.
21 Səngwa Kərəsti ɗimiyirha wa, kyang Faara hu ɗimiyirha hai ƙəsər ka ƙəm, tənəm wal nggayid Faara.

6

1 Nanan a əna taara tə Faara naghan a hwan kun a thləɗun nggayid Faara mere wa.
2 Kəsər ndəghən, “Səkɗi fadwa a sayid nggayirha, thlarɗi sa a far wal hərəkrha.” Niya ndang nda kun, nanənya nun a wal nggayid Faara, nanənya ƙəm far wal hərəkrha.

Səsad Mbulus

3 Mbə mid nan sə a tsawang nggan kowunni ən kii saara wa, ka amawa nanda ˈyar tar nan.

4 Amma a meyedghən, ahu ˈya nan a
ənaarha heu nan kyad fad nan fa tarya
Faara. Kan a ƙərəsta tə səsaarha, tə ƙətəlla,
tə ɓillarha,
5 tə sa ɗəkrha fa, tə ƙənda hu porsəna,
tə wal wundərha fa, tə ƙətəlla tə taara, tə
yamid ɓeena, tə miirha,
6 tə naarha chahal, tə sənda, tə ƙərəssa
tə nggayirha, hu Səsəna tə Peɗənda na tə
kan ha, tə nggəmnda,
7 tə pər ƙəkafekkirha, tə səsəmnda Faara.
Kəs ɗan karid nggayirha ha a har yisəma
tə yikawa.
8 Kanda a manang nda kan, kanda ƙəm
a kyala tə kan, tə səɓang thləm nan ɗə, tə
fal kan. Tərgha nda kan fa nggaɓaya ni,
amma nan thlək ƙəkafek.
9 Sən fiya kan, tər kan nda ƙəla
səngwanda kan wa, ƙəla naghan a mii
məra, ko nanən kee naghan tə yibrha
fa, tsətsəl nda kan, ko nanən kee ɓəlang
ngwanda kan wa,
10 hu səbrha hura, parang kan tə
wutsəfayirha fa. Hu yamiiya, kan ƙəm a
ənang ƙəna fiya hangga. Mbə ˈyasə a har
nan wa, kan ni ƙəm na tə əngya ha heu.
11 Kun Korontiyaya, pərang ɗan ƙəkafek
kun a pəpal, tə ƙəm na hur nan tsahai a
kun.
12 Ɓəɓengwan hura kun wa, kun ndən
ɓəɓengga hura kan.
13 Niyi a ndikrha tə kun nanənya ƙəla
wanggina, kun ƙəm inaman hur nun ɗə a
kan.

Kəs thləmaarha aten ɗaharha

14 Ma wum ɗun teena tə nafiya fərwa
ƙəkafek wa. Kəƙən na tar nggayirha wum-
nda hai tə yi mbəlfeerha? Nduwa, na
kukwaryirha tsaurha tə wula?
15 Pashid Kərəsti ni Sheetan wa? Na
ˈyasə wumangga nafiya na a takkwa
Chinəm tə fingya fərwa ƙəkafek wa?
16 Yanggi ɗəfmee ni a pathlang nda ƙən
Faara tə ɗaharha? Kəsər ƙəm wuri Faara
ni na tə yibrha fa. Kəla ndana Faara, “Niya
tsaurha tə kanda ha, wii hai ƙəm ahur
ndan, niya tsaurha Faara a kanda, kanda
ƙəm tsawa nda nafina.”*
17 Tsaunən kee, “Kyama sə ahur ndan,
wura man fad nun ɗə ma kanda, Chinəm
ndən ndagha kee, A tsuwar ɗun ˈya fa na
tə paarha fa wa, nggi ƙəm niya thlə kun
fa,†
18 tsawi china a kun, kun ƙəm tsawun
wanggina nda həshya tə nishya, Chinəm
na tə səsəmnda ha heu ndən ndagha kee.”‡

7

1 Tsaunən kee Shayina, nanən nəghəm
tə ɗəfmi yini ya, ƙəl a tsawum chahal ma
əngya mbuwa chahal na səɓang fad nəm
ɗə, tə səsəna ƙəm. Taama tsawum lələgɗa
chahal na a fərang mamnggirha Faara.

Wutsəfayid Mbulus

2 Niya ndang nda kun inaman hur nun
kanɗə. Mbə niifa sə ənang nan aibe fa wa,
mbə niifa sə səɓang nan ˈya fa wa, mbə
niifa sə huk nan wa.
3 Ndawi kee ka a fərang aibe ni kun
wa. Kəsər ˈwaɗi teena pərang ɗi ndən
kun nggəm ɗan kun kaan, mbə ˈyasə na
ndəghang ƙəm hai wa, ko hu məra ni,
mərəm kyab nduwa wal yibrha kyab.
4 Nggəmɗi fa tə kun kaan, niyi a taala tə
kun kaan. Walɗi kaali kaan. Hu səsad nan
heu niyi lələgɗa tə wutsəfayirha.
5 Kəsər ko a sayiddi ɓanan chehweed
makidoniya ɓa, yib wan wa, amma wal
ɓillarha kan kaan, a ƙəshi kakyathlanga,
ahur yi nan həreenga.
6 Amma Faara, ndəghən na fərang kaali
fiya na tə səbrha hura, wal ɗan kaali tə ɓad
Titus ɓa.
7 Mbə ka ɓad Titus ɓa kee ndən nan a ənа
wutsəfayirha wa, amma waldə kaali a fad
nun. Pərang ɗa ndən kan tə ndaarha na
mid nun sə na nggi, tə səbrha hura ənanun
aten ənggini katəragha hai, tə fər ten nun
na a ɗeewun sə. Ən ɗani ya nggərgha fəree
wutsəfayirha kaan.
8 Kəsər ko səɓang ni hur nun ɗə hu
ɗeleewar ɗi chireethleng ni kun ɗə, ənawi
masəndi kee təghən wa, ko nanən kaar
ənaɗi masəndi kee, ƙəla ni hai ɗeleewar ɗi
səɓang ɗə hur nun ɗə, amma yi ɓeena ni
ngguchit kee.

* **6:16 6:16** Edzekiyel 37.27; 1 Kor 3.16; 6.19 † **6:17 6:17** Ish 52:11 ‡ **6:18 6:18** Sam 7.14; 1 Tar 17.13; Ish 43.6; Irm 31.9

9 Nanənya niyi tə wutsəfayirha fa, mbə
ka səɓang ni hur nun ɗə wa, ƙəl səbrha
hur nun kyang ɗə kun hu kwamana hai.
Amma səbrha hura ənanun ndən malang
nun ɗimiyid nun, ƙəsər tur yanɗa ni na
mid Faara a nagha nafiyighən təghən fa,
nanən kee ənang ngwa ˈya kun fa mbuwa
ngga wa.
10 Kəsər səbrha hura yi tərəm Faara
ndəna kyang niifa hu mal ɗimiyirha hai
wal hərəkrha nən, mbə masəndi kee sə wa,
amma səbrha hura yi ƙəshiirha nən ɓang
mərra ɓa.
11 Tur yandi səbrha hura ya nəghən hu
kwamana na mid Faara. Ɓangga ˈya kun
ɓa na ngga, kyang ɗə kun hu ənа əngya
hai na ngga, na mid nun sə kyaɗang nda
fiya ənaɗun ˈya məməl. Səb hur nun ɗə
aten ɗimiyirha. Na mid nun sə a ənа ˈya
nun ndaana Faara. Na mid nun sə nggər
ənа ˈya na ngga. Na mid nun sə a ənа ˈya
nun mbənangga Faara. Na mid nun sə a
tsətsəl kowunni nun ənagha aibe. A hu
ənggini heu ya kyad ɗun ndaarha nuwun
tə ƙəkafek fa. Ənaɗun əngya heu kamngga
hu palthɗiya.
12 ˈYa ənagha ndən chireethleng ni kun
ɗə, mbə a ten niifɗi ənagha aibe wa nduwa
ƙəm aten niifɗi ənang nanda aibe fa wa,
amma a kyaɗang nggənda kun a mbed
Faara hu fər alten nun a kan ənanun.
13 Hu ənggini heu ya wal ɗan kaali. Hu
chighəd kaali ɗi wal nan, tək ɗan mbənda
fa nanan Titus a ənа wutsəfayirha, ƙəsər ka
kun heu fərangga kaali, huna hurghən hai.
14 Kəsər ko ndang ni, niyi a taala tə
kun, fəree wun shilee wa. Kəla ni naarha
pərang ƙəkafek kun, kyaddə ndaarha taala
niya ənani a tennun a Titus ƙəkafek ni.
15 Nanən kee nggəmnda Titus aten nun
nəghən aten chikrha, kala sayiɗɗi nən ɗal
teena hai tə kun hu mamnggirha nun
fərang nda, təƙəm thlənun ndən fa tə ɗa
shilee hai tə fər mamnggirha kaan.
16 Niyi tə wutsəfayirha, ƙəsər mbərsaɗi tə
kun kaan.

8

Fəra tə hura tsahai

1 Nanənya shayina, na minnan sə a sən
ən ɗanun ɓang na nggayid Faara hu ƙən
hwan Faara nafiya Makidoniyaya ɓa.
2 Kəsər ƙətəl nda fa kaan hu səsaarha
kya nanda sahai, amma ka nana nda tə
wutsəfayirha fa kaan ndən ənagha ndən fər
nanda tə hura tsahai, ko nanən fa yamiya
ni kanda kaan.
3 Kəsər səndisə fərgha nda hu ˈya na
nanda təghən ha, har kalgha kanda mu.
Kanda tə fad ndan,
4 hwanda kan kaan ka a wal kwaman
fəra nda ka ɗang ngganda nafiya Faara
sə. Tənа nda wal kwaman kyarha hur
nafiya hai na a thlar nafiya na chahal na
hu chehweed Yahudaya.
5 Kaldə ˈya kya nəm shiteena atenggən,
katərang ngganda ˈwa fər alten ndan a
Chinəm, tərgha a fər alten ndanda a kan
ƙəla na mid Faara a ənа nda.
6 Kəla nan hai kee hwan ɗan Titus ƙəla
ˈwanən katərang hai, a ɗəgha mbeeɗə ng-
walanggən ənа tar nggayiɗɗi ahur nun.
7 Tsaunən nuwun a ənа ˈya ngga kiya
hu fərƙəkafek, hu laɓaara, hu sənda, tə
njiteena, tə nggəmndə nun a kan, ƙəl a ɗun
mbeeɗə tə ənа tar nggayiɗɗi ya ƙəm.
8 Mbiyi a ndaarha tsauɗə təta a
ənaghənun wa, amma nana minna sə a
ƙəƙərang nggi ƙəkafekkid nggəmndə nun
ni, tə ƙəƙərang nda djiten fingya.
9 Kəsər sənɗun nggayid Chinəm Yeeso
Kərəsti, ko nanən tə ƙənani, tsauɗə
tə yamirha ƙəsər ka kun, ƙəsər hu
yamidghən, ndənun a tsaurha tə ƙəna ha.
10 Kulo ˈya niya ndang nda kun ya.
A kwasarha, kun ˈwagha fəra, nggər
wun tsaurha nafiya ˈwagha djiteena tə
ənaghən.
11 Nanənya ngwalaman tarɗi katərang
nun hai. Djiteena kyad nun a katəradghən
a məməlgha tə fərrənun. Fərama ˈya kam-
ngga tə wallə nun ha.
12 Kəsər anaɗə tə nggəmnda hur nun, na
nda a thlə fərrəɗi, hu ˈya nana niifa təghən
ha, mbə hu ˈya ƙəm mbuwa na niifa təghən
ha wa.
13 Mbə niyi a ndaarha a ɗang ngganda
fingya sə kun a ƙətəlla fa wa, amma ka a
nagha ˈya məməl,
14 nanənya ana ˈyasə a harnun ƙəl thlar
fingya yina nun tə ˈya na mid ndan. Tənа

nda thlar kun hu wallə ndan ha tə ˈya na mid nun a fara səmən ƙəm, a mbəɗiya komani məməlɗə,
15 kəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha, “Yanɗi wumangga hai hangga, wumang ngwa hai kalgha ˈya na midghən wa, yanɗi wumangga hai ngguchit ƙəm, ƙəɗeng ngwa ˈya na midghən wa.”

Thlənda Titus a Koronti ɗə ɗagha thlə ənda ɓa fər nanda.

16 Usaɗi Faara, ƙəsər ka nggayidghən tsawang nən hur Titus məməl kəla na mid na ənaarha a kun.
17 Mbə nggəm nən fa tə hwandə nan kee wa, amma tərna midghən ɗərha thləmad nun ɗə tafadghən.
18 Kəlama hai ya thlənang ɗan shad nan ɗə a samadghən, falna nafiya ƙən hwan Faara heu ka targhən yi pər Laɓar Faara nən a ənaarha.
19 Wurna fiya ndən na ahu ƙən hwan Faara nagha a takkwa kan ahu ənа tar nggayiddi nanan a ənaarha ƙəsər ka manang nda thləm Chinəm, tə kyad djiten nan yi thlaara.
20 Naghan a ɗa ˈyaara hai, tə kwamanɗi nan a ənaarha tə fərrəɗi.
21 Kəsər na minnan sə a ənа ˈya nan məməl mbə a mbed Chinəm kee wa amma a mbed fiya ƙəm.
22 Naghan ƙəm a thlənang tahad shad nan ɗə a samad nafini səri ya. Saara hangga kan a ƙəƙərang targhən, na taara a kukwasang fa tə ƙəm na ƙəkafek sə a fadghən. Nəghən a kukwasang fa kaan a ɗagha thləmad nun ɗə ka a thlar kun nən, ƙəsər ka nən fa mbərsa nən tə kun.
23 Titus ƙəm, pashid tarna ni ahur nun, ƙəla fingya shayi nan, thlən nanda kanda hu ƙəngya hwan Faara ɗə, yi manang nda Kərəsti.
24 Tsaunən kee, kyaɗaama tur nggəmndə ɗi nanun təghən ha a nafini ya a ƙəngya hwan Faara heu, tə ndaarha ƙəm taala nan a ənaarha a tennun ƙəkafek ni.

9

Thlaara a nafiya Faara

1 Mbə ƙəl chirethleng ni kun ɗə aten thlaara a nafiya Faara na chahal a Urshalima wa,
2 səndisə nəghən a kukwasang kun fa a furun. Niyi a taala atenggən a nafiya na a chehweed Makidoniya. Niyi a ndaarha, “Nafiya Faara na a chehweed Akaya ngwanda fa ka a kwasarha a fər yi ndan thlaara nda.” Tur djiten ɗi nanun təghən ya thleng ɗə fingya sə hangga.
3 Amma niya thlənang shayina ɗə ya, ƙəsər naɗə tallə nan aten nun tsaurha mere, tənun tsaurha nggungwa fa, ƙəla ndani aten nun.
4 Kəsər a ɓad nafiya Makidoniya ɓa a samadna, ɓagha wal kun ngwa wun fa wa, na shilee a ƙəsang kan, sakwata kun, ƙəsər ka nggəm nan fa tə kun.
5 Tsaunən kee, niyi a numarha kamɗə a hwan shayina nan ya a weng tala nda kun kapa na sayiddi ɓarhaɓa, ka a ngwalang ngganda ngwarha fa aten fəra tə hura tsahai ɗəf nun mee kaman nggən. A tsauka fərrəɗi tə hura tsahai mbə tə ngyabrha wa.

Faara na midghən tə fəra tə wutsəfayirha

6 Ɗalama teena hai tə laɓarɗiya, “Amma kala niifa həfgha ngguchit nən hathla ngguchit, amma kala niifa həfgha hangga, nən hathlang hai hangga.”
7 Kowunni ahur nun fərgha ƙəla tərna hurghən, mbə tə ndaarha a səndi kee wa nduwa tə ngyabrha wa, ƙəsər Faara na midghən tə fəra tə wutsəfayirha.
8 Na Faara a fərang parka kun hangga kalgha ˈya na mid nun, ƙəsər ƙətsar a wal kala əngya nun hangga na mid nun ənaarha hu ənа taara na ngga.
9 Kəla nanən chichirethlee hai hu Ɗeleewar Faara, “Hu fəra na harghən tsahai, fərang ɗə fa yamiya tə haara tsahai, nggayidghən mbə tam ngwalarha wa.”
10 Faara ndəna a fər wiirha a tə həfrha, ndəghən ni na a fər ənnarhami ka a həɓəm, nəghən kee ƙəm nən a fərang kun nggərghən chik wallu nun ha, halth nggayirha nun hangga.
11 Kətsar na Faara fərang ƙəna kun hu kwamangya hangga, tənun fəra tə haara tsahai kala sayi. Nanən kee fiya hangga na nda a usa Faara hu fəra nun a thlənang kanda ɗə a harnan.
12 Tarɗi nun a ənaarha ya, mbə ka a ɗanggən nafiya Faara sə na chahal katen

ndan wa, amma na fiya hangga a chik usarha a Faara.
13 Tar nggayidɗi kyanun ya, kyad nən fərƙəkafekkid nun ni, na fingya a manang thləm Faara ƙəsər nggəm ɗun fa tə laɓar Kərəsti, ƙəmɗa ƙəsər ka fərrənun haara tsahai ənang nun kanda tə fingya.
14 Kanda ƙəm nanda a hwanang Faara kun sə, na nda naarha ɗal kun teena ƙəsər ka nggayid Faara kalgha mbərha mu kyaɗang nən kun.
15 Taama usa Faara nəm ƙəsər ka nggayid fərrəghən kalgha mbərha mu!

10

Kal Mbulus sə aten targhən hu ƙən hwan Faara

1 Nggi Mbulus tafadna niya hwan kun tə sammayirha tə hakkilo tur yi Kərəsti, nggi na nda aarha, “Bayirha” a naɗi a thləmad nun, amma, “tə ndeethla” a mbi a thləmad nun wa.
2 Niya hwan kun a nggehe ɗun hu ngyangthlanggirha hai a ɓa ɗi ɓa wa, ƙəsər səndisə niya naarha ngyangthlang aten nafini na a numarha tə ndaarha ənɗi nan a ənaarha ya yi ƙəshiirha ni.
3 Ko nanən nəghəm hu ƙəshiirha, mban a yanda ƙəla na ƙəshiirha ənaarha wa.
4 Kəsər karid yanda nanan təghən ha, mbə karid yanda ƙəshiirha ni wa, yi səsəmnda Faara ni, na changgəlang mbəya hai na ƙəkanglang tə ngaala yi nggaɓarha.
5 Kan nan changgəlang kala ˈya hai na ˈyaɗa sənda Faara, nan wuɗang kala tur yanggi huteena ɓa nagha a ənа taara tə ˈya ndaana Kərəsti.
6 Naghan nggungwa fa ƙəm a tsətsəl kowunni nan kargha ənа taara fa tə ˈya ndaana Kərəsti, a hərəm ɗun ləɗang ˈya ndaana Kərəsti.
7 Nuwun a ƙəlang ənɗi na yid nun a naarha kee. A nggəm niifa fa tə ndaarha ndəghən nggi yi Kərəsti ni, ngwa ngərgha numarha ngga, ƙəla nanən yi Kərəsti ni, kan ƙəm nan kee.
8 Nanən kee, ko ənani taala aten səsəmnggid ɗi fərang na Chinəm kan ka a ɗang nggan kun sə, mbə waleng nggan kun ɗə wa, mbə shilee a ƙəseerha wa.
9 Mbə minnasə a nzəmnggənun tə ndaarha nana minna sə a tərmang nggi kun tə ɗeleewar yina wa.
10 Kəsər ndagha fingya, “Ɗeleewar yighən na nda haaghən tə shembe kaan, amma a ƙəma ɗun hai yirha tə yirha mbə həhasasə sə a fadghən wa, tə ƙəm mbə ˈya sə hu laɓarghən wa.”
11 Tur nafiniya kamɗə a səna nda sə tə ndaarha ˈya nanan a thləkrha hu ɗeleewar nan a sayidɗi mbuwa nan a thləmad ndan, ndəghən ɗani nan a thləkrha a sayidɗi nanan a thləmad ndan.
12 Kəsər kan ɓilla wan na a məmələng nggan fad nan tə fingya na mindan puwang fad ndan mbeeɗə wa. Amma tur fingya na ƙəƙərang fad ndan tə ndan, tə ƙəm məmələng ngganda fad ndan tə ndan, mba nda ndəndəl wa.
13 Amma kan mban taala kal mbəra nən mu wa, ƙəl nan taala tə taara kyaɗang na Faara kan a pəpal, wumngga heu tə kun ƙəm
14 Mban ɗərha ɗə inggun hu taala wa, ƙəla ˈwa wan weng tala kun wa, ƙəsər kan ˈwagha ɗərha thləmad nun ɗə tə Laɓaara na Mbənggən yi Kərəsti.
15 Mban taala kalgha mbərha mu ahu taara ənana fingya wa. Amma nan a shiteena nana fərƙəkafekkid nun aten chikrha, na tar nan a chik ɗərha mbeeɗə a pathlang nun ƙəm,
16 tənan mbang pər laɓar Faara hu chehweeya na inggun ma kun. Kəsər mban taala aten taara ˈwana nda ənaarha a mbəd tar niifa wa.
17 Amma, “Kala niifa na a taala, təta ni a talgha tə Chinəm.”
18 Kəsər mbə niifa na a fal fadghən ndən na nda nggəm fa təghən wa, ƙəl yanɗi fal na Chinəm.

11

Mbulus tə fa thləngya Yeeso fa nggaɓaya

1 Niyi a shiteena tə ndaarha ƙərsaama tə nuryid na. Kərsaama tə nggi!
2 Niya sərəkrha aten nun ƙəla na Faara sərəkrha. Nuwun ƙəla wuronga ɗəf ni miina nun a kakh chimarha tal, ndəna Kərəsti.
3 Amma niyi a tərəmnda, nən ɗə naarha ƙəla kyaɗang na huthne ndəndəlyid

nggaɓaarha Hauwawu, naɗə numad nun sakhɗang kun malanggun ƙəkafekkid ˈya na chahal ndaana a Kərəsti.
4 Kəsər nun yakh thlə nafiya fa pəpa na ɓang laɓar Yeeso kun ɓa pak ma yanɗi Yeeso pərang nan kun, nduwa thlə səsəna nun pak ma səsən ɗi thlənun, nduwa Laɓaara na Mbənggən ma yanɗi ˈwa nun thlərha a har nan.
5 Mbiyi a numad ndaarha nafini nun aarha “Mamngya fathləngya Yeeso” kal nda nggi wa.
6 Ko nanən tsahe wanda kwaman ndikrha ha wa, niyi tə sənda. Kyaɗang ɗan ənɗi kun ˈyahu kwamangya hangga.
7 Pərang ɗi Laɓar Faara kun na Mbənggən təka. Manang ngwi tenna wa, ƙəsər ka a manang ngganda kun. Ənaɗi ɗimi wa?
8 Nani a əna taara tə kun, na fingya ƙən hwan Faara ɗeesə, nən naarha ƙəla niya fasa kanda ka a ənang taara ni kun təka.
9 A sayiɗɗi nani a thləmad nun ɓillayi kun a ɗeewun sə ana minna wuɗəɓəla wa. Fa takkwaya ɓagha ɓa a Makidoniya fəreenda ˈya na minna. Tsauki ɓillarha a kun kaar wa, təƙəm mbi tam tsaurha ɓillarha a kun wa.
10 Kəla nana ƙəkafekkid Kərəsti ahur na, mbə niifasə hu chehweed Akaya heu na mbang ndeerha a malang nggi taala wa.
11 Kama nda niya ndaarha kee? Nggəmngwa ni kun wa? Sən Faara sə nggəmɗi kun.
12 Niya ɗərha mbeeɗə tə ənа ˈya ni yakh ənaarha. Təni ˈyaɗang kwamana nafina fa na a ndaarha na nda məməl tə kan hu ənggini na nda a taala atenggən.
13 Nafiniya fa nggaɓaya fathləngya Yeeso ni, na nda a nggaɓa fiya hai hu tar ndan, tərgha nda fad ndan ƙəla fathləngya Kərəsti.
14 Ma wulang teena kun wa, ƙəsər ko sheetan ni tə altenggən tərɗə fadghən ƙəla təthlənda kukwaryirha ni.
15 Kəsər kakee, mbə ənwulteena ni wa, a tər mafayighən fad ndan hai ƙəla mafaya nggayirha. A mii ngwaladghən na nda a wal ƙənaghən məməl tə ˈya ənana nda.

Səsad Mbulus ka Kərəsti

16 Niya nggər thləkƙən, a tər niifa nggi nura ni wa. Amma a tərɗun nggi kee, ƙəl thlə nggi nun fa ƙəla nun thlə nura fa, ƙəsər təni taala ngguchit.
17 Ahu taala niya ənaarha, mbiyi a kaala sə ƙəla na Chinəm ənaarha wa, a meyedghən niyi a ndikrha fa ƙəla yi nuryirha.
18 Tsaunən fiya hangga a taala tur yi thlu farha, nggi ƙəm niya ənaarha kee.
19 Kəsər kun nuwun ndəndəl kaan, amma kun a tsaurhahu wutsəfayirha tə nurya.
20 Kəkafek, kun a mbang tsaurha tə niifa kyangga kun hu tar mafayirha hai, nduwa huk kun nən, nduwa tsəgha hasə tə kun, nduwa təranggən tenggən sə, nduwa mbi kun nən hu ƙəmeegha.
21 Na shilee ƙəseerha a ndaɗi ƙəɗi ɗan ma əna ənggina nan ya, ana niifasə na a taala aten ˈya nggi ƙəm ni ənaarha kee, niyi a ndikrha fa ƙəla nura.
22 Nafiya Ibraniyaya ni kanda wa? Nggi ƙəm niyi kee. Nafiya Isəreelaya ni kanda wa? Nggi ƙəm niyi kee. Turya Ibrahim ni kanda wa? Nggi ƙəm niyi kee.
23 Mafaya Kərəsti ni kanda wa? Niyi a ndikrha fa ƙəla təpabirha, amma kalɗi kanda tsaurha ka mafarha. Kalɗi kanda əna taara kaan, ƙənenda hu porsəna saara hangga, saaɗi ɗəkrha fa tə wutəteerha, tə ƙəm ƙətsar takhɗi a məra saara hangga.
24 Sara tuf tsaɗa na Yahudaya nggi tə wutəteerha kumnggit mahan kap wutar-ihe.
25 Sara mahan kanda a ɗək nggi tə səsaala, sara tal kanda a mbəmba nggi tə ferya. Sara mahan nggirggi aama timɗa hai, nggi ahurghən. ˈWaɗi mənda pari hu wuri aama.
26 Kətsar nggi hu wiirha, səsaaɗi tə aam afa afa tə ƙəm a haar fa fasa faaya, səsaaɗi a har nafina Yahudaya tə nafiya mbuwa Yahudaya, səsaaɗi hu wupəriya, səsaaɗi a kaheerha, səsaaɗi hu wuri aama, səsaaɗi a har nafiya ndagha fər nda ƙəkafek ashe fa fərƙəkafekkya fa nggaɓaya ni.
27 Kətəl ɗi fa kaan, kulo yamid shibeena saara hangga. Saaɗi miirha fa tə hushimnda, saara hangga ni naarha kula ənnarhami. Kəse mbiirha saara hangga tə yamid ən kaala fa.
28 Ma fingya yini ya, kala parra fara ni

ɓillarha tə laf fa takkwaya hu ƙən hwan Faara heu.
29 Wunni mbuwa tə shembe, təkkwa ni yamid shembedghən fa? Wunni kyagha hu ɗimiyirha hai ɓillawa nggi fa?
30 A əna ɗi taala, niyi a taala aten fingya əngya kyadgha yamid shembed na.
31 Faara chin Chinəm Yeeso Kərəsti, tsauna faala ka manggən pakwandə, səndasə mbə nggaɓarha niya thləkrha wa.
32 A Ndimaska ngwamna ɗi na a kamu kutəra Aretis, ɗəf ɗə nafiya a kwakirəm wupəri Ndimaska ƙəsər a ƙəseegha nda,
33 amma ɗəfeegha nda hu kutasa hai fər nggi nda hai tə kwad halth maana yi Ndimaska həryi ma ndəghən.

12

Əngya kyaɗang na Chinəm Yeeso Mbulus

1 Tsawee ɗafa təta a ɗi mbeeɗə tə əna taala. Ko nanən mbə a ɗeesə wa, niya ndikrha aten əngya keɗee na Chinəm ƙəla səsəniirha tə əngya na ɓəɓee.
2 Səndi niifa hu Kərəsti huraya kumkap faɗa mbərgha ɗə tərang nanda talara ɗə yi mahan. Ko hu farha ko mbə hu farha wa, mbi sənda wa, ƙəl Faara ndən səngga ndən.
3 Kəla ndaani, səndi niifɗiya, ko hu farha ni, ko mbə hu farha wa, mbi sənda wa, amma Faara ndən səngga ndən,
4 kula səndəghənsə tərangga Faara a mbərha ɗə na ngga a talara. Səkɗə əngya mbuwa nən mbang thləkrha, tur ənggini mbuwa na niifa mbang kalasə atenggən.
5 Ni taala aten niifɗiya, amma mbi taala a altenna wa, ƙəl aten yamid shembed na.
6 Kəsər ko nana mid na taala, mbi tsaurha nura wa, ƙəsər kəkafek ndən niya thləkrha. Amma mbiya ndikrha kaan atenggən wa, ƙəsər mbə minna sə a falgha niifa nggi ma ˈya nanən hu tsawud na wa, nduwa sək nən ahu laɓar na wa.
7 Kəsər ni ɗə taala tə ənwultenggini keɗee na nda, thlənən nda ndaha ɓa hu thlu fadna, təthlənda Sheetan ni thlənna nda ɓa ka ɓagha səseerha tə ƙəm ˈyaɗe taala nən fa.
8 Katəra mahan nggi a hwan Faara ka a ndəgheghən hai təghən.
9 Amma nggəreghən sə, “Nggayid na tsuwoɗə, səsəmnggit na nəghən manggən hu yamid shembe.” Tsaunən kee, niya nggər taala kaan tə wutsəfayirha aten yamid shembed na, təna səsəmnggit Kərəsti tsaurha a tenna.
10 Tsaunən kee, nggəmɗi fa tə yamid shembed na, tə ˈyaara, hu ƙətəlla fa, hu səsaarha, hu ɓillarha ƙəsər ka Kərəsti. A sayiɗɗi mbuwa ni tə shembe, hu sayiɗɗa ni, ni naarha tə shembe.

Billad Mbulus ka fa takkwaya na a Koronti

11 Ənaɗi nuryirha, amma kunni keegha sahai. Kunni ƙəm kamngga a fal nggi nun. Ko nanən mbiyi a mii ˈya wa, tsauka tə ndaarha mamngya fa takkwaya Yeeso na yinun kal nda nggi wa.
12 Tsaunən kee, ənaɗi ənwultengya hangga ahur nun, ƙərəs ni hu əna tar na. Ənwultenggini ya pər ndan tə ndaarha nggi təthlənda Yeeso ni yi ƙəkafek.
13 Hu yanggi kwamanggi ni kyadgha ndaarha mbuwun tal tə fingya ƙən hwan Faara? Kəsər ka karang ni kun fa a thlar ɗun nggi tə wuɗəɓəla wa? Nanən kee, chehema ɗimid ɗaɗə ya!
14 Nanənya, ngwaɗi fa na weng tala ni kun yi mahan. Mbiya ƙətəlang kun wa, ƙəsər kun ndəna minna, mbə wuɗəɓəl nun wa. Kamngwa wundakhnaya tər rəfəd chinggindan nda wa, amma chingya ndəna tər rəfəd wanggindan.
15 Nanən kee, ni tək mbənda fa a ɓəlang ɗi ˈya nani təghən ha heu tə altenna ka a ɗanggi kun sə. A nggəmɗi kun kaan, nun thlahang nggəmndə ɗa haɗə wa?
16 Nun a nggəm fa tə nggi, tə ndaarha tsaukwi haghən a kun wa. Amma na niifa ndaarha ənang ni thlərɓuyirha kun, wal yi kun tə kwaman nggaɓaarha.
17 A hur nafini thlənang ni kun ɗə na yanɗa sə hukka kun wa?
18 Hwandi Titus a ɗəgha thləman nun ɗə, thləndi wanma nəm ɗə a samadghən. Nduwa huk na Titus kun wa? Mbə Səsəna tal na a laf ƙəm wa? Mbə kwamana tal nəm a takkwarha wa?
19 Nuwun a numad ndaarha nan a thlang fad nan sə a har nun wa? Awo, naghan a ndikrha ƙəla na mid Kərəsti ndiyim a mbed Faara. Shayina nggəm ni,

kala ˈya nəm a ənaarha, nan a ənaghən ka a ɗanggən kun sə.
20 Kəsər niyi a tərəmnda, a ɓaɗiɓa, mbi ɓa wal kun ƙəla na minna wa, kun ƙəm mbun ɓa wal nggi ƙəla na mid nun wa. Niyi a tərəmnda asəmha nagha yanda sə, tə sərəkrha, tə hufrha hura kaan, tə nggəm alteena, tə səb thləma, tə kiki ndan, tə manang alteena, tə kakyathlanga.
21 Niya tərəmnda a nggər ɗi wutta thləmad nun ɗə, na Faar na a tse ngguchit a mbed nun, tə ƙəm səbgha hurna ɗə ƙəsər ka fingya ənagha ɗimiyirha kaar, malang ngwanda ɗimiyid ndan wa, ən tsanda, tə ənа kulafayirha, tə ən shilee kyana nda sahai.

13

Nggəlmi ƙəs thləmad Mbulus

1 Yanɗiya ndəna wii tal na yi mahan a thləmad nun ɗə. Kəla ndaana ɗeleewar Faara, “Təta ni a kyagha ˈya ɓa a mii shedawaya səri nduwa mahan.”
2 Hu wii tal na yi səri ˈwaɗi teena ƙəsɗi thləmad nafini ənagha ɗimiyirha tə fingya heu a malangganda ənа ɗimiyirha. Nanənya mbuwani a thləmad nun, niya nggər ƙəs thləmad nun, ƙəsər a ɓaɗiɓa mbə niifa sə hərəkrha ma tsətsəlla wa.
3 Na minnun sə a kyaɗang ndaarha ni kun na Kərəsti a ndikrha tə nggi. Mbə ƙəɗeng nən shembe hu ən ənadghən a fad nun wa, amma nəghən tə səsəmnda fa ahur nun.
4 Ko tawang na nda ɗə hu yamid shembe aten kaɗiirha, amma tə səsəmnda Faara ni nanən tə yibrha fa. Ko nanən mbəm tə shembe ahurghən wa, amma tə səsəmnda Faara nəm a tsaurha təghən ahu taara nan a ənaarha a kun.
5 Kəƙəraman fad nun ko nuwun a takkwa Yeeso Kərəsti tə ƙəkafek, nama naarha ƙəƙərang nda fad nun. Sənggunsə tə ndaarha na Yeeso Kərəsti ahur nun wa? Amma a mbə Kərəsti ahur nun wa, tsauɗə fəlɗun hai hu ƙəƙərrəɗi.
6 Niyi a shiteena nun a səndasə fəlwum hai hu ƙəƙərɗi wa.
7 Amma naghan a hwan Faara nun ɗə ənа ˈya mbuwa ngga. Mbə ka a nagha fiya ndən tsauka ƙəla pedna fad nan hu ƙəƙərrəɗi wa, amma a sənunsə ənaɗun ənɗi kamngga, ko nanən asəmha nəghəm a naghən fəlɗəm hai.
8 Kəsər mbə ˈyasə nəm ənang nda ƙəkafek fa wa, amma ƙəl a ƙəkafek kee.
9 Nan naarha tə wutsəfayirha fa a mban tə shembe fa wa, amma kun nuwun tə shembe fa. Naghan a hwan Faara a tsawun lələgɗa ƙəla nanun kaar.
10 Ndəghən ɗani niya chireethleng ənggini kun hai ya nggi kula naarha a thləmad nun, ƙəsər a ɓaɗiɓa, nən ɓa tsawee fa ne ngyangthlang a kun ni tə səsəmndəɗi fəree na Faara a fərang kaali ni kun, mbə a weleng nggi kun ɗə wa.

Mii ngwala nda ən Mbulus

11 A mii ngwaladghən shayina, ƙəl fara səmən. Djitima tsawun lələgɗa ƙəla nanun kaar. Səghama hwandəna. A tsauka numan nun tal tə ndan, tsawama ɗəɗem tə ndan, hu tsaurha kiya Faara na tə nggəmnda tə ɗəɗemnggirha nən tsaurha tə kun.
12 Ndaman ˈya ndan fa tə fəbrha yi nggəmnda na chahal.
13 Nafiya Faara na chahal heu a ndangˈya kun fa.
14 Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti, tə nggəmnda Faara, tə wumten tsawud ɗəɗemnggit Səsəna Tə peɗənda tsauka tə kun heu.

Nggalatiyaya

Ɗeleewar Mbulus chireethleng nən Nggalatiyaya ɗə

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, təthlənda Yeeso Kərəsti, mbə nafiya nduwa niifa aagha nggi wa, amma Yeeso Kərəsti tə Faara na Chinɗi, thlengga Yeeso sə ahu mərra.
2 Shayina na heu na a thləmanna kanda a ndang ˈya fatakkwaya ƙəngya hwan Faara fa na a Nggalatiya.
3 A tsauka nggayirha tə ɗəɗemnggirha yi Faara na Chinɗi tə Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun.
4 Ndəghənni fərgha yiɓədghən ka ɗimiyid nəm a hərghanggən kəm ahu ƙəshiid mbəlfeddi nanəm sə ya, kəla sakhna Faara na Chinɗi.
5 Fəraman mamnggirha Faara pakwandə. Atsaukake.

Laɓara na Mbənggən tal ni

6 Kəs ənwulteena nggi. A hu ɓəngya ngguchit na minnun sə a malanggun Faara wurgha kun tə nggayid Kərəsti ƙəkar. Tərgha minnun kyaharra hu weerinda “Laɓara ɗə na Mbənggən” pak.
7 Amma ƙəkafek mbə “Laɓara sə na Mbənggən” pak wa, amma na nafiya sə na a tsang teena kun na mindan sə a mbeɗeng ngganda ƙəkafekkid Laɓara hai na Mbənggən yi Kərəsti.
8 Amma ko ƙəmni, nduwa təthlənda Faara a talara hai, a pərang laɓar Faara kun pak ma yanɗiya, na Faara a shiwang nda.
9 Kəla ˈwa nan teena pər ɗan ndən ƙətəm, niya nggər pəranggən kun, a pərang niifa laɓara kun pak ma yanɗi pərang nan kun ya, na Faara a shiwang nda.
10 Nana minnasə a thləgha fiya nggi fa wa, nduwa Faara wa? Nduwa tamnggun ndaarha nana minna sə a thlək ˈya ni na a mbənanggən fiya wa? Awo, andam niyi a thlək ˈya na a mbənanggən fiya kee, kam tsauki mafad Kərəsti wa.

Wurna Faara Mbulus

11 Shayina, na minna sə a sənunsə, laɓarɗi na Mbənggən pər ni kyawa ɓa a mii niifa wa.
12 Mbə a har niifa thləni laɓarɗiya wa, tə ƙəm mbə niifa ni tsahegha ndən ha wa, Yeeso Kərəsti tə altenggən keɗeegha ndən.
13 Sək ɗun tur tsawud na kaar tam ni a takkwa Yahudaya, səsang ni fatakkwaya Faara, har na minna sə na a ɓəlanggi kanda.*
14 Sənɗunsə kal ɗi fingya shayina tsənan sə hu takkwa Yahudaya aten sərək əntin chichiyi nəm.
15 Amma Faara tə nggəm ndəghən wurghən nggi kapa na nda nggət nggi, aah ɗə nggi hu nggayidghən, təkɗə mbənda fa
16 keɗee Wanggən təni pər laɓara atenggən a pathlang nafiya mbuwa Yahudaya. Katəra nən hai kee, tsahanggi mee niifa wa.
17 Ɗəwi Urshalima ɗə a thləmad fathləngya ɗə ˈwagha ma nggi wa, amma ƙəs kwamana ni a chehweed Arabiya ɗə, tsəɓaku wuɗi a wupəri Ndimaska ɓa.
18 A kwasamad huraya mahan ndən ɗəni a Urshalima ɗə, ɗi na Mbiturus. Tsawi təghən yi ɓengya kumkap tuf.
19 Nawi fingya fathləngya wa ƙəl Yakubu wanman Chinəm.
20 Ənɗi chireelth ni ƙəkafek ni, mbiyi a nggaɓarha wa, a mbed Faara thləkni ndən.
21 A kwasamadghən wii ahu Chehweed Suriya ɗə tə Kelikiya.
22 A sayiddi fatakkwaya Yeeso na ahur Kən hwan Faara na a Yahudiya, səngwanda nggi tafan ndan wa.
23 Sək fiya ndaarha, “Niifɗa ni tamngga səsang ƙəm ya ndəghənni na a thlək laɓar fərƙəkafek na midghən ɓəlang nda kaar.”
24 Fal nda Faara ƙəsər ka nggi.

2

Fingya fathləngya Yeeso thlənda Mbulus fa

1 A kwasamad huraya kumkap faɗa nggəryi wutta a Urshelima ɗə. Nggi tə Mbarnaɓa wudgha ɗə, tahang nggan Titus haɗə ƙəm.
2 Ɗəghi mbəɗaɗə ƙəsər Faara ndən keɗeegha ndən ahu səsəna ˈya na midghən

* **1:13 1:13** Tar Fathləngya Yeeso 8:3; 22:4-5; 26:9-11

a ənɛ. Səl ni a mbəɗa ɗə tsawan hai tə shingya Kən Faara ɓəɓee. Thləghang Laɓar ɗani kanda na Mbənggən yanɗi pərang ni fingya mbuwa Yahudaya. Na minna sə a sənisə naɗə pəpəla ɗan na tsaurha mere.

3 Pashid wiid na Titus, ko nanən tə Helenarha ni, mbə niifa sə ndangga tətani a thleng muwa nda wa.

4 Thliigha laɓar ɗa sə ya ƙəsər ka fingya shayinəm fa nggaɓaya kyagha ɓa ɓəɓee. Kyana nda ɓa ka səbang ngganda wal alteena ɗə nanəm təghən ahu Yeeso Kərəsti, na mindan sə a tsawang ngganda ƙəm mafaya.

5 Amma nggəmang ngwan kanda fa ko ngguchit wa, ƙəsər na minnan sə a ƙəs ƙəkafekkid laɓar ɗa nan ha na mbənggən ya ka kun.

6 Amma fingya kamngga a na nda mamngya, mbə ˈyasə djiɗegha tə wunni kanda wa. Mbə Faara a tattaha wa. A hur mamnggini mbə ˈyasə chik nanda aten laɓar na wa.

7 A meyedghən, tər nda ndaarha fərena Faara taara na a pərang laɓar ɗa ni na mbənggən ya a fingya mbuwa Yahudaya, ƙəla fərang nən taara Mbiturus a pər laɓara nən na mbənggən a Yahudaya.

8 Kəsər Faar ɗani ənagha taara ahur Mbiturus ƙəsər a tsauka tə thlənda Yeeso a Yahudaya, ndəghən ənagha taara ƙəm ahur na a tsawi təthlənda Yeeso a nafiya mbuwa Yahudaya.

9 Nda Siman Mbiturus, tə Yakubu, tə Yahaya kandani sənna nda fərang nanda mamnggid fatakkwaya kanda, thlə kanda fa kan tə Mbarnaɓa tə hura tətal. Nggəm ɗan fa a ɗan thləghang laɓara Faara fingya mbuwa Yahudaya, kanda ƙəm ɗənda a thləmad Yahudaya ɗə.

10 Ndangga nda kan a nan naarha ɗal fa yamiiya in kee, nggi ƙəm ənɗa ni na mina a ənee ya ka ƙətəm.

Yanang Mbulus Mbiturus a Antakiya.

11 Bana Mbiturus a Antakiya ɓa, tərgha yanang ɗi hu yidghən sə, ƙəsər ka ˈya ənanən mbuwa ngga.

12 Kapa na fingya yini thlənna Yakubu kanda səla ɓa, na Mbiturus yakh həb ənnarhami tə fingya mbuwa Yahudaya fərgha ƙəkafek. Amma a kwasamaddi səlna nafina ɓa, tərgha kyanggən fadghən mu nggərwa həb ənnarhami tə fingya yini mbuwa Yahudaya wa, ƙəsər nəghən a tərəm nafiyini na mindansə a thleng muwa nda nafiya mbuwa Yahudaya.

13 Nanən kee, fingya Yahudaya na Kərəstaya takkwanda thlərɓuyid Mbiturus, tsang teena nda Mbarnaɓa kyangganda hu thlərɓuyid ndan hai.

14 Amma ƙəla ni hai mba nda a takkwa ƙəkafekkid laɓar Faara wa, ndanggi Mbiturus a mbed ndan heu, “Tsaunən tə Yahudarha ni sa, malangga takkwa ngyakhkya Yahudaya tsawana ƙəla nafiya mbuwa Yahudaya. Kama ƙəm na a kyang nafiya mbuwa Yahudaya ahu əntin Yahudaya hai?”

Hərghang nda Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya

15 “Kəm kyab Yahudaya nggətgha ƙəm, mbə fa ɗimiya ƙəla nafiya mbuwa Yahudaya wa.

16 Təkee, sənɗəm sə mbə niifa narha chahal a mbed Faara ka nanən a takkwa ɗeleewar ngyakhrha Musa wa, amma ƙəl fərƙəkafek a Yeeso Kərəsti. Nanən kee, ƙəm ƙəmɗa fər ɗəm ƙəkafek a Yeeso Kərəsti nəm a naarha chahal hu Kərəsti mbə takkwa ngyakhrha wa, ƙəsər a naɗəm a ənа taara tə ngyakhrha mbə niifa sə na naarha chahal a mbed Faara wa.

17 Ana min nəm sə tsawum chahal a mbed Faara hu fərƙəkafek tə Kərəsti, ɓa nda wal ƙəm tə ɗimiyirha ƙəsər ka malang nəm takkwa ngyakhrha. Kyad nən ndarha kyang na Kərəsti ƙəm hu ɗimiyirha wa? Awo, ko ngguchit.”

18 “A naɗi a nggər tənang nda əngya chang ni hai kaar, tsauɗi tə ɗimiyirha.

19 Kəsər ka tsahad ngyakhrha Musa tsauɗi məməra aten ngyahaddi, malang ɗi ənа taara tə ˈya na midghən təni tsaurha yi Faara.

20 Tawang nda suhurra fadna ɗə tə Kərəsti. Nanənya mbə nggini tə tsaurha wa, amma Kərəsti ni na tə tsaurha ahur na. Nanən kee, tsawuddi nani sə təghən yi farha yi ƙəshiddiya fər ni ƙəkafek tə Wan Faara, nggəmngga nggi, fər nən altenggən ka nggi.

21 Kalwi ƙəshiɓu tə nggayid Faara fa wa, ƙəsər ana ɗəm a wal nggayirha hu ngyakhrha, tsauɗə mərgha Yeeso ka kee."

3

Takkwa Ngyakhrha nduwa fərƙəkafek a Yeeso wa.

1 Kun nurya Nggalatiyaya, wun mbəlfeegha kun? Kyaɗang ɗi ndən kun a pəpal mərra Yeeso Kərəsti aten kaɗiirha.
2 Nanənya na minna sə a tsahang mee ni kun tətal kee. Thlənun Səsən Faara ka laɓar ngyakhrha Musa wa, nduwa fər nun ƙəkafek ka laɓara sək nun aten Kərəsti wa?
3 Tur nuryid mani əna nun ya? Katərang nggun tsawun nun hai hu Səsən Faara, amma kama na minnun sə ngwalang nda hu tar thlu farha?
4 Səsan nun aten əngya hangga tsauɗə ka kee wa? Kəkafek ni tsauɗə ka kee wa?
5 Niya nggər tsahang mee kun ha, fərang na Faara səsən nggən kun, əna ənwultengya nən ahur nun, ƙəsər ka nanun a takkwa ngyakrha wa, nduwa ƙəsər ka fər nu ƙəkafek tə laɓara səknun aten Kərəsti wa?
6 Kəlaman Ibrahim, "Fərɗə ƙəkafek tə Faara, ndən thləɗang na Faara ahu tar nggayidghən hai."
7 A sənunsə, nafiya fərgha ƙəkafek a Faara tsau nda wangya Ibrahim.
8 Laɓar Faara na chichirethlee hai ka ƙətəm kyaddə ndaarha fingya mbuwa Yahudaya, na Faara thlə kanda fa ƙəsər ka fərƙəkafekkid ndan. Ndən pərang na Faara laɓara Ibrahim na mbənggən tə ndarha, "Na fiya heu a wal parka hai a fadwa".
9 Nanən kee, fingya fərgha ƙəkafek tə Kərəsti na nda a wal parka heu nda Ibrahim, ƙəsər ka fərƙəkafekkidghən.
10 Amma kala nafiya mbərsagha tə ngyakhrha shiwang nda kanda. Kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, "Kala niifa ənawa taara tə ˈya na ahu ngyakhrha Musa heu shiwang nda."
11 Nanənya nəghən a pəpal tə ndarha mbə niifa wal nggayirha a naɗə a takkwa ngyakrha Musa wa, ƙəsər ndagha ɗeleewar Faara, "Kala niifa natə nggayirha fa, nən a wal hərəkrha a fərɗə ƙəkafek tə Faara."
12 Kwaman fərƙəkafek nəghən pak ma takkwa ngyakhrha, ƙəla ndanən, "Kala niifa ənagha taara tə ˈya ndana ngyakhrha nən wal yibrha."*
13 Amma nanənya Kərəsti pəl ɗə ƙəm ama shiwid takkwa ngyakrha, tərang ɗə ɗimiyid nəm ɗə, a kwasamaddi tawang na nda ɗə a ten kaɗiirha, ƙəsər nəghən chichirethlee hai tə ndaarha, "Kala niifa waghang nanda ɗə a urad ɗəfrha shiwang nda a mbed Faara."
14 Ahu Kərəsti Yeeso ni, fərangna Faara parka a nafiya mbuwa Yahudaya tə tur parka fərang nən Ibrahim, ƙəm na fa fərƙəkafekkya, hu ƙəkafek tənəm wal Səsəna tə Peɗənda ɗəfna Faara miighən.

ˈYa ndəghang ngga pathlang nda Ngyakhrha hai tə ɗəf mii Faara

15 Shayina, niya fərang ənsakhrha kun aten əngya səsən nun sahai, ana nafiya sə səri ƙənangga ˈya hai təƙəm nggəm nda fa a tsauka kee, mbə niifa sə na mbeɗeng hai wa nduwa fahwanggən ɗə wa.
16 Faara ɗəf ɗə miighən tə Ibrahim a chichiyighən. Ndawa Ɗeleewar Faara, "Chichiya wa," a fiya hangga, amma "Chichidwa," tal ni kee. Chichidɗiya Kərəsti ni.
17 ˈYa niya ndaarha, ɗəf Faara mee tə Ibrahim təƙəm tsauɗə kee. Ɓagha nda ɓa tə ngyahad Musa akwasamad huraya 430, mbə mbang mbeɗeng nda ɗəfmiɗi ənana Faara ƙətəm wa.†
18 Andam tsauɗə əna taara nəm tə ngyahad Musa tənəm wal parkaya Faara, kam parka yini ya mbə ɓarha thləmad nəm ɓa ƙəsər ɗəfmi Faara wa. Amma Ibrahim aten ɗəfmi Faara ni wal nən parka.
19 Ana ɗə kee, ƙən ɓana nda ɓa tə tsahad ngyakhrha Musa? Chik na ndan tə tsahadɗa ha ya ka a kyad ɗimiyid fiya nən a pəpal. Ɓana nda ɓa təghən a kyat ndarha nən na nda a əna taara sə ta farɗadə na chichiya Ibrahim a ɓarhaɓa, nanən ndəghən ni ɗəfna nda miiɗi atenggən. Fathləngya Faara ndən fərgha ngyahaddi ya, a har niifa hai na a pathlang nda niifa tə Faara.
20 Nanənya tə tsaurha a pathlang nəm nən thlaara ana fiya hangga a ƙənang

* **3:12 3:12** Livitikus 18:5 † **3:17 3:17** Kyarhaɓa 1240

pathla hai. Amma Faara na tal ənawa taara tə tətsaurha a pathlanga, a sayiddi ɗəf nən mee a Ibrahim wa.

ˈYa na mid Faara a tsauka Ɗeleewar Ngyakhrha

21 Na ngyakhrha ənа təsaryirha tə ɗəfmi Faara wa? Awo, sam mbə kewa! Kəsər andam na ngyahaddi fər weerinda yibrha, kam nəm wal nggayirha hu ngyakhrha.
22 Amma ndagha ɗeleewar Faara, ƙəshiirha heu na nda a kamu səsəmnda ɗimiyirha, nanən thlədəm ɗəfmi Faara yi hərəkrha hu fərƙəkafek tə Yeeso Kərəsti.
23 Amma kapa na sayid fərƙəkafek ɓarhaɓa, ngyahaddi ya ƙənang ɗə ƙəm ƙəla porsənaya, ƙəl sayiddi na fərƙəkafek a kyarhaɓa.
24 Nanən kee, ngyakrha ƙəlagha ƙəm ha kapa na Kərəsti ɓarhaɓa, ndəghən lafgha ƙəm tənəm tsaurha tə nggayirha a mbed Faara hu fərƙəkafek.
25 Nanənya ɓana fərƙəkafek ɓa, mbə ngyakrha ni a ƙəla ƙəm ha ɓalwa.
26 Nanənya tsauɗun ka wangya Faara ƙəsər ka fərƙəkafekkid nun hu Yeeso Kərəsti.
27 Kəsər kun heu ənang nanda mbaptisəma kun hu Yeeso Kərəsti tsauɗə kalɗun Yeeso Kərəsti fa.
28 Ɓalwa aarha sə tə Yahudarha nduwa fingya mbuwa Yahudaya wa, mafarha nduwa niifa mbuwa mafarha wa, həshnefa tə nuneefa wa. Nanənya kun heu nuwun tal hu Yeeso Kərəsti.
29 A tsauɗun yi Kərəsti, tsauɗun ka wangya Ibrahim. Nun a har langad ənɗi ɗəfna Faara miighən aten Ibrahim.

4

1 Niyi a ndaarha, tə har langaarha a ɓalɗə wundakhne, kalwa mafarha wa, ko nanən əngya heu na ahur wuri ɗi yighən ni.
2 Nən narha ahar niifa ƙərang ngga sə ta far ɗaɗə ɗəfna chin miighən.
3 Nəghən kee ƙəm tə ƙəm kapa nəm sən kwaman Kərəsti, nəghəm ƙəla wundakhnaya, mafaya ni ƙəm hu səsəmngya səsən ƙəshiddiya.
4 Amma a sayiddi ɓana farɗa ɓa, tərgha thlənanggən wanggən ɓa nggətna nuneefa, nggətna nda kamu ngyakhrha Musa.
5 Ka a hərghanggən fingya na a kamu ngyakhrha tənən tsang ƙəm wangya Faara.
6 Nanənya tsau nəm wanggighən, ndəghən ni thlənang na Faara Səsən wanggən ahur nəm hai. Səsən ɗiya aaghən Faara, “Abba, Pəpa.”
7 Nanən kee, ɓal wa mafarha ni sa wa, amma wan Faara. Tsaunən wee ni sa yi Faara, tsawod Faara tə har langadghən.

Ɓillad Mbulus kaan aten Nggalatiyaya

8 Kaar, səngwa nun Faara, nun naarha tərang shilee ɗahaya in təƙəm tsawun mafaya a fingya əngya mbuwa faarya.
9 Amma nanənya sənɗun Faara, nduwa ndam ƙəm sən Faara kun, kama nda nun nggər wutta ahu səsəmnda səsəngya ƙəshiirha ɗə mbuwa tə shembe? Kama nun nggər tsaurha mafaya a ndəghən faɗən?
10 Nun ƙəs ɓengya ha, tə ndəriya tə sayi tə huraya.
11 Niyi a tərəmnda ka kun. Tsauɗə səsanna mere ni sani fa ka kun.
12 Niya hwan kun shayina, tsawama ƙəla nggi, ƙəsər nggi tsaudi ƙəla kun, mbə ˈyasə ˈwanun əne fa mbuwa ngga wa.
13 Sənɗunsə sayiddi nana fadna ɓee, ndən pərang ni laɓara kun na mbənggən a katəra ɓad na ɓa.
14 Ko nanən ɓeerha faddi kyana ɓilla ɗə kun fa kaan, malee wun nduwa kar nggi nun fa wa. A meyedghən thləɗun nggi fa ƙəla təthlənda Faara a talara hai, nduwa Yeeso Kərəsti fa tafadghən.
15 Tək ɗun mbənda fa kaan a farɗi! Nanənya, ai wutsəfayiddi əna nun ka nggi? Sənɗisə a farɗi anaɗə a ənaarha hai kam ƙəɗang ɗun yiyi nun hai fəree ƙənun.
16 Tsaudi təsar nun ƙəsər thləghang ni ƙəkafek kun wa?
17 Nafiniya ƙəs nda kun ha ngga, amma mbə hu kwamana na ngga wa. Mbə mid ndan sə a wum teena nun tə nggi wa tənən naarha kala ˈya heu non naarha ɗərha thləman ndan ɗə.
18 Ana niifasə na midghən sə a ənang ˈya nən kun na ngga nəghən ngga; malaman kanda ənaghən nda ƙətsar, mbə ƙəl nani a thləmad nun wa.
19 Kun wanggina, katəra səri ni nanənya niya tək hatta nggətənun fa, tə ƙəm niya

ɗərha mbeeɗə tə tur səsaddiya ƙəl ma tsau Kərəsti ahur nun.
20 Andam kwang niyi a thləmad nun nanənya, kam niya kyakhrang uradna hai. Kəkafek ɓilladi kaan ka kun.

Karapu aten nda Hadjara tə Saratu

21 Pəremadghən, kun na minnun sə takkwa ngyakrha ɗeleewar Musa, səkkun ənɗi ndana ngyahaddi wa?
22 Kəsər nəghən chichirethlee hai tə ndarha, wangya Ibrahim səri ni həshya, tal wee nggət na mafarha, tahadghən ƙəm wan nuɗi na tə altenggən.
23 Wan mafad nuɗi, nggətgha ndan ƙəla nanda nggət wundakhnaya. Amma tahad wanɗi na nggətna nuɗi na tə altenggən nggətgha ndan hu ɗəfrha mii Faara.
24 Nishyini kyab ya tsau nda ən sakhrha aten ɗəf mii Faara səri. Nuneefa yi tal, Hadjara, ndən tsauka wumnda Sənai thləna fiya ngyakhrha sə kyangga kanda hu mafayirha hai.
25 Nanənya Urshalima nəghən ƙəla wumnda Sənai ahu chehweed Arabiya, ƙəsər ndəghən tə wanggighən tsau nda mafaya hu ngyakhrha.
26 Amma tahad nuɗi, Saratu ndəna ameyed Urshalima na a talara, nəghən tə altenggən, təƙəm manəm ni.
27 Kəsər nəghən chichirethlee hai tə ndarha, “Əno wutsəfayirha sa nuneefa na kwarenga mbuwa nggətta, tərang urad wa sə huhwana sa ˈwa wagha tək hatta ngətta fa, ƙəsər wangya nuɗi malna chimadghən tsənda hangga, kal nda wangya nuɗi na chimadghən sə.”
28 Nanənya shayina, kun ƙəmɗa wangya ɗəfmee ni ƙəla Ishaku.
29 Kəla nanən kaar wanɗi nggət nanda yi thlu farha thleng ɗə wanɗa fa nggət nanda tə səsəmnda Səsən Faara. Ta weeriɓa ya nəghən kee.
30 Amma ndagha laɓar Faara ƙən? “Rəwu mafad nuɗiya tə wanggən, ƙəsər mbə wan mafad nuɗi har langaarha kyab tə wan nuɗi mbuwa mafarha wa.”
31 Nanən kee shayina, mbə wangya mafad nuɗa ni ƙəm wa, amma wangya nuɗa ni mbuwa mafarha.

5

Wal alteena hu Yeeso Kərəsti

1 Kəsər Yeeso Kərəsti ndən hərghangga ƙəm tənəm tək mbənda fa tə wal alten nəm. Nanən kee, ishama tə kanglanggirha hu fərƙəkafek. A nggəm ɗun fa nggər wun tsaurha mafayirha hu ngyakhrha Musa wa.
2 Kama thləmarha hai, nggi, Mbulus, niya ndang nda kun, a nggəmɗun fa thleng muwa nda kun wa, tsauɗə mbə ˈya sə ɗang na Kərəsti kun sə wa.
3 Niya nggər ndang nda kun, kala niifa nggəmngga fa thleng muwa nda, tsauɗə təta ni takkwa ngyahad Musa nən.
4 Kunna na minnun a wal hərəkrha nun a mbed Faara non a takkwa ngyakhrha ɗeleewar Musa, tsauɗə kyang ɗun alten nun sə hu takkwa Yeeso Kərəsti, nuwun inggun ma nggayid Faara.
5 Amma ƙəm na hu Səsəna nəghən a kukwasang ƙəm fa ka a thlə nggayid Faara nəm tə fərƙəkafek ɗəf nən miighən.
6 A naɗəm a takkwa Yeeso Kərəsti nda thleng nanda muwa ƙəm nduwa thlengwa nda ƙəm wa mbə ˈyasə ahurghən wa. ˈYa kamngga ndəna fərƙəkafek tə nggəm ndan kee.
7 A katəradghən kun a ɗərha mbeeɗə kaan, wun ˈyaɗangga takkwa ƙəkafek kun fa?
8 Huwuddiya ɓawa ɓa a thləma Faara aagha kun wa.
9 Mekhna ngguchit nən safang nda mburodi.
10 Mbərsadi tə Chinəm ndən mbuwa nun sək mii niifa pak ma yina. Yanɗi na a ɓilla kun ya na nda ngwang kumarha sə, ko ndəghənni wun.
11 Shayina, andam ɓal yi a pər laɓar Faara aten thlee muwa, ƙəla ndana fingya niyi a ənaarha, kama ɓalna nda a səseerha? Andam ɓalwi a pər laɓar hərəkrha hu kaɗid Kərəsti wa kam tsaukwi ən kii saara a fingya.
12 Niyi a ndaarha nafini na a ɓilla kun ya a nggushi tsau nanda firya.
13 Shayina, aah nanda kun ka a wal alteena nun, amma a tsawang ɗun wal alten ɗi ya tsawun hu səsəmnda ɗimiyirha wa. A meyedghən ngwa tsaukwa nggəmnda ahur nun non a ənang taara ndan.

14 Kəsər ngyakhrha Ɗeleewar Musa nəghən aten laɓara tal, ndəna, “Nggəmu tuladwa ƙəla alten wa.”
15 Amma ana ɗun a ƙət ndan, kun a kii ndan. Kwarama, nun a ɓəlang nda ndan.

Səsən Faara tə yi thlu farha

16 Nanən kee niya ndang nda kun ana Səsən Faara a laf kun, mbun əna tar thlu farha wa.
17 Kəsər ˈya na mid thlu farha mbə ndəna mid Səsən Faara wa, Səsən Faara ƙəm mbə midghən sə ˈya na mid thlu farha wa. Kanda kyab na nda a yanda tə ndan, nanən kee, mbun mbang əna ˈya na minnun wa.
18 Amma ana Səsən Faara ni a ƙəla kun ha, mbun nggər naarha a kamu ngyakhrha Musa wa.
19 Tar thlu farha nəghən a pəpal, ɓereukirha, tə kulafayirha, tə suna ən ƙəshiirha,
20 tə takkwa ɗaharha, tə thlərəfyirha, kar ndan fa, tə sərəkkirha, tə səbrha hura, tə nggəm alteena, tə ndəkrha hai tə ndan.
21 Tə ƙəs ndan hur, tə sa mbaala, tə fingya əngya, niya ƙəs thləman nun ƙəla ˈwani ənang nda kun kaar, tə ndarha nafiya na a əna tur əngginiya mba nda wal kutəryid Faara wa.
22 Amma ˈya na Səsən Faara ənaarha ndəna, nggəmnda, tə wutsəfayirha, tə tsau ɗəɗemnggirha, tə ƙərəsta, tə hakkilo tə nggayirha, tə ƙəkafekkirha.
23 Tə sammayirha, tə ƙəs alteena, mbə ngyakhrha sə ˈyaɗagha əngginiya wa.
24 Fingya na yi Yeeso Kərəsti tawang nda ən thlu farha ɗə tə ən mbəlfeeya heu aten kaɗiirha. Ɓalwanda nda a takkwa tur əngginiya wa.
25 A tsau ɗəm yi Səsən Faara, tama wiim hai ƙəm tə Səsən ɗi.
26 Ana ɗəm a taala wa. Ana ɗəm a səɓang hur ndan ɗə wa. Ana ɗəm a suna ən fiya wa.

6

Ɗaman ndan sə

1 Shayina, a naɗun niifa kyaɗə hu tar ɗimiyirha hai, kun na tə Səsəna tə Peɗənda wuɗaman hu kwamana ɓa na ngga. Amma ənamadghən tə sammayirha, ƙəsər nun ɗə mukrha hu ƙəƙərra hai ƙəmɗa.
2 Ɗaman ndan sə, anaɗun a ɗang sə ahu ˈya kiya ləɗang nun ngyahad Kərəsti.
3 Ana niifa a numad ndaarha ka niifa manggən, amma mbə kewa, huk nən altenggən.
4 Kowunni ƙəƙəranggən targhən, a nagha a taala a tafadghən, mbə ƙəl ƙəƙərang nən altenggən tə shadghən wa.
5 Kəsər kowunni nən a tər rəfəd altenggən.
6 Kala niifa tsahang nanda laɓar Faara ha, nən ndəghang ənggighən hai na ngga tə niifɗi tsahangga ha.
7 A nggaɓa ɗun altennun wa. Kəsər mba ndəndələng nda Faara fa wa. Na niifa wumang ənnarhami ahu ˈya həf nən.
8 Kəsər yandi həfgha yi thlu farha, nən a ɗang ahu mərra ɗə. Amma a həf ɗə yi Səsəna tə Peɗənda nən a ɗang ahu yibrha ɗə mbuwa ngwalarha.
9 Nanən kee, a təkɗə ƙəm tə əna əngya na ngga wa. Kəsər a təkkwa ƙəm mal əngya nəm na ngga nanəm a ənaarha wa, na sayi ɓayi ɓa nəm halth yi parka.
10 Nanən kee, a wal ɗum kwamana, tama ɗanggəm fiya sə heu, ƙəla shayinəm na hu Kərəsta.

Mii ngwala shawarid Mbulus

11 KƏLAMAN TUR CHIREELTH ƊI NA MƏMANGGƏN NIYA CHIREETHLENG KUN ƊƏ TƏ HARNA
12 Nafiyini na a taala tə alten ndan, kanda ni na a ngyaɓang thlee muwa kun fa na mindansə ana kanda nda ngga. Na nda a ənaarha kee ƙəsər na nda a tərəm səsaddi na nda a kyarha sahai ƙəsər ka kaɗid Yeeso.
13 Ko nafini thleng nanda muwa kanda, mba nda a takkwa ˈya ndaana ngyakhrha ɗeleewar Musa wa. Na mindan sə a thleng muwa nda kun təna nda narha taala tə ndaarha kanda kyangga kun hu thlee muwa hai.
14 Amma nggi ƙəm mbi tam taala tə altenna wa, ƙəl aten kaɗid Chinəm Yeeso Kərəsti. Kəsər sunanna heu tauɗa ɗə aten kaɗiddi, Suna ən ƙəshiirha heu ƙəm mərɗə ahur na.

15 Mbə ˈya sə hu thleegha muwa nduwa
niifa thlee wa muwa wa, ˈya kamangga
kee a tsauka niifa weerənda nggətta.
16 Ngwa tsauka ɗəɗemnggirha tə ng-
gayid Faara tə fingya takkwagha ənɗi thlək
ni ya, ƙəmɗa aten ka nafiya Isəreela yi
Faara.
17 A kwasamadghən, a nggər ɗun ɓilla
nggi aten ənggini ɓal wa, ƙəsər kwad
wundəyini na a fadna ya, kyadɗə ndarha
mafad Yeeso ni nggi.
18 Nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti, a
tsauka tə səsən nun, shayina. Atsaukake.

Ɗeleewar Mbulus a Afisaya.

Ten laɓaara.

Mbulus ndən chirethgha ɗeleewar ɗiya a sayiddi nanən ahu porsəna a Roma, asəmha ahu hurarha kumggit mikki a kwasamad nggətta Yeeso. Thlənang na Mbulus ɗeleewar ɗiya a Afisaya ɗə tə numa ndaarha a ngwalang nda karatang nda, nggəra nda thlənanggən fingya ɗə pak fatakkwaya.

ˈYa na manggən ahu ɗeleewar ɗiya ndəna kwamana ənana Faara na a wumanggən nafiya na ahu ƙəshiirha həu a kamu ngyakhrha Yeeso Kərəsti ɓa, mbə ma fiya kee wa, amma heu tə yibya heu ənana Faara a talara tə hweeɗe.

Ɗeleewar ɗiya fərang ɗə kaali fiya na a tsawa nda ahu kwamana na a kyad ndaarha tsau nda tal yi ƙəkafek, mbə ahu mee kee wa.

Ahu ɗeleewar ɗiya katəranggən tsə laɓaara hai aten wum teena, kyaddə kwamana wurna Faara nafiyighən, kyaɗə ƙəm nggayidghən hu kwaman chakh ɗimiyid ndan ənang nən kanda, kyang nən kanda sə ahu ngyakhrha ɗimiyirha ƙəsər ka mərra Kərəsti Yeeso, tə ɗəf nən miighən hu tar Səsəna tə Peɗənda.

A hu ɗeleewar ɗiya na karapuya sə kyadgha wum ten nafiya Faara tə Kərəsti. Saghang nda nafiya Kərəsti tə fad nifa, Kərəsti ƙəm ndəna teena. Saghang nda kanda sə tə wuronga, Kərəsti ƙəm ndəna wutsamnda. Saghang nda kanda sə tə ɗəf sar kənna na tsauka tə shembe. Ənana Faara əndiya ƙəsər a tərang ngganda thləmnggən sə.

Əngya na ahurghən

Katəra laɓara 1:1-2
Tsaurha tə ndan tal hu Kərəsti 1:3-3,21
Kwamana na kyad ndaarha nəghəm tal 4:1-6,20
Mii ngwala laɓaara 6:21-24

Ɗeleewar Mbulus chireethleng nən Afisaya ɗə

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, wurna Faara ka a tsauka təthlənda Yeeso Kərəsti. Niyi a chireethleng nafiya Faara ɗə na chahal a Afisa, nafiya na a ɗərha mbeeɗə tə fərƙəkafek fa ahu Yeeso Kərəsti.

2 Ngwa tsauka nggayirha tə tsawud ɗəɗemnggirha yi Faara na yinəm China tə Chinəm Yeeso Kərəsti a tsauka tə kun.

Parkaya yi Səsəna ahu Kərəsti

3 Tsau faala yi Faara tə Chin Chinəm Yeeso Kərəsti. Fərangga parka ƙəm a talara hai tə kala Səsən parka hu Kərəsti.

4 Kapa nən ənа ƙəshiirha, nggəm Faara kəm wurɗə ƙəm ahu Kərəsti a tsawum chahal kula ən ˈyaara hu yidghən.

5 Faara ˈwaɗə teena ƙətəm na a tsawum fa wurayighən tə wumang nda ƙəm a thləmadghən ɓa tsawum wanggighən ahu Yeeso Kərəsti. Ənɗani na midghən ya a ənagha, ka a mbənanggən kaan.

6 Nanən kee faala ma Faara ƙəsər ka mamnggit nggayidghən fərang nən ƙəm təka ahu Wanggən nggəm nən.

7 Kəsər ka far Kərəsti ndən wal nəm pəla, ndəna, chahang nda ɗimiyid nəm ƙəm ɗə. Kəsər ka nggayidghən mulgha hai,

8 fərang nən ƙəm hangga heu tə thladwayirha tə sənda.

9 Nanənya kyaɗang Faara səndəghən ƙəm na ɓəbee aten Kərəsti, ˈya ənanən ka a ləɗanggən ˈya na midghən ahu Kərəsti.

10 A ləghəd sayi, na Faara a ənа əngya heu na midghən, na Kərəsti a wumang əngya heu na a talara tə na a hweeɗe nagha a harghən.

11 Kəsər ka nanəm hu Kərəsti, thlə ɗəm langaarha a har Faara, ƙəsər ƙətəm ˈwaɗə teena wurɗə ƙəm, tsanggən əngya ənа nda ƙəla na midghən ənaarha.

12 Taama ƙəm Yahudaya ˈwagha shiteena tə Kərəsti tama tsawum fal mamnggitghə nəm.

13 Nanənya kun mbuwa Yahudaya sək ɗun laɓar ƙəkafek ɗi ƙəm, laɓarɗi na mbənggən yi hərəkrha. A sayiddi fər nun ƙəkafek tə Kərəsti, fərang Faara Səsəna kun tə Peɗənda ƙəla ɗəf nən miighən ƙətəm, tsauɗə ƙəla ənsakhrha na kyat ndarha kun yighən ni.

14 Səsən tə peɗənda ndən kyaɗangga ndarha ƙəm ɗəf Faara miighən a nafiyighən, ndən kyaɗangga ndaarha ƙəm

na Faara a fərang alteena fingya tsauka yighən. Taama fal mamnggitghən nəm.

Hwan Mbulus Faara ka nafiya Afisa

15 Nanən kee, sək ni laɓar fərƙəkafekkid nun fər nun a Chinəm Yeeso, tə ƙəm nggəm ndənun a nafiya Faara na chahal,
16 malanggwi usa Faara ka kun wa. Ni naarha hwan Faara ka kun ƙətsar,
17 hwan Faara ni Faara yi Chinəm Yeeso Kərəsti, tə Chinɗi na manggən, fərang Səsəna nən kun yi thladwayirha tə sənda tənun chik sənggən ngga.
18 Niya hwan Faara a inanggən hur nun ɗə na kukwaryidghən nun, tənun sən təmani shiiten ɗi aah nən kun ka kamanggən, tə ƙəm sən hangnda mamnggit parkayidghən ɗəf nən miighən a nafiyighən na chahal.
19 Niya nggər hwanda ƙəm tənun sən mamnggit səsəmndəghən kalgha mbərha mu, na a əna taara ahur nəm, ƙəm fərgha ƙəkafek. Səsəmndəɗi na əna taara ahur nəm, nəghən tal tə mamnggit səsəmndəɗi.
20 Ndən ənagha taara ahu Kərəsti a sayiɗɗi thleng nanda sə hu mərra, tə ƙəmɗa fərang ɗə tsənggam tsaurha a yisəmadghən a talara.
21 A mbəɗa ni na Kərəsti a əna kutəryirha sə aten kutərya heu tə səsəmnda, nduwa tə shembe tə kutəryirha. Nəghən tə thləma kalgha thləma mu heu na nda a fəra, mbə hu ƙəshiiɗɗi kee ya wa, ta hu ƙəshiirha ɗə na ɓayi
22 Faara ɗəfang ɗə komani a kamu sar Kərəsti, tsau ɗə teena yi kutəryid əngya heu, ka a thlar Kən hwan Faara nən*
23 na fadghən, nəghən lələgɗa hu Kərəsti, ƙəla nanən tə altenggən ləɗang nən əngya heu.†

2

Thliirha sə hu məra ahu yibrha ɗə tə Kərəsti

1 Kətəm nuwun məmərə hu səsəna, ƙəsər ka kar mii nun fa tə ɗimiyirha.
2 Takkwa ɗun kwaman ƙəshiɗɗiya əna taara nun tə ˈya na mid ənkaheerha. Ndəghən ni na a əna kutəryirha hu ƙəshiirha, tə ƙəm na Səsənggən tə səsəmnda fa aten kowunni mbuwa əna taara tə ˈya na mid Faara.
3 Kəm heu nəghəm kee ƙətəm, ƙəm a takkwa ˈya na mid thlu fad nəm, nəghəm a takkwa ˈya na mid fad nəm tə numad nəm kee, hu kiya ƙəsər ka ən ənad thlu farha, kəm kaar ɓad səbrha hur Faara a tennəm ɓa ƙəla nanən aten fingya wangya ƙəshiɗɗiya.
4 Amma na niifa haɗang Faara fa kaan, tə ƙəm nggəmndəghən a ƙəm mulɗahai,
5 ko nanəm məmərə ka ɗimiyid nəm, fərang yibrha nən ƙəm sə heu tə Kərəsti. (Kəsər ka nggayid Faara ni hərghang nanda kun.)
6 Thlenggən ƙəm sə tə Kərəsti Yeeso, fərang mbəd tsaurha na ƙəm a talara təghən.
7 Ənana Faara əndiya ƙəsər ka ƙəshiirha na ɓayi a kyad nggayid ghənən mbuwa nəm mbang sakhƙən, naɗə ƙəmhai tə nggayid ɗi keeghən kyaɗang nən ƙəm hu Yeeso Kərəsti.
8 Kəsər ka nggayid Faara ni wal nun hərəkrha hu fərƙəkafek. Yandiya mbə ka ˈya əna nun yi alten nun ni wa, fərra Faara ni
9 mbə ka əna taara wa, naɗə niifa taala.
10 Kəsər ƙəm karid tar Faara ni, ənanən hu Yeeso Kərəsti tənəm əna taara na ngga, ˈwanən fərang ƙəm ka ƙətəm a ənam.

Tama tsawum tal tə Yeeso Kərəsti

11 Tsaunən kee, ɗalama teena hai tə tsawud nən ƙətəm kun mbuwa Yahudaya ni nggətgha kun aah nanda, “nafiya thleewa muwa” a mii fingya aagha fad ndan, “nafiya thleegha muwa” (kulo hai mbiya thlee mu ɗiya, yi thlu farha ni kee na nda ənaarha tə haara.)
12 Ɗalama teena hai a sayiɗɗi nanun ndəndəgha hai tə Yeeso, rongya ni kun mbuwun ahur nafini wurna Faara wa. Mbuwun ahur ɗəf miiɗi wa, tsawud nun hu ƙəshiɗɗiya mbuwun tə shiteena tə ƙəm mbuwun tə Faara wa.
13 Amma nanənya nuwun hu Kərəsti Yeeso, kun ƙətəm nuwun inggun tə Faara, amma nanənya ɓanda ɓa tə kun tsau tə ndəghən fa ahu far Kərəsti.

* **1:22 1:22** Dzabura 8:7 † **1:23 1:23** Kolosiyaya 1:18

14 Kəsər ƙərəsti tafadghən ɓang ɗə tsawud ɗəɗemnggirha ƙəm ɓa. Wumang nən Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya tsawa nda nafiya tal, hu farghən irang nən ɗə aten kaɗiirha, changgən kalman ɗa hai ndəghangga kanda hai tsawangga kanda təsaryi.
15 Malanggən ənа taara tə ngyakhkya Musa wumanggən Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya tsawa nda nafiya tal. Ənanən ndən kee ka a tsawum hu ɗəɗemnggirha.
16 Ənanən kee ƙəm ka a tangsanggən pathlang ndan kyab tə Faara. A tsawa nda farha tal hu mərrəghən a ten kaɗiirha. Ndəghang ɗə kanda hai tə tsawud təsaryiddi nana nda sə ƙətəm.
17 Ɓa ɗaɓa tə pərang Laɓara kun na mbənggən yi tsawud ɗəɗemnggirha, a kun mbuwa Yahudaya na inggun tə Faara, tə Yahudaya ƙəm na tsau tə Faara fa.
18 Kəsər ka Kərəsti ni ƙəm kyab nəm mbang ɗərha thləmad Pəpa ɗə hu Səsəna tal.

Kən Faara yi Chinəm

19 Nanən kee, kun mbuwa Yahudaya, mbə rongya ni kun ɓalwa, kun nafiya ni na tə altendan heu tə nafiya Faara na chahal. Kun wangya wuraya na yi Faara.
20 Kun heu nuwun ƙəla ƙənna tənna nda aten mbukhrha ƙənna hai ənana fathləngya Yeeso tə annabiya, Yeeso Kərəsti tafadghən ndəna fer sar təndəɗi.
21 A hurghən ni Wumna təndəɗi heu tsəgha sə tsauka Kən Faara chahal yi Chinəm.
22 A hurghən ni ƙəm tənna nda kun heu ka a tsawun a mbərha na Faara sə tə tsaurha tə Səsənggən.

3

Pər Mbulus Laɓar Faara a nafiya mbuwa Yahudaya

1 Tsaunən kee, nggi Mbulus wan porsəna ka Kərəsti Yeeso ka kun mbuwa Yahudaya.
2 Səndisə səkɗun laɓara aten nggayid Faara fəree nən tar ɗiya ka a thlar kun ni,
3 ƙəla ˈwani chireethleng ˈya hai keɗena Faara ənwulteena ənanən.
4 A karatang ɗun əndi chireethleng ni hai, nun a walang ˈya sənni aten Kərəsti.
5 Amma kaar əndi na ɓəɓee ya pərangwandan fiya wa, ƙəla pərang na Səsəna tə Peɗənda fathləngya Faara tə annabiya na chahal,
6 ndəna, pər laɓaara na Mbənggən yi Yeeso Kərəsti, fingya mbuwa Yahudaya tsau nda fa har langaarha kəla ƙəm Yahudaya. Kəm tə kanda tsau ɗəm thlu farha tal. Kanda ƙəm na nda wal yindan ƙənaghən ahu ɗəfmi Faara a ƙəm hu Yeeso Kərəsti.
7 Tsawed nda fa təta a ənа tar pər laɓarɗa ni na mbənggən hu fərra nggayid Faara tə səsəmndəghən na a ənа taara ahur na.
8 Ko nanən nggini ngguchit ahur nafiya Faara na chahal, nggini fəree nanda nggayid ɗiya ka a pər laɓar ɗani ahur nafiya mbuwa Yahudaya aten Kərəsti mbuwa nəm mbang kirasang nda ƙənaghən.
9 Wurna nda nggi ka thləghang nggəni fiya heu kwaman ɗi na ɓəɓee ɓəɓeng na Faara ka ƙətəm, ənagha əngya heu.
10 Na midghən sə nanənya nafiya na hu Kən hwan Faara,a pər sənda Faara nda ɗəɗamən-ɗəɗamən a kutərya tə səsəmnda ha a talara.
11 Ənɗa na midghən Faara ya ka ƙətəm, ləɗang ɗə ˈya na midghən hu Yeeso Kərəsti Chinəm.
12 Kəsər ka fərƙəkafekkid nəm a ndəghən, nanənya ndənəm mbang ɗərha thləmad Faara ɗə kula həreenga.
13 Nanən kee, niya hwan kun, a mər fad nun hai ka səsaddi niya səsarha fa ka kun ya wa, səsaddiya ƙəsər ka a mananggandа kun.

Hwan Faara ka nafiya Afisa

14 Kəsər ka kee niyi a ɓəra hai tə waɗed na a mbed Chindi,
15 ahurghən ni na fa wurayighən heu na a talara tə hweeɗe a wal ka thləm ndan sə.
16 Niyi a hwanggən a fərang mamnggit ƙənaghənən kun tənən fərang shembe nən tsawun tə səsəmnda Səsənggən a hur nun,
17 tənа Kərəsti tsaurha ahur nun hu fərƙəkafek. Niya hwan Faara a non kanglang, ƙəmɗa non a tsərha hu nggəm ndan
18 tənun wal səsəmnda sənang nda hai, kun tə fingya na chahal heu, tənun sən hangnda nggəmnda Kərəsti, ndəna

kəthləng ndəghən tə nzanggidghən, tə kuɗimnggidghən.
19 Tə ƙəm a sən nggəmnda Kərəsti nun,
ko nanən mbəm sənang hai heu wa, ləgɗun
ngga tə sənda Faara.
20 Mamnggirha heu yi Faara ni, na
səsəmndəghən a ənа taara ahur nəm, heu
tə əngya mbangwa nəm hwanda, nduwa
numawa nəm.
21 A tsauka mamnggirha tə Faara ahu
Kən hwan Faara tə ƙəmɗa Yeeso Kərəsti
pakwandə! Atsaukake.

4

Tsaurha tal tə ndan hu Kərəsti

1 Tsaunən kee, ƙəla nani hu porsəna
ƙəsər ka Chinəm, niya hwan kun tsawama
tə ndan hu kwamana aah na nda kun
kamanggən.
2 Kətsar tsawama məsələmnda nafiya tə
sammayirha, tə ƙərəsta. Munyaama tə
ndan hu nggəmnda.
3 Ndeeman yid nun laf wumten ɗa nun
ha kyanun fərang na Səsəna kun, ahu
ɗəɗemnggidɗi wumangga kun heu.
4 Thlu farha tətal ni, Səsəna tə Peɗənda
ƙəm tətal ni, ƙəla na shiteena aah nanda
kun kamanggən tətal ni,
5 na Chinəm tal, fərƙəkafek ƙəm tətal ni,
tə mbaptisma tətal.
6 Faara tal Chin kowunni heu, na aten
əngya heu, ahu heu ƙəmɗa.
7 Amma fərang Kərəsti nggayirha
kowunni ahur nəm.
8 Kəla ndana laɓar Faara,
“A sayidɗi tər nən talara sə
har ɗə porsəngya haaɗə,
Fərang ɗə ən ənaarha fiya ɗəɗaməɗəɗaməɗ.”*

9 (Mani ndarha “tərɗə talara sə”? Nəghən
a kyad ndaarha tərɗa hai ta kamu
chehweerha ɗə.
10 Niifɗi tərgha hai, ndəghənni ƙəm tərgha
talakh talara sə, ka a ləgdanggən talara tə
hweeɗe heu.)
11 Ndəghənni ƙəm fərangga fingya
fathləngya Yeeso, fingya annabiya, fingya
fa pər Laɓara na Mbənggən, fingya pastoya
tə famaləmngya,
12 ka a ngwanggən nafiya Faara fa na
chahal ənang taara nda yi tənang nda fad
Kərəsti,
13 Nən a ɗərha mbeeɗə kee ƙəl a səl
wumten nəm hu fərƙəkafek tə sən Wan
Faara tsawum lələgɗa tsəkka yi Kərəsti.
14 Tərgha mbəm a nggər tsaurha ƙəla wun-
dakhnaya wa, nduwa tsawum ƙəla fingya
na nanda tsang teena kanda tə tur tsa-
harhaha na a kyakhrang huten ndan hai,
nafiya na ndəndəl kanda a nggaɓa kanda
tə huk kanda tə ˈya ənа nanda.
15 Ameyedghən, a pər ƙəkafek nəm hu
nggəmnda, manəm sə heu ahurghən
ndəghənggi na teena, ndəna Kərəsti.
16 Kəsər ndəghənni wumangga mbəd njiya
farha heu chik tsərha nda kala mbəd
njirha ənа targhən nda hu nggəmnda.

Weerinda yibrha hu Kərəsti

17 Niya ndang nda kun, niya nggər
ndang nda kun hu thləm Chinəm, tə
ndaarha a nggər ɗun tsaurha ƙəla nafiya
mbuwa Yahudaya wa, mbuwana numad
ndan məməl
18 huten ndan lələgɗa tə wula. Ndəghang
nda kanda hai tə yibrha na Faara a fəra,
ƙəsər ka yamid səndəndan, tə hur ndan na
kakrak.
19 Mbə shilee sə a yid ndan wa fər nda
fad ndan ka tar kulafayirha, na nda sunad
kala ən tsanda.
20 Mbə kee tsaha nun aten Kərəsti wa.
21 Sənɗisə pərang nda laɓara kun
atenggən tsau nən nafiyighən ni kun,
tsahang nda kun ha aten ƙəkafek na ahu
Yeeso.
22 Nanən kee, malaman ɗimiyid nun tə
ən ənad nun yi kaar, ən ənaarha na səɓang
kun ɗə ƙəsər ka nggəm əngya mbuwa ngga.
23 Ngwa kyakhrangga səsəna numad
nun hai.
24 Tərama weerənda tsaurha ənana
Faara na ƙəla altenggən, yi nggayirha, tə
tsaurha yi ƙəkafek chahal.
25 Tsaunən kee, malaman nggaɓaarha,
kowunni nagha a thləghang ƙəkafek nən
tuladghən, ƙəsər ƙəm ni ndan heu.
26 A səb hur nun ɗə, a nggəmɗun fa
kyangga səbrha hura kun hu ɗimiyirha
hai wa, tə ƙəm a nggəm ɗun fa həmnga
yanfaara hai hur nun səsəba ɗə wa.

* **4:8 4:8** Dzabura 68:18

27 Amma a malang ɗun kwamana Sheetan wa.
28 Niifa na a ngaara a nggərɗə ngaara wa. Ameyedghən əna taara nən yi ƙəkafek tə harghən, tənən wal ˈya ha a fəranggən fa yamiya.
29 A kyad laɓara ɓa mbuwa mbənggən a mii nun wa, kəl tur laɓara na mbənggən na fər kaali yi taksarha tə ndan, hu ənaarha kiya nən ɗang nda nafina sə na a səkƙən.
30 Kwarama nun ɗə səɓang hur Səsəna Tə Peɗənda ɗə yi Faara na tə yibrha. Ɗalama teena hai a tsauka Səsənɗi shedawa aten nun na a kyad ndarha a fara səmən nun a wal alten nun hu ɗimiyirha.
31 Ndəghama hai tə tur laɓaara na iˈikh, tə hufrha hura, tə səbrha hura tə yanda, tə ˈyar farha tə səb thləma tə kala tur yanggi kaara.
32 Ənaman nggayirha ndan, non a haɗang ndan fa, non a chahang ɗimiyirha ndan ɗə ƙəla chahang na Faara ɗimiyid nun kun ɗə hu Kərəsti.

5

Tsaurhahu kukwaryirha

1 Tsaunən kun wangya Faara ni nggəm nən, tsahama tsaurha ƙəla ndəghən,
2 tə ƙəm tsawama yi nggəm ndan, ƙəla nggəmna Kərəsti ƙəm, fər nən fadghən ka ƙəm, sataka na sədghən mbənggən, sataka yi Faara.
3 Amma ahur nun a sək nda ko laɓar kulafayirha wa, ko tur yanggini, nduwa nagha suna sə ahur nun wa, ƙəsər kamngwa tə nafiya Faara na chahal wa.
4 Nəghən kee tə laɓara na mbuduhul tə palthya yi nuryirha nduwa na iˈikh kamngwa tə kun wa. Ameyedghən nama narha usa Faara.
5 A sənunsə tə ndaarha, niifa na a əna pateyirha nduwa susuwayirha, nduwa suna, tsau ɗə tal tə takkwa ɗaharha, mba nda wal langaarha hu kutəryid Kərəsti tə yi Faara wa ko ngguchit.
6 A nggaɓa niifa kun tə laɓarya mere wa. Kəsər tur ənggini ya ndəna səɓang hur Faara ɗə aten nafiya ənawa taara tə ˈya ndanən.
7 Tsaunən kee a wumɗun teena tə kanda wa.
8 Kəsər kun kaar nuwun hu wula, amma nanənya, wal ɗun kukwaryirha a fad Chinəm. Nanən kee, tsawama nafiya na hu kukwaryirha,
9 Kəsər kukwaryirha na ahur nun ndəna ɓang ˈya ɓa na ngga, tə tsawud nggayirha tə ƙəkafek.
10 Tsahama əngya na a mbənanggən Chinəm.
11 Ndəghama hai tə ən wula mbuwa ngga, a meyedghən pəramadghən.
12 Kəsər ən shilee ni a pər ənggina nəm na nda a ənaarha ɓəɓee.
13 A ɓa ənggini a mbəd kukwaryirha ɓa, kowunni nən naghən.
14 Kəsər kukwaryirha ndən kyangga ˈya pəpal ɓa. Ndəghənni nda nanda,

“Mekhnu sa na a shiirha!
Thliu sə hu mərra!
Na Kərəsti a fəro kukwaryirha.”

15 Nanən kee, kwarama tə tsawud nun. A tsauɗun ƙəla nurya wa, amma tsawama ƙəla nafiya na ndəndəl.
16 Ənama taara tə kwamana wal nun yi nggayirha, ƙəsər ɓenggini nanəm sə yi mbəlfeerha.
17 Tsaunən kee a naɗun nurya wa, ƙəl sən ˈya nun na mid Chinəm.
18 A nggal ɗun tə aam inabi wa, yanɗi na ɗang kun hu ən shilee ɗə wa. Ameyedghən ləgɗaama tə Səsəna tə Peɗənda,
19 kalaman ndan sə tə laɓarya yi Dzabura, tə amshiya yi faala, tə amshiya yi səsəna. Aama amshe a Chinəm tə hur nun heu.
20 Kətsar nama narha usa Faara China ənagha əngya heu, ahu thləm Chinəm Yeeso Kərəsti.

Tsawud nishya tə həshya hu kakhrha

21 Fəraman altennun ndan hu Kərəsti.
22 Nishya na tə kakhrha teena fəraman fannun a chimayinun ƙəla nun ənanggən Chinəm.
23 Kəsər chimarha ndəghən ni aten nukkun, ƙəla na Kərəsti aten Kən hwan Faara, Ndəghənggi tafadghən ndəghənni tə hərəkrha faddi.
24 Kəla fərna fatakkwaya alten ndan a Kərəsti, nishya ƙəm fərama alten nun a chimayi nun ko hu mani.

25 Kun həshya nggəmama nishyinun ƙəla
nggəmna Kərəsti fatakkwayighən har fər
nən yiɓədghən ka kanda
26 ka a nagha chahal, tsaɓanggən ɗə tə
aama tə səsəmnda laɓarghən.
27 Əna nən kee fər nən altenggən a wal-
gha fatakkwaya mamnggirha na chahal
kula ən ˈyaara fa nduwa ən tsanda nduwa
ˈya ɗimi.
28 Nəghən kee kamɗə, həshya a nggəm
nishyindan nda ƙəla nggəm nanda fad
ndan. Kəsər kala niifa nggəmngga
nukkun, nggəm nən altenggən.
29 Mbə niifa sə ˈwagha kar fadghən wa,
amma nən narha həɓang nda ƙəlaghən
nən ha ngga, kəla na Kərəsti laf fa-
takkwayighən,
30 ƙəsər kəm ndan ni hu fadghən.
31 Kəla ndana Ɗeleewar Faara,

“Na niifa mal man tə chin,
Thləthləɓanggən nukkun fa,
kanda kyab tsawanda thlu farha
tətal.”
32 Ən ɗiya nəghən ɓəɓee kuɗimnggən
kaan, amma niyi a ndaarha Kərəsti ni tə
fatakkwaya.
33 Nanən kee, kala həshnefa tətani a
nggəm nukkun nən ƙəla nggəm nən al-
tenggən, kala nuneefa ƙəm təta ni a fərang
mamnggirha nən chimadghən.

6

Tsawud wundakhnaya tə fa nggətyindan

1 Kun wundakhnaya, təraman shilee fa
nggətyinun teena ƙəsər kun yi Chinəm ni,
ƙəsər ndəna məməl.
2 Ngyakhrha yi tal əna nanda tə ɗəfmee
ndəghən, “Tərang shilee nda muwa tə tsu
teena,
3 təna tsawud nun naarha ngga, tə ƙəm
na yiɓəd nun a naarha dzang hu ƙəshiirha.”
4 Kun chingya, a səɓang ɗun hur wanggi-
nun ɗə wa; a meyedghən, ƙəraman kanda
sə hu kwamana na ngga, tə ƙəm tsaha man
laɓar Chinəm kanda ha.

Mafaya tə tuwurayindan

5 Kun mafaya, təraman shilee tuwuray-
inun teena na hu ƙəshiirha. Fəraman
mamnggirha kanda, koma nun a ənaarha
ənamadghən tə hura tətali, kəla nun a
ənang Kərəsti.
6 A fərang ɗun mamnggirha kanda ka
tərəm hu yirha tənən mbənang fiya wa.
Amma ƙəla mafaya yi Kərəsti, ənama ˈya
na mid Faara tə hura tətali.
7 Ənama taara tə hura tətali, ƙəla nun a
ənang taara Chinəm ni, mbə fiya wa.
8 A sənunsə, na Chinəm a fərang
ƙənaghən kowunni ahur nəm kala ˈya ənа
nəm ngga, ko mafaya ni, nduwa nafiya na
tə alten ndan.
9 Kun tuwuraya, kunggi ma ənaman
mafayinun kee. A naɗun a tərmang kanda
wa. A sənunsə kun kyab na tuwuri nun tal
a talara, ndəghənggi kəm mbə wura hasə
wa.

Kəsəmnda Faara

10 A mii ngwaladghən tsawama tə
shembe ahu Chinəm tə səsəmnda mam-
nggitghən.
11 Ngwama fa tə ƙəsəmnda yanda yi
Faara fərang nən kun, tənun mbang pa
ƙəfarha tə Sheetan ana midghən huk kun.
12 Kəsər mbəm a yanda yi thlu farha tə
fara wa, amma tə səsən ƙəshiid mbəlfeeya
mbuwa nəm naarha, tə kutərya tə fingya
na tə tə səsəmnda ha, tə fingya na tə
kutəryid ƙəshiid wula a har ndan.
13 Tsaunən kee, kalaman ƙəsəmnda
yanda heu yi Faara, tənun mbang isha a
farɗi mbuwa ngga na ɓayi. A kwasamadɗi
ngwalang nun yanda nun narha tə
shembe isha ƙət.
14 Ishama tə shembe, ƙəkafek tsauka ƙəla
ən ƙən munun, nggayid Faara na ƙəsəm
ndəghən laf kun nən,
15 na a kyad ndaarha ngwa ɗun fa ka
a pər Laɓaara nun na Mbənggən ƙəla pa
pakhma yi tsawud ɗəɗemnggirha.
16 Ngwa tsauka fərƙəkafek ƙəsəm ndənun
tənun mbang ɓəlang wad hafya hai na tə
mbəlfeɗɗi a chaarha ɓa.
17 Tərama tətar tasau yi hərəkrha, tə ƙəm
thlaukh ƙəlar Səsəna, ndəna laɓar Faara.
18 Hwanama Faara ƙətsar tə səsəmnda
Səsəna. Hwanama Faara aten əngya
ɗəɗamən-ɗəɗamən. Kəsər non a ƙəla alten
nun ha ngga a sayiɗɗi nun a hwanda aten
fatakkwaya heu.
19 Nggi ƙəm Hwaneema Faara in, təna
Faara fəre ˈya kamngga a thləyi, pər

Laɓarghən ni na Mbənggən yi ənwulteena a fiya kula hərenga.
20 Kəsər ka laɓarɗi na mbənggən ya ndən tsauni a meyed Yeeso, ko nani hu porsəna. Hwaneema Faara in təni pər laɓar Faara kamngga a əne.

Mii ngwala ndaʼya

21 Tikikus, wanmanəm nggəm nəm, na a əna taara hu kwamana na ngga a Chinəm, Nən a pərang ʼya kun heu, tənun sən ʼya niya ənaarha tə kwamanɗi niya ənaghən.
22 Thlənni ndən thləman nun ɗə ƙəsər a sən ʼya nun nanan a hurghən, tə ƙəm fərang kaali kun nən.*
23 Shayina, ngwa tsauka ɗəɗemnggid Faara na chinɗi, tə Chinəm Yeeso Kərəsti tə nggəmnda tə fərƙəkafek tə kun.
24 Ngwa tsauka nggayid Faara aten kowunni nggəmngga Chinəm Yeeso Kərəsti tə nggəmnda mbuwa tam ngwalarha. Atsaukake.

* **6:22 6:22**

Filibiyaya

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har nda
Mbulus tə Timoti mafaya Yeeso Kərəsti, a
fingya heu na a takkwa Yeeso Kərəsti na tə
tsaurha a Filibi heu tə shingya tə fingya na
a ɗang kun sə.
2 Ngwa tsauka nggayid Faara na yinəm
China tə Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun.

Hwanda Mbulus aten fatakkwaya Yeeso

3 Ni naarha usa Faara a sayid ɗi ɗal ni
teena hai tə kun.
4 Kətsar a naɗi a hwan Faara a tennun ni
ənaghən tə wutsəfayirha.
5 Təkɗi mbənda fa ƙəsər wum ɗəm
teena hu pər laɓara na Mbənggən, ka a
katəradghən ta weeri ɗa ɓa ya.
6 Sənɗisə Faara katərangga tar ɗa hai na
ngga ya ahur nun, nən a ɗərha mbeeɗə
təghən kee ta farɗa ɗə na Yeeso Kərəsti a
wutta ɓa.
7 Məməl ni a fadna a ni naarha ɗal
kun teena heu ƙəla ənani tə wutsəfayirha,
ƙəsər nuwun ahur na, nuwun a wum
teena tə nggi ahu nggayid Faara, heu
tə muwenda hu porsəna ɗə ish ni aten
ƙəkafekkid Laɓara na Mbənggən.
8 Faara sənɗasə nggəm ɗi kun tə ƙəm nən
a kukwase fa a na kunni tə tur nggəmnda
Yeeso Kərəsti na niifa haɗang fa.
9 Hwandəna kee, a mulgha nggəmndə
nun hai, hu huteena tə sənda kwaman
Faara.
10 Nən ɗang kunsə a wur 'ya nun kam-
ngga, ƙəsər a fara na Kərəsti a wutta ɓa a
non chahal kula ən 'yaara.
11 Ngwa tsaukwa yiɓədwa lələgɗa tə ng-
gayid tarwa kyaghaɓa hu fərƙəkafekkid wa
hu Yeeso Kərəsti. Katəra nən hai kee ƙəsər
ka a manang ngganda thləm Faara ni, tə
falləghən ƙəm.

'Ya na mid Mbulus a pər Laɓara nda na Mbənggən

12 Shayina, na minna sə a sənunsə, ənɗi
katəragha hai tə nggi ya nggər ɗə inang
kwamana hai na a ɗəgha laɓar Faara
mbeeɗə.
13 Kowunni, heu tə sodjaya na a ƙəla
minda ki kutəra ha tə chehweɗɗi kahad
səndasə muwegha nda hu porsəna ɗə
ƙəsər ka nani mafad Kərəsti.
14 Kəsər ka nani hu porsəna fa takkwa
Chinəm heu wal nda kanglanggirha na a
pər laɓar Faara nda kula həreenga.
15 Fingya na nda pər laɓar Kərəsti ka
sərəkkirha tə nggəm alteena kee, amma
fingya na nda əna yindan yi nggayirha.
16 Na nda a pər laɓar Faara yi nggəmnda,
səndasə fəree nanda tar ɗiya a tsawi
ƙəsəmnda yi pər Laɓara na mbənggən.
17 Fingya yini taarha na nda a pər laɓar
Kərəsti yi nggəm alteena kee, mbə tə hura
tal wa, na mindan sə a səsee ahu porsəna.
18 Amma mbə 'yasə wa. Ko na nda a
sak 'ya ngga nduwa mbuwa ngga, nduwa
ƙəkafek ni na nanda a pər laɓar Kərəsti,
niyi tə wutsəfayirha, ƙəkafek niya chik
ɗərha mbeeɗə tə əna wutsəfayirha.
19 Sənɗisə ahu hwandə nun a tenna heu
tə thlarra Səsən Yeeso Kərəsti sənɗisə na
nda a kal nggi hai.
20 Niyi a nzəm ndaarha mbə 'yasə na
keerha hu shilee hai malang nggi tar
na wa, amma niyi tə fərƙəkafek na a
tsawi tə kanglanggirha hu Yeeso ƙəla kaar.
Fərɗi ƙəkafek tə ndaarha ngwa manang
ngganda thləm Kərəsti a fad na ko nggi tə
yibrha fa nduwa a mərɗi.
21 A fad na yibrha yi Kərəsti ni, a mərɗi
walla chikrha ni.
22 Amma a məryi wa, niya əna taara kaan
yi Kərəsti. Nanən kee səngwi ənɗi na minna
wura wa.
23 Tsakh tenna hai səri. 'Ya na minna a
ɗi thləmad Kərəsti ɗə tsawan kyab, yanɗiya
ndəna məməl a fanna.
24 Amma ƙəsər ka kun na minnun sə a
ne tə yibrha fa.
25 Sənɗisə nəghən kee, sənɗisə ƙəm niya
naarha tə kun heu tənun wal chikrha tə
wutsəfayirha, hu fərƙəkafekkid nun.
26 A nggər ɗi wutta thləmad nun ɗə, nun
a wal ən taala kaan tə Yeeso Kərəsti ƙəsər
ka əngya nən a ənaarha a tenna.

Tsawama ƙəla wangya talara

27 'Ya kamngga, tsawama ƙəla wangya
talara, na a wuɗɗi ka ƙəlang kun ɓa ko
wudwi ɗə wa, a sək ndaarha ni, ishɗun
ngga, mii nun tal hu 'ya nun a ənaarha

ƙəsər ka fərƙəkafekkid ɗi yi Laɓar Kərəsti na mbənggən.
28 A tərəm ɗun fatsangginun wa. Tsawama tə həhasyirha ndəna a kyad ndaarha na nda a ɓəlang kanda, kun ƙəm na nda a hərghang kun, ko Faara tafadghən.
29 Kəsər fərangwa kwamana kun na fərƙəkafek nun hu Kərəsti Yeeso kewa, amma a səson ƙəm ka ndəghən.
30 Kun a habɓaarha tə tur yanɗi nanun sani fa, ndəghən ni ƙəm sək nun ɓal ni fadghən.

2

Tsawama tə məsələmnda Kərəsti

1 Nuwun a wal kaali ka tsau nun yi Kərəsti wa? Nduwa nuwun a wal nggabrha ahu nggəm ndəghən wa? Nduwa nuwun ahu tsawud ɗəɗemnggirha hu Səsəna wa? Nduwa ƙəm nuwun a nggəm ndan tə haɗang nda ndan fa wa?
2 Niya hwan kun, ngwa ləghədgha wutsəfayid na ahu tsawud nun tə numarha tal, tə nggəmnda tal, non hu səsəna tal tə ˈya na minnun tal.
3 Ana ɗun a əna ˈya tə nggəm alteena nduwa tə manang nda alteena wa, amma tsawama məsələmnda nafiya. Kowunni nagha tər shadghən niifa ni kalgha ndən mu.
4 A ƙəlang na ˈya na midwa kee wa, amma ƙəlang əngya na mid fingya ƙəm.
5 Tsawama tə halla Kərəsti Yeeso fa.
6 Ko nanən Faara ni ndəghən, məmələngwa fadghən tə Faara na a ƙəsghənən tə shembe wa.
7 Tsawanggən altenggən ƙəla mbə ka niifa ni wa, tərghən fadghun ƙəla mafarha, ahu thlu farha nggət na ndan, kyad fadghənən ƙəm hu thlu farha.
8 Tsaunən ƙəla niifa, manang ngwa altenggən wa, tə ƙəm nagha a əna taara tə ˈya na mid Faara tə ƙəm nggəm ɗa fa na a mərgha, məra ƙəla tə mbəlfeerha aten kaɗiirha.
9 Tsaunən kee, fərang Faara mamnggirha kaan, ɗəfang thləma nən kalgha tur thləma,
10 ƙəsər ka thləm Yeeso kala niifa nən a ɓərang nda hai tə waɗedghən, a talara tə ƙəshiirha tə kamu chehweerha.
11 Kala sheneurha nən a ndaarha Yeeso Kərəsti Chinəm ni, ƙəsər a mananggandа Faara na Chinɗi.

Ngwa djargha kukwaryid nun hai hu ƙəshiirha

12 Tsau nən kee, kun shayina nggəm ni, niya hwan kun, kəla nun yakh nggəm miina fa hu sayidɗi nani tə kun, ko mbuwa ni a thləman nun nanənya, ɗaama mbeeɗə tə əna taara tə ˈya nun a səkrha a miina. Ndeeman yid nun tə əna taara təna kwaman hərəkrə nun kyarha pəpal ɓa, ənamadghən tə tərəm Faara, nagha fad nun a rəprha fa.
13 Kəsər Faara ndəna a əna taara ahur nun, tənun əna ˈya tərna midghən.
14 Kala ˈya nun a ənaarha ənamadghən kula huhurumnda nduwa ngaala,
15 tənun tsaurha kula ən ˈyaara fa, non chahal ƙəla wangya Faara mbuwa tə ɗimiyirha fa ahu sayid ƙəshidɗiya na ten fiya kakrak, fa mbəlfeeya nagha kukwaryid nun a djaara hai ahur ndan ƙəla kukwaryirha hu ƙəshidɗiya.
16 Tə ƙəm ƙəsaama laɓar wal yibrha, təni wal ən taala a far ɓad Yeeso ɓa səsanna tə tarna mbə tsaurha mere wa.
17 Amma ko na nda ireeɗə ƙəla ən saarha yi fəra a mbəd fər sataka tə əna taara kyagha ɓa ahu fərƙəkafekkid nun, niyi tə wutsəfayirha tə kun heu.
18 Nanən kee kun ƙəm təgha mbənda fa əna wutsəfayirha nun tə nggi.

Timoti tə Abaforiditus

19 Niyi a ndaarha a nggəm Chinəm Yeeso fa, tsəɓaku niya thlənang Timoti a thləman nun ɗə, təni wal kaali a səkɗi laɓar nun ɓa.
20 Mbə niifa sə nani təghən ƙəla Timoti wa ɓillagha kaan tə kun wa.
21 Kowunni ƙəl ˈya ɓillagha kanda fa kee, mbə yi Yeeso Kərəsti wa.
22 Amma kun sənɗun tsawud Timoti, əna ɗan tar pər Laɓaara na Mbənggən ƙəla nda wee tə chin.
23 Tsaunən kee niyi a ndaarha niya thlənang a thləman nun ɗə a hərəm ɗi sək ˈya na a katərarha hai tə nggi.

24 A nggəm Chinəm fa tsəɓaku nggi
tafanna ma niya ɗərha ɗə.
25 Amma ƙəla ɗi hai ƙəm kamɗə a nggəryi
thlənang Abaforiditus kun ɗə wan maana.
Pashid tarna ni, nan a əna tar sodja kyap,
təthləndə nun ni puwang nun ɓa ka ɓagha
ɗeesə.
26 Nəghən a kukwasang fa ka a na kun
nən heu, tə ƙəm ɓilla ɗə kaan ƙəsər səkɗun
ndaarha mbə kanglang wa.
27 Kəkafek haddə kaan har takhdə a
məra. Amma haɗang Faara fa, mbə
ndəghən katenggən wa, heu tə nggi. A mbə
kee wa kam na hurna a səbrha ɗə kaan.
28 Tsaunən kee ndən ndaani niya nggər
thlənggən a thləman nun ɗə tənun naghən
tək mbənda nun fa, nggi ƙəm mbi ɓillarha
kaan wa.
29 Thlamadghən fa tə wutsəfayirha ahu
thləm Chinəm. Fəraman mamnggirha tə
fingya na ƙəla ndəghən.
30 Takhdə a məra ƙəsər ka tar Kərəsti.
Nəghən a fər yiɓədghən ƙəsər a ɗeeghən sə
tə taara yi mbangwa nun ənaarha.

3

Nggayirha yi ƙəkafek

1 A mii ngwala laɓarna, pashiyina,
ənama wutsəfayirha tə Chinəm. Mbə ɓilla
nggi fa a nggəryi chireethleng kun ɗə aten
ənggini ˈwani pərang kun wa, ƙəsər a ənaɗi
kee nən a ɗang kun sə.
2 Kwarama tə wuɗayini ya na a əna tar
mbəlfeerha, na a ndaarha ƙəl thleena niifa
muwa ndənən wal hərəkrha.
3 Kəsər kan ni fathlee muya yi ƙəkafek,
kan na a fərang mamnggirha Faara tə
səsənggən, na a əna taala tə Yeeso Kərəsti,
mbərsa wan tə tar thlu farha wa.
4 Ko nanən nggi ni mbang mbərsaarha
tə tar altenna. Ana niifa sə na a ndaarha
nəghən a mbərsaarha tə tar altenggən, nggi
kalɗi ndən mu.
5 Thleegha nda muwa a sayiɗɗi səl ni
ɓeena wuvaɗa, nggi tə Isəreela ni, turya
Mbenjemen, wangya Ibraniyaya. Aten
tsahad ɗeleewar ngyakhrha Musa, nggi tə
Farisarha ni.
6 Niyi a ndi farha hai aten takkwa
ngyakhrha Musa, ni naarha səsang nda
fa takkwaya Yeeso. Aten nggayirha niyi a
takkwa ngyakhrha məməl.
7 A farɗi numayi tə ndaarha ka ˈya niya
ənaarha. Amma nanənya ƙəlang ɗi mbə ka
ˈyani wa ƙəsər ka Kərəsti.
8 Tsawang ɗi əngginiya mbə ka ˈyani
wa, ƙəsər ka sənda Kərəsti Yeeso Chinəm.
Kəsər ka ndəghən ni malang ni əngya heu,
tsawang nggi kanda əngya ni mere kee təni
wal chikrha ka tsauna Kərəsti yina,
9 təni tsaurha ahurghən. Mbə ka nggayid
na niya laf ngyakhrha ɗeleewar Musa wa,
ƙəsər ka nggayid ɗi ni waala a fad Yeeso
hu fərƙəkafek.
10 Na minna sə a sən Kərəsti ni tə
səsəmnda thliidghən sə ahur mərra, na mi-
ina sə a səsee təghən, tsawi ƙəla ndəghən
ahu mərrəghən,
11 na minnasə ko ƙəƙən ni a wal thliirha
ni sə ahu məra hu yibrha ɗə.

Ndiyirha hu ˈya na minnəm

12 Mbiyi a ndaarha ˈwaɗi teena walɗi
əngginiya wa, nduwa tsawi ƙəla Yeeso
wa. Amma niyi a ndeng yidna təni wal
əndi kyana Yeeso Kərəsti ƙəs nggi ha ka-
manggən.
13 Awo, Shayina, nawi fanna ƙəsɗi ndən
ha wa. Amma djanggi yirha ˈya tal kee,
mbəɗe ˈya mbərgha ɗə, niyi a ndeng yinna
a əna əndə ni na a mbee.
14 Niyi a ndeng yinna a wal əndani na
miina, təni wal ƙəna əndi kyana Faara aah
nggi talara hai hu Kərəsti Yeeso.
15 Tsaunən kee ƙəm shinggi ahu səsəna
tama nam tə tur hallədi thləkni ya. Amma
ana fingya sə na tə ˈya mii pak, na Faara a
kyaɗanggən kun a pəpal.
16 ˈYa kamngga tama ɗəm mbeeɗə
təghən kee.
17 Shayina, takkwama ˈya ənani, tə ƙəm
ƙəlaman wid fingya na məməl kəla nəm
ənaarha.
18 Kəla ni ˈwani pərang nda kun,
nanənya ma niya nggər pəranggən kun,
tə aam yirha hu yidna, na fingya sə ahu
windan hai, kyaɗɗə ndarha fatsangya
kaɗid Kərəsti ni.
19 A mii ngwaladghən na nda a ɗərha
ahu hwanga ɗə. Faar ndan hur ndan
ni. Yamid shili ndan ndəna nda taala sə,
numan ndan heu nəghən aten ən ƙəshiirha.
20 Amma wangya kutəryid talara ni ƙəm,
nəghən a kukwasang ƙəm fa ƙəla ɓad

Təhərəkrə nəm fa Chinəm Yeeso Kərəsti, a talara hai.
21 Ndəghənni tə səsəmnda na a ɓang əngya ɓa heu a kamu kutəryidghən ɓa. Tə səsəmnggit ɗa ni keeghən nən a kyakhrang mərra fad nəm hai tsawanggən ƙəla fadghən yi mamnggirha.

4

1 Tsaunən kee, shayina nggəmni, tsawama tə shembe hu Chinəm. Nggəmɗi kun har nəghən a kukwaseefa a na kunni. Shayina kunni wutsəfayid na tə ƙəna tarna.

Isha tə shembe ka Chinəm

2 Niyi a hwan Yudiya tə Səntiki, a tsaukwa mii ndan tal hu Chinəm.
3 Sa na ka pashid tarna na tə ƙəkafek fa, niya hwan sa ɗang nishyina sə kyab ya na a tsawa nda ɗəɗem tə ndan, ƙəsər habɓan nda tə nggi ahu pər Laɓarɗi na Mbənggən ya. Ənanda taara heu tə Kəlamen tə fingya pashiya tarna, kanda na thləm ndan chichireethlee hai ahu Ɗeleewar fər Yibrha.
4 Tsawama ƙətsar tə wutsəfayirha fa ahu Chinəm, niyi a nggər ndaarha tsaama tə wutsəfayirha fa.
5 Kərsaama tə kowunni, a sənunsə takh chinəm a ɓaarha ɓa.
6 A ɓilladun tə koma wa, amma kala ˈya katəragha hai pəra man ndəghən Faara hu hwanda tə usa Faara ƙəm.
7 Ɗəɗemnggid Faara, kalgha sənda niifa mu, nən a laf hur nun tə huten nun ahu Kərəsti Yeeso.
8 A mii ngwaladghən shayina, kala ˈya na tə ƙəkafek fa, komani yi fər mamnggirha, komani na məməl, komani na chahal, komani yi nggəmnda, komani yi suna, a na ˈya sə na ngga kaan, nduwa yi faala, numama aten əngginiya.
9 Ənama taara tə ˈya tsaha nun tə thlənun, tə ƙəm sək nun, tə nanun a fadna. Faara na tə tsawud ɗəɗemnggirha ha nən a naarha tə kun ha.

Usa Mbulus Filibiyaya ka fərrə ndan

10 Ənaɗi wutsəfayirha kaan tə Chinəm ƙəsər nanənya kyaddə ndaarha nggərɗun ɓillarha tə nggi. Kəkafek ɓilladun tə nggi, amma wal wun kwamana keɗee kunun wa.
11 Mbə nani a ndarha kee ka yamirha wa, ƙəsər tsaha ɗi ƙərəsta tə ˈya na a harna.
12 Sənɗi kwaman tsawud na ko hu yamirha ko hu walaha. Ni mbang ƙərəs tsaurha ko nəghən ƙəƙən, ko hu mirha ni ko hu nggaala, ko hu yamirha ko hu walaha.
13 Ni mbang əna əngya heu hu Kərəsti na a fəre shembe.
14 Ko nanən kee, ɗee ɗun sə a sayiɗɗi nani hu səsaarha.
15 Kun Filibiyaya sənɗunsə hu sayiɗɗi katərang ni pər Laɓar ɗa hai na Mbənggən, malni chehweed Makidoniya mbə nafiya sə na a takkwa Yeeso wumngga teena tə nggi hu fəra tə thlərha wa ƙəl kun katen nun kee.
16 Kəsər ko a sayiɗɗi nani a Tasalonika, nun thləne əngya ɗə na minna.
17 A ndaaɗun na minna sə a fəre ˈya nun wa, awo, ˈya niya kaɗaarha kee tənun wal ƙəna tar nun.
18 Nanənya kala ˈya na minna asə a harna kalgha mbərha mu, tsau nən walɗi əngya fəre nun a har Abaforiditus. Fər yini ya na sədghən mbənggən, sataka ni ƙəm na Faara a thlərha tə wutsəfayirha.
19 Na Faar na a fərang əngya kun na mid nun mamnggid ƙənaghən hu Kərəsti Yeeso.
20 Mamnggirha tsauɗə yi Faara na Chinɗi pakwanɗə. Atsaukake.

Ngwala mii ndaˈya

21 Ndaman ˈya nafiya Faara fa hu Yeeso Kərəsti.
Shayina nanan a mbəɗiya kanda a ndangˈya kun fa.
22 Nafiya Faara heu na a mbəɗiya kanda a ndangˈya kun fa, mbə ƙəlama fingya na a minda ki Kaisar wa.
23 Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun. Atsaukake.

Kolosiyaya

Ɗeleewar Mbulus chireethleng nən Kolosiyaya ɗə

1 Kyagha ɗeleewar ɗa ɓa ya a har Mbulus təthlənda Yeeso Kərəsti wurna Faara ka a tsauka tə pər laɓar Yeeso Kərəsti kanda kyab tə Timoti wan manəm.

2 A fa fərƙəkafekkya Yeeso Kərəsti na tə tsaurha a Kolosiya. Ngwa tsauka ɗəɗemnggid Faara Chinəm tə nggayidghən aten nun.

Usaarha tə hwan Faar Mbulus

3 Kəsər nan naarha usa Faara, Chin Chinəm Yeeso Kərəsti, ana ɗan a hwan Faara a ten nun.

4 Kəsər sək ɗan laɓaara aten fərƙəkafekkid nun a Yeeso Kərəsti tə nggəmnda nun a ənang nda nafiya Faara heu.

5 Kəsər ka shiteena nanun təghən aten ˈya ɗəfang na Faara kun ɗə a talara. ˈWaɗun teena sək ɗun ndən ka a farɗi sək nun Laɓaara yi ƙəkafek na Mbənggən.

6 Laɓarɗi na Mbənggən ɓagha thləmad nun ɓa nəghən a weela hu ƙəshiirha ɗə kahad, a kyakhrang wid fiya hai hangga. Kəla kyakhrang nən wid nun hai ka a farɗi sək nun laɓar nggayid ƙəkafekkid Faara.

7 Tsaha wun ˈya aten Laɓarɗi na Mbənggən pərangna Abafaras kun pashid tar nan nggəm nan. Ka mafad Kərəsti ni nəghən a ənа tar ƙəkafekkirha a meyed nun.

8 Ndəghənni ƙəm pərangga laɓara ƙəm aten nggəmnda a fingya fərang na Səsəna tə Peɗənda kun.

9 Nanən kee, ka a farɗi sək nan fad nun malang ngwan hwan Faara aten nun wa. Hwan ɗan Faara a ləɗanggən kun tə sənda nggəmna hurghən ƙəmɗa fərang huteena nən kun tə thladwayirha yi Səsəna.

10 Tərgha tsawama hu kwamana na məməl ƙəla na mid Chinəm ƙəmɗa ƙətsar nən ənа əngya mbənangga. Ahu tsawud nun ənama tur əngya heu na nggəngga, non naarha tsərha tə chik sənda Faara.

11 A fərangga Faara kaali kun yi kanglanggirha hu səsəmndəghən, tənun naarha tə munyarha tə mbənafa fa tə ƙərəsta.

12 Nama naarha usa Chinɗi ƙətsar, ndən tsawangga ƙəm wal nəm ƙənaghən ahu əngya ɗəfang nən nafiyighən ɗə ahu kutəryid kukwaryirha.

13 Ndəghənni hərghangga kan ɓa ahu kutəryid wula, ɗəgha tə kan hu kutəryid Wanggən ɗə nggəm nən.

14 A fadghən ni wal nəm hərəkrha, chahang ɗə ɗimiyid nəm ƙəm ɗə.

Mamnggit Yeeso Kərəsti

15 Kərəsti nəghən məməl ƙəla Faara mbuwa nəm naarha tə yirha. Wan ˈwaarha ni aten əngya ənana nda heu hu ƙəshiirha.

16 Kəsər a fadghən ni ənana Faara əngya heu na a talara tə hweeɗe, na yirha a naarha tə fingya mbuwana yirha naarha, tə kutəryirha, nduwa səsəmngya a talara, nduwa kutərya. Ənagha Faara ƙəshiirha heu a fadghən tə ƙəm a ndəghən.

17 Na Kərəsti sə kapa na nda ənа əngya heu, ndəghənni ƙəsgha əngya ha heu ənana Faara a mbərha na ngga.

18 Ndəghənni teena yi farha, ndəna fatakkwaya, ndəghənni katərarha tə ˈwaagha thliigha sə ahu məra, tənən tsaurha ndəghən tafadghən ˈwagha ma əngya heu.

19 Kəsər Faara tafadghən ndən ndaagha na wanggən a tsaurha lələgɗa ƙəla Faara.

20 A fad wanɗa ni ndana Faara nən a ɓang ƙəshiirha heu a thləmadghən ɓa. Nən a ɓang tsawud ɗəɗemnggirha ɓa aten farghən irang nən ɗə aten kaɗiirha. Wuɗanggən əngya ɓa heu ənanən a thləmadghən ɓa, əngya na hu ƙəshiirha nduwa na a talara.

21 Kaar yi nuwun inggun ma Faara. Fa tsan nggighən ni kun ƙəsər ka numad tar mbəlfed nun.

22 Amma nanənya, wuɗang Faara tsawud ɗəɗemnggirha ɓa ka mərra Kərəsti hu farha a tsawanggən kun chahal a mbedghən kula ən ˈyaara.

23 Amma təta ni a ɗun mbeeɗə tə fərƙəkafek ishun ngga aten ƙəkafek. A nggəmɗun fa wuɗun samaddə ahu kaali fərang ni kun a sayidɗi səknun laɓarɗi na mbənggən. Laɓarɗi na mbənggən ya pər ndan ɗə ahu ƙəshiirha ɗə kahad, nggi

Mbulus ndən wurna nda a tsawi mafad Faara a pərghəni ɗə.

Tar Mbulus a fa takkwaya Yeeso

24 Nanənya niyi a tək mbənda fa ƙəsər ka səsaarha niya ənaarha aten nun. Kəsər ahu səsadɗa ni ndən niya ləɗang ˈya takhka yi səsad Kərəsti a meyed fadghən, ndəna fa takkwayighən.
25 Faara ndən wurgha nggi ka a tsawi mafad fa takkwaya Yeeso, a pər laɓar Faara ni na lələgɗa,
26 Laɓarɗiya, nəghən ɓəɓee ka ƙətəm. Amma nanənya kyaɗə pəpal ɓa a nafiya Faara.
27 Na mid Faara sə a sən ƙəna tə mamnggirha yi Kərəsti yi nafiya ni mbuwa Yahudaya ƙəmɗa. Ənɗani na ɓəɓee ya, na Kərəsti ahur nun. Ndən fərangga shiteena kun na a pər mamnggid ghən nun.
28 Kərəsti ni nan a pər ˈya atenggən, tə sənda nanan təghən ha heu, nan ƙəs thləmaarha, tə tsahang nda kowunni ha. A ɓa ɗan tə kanda thləmad Faara ɓa, na minnan sə a tsawa nda ƙəla Kərəsti. Na minnan sə a tsənda ƙəla nafiya Kərəsti.
29 Ndəghən ɗani niya ənа taara kaan ƙəmɗa niyi a ənа taara tə səsəmnda heu fəree nən.

2

1 Na minna sə a sən tur tar ɗa nun niya djitiirha ka kun, tə fingya fa fərƙəkafekkya na a Lawudikiya, heu tə fingya ƙəm ˈwawaa na nggi.
2 ˈYa na minna a wal kaali nda ahur ndan tə ƙəm wumangga nggəm kanda, tənа nda wal shiiten sənda kaan, tə sən ənwulten tar Faara na ɓəɓee, ndəna Kərəsti tafadghən.
3 A hurghən ni ɓəɓeng na nda ƙəna thladwayirha sə tə sənda heu.
4 Pərang ni ndən kun amawa na niifa huk kun tə mii mbənda.
5 Ko nanən nggi tafadna mbiyi a thləmad nun hu thlu farha wa, amma hu səsəna niyi tə kun. Niyi tə wutsəfayirha fa kaan sək ni ishɗun ngga, kun a ɗərha mbeeɗə ahu fərƙəkafek hu Kərəsti.

Na wal weerinda yibrha sə hu takkwa Yeeso

6 Hərəm nun thlə Yeeso Kərəsti fa tsauka Chinəm, ɗaama mbeeɗə tə tsaurha ahurghən.
7 Ngwa nagha thlar nun kuɗimnggən ahurghən, təngga yiɓəd nun atenggən. Tənun tsaurha kanglang hu fərƙəkafek, ƙəla tsahang na nda kun ha, ɗun mbeeɗə tə usaghən ƙətsar.
8 Kwarama a nggaɓa niifa kun tə sənda ƙəshiddiya tə ƙəm sənda yi hukrha wa, kyagha nda ɓa a fad fiya, tə səsəmnda səsəngya yi ƙəshiddiya, kyawa ɓa a har Kərəsti wa.
9 Kəsər ahu Kərəsti ni ləghədna əngya Faara sə heu hu farha.
10 Kun ƙəm tsau ɗun lələgɗa ahurghən, ndəghən na manggən aten kutəryirha tə səsəmnda.
11 A hurghən ni thleng na nda muwa kun, mbə thlee mbuwa na niifa mbang ənaarha, amma yanɗi ənang na Kərəsti kun, tsahangga kun hai tə ən ənad nun yi ɗimirha.
12 Kəsər pang nda kun tə Kərəsti hu mbaptisma. Thleng nda kun sə ƙəm heu tə Kərəsti hu fərƙəkafekkid nun ahu səsəmnda Faara thlengga sə ahu mərra.
13 Kar nuwun məməra ƙəsər ka ɗimiyid nun tə ƙəm ƙəsər tsahang ngwanda kun hai tə ɗimiyid nu yi thlu farha wa. Amma thleng Faara kun sə tə yibrha ahu Kərəsti. Kəsər chahang ɗə ɗimiyid nəm ƙəm ɗə.
14 Fahwang Faara ənɗa ɗə chireethleng na nda hai mbuwa ngga a tennəm təranggən ɗə ahu tawang nda ɗə aten kaɗiirha.
15 Thlang ɗə karid yanda yi kutərya tə səsəmngya, fərang shilee nən kanda a pəpal, kal nən kanda mu aten kaɗiirha.

Takkwa ngyakhkya tsəkkwa wa

16 Tsaunən kee a nggəmɗun fa ngwang ngga niifa kumarha kun aten ˈya nun a həbrha tə saarha wa, nduwa far laf wutsəfayirha, nduwa kyad ndərid wutsəfayid teera, nduwa far yiɓəd Yahudaya wa.
17 Ənggini heu ya shishing nda ni kee aten ˈya na ɓayi kyaɗang nən fiya, amma Kərəsti ndəna kadghən.

18 Tsaunən kee, a nggəmɗun fa hukka
fiya kun tə kyad ndaarha mba nda a man-
ang alten ndan wa tə ƙəm na nda tərang
shilee fathləngya Faara in, ƙəsər kyaɗang
Faara ˈya kanda. Ka numad ɗimiyid ndan
na nda a taala.
19 Bal wanda tə Kərəsti wa, ndəghən na
teena hu thlu farha heu. Kərəsti ndən
wumangga farha tə maasa tə mbəd njiya,
nən naarha tsərha ƙəla na mid Faara.
20 Tsaunən mur ɗun tə Kərəsti, tə
ƙəm ndəghang ɗə kun hai tə səsəmnda
ənkaheeya ƙəshiddiya. Kama nun a ənа
əngya mbuwa ngga ƙəla kun yi ƙəshiirha
ni? Kama nda nggəm nun fa tə ngyakhkya
ƙəshiddiya ənana fiya tə ndaarha,
21 “A ƙəsang na wa! A taarang na wa! A
tsuwar nan fa wa”?
22 Tur ngyakhkini ya yi tsahad thlu
farha ni mbuwa kwas təla ɗə, ana ɗun a
ənа taara sə.
23 Tur ngyakhkini ya nəghən tə thlad-
wayirha, tə tər shilee yi alteena, na nda a
numad ndaarha mba nda a manang alten
wa, amma na nda a səsang fandan ni kee.
Amma tur ngyakhkya kiya mbə səsəmnda
sə na a ɗanggən niifa sə ˈyaɗang ˈya nən fa
nggəmna thlu farha fa wa.

3

Tsaurhahu weerinda yibrha

1 Tsaunən thleng nda kun sə hu
weerinda yibrha tə Kərəsti, ɗəfaman yirha
əngya fa na a talara hai a mbəɗi na Yeeso
Kərəsti sə tə tsaurha a yisəmad Faara.
2 Numama a ten əngya na talara, mbə
aten ən ƙəshiirha wa.
3 Kəsər mər ɗun, yiɓəd nun nəghən ɓəɓee
tə Kərəsti hu Faara.
4 A ɓad Yeeso ɓa tsauka yiɓəd nun hu
ƙəshiddi ya, nun a naarha təghən heu hu
mamnggitghən.

Tsaurha chahal

5 Nanən kee, ɓəlaman ɗimiyid ɗi tə ən
ƙəshiirha tərna mid nun, ƙəla, ɓereukirha,
kulafayirha, suna, mbəlfeerha, kwidhura
ndəghən nggima tar ɗaharha ni.
6 Kəsər ka əngginiya, ndəna hur Faara
səbrha ɗə aten fingya kargha takkwaghən
fa.
7 Kaar nun ənaarha kee, nun naarha
wiirha hai hu tur əngginiya.
8 Amma nanənya tətani a nduwun hai tə
əngginiya ƙəla nda; hufrha hura, kar farha,
tə mbəlfeerha, səb thləma nduwa kyagha
laɓaara ɓa a miiwa mbuwa ngga
9 A nggaɓang ɗun ndan fa wa, tsaunən
malang ɗun tur tsawud nun yi thlu farha
tə tar mbəlfeerha yi kaar.
10 Nanən kalɗun weerinda farha fa,
tsauɗun nafiya pak. Tərɗun weerinda
tsaurha na nda kyakhrang hai hu sənda
shishingnda tə nggəttəwa.
11 Tsaunən wal ɗun weerinda tsaurha,
ɓalwa ndaarha sə tə Yahudarha nduwa
mbə tə Yahudarha wa, nduwa tə thleegha
muwa tə yanɗi thlee wa muwa, təmbəng
nduwa ɗalthwa wa, nduwa niifa na tə al-
tenggən nduwa mafarha. Kərəsti ndəghən
ni əngya heu, nəghən ƙəm ahur nəm.
12 Wurna Faara kun tsawun nafiyighən
na chahal nggəm nən kaan. Nanən kee,
tətani non a haɗang ndan fa, ənaman
nggayirha ndan, malaman manang nda
alteena, tə hakkilo, tə munyarha.
13 Kərsaama tə ndan. Chahaman
ɗimiyirha ndan ɗə, ana ˈyasə a pathlang
nun tə ndan, chahaman ndəghən ndan ɗə
ƙəla chahang na Chinəm ɗimiyid nun ƙəm
ɗə.
14 Ahu əngya heu, nggəmnda ndəna
manggən ma əngya heu, ƙəsər nggəmnda
ndəna wumang əngya heu hu tsaurha tal.
15 Ngwa tsauka ɗəɗemnggid Kərəsti ahur
nun, ƙəla nanəm tal aah nanda kun a
tsawun hu farha tal. Tsawama nafiya na
yakh usa Faara ƙətsar.
16 Ngwa tsauka laɓar Kərəsti ahur nun
ƙətsar ƙəla mbəd ɗəf wuɗəɓəla. Non
naarha tsahang nda ndan ha, ƙəs thləman
ndan nun hu thladwayirha. Non naarha
aah amshi yi Dzabura tə yi fal Faara, tə
yi səsəna, non naarha ƙəm usa Faara ahur
nun.
17 Kala ˈya nun a ənaarha, yi laɓaara
nduwa yi taara, ənamadghən ahu thləm
Chinəm Yeeso, non naarha usa Faara na
Chinɗi hu fadghən.

Tsaharhaha a wuri Kərəstaya

18 Kun nishya na a chimarha, fərama fad
nun a chimayi nun, ƙəla nafiya tsauka yi
Chinəm.

19 Kun həshya ƙəm nggəmama nishyi nun. A naɗun ngyangthlang a tendan wa.
20 Kun wundakhnaya səghama mii fanggətyi nun ko ahu mani, ƙəsər ndəna mid Chinəm.
21 Kun chingya a ɓilladun wangginun wa, ƙəsər na hur ndan səbrha ɗə mərgha fad ndan hai.
22 Kun mafaya fəraman mamnggirha turayinun na ahu ƙəshiirha ko ahu mani. A ənaɗun taara ka nana nda a na kun təna nda fal kun wa. A meyedghən ənama taara pathlang nun tə Faara, ƙəla nafiya na a tərəm Chinəm.
23 Kala ˈya nun a ənaarha, ənamadghən tə hura tal ƙəsər nun a ənanggən Chinəm ni, mbə a niifa wa.
24 A sənunsə na Chinəm a fərang langaarha kun yi ƙəna tar nun. Kəsər nuwun a əna taara yi Chinəm Kərəsti.
25 Tə əna tar mbəlfeerha ƙəm, nən a wal ƙəna tar mbəlfedghən, ƙəsər mbə Faara tattaha wa.

4

1 Kun na tə mafaya ha ənaman nggayirha kanda, a sənunsə na tuwuri nun sə ƙəm a talara.

Fər kaali yi hwan Faara

2 Nama naarha a hwan Faara ƙətsar, tsawun nggungwa fa tə usa Faara ƙəm.
3 Hwana man Faara kansə ƙəm, təna Faara inang kwamana kan hai na a pər laɓarghə nan. Pər laɓar ənwulten tar Faara nan na ɓəɓee, ndəna laɓar Kərəsti. Kəsər ka laɓar ɗani ya muweena nda hu porsəna ɗə.
4 Hwaneema Faara in təni pər laɓarɗi na ɓəɓee ya ngga, kamngga a əne.
5 Nama ndəndəl tə tsawud nun tə fingya fərwa ƙəkafek tə Yeeso, tə ƙəm ənama taara ngga tə kwamana wal nun.
6 Kətsar nagha laɓar nun mbənggən, tə ƙəm sən kwamana nun kamngga na nggəranggun fiya sə.

Ngwala mii ndaˈya

7 Na Tikikus a pərang ˈya kun a tenna. Ka niifa ni ahu tar Faara. Kan təghən nan a əna tar Chinəm.
8 Niya thlənggən a thləman nun ɗə ka ɗəgha fərang kaali kun tə ƙəm pərang ˈya nən kun na nan ahurghən.
9 Nən a tahang nda Onisimus haɗə wan tal nun, na nda a pərang ˈya kun na a katərarha hai a mbəɗiya.
10 Aristakus nanan hu porsəna tal a ndangˈya kun fa, tə Markus wanman Mbarnaɓa. Pərang ndan kun yi tə ndaarha, a ɓad Markus ɓa thlamadghən fa tə haara kikyab.
11 Djeshiwa na nda aarha Djustus ƙəm a ndangˈya kun fa. Ngwala nafiya Yahudayina ni ya mahan na ahur nafiya nan a əna taara yi Kutəryid Faara, nggab nda nggi kaan.
12 Niif nun na nda aarha Abafaras mafad Yeeso Kərəsti a ndangˈya kun fa. Nən naarha ƙətsar a hwan Faara a tennun na a tsawun tə kanglanggirha ahu əngya na mid Faara.
13 Niyi tə wutsəfayirha fa a pərang ndaarha ni kun nəghən a əna taara kaan ka kun tə kowunni na a Lawudikiya tə Hirapolis.
14 Təpuwudɗi Luka nggəm nəm tə Ndimas ƙəm, kanda a ndangˈya kun fa.
15 Ndaman ˈya shayinəm fa na a Lawudikiya tə Nimfa ƙəm tə fa takkwaya na a wumnda hai a minda keeghən.
16 A kwasamadɗi karatang nun ɗeleewar ɗi ya, karata man ahu kən hwan Faara ƙəm na a Lawudikiya. Kun ƙəm karata man ɗeleewar ɗi thlənang nan nafiya Lawidikiya ɗə.
17 Ndaman Arkibus a kwargha ngwalanggən tarɗi fərang na Chinəm ahu harghən hai.
18 Nggi, Mbulus, tə harna niya chireethleng nda ənna kun fa ɗə. Ɗalama teena hai niyi hu porsəna. A tsauka nggayid Faara tə kun.

1Tasalonikaya

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗa ɓa ya a har nda
Mbulus, tə Sila, tə Timoti. Chireethleng
nandan a fatakkwaya Yeeso ɗə na a Tasa-
lonika a nafiya Faara na Chinɗi tə Chinəm
Yeeso Kərəsti. Ngwa tsauka nggayirha tə
tsawud ɗəɗemnggirha tə kun.*

Fər ƙəkafekkid Tasaonikiyaya tə tur tsawud ndan

2 Nan naarha usa Faara ƙəsər ka kun
heu, nan naarha ƙəm hwanang Faara kun
teena ƙətsar.
3 A naɗan a hwan Faara aten nun nan
ɗal teena hai tə tar fərƙəkafekkid nun na-
nun təghən a mbed Faara Chinəm, tə ɗərha
mbeeɗə nanun təghən hu nggəmnda, tə
ƙərəsta ƙəsər ka shiteena nanun təghən
aten Chinəm Yeeso Kərəsti.
4 Sənɗansə Shayina, nggəmna Faara kun
wurnən kun a tsawun nafighən.
5 Kəsər ɓang ɗan Laɓaara kun ɓa na
Mbənggən, mbə laɓaara katenggən wa,
amma tə səsəmnda, tə Səsəna Tə Peɗənda
pərangga ƙəkafek kun. Sənɗun tur tsawud
nan əna nan tə kun ka a thlar kun nan.
6 Tsauɗun nafiya tsahagha tə kan, tə
ƙəm Chinəm, thlə laɓar Faara nun tə
wutsəfayirha fərna Səsəna Təpeɗənda, ko
nanən səsaa ɗun kaan.
7 Kəsər ka kee tsauɗun ən sakhrha a fa
takkwaya heu na a chehweed Makidoniya
tə Akaya.
8 Nanənya laɓar Faara wel ɗa ɗə ƙəsər
ka kun mbə a chehweed Makidoniya tə
Akaya kee wa, amma fərƙəkafekkid nun
a Faara sək fiya ndən ko a yanggi ni.
Tsaunən kee, mbə minnan sə kalang sə a
tenggən wa.
9 Kəsər fiya ni tafad ndan na a thlək
laɓar thlən nan fa əna nun, tə ƙəm ndəghən
nun hai tə tar ɗaharha, kyakhrun thləmad
Faara ɓa, ka a tərang shilee nun Faara ən
na tə yibrha tə ƙəkafek.
10 Nun naarha ƙəla ɓad Wanggən fa ɓa
a talara hai. Faara ndən thlengga Wan ɗa
sə ahu mərya, ndəna Yeeso ndəghən ni na
a thlang ƙəm sə ahu səbrha hur Faara na
ɓayi.

2

Tar Mbulus a Tasalonika

1 Shayina, kun tafad nun sənɗunsə ɓad
nan thləmad nun ɓa tsauka mere wa.
2 Kəla sənnunsə tək ɗan səsaarha fa a
Filibi. Amma fərang Faara kaali kan na
a pərang Laɓar ɗa nan kun na Mbənggən
atenggən, ko nanən kar fiya laɓarghən fa.
3 Kəsər laɓar ɗi pərang kun mbə
nggaɓarha sə wa, nduwa mbəlfeerha,
nduwa hukrha wa.
4 A meyedghən nan narha pər 'ya na
mid Faara, ƙəsər ƙəlang ɗə kan kam ɗan
a pər Laɓaara nan na Mbənggən, mbə
ka a mbənanggən fiya wa, amma Faara
ndəghən na a ƙəƙərang nda hur nəm.
5 'Wawan thlək laɓar yi mbənda mee ka
a ləm kun nan kee wa, tə ƙəm mban tə
numad suna ahur nan wa. Faara ndəna
shedawan nan.
6 Mban a kaɗa faala a fad fiya wa, mbə
a fad nun wa, kala ko wunni. A ndam na
minnan sə kee, ƙəla nanan fa fathləngya
Kərəsti kam kaɗa ɗan thlaara a har nun.
7 A meyedghən nəghəm ƙəla wun-
dakhnaya ahur nun, ƙəla na maana ƙər
wanggighən.
8 Kəsər nggəm ɗan kun kaan mbə ka a
pərang Laɓar Faara nan kun na Mbənggən
kee wa, amma heu tə yiɓəd nan ƙəm.
9 Shayina, ɗalama teena hai tə taara
əna nan. Əna ɗan taara nda fəɗikrha tə
yanfara amawa nan səsang kun a sayiɗɗi
nan a pərang laɓar Faara na mbənggən
kyagha ɓa ahu thləm Faara.
10 Naɗun ənɗi nan a ənaarha, Faara ƙəm
wai kee, nanan chahal, tə nggayirha, tə
ƙəkafekkirha ahu ən ənan nan a kun fa
fərƙəkafekkya.
11 Sənɗunsə ənang ɗan əngya kun heu
kamngga, ƙəla na china ənang nda wang-
gighən.
12 Hwan ɗan kun, fərang kaali nan kun,
tə nggab kun nan, na a tsawun ahu kwa-
mana na məməl a mbed Faara, ndəghən ni
aagha kun ahu kutəryidghən ɗə tə mamng-
gidghən.

* **1:1 1:1** Tar Fathləngya 17:1

13 Tsaunən kee, malang ngwan usa
Faara ƙəsər fər ɗun ƙəkafek tə laɓar Faara
pərang nan kun. Laɓarɗi yi Faarani mbə
yi niifa ni wa. Thləwun ndən tə ndaarha
laɓar Faara ni, nanənya nəghən a ənа taara
ahur nun.
14 Kun shayina tsahama nafiya na a
takkwa Faara hu Yeeso Kərəsti, na hu
chehweed Yahudiya, ƙəsər səsaɗun ahar
nafiya chehweed nun, ƙəla səsa nanda
ahar Yahudaya.*
15 Yahudaya ni ɓəlangga Chinəm Yeeso tə
annabiya, kanda ni ƙəm rəkka kan. Na nda
naarha səɓang hur Faara ɗə kaan, tə ƙəm
na nda kar kowunni fa! †
16 Na nda karang kan fa a pərang laɓar
Faara nan fingya mbuwa wa Yahudaya,
ƙəsər amawa nda wal hərəkrha. Ahu
ənaarha kiya na nda chik kyarha hu
ɗimiyirha hai. A kwasamadghən səb hur
Faara ɗə kaan tə kanda.

Na mid Mbulus sə a nggərghən weng tala Tasalonikaya

17 Kun shayina, akwasamaddi tsakh nəm
hai, na tennan tekh tə kun habɓa ɗan
na a nggərghan wutta thləmad nun ɗə, a
nggərghəm ƙəmarha hai na ndan nəm.
18 Mbə ngaala sə wa na minnan sə a
wuɗan thləmad nun ɗə, nggi na Mbulus,
na minna sə a nggər yi ɗərha ɗə saara
hangga, amma ƙəse Sheetan hai.
19 Akwasamadghən heu mani ən shiiten
nan tə wutsəfayid nan, tə ƙəm tallə nan a
mbed Chinəm a wuɗɗa ɓa, mbə kunni wa?
20 Kəkafek kunni ən tallə nan tə
wutsəfayid nan.

3

1 Nanən kee mbang ngwa nan ƙərəsta,
ndan kamɗə a mal kanda a Atina katen
nan.
2 Thlən ɗan Timoti pashid nan hu tar
Faara a thləmad nun ɗə ka a fərang kaali
nən kun ahu fərƙəkafekkid nun,
3 amana səsaddi kyakhrang huten nun
hai. Kun tafad nun sənɗunsə nəm a tək
səsaarha fa,
4 A sayiddi nanan tə kun ˈwa ɗan
pəranggən kun tə ndaarha, nəm a tək
səsaarha fa. Tsauɗə kee ƙəla sənnunsə.
5 Nanən kee, mbang ngwa ni ƙərəsta,
ndən thlən ni Timoti a sək laɓar
fərƙəkafekkid nun ni. Tərəm ɗi nən ɗə
narha tə thlərɓuddi, Sheetan huk ɗə kun,
tsauka tar nan mere.
6 Amma nanənya wudna Timoti a
thləmad nan ɓa ɓang ɗə laɓaara kan ɓa na
mbənggən aten fərƙəkafekkid nun tə nggəm
ndan. Nggərghən ndang nda kan nuwun a
ɗal teena hai tə kan ƙətsar, tə ƙəm nəghən
a kukwasang kun fa a na kan nan ƙəla na
mid nan ƙəm a na kun nan.
7 Nanən kee shayina, ahu səsad nəm tə
ƙətəllə nəm fa wal ɗəm kaali ƙəsər ish ɗun
ngga hu fərƙəkafekkid nun.
8 Nanənya nəm a nggər chik wal shembe
tsaunən ish ɗun ngga hu Chinəm.
9 Tur yanggi usaayi nan a ənang nda
Faara ka kun, ka wutsəfayirha nanəm
təghən aten yinəm Faara ka kun?
10 Nda yanfara tə fəɗikrha nan naarha
hwan Faara na a nggərghan na kun na a
ɗang nggan kun sə təna fərƙəkafekkid nun
chikrha.
11 Ngwa tangsangga Faara na Chinɗi tə
Chinəm Yeeso kwamana ɗə na a ɗan wal
kun.
12 Ngwa chighangga Chinəm hur nggəm
ndan kun tə fiya heu ƙəla nanan təghən a
kun.
13 A fərangga Chinəm ƙərəsta kun, tənun
narha chahal kula ən ˈyaara a mbed Faara
na Chinɗi. Ngwa tsauka kee a sayiddi na
Chinəm Yeeso a wutta ɓa tə nafiyighən heu
na chahal.

4

Tur tsawuddi na mid Faara

1 A mii ngwaladghən shayina, nan a
hwan kun, nan ƙəm a ƙəs thləmad nun
ƙəsər ka Yeeso tə ndaarha, tsawama hu
kwamana na məməl na a mbənanggən
Faara, ƙəla tsahang nan kun ha. Ko nanən
nuwun tə tsaurha kee, amma nan a fərang
kaali kun na a nggər wun chikƙən.
2 Kəsər sənɗun ənggini tsahang nan kun
ha tə ngyahad Chinəm Yeeso.
3 Tsaunən kee, ˈya na mid Faara a
tsawun chahal, nama inggun ma ku-
lafayirha.

* **2:14 2:14** Tar fathləngya 17:5 † **2:15 2:15** Tar fathləngya 9:23,28, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13 18:12

4 Kowunni ahur nun sən kwaman ɗa nən
na a ƙəs altenggən tənən nagha chahal tə
mamnggirha,
5 kula suna naarha ahur nun non ƙəla
nafiya səngwa wa Faara wa.
6 Atam niifa huk shadghən tətakkwarha
nduwa səɓanggən hurghən ɗə kaɗa
nukkun nən wa, ƙəsər na Chinəm a
ngwang kumarha tur ənggina sə ya, ƙəla
pərang nan kun a katəradghən ƙəs nan
thləmad nun.
7 Aawa Faara ƙəm a tsawum kula
naarha chahal wa, amma a nam chahal.
8 Tsaunən kee, kala niifa kargha tsa-
hadɗa fa ya, mbə kar nən niifa fa wa,
amma Faara ndən kar nən, ndəghən fərang
Səsənggən kun Təpeɗənda.
9 Aten nggəm ndan, kamngwa a
nggərghan chireethleng nda kun ɗə wa,
ƙəsər kun tafad nun tsahang Faara ndən
kun ha tə ndaarha, nggəmama ndan.
10 Kəkafek, nuwun a nggəm shayi nun
heu na a chehweed Makidoniya. Nanən
kee na minnan sə a chik ɗərha nun mbeeɗə
tə nggəm ndan.
11 Ɗəfaman ƙəs alten nun a mbee, nun
narha ənа tarɗi na a mbed nunya təƙəm
nama a ənа taara tə haryi nun ƙəla pərang
nan kun.
12 A naɗun a ənaarha kiya nafiya mbuwa
wa Kərəstaya, na nda fərang mamnggirha
kun təƙəm a mbərsa ɗun tə niifa wa.

Wutta Chinəm ɓa

13 Amma shayina, mbə minnan sə a
tsawun tə yamid sənda aten fingya mərgha
wa, nanən kee, naɗə hur nun səbrha ɗə
ƙəla fingya mbuwa tə shiteena.
14 Kəsər ƙətəm fər ɗəm ƙəkafek mər Yeeso,
nggər ɗə thliirha sə, tə ƙəm sənɗəmsə ngga
a wuɗɗaɓa, na Faara a thleng fingya yina
sə tə yibrha mərgha fərgha ƙəkafek.
15 Nan a pəranggən kun ƙəla ndaana tsa-
had Chinəm Yeeso, ƙəm ɓalgha tə yibrha
fa a fara na Chinəm ɓarha ɓa, mbəm ˈwa
thliirha ma fingya ˈwagha məra wa.
16 Kəsər Chinəm tafadghən nən a təra
hai a talara, təranggən uradghən sə nagha
a aah farha, tə urad təthlənda Faara na
manggən, tə pii kodwomnda yi aah Faara.
Fingya mərgha fərgha ƙəkafek tə Yeeso
kanda ni na ˈwa thliirha sə.
17 Tərgha ƙəm ɓalgha tə yibrha fa, na nda
a tərang ƙəm ɗə tə kanda ahu hashmbe
ɗəm ƙəmarha tə Chinəm a fərakh amshi.
Nəm a tsaurha tə Chinəm pakwanɗə.*
18 Tsaunən kee nama a fərang kaali ndan
aten laɓarɗi ya.

5

Ngwama fa ka ɓad Chinəm ɓa

1 Nanənya shayina aten sayi nduwa fara
na ənggini a katərarha hai ya, mbə ƙəl nggər
nan chireethleng kun ɗə wa.
2 Kəsər kun tafad nun sənɗun sə a fara
na Chinəm a ɓarha ɓa nən naarha ƙəla ɓad
ngaara ɓa a fəɗikrha.*
3 A sayiɗɗi na fiya a ndaarha, “Nan a tsau
ɗəɗemnggirha tə kwassa hura hai.” Kula
səndəndan sə ƙəl ɓagha səsaarha a tendan
ɓa kaan, mbə kwaman hərəkrha sə wa, ƙəla
na hatta hur nggətta ƙəsang nuneefa na
ahur.
4 Amma kun shayina mbuwun hu wula
wa, na ɗə farɗi wal kun ya kula səndənun
sə ƙəla ngaara.
5 Kəsər kun heu wangya kukwaryirha ni
kun, yi yanfara ƙəm. Kəm mbə yi fəɗikrha
ni nduwa wula wa.
6 Tsaunən kee a shii ɗəm ƙəla na fingya
ənaarha wa. Amma taama tsawum ng-
gungwa fa nam a ƙəlarha ɗə.
7 Kəsər fingya na a shiirha na nda
ənaghən a fəɗikrha, fingya ƙəm a fəɗikrha
ndəna mbaala tərang kanda in.
8 Amma tsaunən ƙəm yi yanfara ni,
taama ngwam fa, kal luwud ɗəɓəla nəm
yi fərƙəkafek tə yi nggəmnda, sheng teena
nəm walla hərəkrha fa tsauka ndəna tətar
ɗəɓəl nəm.†
9 Wurwa Faara ƙəm ka a nagha səbgha
hurghən aten nən wa, amma na midghən
sə a wal hərəkrha nəm ahu Chinəm Yeeso
Kərəsti.
10 Ndəghən ni mərgha ka ƙəm, ƙəsər ko
nanəm tə yibrha fa, nduwa mər ɗəm a fara
wud nən ɓa, a tsawum təghən.
11 Tsaunən kee nama a fərang kaali
ndan, non a ɗang ndan sə, ƙəla nanun a
ənaarha nanənya.

* **4:17 4:17** 1Kor 15:51-52 * **5:2 5:2** Matta. 24:43, Luka. 12:39, 2Mbit. 3:10 † **5:8 5:8** Ish, 59:17; Afisaya. 6:13-17

Ngwalad mii yiyi thləmaarha

12 Amma nan a hwan kun, shayinan,
nama a fərang mamnggirha fingya na a
əna taara kaan ahur nun, mamnggi nun
ahu Chinəm na a fərang laɓar Faara kun.
13 Fəraman mamnggirha kanda ngga tə
nggəmnda ƙəsər ka tar ndan. Tsawama
ɗəɗem tə ndan.
14 Nan a hwan kun shayinan, yana man
fingya na səsahun, fəraman kaali fingya na
tə shilee yid. Ɗaman fingya sə mbuwa
ƙəkanglang. Kərsaama ƙəm tə kowunni.
15 Kwarama nun ɗə nggərang mbəlfeerha
niifa sə tə mbəlfeerha. A meyedghən əna
man nggayirha ndan tə ƙəm a kowunni.
16 Kətsar nama tə wutsəfayirha.
17 A malang ɗun hwan Faara wa.
18 Ko a huma ni usama Faara, ƙəsər ənɗa
na mid Faara a kun ˈyahu Kərəsti Yeeso.
19 A ɓəlang ɗun wad Səsən Faara hai wa.
20 A sarɗun ˈya thləkna annabiya wa,
21 ƙəƙəraman əngya heu, ƙəs fingya yina
nun ha na ngga.
22 Malaman kala tur tar mbəlfeerha.

Ngwalad mii ndaˈya

23 Ngwa tsauka Faara tafadghən na a fər
tsawud ɗəɗemnggirha, a tsaɓanggən kun
ɗə heu non chahal. A laf səsən nun nən, tə
yiɓəd nun, tə fad nun heu, a tsawun nafiya
mbuwa tə ɗimiyirha fa a fara na Chinəm
Yeeso Kərəsti a wutta ɓa.
24 Yanɗi aagha kun nəghən tə ƙəkafek fa,
nən a ənaghən.
25 Shayina, hwanaman Faara kan teena.
26 Ndaman ˈya shayinəm fa heu tə
nggəmnda yi fa takkwaya.
27 Hwanni kun tə thləm Chinəm, karata-
man ɗeleewar ɗiya a fatakkwaya heu.
28 Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso
Kərəsti tə kun.

2 Tasalonikaya

Ɗeleewar Mbulus chireethleng nən Tasalonikaya ɗə

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har nda
Mbulus, tə Sila tə Timoti. Chirethleng
nggan ndən fatakkwaya Yeeso ɗə na Tasa-
lonika, a kun tsauka yi Faara na Chinɗi tə
Chinəm Yeeso Kərəsti. *
2 A fərangga Faara na yinəm China, tə
Chinəm Yeeso Kərəsti nggayirha kun tə
tsawud ɗəɗemnggirha.

Hwan Faara tə usaarha

3 Shayina, kamɗə a usa Faara nan ƙətsar
ƙəsər ka kun, tsaunən fərƙəkafekkid nun
aten chikrha kaan, heu tə nggəmndə nun
a ndan aten chikrha.
4 Ndən ənagha ndən, nan taala tə
kun ahur fingya fatakkwaya Yeeso, ƙəsər
ka ƙərəssə nun, tə fərƙəkafekkid nun tə
səsaarha nanun ahurghən.
5 Ənggini heu ya kyaddə ndaarha ngwa
kumad Faara mbə wura hasə wa, məməl
ɗun a tsawun hu kutəryid Faara ƙəsər
aten kutəryiddə ni ya nun a səsaarha ka-
manggən.
6 Na ƙəkafek sə a fad Faara, ƙəsər nən a
səsang fingya yini səsangga kun,
7 amma nən a yiɓang kun ahu səsaarha
nanun sə tə kan ƙəm, a sayiɗi na Yeeso
a ɓarha hai a talara heu tə mamngya
fathləngya Faara.
8 Tə sheneu waarha, nən a səsang fin-
gya kargha sənda Faara, ƙəmɗa tə fingya
kargha əna taara tə Laɓara na mbənggən
yi Chinəm Yeeso.
9 Na nda a tək səsaarha fa yi məra pak-
wandə, tsaha nda hai ma yid Chinəm tə
səsəmnda mamnggidghən.†
10 A fardi nən a wutta ɓa, nafiyighən heu
na nda a fərang mamnggirha. Kala niifa
fərgha ƙəkafek na nda a na ənwulteena tə
Chinəm, ƙəsər fərɗun ƙəkafek tə ˈya pərang
nan kun.
11 Nanən kee nan naarha hwan Faara a
ten nun ƙətsar, tə ndaarha a tsawun ngga
tə Faara aagha kun. Nan a hwan Faara
a fərang səsəmnda kun na a ləgɗanggun
ənggini heu na nggəngga nun a ənaarha hu
fərƙəkafek.
12 Nan a hwan Faara təna nda man-
ang nda thləm Chinəm Yeeso ahur nun,
kun ƙəm ahurghən, hu nggayid Faara tə
Chinəm Yeeso Kərəsti.

2

Na təmbəlfeɗɗi a ˈwa ɓarha ɓa, ma Chinəm

1 Shayina aten wutta Chinəm Yeeso
Kərəsti ɓa nəm a wumnda thləmadghən ɓa.
Nan a hwan kun,
2 a ɓilla ɗun nduwa thliigha hakkilod
nun ƙəkar aten ndaarha far ɓad Chinəm
ɓa ˈwaɗə teena ɓaɗa ɓa wa. A fər ɗun
ƙəkafek tə kanda wa, ko ndaana nda
hu laɓaara yi səsəna səkna ndan, nduwa
səsəna kyadgha ndən, nduwa wal na nda
ɗeleewar a haar nan ɓa wa.
3 A nggəm ɗun fa nggaɓagha niifa kun
wa. Kəsər mbə fardi a ɓarha ɓa kee wa,
ƙəl katərana kakyathlaanga hai aten Faara
kyagha təmbəlfeɗɗa ɓa ˈwan, ndəghənggi
kya nanda əna mərra kamanggən.
4 Na təmbəlfeɗɗi nən tərang altenggən
sə tə ƙəm mbə midghən sə a sək ˈya nən
tsauka yi Faara, nduwa kala ˈya na nanda
a tərang shilee teena wa. Nən a tsaurhahu
Kən Faara ndagha ndəghən ni Faara.
5 Ɓal wun teena hai ˈwaɗi pəranggən kun
a sayiɗi nani tə kun wa?
6 Nanənya sənɗun əndi ˈyaɗangga ɓarha
fa ɓa, ƙəsər na nda a kyadghən a məməlla
sayidghən.
7 Kəsər səsəmnda təmbəlfeɗɗi katərang ɗə
əna taara hai ɓəɓee, nən a tsaurha ɓəɓee
yanɗi ˈyaɗangga ɓaarha fa ɓa malang ɗə
kwamana.
8 Tərgha na təmbəlfeɗɗi a kyarha ɓa,
amma a ɓad Chinəm Yeeso ɓa, nən a ɓəlang
nda tə səsəmnda ɓereu yiɓədghən.
9 Ɓad təmbəlfeɗɗa ɓa ya nən a naarha
tə səsəmnda Sheetan fa, nən a əna tar
ənwulteena, tə ənsakhkya yi nggaɓaarha
ɗəɗamən-ɗəɗamən,
10 nən naarha huk fingya na ahu kwa-
man mərra. Na nda a məra ƙəsər kar nda
nggəm ƙəkafek fa na a wal hərəkrha nda.

* **1:1 1:1** Tar Fat. 7:1 † **1:9 1:9** Ish. 2:10

11 Nanən kee na Faara a thlənang
səsəmnda sahatta huteena kanda fa ɓa ka
a fərƙəkafek nda tə laɓar nggaɓaarha.
12 Tərgha na nda a ngwang kumarha
fingya sə kargha thlə ƙəkafek fa amma na
nda a tək mbənda tar mbəlfeerha fa.

Tsawama tə shembe hu ƙəkafek

13 Amma kan shayina tsauɗə tətа a usa
Faara nan ka kun ƙətsar, kun shayina
nggəmna Chinəm, ƙəsər a katəradghən wur
Faara kun ahur fingya ˈwagha a wal
hərəkrha nun ahu tar Səsəna hu fərƙəkafek.
14 Aaghən kun ka a wal hərəkrha nun
a sayiɗɗi pərang nan Laɓara kun na
Mbənggən, tənun wal mamnggit Yeeso
Kərəsti.
15 Tsaunən kee shayina, ƙərsaama, ƙəs
ənggina nun ha tsahang nan kun ha, ko
hu pər laɓar Faara ni, ko ahu ɗeleewar
chireethleng nan kun ɗə.
16 Nanənya Chinəm Yeeso Kərəsti
tafadghən, tə ƙəm Faara na chinɗi
kyanum, nggəmɗə ƙəm ahu nggayidghən
yi pakwanɗə nggab nən ƙəm tə shiteena.
17 A nggab kun nən tə ƙəm fərang kaali
nən kun ahu kala ˈya nun a ənaarha tə
thləkrha.

3

Hwana man Faara kan teena

1 A mii ngwaladghən shayina, hwana
man Faara kan teena tənа laɓar Chinəm
Yeeso weela ɗə ƙəkar, tənən wal mam-
nggirha kala mbərha ɗənən saaɗə, ƙəla
ˈwanən ɓarha thləmad nun ɓa.
2 Hwanama Faara, ƙəmɗa, tənəm wal
hərəkrha a har fa mbəlfeeya, ƙəsər mbə
fiya heu natə fərƙəkafek fa wa.
3 Amma Chinəm nəghən tə ƙəkafek fa,
nən fərang kaali kun laf kun nən amana
təmbəlfeɗɗi ənang ˈya kun fa.
4 Mbərsa ɗan tə Chinəm ƙəla nun a
ənaarha, ɗaama mbeeɗə tə ənа taara tə ˈya
pərang nan kun.
5 Nanənya ngwa kyakhrangga Chinəm
huten nun aten nggəmnda ɗə yi Faara, tə
ƙərəsta ƙəm hu Kərəsti.

Kəs thləmaarha aten səsaukirha

6 Nanənya shayina, nan a ndang nda
kun ahu thləm Chinəm Yeeso Kərəsti,
ndəghama hai tə səsaukya fingya fa
fərƙəkafekkya mbuwa a takkwa ənggini
tsahang nan kun ha.
7 Kəsər kun tə altennun sənɗunsə kamɗə
a takkwa tur ənggina nun tsahang nan kun
ha, ƙəsər a sayiɗɗi na nan tə kun mbə
səsaukya ni kan wa.
8 ˈWa wan thlə ənnarhami a har niifa
kula kan tiighən wa. Nan ənа taara nda
fəɗikrha tə yanfaara, amawa nan ƙətəlang
kun fa.
9 Nan mbang ndang nda kun fəraman
ənnarhami kan, amma na mid nan sə a
tsawan ənsakhrha a tsaha kan nun.
10 Ko a sayiɗɗi na nan tə kun, ndanggan
kun, “Kala niifa kargha ənа taara fa a
fərang ɗun ənnarhami wa.”
11 Kəsər sək ɗan ndaarha fingya ahur
nun na səbrha a yid ndan. Mbə ˈya sə na
nda ənaarha wa ƙəl muk mee hu laɓar fiya
hai kee.
12 Tur nafiniya, nan a ndang nda kanda,
nan ƙəm a ƙəs thləmad ndan ahu thləm
Chinəm Yeeso Kərəsti, ənа taara nda, na
nda naarha həɓang fad ndan.
13 Amma kun shayina a ɗakh mid nun
ɗə tə ənа əngya kamngga wa.
14 Ana niifa sə kargha mii nan fa ahu
ɗeleewar ɗiya, a wum ɗun teena təghən
wa tənа shilee ƙəsang.
15 Amma a tsawan ɗun ƙəla təsaara wa,
ƙəl a ƙəs thləmadghə nun ƙəla wanmana.

Mii ngwala nda ən Mbulus

16 Nanənya Chinəm na tə ɗəɗemnggirha
ha, ndəghənggi tafadghən fərang
ɗəɗemnggirha kun ƙətsar, ko hu mani. A
tsauka Chinəm tə kun heu.
17 NGGI NA MBULUS, KULO NDA ƏNNA
YA CHIRETHLENG NI ƊAI TƏ HARNA NI
ƏNAARHA KEE TƏ ƊELEEWARYA HEU
NI CHIREETHLA TƏNƏN KYAD NDAARHA
KYAGHƏN ƁA A HARNA.
18 Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso
Kərəsti tə kun heu. Atsaukake.

1 Timoti

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, təthlənda Yeeso Kərəsti, faɗang nda
tə səsəmnda Faara tə Hərəkrənəm tə ƙəm
Yeeso Kərəsti nəm shengteena fa.
2 A Timoti ka waana ahu fərƙəkafek.
Ngwa furowa Faara na China tə Kərəsti
Yeeso na Chinəm nggayirha, a haɗowun fa,
tə ɗəɗemnggirha.

Yiyi thləmaarha aten tsahad nggaɓaarha

3 Nani a wiirha a Makidoniya ɗə,
hwanɗi sa a tsawa na a Afisa 'wan tənə ƙəs
thləmad fingya nafiya a mbəɗi a malang
ngganda tsahan ndan ha yi nggaɓaarha.
4 Kamɗə a ƙəs thləmad ndan na a
malang ngganda mbətta hai aten sək
asəɗaya mbuwana ƙəkafek, tə thlətta
thləmngya chichiiya mbuwana mii ngwaladghən sə. Kəsər tur əngginiya nən ɓaarha
ɓa tə ngaala. Mbə ɗang niifa sə a əna tar
Faara nən tə fərƙəkafek.
5 Fərni ngyahadɗiya tənə fatakkwaya
Yeeso narha tə nggəmnda fa ɓagha ɓa ahu
hura na chahal tə hura tsahai na, tə kad
fərƙəkafek.
6 Amma fingya famaləmngya sə 'wanda
teena kyalth nda hai ma ten laɓarɗiya
kahad, mbəɗa nda hai tə thlək laɓar
nuryirha.
7 Na mindan sə a tsawanda ƙəla fa
maləmgya ngyakhrha Musa. Amma
səngwanda 'ya nanda thləkrha wa, a sakwata əndi na nda njib ndaarha sənda 'ya
na nda a thləkrha.
8 Sən ɗəm sə tə ndaarha na ngyahadɗi
ngga, a əna ɗəm taara sə ahu kwamana na
məməl.
9 Sən ɗəm sə kəm tə ndaarha, mbə ka
nafiya mbuwa ɗimi əna nanda ngyakhkya
wa, kəl nafiya mbuwa takkwa ngyakhrha
tə sək 'ya, tə nafiya mbuwana ən ənandan
kəla yi Faara, tə nafiya na ɗimi, tə nafiya
mbuwana hur ndan pəpet, tə nafiya na sar
Faara, tə nafiya na ɓələng chinggindan, ko
manggindan, tə fa ɓəl faaya.
10 Ngyakhkini ya əna nan ndan ka kulafaya, nduwa həshya na mənda tə həshya,
nduwa nishya na mənda tə nishya nduwa
fa ngar faaya, nduwa fa nggaɓaya tə nifa na pər nggaɓaarha ko ndanən nən a
pər ƙəkafek, tə kəm kala 'ya heu mbuwa
məməl tə tsaharha ha yi ƙəkafek.
11 Tsahadɗa ha ya nəghən məməl tə
Laɓara na Mbənggən yi Faara na tə parka
na manggən fəre nanda hu haara hai a
pərghən ni ɗə.

Usarha ka nggayid Faara

12 Niya usa Kərəsti Yeeso Chinəm,
fəreegha kanglanggirha. Kəleeɗə ka
niifani nggi wurnən nggi ka a ənang taara
ni.
13 Ko nanən ƙətəm ni naarha sar Kərəsti,
tə mbəlfeerha səsangga nafiyighən. Amma
haɗang ɗi fa ƙəsər 'ya əna ni heu nəghən
hu yamid sənda ni tə yamid fərƙəkafek.
14 Nggayid Chinəm ləɗeeɗə kaan tə kəm
fəre ɗə fərƙəkafek tə nggəmnda ɓagha ɓa a
thləmad Kərəsti Yeeso.
15 Laɓarɗiya ƙəkafek ni, tə kəm kowunni
a fərƙəkafek nən təghən. Kərəsti Yeeso
ɓanən hu ƙəshiirha ɓa ka a hərghanggən fa
ɗimiya ahur ndan heu nggi kalgha kanda
tə ɗimiyirha.
16 Amma keɗee Faara nggayirha, nggi
kalgha nafiya ɗimiyirha, Yeeso Kərəsti
ƙərəs ɗə tə nggi kaan ka tsawi ənsakrha
ka fiya heu ɓagha fərƙəkafek təghən tə kəm
wal yibrha nda mbuwa ngwalarha.
17 Ngwa tsauka mamnggirha tə faala
a Faara pakwanɗə. Ndəghənni kutəra yi
pakwanɗə, mbuwa nəm naarha, mbuwa
məra; ndəghənni Faara katenggən. A
tsaukwa kee.
18 Timoti, waana, niya pəro palthɗiya
ƙəsər ka 'ya 'wa na annabiya pəra a ten
wa ka ƙətəm. Kəsər ahu laf əngginiya na
mbang yanda ngga ƙəla ka sodja.
19 Kəsu fərƙəkafekkid wa ha ngga ahu
Kərəsti. Tsawu tə hura tsahai, ƙəsər fingya
nafiya tə thləmən kar nda əngginiya; ƙəsər
ka əndiya ndən ənagha ndən fəlna nda hai.
20 A hur ndan na Himeniyus sə tə
Aledzanda, fərang ni Sheetan ka tsahang
huteena nən kanda ha ka malang ngganda
sar Faara.

2

Kwaman tərang shilee Faara teena

1 Niya ndang nda kun, ˈwaama hwanang Faara fiya teena heu. Hwana man Faara a ɗanggən kanda sə na a haɗanggən kanda fa, tə ƙəm usaghənun ka kanda.
2 Hwana man Faara kutərya teena kiya tə fingya mamngya, tə nəm tsau ɗəɗemnggirha kula mbeela, tə tərəm Faara tə hura chahal.
3 Tur hwandəɗi ya nəghən ngga, nən mbənang Faara tə Hərəkrənəm.
4 Na mid Faara sə kowunni a hərəkka tə kəm a sən ƙəkafekidɗa nən heu.
5 Faara nəghən tətal, Yeeso Kərəsti ni katenggən na ɓang kəm thləmad Faara ɓa. Yeeso ƙəkafek niifa ni, fərɗə fadghən ka a hərghanggən kəm.
6 Fərɗə yiɓədghən ka heng wal alteena nən ƙəmsə. Kyaɗang Faara əndi kəm ya ahu məməlla sayi.
7 Ndəghən ɗani ənagha ndən wurna Faara nggi a tsawi tə təthlənda Yeeso tə ƙəm tə pər Laɓar Faara na Mbənggən. Niya pər ƙəkafek, mbi a nggaɓaarha wa. Thləngga Faara nggi ɓa a tsahang nggi nafiya ha mbuwa Yahudaya aten fərƙəkafek tə ƙəkafek.
8 Nanən kee a wum ɗun hai ka ɗəfang shilee nun Faara in, na mid na sə həshya tərang ngganda haryindan sə na chahal a talara sə hwan Faara nda, kula səbrha hura ko ngaala tə ndan.
9 Akwasamad yandiya na mid na sə nishya a ngwang ngganda fandan fa tə kari kamngga, a sakhɗang nda wasyindan wa, nduwa kal kari nda fa na tə wuɗəɓəla fa wa nduwa ƙən ən urarha nda ənа nanda tə təfasa fingya əngya na chimnda fa.
10 Amma nishya ndagha nggəmnda Faara, kamɗə a ənа əngya nda na ngga.
11 Ngwa tsauka nishya fa thlə tsaharha ha tətip tə fər mamnggirha.
12 Fəranggi kwamana nishya a tsahang ngganda həshya ha wa nduwa a tsawa nda aten ndan wa. A kathləmaarha nda hai tətip.
13 Kəsər Faara ˈwaghən ənа Adamu ambəra ənа Hauwawu nən.
14 Mbə Adamu ni nggaɓa nanda wa, amma nuɗa ni nggaɓa nanda tsaunən tə ɗimiyirha.
15 Amma nishya na nda a wal hərəkrha ahu nggətta a ɗənda mbeeɗə hu fərƙəkafek tə nggəmnda tə hura chahal, tə ƙəs alteena.

3

Mangya Kən Faara

1 Nəghən ƙəkafek tə ndaarha kala niifa na midghən sə tsaurha shingnda aten fatakkwaya taara ni na ngga.
2 Mamnda tsaukwa kula ən ˈyaara a mbed fiya, a tsauka tə nuneefa tətal, kəsanggən altenggən, niifa ni huhwar, na a takkwarha tə altenggən ngga, na thlə rongya fa, mbangga tsaharha ha.
3 A tsauka niifa ni mbuwa sa aam inabi ni na a təranggən teena wa, niifa mbuwa yanda, amma tsauka məsələm nda niifa, mbuwa nggəm kakyathlaanga fa, tə kəm mbə niifa ni na yakh nggəm wuɗəɓəla wa.
4 Tətani a tsauka niifa na mbang laf wurighən ngga, tə wanggighən ana nda a fərang mamnggirha ahu ˈya na heu.
5 Kəsər niifa mbang ngwa wa laf wurighən ngga, ƙəƙən nən mbang kəla nafiya ha na takkwa Faara?
6 A tsauɗə weerənda niifa ni fərgha ƙəkafek wa, ƙəsər nən manang nda altenggən ka wurna ndan wet, na nda a ngwang kumarha sə ƙəla Sheetan.
7 Tə kəm, nafiya mbuwa fatakkwaya, thlək ˈya ngga a tenggən amawanən mukrha ahu takthlər sheetan hai fəlgha hai tsauka ən shilee.
8 Nəghən kee kəm ahu fingya nafiya na a ənа taara ahur fatakkwaya, tətani a tsawanda nafiya ni na nda fərang mamnggirha kanda, na tə ən ənandan ngga, mba nda tə mee səri wa, mbə nafiya na sa aam inabi kaan wa nduwa nafiya na ngingiləm tə wuɗəɓəla wa.
9 Tətani a ƙəs fərƙəkafekkid nəm ha kyaɗang na Faara ƙəm tə hura tsahai.
10 Tətani a ˈwa nda teena ƙəƙərang ngganda kanda a mbə ənˈyaara sə a fad ndan wa, ngwa tsawa nda fa tarya.
11 Nəghən kee kəm nishyindan a tsawa nda kula ənˈyaara fa, mbə fa kikifaya wa,

nafiya ƙəsangga alten ndan, kanda a əna ˈya tə ƙəkafek ahu əngya heu.
12 Niifa na a əna taara ahur fatakkwaya,
a tsaukwa tə nukkun tətal, na mbang laf
wanggighən tə fingya fa wurayighən ngga.
13 Nafiya na a əna taara ngga ahur
fatakkwaya na nda wal ƙənaghən, na nda
fərang mamnggirha kanda ma fiya, tə
kəm na nda wal chikrha kanlanggirha hu
fərƙəkafekkid ndan hu Yeeso Kərəsti.
14 Niya chireethləng ənggini kun ɗə
nanənya, ko nanən na mid na sə ɗərha
thləmad nun ɗə a mbee.
15 Amma a mbəddi hai, na sən kwamana
na fiya a takkwarha tə altendan ahu Kən
Faara. Nafiya ni yi Faara na tə yibrha
fa, ndəna həhərshe tə sar ƙənna na a ƙəs
ƙəkafek ha.
16 Mbə ngaala sə wa ˈya na ɓəɓee aten
fərƙəkafekkid nəm nəghən manggən: ɓagha
Yeeso ɓa ahu thlu farha. Kyad ndan tə
ƙəkafek ni hu Səsəna tə Peɗənda, nad fa
thləngya Faara ndən. Pər nda laɓar Yeeso
a chehweeya. Fiya na ahu ƙəshiirha fər
nda ƙəkafek təghən, tərang nda talara ɗə
hu mamnggirha.

4

Yiyi thləmaarha aten tsaharha ha yi nggaɓarha tə ka ƙəna

1 Səsən Faara tə Pəɗənda thlək ɗa
ndən a pəpal tə ndaarha, a mii ngwala
ƙəshiirha fiya hangga nanda kyaharra
ma fərƙəkafekkid ndan. Nanda takkwa
səsəngya yi nggaɓarha tə tsaharha ha tur
yi ənkaheeya.
2 Tur fa tsahayini ya fa thlərɓuya ni
tə fa nggaɓaya. Nanda nggaɓa fandan
fatakkwaya ni, amma mbə huryi ndan
tsahai wa.
3 ˈYaɗang nda kakhrha fiya fa tə həb
fingya ənnayami. Amma Faara ənagha
ənnayini mii, təna fingya fərgha ƙəkafek tə
ƙəm səngga ƙəkafekkid laɓarghən na nda
thlə ənnaddəmi usaghənda.
4 Kəsər ˈya ənana Faara heu nəghən
ngga, mbə ˈyasə nəm kaara wa, a thləɗəm
ndən tə usaarha.
5 Sən ɗəm sə nəghən chahal ka ˈya ndana
Faara, tə ƙəm hwanda nəm a ənaarha kapa
nəm əna ˈya mii.

Tə taara na ngga yi Yeeso Kərəsti

6 A tsahangna ənggini fatakkwaya ha
ya, na tsaurha ka mafad Yeeso Kərəsti.
Na kyad ndaarha tsənna ahu laɓar
fərƙəkafekkid nəm tə tsahaddə ha ngga
takkwana.
7 No inggun ma sək əngya ka ka tə asəɗad
nuryirha. Tsətsəlu altenwa tsawa na ƙəla
na mid Faara.
8 Ko nanən tsətsəl thlu farha nən ngga,
amma tsaurha kəla na mid Faara kalɗa
ndən ko ahu yanggi kwamana, ƙəsər nən
ɓarha ɓa tə parka yi yibrha nanənya tə yi
na ɓayi.
9 Laɓarɗiya ƙəkafek ni, kowunni a
thləghənən fa.
10 Nəm a əna taara kaan tə səsarha ka
a fərgha fiya ƙəkafek, ƙəsər shiiten nəm
nəghən a thləma Faara na tə yibrha fa, tə
hərghang nda fiya heu, mbə ƙəla nafiya
fərgha ƙəkafek mawa.
11 Tsahang ənggini fiya ha ya njib
kowunni na a tsahaghənən.
12 A nggəmna fa a sargha niifa sa
ƙəsər ka nana wundakhne wa. Tsawu
ənsakhrha a nafiya heu fərgha ƙəkafek ahu
ˈya na thləkrha, tə kwamana na wiirha,
ahu nggəm nduwa, fərƙəkafekkid wa, tə
tsawudwa chahal.
13 Kapa ni ɓarha ɓa, ɗu mbeeɗə tə karata
ɗeleewar Faara a fiya, tə pər laɓar Faara tə
tsaharha ha.
14 A malang na ənfəra tə peɗənda fərona
Faara wa a sayidɗi kal na annabi sə
wumna shingya Kən Faara hai ɗəfo nanda
haara teena.
15 Tsahu ənggini ya tə sammayirha. Furu
altenwa a kanda, təna kowunni na ɗədwa
mbee ɗə.
16 Kwaru wiid wa hai, tə ƙəm a sənasə
ˈya na tsaharha ha aten Faara nəghən
məməl. Kətsar ɗu mbee ɗə tə əna əngginiya,
ƙəsər a ənanna kee na hərghang alten wa tə
fiya na sək fadwa.

5

Əngya kamngga a ənagha fingya fatakkwaya

1 A yanang na shingnda tə njaara
wa, hwanuwun tə sammayirha kəla yiwa
china. Wundəlaya kəm, kalang kanda sə
kəla wan manggiwa.

2 Fərang mamnggirha suhurya nishya kəla manggiwa, kalang wangya nishya sə kəm kəla wan manggiwa tə hura chahal.

3 Ɗang nishya mərya sə na a kaɗa thlaara tə ƙəkafek.

4 Amma ana nu mərra sə na tə wanggighən sə nduwa kaghayighən, a takkwa samad Faara nda ˈwan, na nda a əna taara tə əndi tsahana nda. Na nda a ƙəlang hurfayindan, na nda a ɗang chinggindan sə tə kaghayindan ƙəla ˈwa na nda ənang kanda, ƙəsər nən mbənang nda Faara.

5 Nu mərra na midghən thlaara mal nandan katenggən nən shengteena Faara fa tə kəm nən ɗərha mbeeɗə tə hwan Faara nda fiɗikrha tə yanfaara a ɗanggən sə.

6 Amma nu mərra na tsaurha ka tək mbənda fa kee, ˈwaɗə teena mərɗə ko ɓal nən a yibrha fa ƙəsər tsakh pathlanggən hai tə Faara.

7 Pərang ənggini fatakkwaya ya amawana kowunni tsaurha ənˈyaara ahu əngginiya.

8 Nafiya mbuwa ɗang hurfayindan sə, mbə kəla ma nafiya nananda ahur minda tal wa, kaar nda ˈya fər nəm ƙəkafek atenggən. Tur nafini ya kal nda nafiya fərwawa ƙəkafek səbrha ɗə.

9 Kapa nəm thləɗang nda nu mərra ahur nishya mərya hai na fatakkwaya ɗang kanda sə, kəl a kalɗə hurarha kumnggit mikki, tə kəm ka nuneefa ni hu sayiɗi ɓal na chimadghən hai.

10 Tətani a fərangga fiya mamnggirha ƙəsər ka ˈya ənanən na ngga. Kərang ɗə wanggighən sə ngga wa? Nən thlə rongya fa tə ənnarhami wa? Nən ənang taara fingya fatakkwaya kula manang nda altenggən wa? Nən ɗang nda nafiya sə na hu ɓillarha wa? Nəghən nggungwa fa ƙətsar ka a əna ˈya nən na ngga wa?

11 Nishya mərya ɓalgha weerən, a thləɗang ɗun kanda ahu nishya mərya hai wa, ƙəsər ɓanda narha ngingiləm tə həshya ndusanggən hurndan ɗə ma Kərəsti, tərgha mindan ɗərha chimadɗə.

12 A nggər nda kakhrha na Faara a tsətsəl kanda, ƙəsər hwasang nda ɗəf mii ndan ˈwa nanda ənaarha*.

13 Mbə ma kee wa, na nda tsaha səsaukirha, na nda naarha wii hu wuraya. Mbə tsawud səsaukirha kee wa, amma har tə kiki farha fa tə kyarha hu ˈya hai mbuwa yindan, nanda thlək əngya kamngwawa.

14 Nanən kee niya ndang nishya mərna chimayindan ɓalgha weerən, a nggərgha nda ɗərha chimadɗə, nggət wundakhnaya nda, kəla wurayindan nda ha. Tərgha tə tsanda mbə mbang thlək ˈya ɗimi aten ndan wa.

15 Kəsər fingya nishya mərya ɓalgha weerən ˈwanda teena kyahar nda hai ma Faara, mbusamad Sheetan nda.

16 A na nuneefa sə tə fərƙəkafek na hurfayighən sə mərna chimayindan, tətani a ɗanggən kanda sə, a fərang ɗə hər fatakkwaya wa. Tərgha na fatakkwaya ɗang nda nishya məryina sə mbuwana fa thlarəndan sə.

17 Shingya na əna tar ndan məməl kamɗə a fərang mamnggirha nda kanda, tə ƙəm teng ngganda kanda ngga, mbə kəla ma nafiya na əna taara kaan yi pər laɓar Faara tə tsaharha ha wa.

18 Kəsər ndagha ɗeleewar Faara, “Mbəm nggəlang mii kwel anaɗə a ɗək hwarma tə wiirha hai atenggən wa”†, tə kəm, “Tə taara kamɗə teng thləthlən ndəghən nda”‡.

19 A kangna thləmaarha huhwaarha fa aten shingnda wa, kəl ana nafiya sə səri nduwa mahan ɓagha ɓa tə tur huhwaddi.

20 Kala shingnda ənagha ˈya na ɗimi ƙəs thləmadghənun a mbed fatakkwaya heu təna fingya tərəm Faara ngga.

21 A mbed Faara tə Kərəsti Yeeso tə fathləngya Faara na wuwura, niyi a ƙəs thləmad wa a takkwa ənggina na ya a wurna hasə wa, nduwa kar yanɗa na ya, nggəm yi ɗa na taarha wa.

22 A nanna ƙəkaryirha hu ɗəfang nda niifa a tsauka shinggən aten tar Chinəm wa. A ənanna ˈya na ɗimi ƙəsər ka ənana fingya wa, amma tsawu chahal.

23 A sanna aama kee wa, so aam inabi ngguchit ka hatta hurwa tə ɓeerha farha na tə ənorha.

* **5:12 5:12** Kəsər ɗəf nda mee ƙətəm mba nda nggər ɗərha chimadɗə wa ndən thləɗang nanda kanda ahur nishya mərya hai ka a ɗangga fatakkwaya kanda sə. † **5:18 5:18** Ɗeleewar Nggər Kumaarha 25:4 ‡ **5:18 5:18** Luka 10:7

24 Ɗimiyid fingya nafiya nəghən a pəpal,
tə kəm ɗimiyid ndan ˈwaɗə mbeeɗə
kapa na nda ngwang kumarha kanda sə.
Amma fingya ɗimiyid ndan nən kyarha
pəpal ɓa a samarha.
25 Nəghən kee kəm tarya na ngga nanda
a pəpal, ko mba nda a pəpal ma wa, mba
nda narha ɓəɓee wa.

6

1 Fatakkwaya na hu tsawud mafayirha
ana nda a fərang mamnggirha turayin-
dan amana thləm Faara tə tsahadghən ha
tsaurha ən shilee.
2 Fingya mafaya na turayindan fa-
takkwaya, a fərang mamnggirha nda
kanda kaan, ƙəsər kanda ni a wan manggi
ahu Kərəsti. A ənang taara nda kanda
kaan, ƙəsər thlarrəɗi kyandan a ɗang tu-
rayindan sə nggəmna nda kanda kaan.
Tsahang ənggini fatakkwaya ha ya, fərang
kaali kanda a ənaghənda.

Yiyi thləmarha aten tsaharhaha yi nggaɓarha

3 Fingya nafiya na nda tsaha ˈya
ha mbuwa ƙəkafek məməlwa tə tsahad
Chinəm Yeeso Kərəsti wa. Mba nda
tsahang əngya fiya ha na ɗang nda fiya
sə əna ˈya nda ƙəla na mid Faara wa.
4 Tur nafini kargha fa na nda taala tə al-
ten ndan, amma mbə ˈya sə sən nanda wa.
Na nda numa mbəlfeerha hu ngaala aten
laɓarya. Nanda ɓarha ɓa tə sərəkrha, tə
yanda, tə ˈyar farha, tə numad mbəlfeerha
aten ndan,
5 tə pəpeethla tə ndan. Mba nda mbang
ɗəghang ˈya hai na ngga tə mbuwa ngga
wa. Mba nda mbang sən ˈya na ƙəkafek
wa. Na nda numarha takkwa Faara kwa-
man wal kəna ni.
6 Kəkafek ni! Ana hur niifa huhuna hai
tə ˈya nanən təghən ha, na kəna sə kaan
ahu takkwa Faara.
7 Kəsər ɓawum hu ƙəshiirha ɓa tə ˈya ha
wa, tə ƙəm mbəm a kyarha sə tə ˈya ha wa.
8 Amma ana ənnarhami sə tə luwud kaala
fa, əngginiya ma tsəghang ɗə kəm kee.
9 Nafiya na mid ndan kəna nanda
kyarha hu kəkərra hai, tə takhthler ən
nuryirha hangga tə nggəm əngya mbuwa
ngga, tə ˈya na huk kanda səɓa nda ɗə.
10 Kəsər nggəm wuɗəɓəla ndəna kul
mbəlfeerha. Fingya nafiya ahu nggəm
kəna kyahar nda ha ma fərƙəkafek,
muwang ngganda fad ndan ahu səbrha
hura hai kaan.

Nggəlmi yiyi thləmaarha

11 Amma sa, niif Faara, ɗau ma ənggini
ya, kaɗu nggayirha, ən ənad wa a nagha
kəla yi Faara, tə fərƙəkafek, tə nggəmnda,
tə ƙərəsta kula huhwafyirha.
12 Yanu ka yanda yi fərƙəkafek. Thlu
kənanghən yi yibrha mbuwa ngwalarha
furo na Faara a sayiɗi pərna ndaarha fər
na ƙəkafək a Yeeso Kərəsti a mbed fiya
hangga səkka fadwa.
13 Niya hwan sa a mbed Faara na fər
yibrha a əngya heu, tə kəm Yeeso Kərəsti
pər nən ƙəkafek a mbed Mbuntus Mbilatus.
14 Niya ndorha, lafu ngyakhkini ya tə
hura chahal, amawana niifa wal sa tə ˈya
ɗimi nanənya ta farɗa ɗə na Chinəm a
wutta ɓa.
15 Nən a ɓarha ɓa a farɗi sakhna Faara.
Faara katenggən ndəghənni kutəra kam-
ngga a falghənəm, Kutər kutərya, Chinəm
yi chingya.
16 Ndəghənni katenggən mbuwa tam
mərra, nən tsaurhahu kukwaryirha
mbuwana niifa ndusang fa. ˈWawana ni-
ifa tə yibrha naghən nduwa na mbanggən
naghən wa. Mamnggirha, tə səsəmnda
yighənni pakwandə. Atsaukake.
17 Pəranggən nafiya na tə kəna ha
ahu ƙəshiɗiya a tərang nda altendan sə
nduwa shengteena nda kəna fa, ƙəsər
wuɗəɓəla mbə kwas ngwalaarha wa.
Amma a shengteena nda Faara fa na
fərang əngya ƙəm heu, na mid nəm ka tək
mbənda nəm fa.
18 Pəranggən kanda əna nggayirha nda,
əna tarya nda nggəngga tə ƙənayindan,
nagha harndan tsahai a fingya mbuwana
ˈyasə a har ndan. A ndəghang ngganda
əngya hai fərang na Faara kanda tə fiya tə
hura tal.
19 A nanda a ənaarha kee ɗəfang ƙəna
altendan ɗə a talara, a tsauka kul tsawud
ndan a mbee, təna nda wal ka yibrha.
20 Timoti, kulo ˈya ha fərona Faara hu
haara hai. Ma wumna teena tə fiya na a
thlək laɓar sar Faara wa, tə ƙəm no inggun

ma fiya kargha ƙəkafekkid tsaharhaha yi
Faara. Na nda ndaarha na nda a tsa-
harhaha yi ƙəkafek, amma mbə ƙəkafek ni
wa.
21 A hu takkwa tur tsahayini ya fingya
nafiya ˈwanda teena kyath nda hai ma
fərƙəkafek. Nggayid Faara a tsauka tə kun.

2 Timoti

Nda ən Mbulus a Timoti

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, təthlənda Yeeso Kərəsti, wurna Faara a tsauka təthlənda Kərəsti Yeeso. Thlənna nda nggi a ɗi pər ˈya ndanən a fingya aten yibrha ahu fərƙəkafek hu Yeeso Kərəsti.
2 A Timoti ka waana. Ngwa furowa Faara na China tə Kərəsti Yeeso na Chinəm nggayirha, a haɗowun fa, tə ɗəɗemnggirha.

Fər kaali tsawud ƙəkafek

3 Usaɗi Faara niya ənang taara, ƙəla ənana chichiyina tə hura tsahai, nda fəɗikrha tə yanfaara ni naarha ɗal sa in ahu hwan Faara niya ənaarha.
4 Ɗaldi teena hai tə aam yidwa a sayiɗɗi ndək nəm hai, na minna sə a na sa ni təni ləghətta tə wutsəfayirha.
5 Ɗaldi teena hai tə fərƙəkafekkid wa tə hura tal, ƙəla ənana kaghad wa Loyis tə muwa Yunis, sənɗisə nanənya tur fərƙəkafekkid ndan ndəna a ɗərha mbeeɗə tə kanglanggirha ahurwa.
6 Nanən kee niya ɗaloƙən in a hənangga wad ənfəra tə peɗənda fərona Faara a sayiɗɗi ɗəfoni haara teena.
7 Kəsər Faara fərangwa səsən həreenga ƙəm wa, amma yi səsəmnda tə nggəmnda tə ƙəs alteena.
8 Nanən kee a shiɗoɗə a pərang laɓar Chinəm na fingya wa. A shiɗoɗi wa, ko nanən niyi ahu porsəna ka Kərəsti wa. Tə səsəmnda fərona Faara, nggo fa a səsaana tə nggi ka a pər Laɓara na Mbənggən, mbərsana tə səsəmnda Faara
9 Faara ndən hərghangga ƙəm, ndəghənni wurgha ƙəm a nagha tsawud nəm chahal. Əna nən ənɗiya, mbə ka taara əna nəm wa, amma ƙəsər ənɗa ni na midghən ƙətəm kapa na nda əna ƙəshiirha, ka a kyad nggəm ndəghən nən tə nggayidghən a ƙəm ahu Yeeso Kərəsti.
10 Nanənya kyaɗang nda ndən ƙəm a pəpal ahu ɓad Kərəsti Yeeso tə hərkrənəm, ahu ƙəshiirha ɓa, kalgha səsəmnda mərra tə ƙəm kyaɗang ɗə kwamana ƙəm yi yibrha pakwanɗə ahu Laɓarɗi na Mbənggən.
11 Wur Faara nggi a tsawi tə pər laɓar Faara, təthlənda, tə ƙəm təmaləmnda yi Laɓarɗi na Mbənggən ya.
12 Ndəghən ɗa ənagha ndən niya səsaarha ahu porsənɗi ya. Amma shiɗewa wa, ƙəsər sənɗi niifɗi fərni ƙəkafek a ndəghən tə ƙəm sənɗi sə nən a laf ənɗi fəree nən ta farɗa ɗə nən a wutta ɓa.
13 Kəsu kwaman tsahaɗɗa ha kyana tsahoni ha. Ɗalu teena hai a nana tə fərƙəkafek fa tə nggəmnda nana təghən ahu Yeeso Kərəsti.
14 Tə thlarra Səsəna tə Peɗənda na ahur nəm, no naarha laf ƙəkafekkid Laɓarɗi na Mbənggən tsahoni ha tə sammayirha.
15 Kəla sənna sə, fatakkwaya heu ɓagha ɓa a chehweed Asiya kenda ƙəsəra, ko nda Paidjelus tə Hamodjenis ni ma winda.
16 A kyaɗangga Faara nggayirha Onesiporus heu tə wurighən ƙəsər nən naarha ɓarha thləmanna ɓa fəree kaali. Shiɗangwa ka nani ahu porsəna wa.
17 Ɓanən a Roma ɓa, ƙətəlgha ka kaɗa nggi nən waleeghən.
18 Ngwa kyaɗangga Faara nggayirha Onesiporus a fara wudna Kərəsti ɓa. Sənna sə tafad wa ɗeeɗa sə kaan ahu sayiɗɗi nani a Afisa.

2

Ka Sodja Yeeso Kərəsti

1 Sa waana Timoti, no kanglang ahu nggayirha fərona Faara ahu Yeeso Kərəsti.
2 Səkna fanna tsahangɗi əngya fiya ha hangga thləgha ndən fa. Tsahang ƙəkafekkini ka fiya ha kanda ƙəm tsahang nggənda fingya ha.
3 Kərsu tə səsaarha tə nggi ƙəla ka sodja Yeeso Kərəsti.
4 Kəla sodja Kərəsti, a kyang na fadwa hu əngya ƙəshiirha hai wa, ƙəsər a ənanna kee mba əna ˈya na a mbənanggən mamnduwa wa.
5 A naa niifa a pəpəla ɗaarha, a takkwawa ngyakhrha wa mbə wal ƙənaghən wa.
6 Tə huɗaarha ənagha targhən ngga ndəghənni a ˈwa tək mbənda ənnad hedghən mii.
7 Numo aten ˈya niya thləworha. Chinəm Faara ndəna a fəro sənda ənggini heu ya.

8 A mbəɗoɗə tə ndaarha Yeeso Kərəsti
niifa ni nggət nanda ahu turya Ndauda hai
thliigha sə ahu mərra wa. Laɓar ɗani na
Mbənggən niya pəra ya.
9 Kəsər ka Laɓarɗi na Mbənggən niya
pəra ya, niyi a səsaarha ƙəneegha nda tə
wuyiwurra ƙəla tə ɗimirha. Amma mbə
niifa sə na mbang ƙənang laɓar Faara wa.
10 Tsaunən kee ƙərəsɗi tə əngya heu,
ƙəsər ka fingya wurna Faara, təna nda
fərƙəkafek a Kərəsti Yeeso hərgha nda, wal
mamnggirha nda mbuwa ngwalaarha.
11 Laɓara ni na ƙəkafek ya: A mər ɗəm tə
Kərəsti nəm a tsaurha təghən.
12 A ƙərəs ɗəm nəm a tsau kutəryirha
təghən. A ngaal ɗəm ndən, nən a ngaal
ƙəm.
13 A mbə ƙəkafek sə a fad nəm wa,
ndəghənggi na ƙəkafek sə a fadghən, ƙəsər
mbə kar altenggən wa.
14 No a ɗalang ənggini fiya teena ya,
ndang kanda ahu thləm Faara a malang-
ganda yanda tə ndan. Ngaala ƙəla yanɗiya
mbə ka ˈyani wa, ƙəl nən səɓang fingya ɗə
na a ka thləmaarha hai.
15 Əno taara ngga a fara kyaɗang na
fadwa Faara nən a mbənang nda, tsawu
tə taara mbuwana targhən shiɗang nda, tə
ƙəm tsawu tə taara na tsaha ka laɓar ɗa ha
məməl.
16 A kyang na fadwa ahu palth nuryirha
tə ƙəm mbuwa ngga wa, ƙəsər fingya na a
thlək tur palth nuryiɗɗiya na nda tsaurha
inggun ma Faara.
17 Laɓaryindan nən weela ɗə ƙəla
wundərha na həlthwud mbuwa ƙənda.
Himeniyus tə Pilitus na nda kee.
18 Malang nda laɓar ƙəkafekkirha, na nda
a pər nggaɓaarha, ndanda thlid mərya sə
ˈwaɗə teena tsəɗa hai; ka tur laɓaryini ya
ˈyaɗang fərƙəkafek fingya fa.
19 Amma ƙəkafekkid Faara tsauɗə
ƙəla ɗəf sar tənda na tə feera nanən
chichireethlee hai tə ndaarha, “Sən
Chinəm nafiya na yighən,”* tə ƙəm,
“Fingya na a ndaarha kanda yi Chinəm ni
tətani a malang ngganda tar mbəlfeerha.”
20 Ahu minda na manggən fingya ɓəya tə
ɗengya ənagha ndan tə təfasa fingya ƙəm
tə wurirha. Fingya ənagha nda kanda tə
ɗəfrha tə ƙəm tabrha. Ɗengya ənа nanda
tə təfasa tə wurirha ka tar teera, ɗengya
ənа nanda tə ɗəfrha tə yi tabrha ka tar hur
minda.
21 A tsauna kula ən ˈyaara, na tsaurha
ƙəla ɗeng tar Faara. Na naarha chahal,
nggungwa fa ka turi wa a ənа taara nən
tə sa ngga.
22 Kyang fadwa sə ma ˈya na ɗimi
na mid wundəlaya. Takku əngya kam-
ngga məməl a ənana. Kaɗu fərƙəkafek
tə nggəmnda tə tsawud ɗəɗemnggirha, tə
ƙəm əno wutsəfayirha tə fingya na a tərang
shilee Chinəm teena tə hura chahal.
23 Niya nggər ndaarha no inggun ma
laɓar nuryirha, tə ngaala kaka na ɓang
yanda ɓa wa.
24 Niifa na a ənang taara Chinəm mbə
yanda wa, a meyedghən tsauɗə təta a
nagha ənа nggayirha a fiya heu. Tsauɗə
ƙəm təta a tsahanggən fiya ha məməl aten
ƙəkafekkid laɓar Faara, a ƙərəsgha tə fin-
gya na tendan kakrak.
25 A nagha tsahadghən ha tə sam-
mayirha a fingya kargha ƙəkafek fa.
Asəmha na Faara a kyaarha hurndan hai
malang ngganda ɗimiyid ndan sən ƙəkafek
nda,
26 təna huten ndan wutta ɓa hərgha
nda ma takthler sheetan. Kəsang takth-
ler Sheetan kanda təna nda ənа ˈya na
midghən.

3

A mii ngwala ƙəshiirha

1 A sənasə, Timoti, a mii ngwala
ƙəshiirha na səsaarha a naarha sə kaan.
2 Kəsər na fiya a nggəm alten ndan kee tə
nggəm wuɗəɓəla. Na nda naarha taala tə
tərang nda tendan sə, na nda ˈyar farha ka
ka, tə sar fa nggətyindan, tə yamid usaarha,
tə ƙəm mba nda tərəm Faara wa.
3 Mba nda nggəm ndan wa, mbə chakh
ɗimiyirha sə wa, na nda nggaɓang nda
fiya fa ka ka, mba nda mbang ƙəsang alten
ndan wa, na nda ənа tar mbəlfeerha, na
nda tsan ˈya na ngga.
4 Na nda heng nda pashiyi ndan a fa
saryi ndan, kala ˈya na nda ənaarha mba

* **2:19 2:19** Deleewar Thlətta 16:5

nda numang wa, na nda lələgɗa tə tər alteena, tə nggəmnda mbənafa ma Faara.
5 A ƙəshi na nda kyad ndaarha na nda a takkwa Faara, amma kar nda səsəmnda Faara fa na a kyad ndaarha fatakkwaya ni. Ndusu ɗə ma tur nafiniya.
6 Tur nafinani ya na yakh ɗərha a minda ki fiyaɗə na nda a ləm nishya fa mbuwa ndədəl ƙəsang na ɗimiyirha kanda hai, tə ƙəm numad ən mbəlfeeya a əna taara tə kanda.
7 Tur nishyini ya yakh nda takkwa weerənda tsaharha ha, amma mba nda sənang ƙəkafekkirha hai wa.
8 Kəla ƙətəm sarang nanda Djenes tə Djambres* Musa ɗə, na famaləmnggini kee ya, sar nda palth ƙəkafek ƙəl numad ən mbəlfeerha, fərƙəkafekkid nafiniya nəghən ka kee.
9 Amma mba nda mbang ɗərha ɗə inggun tə tar nuryid ndan wa. Na fara sə ɓana kowunni sənang hai, ƙəla ˈwanən katərarha hai tə nda Djanes tə Djambres.

ˈYa ndana Mbulus a Timoti a ənagha

10 Amma sa Timoti sənna ˈya tsahang ni fiya ha, tə tsawud na, tə ˈya na minna a ənee. Sənna fərƙəkafekkid na tə səsadna. Sənna nggəmndəna tə ƙərəssəna.
11 Sənna kaara tə səsaarha saani fa. Heu sənna tur səsaddi saani fa a Antakiya tə Ikoniya tə Listəra, amma həryed Chinəm ahurghən.
12 Kəkafek, kala niifa na midghən sə a ənа ˈya nən na a mbənanggən Faara tə ƙəm fərɗə ƙəkafek a Yeeso Kərəsti, nən a taarang səsaarha fa a har fiya.
13 Amma fa mbəlfeeya tə fa nggaɓaya na nda naarha chik səbrha ɗə. Na nda naarha nggaɓa fiya, kanda ma na fiya naarha nggaɓa kanda.
14 Amma sa, ɗuwa mbeeɗə tə fərƙəkafek aten ənggini tsaho nanda ha. Sənna sə nəghən ƙəkafek tə ƙəm sənna nafini tsahowa ha.
15 Tsahonda Laɓar Faara ha tə Peɗənda ka sa ngguchit, tə ƙəm fəron nda sənda yi wal hərəkrha ahu fərƙəkafek a Yeeso Kərəsti.
16 Laɓar Faara heu kyaghən ɓa a mii Faara, tə ƙəm nəghən ngga a ənа taara nəm sə ahu tsahang ƙəkafekkid laɓar Faara fiya ha, a yanang nggəm fiya aten ˈya ənа nanda mbuwa ngga. Laɓar Faara nəghən ngga ahu tangsang nda fiya a mbərha kyalth nanda sa hai tə ƙəm tsahanggən fiya ha a ənа ˈya nda kamngga.
17 Kwaman Faara niya na a ngwanggən nafighən fa a ənа tarya nda heu na ngga na midghən a ənа nda.

4

1 A mbed Faara tə Kərəsti Yeeso, tə ngwang kumarha a nafiya ɓalgha tə yibrha fa tə mərya, a wudɗa ɓa ka ɓagha ənа kutəryirha, niya ndorha:
2 Puru laɓar Faara. Nggo fa a pər laɓar ɗa na ahu sayidɗi na mid fiya sə tə sayidɗi mbuwa na mid ndan sə. Kərsu lumu fiya fa, yanang kanda, fərang kaali nafiwa tə tsaharha ha ngga.
3 Kəsər na fara ɓayi ɓawa na fiya nggər kang thləmaarha tsahad ƙəkafek fa. Na nda a takkwa nggəmnda hur ndan tə ƙəm na nda kaɗa famaləmngya a pərang ˈya nda kanda na mindan səkrha.
4 Mbə mid fiya sə a kang thləmaarha ƙəkafekkid laɓar Faara fa wa. A meyedghən na nda kang thləmaarha asəɗaya fa mbuwa ƙəkafek.
5 Amma ƙəsu altenwa ngga, ƙərsu tə səsaarha, puru laɓar Faara, əno taara heu fərona Faara.
6 Niya pəro palthɗi ya, ƙəsər ɓad sayidɗa ɓa na nda fər yiɓədna ka sataka a Faara. Nduwus ɓen mərrəna ɓa.
7 Yanɗi ngga, ngwalangɗi tarɗi ndeena Yeeso Kərəsti a ənee, tə ƙəm ƙəs ɗi fərƙəkafekkid na ha.
8 Nanənya ƙəna tarna a ƙəla nggi fa, ƙəna ənа ˈya na mid Faara, ɓana Chinəm, tə ngwa kumad ƙəkafek fəreerha a farɗi. Kəna ɗi ya mbə a nggi katenna wa, amma a fingya heu na a ƙəla ɓadghən fa ɓa.

Nggəl mii laɓar Mbulus

9 Ndeng yidwa ɓa wal nggi wet.
10 Mal Ndemas nggi ɗədə Tasalonika ɗə ƙəsər nggəmdə ən ƙəshiirha. Kəresen ɗədə Nggalatiya ɗə, tə ƙəm Titus ɗədə Ndalmatiya ɗə.

* **3:8 3:8** Nafiniya fa kulaya ni sargha Musa a mbed Firˈauna (Kyarhaɓa 7:11-22)

11 Kəl Luka kee ndəna a thləmadna. A
nanna a ɓarha ɓa tahang Markus ha ɓa,
ƙəsər ɓanən ɗeesə ahu tarna.
12 Thləndi Tikikus a Afisa ɗə.
13 A nanna a ɓarha ɓa tahee luwud
mbinna ha ɓa malni a har Karbus a
Toruwas. Tə ƙəm tahang ɗeleewar yina
ha ɓa, mbə ƙəla fingyayini na chireelth
yighən ahu pama wa.
14 Aledzanda təɓəla hukɗə nggi kaan.
Chinəm ɓanən ngwang kumarha sə aten
ꞌya ənanən.
15 Kwaru wun, ƙəsər tsanɗə tsahannəm
ha aten Kərəsti.
16 A farɗi ꞌwa nanda ɓarha tə nggi a
thləma tə ngwa kumarha ɓa, mbə niifa sə
a samadna wa. Kowunni malɗə nggi. Niya
hwan Faara a kirasang ɗə tur ənɗi mbərna
nda fa ya aten ndan wa.
17 Amma Chinəm Yeeso ishɗə tə nggi
fəree kanglanggirha nən, a pər Laɓara ni
na Mbənggən ngga təna fingya mbuwa
Yahudaya heu səkƙən. Həryegha Kərəsti a
mii ləfariya.
18 Na Chinəm a həryerha ahu tar
mbəlfeerha heu, nən a təreerha ɗə tə
sammayirha ahu Kutəryidghən ɗə a talara.
Mamnggirha heu yi Faara ni pakwanɗə.
Atsaukake.

Ngwala mii nda ən Mbulus

19 Ndangꞌya Mbəriskila fa, tə Akila tə
minda Onesiforus.
20 Na Arastus a Koronti, malyi Tərufemus
fadghən ɓee a Miletus.
21 Ɓoɓa wet kapa ndəri mbiirha tsərha
hai. Nda Yubulus, tə Fudens, tə Lainus, tə
Kaludiya heu tə fatakkwaya Yeeso kanda
a ndo ꞌya fa.
22 A tsauka Chinəm tə səsənwa ha, tə ƙəm
nggayidghən a tsauka tə kun heu.

Titus

Nda ən Mbulus fa

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus, mafad Faara təthlənda Yeeso Kərəsti. A chik pər laɓar fərɦəkafek ni a fingya fərgha ɦəkafek wurna Faara. Tsahang ngi kanda ha a sən ɦəkafek nda na a kyad ndaarha na nda a wiirha hai ahu kwaman Faara məməl,
2 ahu shiteena yi wal yibrha mbuwa ngwalaarha. Faara mbuwa nggaɓaarha ndən fərangga ɗəf miighən ɦəm ka a katərad ɦəshiirha.
3 Tərgha a məməlla sayiɗi pər ɗa ndən hu laɓarghənən, fəre na ndan hu haara hai ndaana Faara tə hərəkrə nəm.
4 Niya chireethleng nda Titus ɗə ka Waana hu fərɦəkafek nanəm təghən. Ngwa tsauka nggayirha tə ɗəɗemnggirha yi Chinəm Faara tə Yeeso Kərəsti tə hərəkrə nəm nagha tə ɦəm.

Tar Titus a Kiriti

5 Mal ni sa a Kiriti ka a ngwalangga tahad tar nəm, tə ɦəm faɗangga Mamngya ahu talya heu ɦəla pəro ni.
6 A nagha mamnda kula ən ˈyaara a mbed fiya, tsauka tə nuneefa tal. Wanggighən ɦəm fər nda ɦəkafek tə Yeeso Kərəsti. Wanggighən a sən kanda nda mbə waya ni mbuwa əna ɓereukirha nduwa sarfarha wa.
7 Tsaunən kee, mamnda na a əna taara hu ɦən hwan Faara a nagha niifa ni sənna nda na ən ənadghən ngga. Mbə niifa ni na ngyangthlang wa, nduwa niifa na hufrha hur ka ka wa. A tsauka mbə sa mbaala nduwa yakh yanda tə fiya wa. Mbə niifa ni na suna wuɗəɓəla wa.
8 A meyedghən tsauka niifa ni na thlə rongya fa, niifa na midghən əna ˈya na ngga, niifa ni mbuwa ngingiləm, niifa ni chahal, niifa ni na tə ɦəkafek fa, tə ɦəm niifa ni na a ɦəs altenggən ngga.
9 Kala mamnda wurna a tsauka fərɗə ɦəkafek kanglang tə laɓar Yeeso, fərang kaali fingya hu pər laɓar Faara tə tsaharha ha yi ɦəkafek, a tangsanggən fingya na a sərək tsahadghən ha.
10 Na fingya sə hangga na a əna kakyathlanga, na thlək laɓarya kaka, mbə ɦəla fingya Yahudaya wa tsauka fatakkwaya.
11 Təta ni a yanang ngganda kanda a nggasa nda hai, ɦəsər thleng nda huten fa wuraya kaan tə tsahang ˈya kanda ha kamngwa wa ka wuɗəɓəla.
12 Ko niif ndan tal tsauka annabi thləkɗə ndaarha, “Kiritaya ɦətsar fa nggaɓaya ni kanda, fa mbəlfeeya, na səbrha a yindan, fa kwaya hur ni kanda.”
13 Laɓarɗi ya ɦəkafek ni. Tsaunən kee yanang kanda ngga, təna nda naarha kanglang hu fərɦəkafek,
14 təna nda malang sək asəɗad Yahudaya, tə ɦəm takkwa ngyakhkya fiya malangga fərɦəkafek.
15 Kala ˈya na chahal yi nafiya ni natə hura chahal. Amma mbə ˈyasə na naarha chahal a fad fingya fər wa ɦəkafek nduwa chahalla hura ɦəsər ən ənad ndan tə huten ndan heu mbə chahal wa.
16 Sən ngganda Faara hu mee kee, amma hu tar ndan məməl wa tə sənda Faara wa. Kar Faara kanda, mba nda fər mamnggirha wa, mba nda əna ˈya na ngga wa.

2

Kwaman tsawud Kərəstayirha

1 Amma sa təta ni a tsahangga fiya ha əngya na məməl tə tsahad ɦəkafek.
2 Tsahang suhurya həshya ha a ɦəs alten nda ngga, fər mamnggirha nda, tsawa nda məsələmnda nafiya, isha nda ngga ahu fərɦəkafek, tə nggəmnda tə ɦərəsta.
3 Tə ɦəm tsahang suhurya nishya ha a tsawa nda nishya kamngga tsau na nda fatakkwaya, mbə fa nggaɓaya aten fingya wa, nduwa fingya ngwanang na sa aam inabi kanda. A tsahang əngya nda fiya ha na ngga,
4 təna nda tsahanggən wangya nishya ha na a nggəm chimayi ndan nda tə wanggindan.
5 A tsahang ngganda kanda ha ɦəm a ɦəsangganda alten ndan, a na nda chahal, əna taara nda ahu wura yindan, fərang mamnggirha nda chimayi ndan, ama waana niifa sar laɓar Faara.
6 Nəghən kee ɦəm yanang wundəlaya a ɦəs alten ndan nda ngga.

7 Ahu əngya heu kyaɗu fad wa niifa ni sa
na a əna taara ngga, tsauka ən tsaharha.
Ndeng yidwa tə tsahad wa ha tə ƙəkafek,
8 tə ƙəm laɓaara na ngga mbuwa na
ən ˈyaara sə ahurghən. Ahu ˈya kiya na
fərang shilee fa kar yiwa, a walwa nda ˈya
na nda a thləkrha aten nəm wa.
9 Ndang mafaya a fərang mamnggirha
nda təwura yindan ko hu ma ni, təna nda
tək mbəndə ndan fa. A nggərang nda
pathla kanda mii wa,
10 nduwa ngaarang ngganda kanda. A
meyedghən a kyad ndaarha nda ka nafiya
ni kanda na tə ƙəkafek fa. Ahu ˈya heu əna
ˈya nda na a manang nda tsahadɗa ha na
aten Faara Təhərəkrə nəm.
11 Kəsər Faara kyaddə nggayidghən ka a
hərghanggən fiya heu.
12 Nggayid ɗi ya nəghən a tsahang
ndaarha ƙəm ha a malang nggəm əngya
mbuwa ahu kwaman Faara, tə nggəm ən
ƙəshiirha, ƙəs altennəm nən ha ngga. A
tsawum ka nafiya na a əna ˈya na ngga,
a tsawum nafiya na tə ƙəkafek fa yi Faara
ahu ƙəshiiɗi ya.
13 Hu sayiɗi nəm a ƙəla shiteena ahu
parka na ɓayi ndəna wutta Faara ɓa
hu mamnggidghən tə Təhərəkrha Yeeso
Kərəsti.
14 Yeeso ndən fərgha fadghən ka a
hərghanggən ƙəm ahu tar mbəlfeerha,
ƙəsər tsawanggən fingya chahal a al-
tenggən a tsawa nda nafiya tərna mid ndan
fingya mbuwa na səbrha yid ndan ahu əna
taara na ngga.
15 Tsahang ənggini fiya ha ya, fərang
kaali fingya na a sək sa, tə ƙəm yanangga
kanda ngga. A nggəmna fa sargha niifa
tsahad wa ha wa.

3

Halla fa Takkwaya Yeeso

1 Ɗalanggən fatakkwaya teena a fər alten
ndan nda, fərang mamnggirha nda mam-
ngya tə kutərya, ngwa nda fa ka a əna
taara nda na ngga.
2 Ndang kanda a chahang nda laɓaara
niifa sə mbuwa mbənggən wa, a tsawa nda
hu ɗəɗemnggirha, ana ten ndan kakrak
wa, a tsauka ən ənan ndan ngga a fiya heu.
3 Kaar nurya ni, mbəm fər mamnggirha
wa, ƙəl əna əngya mbuwa ngga. Suna ən
ƙəshiirha ɗəɗamən ɗəɗamən thluranggən
ƙəm, tsauka tsawud nəm yi kwidhura ni
tə ƙəs ndan ha ahur. Kargha fiya ƙəm, kar
kanda nəm ƙəm.
4 Amma a sayiɗi kyana nggayirha tə
nggəmnda Faara a pəpal ɓa,
5 hərghang ɗə ƙəm. Əna nən kee mbə ka
əna nəm əngya na ngga wa, amma ƙəsər
haɗang nəm fa ndən tsaɓang nən ƙəm ɗə
ahu Səsəna Təpeɗənda fərangga weerənda
nggətta ƙəm tə yibrha.
6 Fərang Faara Səsəna ƙəm hai
Təpeɗənda hangga ahu Yeeso Kərəsti
Təhərəkrə nəm.
7 Kəsər ka nggayidghən ni chahang na
Faara ɗimiyid nəm ƙəm ɗə nanəm a shang
teena haar langaad yibrha fa mbuwa ng-
walaarha.
8 Laɓarɗiya ƙəkafek ni. Na minna sə a
ngərgha chik pər əngginiya ngga, ƙəsər fin-
gya fərgha ƙəkafek a Faara ɗənda mbeeɗə
tə əna əngya na ngga. Əngginiya na nda
ngga kaan, tə ƙəm na nda ɗang nda
kowunni sə.
9 Amma malaman ngaala mere, tə
kirəssa thləm chichiya, tə kakyathlanga
aten ngyakhkya Yahudaya. Əngginiya mbə
ka əngya ni wa.
10 Ana niifa sə na a thlək laɓara na
tsahang teena hai ahur nun ƙəsu thləmad
ndan yi tal tə yi səri. Akwasamadghən
nduwu hai tə kanda.
11 A sənanasə nafiya ƙəla yanɗiya mba
nda hu kwaman ƙəkafek wa, ɗimiyid ndan
ngwang ɗə kumarha kanda sə.

Ngwalad mii pathla

12 Na minna sə thlən Artimas ni nduwa
Tikikus a thləmad nun ɗə, ndeng yidwa
ɓanaɓa ɓa wal ngi a Nikafolis, ƙəsər na
minna sə a əna fegrha ni a mbəɗi.
13 Əno ˈya na a mbang ənaarha ɗangga
Dzinas sə tə mbərmee, tə Apolos təra nda
hu kwamana hai. Ɗang kanda sə ma
ƙəɗeng nda ˈya wa.
14 Təta ni nafi nəm a tsaha fər alten ndan
nda hu əna əngya na ngga, na nda a ɗang
ndan sə hu əngya kamngga na mindan. A
tsau nda nafiya mbuwa əna taara wa.

15 Nafiya nanan heu a mbəɗiya kanda a ndoˈya fa. Ndangˈya shayi nəm fa na hu fərƙəkafek. Ngwa tsauka nggayid Faara tə kun heu.

Filimon

Chirethleng Mbulus Filimon ɗə

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbulus
chang nanda hu porsəna ɗə ka thləm Yeeso
Kərəsti, tə ƙəm a har wan manəm ɗə Timoti
tə Filimon pashid tar nəm nggəm nəm.
2 Tə ƙəm wan manəm Afiya tə Arkibus
pashid tar sodjad nəm, tə fatakkwaya
Yeeso na wumnda hai a minda kyawa.
3 Ngwa tsauka nggayid Faara na Chinɗi
tə tsawud ɗəɗemnggirha tə yi Chinəm
Yeeso Kərəsti tsauka tə kun.

Hwan Faara a Filimon

4 Kətsar a naɗi a hwanda ni usa Faara ka
sa,
5 ƙəsər səkɗi fərƙəkafekkid wa ahu
Chinəm Yeeso tə ƙəm nggəmnda nana
təghən a nafiya Faara.
6 Niyi a hwan Faara tə ndaarha tsawud
ɗəɗemnggid nəm tə ndan fa takkwaya nən
a kyaɗo sənda ənggini nanəm təghən hu
Kərəsti.
7 Sa wanmana, nggəm nduwa fəree
ɗə wutsəfayirha kaan tə kaali, ƙəsər hur
nafiya Faara wal nda kaali a fad wa.

Kalang Mbulus Filimon sə aten Onisimus

8 Tsaunən kee, ahu Yeeso Kərəsti ni
mbang ndorha a əna ˈya na kamngga.
9 Amma ƙəsər ka nggəmni sa na minna
sə hwan sa ni nggi Mbulus, nggi suhurgha
nanənya, nggi ƙəm na ahu porsəna ƙəsər
ka Yeeso Kərəsti.
10 Niya hwan sa a meghed waana Onisimus ahu Kərəsti, tsauɗi ƙəla Chin, nani
ahu porsəna.
11 Kaar ɗowasə wa, amma nanənya
ƙəkafek nəghən a ɗang ƙəmsə kyab.
12 Niyi a wuɗang thləmad wa ɗə,
ndəghənggi mbənegha hur kaan.
13 Na minnasə a tsauka a thləmanna a
mbəɗiyahu porsəna tənən ɗeesə ahu tar
Laɓaara na Mbənggən.
14 Amma mbə minnasə a əna ˈya ni kula
sənduwa wa, ama nən naarha nggayid wa
a fadna ɓa tsaurha təta ni.
15 Asəmha ənɗi ənagha ndən mal
Onasimu sa yi ɓeena ngguchit təna nggər
thləghən fa tsauka tə sa pakwanɗə.
16 Ɓalwa ƙəla mafarha a sa wa. Kalɗə
mafarha, ƙəsər ka wanmana ni nggəm
nəm. Nanənya nən a ɗorha sə kaan, ahu
tsawudghən niifa tə shadnəm hu Chinəm.
17 Nanən kee ana pashid tarwa ni nggi,
thluwun fa ƙəla na thlə nggi fa.
18 A əno Onisimus ˈya fa mbuwa ngga
nduwa thləɗə kumarha a harwa nggini a
teuƙən.
19 NGGI MBULUS NIYA CHIRETHLEU
ƏNƊA HAI YA TƏ HARNA TƏ NDAARHA
NGGINI A TEUKƏN. MBƏ SEE ƊALONI
NDƏN IN FƏREE NA YIƁƏD WA.
20 Nanən kee wanmana hwan ni sa əne
ˈya tal kee ka thləm Chinəm. Tərang hurna
sə hu Kərəsti.
21 Mbərsaɗi ndən chirethleu ni ɗeleewar
ɗaɗə ya, səndisə na əna ənɗi hwan ni sa
kamanggən ko kal yanɗa nən mu ya.
22 Takh ˈya tal faɗɗən, takse ƙənna sə
ɗəni tsaurha sə, ƙəsər fərɗi ƙəkafek na
Faara a sək hwandə nun na a wuɗeeghən
thləman nun ɗə ɗəɗem.

Mii ngwala ndaˈya

23 Na Abafaras a ndang ˈya kun fa nan
ahu porsəna kyab ka thləm Yeeso Kərəsti.
24 Tə ƙəm ɗa na nda Markus tə Aristakus
tə Ndimas tə Luka nan a əna taara.
25 Ngwa tsaukwa nggayid Chinəm Yeeso
Kərəsti tsauka tə səsən nun. Atsaukake.

Ibraniyaya

Kalgha Faara sə tə mii Wanggən

1 Kaar, kalang Faara chichiyinəm sə
ahu kwamangya hangga tə ƙəm hu sayi
hangga tə mii annabiya.
2 Amma ahu ɓengginiya na yi mii ng-
wala ƙəshiirha, kalang ɗə ƙəm sə tə mii
Wanggən. Tə Wan ɗa ni ənana Faara əngya
heu, təƙəm wur ɗa ndən a thlə əngya nən
heu.
3 Ndəghən ni kukwaryid mamnggid
Faara tə ƙəm ndəghən ni thləgha Faara
fa. Ndəghən ni ƙəsgha əngya heu ahu
laɓarghən na tə səsəmnda. A kwasamaddi
tsaɓang nən ƙəm ɗə hu ɗimiyid nəm,
tsauka a talara a yisəmad Faara na tə
səsəmnda fa kaan.

Kal Wandi fathləngya Faara

4 Nanən kee wal mamnggirha nən
kalgha fathləngya Faara ƙəla ɗəfang na
nda thləma kalgha yi ndan mamnggirha.
5 Kəsər mbə təthlənda Faara sə ˈwana Faara
ndang nda,
“Waana ni sa,
Tsaudi Tsu a weeriya.”
Nduwa ƙəm,
“Niya tsaurha Chin,
Ndəghənggi ƙəm tsauka Waana wa.”*

6 Amma ˈwanən thlən Wan ˈwadghən hu
ƙəshiirha ɗə, ndəghən,
“Ngwa fərangga fathləngya Faara mamng-
girha.”*
7 Aten fathləngya Faara, ndaaghən,
“Na Faara tsang fathlənggighən ƙəla
səsəna,
mafayighən ƙəm tsawa nda ƙəla
sheneu waarha.”*
8 Amma aten Wandi ndəghən,
“Tsənggam kutəryid wa, Faara,
nən a tsaurha pakwanni ɗə,
Səsal kutəryid wa yi nggayirha ni
9 Tar nggayirha ndəna midwa,
Kar na tar mbəlfeerha!
Tsaunən kee, yiwa Faara ndən ɗəfowa aten
shayiwa,
ƙəmo fəɗeerha nən fa yi mbəna
farha.”**
10 Ndəghən ƙəm,
“Ka a katəradghən, Chinəm,
Sa ənagha ƙəshiirha,
Talara ƙəm tar harwa ni.
11 Na nda a ngwalarha,
Amma sa na a naarha sə;
kanda heu na nda a təla ɗə ƙəla
kaɓarha na kaɓaarha ənaarha.
12 Na a faɗang kanda ƙəla ɓar kaɓarha,
Na nda a nggərang kanda hai ƙəla na
niifa mbeɗeng karidghən hai.
Amma sa mba tam kyaharra hai wa,
Mbə hurad wa tam ngwalarha wa.”*
13 Ahur fathləngya Faara mbusə ˈwana
Faara ndang nda,
“Tsawu a yisəmanna
ƙəl tsawang ni fatsanggiwa
akamu saryiwa.”*
14 Fathləngya heu səsən fatarya ni kee.
Thlənna Faara kanda ka a ɗangganda fin-
gyayina sə na har langaad hərəkrha.

2

Yiyi thləmaarha aten kyathla hai

1 Tsaunən kee, taama kwarəm aten
əngya sək nəm, a kwar wum wa nəm a
kyathla hai ma kwamana.
2 Tsaunən laɓardi thlək na fathləngya
Faara ƙəkafek ni, fingya kargha
takkwaghən, nduwa kar ɗa fa a əna
taara nda təghən wal nda yindan tsətsəlla
kamngga a kanda.*
3 Kəƙən nəm wal hərəkrha a kar wum tə
mamnggid hərəkrha wa? Kəsər Chinəm
tafadghən, ndən katərangga pərrəghən
hai, fingya səkka ndən kanda pərangga
ndaarha ƙəm ƙəkafek ni.
4 A mbəɗiya chikka Faara yighən
shedawa aten yindan tə ənsakhkya,
tə ənwultengya tə əngya məmanggən
ɗəɗamən-ɗəɗamən, tə fərra Səsəna tə
Peɗənda ɗəɗamən-ɗəɗamən, ndəghang
nən ɗə ƙəla tərna midghən.

* **1:5 1:5** Dzabura2:7; 2 Samaila7:14; 1 Ɗeleewar fa səngya17:13 * **1:6 1:6** Ɗeleewar nggər ngwa kumarha32:43
* **1:7 1:7** Dzabura104:4 * **1:9 1:9** Dzabura45:7-8 * **1:9 1:9** Dzabura45:6,7 * **1:12 1:12** Dzabura102:25-27
* **1:13 1:13** Dzabura110:1 * **2:2 2:2** Ibraniyaya 1:1; Nggurub ngwa kumarha 33.2; Tar fathləngya 7:53; Ibraniyaya 10:28

Tsau Yeeso Niifa

5 Malangwa Faara ndən fathlənggighən
ənа kutəryirha nda aten Kəshiddi na ɓayi
nəm a ndikrha atenggən nanənya wa.
6 Amma na mbərha sə hu ɗeleewar
Faara ndagha:
“Mani nafiya tə waasa in na ɓillarha tə
kanda,
Nduwa wan niifa na lafrha?
7 Tsang na kanda ngguchit ma fathləngya
Faara,
Faɗang na kanda tə yi mamnggirha tə
həhasyirha,
8 fərang səsəmnda kanda aten əngya heu.”
Malang ɗə əngya heu a kamu ndan, mbə
ˈya sə ɗəfang na Faara man patu ɗə ma
kanda wa. Ko mbuwa nəm nanənya a naa
əngya heu na a kamu ndan wa.†
9 Amma ƙəm naɗəm Yeeso, tsauka ahu
sayi ngguchit a kamu fathləngya Faara,
nanənya faɗang nda nəghən tə mamng-
girha tə həhasyirha hu səsadghən yi mərra.
Nanən kee, ka nggayid Faara ni, ƙəsna
Yeeso mərra fa ka kowunni.‡
10 Kəsər məməl ni ənanən əngya heu təƙəm
nana əngya sə heu, ahu ɓang nda wun-
dakhnaya ɓa hangga ahu mamnggirha ɓa.
Nanən kee, məməl ni tsang nən tə inang
nda kwaman hərəkrə ndan hai chahal hu
səsaarha.§
11 Kəsər ndəghən na a tsang niifa chahal tə
fingya ˈwa nanda tsang kanda chahal, na
nda hu minda tal. Nanən kee mbə shilee
ƙəsang Yeeso a aahɗə kanda shayighən
wa,
12 ndəghən,
“Niya pər thləm wa a shayina.
Niya fal thləm wa a pathlang fiya a wum
nda hai ka a tərang shilee nda Faara
in.” *
13 Nggərghən ndaarha,
“Niya mbərsaarha təghən.”
Tə ƙəm,
“Kulo nggi ya tə wanggini fəree na Faara.”†
14 Tsau nən wanggini na nda tə thlu
farha fa tə fara, ndəghənggi ƙəm tsauɗə
kee. Ənа nən kee ƙəsər hu mərrəghən,
ɓəlang ɗə səsəmnda tə ƙəs məra ha, ndəna
Sheetan, ‡
15 kwasanggən fingya hai hu tsawud
ndan na a əna tar mafayirha ƙəsər ka
tərəm mərra.§
16 Kəsər ƙəkafek mbə fathləngya Faara
nən a ɗang kanda sə wa, amma chichiiya
Ibrahim.
17 Tsaunən kee, ngwa tsauka ƙəla kanda,
ko ƙəƙən ni tsauka tə haɗang nda fiya fa tə
firis na manggən tə ƙəkafek fa hu tar Faara.
Tənən fər sataka yi chahang ɗimiyid ndan
fiya ɗə. *
18 Kəsər ndəghən tafadghən tək ɗə
səsaarha fa a sayiddi ƙəƙərang na nda, tsək
ɗə ƙəm na a ɗanggən fingya sə a nanda a
ƙəƙərang kanda.†

3

Kal Yeeso Musa mu

1 Tsaunən kee shayina fatakkwaya na
chahal, kun pet na fad nun walgha addi
na a talara, sheeman teena Yeeso fa,
nəm aarha təthlənda Faara tə ƙəm firis na
manggən sheeda nəm. *
2 Ənaɗə taara tə ƙəkafekkirha a niifɗi
thlənggа ndən ɓa, ƙəla ənana Musa
ƙəkafekkirha ahu targhən ahur nafiya
Faara.†
3 Heu tə kee, wal Yeeso fərra mamng-
girha kaan ma Musa, ƙəla niifa təngga
ƙənna kalɗə ƙəndi mamnggirha.
4 Kəsər kala wure na niifasə təngga
ndən, amma tə tən əngya heu Faara ni.
5 Nana Musa tə ƙəkafek fa ahu əngya
heu a mbed nafiya Faara, fərɗə shedawa
tə əngya ɓana Faara thləkrha a mbee.‡
6 Amma Kərəsti nəghən tə ƙəkafek fa
tsaunən ndəghən ni Wee na aten nafiya
Faara heu. Kəm ni wurighən, a ɗəɗəm
mbeeɗə tə shembe tə shiiten ɗi nəm a taala
sə.

Kəs thləmaarha aten yamid fərƙəkafek

† **2:8 2:8** *Dzabura 8:4-6; 1Korontiyaya 15:25* ‡ **2:9 2:9** Tar Fathləngya Yeeso 2:33; 3:13; Filibiyaya 2:9; Filibiyaya 2:7-9; Yahaya 3:16; 2 Korontiyaya 5:15 § **2:10 2:10** Romaya 11:36; Luka 24:26; Ibraniyaya 7:28 * **2:12 2:12** Dzabura 22:22 † **2:13 2:13** Ishaya 8:17; Ishaya 8:18; Yahaya 10:29 ‡ **2:14 2:14** Yahaya 1:14; 1 Korontiyaya 15:54-57; 2 Timoti 1:10; 1 Yahaya 3:8 § **2:15 2:15** 2 Timoti 1:7 * **2:17 2:17** Filibiyaya 2:7; Ibraniyaya 5:2; Ibraniyaya 4:14,15; 7:26,28; Ibraniyaya 5:1 † **2:18 2:18** Ibraniyaya 4:15 * **3:1 3:1** Ibraniyaya 2:11; Ibraniyaya 2:17; Ibraniyaya 4:14 † **3:2 3:2** Ɗeleewar thlətta 12:7 ‡ **3:5 3:5** Kyarhaɓa 14:31; Ɗeleewar thlətta 12:7

7 Nanən kee, ƙəla ndana Səsəna tə Peɗənda,
“A weeriya a sək ɗun kwad uradghən,
8 a na hur nun kakrak wa,
ƙəla əna nun kakyathlanga,
a sayid ƙəƙərra na a kaheerha wa.
9 A mbəɗi ƙəƙəree na chichiyi nun sə,
ko nanən nanda taara ənani yi huraya kumnggit faɗa.
10 Ndəghən ɗani səbna hurna ɗə tə nafiya ƙəshiid farɗi ndən ndaani,
‘Na ahur ndan inggun ma nggi,
kar əna ˈya ndang ni kanda.’
11 Hərəmna hurna səbrha ɗə aah Faara ni ndee,
‘Mba nda tam kyarha hu yiɓədna hai wa.’ ”§
12 Shayina, kwarama, naɗə hur nun naarha tə mbəlfeerha, tə yamid fərƙəkafek, na a kyakhrun hai malanggun Faara na tə yibrha wa.
13 Amma nama narha fərang kaali ndan kala ɗathla mbərha fa hai. Ənama taara tə fara nəm aarha, “Weeriya,” amana niifa narha tal ahur hukrha ɗimiyirha ndən nagha hurghən kakrak.*
14 Nəm a wumteena tə Kərəsti a ish ɗəm tə shembe ƙəla ˈwa nəm fərƙəkafek ta mii ngwaladghən ɗə. †
15 Kəla ndaana nda,
“A weeriya a səkɗun uradghən,
A tsang ɗun hur nun kakrak ƙəla a sayid kakyathlang ɗi wa.”‡
16 Nda wunni səkka uradghən, nggəra nda əna kakyathlaanga təghən? Mbə nafina ni kyang na Musa kanda sə a chehweed Masar wa?§
17 Nda wunni səbna hur Faara ɗə tə kanda yi hurarha kumnggit faɗa? Mbə nafina ni ənagha ɗimiyirha, mərna nda a kaheerha wa?
18 Nda wunni aah na Faara thləmnggən aten ndan tə ndaarha mba tam wal yibrha a mishim ndəghən wa? Mbə nafina ni kargha miighən fa wa?*
19 Kəla nəm hai kee ashe ka yamid fərƙəkafekkid ndan ni walwa nanda yibrha a mishim ndəghən.†

4

Far yiɓəd nafiya Faara

1 Tsaunən kee, hərəmna ɗəf miighən yi kyarha hu yibrha hai ɓalghən sə, tama kwarəm kaan, amana tal ahur nun ƙəɗeng kyarha sahai.
2 Kəsər sək ɗəm Laɓarɗi na Mbənggən ƙəla kanda ƙəm, amma laɓarɗi ɗang ngwa kanda sə wa, thləwa ndan fa tə ƙəkafekkirha wa.
3 Amma ƙəm fərgha ƙəkafek, ƙəm ni na a kyarha hu yiɓəddə hai. Ɗalama teena hai tə laɓar Faara ndanən, “Səb hurna ɗə aah ni thləmna tə ndaarha, ‘Mba nda tam kyarha hu yibrha hai wa.’ ” Ndaana Faara kee ko nanən ˈwaɗə teena ngwalang ɗə targhən ka a sayiɗɗi ənanən ƙəshiirha.
4 Kəsər ahu ma mbərha thlək ɗə laɓar ɓeena yi məd tə ndaarha, “Afar ɓeena yi məd yib Faara ahu targhən ənanən heu.”
5 Tə kəm nggər nda thləkƙən tə ndaarha, “Mba nda tam kyarha hu mbəd yiɓəd na hai wa.”
6 Kaar pər nda laɓarɗi ya na mbənggən aten yiɓəddi, amma fingya pərang na nda Laɓar Faara kanda kyawa nda sahai wa ƙəsər fərwanda ƙəkafek təghən wa.
7 Tərgha nggərghən ɗəf fara, aaghənən, “Weeriya”. Thləkƙən farɗiya akwasamad huraya hangga a mii Ndauda, ƙəla ndaana laɓar Faara na chichireethlee hai kaar, “A weeriya a sək ɗun urad Faara, a tsang ɗun hur nun kakrak wa.”
8 A ndam fərang Djeshiwa yibrha kanda, kam nggər wa Faara sakh fara səmən yi far yibrha wa.
9 Ta weeri ɗaɓa ya Ɓalgha far yiɓəddə sə ya yi nafiya Faara.
10 Kəsər kala nafiya kyagha hu yiɓəddə hai ki Faara ya, yib nda hu tar ndan ƙəla yibna Faara ahu yighən taara.
11 Tsaunən kee, taama djitəm na a kyam hu yiɓəddə hai ya, amawana niifa kyarha hu yamid kar mii Faara fa ƙəla ənana nafiya Isəreelaya.
12 Kəkafek, na laɓar Faara nəghən tə yibrha fa, tə shembed taara ƙəm. Chim-ndghən kalɗə yi thlaukh ƙəlara na tə

§ **3:11 3:11** Ibr 4.3,5; Dzabura 95.7-11 * **3:13 3:13** Ibraniyaya 10:24,25; Afisaya 4:22 † **3:14 3:14** Mbədghən 6 ‡ **3:15 3:15** 7:8; Dzabura 95:7,8 § **3:16 3:16** Ɗeleewar Thlətta 14.29; Dzabura 106.26 * **3:18 3:18** Ɗeleewar thlətta 14:20-23; Ibraniyaya 4:6 † **3:19 3:19** Yahaya 3:36

mee səri. Nən kyathla ta ahur niifa ɗə, ndəghanggən səsəna hai tə yibrha, tə ƙəm ta hu shileerha ɗə. Nən sənang numad ˈya hai na mid niifa tə numadghən.
13 Mbə ˈyasə ənana nda hu ƙəshiirha na ɓəɓee a yid Faara wa. Əngya heu nəghən a pəpal hu yidghən ndəghən nəm a fərang kirəssa əngya əna nəm.

Yeeso ndəna mamnda Firistaya

14 Tsaunən nəghəm tə mamnda Firis ha, Yeeso Wan Faara ɗəgha talara ɗə ta mbed Faara ɗə, taama ishim aten fərƙəkafekkid nəm ƙəla ndaa nəm.
15 Kəsər mamnda Firis ɗi kyanəm ya mbə yanɗa ni mbuwa nəm haɗang fa ka ƙəɗi nəm wa. Amma nəghəm tə mamnda Firis ƙəƙərang na nda hu kwamangya hangga ƙəla nanəm, amma ndəghən nggi mbə tə ɗimiyirha fa wa.
16 Tsaunən kee taama nam hwas-hwas ɗəm ɗə tsau tə tsənggam kutəryid Faara fa, tənəm haɗang nda fa kaɗa nggayirha nəm na a ɗang ƙəm sə ana mid nəm sə thlaara.

5

1 Kala manda Firis na nda wurghən sə ahur fiya ƙəsər a əna tar Faara nən a meyed fiya, ndəghən ni fər ən fəra tə əna sataka yi chakh ɗimiyirha.
2 Tsaunən ndəghənggi nəghən tə yighən ƙəɗiirha, nən mbang takkwarha tə fingya na tə yamid sənda tə sammayirha tə fingya na a kyathla hai.
3 Ndəghən ɗa nən əna sataka yi altenggən yi chakh ɗimiyirha tə yi fiya ƙəm.
4 Mbə niifa sə na wur fadghən tsauka mamnda firis ka nana midghən a fərang mamnggirha nda wa. Na niifa mbang tsaurha firis na manggən kee a aah Faara ndən ƙəla aah nən Haruna.
5 Nəghən kee ƙəm, mbə Kərəsti ni wurgha altenggən tsauka Firis na manggən wa. Faara ndən wurgha ndən, ndən ndangna Faara, “Waana ni sa. A weeriya tsauɗi Tsu.”
6 Nggərghən ndaarha a mbərha pak, “Firis ni sa pakwandə, ƙəla saghang na Melkidzedek hai.”
7 A sayiɗi na Yeeso hu ƙəshiirha, hwan ɗə Faara tə tərha kaan har tə aam yirha, a niifɗi na mbang hərghang nda ma mərra. Sək Faara hwandəghən ƙəsər nən əna taara tə ˈya ndang na Faara tə fərang mamnggirha.
8 Ko nanən Yeeso Wan Faara ni, tsaha ɗə əna taara hu əngya sanən fa.
9 A sayiɗi tsaunən lələgɗa, tsauka ndəghən ni kwaman hərəkrha yi pakwandə a fingya heu na a əna taara tə ˈya ndaanən,
10 ahu kiya ni faɗang na Faara tsauka Firis na manggən ƙəla saghang na Melkidzedek hai.

Yiyi thləmarha aten wutta samarha ɗə

11 Aten laɓar ɗiya na əngya sə hangga na minnan thləkrha, amma nəghən pəɗaghən na a pərang nggənan kun, ƙəsər mbun mbang sənang ˈya hai wed wa.
12 Kam ɗə kun nanənya tsawun fa tsahaya ha, amma na mid nun sə a nggərgha niifa tsahanggən kun ha aten əngya kamngga hu laɓar Faara. Kəl ɓi thlaarha kee ndən ɓalna mid nun, ma yaarha.
13 Kala niifa tsauna ɓi thlaarha ənnadghən mii, wufar wee ni, səngwa əna kwaman ˈya na ngga wa.
14 Amma ənnarhami na kakrak ndəna yi fingya mangga, na a əna taara tə numad ndan ƙətsar, na a hwathlang ngganda ˈya hai na ngga tə tar mbəlfeerha.

6

1 Tsaunən kee, taama malang nggəm djib katəra tsaharhaha ˈwa nəm waala aten Kərəsti, ɗəm mbeeɗə, tə chik sənda. Kamngwa a nggərghəm katərang tsaharhaha aten mal ɗimiyirha aten əngya na ɓang məra ɓa tə fərƙəkafek a Faara wa,
2 təƙəm sək laɓaara aten mbaptisma, tə fər parka, tə yi thliirha sə hu mərra, tə ngwa kumad ngwala ƙəshiirha.
3 A nggəm Faara fa, nəm a ɗərha mbeeɗə.
4 Kəsər nəghən pəɗaghən mbanggəm wuɗang fingya thləgha laɓarɗa fa nggəra nda samarha ɗə. Fingya ˈwa nanda ɓang kanda hu kukwaryid Faara ɓa, taarangga əngya fa na ngga a talara, wal nda yindan Səsəna tə Peɗənda,
5 təƙəm taarangga mbənda laɓar Faara fa tə səsəmnda ƙəshiirha na ɓayi.
6 Amma fingya wudgha samarha ɗə hu fərƙəkafekkid ndan mbə kwamana sə na a wuɗang nggəm kanda ɓa na a mal ɗimiyid

ndanda wa. Kəsər na nda a nggər tawang Wan Faara ɗə aten kaɗiirha, fərang shilee nda a pəpal.

7 Chehweerha na a sang aam ˈyaara na a ɓarha tenggən hai ƙətsar, na kyang həfya sə fər ənnarhami nən ka a thlar fingya yina nən na a huɗaghən, nən wal parkad Faara.
8 Amma ana chehweerha a kyang ndakhkya sə tə hwaliiya mbə ngga wa, na Faara a shiwang nda. A kwasamadghən nən a djirha ɗə.
9 Shayina, ko nanən thlək ɗan tur laɓarɗiya, sənɗansə nun a thlə parka na ngga yi hərəkrha na fingya a waala.
10 Faara mbə tə yamid nggayirha fa wa. Taara ənang nun tə nggəmnda kyaɗang nun hu thlaara a nafiyighən, ƙəla nanun a ɗərha mbeeɗə tə ɗang kanda sə.
11 ˈYa na minnan ndəna kowunni ahur nun na a djitigha kee ta mii ngwaladghən ɗə, təna ənggini nun a shiteena atenggən ləghətta.
12 Mbə minnan sə a tsawun nafiya na tə səbrha yid wa, amma tsahama fingya yini hu fərƙəkafek, tə ƙərəsta har langaad ɗəf mii ɗa nda.

Kəkafek ni ɗəf mii Faara

13 A sayiɗɗi ɗəfna Faara miighən a Ibrahim, ɗəf ɗə miighən tə aah thləmnggən. Tsaunən mbə niifa sə kalgha ndən na a aah thləmnggən nən wa, ndən aah nən thləmnggən.
14 Ndagha Faara, “Kəkafek, niya fəro parka, niya tsawang chichiyiwa na nda hangga kaan.”
15 A kwasamadɗi ƙərəs na Ibrahim kaan, tərgha fərangga Faara ənɗi ɗəf nən miighən.
16 Na fiya aah Faara aten niifa kalgha kanda mamnggirha. Aah Faara ndəna a kyad mii ngwala ngaala.
17 Nəghən kee ƙəm, ana mid Faara sə a kyad ndaarha nən ˈya ndanən ƙəkafek ni a nafiya ɗəfnən miighən nən aah thləmnggən ka a kyanggən ngaala ɗə ahur ndan a kyad ndaarha nən mbə tam kyakhrang miighən hai wa.
18 Na əngya sə səri mbuwa tam kyaharra hai, mbuwana Faara nggaɓarha atenggən. Nanən kee ƙəm walgha mbəd tsaurha nən a fərang kaali ƙəm kaan na a ƙəs ənɗa nəm ha nəm a shang teena fa na a mbed nəm.
19 Shiiten ɗi kyanəm ya ƙəkafek ni nən ishang huten nəm. Nən kyarha hura ɗə kaan, ta ƙəsər shishamar ɗa ɗə na a mbərha chahal a talara.
20 Yeeso ndən ˈwagha kyarha mbəɗa ɗə a meyed nəm, tsaunən ndəghən ni Firis na manggən yi pakwanɗə ƙəla saghang na Melkidzedek hai.

7

Tsaurha Firis tur yi Melkidzedek

1 Melkidzedek kutər Salem ni, tə ƙəm Firis yi Faara na manggən kalgha mbərha mu. Kəmaghən tə Ibrahim a sayiɗɗi nən a wutta ɓa a kwasamadɗi həb nən yanda ənanən tə kutərya kal nən kanda mu, ƙəma na nda hai, ɗəfang parka nən in.
2 Tərgha Ibrahim fərang ənfəra nən tal hu kum yi əngya wal nən ɓa hu yanda. Thləm Melkidzedek ndaarha ni, “Kutəra yi nggayirha.” Təƙəm, “Kutər Salem ni,” ndaarha ni, “Kutər tsawud ɗəɗemnggirha.”
3 Mbə chireethla sə kyadgha chin Melkidzedek tə man nduwa turyighən wa. Mbə katəra ɓenggən sə nduwa mii ngwala tsawudghən wa. Amma firis ni ndəghən yi pakwanɗə, nəghən ƙəla Wan Faara.
4 Kəlaman tur mamnggid niifɗiya. Ko Ibrahim riigha mii na chichid nəm fərang ɗə tal hu kum əngya har nən ɓa ka yanda.
5 Nanənya ɗeleewar ngyakhrha Musa kyaɗɗə ndaarha turya Lawiya tsauka firis na nda thlə ənfəra tal hu kum a haar nafiya Isəreela ko nanən turya Ibrahim ni.
6 Amma Melkidzedek mbuwa tur Lawiya, thləɗə ənfəra a haar Ibrahim, ɗəfang parka nən Ibrahim teena ndəghənggi ˈwagha thlə ɗəfmi Faara.
7 Mbə ngaala sə wa yi na fər parka kalɗə yanɗi na a thlə parka mamnggirha.
8 A mbəɗiya, firistaya na hu turya Lawiya nafiya ni mərgha, na nda thlə ənfəra tal hu kum a haar fiya. Amma aten Melkidzedek, thləgha ənfəra a haar Ibrahim thlək ndan tə ndaarha nəghən tə yibrha fa.
9 Nanən kee, nəm ndaarha Lawi tafadghən, tsauka turyighən ni na thlə

ənfəra, fərɗə yighən ənfəra haaɗə a haar Ibrahim,
10 ƙəsər a sayiddi ƙəmana Ibrahim hai tə
Melkidzedek nggət wanda Lawi ˈwan wa,
amma nəghən hu turya chichidghən.

Na Yeeso ƙəla Melkidzedek

11 Nanən kee, a ndam firistayirha yi
Lawiya nəghən məməl tə yi ɗeleewar
ngyakhrha Musa fərang na nda Isəreelaya,
kama na firis nggər kyarha ɓa pak, na
məməl tə tur yi Melkidzedek, mbə tur yi
Haruna wa.
12 Kəsər a nggərang nda kwaman firis-
tayirha hai, tsauɗə təta ni a nggərang ng-
ganda tsahad ngyakhrha hai ƙəm.
13 Kəsər firisɗi nəm a thlək ənggini
atenggən ya, nəghən hu turya pak, mbə
niifa sə ƙəm ahur tur yini ˈwagha əna tar
firis a mbəd nji sataka wa.
14 Kəsər nəghən a pəpal tə ndaarha
Chinəm ɓaghən ɓa ahu turya Yahuda, mbə
ˈya sə ˈwana Musa thləkrha aten firistaya
tə ndaarha na nda kyarha ɓa ahu turya
Yahuda wa.
15 Laɓardi thlək nəm ya tsauɗə ƙəkafek,
hərəm nən naarha na firis sə na ƙəla
Melkidzedek kyagha ɓa.
16 Ndəghənggi tsauka firis mbə ka
ngyakhrha nduwa əntin thlufarha wa,
amma nəghən aten səsəmnda yibrha
mbuwana mii ngwaladghən sə.
17 Kəsər pər ndan tə ndaarha, “Firis ni sa
yi pakwandə, ƙəla tur yi Melkidzedek.”
18 Malang nda tsahad kaar a man patu
ɗə ƙəsər ka yamid səsəmndəghən tə yamid
thlarəghən.
19 Kəsər tsahad ɗeleewar Musa mbə
tsawang ˈya lələgɗa wa. Amma nanənya
na shiteena sə na ngga kaan ndusangga
ƙəm thləmad Faara ɓa.
20 Yandiya mbə kula tə aah thləm Faara
wa. Fingya tsauka firisya, aah wa nda
thləmnggən Faara wa.
21 Amma aahɗə thləm Faara kyanən hu
tar firis hai ndangna Faara, “Chinəm aah
ɗə thləm Faara mbə tam hwasang ˈya
ndanən wa, ‘Firis ni sa pakwandə.’ ”
22 Kəsər ka aah Faardi ya, Yeeso ni
katenggən na mbang tsawang nda ɗəfmi
ɗiya tsauka ngga tə Faara.
23 Firisya yi kaar na nda hangga, ƙəsər
mərra ndən ˈyaɗangga mana kanda fa a
ɗənda mbeeɗə tə tar ndan.
24 Amma ƙəsər na Yeeso tə yibrha fa pak-
wandə, Yighən firistayirha yi pakwanni
ɗə.
25 Tsaunən kee, nən mbang hərghang
nda nafiya ɓagha thləmad Faara ɓa tə man
fadghən. Kəsər nən naarha tsə laɓaara tə
Faara a meyed ndan.
26 Tur mamnda firis ɗani ya na mid
nəm ƙəsər nəghən chahal, chahal kula ən
ˈyaara fa, nəghən inggun ma fa ɗimiya, tə
mamnggirha a talakh talara.
27 Mbə ƙəla fingya mamngya firistaya
wa. Mbə midghənsə nagha a fər sataka
ƙətsar wa. ˈWaghən fər sataka ka ɗimiyid
aal fadghən, a nggərgha ənaarha ka ɗimiya
fiya. Fərghən sataka katəra tal ka ɗimiyid
ndan a sayiddi fər nən fadghən.
28 A hu ɗeleewar ngyakhrha Musa
na nda wur mamnda firis hu ƙəɗiirha
nanənsə ahur fiya. Amma aah thləm
Faara, ɓaghən ɓa a kwasamad ngyahaddi,
wurghən Wandi, tsauka chahal pakwandə.

8

Yinəm Mamnda Firis ndəna Kərəsti

1 ˈYa nəm a ndaarha nanənya ndəna,
nəghəm tə Mamnda firis na tsau hu
tsənggam kutəryirha a yisəmad Faara a
talara,
2 tə əna taara a mbərha na chahal, ahu ka
chamɗi na ngga ənana Chinəm, mbə yandi
ənana niifa wa.
3 Kala mamnda firis targhən ni fər ənfəra
tə sataka, nanən kee mamnda firis ɗi
kyanəm ya tətani a fər ˈya nən.
4 Andam nəghən hu ƙəshiirha ni, kam
mbə tam tsaurha firis wa, ƙəsər na firis-
taya sə na fər satakhkya ƙəla sakhna
ɗeleewar ngyakrha.
5 Na firistayini ya əna tar ndan a mbərha
na chahal na ƙəla əngya na a talara.
Kəsər a sayiddi na Musa a taksa chama yi
Faara, ƙəs nda thləmadghən tə ndaarha, “A
sənasə a əna əngya na heu ƙəla kyaɗo ni a
wumnda.”
6 Amma nanənya fərang nda tar firis
Yeeso yandi na ngga kaan kalgha yi kaar,
ƙəla nana weerinda ɗəfmiɗi ngga kaan,

nanən Yeeso ni ishgha a pathlang Faara tə fiya. Kəsər ənagha ndan aten weerinda ɗəfmee na ngga.
7 Kəsər andam mbə ˈyasə ɗimi aten ɗəfmiɗi na kaar ya wa, kam mbəm nggər kaɗa ɗəfmee pak wa.
8 Amma Faara naɗə ɗimiyid nafiyighən ndən ndaanən, “Na sayi ɓayi, ndana Chinəm,
niya nggər fər weerinda ɗəfmee
tə nafiya Isəreela həu tə nafiya Yahuda.
9 Mbə a naarha ƙəla ɗəfmiɗi ənani tə chichiyindan wa,
a farɗi ƙəs ni haar ndan kyang ni
kanda sə hu chehweed Masar,
ƙəsər ish wanda aten ɗəfmina wa,
kang ƙəsəra ni kanda, Chinəm ndagha
kee.
10 Kulo weerinda ɗəfmina ni ya, niya
ənarha tə nafiya Isəreela,
ndagha Chinəm,
niya chireethləng nggyahad na hai ahu
huten nggindan
tə hur yindan.
Niya tsaurha Faar ndan
kanda ƙəm nafina.
11 Mba nda nggər tsahang tula yindan ha,
nduwa nggəɗayi ndan tə ndaarha,
‘sənna Chinəm.’
Kəsər ko wunni nən a sən nggi,
katərarha aten təfeewunda ɗəgha hu
təpamənda ɗə.
12 Kəsər niya chahang ɗimiyid ndan kanda
ɗə,
təƙəm mbi nggər ɗal ɗimiyid ndan
teena ɓalwa.”
13 Ndikna Faara aten weerinda ɗəfmee, tsang ɗə yi katəradghən suhurghən. Təƙəm ˈya na yi ƙətəm, tsauɗə suhur ɗə, tsəɓaku nən a sahatta.

9

Hurad ngyakhrha aten tərang shilee Faara in

1 Hu katəra ɗəfmee a pathlang Faara tə nafiya Isəreela, na kwaman tərang shilee Faara in sə, tə mbəd tərang shilee Faara in hu ƙəshiirha.
2 Na ƙəngya sə səri ahu cham Faarɗi. A hu yandi ƙənna na a mbee na mbəd ɗəfəd patilla sə, tə tebər, tə mburodi ɗəfang nanda ɗə. Yandi mbərha ya ndən na nda aarha mbərha na Chahal.
3 A pəm shishamar ɗi ndəghang nanda ƙəndə sahai, na ƙənna sə yi səri na nda aarha mbərha na Chahal kaan.
4 A hur ƙəndi na mbərha sə tangsang nanda tə təfasa ndəna nda nji urdi sə na sədghən mbənggən a tenggən, tə akwati ɗəfmee. Ənggini na səri ya ƙəmang nda fadghən tə təfasa. Ahur akwatid ɗəfmiɗi na tasau sə yi əna nanda tə təfasa na tə Manna ahurghən, tə səsal Haruna təfgha shee, tə mbəd chireethla yi feera səri yi ɗəfmiɗi.
5 Aten Akwatiɗi na əngya sə taksa na nda tə pakhkya fa na a kyad mamnggit Faara, kanda ni na fərang mishimnda mbəɗi na nda aarha mbed tər hakked ɗimiyirha. Amma nanənya mbəm mbang kala sə tətal tətal a tenggən wa.
6 A wumang nanda ənggina hai ya kiya, na firistaya ƙətsar narha kyarha hu ƙən yi tal ɗə, nanda narha ənna tar firis yindan sə.
7 Amma mamnda Firis katənggən ndəna kyarha hu ƙən yi səri ɗə, nən kyarha mbəɗaɗə saara tal hu hura kee. Mbə kyarha mbəɗaɗə kula fara wa, nən əna sataka yi altenggən, təƙəm fiya ənagha ɗimiyirha kula səndəndan sə.
8 Hu kiya Səsəna tə Peɗənda a kyaɗɗə ndarha kwaman kyarha a mbəɗaɗə na Chahal ingwaɗə a ɓal Chamɗa sə ƙət wa.
9 Yanɗiya ənsakhrha ni a ƙəshiid weeriya. Nən a kyat ndarha ən fər yini tə satakhkini na nanda a fəra mbə tsang hur nafini na a tərang shilee Faara in lələgɗa wa.
10 Tur ənggini ya nəghən a ten həbrha tə sarha tə tsabya ɗəɗamən-ɗəɗamən. Tur əngginiya ngyakhkya ni kee a ten thlu farha na a ənagha fiya taara təghən kapa na weerindəghən ɓarha ɓa.

Far Yeeso ndana ka far sataka

11 Amma ɓad Kərəsti ɓa ndən tsaunən ka mamnda Firis a ten əngya na nggəngga nasə nanənya. Kyaɗə hur Chamɗa ɗə ənawana niifa tə haara, mbə tur yandi əna nanda ƙəshiirha wa.
12 Kyaɗə mbəɗaɗə na chahal kaan sara tal kee. Kyawa saɗə tə far ˈwalya nduwa

yi wan thlaaya wa, amma tə yighən fara, walang nən ƙəmsə hərəkrha yi pakwandə.
13 Ngyakhrha Musa kyaddə ndaarha nanda washang far ˈwalya tə far kwelya tə fish wan thlaaya a fiya fa ənagha ən tsanda. Yandiya ndəna tsang fingya natə paarha fa tsawa nda chahal hu farha.
14 Nanən yandiya ƙəkafək ni, ma nəm ndaarha tə far Kərəsti? Ndəghən mbuwa tə ən ˈyaara fa, fərdə altenggən a Faara hu Səsəndi tə Pedənda yi pa kwandə, ƙəkafek na fardi tsaɓang numad nəm də, hu ənа əngya mbuwa ngga ƙəsər ka dəfang shilee nəm Faara in na tə yibrha.

Ləghəd dəfmi di hu mərra Yeeso

15 Tsaunən ƙee, Kərəsti ndən ishgha hu weerinda dəfmi diya, ƙəsər nafiya aah nanda na nda a thlə langaarha yi dəfmidi pakwandə, ƙəsər ˈwadə teena mərdə shaulanggən fiya ahu dimiyid ndan ƙətəm ahu katəra dəfmee.
16 A mal niifa dəf miighən hai aten langadghən, ƙəl a mər niifdi a tsə laɓaara nda atenggən.
17 Kəsər dəfmee aten langaarha mbə ənа taara wa ƙəl a mər niifdi, ƙəsər mbə ənа taara a ɓal niifdi tə yibrha wa.
18 Ndən ənagha nden dəfmidi yi ƙətəm mbə tam ənа taara wa ƙəl tə irra fara də.
19 Akwasamaddi pərangna Musa əndi fiya na ahu ngyahaddi, təranggən far wan thlaaya sə tə yi ˈwalya, wumanggən tə aama, nggərghən tərang wuhwar dəfrha sə na nda aarha isob, tə was chaurarha na yiɓa tə fardi washang nggənən deleewar tsahadda fa tə fiya ƙəm.
20 Tərgha ndəghən, “Yandiya ndəna fardi tsaukwa yi dəfmidi ndaana Faara a lafghən nun”.
21 Təƙəm washang nggən fardi aten chamdi, tə aten kari heu na nanda manang thləm Faara təghən.
22 Ndagha ngyahad Musa kala əngya ƙəl ana nda chahal tə fara, mbə chakh dimiyirha naarha sə a irr wa fara də wa.
23 Tsaudə təta ni əngginiya ana nda məməl, tsawa nda ən sakhkya na a talara na nda chahal. Amma əngya na a talara tafad ndan kamdə a na nda chahal, tə satakhkya na ngga ma fingya yini ya.
24 Kəsər Kərəsti kyawa mbərha də na chahal tənna niifa wa, ənsakhrha ni kee ƙəla mbərha. Ɗəghən talara də tafadghən, ka dəgha kyad fadghən a mbed Faara ƙəsər ka ƙəm.
25 Mbə dənən talara də ka a nagha a fər altenggən atenggən-atenggən wa, ƙəla na firis na manggən kyarha mbərha də na chahal ka fad hurarha fa, tə fara mbuwa yighən.
26 A nadə kee, ƙəla tək Yeeso səsarha fa atenggən-atenggən, ka a katəra ənа ƙəshiirha. Amma nanənya kyaddə altenggən katəra tal kee hu ngwala mii ƙəshiirha ƙəsər ka a tranggən səsəmnda dimiyirha də hu fər satakh fadghən.
27 Kəla na niifa məra katəra tal, akwasamadghən ƙəl ngwa kumad Faara,
28 nəghən kee ƙəm fər Kərəsti fadghən katəra tal ƙəsər ka a təranggən dimid fiya də hangga. Ndəghən nggi ƙəm nən a nggər wutta ɓa yi səri, mbə ka a təranggən dimiyirha də wa, amma ƙəsər a hərghanggən fingya na ɓadghən ɓa a kukwasang kanda fa.

10

Satakh Kərəsti katəra tal ni kee təƙəm a heu

1 Ngyahad deleewar Musa nəghən ƙəla mishimnda əngya ni na ngga ɓalgha ɓayi a mbee, mbə kad ənggina ni ya wa. Nanən kee tsəkkwa kala fingya na a ndusang Faara fa tsawa nda lələgdа aten satakhkini na nda fəra ka fad hurarha fa wa.
2 A ndam na ngyahaddi mbang, kam malang nda ənа sataka. Hərəmna nafiya na dəfang shilee Faara teena ˈwanda teena tsau nda chahal, ɓalwa nda nggər numarha aten dimiyid ndan ɓalwa.
3 Amma aten turya satakhkini ya, na dal dimiyirha in sə ka fad hura fa,
4 ƙəsər mbə tam ənarha hai far kwelya tə yi ˈwalya tsuthlang nda dimiyirha də wa.
5 Tsaunən kee, sayiddi ɓana Kərəsti hu ƙəshiirha ɓa, ndəghən, “Satakhkya tə ən fərya mbə midwasə wa, amma farha ndəna a ngweerha fa təghən.
6 Mba tək mbənda fa tə sataka yi njirha tə yi tsuwulth dimiyirha wa.

7 Tərgha ndee, ‘Kulo nggi ya, Faara,
ɓani ɓa a əna ˈya ni na midwa, ƙəla
nanən chichireethlee hai aten na ahu
ngyakhrha.’ ”*
8 Katəraghən ndaarha, “Satakhkya, tə ən
fərya, tə satakhkya yi njirha, tə satakhkya
yi tsuthlang nda ɗimiyirha ɗə, mbə midwa
sə wa, mba tək mbəndə ndan fa wa.”
Ko nanən fərna ndan ƙəsər ka ˈya ndana
ngyakhrha.
9 Tərgha ndəghən, “Kulo nggi ya
Faara, ɓani ɓa a əna əndani na midwa.”
Ɗəfanggən katəra ɗəfmee a man patu ɗə
ka a əna taara nda tə yi səri.
10 Kəsər ka nggəmnda Faara fa tsau ɗəm
chahal hu fərra satakh fad Yeeso Kərəsti
katəra tal tə heu ƙəm.
11 Kala parra fara kala firis nən isha aten
targhən, nən fər tur sataka tal mbuwa tam
tsaɓang ɗimiyirha ɗə.
12 Amma Kərəsti fərɗə fadghən sataka
katəra tal yi kakwan, tərgha tsauka a
yisəmad Faara,
13 ka a fardi nəghən a ƙəla fatsanggighən
fa na a tsawa nda a kamughən.
14 Kəsər ka fər sataka katəra tal tsawang
ɗə nafiya Faara a na nda chahal pak-
wandə.
15 Səsəna təpeɗənda ƙəm fərɗə shedawa,
ƙəsər ndəghən,
16 “Yandiya ndəna ɗəfmiina niya ənarha
tə kanda, a kwasamad sayiddi, ndagha
Chinəm, niya ɗəfang ngyahad na ahur
ndan hai, təƙəm chireethləng nggi hai ahu
huten ndan.”
17 Tərgha ndəghən, “Mbi ɗal ɗimiyid
ndan teena tə aiben ndan ɓal wa.”
18 A chahang nda ɗimiyirha ɗə, ɓalwa
satakh ɗimiyirha sə wa.

Taama ɗəm mbeeɗə tə naarha tsau tə Faara fa

19 Nanən kee, shayina, fərang far Yeeso
kaali ƙəm na a mbanggəm ɗərha mbəɗa ɗə
na chahal.
20 Ndəghən inangga kwamana ƙəm hai,
ndəna kwaman yibrha, tə shishamar ɗi
thləwusgha, ndəna fadghən.
21 Nəghəm tə firis na manggən na a əna
kutəryirha hu wuri Faara,
22 Nanən kee taama ndusəm a thləmad
Faara ɗə tə hura tsahai, tə həhasyirha
ɓagha ɓa hu fərƙəkafek. Tama tsawum tə
hura chahal, nagha hur nəm tsahai kula
ən ˈyaara a fad nəm, tə kəm fad tsab ɗaɗə
tə aama na ngga.
23 Tama ƙəs shiiten ɗa nəm ha kula
rəbrha fa, fər nəm shedawa tə shembe
ƙəsər niifɗi ɗəfgha mee a ƙəm nəghən tə
ƙəkafek fa.
24 Tama kaɗa kwamana nəm na a
ɗanggəm ndan sə hu nggəmnda tə əna
tarya na ngga.
25 A malang ɗəm wumteena ƙəla na
fingya ənaarha wa. A meyedghən, taama
fərang kaali nəm ndan, ƙəla sənnunsə takh
far Chinəm a nduwussa ɓa.
26 A ɗəɗəm mbeeɗə tə əna ɗimiyid
thləmən a kwasamaddi wal nəm sənda yi
ƙəkafek, mbə fər sataka sə takhka na a
tsaɓanggən ɗimiyid nəm ɗə wa.
27 ˈYa takhka kee ƙəl ƙəla ngwa kumarha
fa tə thlerra waarha na a njang nda fa
sarya faara ɗə.
28 Kala niifa kargha ngyakhrha Musa
fa na nda a ɓəlang nda kula haɗang nda
fa, aten ˈya thləkna shedawaya səri nduwa
mahan.
29 Nafiya na a wal tsətsəlla kaan ndəna
fingya kargha Wan Faara fa. Kanda ni
nafiya ənagha əngya mbuwa chahal a far
ɗəfmiɗi tsawangga kanda chahal. Fingya
ni ƙəm sargha Səsəna tə Peɗənda ɓangga
nggayid Faara ɓa. Sənggunsə nafiya kiya
kamɗə nagha tsətsəllə ndan pak ma fingya
fiya wa?
30 Kəsər sənɗəm niifɗi ndagha, “Nggər
haara mu yina ni, niya tiighən.” Nggərghən
ndaarha, “Na Chinəm a ngwang kumarha
nafighən sə.”
31 Ən tərəm nda ni na a kyagha niifa hu
har Faara hai na tə yibrha ha.
32 Ɗalama teena hai tə tsawud ƙətəm
akwasamaddi wal nun kukwaryid Faara.
Kərəs nun kaan hu yanda ləghədgha tə
səsaarha.
33 Fara səmən na fiya a ˈyar kun
səsangganda kun a mbed fiya. Fara səmən
ƙəm na nda wumang kun tə nafiya na a sa
tur səsadɗa fa ya.
34 Nuwun a səsaarha ƙəla fingya na

* **10:7 10:7** Dzabura 40:6-8

hu porsəna, kun a kyad wutsəfayirha akwasamaddi thlang nanda karid nun, ƙəsər sənɗun sə mbə ngaala sə wa nun a wal ƙənaghən na ngga yi pa kwanɗə.
35 Nanən kee a muwang ɗun həhasyiddə ɗə kyanun ya wa, ƙəsər na ƙənaghən sə kaan.
36 Kamɗə a ƙərsun nanənya, tənun ɗərha mbeeɗə tə əna ʼya na mid Faara. Nun a wal əndi ɗəf nən miighən a kun.
37 Kəsər “takhƙən ngguchit, ndəghən ndagha nəghən ɓayi nən a ɓarhaɓa mbə a tsərha titing wa.
38 Nafina na tə nggayirha fa na nda a tsaurha tə ƙəkafek fa. Amma a wud niifa tal ahur ndan a samarha ɗə, mbi tək mbənda fa wa.”
39 Amma kəm mbəghəm ahur nafini na wutta samarha ɗə sakhɗa nda wa, ƙəm nəghəm ahur nafini fərgha ƙəkafek walgha hərəkrha.

11

Kyad fərƙəkafekirha

1 Nanənya fərƙəkafek ʼyani nəm shiteena atenggən, tsauka ʼya ni mbuwa nəm mbang naarha tə yirha.
2 Hu fərƙəkafek ni walna nafiya kaar faala a har Faara.
3 Hu fərƙəkafek ni sənang nəm hai tə ndaarha tə thləghəd Faara ni əna nanda ƙəshiirha, heu tə əngya nəm naarha, kyagha nda ɓa hu əngya mbuwa nəm a naarha.

Həshya fərgha ƙəkafek

4 Tə fərƙəkafek ni fərna Habila sataka na ngga a Faara kalgha yi Kayinu. Hu fərƙəkafekkidghən ni wal nən faala a har Faara tə ndaarha nəghən tə nggayirha fa. Ko nanən Habila mərɗə, amma ƙəsər ka fərƙəkafekkidghən ɓalghən aten kaala sə.
5 Tə fərƙəkafek ni tərang nanda Enok talara ɗə, ƙəsər amawa nən mərra. Ndagha Ɗeleewar Faara, nawa ndan wa ƙəsər tərang Faara ɗə. Kapa na nda tərang fər nda shedawa tə ndaarha ənaɗə ʼya mbənangga Faara.
6 A mbə tə fərƙəkafek wa mbəm tam ənaarha hai əna ʼya nəm na a mbənanggən Faara wa. Kəsər kaala niifa na ndusang Faara fa tətani a fərƙəkafek nən tə ndaarha na Faara sə nən a fər ƙəna taara a nafiya kaɗagha ndən.
7 Tə fərƙəkafek Nuhu, a sayiddi yiyang nanda thləmaarha fa aten əngya nawa na yirha, hu tərəmnda yi na chahal taksa nggirggi aama nən ka a hərghanggən nafiyighən. Hu fərƙəkafekkidghən ngwang ɗə kumarha ƙəshiirha sə, tsauka tə har langaad nggayirha na kyarha ɓa hu fərƙəkafek.
8 Tə fərƙəkafek Ibrahim ənaɗə taara tə ʼya ndangna Faara a ɗəgha mbərha ɗənən a thlə langadghən sə, kula ndəghən sən mbəɗi nən ɗərha saaɗə.
9 Tə fərƙəkafek tsauɗə ƙəla ronga hu chehweddi ɗəfna Faara mighən nən a fəranggən. Tsauka hu chamgya, ƙəla ənana Ishaku tə Yakubu, kanda tsauka ƙəm fa har langaad ɗəf miiɗi.
10 Kəsər Ibrahim nəghən a ƙəla wupəri ɗa fa tənna Faara, wupəri ɗi tənna Faara.
11 Tə fərƙəkafek ni ko Saratu ni walɗə wee həshin, ko nanən kwarenga ni, ko nanən Ibrahim suhur ɗə kaan a sayiddi. Fərɗə ƙəkafek tə ndaarha na Faara a ƙəs ɗəf miighən.
12 Nanən ƙee, a fad niifa tal, suhurgha takhka a məra, ndən nggətgha turya hangga ƙəla wufəlngarya a fərakh amshi, təƙəm ƙəla wuchehweed kufaarha na a mii wuri aama mbuwa nəm mbang thləɗang.
13 Nafini heu ya mərgha nda ɗə hu fərƙəkafek. Thləwanda ənggini ɗəfna Faara mighən wa, amma nagha nda ənggina ɗə ya inggun, təƙəm nggəmnda fa tə ndarha rongya kanda aten kwamana hu ƙəshiddi ya.
14 Nafini na ndaarha kiya, kyat nən ndaarha na nanda a ƙəlarha mbeeɗə a wal chehweerha nda yi altendan.
15 Andam na nda a numarha aten chehweddi mal nanda a samarha, kama wal nda kwaman wutta ɗə.
16 Amma ɗəf nda teena aten chehweerha na ngga kaan a talara. Ndəghən ɗani shiɗang ngwa nən Faara a aaghən nda Faar ndan. Kəkafek, tangsang ɗə wupəri kanda sə.
17 Tə fərƙəkafek ni Ibrahim a sayiddi ƙəƙərang nanda, fər nən Ishaku ka sataka. Wato, ndəghən thləgha ɗəf miiɗi nəghən

nggungwa fa a fər wanggən nən na tətal ƙee,
18 ko ndang na Faara, “A fad Ishaku ni
na nda thləɗang nda tur yiwa.”
19 Ibrahim numaɗə tə ndaarha, Faara
ndəna mbang thleng mərya sə. Hu karapu,
thleng ngganda Ishaku sə hu mərra.
20 Tə fərƙəkafek fərang Ishaku parka
Yakubu tə Isuwa aten əngya na ɓayi a
mbee.
21 Tə fərƙəkafek, Yakubu a sayiɗi nanən
a məra, fərang ɗə parka wangya Yisufu
kyab, tərang ɗə shilee Faara in a sayiɗi
teheng nən fadghən aten səsalghən.
22 Tə fərƙəkafek a sayiɗi takh na
Yisufu a məra, ndik ɗə aten kyad wangya
Isəreelaya sə a chehweed Masar, təƙəm
malɗə pathla hai aten pangnda aal yighən.
23 Tə fərƙəkafek ni a sayiɗi nggət nanda
Musa ɓəɓengga fa nggətyighən ndəree ma-
han. Ənanda ƙee ƙəsər sənda sə tə ndaarha
wanɗiya nəghən ngga, təƙəm tərəm ng-
wanda tə ˈya ndaana kutəra wa.
24 Tə fərƙəkafek sayiɗi manna Musa
sə, kar ɗafa a aaghən nda wan wutarad
Firˈauna.
25 Wurɗə a səsagha tə nafiya Faara
ameyed tək mbənda fa hu ɗimiyarha yi
ɓeena ngguchit.
26 Numaɗə a səsaagha ka Kərəsti ma wal
ƙəna Masar nən, ƙəsər njang ɗə yirha ˈya
nən a waala a mbee.
27 Tə fərƙəkafek ni malna Musa Masar,
tərəm ngwa səbrha hur kutəra wa. Njiɗə
teena ɗərha mbeeɗə ƙəla nanən a njang
yirha yanɗi mbuwana yirha a naarha.
28 Tə fərƙəkafek ni laf na Musa
wutsəfayid təɗaarha ɗə, təƙəm wash ɗə
fara a mii kwad kirma ƙəsər amawana
təthləndа Faara ɓəl fad wan ˈwaya tsuwar
wan ˈwaya Isəreelaya fa.
29 Tə fərƙəkafek ni kyana Isərelaya ɗə tə
wuri aama na yiɓa ƙəla aten chehweerha
na hwarghən. Amma na mid Masar yini
ənaarha ƙəla kanda hwaa nda ɗə.
30 Tə fərƙəkafek ni chana kalthman
Djariko hai, akwasamaɗɗi tiurang nanda
hai yi ɓeena məd.
31 Tə fərƙəkafek ni Rahab səsuwaɗɗi,
ɓəlang ngwanda həu tə nafini kargha mee
fa wa, ƙəsər thləɗə fa harmu chehweɗɗi tə
ɗəɗemnggirha.
32 Ma ni nggər ndaarha? Mbə kwamana
sə a harna na kalisə aten Nggidiyon, tə
Mbarak, tə Samsən, tə Yefta, tə Ndauda, tə
Samaila, təƙəm annabiya wa.
33 Tə fərƙəkafek ni thlang nanda
kutəryirha, ənа nggayirha nda, wal nanda
əngya ɗəf nanda mighən tsauka ƙəkafek,
nggəlang nanda mii ləfariya.
34 Ɓəlangganda sheneu waarha hai,
hərgha nda ma chimnda thlaukh
ƙəlara. Tsangganda səsaukhkirha tsauka
kanglang. Rək sodjaya chehweeya nda.
35 Fingya nishya thlənda mər yindan
thleng nanda kanda sə hu mərra. Fingya
ahur nafiniya səsang nda kanda, amma
kanda ƙəm kar nda fa a kal kanda nda
hai, təna nda wal thliirha sə hu mərya hu
tsaurha ɗə na ngga.
36 Fingya waa kanda nda, tsaɗa kanda
nda, fingya ƙəm ƙənang ngganda kanda
tə wuyiwurra, muwangganda kanda hu
porsəna ɗə.
37 Fingya ɓəlang ngganda tə mukrha tə
ferya, fingya kudmangganda kanda hai
səri, fingya ƙəm ɓəlangganda kanda tə
thlaukh ƙəlara. Na nda a wiirha hai tə
pam chauraya tə pam ˈwalya a fad ndan.
Tsawa nda hu yamirha, tə səsarha, tə ƙəm
kyala nda tə kanda.
38 Mbə ƙəshiɗɗi ngga a kanda ya wa. Na
nda a wiirha hai ƙəla rongya a kaheerha
tə wumngya. Na nda naarha mənda a
kaɓeeya, tə kwaya na kamu chehweerha.
39 Nafini həu ya ko fal na Faara kanda
aten fərƙəkafekkid ndan, amma ko nanən
ƙee, thləwanda ən ɗəf miiɗi wa.
40 Kəsər Faara ˈwaɗə teena fərang ɗə ˈya
ƙəm na ngga, nanən kee mba nda tam
ləghətta kula ƙəm wa.

12

Tsətsəlyid Faara kyad nən nggəmnda

1 Tsaunən kee, nanən muwang fa
shedawa ƙəm maɗufu, tama muwanggəm
kala ˈyaɗə na a ˈyaɗanggən ƙəm fa. Taama
muwanggəm ɗimiyirha ɗə ƙəsgha ƙəm ha
kenkeng, tama ƙəm ƙərsəm tə pəpəla ɗaɗɗi
na a mbed nəm.
2 Tama irang yirha nəm Yeeso fa,
ndəghən na katəra fərƙəkafekid nəm təƙəm
tə ɓangga ləghətta fərƙəkafekkid nəm ɓa.

Kəsər ka wutsəfayirha na a mbədghən, ƙərəs ɗə kaɗiddi, tsawang ɗə ən shilee ƙəla mbə ˈyani wa, nanənya nəghən tsau a yisəmad tsənggam kutəryid Faara.

3 Numama tə niifɗi ƙərəsgha tə kaara ənangna fa ɗimiya fa, amawana mid nun ɗakhrha ɗə, nduwa malanggun shiiten nun.

4 A hu yan ndənun tə ɗimiyirha, tsəkkwa na a irgha yinun fara ɗə wa.

5 Mbəɗang nən kun tə laɓar fər kaali ndangna Faara kun ƙəla na china ndang nda wanggighən wa? Ndanən, “Waana, kothləmaarha hai ana Chinəm a taksorha, ma malang na sheng teena fa anaɗə a yanorha wa.

6 Kəsər na Chinəm tsətsəl kala niifa nggəm nən, təƙəm nən tangsang kala niifa thlənən tsauka wanggən.”*

7 Kərsaama tə səsarha nun a tək fa, a tsauka tsətsəlla ni na Faara a ənang nda kun ƙəla wanggighən. Na wee sə mbuwa na chin tsətsəlla wa?

8 A tsətsəl wanda kun ƙəla na wundakhnaya waala wa, wumiterya ni kun, mbə wangya hur minda ni kun wa.

9 Mbə ƙee ma wa, naɗəm tur tsətsəlla ənang na chingginəm ƙəm, fərang mamnggirha nəm kanda atenggən. Ashe, məməlwa a nggəməm fa tə tsətsəlla Chinəm yi Səsəna, ƙəsər ka a wal yibrha nəm wa?

10 Chingginəm yi thlu farha nanda tsətsəl ƙəm yi sayi ngguchit kee yi nggəmnda hur ndan, hu numad ndan nəghən ngga, amma Faara nən tsətsəl ƙəm ƙəsər ka a ɗanggən ƙəmsə, hu ənaarha kiya nəm a tsaurha nafiya na chahal, ƙəla ndəghən.

11 Mbə tsətsəlla sə nəm tək mbəndəghən fa hu sayiɗdi na nanda a ənaghən wa, nən hatta fa. Amma a kwasamadghən nən ɓang tsawud ɗəɗemnggirha ɓa tə nggayirha a fingya walgha tsətsəlla təghən.

12 Tsaunən ƙee pəpənaman haryi nun ɗə tə waɗeeyi nun targha,

13 Pəpənanggun kwamangya ɗə na ngga a saryi nun, ƙəsər amawana səfəngya wal tsərɓathla, a meyedghən wal ƙənda nda.

Yiyi thləmarha aten kar nggayid Faara fa

14 Kaɗama tsawud ɗəɗemnggirha tə kowunni, tsawama ƙəm chahal, ƙəsər mbə niifa sə na naa Chinəm wa ƙəl a naɗə chahal.

15 Kwarama naɗə niifa ƙəɗeng nggayid Faara. Kwarama naɗə niifa tsaurha ndəghən ni kul ndikrha səghən na ɓang nda səbrha ɓa, səbanggən fiya ɗə hangga.

16 A sənunsə, a ənа niifa kulafayirha, nduwa mbə tərəm Faara wa ƙəla Isuwa hengga mamnggidghən ɗə yi wan ˈwarha ka ɗeng ənnarhami tətali ƙee.

17 Akwasamadghən, ƙəla sənnunsə, ana midghən sə a har langad parkad ɗa nən, kar ndan fa. Mbə ˈyasə nən mbang ənaarha na a nggəranggən ənɗa hai ənan nən wa, ko nanən na midghən sə a wuɗanggən parkadɗa nən ɓa tə aam yirha.

18 Ɓawun ten wumnda Sənai ɓa nəm mbang tsuwara fa wa, ko a thləmad waarha ɓa na ƙəssa wa, ko a thləmad wula ɓa na tikɗik wa, nduwa kad ˈyaara,

19 nduwa pi kodwomnda, nduwa urarha na a ndikrha fa fingya na a səkkən a hwana nda tə ndarha a ɗənda mbeeɗə tə kalang nda kanda sə wa.

20 Kəsər mbangwanda ƙərəsta tə ˈya ndaana nda, “Ko maɓi ni tsuwargha wumndəɗa fa, ƙəl a muk kanda nda har məra nda.”

21 Ənɗi na nanda ya tsauɗə ən tərəmnda ni kaan, ndən ndaana Musa, “Fadna a rəbrha fa ƙəsər ka həreenga.”

22 Amma ɓaɗun wumnda Urshalima ɓa, wupəri Faara na tə yibrha fa, Urshalima yi talara, tə wumten wutsəfayid fathləngya Faara mbuwa nəm mbang thləɗang nda kanda.

23 Ɓaɗun thləmad fa takkwaya ɓa wan ˈwaya na thləmnggi ndan chichireethlee hai a talara. Ɓaɗun thləmad Faara ɓa na ngwang kumarha kowunni sə, tə thləmad səsəngya nafiya Faara na tə nggayirha fa lələgɗa.

24 Ɓaɗun thləmad Yeeso ɓa, ndəghən ishgha tə weerinda ɗəfmee a pathlang Faara tə fiya, təƙəm farɗi irang nanda ɗə na a ndikrha fa ngga kaan ma far Habila.

25 Kwarama, a karɗun yanɗa fa na a ndikrha fa wa. A sənunsə nafiya kargha sək Musa fa yiyangga thləmarha kanda fa

* **12:6 12:6** Karapu 3:11-12

hu ƙəshiddiya hərəkkwa nda wa. Kəƙən nəm wal hərəkrha a kar ɗəm yanɗa fa na a yiyang thləmarha kəm a talara hai?
26 A sayiddi urad Faara tsang ɗə ˈya ƙəshiirha fa. Amma nanənya ɗəf ɗə mee tə ndaarha, “Niya nggər tsang ˈya ƙəshiirha fa, mbə ƙəshiirha katenggən kee wa, amma heu tə talara.”
27 Laɓardi ya, “Katəra tal faddən,” kyadgha ndaarha na nda a ƙəɗang ənɗa ɗə tsang nanda ˈya fa, wato nanda a ƙəɗang ənggina ɗə ənа nanda, tənа ənggini mbuwa tsə ˈya fa tsaurha.
28 Tsaunən nəm a thlə kutəryirha mbuwa tsəˈya fa, tama tsawum tə usarha, tərang shilee nəm Faara in kamngga hu tərəmnda tə fər mamnggirha,
29 ƙəsər Faar nəm ƙəssa waarha ni.

13

Satakhkya na mbənang Faara

1 Ɗama mbee ɗə tə nggəm ndan yi wan-manggirha.
2 A malang ɗun ənang nggayirha nun rongya wa, ƙəsər hu ənа ˈya kiya ndən ənang na fingya taara fathləngya Faara, kula səndə ndan sə.
3 Ɗalama teena hai tə fingya ƙənang nanda kanda hai hu porsəna, tsauka ƙəla nuwun ƙəƙəna heu tə kanda. Təƙəm fingya na nanda a səsang kanda, tsauka ƙəla kunni na a səsarha tə kanda.
4 Kun heu a fərang mamnggirha nun kakhrha. Ngwa tsauka wusər kahad nun chahal, ƙəsər na Faara ngwang ku-marha nafiya sə na ənа susuwayirha tə kulafayirha.
5 Nama inggun ma nggəm wuɗəɓəla, usama tə ˈya nanun təghən ha. Kəsər ndagha Faara,

“Mbi tam mal sa wa,
Mbi tam kar sa fa wa.”

6 Nanən kee, taama nam hwas-hwas ndam,
“Chinəm tə thlarrə na ni,
mbi tam tərəm nda wa.
Mana niifa tə wasa in əneerha?”
7 Ɗalama teena hai tə mamnggi nun pərangga Laɓar Faara kun. Kəlaman tsawud ndan, tsahama tur tsawud fərƙəkafekkid ndan.
8 Yeeso Kərəsti ndəghən ɗa na a ɓərarha, tə weeriya tə pakwanɗə.
9 Ma sakhɗang weerinda tsahaya huten nun wa. Kamɗə a wal kaali nəm tə nggayid Faara, mbə tə ən tiina ɗəɗamən-ɗəɗamən yi həb ənnarhami mbuwa thlar nafiya na a takkwaghən.
10 Nəghəm tə mbəd nji sataka mbuwana ko firistaya yi Cham Faara həbrha sə.
11 Na mamnda firis ɗərha tə far maɓiya a mbərha ɗə na chahal ka a fər sataka nən yi chakh ɗimiyirha, amma thlu maɓiyini nanda njang nda ɗə a ƙəsər mbəɗi.
12 Nəghən ƙee ƙəm səsagha Yeeso a ƙəsər wupəri ka a tsanggən fiya chahal tə farghən.
13 Nanən ƙee tama kyam sə ɗəm thləmadghən ɗə, a ƙəsər mbəɗa ɗə, ƙərsəm tə tur sara sanən fa.
14 Kəsər ƙəshiddiya mbə wuri tsawud nəm ni yi pakwanɗə wa; amma nəm a kaɗa wupəri na ɓayi.
15 Tsaunən kee, tama ɗəm mbee ɗə fər sataka yi fal Faara hu Yeeso, ndəna falla pər mamnggid thləmnggən.
16 Ma malang ɗun ənа nggayirha tə wumteena tə ˈya nanun təghən ha wa, ƙəsər tur satakhkini ya nən mbənang Faara.
17 Fəraman mamnggirha mamnggi nun təƙəm fəra man aal tennun kanda, ƙəsər na nda ƙəla yiɓəd nun ha ƙəla nafiya na a fər kirəssa tar ndan. A fərang ɗun mamnggirha kanda na nda a ənа tar ndan tə wutsəfayirha, a mbə kee wa, na nda a ənaghən tə səbrha hura, anaɗə kee mbə ˈyasə nən ɗang kun sə wa.
18 Hwanaman Faara kan teena. Sən fad nan sə na hur nan chahal, na mid nan sə a ənа ˈya nan na ngga ƙətsar.
19 Niya hwan kun, a hwane Faara nun teena təni wutta thləman nun ɗə tsəɓaku.

Parka tə ngwala mii labara

20 Faara na fər ɗəɗemnggirha ndən thlengga Yeeso Chinəm sə hu mərra. Yeeso nanənya na tə lafrha na manggən ənana nda taara tə farghən ka a tangsanggən ɗəf mii Faara yi pakwanɗə tə chiɓədghən.
21 Ngwa fərangga Faara əngya kun na nggəngga ƙəsər ka ənanun əngya na midghən, ngwa ənа taara nən ahur nəm

mbənangga hu Yeeso Kərəsti ndəghən tsauna mamnggirha təghən pakwandə. A tsauka ƙee.
22 Niya hwan kun shayina, ƙərsaama tə yiyi thləmaddi ya, ƙəsər mbə laɓara ni nzang chireethləng ni kun ɗə wa.
23 Na minnasə a sənunsə tə ndaarha wanmanəm Timoti kal ndan ɓa hu porsəna. A ɓaɗa ɓa wet, nan a ɓarha ɓa kan kyab a ɓan na kun.
24 Ndaman ˈya mamnggi nun fa tə nafiya Faara na a mbədi. Nafiya Faara na a Italiya kanda a ndang ˈya kun fa.
25 Nggayid Faara a tsauka tə kun həu.

Yakubu

Nda ən Yakubu fa

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Yakubu
mafad Faara tə yi Chinəm Yeeso Kərəsti.
Niya chireethlenggən turya ɗə kumkap
səri yi Yahudaya fərgha ƙəkafek welgha hu
chehweeya ɗə. Niya ndangˈya kun fa.

Fərƙəkafek tə ƙərəsta

2 Kun wanmanggina həshya tə nishya,
a kyaɗun hu ƙəƙərra hai ngwa tsauka ən
mbənafarha fa a fad nun.
3 Kəsər sənɗun sə a ƙəƙərang nda
fərƙəkafekkid nun, na ƙərəssə nun naarha
kanglang.
4 Nanən kee, malang ƙərəssə wa tsəgha
ngga, na naarha kanglang ahu ən ənad wa
tə kəm nggungwa fa ka əngya heu, mbəˈya
sə na ƙəɗeng nda wa.
5 Ana niifa sə ahur nun na midghən
huteena, a hwan Faara nən, ƙəsər na Faara
fəra haara tsahai a fiya heu kula kaɗaˈya
ɗimi, nən a fəranggən.
6 Amma a hwan ɗa ndən, tətani a
fərƙəkafek nən kula ngaala, ƙəsər niifa
ngalgha nəghən kəla kuɗufulla wuri aama
na thlumbərra pengɗə nagha a kyaharra
hai.
7 Tur niifɗiya, a numaɗə nən walˈya a
har Chinəm wa.
8 Mba nda ishang numad ndan a mbərha
tal wa. Na nda ɗərha mbeeɗə wuɗa nda
samarha ɗə ahu əngya na nda ənaarha heu.

Fa ƙənaya tə fa yamiya

9 Fatakkwaya na tə yamirha fa naˈya sə
a harndan na nda taala kamanggən, ƙəsər
na nda manggən a mbed Faara.
10 Fatakkwaya na tə kəna ha naˈya sə
a harndan na nda taala kamanggən, ƙəsər
na nda ngguchit a mbed Faara. Na nda a
hwaara kəla fit hwalirha.
11 Yanfara na yanggən a kyaɗa ɓa nən
hwarang nda hwalirha ɗə kaan; na fitghən
həra ɗə, təlgha ndəttəghən ɗə. Nəghən kee
kəm, fa ƙənaya na nda a ndəkrha hai tə
əngya nana nda a ənaarha heu.

Səsaarha tə ƙəƙərra

12 Tə parka ni niifɗi ƙərəsgha ahu
kəkərra, ƙəsər a ƙərəs ɗə ƙəƙərra, nən a
thlə ƙənaghən yi yibrha ndana Faara nən
a fərang nda nafiya nggəmngga ndən.
13 Ana ˈya sə kyangga niifa hu tar
mbəlfeerha hai, a nda ɗə Faara ƙəƙərangga
wa. Kəsər mbəm ƙəƙərang nda Faara tə
mbəlfeerha wa, nduwa ƙəƙəranggən niifa
a əna tar mbəlfeerha nən wa.
14 Kəƙərra nən ɓaarha ɓa ahuˈya ɗimi na
mid nəm, ləm ƙəm nən wiigha tə ƙəm.
15 Ənggini na ɗimi tərna mid nəm nən
ɗəfrha hur nggət tar mbəlfeerha nən. Tə
ƙəm tar mbəlfeerha a shing ɗə, nən nggət
mərra.
16 Wan manggina həshya tə nishya
nggəmni, a nggaɓanda kun wa.
17 Kalaˈya na ngga tə ənfəra na lələgɗa
ɓaghən ɓa a thləmad Chinɗi na ahu kuk-
waryid talara, mbuwa kyaharra hai ƙəla
mishimnda na kyaharra hai.
18 Nggəm ɗa fa a fərang yibrha nən
ƙəm hu laɓarghən na ƙəkafek, ahu əngya
ənanən heu tsau ɗəm wuwura ma fingya.

Thlə laɓar Faara tə əna taara sə

19 Wan manggina nggəmni, nama a
kathləmaarha hai ƙəkar, a kalɗun sə ƙəkar
wa, tə ƙəm a səb hur nun ɗə wet wa.
20 Kəsər səbrha hur niifa ɗə mbə ɓarha
ɓa tə tsaurha na mid Faara wa.
21 Tsaunən kee tətani a malanggun ən
mbəlfeeya heu na a fad nun. Kula manang
nda alteena thlaama laɓar Faara həf nən
ahur nun hai tsəkka a hərghanggən kun.
22 Amma a kang ɗun thləmaarha laɓar
Faara fa kee wa. Tətani a əna ˈya nun
ndanən. A mbə kee wa nun a nggaɓa alten
nun.
23 Kala niifa səkka laɓarɗi amma ənawa
taara sə wa, nəghən kəla niifa ƙəlangga
yidghən ahu tolokar.
24 A kwasamadɗi ƙəlang nən fadghən,
wii fayighən nən tsu kee mbəɗangga yidɗi
keeghən.
25 Amma tətani a ƙəlana ahu ngyakhrha
na lələgɗa, tə sammayirha, na a kyosə hu
ɗimiyirha. A kanna thləmarha hai əna
taara na təghən, tə ƙəm mbəɗowa wa, na
Faara fəro parka ahuˈya na ənaarha heu.
26 A nanna a numarha tə ndaarha
tətakkwarha ni sa, amma mbang ngwa

kəsang miiwa wa, na a nggaɓa altenwa, takkwad wa kani kee.
27 Ɗəfang shilee Faara teena na Chinɗi tə hura chahal kula ən ˈyaara hu yidghən ndəna: ɗang wumirya sə tə nishya mərna chimayi ndan na a səsaarha. Tə kəm a nggəmna fa a tukhɓowa tsawud ɗimiyid ƙəshiddiya wa.

2

Tətani fa fərƙəkafekkya a malang nganda wura hasə

1 Wan manggina həshya tə nishya, ahu tsawud nəm fa fərƙəkafekkya ahu mamnggit Chinəm Yeeso Kərəsti, a wur ɗun hasə wa.
2 A ndam ɓad niifa hu wumten nun ɓa nggungwa fa tə wulenduwa yi təfasa tə kari ngga, tə kəm kyagha tə yamirha ɓa tə kukwasharya fa.
3 A fərang ɗun mamnggirha niifɗi nggwagha fa tə kari ngga ndon, “Kulo mbəd tsaurha na ngga ya.” Amma ndanggun tə yamid ɗi, “Ishiu a mbəddi taarha” nduwa “Tsawu a hweeɗe a man sarna.”
4 Kyad wa nun kaara a pathlang nun wa? Tsaukwa wanun ƙəla fa ngwa kumaya tə numad mbəlfeerha wa?
5 Keema thləmarha fa, wanmanggina həshya tə nishya nggəmni: Wurwa na Faara tə yamirha hu ƙəshiddiya tsauka tə ƙəna hu fərƙəkafek wa? Mbə kanda ni na har langad kutəryid Faara ndanən nən a fərang fingya nggəmngga ndən wa?
6 Amma kun sarɗun tə yamirha. Mbə fa ƙənaya ni na kyaala tə kun ɗənda tə kun ahu ƙən ngwa kumarha ɗə wa?
7 Mbə kanda ni na a sar Yeeso Kərəsti, thləma na tə mamnggirha sənna nda kun təghən wa?
8 Nən narha ngga a laf ɗun ngyakhrha Faara kutər nəm chireethleng nanda hai ahu ɗeleewar Faara tə ndagha, “Nggəmu tuladwa kəla altenwa.”
9 Amma anaɗun a wura hasə ənaɗun ɗimiyirha. Hwasang ɗun ˈya ndana ngyakhrha.
10 Kəsər kala niifa lafgha ngyakhkya heu, amma a hwasang ɗə tal ahurghən, tə ɗimid ni ƙəla yanɗi hwasangga ngyakhrha Faara heu.
11 Kəsər ndagha Faara, “A ənanna kulafayirha wa,” tə kəm ndəghən, “A ɓəlna farha wa.” A ənawa kulafayirha wa, amma ɓəlna farha, tsauna tə hwasang nda ngyakhrha.
12 Nanən kee kala ˈya na a thləkrha, nduwa ˈya na a ənaarha, ɗalu teena hai na nda a nggo kumarha sə tə ngyahaddi kyowa sə hu ɗimiyirha.
13 Mba nda a haɗang nda nafiya fa haɗang ngwa wa fingya fa wa. Amma ana fiya a haɗo fa, na Faara a haɗo fa anaɗə a nggo kumarha sə.

Fərƙəkafek kula taara na ngga nəghən məmərə

14 Wan manggina həshya tə nishya, mani mbəndəghən nun ndaarha na fərƙəkafek sə a fad nun amma mbun a ənə taara na a kyad ndaarha nən na fərƙəkafek sə a fad nun wa? Na tur fərƙəkafekkid ɗi hərghang kun wa?
15 Ndam nanna wan tsu nduwa wan muwa kula ənnarhami nduwa lukrha.
16 A ndang niifa ahur nun, “Ndangˈya wure fa, a fəro wa Faara ənnarhami tə lukrha,” amma fərangwa ənnarhami nduwa lukrha niifɗi wa. Mani mbəndəghən?
17 Nəghən kee ƙəm, fərƙəkafek tafadghən, a mbə kula taara wa, nəghən məmərə tə kəm kani kee.
18 Amma na niifa mbang ndaarha, “Sa nagha tə fərƙəkafek, nggi kəm niyi a ənə tarya na ngga.” Keɗee fərƙəkafekkid wa kula taara, nggi ƙəm niya keɗo fərƙəkafekkid na ahu tarya na ngga niya ənaarha.
19 Fər na ƙəkafək na Faara tətali. Məməl ni. Amma ko ənkaheeya ma fər nda ƙəkafek kee nagha fad ndan a rəprha fa ka həreenga.
20 Sa nura! Na mid wa sə a keɗo ndaarha nda fərƙəkafek kula taara kani kee wa?
21 Balowa nən in chichid nəm Ibrahim nda nanda ka niifa ni a mbed Faara ƙəsər fərnən wanggən Ishaku ka sataka wa?
22 Kulo hai, fərƙəkafekkidghən tə targhən na nda wiirha hai kyab, tə kəm fərƙəkafekkidghən lələghəddə ka tarɗi ənə nən.
23 Katəraghən hai kee ƙəla ndana ɗeleewar Faara, “Fər Ibrahim ƙəkafek a Faara, ndən ndaana Faara ka niifa ni.” Ndəghən ni na nda aaghən pashid Faara.

24 Kulo hai, ka ən ənad nəm ndəghənni
ndana nda nəghəm məməl a mbed Faara,
mbə tə fərƙəkafek katenggən kee wa.
25 Nəghən kee ƙəm tə Rahab səsuwaddi.
Kyad ndan tə ndaarha ənaɗə ˈya na məməl
a mbed Faara a sayiddi ɓəɓeng nən fa har
muyini, fərang nən mbəd mənda kanda tə
ƙəm kyaɗang kwamana nən kanda pak wii
nda.
26 Nanən kee, ƙəla nana pofad niifa
məməra kula yibrha, na fərƙəkafek kee
məməra kula tarya na ngga.

3

Kwarama mii nun

1 Wan manggina həshya, mbə kun
hangga kamgga a tsawun famaləmngya
ahu Kən Faara wa, ƙəsər kan na a tsa-
harhaha na nda a ngwang kumarha kan
sə kaan ma fingya mbuwa tsaharha ha.
2 Kəm heu nəm kyathla hai hangga,
amma a ƙəsang ɗəm mii nəm, nəm a
tsaurha lələgɗa, mbanggəm ƙəsang al-
tennəm ahu kala tur yanggi kwamana.
3 A pang ɗəm lidzaama pərshe mii nəm
mbang kyakhrang a mbəya ɗə na mid
nəm.
4 Nduwa ndam ƙəla nggirnggi. Ko nanən
nəghən manggən na ɓereurha na kanglang
naarha puwang nda ɗə, tə hurghən nən
tsuwar ˈya fa ngguchit kyakhranggən ng-
girnggi ɗi a mbəɗa ɗə na midghən.
5 Nəghən kee ƙəm sheneurha ˈya ni na
ngguchit a fad niifa, amma nən taala
kaan. Kəlaman kyathla shinatu na njang
kaheerha ɗə.
6 Sheneurha waarha ni. Kəshiirha ni
yi mbəlfeerha na ahu thlu farha, nən
tukhɓang nda niifa ɗə kahat. Nən səɓang
tsaurha ɗə kahat, nəghən ƙəla waarha na
a hwanga.
7 Na fiya laf tur maɓiya ɗəɗamən,
wuɗikkya, tə maɓiya na kakhrha tə hura,
tə təngya,
8 amma mbə niifa sə na mbang laf
sheneurha wa. Tə mbəlfeerha ni mbə tam
yibrha wa, nəghən lələgɗa tə warkami.
9 Tə shenneu ɗi ndə nəm fal Faara sə
na China, tə ndəghən ni ƙəm nəm shiwang
nda fiya ənа nanda ƙəla Faara.
10 Tə mii ɗani nəm shiwang nda niifa tə
fal Faara ƙəm. Wan manggina həshya tə
nishya mbə ngga kee wa.
11 Na aam shishaurha tə na mbənggən
ngətta sə hu fereerha tal wa?
12 Wan manggina həshya tə nishya, na
ɗəf shiɓaarha nggət wan ɗəfya dzaitun
wa, nduwa ɗəf inabi nən nggət wan ɗəfya
shiɓarha wa? Nəghən kee ƙəm aam fer-
eerha na shishau mbə ɓang aama na
mbənggən wa.

Huteena na ngga nən ɓarha ɓa a thləmad Faara

13 Wunni ndəndəl na sənang nda ˈya hai
ahur nun? Ngwa kyadghənən hu widghən
hai ngga, tə ƙəm ahu taryighən nən a
ənaarha kula taala na ɓarha ɓa ahu sənda.
14 Amma ana ɗun a sərəkrha kaan tə
nggəm alteena ahur nun, a ɓəɓeng ɗun
ƙəkafek tə taala tə nggaɓaarha wa.
15 Kəsər sərəkrha tə nggəm alteena mbə
tur sənda Faara ni wa. Tur ənggini ya yi
ƙəshiirha ni, mbə yi Səsəna ni tə Peɗənda
wa, yi Sheetan ni.
16 Kəsər mbərha nana sərəkrha sə tə
nggəm alteena, na wal kakyathlaanga sə
tə tur mbəlfeeya ɗəɗamən.
17 Amma huteena ɓagha ɓa a talara
hai ahu katəradghən nəghən chahal. Nən
ɓarhaɓa tə nggəm ɗəɗemnggirha, ƙətsar ka
niifa ni, mbə tenggən kakrak wa, lələgɗa
tə haɗang nda niifa fa tə ən ənadghən
ngga. Mbə wura hasə wa, Kətsar nəghən
tə kəkafek fa.
18 Fingya na a nggəm ɗəɗemnggirha na
nda həf wiiya yi ɗəɗemnggirha halth ng-
gayirha nda.

4

Yiyi thləmaarha aten ƙəs pashiyirha tə ƙəshiirha

1 Mani ɓarhaɓa tə kakyathlanga tə
yanda a pathlang nun? Mbə ɓanən ɓa tə
ən mbəlfeerha na mid nun na a yanda ahur
nun wa?
2 Na mid nun ˈya mbuwa nun təghən ha,
nanən kee nun ɓəl farha ka a walghənun.
Nun sərghang əngya fiya ha aten əngya
na nanda təghən ha, amma mbun tam
walghən wa, nanən kee nun har kanda
yanda ka a thlanggun hai a har ndan. Ko

nanən kee mbun wal əndi na mid nun wa, ƙəsər ˈwawun hwanang Faara wa.
3 Ko hwanang nun, mbun walghən wa ƙəsər numad nun heu mbə ngga wa. Na mid nun sə ˈya kee na a tək mbənda nun fa.
4 Kun kulafaya! Sənggun sə tə ndaarha əna pashiyirha tə ƙəshiddiya nun tsaurha fasaryi tə Faara wa? Niya nggər pərghən, ana mid nun tək mbənda ƙəshidda fa ya, mbun tsau pashiyi tə Faara wa.
5 Ma numa nun aten ˈya ndaana deleewar Faara, nda nanda, dəfang Faara səsəna ahur nəm hai, nəghən a sərəkrha aten səsən di ka a tərang shilee nəm teena tə ƙəkafekirha?
6 Amma fərang də nggayirha ƙəm kaan. Ndəghən dani ndaana Deleewar Faara, “Kar Faara niifa na a taala, amma nən fərang nggayirha yandi mbuwa a taala.”*
7 Fərang altenwa Faara. Karama Sheetan fa, ndəghənggi ƙəm nən a daarha ma kun.
8 Ndusu a thləmad Faara də, Faara ƙəm nən a nduwussa thləmad wa ɓa. Kun fa dimiya; tsaɓa man haar yi nun də, kun fa thlərɓuya tsaɓaman hur nun də nagha chahal.
9 Taama aten əngya əna nun mbuwa ngga. Tsawama tə thlee hura a meyed maasa, tə ƙəm ndenggun pəm nun hai a meyed wutsəfayirha.
10 A manang na alten wa a mbed Chinəm wa, ndəghənni a manorha.

Yiyi thləmaarha aten ngwang kumarha fingya

11 Wan manggina nda həshya tə nishya, a thləghang dun ˈya ndan na dimi wa. A ndik na aten shadwa tə ƙəm ngwang kumarha na sə, na a ndikrha tə ngwa kumad ngyakhrha Faara. Amma tarwa ndəna a əna taara na tə ngyahaddi. A ngwanna kumarha mba a əna taara sə wa, tsawang na fadwa tə ngwa kumarha atenggən.
12 Faara katenggən ndən fərgha ngyahaddi tə ƙəm ndəghən ni tə ngwa kumarha. Ndəghən katenggən ndəghənni tə səsəmnda hərəkrha ha nduwa ɓəlanggən. Nanən kee wun furowa kwamana na a ngwang kumarha na tulad wa sə?

Yiyi thləmaarha aten Taala

13 Nanənya kama thləmaarha hai, kun na a ndaarha, “A weeriya nduwa a ɓinda nəm a dərha mbədə də ya, nduwa a wupəri dadə taarha, tsawum sə yi hurarha tal a mbədi, əna shafili nəm wal wudəɓəla nəm.”
14 Kəƙən sənna əndə sə na a katərarha hai a ɓinda? Kəsər yiɓəd wa nəghən ƙəla wufid thləthləɓəd tsar, na naghən nanənya tsəɓaku hargha də.
15 ˈYa kamngga a ndon, “A nggəm Chinəm fa, nəm a naarha tə yibrha əna əndə nəm ya tə yandi taarha.”
16 A meyedghən non naarha taala aten ˈya na mid nun ənaarha. Tur taala kiya ˈyani na dimi.
17 Tsaunən kee, kala niifa səngga ˈya kamngga a ənagha, ənawa ndən wa, ənadə dimiyirha.

5

Yiyi thləmaarha a fa ƙənaya

1 Nanənya keema thləmaarha fa kun fa ƙənaya, tama (nama a tərha) tə huhwaarha ƙəsər ka səsaarha na ɓayi tennun ɓa.
2 Kəna nun məth da də, lukki nun na nggəngga kyang wupədəlthya tsau nda kukwasharya.
3 Yinun təfasa tə wurirha tsaudə ka kee. Kənadi nun a thlətta ya nən a kyang thlu fad nun ƙəla waarha. Kəna di wumang nun hai ya nən a kyad ən sakhrha a tennun a far ngwa kumarha.
4 Kaama thləmaarha hai! Nafiya hathlangga kun sə hu heeyi nun kula kun teng kanda, kanda a tərha ka kun. Tədədi ki fa halthyini səldə ahur thləmad Chinəm də na tə Mamnggirha.
5 Tək dun mbənda fa ahu ƙəshiirha, nggalun tə əngya na mid nun. Ndaurang dun fannun ƙəla maɓiya na nggungwa fa ka far thlee urarha.
6 Ngwang kumarha nun ka nafiya ɓəlanggun kanda, yangwanda kun wa.

Kərəssa hu səsaarha

7 Wan manggina həshya tə nishya, ƙərsaama ta far dadə na Chinəm a wutta

* **4:6 4:6** Karapu 3:34

ɓa. Kəlaaman fahuɗaya na ƙərəsta tə ƙəla wan ˈwad ˈyaara fa tə ˈyar kwasamarha. Nən kukwasang kanda fa a nakhɗagha ənnarhami.
8 Kun ƙəm ƙərsaama. Ndeeman yid nun ƙəsər takh Chinəm a wutta ɓa.
9 A huhurum ɗun tə ndan wa, wanmanggina həshya tə nishya, ama nanda ngwang kumarha kun sə. Kəsər na tə ngwa kumarha ƙət a mii kwat minda!
10 Ndam, ƙəla ƙərəsta ahu səsaarha, wanmanggina həshya tə nishya, tsahama annabiya kal nanda sə tə thləm Chinəm.
11 Nan fərang mamnggirha fingya ƙərəsgha hu səsaarha. Sək ɗun laɓar ƙərəssa Ayuba. A kwasamadghən ɗangga Chinəm sə, ƙəsər Chinəm nən ɗang niifa sə tə ƙəm haɗanggən fa.
12 Amma aten əngya heu, wanmanggina həshya tə nishya, atam ɗun aah Faara tə talara wa, nduwa tə hweeɗe wa, nduwa tə komani wa. Ngwa tsauka palth nun, haˈi nduwa awo, amanun əna ɗimiyirha ngwang kumarha nda kun sə.

Səsəmnda hwan Faara

13 Na niifa sə ahur nun na a səsaarha wa? Hwan Faara nən. Na niifa sə ahur nun na a əna wutsəfayirha wa? Ɗəgha mbeeɗə tə aah amshe yi fal Chinəm.
14 Na niifa sə ahur nun na fadghən ɓee wa? Ngwa aah shingya Kən Faara nən hwanang Faara nda in tə ƙəm irang fəɗeerha nda fa hu thləm Chinəm.
15 Hwan Faara tə fərƙəkafek nən ƙənang niifa na fadghən ɓee; na Chinəm a ƙənang nda. Kala niifa ənagha ɗimiyirha, na nda a chahanggən ɗə.
16 Pəra man ɗimiyid nun ndan, tə ƙəm hwana man Faara ndan teena tənun wal ƙənda. Hwanda ka niifa nəghən tə səsəmnda nən ɗang nda niifa sə kaan.
17 Ilya niifa ni ƙəla ƙəm. Hwan ɗə Faara tə fərƙəkafek a ɓad ˈyaara wa, ɓawa ˈyaara yi huraya mahan tə ndəree mikki wa.
18 Nggər nən hwan Faara, ɓagha ˈyaara hai a talara, fərgha chehweerha ənnarhami.

Wuɗa man fa takkwaya ɓa kyalthgha hai

19 Wan manggina həshya tə nishya, ana niifa sə ahur nun kyalthgha hai ma kwaman ƙəkafek, ngwa wuɗangga niifa ɓa tal ahur nun.
20 A sənunsə kala niifa wuɗangga tə ɗimirha ɓa hərghang ɗə niifɗi wu ma məra yi pakwanɗə, tə ƙəm na Faara a chahang ɗimiyidghən ɗə heu.

1 Mbiturus

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Mbiturus təthlənda Yeeso Kərəsti, a nafiya wurna Faara na a tsau ronggirha welgha ɗə a chehweeya Fontus, tə Nggalatiya, tə Kafadokiya, tə Asiya, tə ƙəm Mbitiniya.

2 Faara na Chinɗi səndə kun ƙətəm ndən wurnən kun, tsawangga kun chahal tə Səsənggən, tənun ənа taara tə 'ya ndang Yeeso Kərəsti kun ka a tsawun chahal hu irra farghən ɗə. A fərangga Faara chikrha nggayirha kun tə ɗəɗemnggirha.

Shiteena yi wal yibrha mbuwa ngwalarha

3 Taama fal Faara nəm, Chin Chinəm Yeeso Kərəsti. Ka haɗang nəm fa kaan ndən nggər nən nggəɗang ƙəm hai hu shiiten wal yibrha hu thlid Yeeso Kərəsti sə hu mərra,

4 ahu har langaarha ɗə mbuwa səbrha ɗə, nduwa təlgha ɗə, ɗəfang nanda ɗə a talara ka kun.

5 Hu fərƙəkafekkid nun laf nanda kun tə səsəmnda Faara ta far hərək ɗaɗə na tahai na nanda a kyatta a mii ngwala ƙəshiirha.

6 Aten ənɗiya heu, təghama wutsəfayirha fa kaan, ko nanən nun a səsaarha tə ƙəƙərya ɗəɗamən ɗəɗamən hangga yi sayi ngguchit.

7 Katəra nun hai kee ka ƙəƙərangganda fərƙəkafekkid nun, ƙəla na nda ƙəƙərang nda təfasa tə waarha, ko nanən fərƙəkafekkid nun kalɗə təfasa mu. A ɓal fərƙəkafekkid nun tə shembe ahu ƙəƙərya hangga, nən a ɓang faala kun fa ɓa hangga tə mamnggirha a fara na Yeeso Kərəsti a wutta ɓa.

8 Ko nanən 'wawun naghən wa, nuwun a nggəmnggən, ko nanənya mbun a naghən wa, nuwun a fərƙəkafek təghən, nuwun lələgɗa tə wutsəfayirha kaan, mbuwa nəm mbang thləkƙən,

9 Nanən kee nuwun a thlə ƙəna fərƙəkafekkid nun, ndəna ƙəna hərəkrha yiɓəd nun.

10 Aten hərəkrə ɗani ya ndən ƙəlang na annabiya ngga thləkka laɓara aten fərrəɗi na Faara a fərang kun.

11 Kaɗan nda na a sən tə a kwan na ənɗi a katərarha hai ya, tə ƙəƙən na nda a ənaghən, a sayiɗɗi na Səsən Kərəsti a ndikrha ahur ndan, kyaɗang ɗa ndən kanda kwamanɗi na Kərəsti a səsaarha tə mamnggiɗɗi takkwagha ndən.

12 Pərang ndan kanda tə ndaarha, mba nda a ənang taara fandan sə wa, amma a kunni, thlək nanda laɓara aten ənggini pərang nanda kun nanənya sək nun a mii nafini ɓangga Laɓaara kun ɓa na Mbənggən tə səsəmnda Səsəna tə Peɗənda thlən nanda hai a talara. Ko fathləngya Faara ni kukwasang ɗə kanda fa na a sən ənggina nda ya.

Tsawama chahal

13 Nanən kee, numama ƙəsanggun alten nun ngga, nagha shiiten nun aten nggayiɗɗi na nanda a ɓang kun ɓa a sayiɗɗi na Yeeso Kərəsti a ɓarhaɓa.

14 Tsawama ƙəla wundakhnaya na a ənа taara tə 'ya ndang nanda kanda, a kyaɗun hu sunad tar mbəlfeerha hai ƙəla sayiɗɗi nanun hu wula wa.

15 Amma yanɗi aagha kun ɓa nəghən chahal, kun ƙəmɗa tsawama chahal ahu əngya heu nun a ənaarha.

16 Kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, “Tsawama chahal, ƙəsər nggi niyi chahal.”

17 Tsaunən nuwun a aaghən Pəpa ndəghən na a ngwang kumarha kowunni aten targhən mbə tam wurahasə wa, tsawama tə tərəm Faara ta farɗa ɗə nun a ngwalang tsawud ronggirha nanun sə hu ƙəshiɗɗiya.

18 Kəsər sənɗun sə tə ndaarha mbə tə əngya na səbrha ɗə ƙəla təfasa nduwa wurirha thlə nanda kun ɓa hu tsawud mere malang na chichiyi nun kun hai,

19 amma tə far Kərəsti, wan kamnda na kula 'ya ɗimi nduwa ən tsanda a fadghən.

20 Wurgha ndan kapa na nda ənа ƙəshiirha, amma kyadgha ndan a mii ngwala sayiɗɗi ya ka kun.

21 A fadghən ni fər nun ƙəkafek tə Faara, thlengga sə hu məra, fərang mamnggirha nda. A fadghən ni ƙəmɗa nanun tə fərƙəkafek tə shiteena tə Faara.

22 Nanənya tsawang nun fad nun chahal kun a takkwa fərƙəkafekkiɗɗi, non a kyad

nggəm ndan, nggəmama ndan ngga tə hur nun heu.
23 Kəsər nggər nda nggəɗang kun hai,
mbə tə wiirha na səbrha ɗə wa, amma tə
yanɗi mbuwa səbrha ɗə, hu laɓar Faara na
tə yibrha fa mbuwa ngwalarha.
24 Kəsər nəghən chichireethlee hai “Fiya
heu na nda ƙəla hwaliirha, mamnggid
ndan ƙəm na nda ƙəla fid ɗəfya, na hwali-
irha hwara ɗə, fid ɗəfya ƙəm na nda həra
ɗə,
25 amma laɓar Faara nən a tsaurha
pakwanɗə.” Laɓar ɗani na Mbənggən ya
pərang nanda kun.

2

1 Tsaunən kee, ndəghama hai tə tar
mbəlfeerha tə hukrha, tə nggaɓarha, tə kiki
ndan, tə ƙəm səb thləma.
2 Kəla weerinda nggətta wufar waya,
nama a suna mbee yi səsəna, ƙəsər
ahurghən ni nun a tsərha tə wal hərəkrha,
3 nanənya taarang nun nggayid Chinəm
fa.

Fer yibrha tə nafiya Faara

4 Ɓama thləmadghən ɓa, fer yibrha
karna fiya amma wur Faara ndən nəghən
ngga a fadghən.
5 Kun ƙəmɗa, nuwun ƙəla ferya na tə
yibrha fa, na nda tən wure sə yi səsəna
ka a tsawun firisya na chahal, non a əna
sataka yi səsəna, ən thlərha a fad Faara hu
Yeeso Kərəsti.
6 Kəsər nəghən chichireethlee hai hu
ɗeleewar Faara tə ndaarha, “Kulo hai pang
ɗi feera hai a Urshalima, wupəri Faara,
feera na wuwura tsauka fer sar ƙənna
na tə mamnggirha fa, kala niifa fərgha
ƙəkafek təghən mbə shilee a ƙəsang wa.”
7 A kun fərgha ƙəkafek, fer ɗiya nəghən
ngga. Amma fingya fərwa ƙəkafek, “Ferɗi
karna fa təngya, ndən tsauka fer sar
ƙənna.”
8 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha,
“Ferɗiya ndəna kyang fiya hu kii saara
hai təƙəm ferɗiya ndəna fəlang fiya hai.”
Kinda saara ƙəsər kar nda fa a əna taara
tə laɓar Faara ənɗa ni numana Faara ya
nən a katərarha hai tə kanda.
9 Amma kun nafiya ni wurna Faara,
mamngya firisya, turya na chahal, yi
Faara. Kəsər ənana Faara kee tənun pər
ənwulten nggini ənang nən kun, aah nən
kun ɓa hu wula ahu kukwaryid wul-
tenggən ɗə.
10 Kaar mbə nafiya ni kun səngga Faara
wa, amma nanənya nafiya Faara ni kun.
Kaar haɗang ngwa Faara kun fa wa,
amma nanənya haɗang Faara kun fa.
11 Shayina, niya hwan kun, tsaunən
rongya ni kun hu ƙəshiddiya, ndəghama
hai tə ən suna yi ɗimiyirha na a yanda tə
yiɓun nun.
12 Ngwa tsakkwa ən ənad nun ngga ahur
fa takkwa ɗaha yini, ko na nanda a ˈyar
kun tə əna ˈya ɗimi, na nda a naa tar
nggayid nun, na nda a fal Faara a sayiddi
nən a ɓaarha ɓa ka ɓagha ngwa kumarha.

Fər mamnggirha a mamngya

13 Tsaunən kee, fəraman mamnggirha
mamngya ka Chinəm, ko kutəra ni na hu
chehweedghən,
14 nduwa a nggomnaya, thləngga fingya
ka a ngwang kumarha nda nafiya ənagha
ɗimi tə ƙəm fal fingya nda ənagha ngga.
15 Kəsər na mid Faara sə a əna ˈya nun
ngga, tənən nggəlang laɓar nuryid fiya.
16 Tsawama ƙəla nafiya na tə alten ndan,
a əna ɗun taara tə wal alten nun non a əna
tar mbəlfeerha təghən wa, amma tsawama
ƙəla mafaya Faara.
17 Fəraman mamnggirha kowunni.
Nggəmama shayi nun fatakkwaya,
tərmama Faara, fərang mamnggirha nun
kutəra.

Tsahama tə səsad Kərəsti

18 Kun mafaya fəraman mamnggirha
tuwurayinun ngga, mbə ƙəl nafiya na a
əna nggayirha tə fingya na tə hakkilo kee
wa, amma ƙəm tə fingya na ngyangthlang.
19 Kəsər ən faala ni ana niifa a ƙərəsta
aten ˈya mbuwa ndəghən ni ənagha ndən,
ƙəsər səndəsə na Faara sə.
20 Amma a ɗək nda kun ƙərsun aten ˈya
ənanun ɗimi, ko ƙərəs wun ƙəƙən, mbə
ˈyasə nən chighang kun wa. Amma a əna
ɗun taara ngga, a səson a tenggən, təƙəm
ƙərsun, na Faara a fərang parka kun.
21 Kəsər aagha nda kun ɓa kamanggən,
ƙəsər səsagha Kərəsti ka kun, kyaɗang ɗə
kwamana kun na a ənon ƙəla ndəghən.

22 ˈWawa ənа ɗimiyirha wa,
tə ƙəm ˈwawa nggaɓang niifa fa wa.*
23 Hərəm nanda ˈyarghən, nggərangwa
kanda sə wa, səsang nanda,
tsəwa ƙəla nən a nggəra sə wa. A
meyedghən, fər altenggən nən a tə
ngwa kumarha na ngga.
24 Ndəghən tafadghən tərangga ɗimiyid
nəm ɗə, q2 aten kaɗiirha, ƙəsər q1
a tsawum məməra hu ɗimiyirha, q2
Tə wal yibrha hu nggayirha, q1 Hu
wal wundədghən fa, q2 ndən wal
nun ƙənda † q1
25 Kəsər kaar nuwun ƙəla chauraya, q2 sa-
hadgha, q1 amma nanənya ɓa ɗun thləmad
tələfəd nun ɓa, q2 na a ƙəla yiɓəd nun ha.

3

Nishya kakhka

1 Nəghən kee ƙəm, kun nishya kakhka,
fəraman mamnggirha chimayi nun, ko na
fingya chimaya sə fərwagha ƙəkafek tə
laɓar Faara, hu nggayid nishyi ndan na
nda fərƙəkafek kula kun kalang kanda sə.
2 A nanda tsawud nun chahal tə fər
mamnggirha.
3 A tsau ndədyid nun yi sakhɗa farha kee
wa, ƙəla nda yamnda tə karid sakhɗaarha
yi təfasa tə ƙəm kal kari fa na tə wuɗəɓəla
fa kaan wa.
4 Ameyedghən, ndədyid nun kamɗə a
tsauka ƙəla ən ənad nun na ngga na a
kyarha ɓa ahur nun sə, ndədyirha mbuwa
təla ɗə na ngga tə ƙəm məsələmnda səsəna,
na ngga kaan a mbed Faara.
5 Kəsər nishya na chahal kaar ənaarha
kee, na nda shang teena Faara fa na nda
sakhɗang fad ndan ngga, fərang mamng-
girha nda chimayi ndan,
6 ƙəla Saratu, fərangga mamnggirha
Ibrahim, aaghən ndən chinəm. Kun wang-
gighən ni kun a naɗun a ənа əngya kam-
ngga, təƙəm a nggəmnggun fa tərmangga
ˈya kun wa.

Chimaya

7 Nəghən kee ƙəm, kun chimaya
tsawama məməl tə nishyi nun, non a
manang nda kanda, tsaunən mba nda tə
shembe ƙəla kun wa, ƙəsər kun tə nishyi
nun heu wal ɗun nggayid langaad yibrha
a har Faara. Nama ənaarha kee amawa ˈya
ˈyaɗa sək hwandə nun a Faara.

Kərəstaya heu

8 A mii ngwaladghən, kun heu a nagha
numad nun tal hu ˈya nun a ənarha,
nggəmama ndan, haɗaman ndan fa, kula
manang alteena.
9 A nggərang ɗun ndan sə mbəlfeerha
tə mbəlfeerha wa, nduwa ˈyaara tə ˈyaara
wa, ƙəl a meyedghən nggəranggun ndan sə
tə parka, ƙəsər ndəghən ɗani aah nanda
kun ɓa kamanggən, tənun har langaad
parka nun.
10 Kəsər ndagha ɗeleewar Faara,
“Niifa na midghən sə a tək mbənda
tsawudghənən fa, na ɓenggighən nən ngga,
tətani a ƙəsanggən sheneuƙən ma thlək ən
mbəlfeerha, tə laɓar nggaɓaarha.
11 Tətani malanggən mbəlfeerha ənа ng-
gayirha nan, tətani kaɗa kwaman tsawud
ɗəɗemnggirha nən, ɗon ɗə samadghən.
12 Kəsər na yid Faara naarha aten nafiya
na a ənа nggayirha, thləmayighən a sək
hwandə ndan, Amma na Chinəm a ənа
təsaryirha tə nafiya na a ənа tar mbəlfeerha.
13 Wunni ənang ˈya kun fa ana ɗun a ənа
nggayirha?”
14 Amma ko səsaa nun aten ˈya kam-
ngga, nuwun tə parka. “A tərəmɗun tə ˈya
na nanda a ənang kun fa wa, a pel ɗun hai
wa.”
15 Amma ahur nun tsawaman Kərəsti a
meyed Chinəm. Non ƙətsar nggungwa fa
na a nggəranggun niifa sə na a tsahang
mee kun aten shiiten ɗi nanun təghən.
Amma ənamadghən tə sammayirha tə fər
mamnggirha,
16 tə numarha ngga, ƙəsər fingya na a
thlək palth mere aten tar nun na ngga hu
Kərəsti na shilee a ƙəsang kanda aten səb
thləma ənа nanda.
17 Nən naarha ngga kaan, a kyaɗə
naarha ənɗa na mid Faara, a səsam ka ənа
nggayirha nəm ma ənа tar mbəlfeerha.
18 Kəsər səsagha Kərəsti ƙəm ka
ɗimiyirha katəra tal, tə nggayirha tə fingya
mbuwa ənа nggayirha, ka a ɓanggən kun

* **2:22 2:22** Ishaya 53:9 † **2:24 2:24** Ishaya 53:5

a thləmad Faara ɓa. Ɓəlang nda hu thlu farha, amma thleng nda sə tə yibrha hu Səsəna.
19 Akwasamaddi thleng nanda sə tə yibrha, ɗəgha ɗə ɗəgha pərang laɓar Faara səsəngya na hu porsəna,
20 fingya kaar ənawagha taara tə ˈya ndaana Faara munya nən a thlakh mbəd Nuhu a sayiddi nanən a taksa nggirggi. Nafiya ngguchit ni kee kyagha sa hai, kanda wuvaɗa ni hərghang nanda kanda hu aama.
21 Aam ɗiya sakhrha mbaptisəma ni hərghangga kun, mbə pang nda paarha ni ɗə hu farha wa. Amma hu hwan Faara tə hura tsahai, tə thlid Yeeso sə hu məra,
22 ɗəgha talara ɗə, nəghən ƙəm a yisəmad Faara, tə fathləngya Faara, tə kutərya tə səsəmngya na a kamughən.

4

Tsaurha ka Faara

1 Tsaunən kee, hərəmna Kərəsti səsaarha hu thlu farha, kun ƙəm ngwama fa ƙəla ndəghən, ƙəsər kala niifa səsaagha hu thlu farha kardə ɗimiyirha fa.
2 Nanən kee, mba nda a ngwalang tsawud ndan hu ƙəshiiirha tə sunad ənа tar thlu farha yi mbəlfeerha wa, amma tə ˈya na mid Faara.
3 Kəsər mbəddun hai kaan kaar hu tsawud nun, wur ənggina nun na fingya səngwawa Faara a tək mbəndəghən fa, nuwun a kaɗa tək mbənda fa yi yamid shilee kəla nda, tsawud kulafayirha, suna thlu farha, nggaala tə mbaala, sərəkkirha, ənа wutsəfayid sa mbaala kula ƙəs alteena, tə tərang shilee ɗahaya in.
4 Wulang teena kanda a sayiddi na nanda kun mbun a wum teena tə kanda hu tar ɗi na nda a ənaarha wa, na nda a ˈyar kun.
5 Amma tsauɗə təta na a fər kirəssa ən ənad ndan nda a Faara na nggungwa fa na a ngwang kumarha nən nafiya na tə yibrha fa tə mərya.
6 Ndəghən ɗani pərang nanda Laɓar Faara na Mbənggən a fingya na məməra nanənya, ko nanən ngwang nda kumarha kanda sə hu thlu farha, amma na səsənggindan a tsaurha tə Faara.

Tətani a ənа taara nəm tə fərra Faara məməl

7 Mii ngwala əngya heu takhɗə a nduwus ɓa. Nanən kee numama ngga tsawun nggungwa fa, tənun mbang hwan Faara.
8 Aten əngya heu, nggəmama ndan tə hura tsahai, ƙəsər nggəmnda ndən ɓangga chakh ɗimiyirha ɓa.
9 Thlama ndan fa tə wutsəfayirha.
10 Kowunni walɗə fərra Faara ɗəɗamən ɗəɗamən yi səsəna. Nanən kee, ənama taara təghən ngga a shayi nun.
11 Fingya na tə fərra pər Laɓar Faara, tətani a ɗəgha mbeeɗə tə pər Laɓar Faara. Fingya nana tə fərra yi ənа taara, ɗənda mbeeɗə tə ənа taara tə shembeddi fərang na Faara kanda. Kəsər hu əngya heu a fal Faara nəm hu Yeeso Kərəsti tsauna mamnggirha tə səsəmnda yighən pakwanɗə. Atsaukake.

Səsaarha hu tsawud Kərəsta

12 Shayina nggəmni, a wulang teena kun hu ƙəƙərra nun a saarha fa wa, ƙəla yiwan ˈyani na a katərarha hai tə kun wa.
13 Amma ənama wutsəfayirha tə ndaarha nuwun a tək səsaarha fa yi Kərəsti, tənun wal wutsəfayirha kaan a fara kyad nanda mamnggitghən.
14 A ˈyar nda kun ƙəsər ka thləm Kərəsti, fa parkaya ni kun, ƙəsər Səsən mamnggirha tə yi Faara nəghən aten nun.
15 A səsaɗun, ma tsauɗə aten ɓəl farha, nduwa ngaara, nduwa tar mbəlfeerha, nduwa kiki farha fa wa.
16 A səsaɗun ƙəsər ka tsaunun Kərəstaya, a ƙəs shilee kun wa, amma ƙəl a fal Faara nun nanun tə thləmɗiya.
17 Kəsər ɓa sayi ɓa na nanda a ngwang kumarha nafiya Faara, a katəra ɗa hai tə ƙəm, mani a katərarha hai tə fingya mbuwa a ənа taara tə ˈya ndaana Faara?
18 Kəsər ndagha ɗeleewar Faara, “A hərək nafiya na a ənа nggayirha pərpər, mani a katərarha hai tə fingya mbuwa a tərəm Faara tə fa ɗimiya?”
19 Nanən kee, fingya na a səsaarha ƙəla tərna mid Faara kamɗə a fər alten ndanda a ndəghən ənagha kanda, tə ƙəm ɗənda mbeeɗə tə ənа ˈya na ngga.

5

Fər kaali a shingya

1 Nggi na shad nun shingnda, niya fərang kaali shingya na ahur nun. Nggi ni fər shedawa aten səsaddi saana Kərəsti fa, niya naarha ahur nafini a fara na nanda a kyad mamnggitghən.

2 Tsawama falafya chiɓəd Faara, fərang nanda kun hu haara hai. Naama a ƙəla kanda ha, mbə təta wa, amma tə nggəmnda hur nun, ƙəla na mid Faara a tsawun. Ma ənaɗun ndən ka suna wuɗəɓəla wa, amma ƙəsər na mid nun sə a ənа taara nun.

3 A kyad ɗun səsəmnda aten nafini fərang nanda kun hu haara hai wa, amma kyaɗa man kwaman tsaurha kanda hu kwamana na ngga təna nda tsaha kun.

4 A fara kyana mamnda təlafəd ɗaɓa, nun a thlə mamnggit matuwel fattə nun mbuwa təla ɗə.

Fər kaali a wundakhnaya

5 Kun wundəlaya ƙəm, fəraman mamnggirha shinggi nun. Kun heu, ahu tsawud nun tə ndan tsawama məsələmnda nafiya, ƙəsər ndagha ɗeleewar Faara, “Na Faara ənа təsaryirha tə niifa na a taala, amma nən fərang nggayirha məsələmnda nafiya.”*

6 Tsaunən kee, tsawama məsələmnda nafiya a kamu har səsəmnda Faara, tənən manang nda kun ahu məməlla sayi.

7 Fəraman ɓillad nun heu, ƙəsər ndəghən ni na a ƙəla kun ha.

8 Kəsaman alten nun, tsawun ƙəm nggungwa fa. Kəsər təsar nun Sheetan nəghən a wiirha hai ƙəla ləfari ƙəsna miirha a kaɗa niifa na a ƙəsanggən.

9 Ishama ngga təghən, ƙəs fərƙəkafek nun ha ngga. Dalama teena hai tə ndaarha shayi nun fatakkwaya ko a yanggini hu ƙəshiirha kanda a sa tur səsaddа fa ya.

10 Faara na tə nggayirha ha heu, aagha kun hu mamnggirha ɓa hu Kərəsti, a kwasamaddi tək nun səsaarha ngguchit, ndəghən tafadghən ni a thleng kun sə, ɗanggən kun sə, fərang kaali nən kun tə shembe.

11 A tsauka səsəmnda təghən pakwanɗə. Atsaukake.

Mii ngwala ndaʼya

12 Niya thlənang ɗeleewar ɗi kun ɗə ya a haar Sila ka wanmana hu Chinəm, nana minnasə a fərang kaali ni kun, tə ƙəm a pərang ndaarha ni kun kulo nggayid Faara ya. Tsawama tə shembe ahurghən.

13 Ndəghən na a Mbabila† na wuwura heu tə kun, a ndangʼya kun fa, tə waana Markus ƙəm.

14 Ndaaman ʼya ndan fa tə fəbrha yi nggəmnda. A tsauka ɗəɗemnggid Kərəsti tə kun heu.

---

* **5:5 5:5** Karapu 3:34 † **5:13 5:13** Asəmha tal Roma ni na mindan ndaarha

2 Mbiturus

Nda'ya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har Siman Mbiturus, mafarha tə təthlənda Yeeso Kərəsti, a fingya fərgha ƙəkafek ƙəla kəm hu nggayid Faar nəm tə təhərəkrha Yeeso Kərəsti.
2 A fərangga Faara nggayirha kun tə tsawud ɗəɗemnggirha hangga hu sənda Faara tə yi Yeeso Chinəm.

Sənu aadwa tə wurrə wa

3 Hu səsəmndəghən, fərang Faara əngya ƙəm na minnəm ka a tsawum nafiya na a takkwaghən tə ƙəkafekkirha. Thləɗəm ənggini heu ya ƙəsər ka sənnəm ndən, ndəghən aagha ƙəm ahu mamnggitghən ɓa tə nggayidghən.
4 Hu əngginiya ndən fər nən ɗəf mighən na ngga a ƙəm, ƙəsər ahur ndan ni, ndən nun mbang wumteena təghən hu tar Faarghən, təƙəm wal hərəkrha nun ahu tsawud mbəlfeerha yi ƙəshiirha, ɓangga sunad əngya ɓa ɗəɗamən ɗəɗamən.
5 Nanən kee, ndeeman yid nun na a chikka fərƙəkafekkid nun tə nggayirha, nggayiɗɗi ƙəm tə chik sənda.
6 Aten səndənun chighamadghən tə ƙəs alteena, a ƙəsang ɗun alten nun ƙəm ƙərsun, a ƙərəs ɗun nama a tərəm Faara,
7 a naɗun a tərəm Faara, nama ndan hai. A naɗun a na ndan hai ƙəm nggəmama ndan.
8 Anaɗun a əna əngginiya, nun naarha hwas-hwas tə chik sənda chinəm Yeeso Kərəsti.
9 Amma kala Niifa ƙəɗeng ngga əngginiya mbə a namana ɗə inggun wa. Mbəɗang ɗə tə ndaarha tsaɓang nda ɗimiyidghən ɗə yi kaar.
10 Nanən kee shayina, chighama ɗərha mbee ɗə tənən kyad ndaarha nafiya ni kun aah na nda təƙəm wurna Faara. A naɗun a tsaurha kiya, mbun tam fəla hai wa.
11 Tərgha na Faara a kyaɗang kwamana kun ahu kutəryirha ɗə mbuwa ngwalarha yi chinəm tə təhərəkrha Yeeso ƙərəsti.

Ɗəf teena tə laɓar Faara

12 Nanən kee, niya naarha ɗalang ənggini kun teena ya ƙətsar, ko nanən sənɗun kanda, tə ƙəm tsauɗun tə shembe ahu fərƙəkafekkid ɗi thlənun.
13 Ahu numad na məməl ni a nee naarha ɗalanggən kun teena a ɓal ɗi tə yibrha fa.
14 Kəsər ndeegha Chinəm Yeeso Kərəsti tsəɓaku tətani a mal ƙəshidɗa ni ya.
15 Nanən kee, niya əna taara kaan tənun naarha ɗal ənggini teena ya a akwasamadɗi wiini.
16 Mbə asəɗaarha tsəna nda tə thladwayirha takkwa nan aten ɓad Chinəm Yeeso Kərəsti ɓa wa. Awo, asəɗaarha ni yi ƙəkafek, ƙəsər naɗan mamnggitghən tə yid nan.
17 Naghan sə a mbəɗi a sayiɗɗi manang na nda tə mamnggit Faara na chinɗi, sək nan urarha hai ahu mamnggit kutəryid Faara, “Waana niya nggəmni, niyi a tək mbəndəghən fa kaan”.
18 Kan tə alten nan sək ɗan uraɗɗi a talara hai a sayiɗɗi nanan təghən a wumnda tə peɗənda.
19 Ənggini heu ya ƙəkafek kyaɗang ɗə 'ya ƙəm thləkna annabiya kaar atenggən. Nanən kee tama ɗəf teena nəm ngga ahu 'ya chireelth nanda, ƙəsər na palth ndan ƙəla patilla na a djaara hai ahu wula pa ɗalthgha mbərha hai, a sayiɗɗi ƙəm na Wufəlngar Tsar a djaara hai ahur nun.
20 Ahu əngya heu, a sənunsə tə ndaarha, mbə laɓara sə thləkna annabiya hu ɗeleewar Faara tsauka yi huten ndan wa.
21 Kəsər 'wawa laɓaara kyarha ɓa a mii niifa wa, amma a mii annabiya shik na Səsəna tə Peɗənda kanda thlək 'ya ndaana Faara.

2

Fa nggaɓaya annabiya tə famaləmngya

1 Amma a faryini annabiya fa nggaɓaya kyanda ahur nafiya Isəreela ɓa. Nəghən kee ƙəm nanənya na famaləmgya fanggaɓaya a narhasə ahur nun. Tə ndəndəl yid ndan na nda a ɓarha ɓa tə tsaharhaha pak ɓəɓee, tsahang nggaɓarha nda fiya ha na a səbanggən kanda ɗə, kar Chinəm nda fa hərghangga yiɓəd ndan. Ahu ənaarha kiya nən a ɓang mərra kanda fa ɓa.

2 Fiya hangga na nda a takkwa kulafayirha tə sarang nda kwaman ƙəkafek ɗə.
3 Hu sunad ndan na nda huk kun tə laɓara na mbənggən yi nggaɓaarha. Amma ka ƙətəm ˈwanda teena ngwang nda kumarha kanda sə, ƙəsər shiiwa Faara na a ɓəlang kanda wa.
4 Kəsər ko fathləngya Faara ni ənagha ɗimi mbə Faara a malang kanda wa. A meyedghən nən a ƙənang kanda tə wuyiwurra muwang kanda hu hwanga ɗə, a mbərha ɗə na kuɗimnggən wulghən kaan, a mbəɗani na nda a ƙəla far ngwa kumarha fa.
5 Malangwa Faara nafiya ƙətəm wa, amma malang ɗə Nuhu ndəghən na pər Laɓar nggayirha tə fingya nafiya məd, a sayiddi ɓanən ɓa tə aam afa afa hu ƙəshiirha ɓa hwanggən fiya ɗə mbuwa takkwa Faara.
6 Tsanggən wupəriya Saduma tə Nggomara fishe, tsauka ənsakhrha ɓagha katərarha hai tə fingya kargha takkwa Faara fa.
7 Hərghang Faara Lutu niifa na chahal, səbna hurghən ɗə tə tar kulafayid nafiya na a thləmadghən.
8 Kəsər ka nggayid niifa, tsauka ahur ndan ka fad ɗathla mbərha fa hai. Nagha nggayid haredghən a səbrha ɗə aten yamid takkwa ngyakhrha nən a naarha tə səkrha.
9 Nanən kee Faara sənɗə kwamanɗi na a hərghang nggən fingya na a takkwaghən ma ƙəƙərra, ƙəs nafina nən ha mbuwa tə nggayirha fa hu tsətsəlla ƙəl far ngwa kumarha.
10 Mbə ƙəla fingya kyagha hu sunad thlu farha hai ma wa, na nda sar kutəryirha. Nafini ya fa nggaɓaya ni, mbə shilee sə a yid ndan wa. Na nda naarha tərang altendan sə. Mbə ˈyasə na nda tərəmnda wa, ƙəl yakh ˈyar əngya na məmanggən a talara.
11 Ko fathləngya Faara ni tafad ndan kanda na ƙəkanglang tə səsəmnda fa ma famaləngya fanggaɓaya, ˈyar wanda kanda a mbed Chinəm wa.
12 Amma nafini ya na nda thlək laɓara mbuwa ngga aten əngya sənangwa nanda hai. Na nda ƙəla maɓiya na hee mbuwa tə numarha fa, na nda a takkwa suna ˈya na mid ndan kee, nggət nanda kanda ƙəsər a ƙəsang ngganda kanda ɓəlang ngganda kee. Na nda a məra ƙəla maɓiya na a hee.
13 Kəla səsang nanda fiya, na nda a səsang kanda kee ƙəm. Tərgha nda tək mbənda fa ˈyani na ngga a yanfara. A nanda a həbrha tə kun, na nda ɗərha mbeeɗə tə tək mbənda fa tə kwaman hukrha, səɓang ngganda kun ɗə kyangganda kun hu shilee hai.
14 Na nda lələgɗa tə ənа kulafayirha hu yid ndan, mba nda tam malang ɗimiyirha wa. Na nda a huk fingya mbuwa tə shembe hu fərƙəkafek. Mbang nda kaɗa əngya tərna mid ndan kaan. Bana Faara ngwang kumarha kanda sə.
15 Malang nda kwaman ƙəkafek kyath nda hai takkwa kwaman Mbalaˈam nda wan Mbeyo na midghən sə ƙəna tar mbəlfeerha.
16 Yanang nda aten ənа ɗimiyidghən, har kwara ma ndən ˈwagha ndikrha fa ƙəla niifa, nana midghən sə a ishanggən annabiya hai ka tar nuryidghən.
17 Nafiniya suhwadya ni mbuwana aama sə, tə ƙəm wufiiya ni na ɓereurha pengɗə. Taksang Faara mbərha kanda sə na wulghən tikɗik.
18 Kəsər na nda taala tə thlək palth nuryirha tə yakh ənа kulafayirha, na nda naarha ləm fiya fa hərəkka məngwa ha hu malang nda ɗimiyid ndan.
19 Ɗəfang mee kanda hai yi wal alteena, amma kanda tafad ndan mafaya ni, ƙəsər fiya tafad ndan mafarha ni kanda aten ˈya kalgha kanda mu.
20 A wal fiya hərəkrha hu tar mbəlfed ƙəshiddiya hu sənda Chinəm tə Təhərəkrha Yeeso Kərəsti nggərgha nda tanggəlla sahai, kalɗə kanda mu, na nda a səbrha ɗə kaan a mii ngwaladghən ma katəradghən.
21 Nən a tsawang kanda fa ngga a kyawa nda sən kwaman nggayirha wa, ma sənggənda nggərgha nda wutta samarha ɗə kar ənɗa nda fa malang nanda kanda hai a tsawa nda chahal.
22 Aten ndan ni ləghədna ƙəkafekkid karapuɗi ndagha, “Wud wuɗe ten fənekhrəghən ɗə,” tə ƙəm, “Fanang nda ƙəlengarra, nggərɗə wutta hu yaɓarha ɗə.”

3

Ɗəf mee yi ɓad Chinəm ɓa

1 Pashiyina nggəmni, ɗeleewar nani ya yi səri chireethleng ni kun ɗə. Kanda kyab niyi a ɗalang əngginі kun teena ˈwa nun sənda, ƙəsər a fərang kaali ni kun na a numon ngga.
2 Na minnasə a ɗal laɓar annabiya nun in na chahal kaar tə ˈya ndaana Chinəm tə Təhərəkrha thlək nən a mii fathlənggi nun.
3 Kamɗə təta na a ˈwa sənda nun sə tə ndaarha, a mii ngwala ƙəshiirha na fa wa faya a ɓaarha ɓa, na nda a wa kun, na nda a takkwa suna fad ndan.
4 Na nda a ndaarha, “Ai laɓar ɓad ɗaɓa ɗəfnən miighən? Ka mərna chichiyi nəm ɗə kaar, amma əngya heu ɓalghanda ƙəla nadghən ka əna nanda ƙəshiirha.”
5 Amma ənagha ndan thləmən ka a mbəɗangga laɓar Faara kanda ənanən talara, tə ƙəm hu aama ni sə əna nanda ƙəshiirha, ƙəshiirha ƙəm muwangga aama maɗufu.
6 Tə aam ɗa ni ƙəm a farɗi hwangna aam afa afa ƙəshiirha ɗə.
7 Amma tə laɓar ɗa ni ƙəm, nda talara tə hweeɗe nasə nanənya, na nda a ƙəla far mərrə ndan fa tə waarha. Ɗəfang nanda kanda ɗə ka far ngwa kumarha na nda a ənan nda fiya mbuwa tərəm Faara, ka a ɓəlangganda kanda ɗə.
8 Amma shayina nggəmni a mbəɗang ənɗi kun na tal ya wa. A fad Chinəm ɓeena tal nəghən ƙəla huraya haru kum, huraya haru kum ƙəm nəghən ƙəla ɓeena tal.
9 Chinəm mbə naarha samma-samma a naɗə a ləɗang nda ɗəf miighən wa, ƙəla na fingya a numarha wa. A meyedghən nəghən a ƙərəsta tə kun, mbə midghən sə a mərgha niifa ko tətal ahur nun wa, amma kowunni na a malanggən ɗimiyirha.
10 Amma a fara na Chinəm a ɓarhaɓa nən a naarha ƙəla ɓad ngaara ɓa. Na talara a sahatta ləɗangga mbeela fərakh amshi, əngya na ahurghən na nda a njirha ɗə tə waarha mərа nda ɗə, ƙəshiirha ƙəm tə əngya na ahurghən heu nən a sahatta.
11 Tsaunən na nda a ɓəlang əngya heu kiya, nun a tsaurha tur yanggi nafiya? Kamɗə a tsawun chahal tə tərəm Faara,
12 ƙəla na ɓad Faara ɓa a kukwasang kun fa, non a tsang farɗi ya ɓagha ɓa wet. A farɗi ya na nda a njang talara tə waarha, kala əngya heu ənana nda talara tə hweeɗe sə na nda a ngətta ɗə.
13 Amma ka ɗəf miighən ənanən nəghəm a ƙəla weerinda talara tə hweeɗe fa, a mbəɗa ni na nggayirha a naarha sə.

Ngwala mii laɓara

14 Nanən kee, shayina, nanən nuwun a ƙəla farɗa fa ya, djitima ɓagha wal kun chahal, kula ən ˈyaara a fad nun, tsawun ɗəɗem təghən.
15 Ɗalama teena hai tə ndaarha, ˈya ənagha ndən na Chinəm a ƙərəsta təna fiya wal kwaman hərəkrha. Ənɗa ˈwana shad nəm Mbulus chireethleng kun ɗə tə thladwayiɗɗi fərang na Faara.
16 Nən naarha kaala sə aten əngginі ˈyahu ɗeleewarghən heu. Ahu ɗeleewar yighən na əngya sə na səndəghən pəɗaghən, ndən na fingya fiya djiɗangwana ˈya kanda tə fingya ƙəsang ngwa ten ndan kyakhrang laɓarɗa hai ndanən. Na nda ənarha kee tə fingya laɓara hu ɗeleewar Faara. Hu ənaarha kiya na nda aang mərra fad ndan fa ɓa.
17 Tsaunən kee, pashiyina, ˈwanun in sənɗun əngginiya, kwarama amana nafini mbuwa takkwa ngyakhrha thlulang tennun ɗun ƙəɗeng mbəd ishshi nun.
18 Amma ishama hu nggayirha tə sənda Chinəm təhərəkrha Yeeso Kərəsti. Mamnggirha heu a tsauka yighən nanənya ta pakwanɗə. Atsaukake.

Yahaya

Laɓar Yibrha

1 Nan a pərang laɓara kun aten yanɗi na
a katəradghən nəghən sə, sək nəm tə ƙəm
nanəm. Naɗəm ndən tə yid nəm tə ƙəm
tsuwar ɗəm ndən fa tə haryi nəm. Ndəghən
ɗa ni nan a pər laɓara atenggən yi wal
yibrha.
2 Yanɗi na fər yibrha kyaɗa ɓa, na
ɗəm ndən kan ni shedawa ənɗi nanan.
Nanənya nan pərang laɓar yibrha kun
mbuwa ngwalaarha, nəghən tə Chinɗi ka
ƙətəm tə ƙəm ɓaɗə thləmad nəm ɓa.
3 Nan a pərang ˈya kun nanan tə sək
nan, tənəm tsau ɗəɗemnggirha tə kan.
Ɗəɗemnggid nəm nəghən tə Faara na
Chinɗi tə wanggən, Yeeso Kərəsti.
4 Chireethleng nan kun ɗə ka a
ləghədgha wutsəfayid nan.

Tsawud kukwaryirha

5 Laɓar ɗa ni sək nan ya a mii Wanggən
ndəghən ni nan a pəranggən kun. Faara
kukwaryirha ni, mbə wula sə a fadghən
wa ko ngguchit.
6 A nda ɗəm nəghəm a tsau
ɗəɗemnggirha tə Faara amma nam
naarha wiirha hai hu wula, nggaɓa nəm
hai mbəghəm a wiirha hu ƙəkafek wa.
7 Amma a *naɗan a wiirha hai hu
kukwaryirha, ƙəla nana Faara hu kuk-
waryirha, nəghəm a tsau ɗəɗemnggirha
tə ndan. Tərgha na far Yeeso, wanggən,
tsaɓang ƙəm ɗə heu hu ɗimiyid nəm.
8 A ndaɗəm mbə ɗimiyirha sə a fad nəm
wa, nəm a nggaɓang fad nəm fa, mbə
ƙəkafek sə a fad nəm wa.
9 Amma a pərang ɗəm ɗimiyid nəm
Faara, nəghən tə ƙəkafek fa nən a chahang
ɗimiyid nəm ƙəm ɗə tsaɓanggən ƙəm ɗə hu
tar mbəlfed nəm.
10 A nda ɗəm ənа wum ɗimiyirha wa,
tsawang ɗəm Faara tə nggaɓaarha ni mbə
laɓarghən sə ahur nəm wa.

2

Kərəsti ni na a ɗang ƙəm sə

1 Wanggina niya chireethleng nda kun
ɗə amawa nun ənа ɗimiyirha. Amma a
ənа niifa ɗimiyirha, na niifa sə na a ɗang
ƙəmsə a mbed chin ɗi. Ndəghənni na Yeeso
Kərəsti na chahal.
2 Ndəghən tafadghən ni sataka yi chakh
ɗimiyid nəm, mbə ɗimiyid nəm katen nəm
wa, amma heu tə nafiya ƙəshiirha.
3 A ənaɗəm taara tə ˈya ndana Faara,
ndən kyadgha ndaarha sənɗəm ndən.
4 Kala niifa ndaagha, “Sənɗi Faara,”
amma mbə ənа ənɗi ndaana Faara wa, tə
nggaɓaarha ni, tə ƙəm mbə ƙəkafek sə a
fadghən wa.
5 Amma fingya ənagha taara tə
ˈya ndaana Faara, kyadɗə ndaarha
nggəmndan. Ana ɗəm a ənaarha kiya
ndənəm sən ndaarha ƙəm yi Faara ni.
6 Kala niifa ndagha yi Faara ni, ngwa
nagha tsawudghən ƙəla yi Yeeso.

Weerinda ngyakhrha

7 Kun shayina mbə niya chireethleng
kun ɗə ka a fərang ngyakhrha ni kun
pak wa, amma yi ˈwa nun səkrha ka a
katəradghən. Ənɗi ˈwa nanda pərang kun
tə ndaarha nggəmama ndan ndən ˈwanun
səkrha*.
8 Amma niya chireethleng weerənda
pathla kun ɗə. Tsauka ƙəkafek a fadghən
tə kun ƙəm, ƙəsər wula a weela ɗə kuk-
waryid ƙəkafek katərang ɗə njaara hai.
9 Kala niifa ndagha niyi hu kuk-
waryirha, amma a kar shadghən fa,
niifɗiya ɓalghən hu wula.
10 Amma kala niifa na a nggəm
shadghən, nəghən a tsaurha ahu kuk-
waryirha, tə ƙəm mbə tsaurha kwaman
kisar niifa wa.
11 Niifa na a kar shadghən nəghən hu
wula, tə ƙəm nəghən a wiirha hai hu wula,
səngwa mbəɗi nən a ɗərha saaɗə wa ƙəsər
wula kwamang ɗə.
12 Kunna wangya Faara niya chireeth-
leng kun ɗə ƙəsər chahang nda ɗimiyid
nun kun ɗə hu thləm Yeeso.
13 Kun chingya, niya chireethleng kun
ɗə ƙəsər sənɗun niifɗi ka a katəradghən.
Kun wundəlaya tə wutaraya, niya
chireethleng kun ɗə ƙəsər kalɗun tə

* **1:7 1:7** * **2:7 2:7** 1Yah. 13:34

mbəlfeddi mu. Kun wundakhnaya, niya chireethleng kun də ƙəsər sənɗun Chindi.
14 Chireethleng ni kun də wundakhnaya ƙəsər sənɗun Chindi. Chireethleng ni kun də kun Chingya ƙəsər sənɗun Kərəsti, nasə ka a katəradghən. Chireethleng ni kun də kun wundəlaya tə wutaraya ƙəsər nuwun kanglang, tsau labar Faara ahur nun, tə ƙəm kalɗun tə mbəlfeddə mu.
15 A nggəmɗun ƙəshiddiya tə ənggini na ahurghən wa, ƙəsər a nggəm ɗun ƙəshiirha, mbə nggəmnda chin ɗa sə ahurghən wa.
16 Kəsər ən ƙəshiirha heu, ən sunad thlu farha ni kee, tə ƙəm sunad ƙəlaarha tə yirha, tə taala aten ˈya nanəm təghən ha. Ənggininiya ɓawa nda ɓa a thləmad Chindi wa amma ahu ƙəshiirha ɓa.
17 Kəshiirha tə əngya na yi suna heu nən mbəra də, amma kala niifa na a əna ˈya na a mbənang nda Faara, nən wal yibrha mbuwa ngwalaarha.

Yiyi thləmarha aten tətsanda Kərəsti

18 Kun wanggina əngginiya nən a kyad ndaarha nduwus mii ngwala ƙəshiirha ɓa. Kəla ˈwanun səkrha tə ndaarha, tə kar Yeeso nəghən ɓayi, ko nanənya nafiya na kar Kərəsti fa ˈwanda teena səl nda ɓa. Hu ˈya kiya ndən sən nəm sə nduwus mii ngwala ƙəshiirha ɓa.
19 Nafini na a kar Kərəsti fa tamngganda ahur nəm, amma mal nda ƙəm, ka a katəradghən kanda mbə yinəm ni wa. Ana yinəm ni kanda, kam ɓalgha nda tə ƙəm. Amma mal nda ƙəm, ndən kyadgha ndən a pəpal tə ndaarha mba nda tə ƙəm wa.
20 Amma kun mbun ƙəla kanda wa, ƙəsər Təpeɗəndədi fərang ɗə Səsənggən kun, ƙəsər kun heu sənɗun ƙəkafek.
21 Nanən kee Chireethleng ni kun ɗə mbə ka səngwa nun ƙəkafek wa, amma ƙəsər sənɗun ndən. Sənɗunsə mbə nggaɓarha kyarha ɓa hu ƙəkafek wa.
22 Wunni tə nggaɓaddi? Kala niifa ndaarha Yeeso mbə Kərəsti ni wa. Kala niifa ngalgha Chindi tə Wandi ndəghən ni kargha Kərəsti fa.
23 Kala niifa ngalgha wandi mbə tə Chindi wa. Amma kala niifa thləgha Wanɗa fa, thlənən Chindi ƙəm.
24 Ɗaama mbeeɗə tə takkwa ənɗi ˈwa nanda tsahang kun ha ka a katəradghən. Andam tsau tsahad ɗi ˈwa nanda tsahang kun ha ka a katəradghən ahur nun, kun ƙəm nun a tsaurha ahur Wandi tə hu Chin ɗi ƙəm.
25 A hu tsaurha kiya nəm wal yibrha mbuwa ngwalarha ɗəfnən miighən a ƙəm.
26 Chireethleng ni ənggini kun ɗə ya ƙəsər ka fingya na mindan sə a kyathlang ngganda kun hai.
27 Amma Kərəsti fərang ɗə Səsəna kun Təpeɗənda na ahur nun, mbə se nggər na niifa pak tsahang kun ha aten ƙəkafek wa. Kəsər Səsən ɗi tsahang ɗə əngya kun ha hangga kamngga a sənun, əngya tsahang nən kun ha ƙəm yi ƙəkafek ni, mbə nggaɓaarha sə wa. Tsaunən kee, ƙəla tsahang nən kun ha ɗaama mbeeɗə tə tsaurha ɗəɗem tə Kərəsti.

Wangya Faara

28 Nanənya kun wanggina, tsawama ɗəɗem tə Kərəsti ƙəsər a fara nən a wutta ɓa kal farha nun hai tənəm tsaurha kula həreenga tə shilee a mbedghən.
29 Sən nun sə tə ndaarha Kərəsti nəghən tə nggayirha fa, nun a səndasə tə ndaarha kala niifa na a əna ˈya kamngga wan Faara ni.

3

1 Kəlaaman tur mamnggid nggəmndəɗi nggəmna Chin ɗi ƙəm, pa na nda aah ƙəm wangya Faara, ƙəkafek ni nəghəm kee. Ndəghən ɗani səngwaana nafiya ƙəshiirha ƙəm ƙəsər səngwa ndan wa*
2 Kun nggəmni, nanənya wangya Faara ni ƙəm. Saghang ngwanda tur tsawud nəm ƙəm a mbee ˈwan wa. Amma sənɗəm sə a wud Kərəsti ɓa nəm a tsaurha ƙəla ndəghən, ƙəsər nəm a naghən ƙəla nanən.
3 Kala niifa na a shiteena tə Kərəsti nən tsawang altenggən chahal, ƙəla nanən chahal.
4 Kala niifa na a əna ɗimiyirha, təɗang nən ngyakhrha Faara teena. Ɗimiyirha ndəna yamid takkwa ngyakhrha.
5 Sənɗunsə tə ndaarha ɓana Yeeso ɓa ka a təranggən ɗimiyid nəm ɗə, tə ƙəm mbə ɗimiyirha sə a fadghən wa†.

* **3:1 3:1** Yah. 1:12 † **3:5 3:5** Yah. 1:29

6 Tsaunən kee kala niifa na a tsaurha ahur Kərəsti mbə nggər ɗərha mbeeɗə tə əna ɗimiyirha wa. Kala niifa ɗəgha mbeeɗə tə əna ɗimiyirha, ˈwawa tam na Yeeso wa, tə ƙəm ˈwawa sənggən wa.
7 Kun wanggina na nggu-ngguchit, a kyathlang niifa kun ha wa. Kala niifa na a əna ˈya kamngga a mbed Faara nəghən tə ƙəkafek fa tə nggayirha ƙəla nana Kərəsti tə nggayirha fa.
8 Ka a katəradghən Sheetan tə ɗimiyirha ni. Tsaunən kee kala niifa na a ɗərha mbeeɗə tə əna ɗimiyirha yi Sheetan ni. ˈYa ənagha ndən ɓa na Wan Faara hu ƙəshiirha ɓa ka səɓanggən tar Sheetan ɗə.
9 Kala niifa na ahur wangya Faara mbə ɗərha mbeeɗə tə əna ɗimiyirha wa, ƙəsər ka yibrha mbuwa ngwalaarha na a thləmad Faara nəghən ahurghən. Mbə nggər ɗərha mbeeɗə tə əna tar ɗimiyirha wa, ƙəsər tsauɗə wan Faara.
10 Kəlo kwamanɗi nəm sənang wangya Faara hai ya, tə ƙəm wangya Sheetan. Kala niifa mbuwa əna ˈya kamngga mbə wan Faara ni wa, tə ƙəm yanɗi mbuwa nggəm shadghən mbə wan Faara ni wa.

Nggəmama ndan

11 Laɓar ɗa ni sək nun ya ka a katəradghən, tə ndaarha nggəmama ndan.‡
12 A tsauɗun ƙəla Kayinu tsauka yi Sheetan ɓəlang nən wanman wa. Kama nda ɓəlang nən wanman? ˈBəlang nən ƙəsər ka ən ənadghən yi mbəlfeerha ni, amma wanman nəghən tə nggayirha fa.§
13 Shayina a ƙəs ənwulteena kun ana nafiya ƙəshiirha a kar kun wa.
14 Sənɗansə ˈwa ɗan teena mbərang ɗan mərra hai ahu yibrha ɗə, ƙəsər nan a nggəm shayinan, amma kala niifa mbuwa a nggəm shayighən ɓalghən ahu tsawud mərra.*
15 Kala niifa na a kar shadghən, tə ɓəl farha ni. Sənɗunsə tə ndaarha mbə tə ɓəl farha sə na wal yibrha pakwanɗə wa.
16 Kəlo kwaman nggəmnda sən nan ya, fər Yeeso yiɓədghən ka ƙəm. Kamɗə ƙəm ma a fər yinəm yibrha nəm ka shayinəm.
17 Ana niifa tə ˈya ha heu na midghən, na shadghən nən mbuwa na ˈyasə a harghən kar thlarrəghən fa, ƙəƙən na nggəmnda Faara naarha sə ahurghən?
18 Kun wanggina nggəmni a nggəmɗun ndan hu mee kee wa, amma kyaɗama nggəmndə nun ahu taara tə ƙəkafek ƙəm.

Kalama farha hai a mbed Faara

19 A naɗəm a nggəm ndan nən kyad ndarha na ƙəkafek sə ahur nəm, nəm kal farha hai isha a mbed Faara.
20 Amma a təkɗəm fannəm fa mbəm kal farha hai a mbed Faara wa, Faara kalɗə sənda ˈya nəm a təkrha fa, ƙəsər sənɗə hur nəm heu.
21 Kun shayina nggəm ni, a sən ɗəm sə chang ngwa hur nəm ƙəm hai wa, nəm kal farha hai a mbed Faara.
22 A hwan ɗəm ˈya na minnəm heu nəm walghən a harghən, ƙəsər ənaɗəm taara tə ˈya ndang nən ƙəm, tə kəm a əna əngya ƙəm na midghən.
23 Ngyahaddi ndəna: a fərƙəkafek nəm a thləm Wanggən Yeeso Kərəsti, ƙəm ƙəmɗa a nggəm ndan nəm ƙəla ndang na Kərəsti ƙəm.†
24 Kala niifa na a əna taara tə ˈya ndana Faara nən tsau ɗəɗemnggirha təghən, ndəghən ƙəm tə kanda. Kwamanɗi nəm sənda sə nəghən ahur nəm ahu Səsəna fərang nən ƙəm.

4

Kəƙəraman Səsəngya

1 Shayina mbə kala Səsəna nun fərƙəkafek təghən wa, amma ƙəƙəraman kanda ˈwan tənun sən yanggi Səsəna ɓagha ɓa a thləmad Faara. Kəsər na annabiya fa nggaɓaya wel nda hu ƙəshiirha hai.
2 Kəlo kwamanɗi nun a sənang hai tə ndarha Səsən Faara sə ahur ndan. Kala niifa thləkka ndaarha ɓagha Yeeso hu ƙəshiirha ɓa ahu thlu farha, tə ƙəm ɓaghən ɓa a thləmad Faara, niifɗiya nəghən tə səsən Faara fa.
3 Amma kala niifa thləkwa wa kee a ten Yeeso, səsən ɗi nanən təghən mbə yi Faara ni wa. Səsən ɗi yi kar Yeeso Kərəsti ni, sək

‡ **3:11 3:11** Yahaya13:34 § **3:12 3:12** Katəra thlətta. 4:8 * **3:14 3:14** Yah. 5:24 † **3:23 3:23** Yah. 13:34, 15:12, 17

nun tə ndaarha nəghən ɓayi, nanənya ma ˈwaɗə teena ɓaɗə hu ƙəshiirha ɓa.
4 Amma kun yi Faara ni, ˈwaɗun teena kalɗun annabiya fa nggaɓaya mu. Kəsər səsən Faara na ahur nun kalɗə səsən ɗi na ahur nafiyini na hu ƙəshiirha.
5 Nanən nafiniya yi ƙəshiirha ni, kala ˈya na nda a thləkrha yi ƙəshiirha ni, na ƙəshiirha ƙəm a kang thləmarha kanda.
6 Amma ƙəm yi Faara ni, kala nafiya səngga Faara nən kang thləmaarha ƙəm fa. Niifa səngwawa Faara mba kang thləmaarha ƙəm fa wa. Kwaman ɗani ya nəm sən niifa na tə Səsən ƙəkafek tə niifa na tə Səsən nggaɓaarha.

Taama nggəm ndan nəm ƙəla nggəmna Faara ƙəm

7 Shayina, tama nggəm ndan nəm ƙəsər ɓagha nggəmnda ɓa a thləmad Faara. Kala niifa na nggəm farha fa wan Faara ni tə ƙəm səndə Faara.
8 Kala niifa mbuwa nggəm farha fa, kyawa sən Faara wa, ƙəsər Faara nggəmnda ni.
9 Kwamana kyad na Faara nggəm ndəghən a ƙəm, thlənang nən Wanggən ɓa katenggən ahu ƙəshiirha ɓa ka a wal yibrha nəm.
10 Kəlo nggəmnda yi ƙəkafek ya. Mbə ƙəm ni nggəmngga Faara wa, ndəghən ni nggəmngga ƙəm, har thlən nən Wanggən ɓa ka tsauka sataka yi chakh ɗimiyid nəm ɗə.
11 Shayina nggəmni, tsaunən nggəm Faara ƙəm kiya, kamɗə a nggəm ndan nəm kee.
12 Mbə niifa sə ˈwagha tam na Faara wa, amma a naɗəm a nggəm ndan, na Faara ahur nəm, na nggəm ndəghən lələgɗa ahur nəm.
13 Tsaunən kee, səndəmsə nəghəm ahurghən ndəghənggi ƙəm ahur nəm, ƙəsər fərang ɗə Səsənggən ƙəm.
14 Kəm naɗəm ndən tə yid nəm sheeda ɗəm ndən tə ndaarha, Chinɗi thlənang ɗə Wanggən ɓa ka a tsauka təhərəkrha ƙəshiirha.
15 Kala niifa pərgha ndən tə mighən Yeeso Wan Faara ni, nəghən ahur Faara, Faara ƙəm ahurghən.
16 Səndəm sə nggəm Faara ƙəm, fər ɗəm ƙəkafek hu nggəmndəghən. Faara nggəmnda ni, kala niifa na a kyad nggəmnda, nəghən ahur Faara, Faara ƙəm ahurghən.
17 Kəla nanəm ahur Faara, na nggəm ndənəm chikrha nagha chahal. Nanən kee mbəm tərəm nda a far ngwa kumarha wa, nəm a ɗərha thləmadghən ɗə fannəm tsahai, ƙəsər tsau ƙəm ƙəla Yeeso ahu ƙəshidɗiya.
18 Mbərha na nggəmnda Faara sə, mbə tərəmnda naarha sə wa, ƙəsər nggəmnda na chahal nən rək tərəmnda. Kəsər tsətsəlla ndəna tərmang niifa. Əndə kyadgha ndaarha ya kala niifa na a tərəmnda mbə nggəmnda sə kaan ahurghən wa.
19 Nəghəm a nggəmnda ƙəsər ndəghən katərangga nggəm ƙəm hai.
20 Amma a nda niifa, “Nggəmɗi Faara,” nagha a kar shadghən fa, niifɗiya tə nggaɓaarha ni. Kala niifa mbuwa nggəm shadghən nən a naarha tə yirha, mbə mbang nggəm Faara mbuwa nən a naarha?
21 Fərang Kərəsti ngyakhrha ƙəm tə ndaarha, kala niifa na a nggəm Faara, tsaudə təta a nggəm shadghən nən ƙəm.

5

Kwaman kal ƙəshiirha mu

1 Kala niifa fərgha ƙəkafek tə ndaarha Yeeso Kərəsti ni, tsau niifɗiya wan Faara. Kala niifa nggəmngga Chinɗi nggəm ɗə wanggighən ƙəm.
2 Kwamanɗi nəm a səndasə nəghəm a nggəm wangya Faara ndəna a naɗəm a nggəm Faara, ƙəm a əna taara tə ˈya ndang nən ƙəm a ənam.
3 Kəsər nggəm ndənəm a Faara, ndəna a takkwa ˈya nəm ndang nən ƙəm, Ngya-haddi mbə iˈyang wa*
4 Kəsər kala wan Faara na səsəmnda sə a fadghən na a kal ƙəshiirha nən mu. Fərƙəkafekkid nəm a Yeeso Kərəsti ndən fərangga kwamana ƙəm na a kal ƙəshiirha nəm mu.
5 Wunni mbang kal ƙəshiirha mu? Kəl niifɗi fərgha ƙəkafek tə ndaarha Yeeso Wan Faara ni.

* **5:3 5:3** Yahaya14:15

Wunni Yeeso

6 Niifɗa ni ya ɓagha ɓa tə aama ha tə
fara, ndəna Yeeso Kərəsti. Ɓawa ɓa tə
aama ha kee wa, amma heu tə aama tə
fara. Səsəna yi ƙəkafek ndən pərangga
ndən ƙəm, ƙəsər Səsəndi ƙəkafekni.
7 Kəsər na shedawaya sə mahan
kyaɗangga ndaarha ƙəm Yeeso Wan Faara
ni.
8 Səsəna, aama tə faara, kanda mahan
ɗiya na nda thlək ˈya tal.
9 Ana ɗə fər ɗəm ƙəkafek tə ˈya ndang na
fiya ƙəm, yi Faara thlək nən kalɗə yi fiya.
Faara ənaɗə shedawa aten Wanggən.
10 Kala niifa fərgha ƙəkafek a Wan Faara,
na shedawadɗa sə ya ahurghən. Amma
kala niifa fərwa wa ƙəkafek tə Faara,
tsawang ɗə Faara tə nggaɓaarha, tsaunən
karɗə fərƙəkafek tə ˈya ndaana Faara aten
Wanggən.
11 Shedawa ɗani ya tə ndaarha fərang
Faara yibrha ƙəm mbuwa ngwalarha, na
yiɓəd ɗiya ahur Wanggən.†
12 Kala niifa natə Wandi, nən tə yibrha.
Amma kala niifa mbuwa tə Wan Faara
mbə yibrha sə a fadghən wa.

Yibrha yi pakwandə

13 Kun fa fərƙəkafekkya tə Wan Faara,
chireethleng ni ənggini kun hai ya tənun
səndasə nuwun tə yibrha yi pakwandə.
14 Nəm kal farha hai a mbed Faara, ƙəsər
sənɗəmsə nən sək ƙəm ƙətsar a hwan ɗəm
tur ˈya na midghən.
15 A sənɗəmsə nən sək kəm kala fara
hwanang nəm ˈya, sənɗəmsə nəm a wal
əndi hwanang nəm.
16 A na niifa shadghən a əna ɗimiyirha
səlwaa yi məra, ngwa hwanangga niifɗi
Faara in. Na Faara a fərang yibrha tə
ɗimiyiddi. Na ɗimiyirha sə səlgha yi məra,
ndawi a hwanang Faara nun teena wa.
17 Əna ˈya heu mbuwa ngga ɗimiyirha
ni, amma na ɗimirha sə tsəkkwa wa yi
məra.
18 Sənɗansə tə ndaarha wangya Faara
heu, mba nda ɗərha mbeeɗə tə əna
ɗimiyirha wa, ƙəsər Wan Faara nən laf
kanda, amana Sheetan tsuwar kanda fa.
19 Sənɗəm sə wangya Faara ni ƙəm, ko
nanən ƙəshiirha heu nəghən a haar Shee-
tan.
20 Sənɗəm sə Wan Faara ɓaɗə hu
ƙəshiirha ɓa, kyaɗang ɗə sənda Faara ƙəm
ƙəsər a sənggənəm ndəghən ni tə ƙəkafek
fa. Kəm nəghəm ahurghən ndəghən tsauka
tə ƙəkafek fa, ahu Wanggən na Yeeso
Kərəsti. Ndəghən ni Faara na tə ƙəkafek
fa tə fər yibrha mbuwa ngwalarha.
21 Kun wanggina, lafama alten nun ama-
nun takkwa ɗahaya.

† **5:11 5:11** Yahaya 3:36

2 Yahaya

Ndaˈya

1 Kyagha ɗeleewar ɗa ɓa ya a har mamnda ƙən hwan Faara, a nuneefa tə wanggighən nggəmni kaan, mbə nggi katenna wa, amma heu tə fingya səngga fərƙəkafek,
2 ƙəsər fərƙəkafekkiddi na ahur nəm nən a tsaurha təƙəm pakwandə.
3 Ngwa tsauka nggayirha tə haɗang nda ndan fa tə tsawud ɗəɗemnggirha ɓagha ɓa a thləmad Faara na Chinɗi tə Yeeso Kərəsti Wan Chinɗi a tsauka tə ƙəm hu ƙəkafek tə nggəmnda.

Tsaurhahu ƙəkafekkirha

4 Ənaɗi wutsəfayirha kaan nani fingya wangginun kanda a takkwa ƙəkafekkiddi, ƙəla ndangna Chinɗi ƙəm.
5 Nanənya shayina, niya chireethleng kun ɗə ka a ɗalang nggəni kun teena a nggəm ndan nun. Mbə ˈyasə pak niya pərang kun wa, amma yanɗi nanəm təghən ha ka ƙətəm.
6 Nggəmnda ndaarha ni a ənа ənɗa nəm ndang na Faara ƙəm, ndanggən ƙəm a nggəm ndan nəm ƙəla sək nəm ka a katəradghən.
7 Pərang ni ndən kun kee ƙəsər wel fa nggaɓaya hu ƙəshiirha ɗə. Nggəm ngwa nda fa tə ndaarha ɓa Yeeso Kərəsti ɓa ahu thlu farha wa. Tur nafiniya na nda tukhɓang huten fingya, tə ƙəm kanda ni na kalang nda fatsangya Kərəsti.
8 Tsaunən kee, kwarama nun ɗə ƙəɗeng ƙəna tar nəm, tənəm wal ƙəna tar nəm ngga.
9 Kala niifa ishwa wa ahu tsahad Kərəsti mbə tə Faara wa. Amma kala niifa ishgha aten tsahad Kərəsti, nəghən tə Chinɗi tə Wanɗi ƙəm.
10 A ɓad niifa thləmad nun ɓa a naɗə a tsaharhaha pak ma ƙəkafekkid Kərəsti, a thləɗun ndən fa hu wura yinun wa, nduwa a ndangˈya nun wa.
11 Kala niifa ndangga ˈya tur niifɗi ya, wum nən teena təghən hu tar ɗimiyidghən.

Mii ngwala labaara

12 Na əngya sə hangga na minna a pərang nggi kun, amma mbə minna sə a chireethleng nggi hai ahu ɗeleewar ɗi ya wa, a meyedghən, niyi a shiteena a weng tala ni kun tsə laɓaara nəm yirha tə yirha, təna wutsəfayid nəm ləghətta.
13 Wangya wanmuwa wurna Faara kanda a ndoˈya fa.

3 Yahaya

Ndaʼya

1 Kyagha ɗeleewar ɗaɓa ya a har mamnda ƙən hwan Faara a pashidna Nggayus nggəmni tə ƙəkafekkirha.
2 Pashidna, niyi a ndaarha na kanglang hai hu thlu farha ƙəla nani sa kanglang hai ƙəmɗa hu səsəna.
3 Təkɗi mbənda fa kaan sək ni ndaarha a mii shayinəm tə ndaarha sa ƙəsna fərƙəkafekkid wa ha ngga.
4 Mbə ʼyasə mbənegha kaan ma wa sək ni ndaarha na wanggina a takkwa ƙəkafek.

Fal nda Nggayus

5 Pashidna, na tə ƙəkafek fa aten əngya na a ənaarha aten shayinəm, ko nanən rongya ni kanda a fadwa.
6 Pər ndan hu ƙən hwan Faara aten nggəm nduwa. Niya hwan sa ɗu mbeedə tə ɗang nda fa maləmngya sə ahu kwamana na a mbənanggən Faara.
7 Kyagha nafina ɓa ya ka a pər laɓar Kərəsti nda, kula thlə ʼya a haar nafiya fərwa wa ƙəkafek.
8 Tsaunən kee, məməl ɗə na a ɗanggəm nafina sə ya, tənəm tsaurha pashiya taara hu ƙəkafek.

Ndiyotarifis tə Ndimitiriyus

9 Chireethleng ɗi fatakkwaya ɗə na a kyawa, amma Ndiyotarifis, na midghən sə a tsauka mamndə ndan, kar ɗə thlə laɓar nəm fa.
10 A ɓaɗiɓa, ɓani pər fingya əngya nən ənaarha, tə laɓar nggaɓarha nən narha thləkrha aten nan. Ndəghən tafadghən karɗə thlə fa fərƙəkafekkya fa. Ndanggən fingya ƙəmɗa a thlənda kanda fa wa. A ɗang fingya kanda sə, nən rək kanda ma ƙən hwan Faara.
11 Pashidna, a tsahad na ʼya mbuwa ngga wa, amma tsahu ʼya na ngga. Kala niifa na a əna ʼya ngga yi Faara ni, niifa ƙəm mbuwa a əna ʼya na ngga səngwa Faara wa.
12 Kowunni ƙəl tsə laɓara aten Ndimitiriyus, tə laɓar ƙəkafekkidghən tafadghən. Kəm ma tsəɗəm laɓara na ngga atenggən, sənnasə tə ndaarha ʼya thlək nəm ƙəkafek ni.

Ngwala mii ndaʼya

13 Na əngya sə hangga na minna a pəro ƙəni, amma mbə minnasə a chireethleng nggi hai hu ɗeleewar wa.
14 Tsəɓaku na minna sə a na sa ni, ndən nəm a tsə laɓaara nda yirha tə yirha.
15 A tsauka ɗəɗemnggirha tə sa. Pashiyi wa heu na a mbəɗiya kanda a ndoʼya fa. Ndangʼya pashiyi nəm fa na a mbəɗi tətaltətal.

Yahuda

Ndaˈya

1 Kyagha ɗeleewar ɗa ɓa ya a har
Yahuda mafad Yeeso Kərəsti wanman
Yakubu. Niya chireethlenggən nafiya ɗə
aah na Faara kanda na Chinɗi, tsauka
hu nggəm ndəghən, na Yeeso Kərəsti a laf
kanda.
2 Ngwa a haɗowa Faara fa, tə
ɗəɗemnggirha tə nggəmnda a tsauka tə
kun.

Famaləmngya fa nggaɓaya

3 Shayina, kukwashe ɗa fa na a chireeth-
leng nggi kun ɗə aten hərəkrha wal nəm.
Amma tsawee ɗa fa təta na a chireethleng
nggi kun ɗə a fərang kaali ni kun a ishun
ngga hu fərƙəkafek fərang na Faara fa
takkwayighən na chahal katəra tal kee.
4 Kəsər na fingya sə ngərgha hur nun ɓa,
kanda ƙətəm ˈwanda teena thlək ndan na
nda ngwang kumarha kanda sə. Mba nda
a takkwa Faara wa. Tərgha nda nggayid
Faara ƙəla kwaman kulafayirha ni. Ngaal
nda Yeeso Kərəsti tsauka kutər nəm tə
Chinəm.
5 Ko nanən sənɗun əngginiya heu, niya
ɗalang nggən kun in, kwamanɗi hərghang
na Chinəm nafiya Isəreela a chehweed
Masar, amma a kwasamadghən ɓəlanggən
fingyayina ɗə ƙəswa wa fərƙəkafekkid
ndan ha.
6 Niya ɗalang nggən kun in ƙəm aten
fathləngya Faara ənawa tar ndan tə
ngyakhrha fərang na Faara kanda, amma
malang ngganda mbəd ndan kamngga.
Na Faara a ƙəs kanda ha hu porsəna,
ƙənanggən kanda tə wuyiwurra ahu wula
ƙəla farɗa nda fa na ɓayi ɓana nda ngwang
kumarha kanda sə.
7 Ɗalama teena hai tə talya Saduma tə
Nggomora heu tə tula yindan, na nanda
a əna kulafayirha. Tal yini ya njang nda
kanda ɗə tə waarha tsau nda ən sakhrha
aten ngwa kumad Faara hu waarha yi
pakwanɗə.
8 Naghən kee ƙəm tə nafiniya numan
ndan yi ɗimiyirha ni səɓang nda fad ndan
ɗə, kar nda ngyakhrha Faara fa, na nda
ndiyang fathləngya Faara fa səghən.
9 Amma ko Mikailu ni, mamnda
fathləngya Faara ənawa tur ənɗi ya wa.
A sayiɗɗi nən a yanda tə sheetan, kanda
a ngaala aten mərra Musa, ndəghən nggi
na Mikailu mbangwa əna kanglanggirha
na nggəranggən sə tə ndikrha səghən wa.
Ndəghən kee, “Bal Chinəm nggo kumarha
sə.”
10 Amma nafiniya ndik nda səghən aten
əngya heu sənang ngwana nda hai. Kəm
ənggini sən nanda ahu thlu farha, na nda
ƙəla maɓiya na təmbəng. Tur ənggina ni ya
na ƙəsang ɓəla kanda fa.
11 Kawa a kanda! Takkwad nda tar
mbəlfed Kayinu, ɓəlangga wanman. Kəla
Mbalaam ƙəm, huk nanda tə wuɗəɓəla
sahad nda ƙəla Mbalaam. Kəla ənana Kora,
mər nda ɗə ƙəsər ka kakyathlaanga ənana
nda.
12 Tsawud nafiniya ahur nun ən
tərəmnda ni, ƙəsər na nda həb ənnarhami
kula tərəmnda tə shilee. Na nda ƙəla
falafya na həɓang alten ndan kee. Na nda
ƙəla kad ˈyaara na ɓereurha puwang ɗə,
kula ˈyaara. Na nda ƙəla ɗəfya na kula
waya a wufara, nduwa ƙəla ɗəfya ƙəɗang
na nda kanda sə məra nda ɗə heu.
13 Na nda ƙəla kuɗəfəlla aama, nanda
a taala tə ən shiliiya na hufrha hai hu
mii ndan kee. Na nda ƙəla wufəlngaarya
na yakh wiirha hai ƙəlaara, ɗəfang Faara
wula kanda ɗə yi pakwanɗə.
14 Enok chichiya məd ni tsauka hu
ƙəshiirha a kwasamad Adamu, thlək ɗə
laɓaara aten tur nafiniya tə ndaarha,
“Kəlama ɗə Chinəm ɓayi tə fathlənggighən
na chahal hangga,
15 ƙəsər nən ngwang kumarha kowunni
sə. Nən kyaɗang tar mbəlfedghən kowunni
hu ˈya ənana nda mbuwa ngga, tə laɓarya
na səghən thləkna faɗimiya atenggən.”
16 Tur nafiniya fa huhurumngya ni, na
nda əna tar ɗimiyirha tərna hur ndan. Na
nda taala tə fad ndan. Na nda nggaɓa fiya
tə mbənda mee ka a wal ˈya nda na mid
ndan.

Tsawama hu nggəmnda Faara

17 Amma kun shayina, ɗalama teena hai
tə ˈya thləkna fathləngya Chinəm Yeeso
Kərəsti ˈwa nanda thləkrha.
18 Ndang ngganda kun, “A mii ngwala
ƙəshiirha na fa wa faya a naarha sə, na nda
takkwa ˈya na mid ndan mbə yi Faara wa.
19 Nafina ni ya ɓangga tsakhrha ɓa a
pathlang nun, fa takkwa sunad farha.
Mbə Səsən Faara sə ahur ndan wa.”
20 Amma kun shayina, tənaman fad nun
aten fərƙəkafekkid nun, tə ƙəm hwana man
Faara tə səsəmnda Səsəna Tə Peɗənda.
21 Tsawama tə nggəmnda Faara ahur
nun, non a ƙəla farɗa fa na Chinəm Yeeso
Kərəsti a haɗang kun fa fərang yibrha nən
kun mbuwa ngwalaarha.
22 A haɗangga fingya kun fa ɓalgha a
ngaala.
23 Hərgha man fingya ƙəla nuwun a
ƙəɗang kanda sə ahu waarha. Fingya ƙəm
a haɗang ngganda kun fa ka nananda a
tərəmnda ka ɗimiyid ndan, amma tsanama
karid ndan səbgha ɗə ka ɗimiyid ndan.

Hwan Faara tə faala

24 Falama Faara ndəghən na a laf kun
amawa nun fəla hai, tə wutsəfayirha nən a
kyang kun ahu mamnggidghən ɗə kula ˈya
ɗimi.
25 Faala ma Faara ndəghən katenggən
na təhəkrənəm, hu Yeeso Kərəsti Chinəm.
Ngwa tsauka mamnggirha, tə kutəryirha
tə səsəmnda ngyakhrha tsauka yighən ka
a katəradghən tə nanənya tə pakwanɗə.
Atsaukake.

Səsən kukwaryirha

Katəra laɓara

1 Ənɗani kyaɗangna Faara Yeeso
Kərəsti ya, tsauka təta a pərang nggənən
mafayighən ənggini ɓagha katərarha hai a
mbee. Tərgha Kərəsti thlən təthləndəghən
nən a thləmad mafad ghən ɗə Yahaya,
2 ndəghən fərgha shedawa aten əngya
heu nanən, ndəna laɓar Faara tə fər
shedawa aten Yeeso Kərəsti.
3 Tə parka ni niifa karatangga laɓarɗi
thləkna nda ya, tə fingya səkka laɓarɗi, na
nda ƙəm a laf ənɗi chireethleng nanda hai
hu ɗeleewar ɗi pər nanda, ƙəsər a sayiɗɗi
na ənggini a katərarha hai ya nduwusɗa ɓa.

Nda'ya a ƙəngya hwan Faara məd

4 Nggi, na Yahaya niya chireethleng
nafiya Faara ɗə a mbəya ɗə məd na
hu ƙəngya hwan Faara na a chehweed
Asiya. Nggayirha tə tsawud ɗədemnggirha
tsaukwa tə kun, a fad Faara ɓa yanɗi nasə
nanənya, ndəghənni yi kaar, ndəghənni
təƙəm yanɗi na ɓayi, tə ƙəm a thləmad
Səsən nggini məd na a mbed tsənggam
kutəryid Faara,
5 tə ƙəm Yeeso Kərəsti, na ka shedawa,
wan 'wad thliirha sə hu mərа, na a aten
kutərya ƙəshiirha. Ndəghən ni nggəmngga
ƙəm hərghangga ƙəm hu ɗimiyid nəm hu
irang nda farghən ɗə.
6 Ndəghən tsawangga ƙəm ənа kutəryirha
nəm tə kutəryid firistaya fa ənа tar Faara
na chin. Nanən kee, ngwa thləgha
Yeeso Kərəsti mamnggirha tə kutəryirha tə
səsəmnda pakwanɗə. Atsaukake.
7 Kələma hai, nəghən ɓayi hu hashmbe,
kowunni nən a naghən, har tə nafini kuth-
langga tə peela, tur ƙəshiirha heu ƙəm na
nda a tərha kamanggən. Kəkafek ənɗiya
nəghən kee. Atsaukake.
8 "Nggini Alfa tə Omegga," ndaana
Chinəm Faara. Ndəghənni nanənya,
ndəghənni kaar, tə ƙəm ndəghənni na ɓayi,
ndəghənni natə Səsəmnda ha heu.

Səsən Yahaya aten Wan Niifa

9 Nggi, Yahaya, na wanmanu tə shad
nun hu səsaarha, tə ƙərəsta, tə kutəryirha,
tə ndiyirha tsauka yinəm hu Yeeso.
Təregha nda tə shembe hu wutambar
Mbadmos ɗə ƙəsər ka pər ni laɓar Faara
tə fər shedawa aten Yeeso.
10 A far Chinəm, a sayiɗɗi tərna Səsən
Faara tenna hai, sək urarha ni manggən na
riirha a samanna ƙəla yi ɓoogha.
11 Ndagha uraɗɗi, "Chireethleng ənɗa
hai naa na hu ɗeleewar, thlənang ɗeleewar
ɗa na ƙəngya hwan Faara ɗə a mbəya
ɗəɗamən məd, ndəna nda, Afisa, tə
Simirna, tə Mbirgamum, tə Tiyatəra, tə
Sardisu, tə Filadelfiya, tə Lawudikiya."
12 Kyakhri hai ka a na niifɗa ni na a
kalesə. Kyahar ni hai na səsal təfasya ni
məd yi ɗəf patilla.

13 A maɗufud səsal ɗəf patilla yini na
niifa ni ƙəla Wan Niifa ƙalɗə lukrha fa
nzang, ƙəfadghən ƙəm ƙənang ɗə tə kabten
təfasa.
14 Tenggən tə wasghən nəghən pəpet
ƙəla kaɓad pəpetta, pəpet ƙəla humba
kaɓaarha, wan yiyighən ƙəla sheneu
waarha.
15 Saryighən kanda a chimnda fa ƙəla
wurirha fahwang nanda ɗə, ənа nanda
a ƙən kwafaarha, uradghən a riirha, ƙəla
hwad aama.
16 A yisəmadghən ƙəsɗə wufəlngarya ha
məd, ahu miighən ƙəm thlaukh ƙəlarya a
kyarha ɓa na tə miighən səri chimnggən.
Yidghən a chimnda fa ƙəla yanfara a
sərəkrha.
17 Nani ndən, fəli hai a mbedghən ƙəla
mərra. Amma ɗəfee harghənən fa yi səma,
ndəghən, "A tərəmna wa. Nggini na a
katəradghən, nggini mii ngwaladghən.
18 Nggini Na tə Yibrha. Kaar mərɗi,
amma nanənya, niyi tə yibrha pakwanɗə,
niyi ƙəm tə ən inda səsəmnda mərra ha tə
hwanga.
19 Nanən kee, chireethleng ənggina
hai nana nanənya, tə əngya ƙəm ɓagha
katərarha hai akwasamad yanɗiya.
20 Kulo sənda wufəlngar yini məd nana
a yisəmadna, təƙəm səsal təfas yini məd
yi ɗəf patilla. Wufəlngar yini məd ya,
fathləngya Faara ni məd yi ƙən hwan
Faara məd, Səsal təfasya nana məd yi ɗəf
patilla, ƙən hwan Faara ni məd."

2

Ɗeleewar a Afisa ɗə

1 “Chireethleng fathləngya Faara ɗə yi ƙən hwan Faara na a Afisa, tə ndaarha, ‘Kulo laɓarɗiya ɓagha ɓa a mii yanɗi ƙəsgha wufəlngarya ha məd a yisəmadghən, yanɗi na a wiirha hai a pathlang səsalya təfasa məd ɗəfang nanda patillaya sə.’ ”

2 “Səndi ən ənad wa. Səndi habɓad wa ənana na hu tar takkwarha tə ƙərəsta ənana. Səndisə mba a mbang ƙərəsta tə fa mbəlfeeya wa. Təƙəm ƙəƙərang na fingya na a ndang nda fad ndan fathləngya Yeeso ni, amma mba nda kee wa, ashe mbə fathləngya Yeeso ni kanda wa, fanggaɓaya ni.

3 Səndisə na ƙərəssa, təƙəm sa a ndiyirha hu səsaarha ƙəsər ka thləmna, təkkwa sa wa.

4 Amma kulo aibed wa ya, malang na nggəmnda wa yi kaar.

5 Ɗalu teena hai a mbəddi fəl na sa-hai. Malang ɗimiyidwa wuɗa na hu tarwa ɓa ˈwana ənaarha a katəradghən. A malangwa ɗimiyidwa wa, niya ɓarha thləmad wa ɓa təranggi səsal ɗi ƙəsgha patillad wa ha ma mbəd ɗəfədghən.

6 Amma a man patu ənanna ngga tsanna tar Nikolaitaya fa ƙəla tsan ni ndən ƙəm.”

7 “Kala yanɗi na tə thləmad səkrha səkƙənən ˈya na Səsəna a ndang nda fa-takkwaya heu! Kala yanɗi walgha həbrha, niya fərang kwaman kii wan ɗəfya na fər Yibrha ahu hed Faara.”

Ɗeleewar a Simirna

8 Chirethleng təthlənda Faara ɗə yi fa-takkwaya na a Simirna tə ndaarha, “Kulo laɓarɗiya a mii yanɗi na katəradghən tə mii ngwaladghən, mərgha nggərgha thli-irha sə tə yibrha.”

9 “Səndi səsarha nana sə ahurghən, təƙəm səndi yamid wa, amma na ƙəna sə a har wa yi səsəna. Səndi laɓar səb thləma a mii nafini na a ndaarha Yahu-daya ni kanda amma mba nda kee wa, ƙəsər kanda yi Sheetan ni.

10 A tərəmna tə səsaarha ɓana saarha fa wa. Kulo hai mbiya, na tə mbəlfeddi a muwang fingya ahur nun hu porsəna ɗə ka a ƙəƙərang ngganda kun. Nun a tək səsaarha fa yi ɓeena kum. Amma tsawu ka niifa hu fərƙəkafek ko hu mii mərra ni. Niya faɗo teena yi yibrha.”

11 “Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənɗa nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya. Kala niifa həbgha, məra yi səri mbə a tsuwarghən wa ko ngguchit.”

Ɗeleewar a Mbirgamum

12 Chireethleng fathləngya Faara ɗə a fatakkwaya na a Mbirgamum tə ndaarha, “Kulo ˈya thləkna niifɗi ƙəsgha thlaukh ƙəlara ha chimnggən na miighən səri.”

13 “Səndi sə tə ndaarha na tə tsaurha a mbədi na Sheetan a əna kutəryirha sə. Heu tə kee ƙəsu thləmna ha tə shembe, təƙəm ˈwawa malang fərƙəkafek a nggi wa. Karna fa a ngaal thləmna na, ko nanən ahur nun ɓəlang nda Anifas ka niifa fərgha shedawa atenna, ɓəlang na nda ahu wupərid nun, na Sheetan sə tə tsaurha.

14 Amma na əngyasə ngguchit tsan ni sa təghən fa. Na fingya sə ahur nun ƙəsgha tsahad Mbalaam ha, tsahangga Mbalak ha na a kyanggən Isəreelaya hu ɗimiyirha hai, həb ənnarhami nda fər nda sataka a ɗaharha tə əna kulafayirha.

15 Nəghən kee ƙəm, sa ƙəm na tə fingya ha ƙəsgha tsahad Nikolaitaya ha.

16 Malang ɗimiyidwa nanənya! A mbə kee wa, mbiya məndaha wa niya ɓarha thləmad wa ɓa, har sani yanda tə thlaukh ƙəlar mii na.

17 Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənɗa nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya. Kala yanɗi walgha həbrha, niya fərang manna ɓəɓeng nanda. Təƙəm niya fərang feera pəpet chireethleng nanda weerənda thləma sahai səngwana niifa thləmɗi, ƙəl yanɗi thləgha ferɗi.”

Ɗeleewar a Tiyatəra

18 Chireethleng ɗeleewar təthlənda Faara ɗə yi fatakkwaya na a Tiyatəra tə ndaarha, “Kulo laɓar Wan Faara, na yidghən ƙəla sheneu waarha, na saryighən a chimnda fa ƙəla wurirha fahwang nanda ɗə.

19 Səndi ən ənad wa, tə nggəmndə wa, tə fərƙəkafekkid wa, taryiwa tə ƙərəssə wa. Səndisə tə ndaarha taryiwa nanənya kalɗə yanɗi ənana a katəradghən.

20 Amma kulo aibe ƙəsoni sə təghən ya, malangna nuɗiya, Djejibel, ndangga fadghən annabi ni. A hu tsahadghən ha nən tsang teena mafayina kya nda hu əna kulafayirha hai tə həb ənnarhami fər nanda sataka a ɗahaya.”
21 Fərang ɗi kwamana na a malanggən ɗimiyidghən yi əna kulafayirha amma karɗa fa.
22 Nanən kee, niya hunang hu səra ɗə səsang nggi tə wanhaarha, tə ƙəm fingya na a əna kulafayirha təghən na nda a səsaarha kaan, ƙəl a malang nda ɗimiyiddi na nda a ənaarha tə nuɗi.
23 Niya ɓəlang fingya na a takkwaghən. Fa takkwaya heu na nda a səndasə ng-gini na a sən numad kowunni tə ˈya na ahurghən. Niya fərang ƙəna targhən kowunni aten ˈya ənanən.
24 “Amma kun fingya na a Tiyatəra takkwa wun tsahad mbəlfedghən wa. Tsaha wun ˈya na fingya aarha, ‘Kulish Sheetan na ɓəɓee wa.’ Niya ndang nda kun, mbiya fərang rəfrha kun wa,
25 ƙəsaama fərƙəkafekkid nun ha tə shembe, ƙəl a wuddi ɓa.
26 Kala yandi walgha həbrha, ɗəgha mbeeɗə tə əna ˈya na minna ta mii ng-waladghən ɗə, niya fərang səsəmnda əna kutəryirha nən aten chehweeya.
27 Nən a əna kutəryirha aten ndan tə səsal ɗəɓəla, nən a fəlang kanda ɗə ƙəla ɓəd tabrha.”
28 Kəla thləni səsəmnda ɓa a haar pəpa, niya fərang wufəlngar tsar.
29 Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənɗa nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya.

3

Deleewar a Sardis

1 Chireethleng təthlənda Faara ɗə yi fatakkwaya na a Sardis tə ndaarha, “Kulo laɓar yandi na əna kutəryirha aten səsəngya məd yi Faara, tə wufəlngarya məd. Səndi ən ənad wa, na nda a na sa ƙəla na tə yibrha fa, amma na məməra.
2 Mekhnu na a fərang kaali na fingya takhka na a mii məra, ƙəsər nawi tarwa ləghəddə məməl a mbed yina Faara wa.
3 Tsaunən kee, əndi thləna təƙəm səkna ƙəl a lafghəna ngga, malangga ɗimiyid wa. A mehengga wa, niya ɓarha thləmad wa ɓa ƙəla ngaara, təƙəm mba sən sayiddi niya ɓarha thləmad wa ɓa wa.
4 Ko nanən na fiya sə ngguchit ahur nun a Sardisu ƙərang ngwa wa lukki ndan hai, na nda wiirha hai tə nggi tə lukkya fa pəpet, ƙəsər kamang ɗə kanda fa.
5 Yandi həbgha nən a kal kari fa pəpet ƙəla kanda. Mbiya ƙəɗang thləmnggən ɗə ahur ɗeleewar yibrha wa, niya pərghən tə ndaarha niifɗi ya yina ni a mbed pəpa təƙəm a mbed fathləngya Faara.
6 Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənɗa nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya.”

Deleewar a Filadelfiya

7 Chireethleng təthlənda Faara ɗə yi fa-takkwaya na a Filadelfiya tə ndaarha, “Kulo laɓara ya a mii yanɗa ɓa na chahal na tə ƙəkafek fa. Ndəghən ni natə ən cha kwaminda ha yi kutəra Ndauda, a inang ɗaɗə mbə niifasə na mbang nggəlang wa, təƙəm a nggəlang ɗə mbə niifasə na mbang inang ɗə wa.”
8 “Səndi ən ənad wa. Kulo hai mbiya inang ɗi kwaminda ɗə a mbed wa mbuwana niifa mbang nggəlang nda. Təƙəm səndi shembed wa ngguchit ni, ko nanən kee, sa a əna taara tə ˈya pəro ni, təƙəm ngaal wa thləmna wa.
9 Kulo hai, niya tsang fingya na a wum-teena tə Sheetan, tərgha fad ndan Yahu-daya ni kanda, amma mba nda kee wa, na nda a nggaɓarha hai kee. Niya ɓarhaɓa tə kanda ɓa nda ɓəra hai tə waɗed ndan a mbed wa kwang ngganda tendan hai, təna nda səndasə nggəmɗi sa.
10 Hərəm na əna taara tə ˈya thləwo ni har ƙərəs na, niya laf sa ahu sayi yi ƙəƙərra, na a ɓarha hu ƙəshiirha ɓa heu, ƙəsər a ƙəƙərang ngganda nafiya ƙəshiirha.
11 Niyi ɓayi, mbiya mbə məndaha wa. Kəsu ənɗa ha nana təghən ha, amawana niifa thlang matəwellə wa, ndəna ƙənawa fərona Kərəsti.
12 Kala niifa walgha həbrha niya tsawang nda həhərshe hu ƙən yina Faara. Niifɗiya mbə nggər wal kwaman kyarha ɓa ahurghən wa. Niya chireethleng thləm yina Faara hai a tenggən tə thləm wupəri yina Faara, ndəna weerinda Urshalima

tərgha hai a thləmad yina Faara a talara hai. Təƙəm niya chireethleng weerinda thləmna hai a ten ndan.
13 Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənɗa nən na Səsəna a ndang nda fatakkwaya."

Ɗeleewar a Lawudikiya

14 "Təthlənda Faara ɗə yi fatakkwaya na a Lawudikiya tə ndaarha, Kulo laɓara ya a mii yanɗa ɓa na nda aarha Atsaukake, ka niifa ni na tə ƙəkafek fa na fər shedawa, a fadghən ni ənana Faara əngya heu."
15 "Sənɗi ən ənad wa, mba shishiu nduwa ɓəɓad wa. Na minnasə kwang nana shishiu nduwa ɓəɓad.
16 Amma nana ləddɗa, mba shishiu nduwa ɓəɓad wa, nanən kee, na a maɗufu niya chaho ɗə a miina.
17 Kəsər ndana, 'Niyi tə ƙəna ha, waldi ƙəna ha mbə ˈyasə na minna wa'. Amma səngwa sə sa tafadwa mbə ˈyasə nana təghən ha wa, tsauna ən hatta fa, tə yamirha, nagha tawalth, təƙəm kwamarha.
18 Nanən kee, niya fəro shawara hiu təfasa a harna, təfasa tsaɓang nanda ɗə tə waarha, təna wal ƙəna ha yi səsəna, təƙəm lukkya na pəpet kalang nggəna fadwa fa ka a ləlaɓangga shilid tsawud wa tawalth. Təƙəm hiu fəɗeerha a harna ənana hu yidwa hai, təna mbang na mana hai ngga.
19 Fingya nggəmni ni ƙəs thləmad ndan tə ƙəm tangsanggi kanda. Nanən kee ndeng yidwa malangga ɗimiyid wa.
20 Kulo nggiya, ƙət a mii kwaminda a ɗəkƙən. A sək niifa uradna inangga kwaminda hai, niya kyarha ɗə həb ənnarhami nəm kyab, ƙəla pashiya."
21 Yanɗi həbgha, niya fərang kwamana tsauka tə nggi hu tsənggam kutəryid na, ƙəla həb ni tsauni tə pəpa hu tsənggam kutəryidghən.
22 "Kala yi na tə thləmad səkrha, ngwa sək ənɗa nən na Səsəna a ndang nda fatakkwaya!"

4

Kutəryid talara

1 Akwasamadghən, ƙəleeɗə na kwaminda ni tsahai a talara. Uraddi ˈwani səkrha ƙəla kodwomnda, ndəghən, "Turu mbəɗa ɓa ya, niya keɗo ˈya tsauka təta a katəragha hai akwasamad yanɗiya."
2 Tsu kee tərgha səsəna a tenna hai, na tsənggam kutəryirha ni a talara, niifa sə tsau a tenggən.
3 Niifɗi na tsau a ten tsənggam kutəryiddi a chimnda fa ƙəla ferya na ngga, ndəna djespa tə kanaliyan. Na kongnda sə ƙəm muwangga tsənggam ɗi a maɗufu na a chimnda fa kaan ƙəla feera na nda aarha pəlara.
4 Tsənggam kutəryiddi ƙəm muwang fingya tsənggam kutəryirha maɗufu kumnggit səri kab faɗa, tsauna shingya sə kumnggit səri kab faɗa a tenggən. Kal nda lukkya fa pəpet-pəpet tə tətar kutəryirha yi təfasa a tendan.
5 Tərgha nagha kukwaryirha a njaara hai a mbəɗa ɓa na tsənggam kutəryiddə sə, tə huhwaarha, tə tərˈyaana. A mbed tsənggam kutəryiddi na patillaya sə məd na a ƙəsa, kanda ni na səsəngya məd yi Faara.
6 A mbed tsənggam kutəryiddi ƙəm na ˈyasə na ƙəla wuri aam tolokar, a chimnda fa ƙəla tolokar a yanfara. Na əngyasə na tə yibrha fa faɗa tə yiya fa nggəlangga samaarha tə mbee.
7 Ənggini na tə yibrha fa yanɗi na a mbee nəghən ƙəla ləfari, yi səri nəghən ƙəla kwel, yi mahan nəghən ƙəla niifa, yi faɗa nəghən ƙəla nggəfaha na a pəra a talara.
8 Ənggini na tə yibrha na faɗa ya na nda tə pakhkya fa mikki, fad ndan heu nəghən tə yiya fa tə kamu pakhki ndan. Nda fəɗikrha tə yanfara na nda naarha a ndaarha, "Təpeɗənda, Təpeɗənda, Təpeɗənda, Chinəm Faara na tə mamnggirha fa, ndəghən ni na kaar, ndəghən ni nanənya, ndəghən ni na a ɓarha ɓa."
9 A na ənggini na tə yibya fa faɗa ya, aah amshe yi faala, tə fər mamnggirha, tə yi usaarha a yanɗi na tsau hu tsənggam kutəryirha, a yanɗi na tə yibrha fa pakwanɗə. A nanda a ənaarha kee,
10 shinggini na kumnggit səri kab faɗa ya, na nda fəla hweeɗe hai a mbed yanɗi na ahu tsənggam kutəryiddi, na nda naarha tərang shilee teena, ndəghən na tə yibrha fa pa kwanɗə. Na nda ɗəfang tətar kutəryid ndan hai a hweeɗe a mbed

tsənggam kutəryiddi, na nda a ndaarha,
11 “Chinəm tə yinan Faara, məməl nana
a fal sa nda, tə mamnggirha, tə səsəmnda.
Kəsər sa ndən ənagha əngya heu, tə ƙəm ˈya
ndaana na nən tsaurha kee, na nda sə.”

5

Ɗeleewar fəfaɗa tə wan Kamnda

1 Naɗi ɗeleewar fəfəɗa a yisəmad
yanɗi na tsau aten tsənggam kutəryirha.
Ɗeleewar ɗi na fəfəɗa na chireethla sə nda
hurghən tə ƙəsərghən, nggəlang nda ngga
təƙəm ɗəf nda haara sahai ɗəɗamən məd.
2 Naɗi mamnda təthlənda Faara a kal
mee tə ururha manggən a ndaarha,
“Wunni kamngga na a thləɓanggən ɗəf har
ɗaɗə ya təƙəm inanggən ɗeleewar ɗa hai
na fəfaɗa ya?”
3 Mbə niifasə a talara, nduwa a hweeɗe,
nduwa a kamu chehweerha tsəkka na a
thləɓanggən ɗə, inanggən ɗeleewar ɗa hai
na fəfaɗa, ƙəlagha sahai wa.
4 Təɗi kaan, ƙəsər walwa nda niifa
kamngga a thləɓanggən ɗə, ko inanggən
ɗeleewar ɗa hai fəfaɗa, ƙəlagha sahai wa.
5 Tərgha tal ahur shinggini ndeeghən, “A
tənna wa! Kulo hai mbiya! Ləfari ɗi na
ahu turya Yahuda, kiwad Ndauda ˈwaɗə
teena həb ɗə aten fatsanggighən, nəghən tə
səsəmnda ha na a mbanggən thləɓanggən
ɗəf har ɗaɗə məd, inanggən ɗeleewar ɗaɗə
na fəfaɗa.”
6 Naɗi wan kamnda ƙət a maɗufu tsau tə
tsənggam ɗi, tə ənggini na tə yibrha fa faɗa,
tə shinggini muwang nda maɗufu. Wan
Kamndə ɗi ƙəm kyaghən ɓa ƙəla thleng
nanda uradghən. Nəghən tə ɓongya məd
tə yiya məd, ndəna səsəngya məd yi Faara
thlən nanda hu ƙəshiirha ɓa.
7 Tərgha Wan Kamndəɗi ɗəgha ɗə thlə
ɗeleewar ɗa nən na fəfaɗa a yisəmad yanɗi
na tsau hu tsənggam kutəryiddi.
8 Thlənən ɗeleewar ɗi na fəfaɗa, tərgha
ənggini na tə yibrha fa faɗa tə shinggini
kumnggit səri kap faɗa ɗi fəla nda hai a
mbed Wan Kamndəɗi. Kowunni ƙəsɗə
ƙəliinga ha tə tasau təfasa lələgɗa tə urdi
na sədghən mbənggən, ndəna hwanda yi
nafiya Faara na chahal.
9 Tərgha aah yiwad amshe nda, na nda
a ndaarha, “Kamo ɗafa a thlə ɗeleewar
ɗana na fəfaɗa, təƙəm thləɓang na ɗəf har
ɗaɗə. Kəsər kaar ɓəlonda, təƙəm hu far
wa yi sataka hərghang na fiya ɓa a Faara,
ko hu yanggi kiwa ni, tə miiya, tə tur, tə
chehweeya.
10 Tsawang na kanda kutəryirha yi firis-
taya na a ənang taara nda yinəm Faara, na
nda ƙəm a əna kutəryirha hu ƙəshiirha.”
11 Nggər ni ƙəlaarha ɗə, sək urad
fathləngya Faara ni kumnggitghən kum
katəra kumnggitghən kum. Kanda ƙəƙət
muwang nda tsənggam kutəryiddi a
maɗufu, tə ənggini na tə yibrha fa na faɗa
tə shinggini,
12 tərangganda urad ndan sə a aah
amshe na nda a ndaarha, “Wan Kamndəɗi
ɓəlang nanda, kamɗə a thlə səsəmnda nən,
tə ƙəna, tə thladwayirha, tə sənda, tə
shembe, tə ɗəf shilee, mamnggirha, tə
faala!”
13 Nggəryi sək kala ˈya na tə yibrha fa
a talara, tə na a hweeɗe, tə na a kamu
chehweerha, tə na ahu wuri aama, tə kala
əngya na ahur ndan kanda a aah amshe,
“Faala, tə mamnggirha, tə tər shilee in,
tə səsəmnda, tsauka yi yanɗa ni na tsau
hu tsənggam kutəryidghən, tə a Wan Kam-
ndəɗi pakwandə!”
14 Tərgha ənggini na tə yibrha fa faɗa
ndanda, “Atsaukake,” shinggini ƙəm fəla
nda hweeɗe hai tərang shilee nda Wan
Kamndəɗi in.

6

Wan Kamnda thləɓang ɗə ɗəf har ɗaɗə

1 Tərgha na Wan Kamndəɗa ni thləɓang
ɗə ɗəf har ɗaɗə yi tal ahur məd ɗi. Sək urad
tal ni ahur ənggini na tə yibrha fa faɗa ƙəla
tərˈyaana ndəghən, “Boɓa!”
2 Kəla ni ɗə, na pərshe ni pəpet. Yanɗi
na a tərrəghən ƙəsɗə riyee ha, fərang tətar
kutəryirha nda. Kyagha ɓa ƙəla tə həbrha
ka a ɗəgha nggər həbrha ɓa.
3 Tərgha thləɓang na Wan Kamnda ɗəf
harɗi sahai yi səri, sək ururha ni yi
səri ahur ənggini natə yibrha fa ndəghən,
“Boɓa!”
4 Tərgha kyagha pərshe ɓa pak yiɓa.
Yanɗi na a tərrəghən fərang səsəmnda nda
na a kyanggən tsawud ɗəɗemnggirha ɗə
hu ƙəshiirha, fərang thlaukh ƙəlara nda
manggən, təna fiya narha ɓəl ndan.

5 Thləɓang na Wan Kamndəɗi ɗəf harɗi
sahai yi mahan, sək urarha ni yi ma-
han ahur ənggini natə yibrha fa ndəghən,
“Boɓa!” Kələni ɗə, na pərshe ni iˈim. Yanɗi
na a tərrəghən ƙəsɗə wuɗə ƙəƙərra ha.
6 Sək ˈya ni ƙəla urarha a kyarhaɓa
a maɗufud ənggini natə yibrha fa faɗa
a ndaarha, “Tasau wan hwalirha ndəna
ƙəna tar tə rapathlarha yi paara tal, tasau
mahan yi mbale ndəna ƙəna tar tə rapath-
larha yi paara tal, amma a səɓang na fəɗed
dzaitun ɗə tə aam inabi wa!”
7 Thləɓang na Wan Kamnda ɗəf harɗi
sahai yi faɗa, sək urad yi faɗa ni ahur
ənggini natə yibrha fa ndəghən, “Boɓa!”
8 Kələni ɗə, na pərshe ni təlna fadghən
ɗə. Thləm tə tərrəghən Mərra, hwanga
ƙəm a mbusamadghən. Fərang səsəmnda
nda kanda tal hu faɗa yi fa tsaukya
hu ƙəshiirha, ka a ɓəlangganda kanda hu
yanda, tə mirha, tə patal, tə maɓiya yi
kaheerha.
9 Thləɓang na Wan Kamndəɗi ɗəf harɗi
sahai yi tuf, na shingya ni a kamu mbəd
nji sataka fingya ɓəlang nanda kanda ka
laɓar Faara təƙəm shedawa fər nanda.
10 Tərgha təarangganda urad ndan sə na
nda a ndaarha, “Chinəm natə Səsəmnda
ha heu, təpeɗənda natə ƙəkafek fa, ak-
wan na a ngwang kumarha nafiya na hu
ƙəshiirha tsətsəl kanda na ƙəsər ka ɓəlang
nda kanɗə.”
11 Tərgha kowunni ahur ndan fərang
lukrha nda pəpet, ndangganda kanda yiɓa
nda tsənda tsəɓaku ƙəl a ləghəd hang ndən
ndan shayi ndan fatakkwaya, tə fingya na
a ənang taara Faara na a ɓəlang ngganda
kanda.
12 Nggi a ƙəlang nda Wan kamnda a
sayiɗɗi nən a thləɓang ɗəf harɗi sahai yi
mikki. Tərgha rəbgha ƙəshiirha fa. Tsəgha
yanfara iˈim ƙəla kooto yi was ˈwaala,
ndəre ƙəm tsauka yiɓa ƙəla fara.
13 Wufəlngaarya a fərakh amshi na nda a
mukrha hweeɗe hai ƙəla na wan shiɓarha
həra hai a tsang ɓereurha ˈya fa.
14 Tərgha sahadgha fərakh amshi ƙəla na
nda faɗang ɗənggəla, ƙəɗangganda wum-
ngya sə tə mbəya na ɗəɗangkam a mbəɗi
nana nda sə.
15 Tərgha kutərya ƙəshiirha tə fingya
mamngya, tə mamngya sodjaya, tə
faƙənaya, tə fingya na tə səsəmnda ha, tə
fiya heu, mafaya tə fingya mbuwa mafaya,
ɓəɓeng ngganda fad ndan a kaɓeeya, tə
mbəya na ɗəɗangkam, tə wumngya.
16 Na nda a ndang wumngya tə mbəya
na ɗəɗangkam, “Muwama tennan hai
ɓəɓeng nggun kan ma yid yanɗi na tsau hu
tsənggam kutəryirha ya, təƙəm ma səbrha
hur Wan Kamnda ɓa.
17 Kəsər ɓad manda far səbrha hur ndan
ɓa, wunni mbang isha!”

7

Bəɓeng nda nafiya Faara a hərgha nda

1 A kwasamad yanɗiya, na fathləngya
Faara ni faɗa ƙəƙət a kudma faɗa
yi hu ƙəshiirha, ˈyaɗang kwamana
nda ɓereukina fa faɗa piirha fa aten
chehweerha, ko aten wuri aama, ko aten
kala tur ɗəfrha.
2 Nggəryi na təthlənda Faara a təra sə a
man kyad yanfara ɓa, ƙəsɗə ən ɗəf haar
Faara ha na tə yibrha fa. Tə urarha
manggən nagha a aah fathləngya Faara na
Faɗa fərang nanda səsəmnda kanda na a
səɓang ngganda chehweerha ɗə tə wuri
aama.
3 Ndagha təthlənda Faara, “A ənang ɗun
wundərha ƙəshiirha fa wa, ko wuri aama
ni, ko ɗəfya ni, ƙəl a ɗəfang ɗəm haara
mafaya Faara fa a pəm ndan.”
4 Tərgha sək hang nda nafina ni ɗəfang
nanda haara kanda fa hu turya kumkap
səri yi Isəreela, kanda kumnggitghən haru
tə kumnggit faɗa kap faɗa (144,000).
5 Ɗəf harɗi ənang nanda turya Isəreela
nəghən kiya. Turya Yahuda 12,000, turya
Roben 12,000, turya Nggad, 12,000,
6 turya Ashir, 12,000, turya Naftali,
12,000, turya Manasa, 12,000,
7 turya Siman, 12,000, turya Lawi
12,000, turya Issakar, 12,000,
8 turya Dzabuluna, 12,000, turya Yisufu,
12,000, turya Mbenjemen, 12,000.

Teera na manggən yi nafiya na lukkya fa pəpet

9 A kwasamad yanɗiya, ƙəlee ɗə na
manda teera ni yi fiya mbuwa nəm mbang
thləɗang kanda. Kyagha nda ɓa hu
chehweeya, tə kiwa, tə turya, tə miiya,
kanda ƙəƙət a mbed tsənggam kutəryirha

tə a mbed Wan Kamnda ƙəm. Kanda tə lukkya fa pəpet, təƙəm ƙəs nda wuhwar ɗəf temburu ha.
10 Tərangganda urayi ndan sə na nda a ndaarha, “Bagha hərəkrha ɓa a thləmad yinəm Faara, yanɗi na tsau hu tsənggam kutəryirha təƙəm a thləmad Wan Kamnda ɓa!”
11 Fathləngya Faara heu kanda ƙəƙət muwang nda tsənggam kutəryiddi a maɗufu, tə shinggini, tə ənggini natə yibrha fa faɗa. Tərgha ɓəra nda hai kwang ngganda tendan hweeɗe hai a mbed tsənggam kutəryiddi, tərang shilee nda Faara in,
12 na nda a ndaarha, “Atsaukake! Faala tə fər mamnggirha, tə thladwayirha, tə usaarha, tə mamnggirha, tə səsəmnda, tə shembe, a tsauka yi yinəm Faara ni pakwanɗə! Atsaukake!”
13 Tərgha tal ahur shinggini tsahe mee nən, “Nda wunni ya natə lukkya fa pəpet kiya? Təƙəm ɓagha nda ɓa a yanggi?”
14 Tərgha ndanggi, “Mbarkama, sənnasə.” Tərgha ndeeghən, “Kanda ni kyagha ɓa hu səsaarha na thlerghən. Tsaɓang nda lukki ndan ɗə tə far Wan Kamndədi, ndən tsau nanda pəpet.”
15 Ndən ənagha ndən, “Na nanda ƙəƙət a mbed tsənggam kutəryid Faara, na nda a ənang taara sə nda fədikrha tə yanfara hu ƙənggən. Yanɗi na tsau hu tsənggam kutəryiddi nəghən a ƙəla kanda ha hu chamnggən a mbədi nanən sə.
16 Mbə miirha nggər ƙəs kanda wa, mbə hushimnda nggər ƙəs kanda wa, mba nda nggər tək yanfara fa wa nduwa tək kala ən thleera nda fa wa.
17 Kəsər Wan Kamndədi na a maɗufud tsənggam kutəryiddi nən a tsaurha təlafəd ndan, nən a takkwarha tə kanda a mbəya ngətta aama ɗə na fər yibrha. Na Faara a pang aam yid ndan ɗə heu.”

8

Thləɓang Wan Kamnda ɗəf har ɗaɗə yi məd

1 Thləɓang na Wan Kamnda ɗəf haar ɗaɗə yi məd, nggasgha talara hai tip yi sayi ngguchit.
2 Tərgha na fathləngya Faara ni məd na ƙəƙət a mbed Faara, fərang kodwomnda nda kanda məd.
3 Bagha pak təthlənda Faara ɓa ƙəsɗə ina ha yi təfasa yi nji urdi na sədghən mbənggən ishgha a mbed nji satakh ɗi. Fərang urdi nda hangga na a wumanggən tə hwan Faara tə fiya heu na chahal yi Faara, na a a fərghənən a mbəd nji sataka yi təfasa na a mbed tsənggam kutəryiddi.
4 Ini urdi ɗi heu tə hwan Faara yi nafiya na chahal thlii nda sə a haar təthlənda Faara na ƙəƙət a mbed Faara.
5 Tərgha təthləndə ɗi ki Faara təranggən inɗi yi nji urdi, ləɗanggən tə tsal waarha na a mbəd nji satakh ɗi, muwanggən hu ƙəshiirha hai. Tsəgha mbərha ˈya fa ƙəla tər ˈyaana, nagha mbərha a riirha, tə kyatta kukwaryirha, tə rəprha chehweerha fa.
6 Tərgha fathlənggini ki Faara na məd natə kodwomnda ha məd ngwa nda fa ka a pii kanda nda.
7 Təthlənda Faara yi tal pii yighən kodwomnda nən. Tərgha wutsamnda tə waarha, kukurɗa tə faara, irang ngganda hu ƙəshiirha hai. Tal hu mahan yi ƙəshiirha njigha ɗə, njanggən ɗəfya ɗə tal hu mahan, tə hwaliirha na nduwun.
8 Təthlənda Faara yi səri pii yighən kodwomnda nən. Tərgha ˈya na ƙəla wumnda manggən a ƙəsa tə waarha, muwangganda hu wuri aama ɗə, wuri aama yi mahan tsauka fara.
9 Tal hu mahan yi əngya natə yibrha fa na hu wuri aamɗi ya məra nda ɗə, tal hu mahan yi nggirggi aama na a mbədi məra nda ɗə.
10 Təthlənda Faara yi mahan pii yighən kodwomnda nən. Tərgha wufəlngaara manggən mukka hai a fərakh amshi djargha kukwaryidghən hai ƙəla waarha, mukka ten tal hai hu mahan yi kufaya təƙəm fered aama.
11 Thləm wufəlngarɗi ya, “Iˈikh.” Tal hu mahan yi aamɗi tsauka iˈikh, fiya hangga saagha aamɗi məra nda ɗə ƙəsər ka iˈikh kidghən.
12 Təthlənda Faara yi faɗa pii yighən kodwomnda nən. Tərgha tal hu mahan ɗək yanfara nda, tal hu mahan yi ndəre, təƙəm tal hu mahan yi wufəlngarya, har tal hu mahan nda yi kukwaryid ndan tsauka

wula. Hu kiya tsauka mbə kukwaryirha sə tal hu mahan yi parra yanfara wa, nəghən kee ƙəm tal hu mahan yi fəɗikrha.

13 Tərgha ƙəlanggi, sək urad nggəfaha ni na a pəra a maɗufud ɓereurha a fərakh amshi təranggən uradghən sə nagha a ndaarha, “Kawa, kawa, kawama kun natə tsaurhahu ƙəshiirha, a pinda fingya kodwomnda takhka na fathləngya Faara mahan a piighən.”

9

Kodwomnda yi tuf

1 Təthlənda Faara yi tuf pii yighən kodwomnda nən. Na wufəlngaara ni mukɗa hai a fərakh amshi hu ƙəshiirha hai, fərang ngganda ən cha kwaminda na inang kwaminda kwadɗa ɗə na kuɗimnggən kaan.

2 Inangga wufəlngarɗi mii kwadɗa ɗə na kuɗimnggən kaan, tərgha kyagha ine sə ƙəla ini henggel ɓərha. Yanfara tə ɓereurha wulangga iniɗi kanda.

3 Kyagha mbeeya ɓa hu iniɗi, təra nda hu ƙəshiirha hai, fərang səsəmnda chaarha nda kanda ƙəla yi ngərɗaya.

4 Ndangganda kanda a ənang nda ˈya hwaliiya fa na a hweeɗe wa, nduwa ɗəfrha ni, nduwa kala ˈya kyagha sə, ƙəl nafini kee mbuwa tə ɗəf haar Faara fa hu pəm ndan.

5 Nggəmang ngwanda kanda fa a ɓəlang ngganda nafiniya wa, ƙəl a səsang ngganda kanda kee yi ndəre tuf. Hatta səsaɗɗiya nəghən ƙəla hatta chad ngərɗarha.

6 Hu ɓengginiya na fiya kaɗa mərra ka a məra nda, amma mba nda a walghən wa, na mərra kukwasang kanda fa, amma na mərra ɗarha ma kanda.

7 Mbeeyini ya na nda ƙəla pərsaya ngwang nanda kanda fa ka yanda, na əngya sə a tendan ƙəla tətar təfasa, yindan ƙəla yi nafiya.

8 Was yi ndan ƙəla yi ten nishya, thlan nggindan ƙəla thlan ləfari.

9 Kənang nda ƙəfan ndan tə ˈya na ƙəla ɗəɓəla, pakhki ndan a riirha ƙəla pərsaya natə keke yanda na a ɗaarha ka yanda ɗə.

10 Na nda tə ndusa fa yi chaarha ƙəla ngərɗarha, na nda tə səsəmnda na a səsangganda fiya yi ndəre tuf tə ndus ndan.

11 Na nda tə kutəra na a əna kutəryirha aten ndan, ndəghənni təthlənda Faara fərang nanda səsəmnda aten kwadɗi na kuɗimnggən. Thləmnggən tə mii Ibraniyaya, “Abaddon.” Tə mii Helenaya ƙəm, “Afolliyon” ndaarha ni, “tə səɓang ˈya ɗə”.

12 Kawa ɓillarha nanənya mbərɗa ɗə, amma takh fingya səsaaya səri ɓayi.

Kodwomnda yi mikki

13 Tərgha təthlənda Faara yi mikki pii yighən kodwomnda nən. Sək urad ˈya ni na a kyarha ɓa hu kudma faɗa a mbəd nji sataka yi təfasa na a mbed Faara.

14 Ndangga uradɗi təthlənda Faara yi mikki, “Kalu fathləngya Faara hai faɗa ƙənang nanda kanda hai hu Kufad Yufəretus na manggən!”

15 Kal fathləngya Faara nda hai na faɗa, kanda ni ngwang nanda kanda fa ƙəsər ka sayiɗɗi, tə yi farɗi, tə yi ndəriɗi, təƙəm yi huraɗɗi ƙəsər ka a ɓəlangganda tal hu mahan niifa tə wasa in heu.

16 Sək hangnda sodjaya ni na tər pərsaya səlgha kumnggitghən kum katəra kumnggitghən kum.

17 Ahu ˈya nani, naɗi pərsaya tə nafiya na a tər kanda, kal nda ƙəsəmnda a ƙəfayi nda yi ɗəɓəla yiɓa ƙəla waarha, wulerən ƙəla fərakh amshi, shimarən ƙəla wad henggel ɓərha. Ten pərsa yini na nda ƙəla ten ləfari, waarha tə ine na ƙəla wad henggel ɓərha ndəna a kyarha ɓa hu mii ndan.

18 Patal yini mahan ya nda waarha, tə ine na ƙəla wad henggel ɓərha a kyarha ɓa hu mii pərsa yini ndən ɓəlangga fiya ɗə heu tal hu mahan.

19 Kəsər ƙəsəmnda pərsa yini ya nəghən hu mii ndan tə ndus ndan. Ndus ndan nəghən ƙəla huthlingya na tə teena fa, ndəna ənang wundərha fiya fa.

20 Tahad nafiya natə wasa in ɓəlang ngwa nanda kanda tə patal ɗiya, kwa wanda pəma na a malang ngganda ənggini əna nanda tə har ndan wa. Malang ngwa nda fərang mamnggirha ənkaheeya, tə ɗahaya əna nanda tə təfasa, tə wurirha, tə təɓəla, tə feera, tə ɗəfrha wa. Ɗahaya

əngya mbuwa na mana hai, nduwa sək ˈya nda, nduwa wii nda hai wa.
21 Kwa wanda pəma hu ɓəl farha na nda a ənaarha, nduwa thrəfkid ndan, nduwa kulafayid ndan, nduwa ngaara na ndan a ənaarha wa.

10

Təthlənda Faara tə ɗeleewar na fəfaɗa ngguchit

1 Tərgha na təthlənda Faara ni həngƙəm na tə shembe fa a təra hai a talara. Nggəlangga hashmbe, tə kongnda a tenggən, Yidghən ƙəla yanfara, saryighən ƙəm ƙəla sheneu waarha.
2 Kəsɗə ɗeleewar ha na fəfaɗa ngguchit, iˈina hai a harghən. Ɗəfanggən sarghən yi səma a ten wuri aama, sarghən yi kawa a ten chehweerha.
3 Aah farha nən tə urarha manggən na ƙəla təd ləfari. Aah nən faɗɗi, tərgha tərˈyan nggini məd rii nda fa kaan.
4 Riina tərˈyan nggina fa, ngwaɗi fa na a chireethleng nggi hai, amma sək urarha ni hai a talara ndəghən, “Ənɗi ndaana tərˈyan nggini məd ya, nggəlang a chireethleng na hai wa.”
5 Tərgha təthlənda Faara nani ƙət a ten wuri aama təƙəm a ten chehweerha təranggən harghən sə yi səma a talara sə,
6 aah Faara nən tə yanɗi na tə yibrha fa pakwanɗə, ənagha talara tə əngya na ahurghən heu, tə ƙəshiirha tə əngya na ahurghən heu, tə wuri aama tə əngya na ahurghən heu. Ndaagha təthlənda Faara, “Ɓalwa kukwasa sə wa.
7 Amma a sayiɗɗi na təthlənda Faara yi məd a pii kodwomndəghən, ndəna kulish Faara a ləghətta, ƙəla ˈwanən pəranggən mafayighən, annabiya.”
8 Tərgha nggəryi sək uraɗɗi ˈwani səkrha a talara hai ndeeghən, “Duwaɗə, ɗa thlə ɗeleewar ɗi na iˈina hai a har təthlənda Faara na ƙət hu wuri aama tə ten chehweerha.”
9 Nanən kee, ɗiya thləmad təthlənda Faara ɗə ndanggi fəree ɗeleewar ɗanən na ngguchit fəfaɗa a harghən. Ndeeghən, “Thluwun kyangga, nən a naarha iˈikh ahurwa, amma hu miiwa nən naarha ɗəɗem ƙəla ɗee.”
10 Tərgha thlə ɗeleewar fəfaɗa ɗani na ngguchit a harghən, kyanggi. Tsauka ɗəɗem ƙəla ɗee hu miina, amma a kwasamaɗɗi muɗang ni, tsauka iˈikh ahur na.
11 Tərgha nggərgha nda ndeerha, “Tsauɗə təta a thlək Laɓar Faara na a fiya hangga, tə chehweeya hangga, tə miiya hangga, tə kutərya hangga.”

11

Shedawaya səri yi Faara

1 Tərgha fəree səsal ƙəƙərra nda, ndeegha nda, “Duwaɗə ɗa ƙəƙərang nda Kən Faara na a Urshelima tə mbəd nji sataka, thləɗangga nafiya na a tərang shilee Faara in a mbəɗi.
2 Amma a ƙəƙərangna pəpal yi na a ƙəshi ma ƙən Faara wa, ƙəsər malang ɗi ndən nafiya səngwa nggi. Na nda a ishang nda wupəri ɗa hai na chahal yi ndəre kumnggit faɗa kap səri.*
3 Ni a thlən shedawa yina ɗə səri tə lukkya fa yi ngwala tərha, niya fərang ngyakhrha thləkrha laɓarna kanda yi ɓəngya haru kumnggitghən tal tə haru səri tə kumnggit mikki.”
4 Shedawa yini ya kanda ni ɗəfya dza-itun ɗi səri tə səsal yini səri ƙəsgha patilla yina ha na ƙət a mbed Chinəm na yi ƙəshiirha həu.
5 Ana niifa sə na midghən walang wuɗərha nən kanda fa, na waarha kyarha ɓa a mii ndan ɓəlanggən fa saryi ndan ɗə. A hu kiya yanɗi tərna midghən walang wuɗərha kanda fa tətani a ɓəlang ngganda.
6 Na nda tə səsəmnda nggəlang nda fərakh amshi amana ˈyaara ɓarha ahu sayiɗɗi nanda pər laɓar Faara. Nanda tə səsəmnda ha yi kyakhrang nda aamgya hai tsawanda fara, na nda tə səsəmnda ƙəm na a ɓang patal nda ƙəshiirha ɓa, ƙəla tərna mindan.
7 Akwasamaɗɗi nggwalangna shedawa yini pər laɓar Faara, maɓiɗɗi na tsaurha ahu kwaɗɗi na ƙuɗimgən kyarhaɓa yangga tə kanda. Maɓiɗɗi kal kanda nən mu ɓəlanggən kanda ɗə.
8 Nanda mal mər yi ndan a ten kwaman wupəri ɗi tawang nanda Chi ndan sə. Sak

* **11:2 11:2** Luka 21:24

wupəri ɗa nən tə thləma nanda aarha “Sodom” ko “Masar”.
9 Ɓeena mahan tə mbeera chehweeya turya nafiya, tə kiwaya, tə miiya ɗəɗaməndəɗaməndəɗamən, na nda mbəssang məryina fa, kar nda fa na a pang ngganda mər yini.
10 Nafiya tsauka yi ƙəshiddi na nda a əna wutsəfayirha ka mərra shedawa yini na səri. Na nda wumnda hai ka wutsəfayirha, na nda thlənang ənfəra ndan ɗə, ƙəsər ka shedawa ni na səri ɓangga səsarha nafiya ɓa tsauka hu ƙəshiirha.
11 Amma a kwasamad ɓendi mahan tə mbeera, yibrhafa na fər yibrha yi Faara kyagha fandan hai, thlii nda sə isha nda, tərgha kala niifa nagha kanda kyagha hu tərəmnda hai.
12 Tərgha shedawa ni na səri sək urarha manggən a talara hai a ndaarha, “Tərama mbəɗa ɓa ya!” Tərgha tərangganda kanda talara sə hu hashmbe, nagha fa tsanggindan a ƙəlang kanda.
13 Məməlla sayiddi kee rəbgha chehweerha fa, tərgha tal hu kum yi wupəri ɗi chagha hai, mərgha nafiya kumnggitghən məd hu rəbrha chehweddə fa. Tərgha fingya nafiya hərəkka tərmanda kaan, tərgha fərang mamnggirha nda Faara na a talara.
14 Ən kawa ɗi patal yi səri mbərɗa ɗə, ən kawa ɗi patal yi mahan nəghən ɓayi a mbee.

Kodwomnda yi məd

15 Tərgha təthlənda Faara yi məd penggən kodwomndəghən. Sək uraya nda hai hangga a talara hai kanda a ndaarha, “Tsau kutəryid ƙəshiiddi nanənya yi Chinəm tə Kərəsti na yighən, nən a əna kutəryirha pakwandə!”
16 Tərgha shinggi na kumnggit səri kap faɗa ɗi na tsau hu tsənggam kutəryid ndan a mbed Faara fəla nda hai kwang ngganda tendan hai ɗəfang shilee nda Faara in,
17 kanda ndaarha, “Usa ɗan sa, Chinəm Faara na tə ngyakrha ha həu, sa na sə nanənya, na sə kaar, tə na ɓayi, ƙəsər tərangna ngyahad wa na manggən sa a əna kutəryirha.
18 Hufgha chehweeya hur, amma nanənya ɓad sayid hufrha hurwa ɓa, ɓad sayi ɓa nanda ngwang kumarha mərya sə, nanda fərang kəna tar ndan annabiyiwa, tə nafiya chahal na a tərəm thləmwa, nda shingya tə wundakhnaya. Ɓad sayi ɓa na nda a ɓəlang nafiya ɓəlangga ƙəshiirha!”
19 “Tərgha inang ngganda Kən Faara ɗə a talara, tərgha na Akwatid ɗəf mee ni ahur Kən Faara. Tərgha na kyatta ˈyaara ni, tə rii əngya fa, tə tərˈyana, tə rəbrha chehweerha fa, tə wutsamnda!”

12

Nuneefa tə ənkaheerha

1 Tərgha na ənsakrha ni manggən a fərakh amshi. Nuneefa lələbɗə tə yanfara, ndəre a kamu sarghən, a man tenggən, tətar kutəryirha yi wufəlngarya kum kab səri.
2 Nəghən ahur, nagha a tərha ka hatta hur nggətta ƙəsər takhɗə a nggətta hai.
3 Tərgha nggəryi na ənsakhrha a fərakh amshi, kya Sheetan ɓa fadghən yiɓa ƙəla hulthne tə tengya fa məd tə ɓongya kum, tə fatta ten kutəryirha məd hu tenggini.
4 Tərgha ndusghən kahanggən tal hu mahan hai ahur wufəlngaryini muwanggən kanda hweeɗa hai. Sheetan ɗi na ƙəla hulthne ishgha a mbed nuɗi, takhka a nggətta hai, tənən kyang wandi a nggəddə hai.
5 Tərgha nggətgha nuɗa hai wee həshin, na a əna kutəryirha a ten chehweeya həu tə səsal ɗəɓəla, amma thlangganda wandi a haar Ənkaheerha, ɗənda təghən a thləmad Faara ɗə tə tsənggam kutəryidghən.
6 Ɗagha nuɗi a kaheerha ɗə, a mbərha ɗə taksangna Faara sə, a mbəɗi na nda a ƙəlaghən ha yi mbeena kumnggidghən tal haru səri tə kumnggit mikki.
7 Tərgha thliigha yanda a talara. Mikailu tə fathlənggighən yana nda tə Sheetan na ƙəla hulthne, sheetan ƙəm tə fathlənggighən ɗənda mbee ɗə tə yanda.
8 Amma mbə ənkaheeddi tə shembe na a mbanggən həbrha wa, rək kanda nda tə fa thlənggighən, ka a fardi ˈyaɗang mbəd tsaurha nda kanda fa a talara.
9 Muwangganda ənkaheeddi na manggən hweeɗe hai, Sheetan ɗi na ƙəla huthlinɗi ka ƙətəm, nanda aarha tə mɓəlfeddi, nduwa ƙəm Sheetan tə nggaɓa ƙəshiirha həu. Muwangganda hweeɗe hai tə fa thlənggighən.

10 Tərgha sək urarha ni manggən a talara hai a ndaarha, “Nanənya, hərəkrha tə səsəmnda tə kutəryid yinəm Faara, tə səsəmnda Kərəstidghən. Kəsər təˈyar wanmangginəm, na yakh ˈyar kanda a mbed Faara nda yanfara tə fədikrha, muwang nda hweeɗe hai.
11 Tərgha fa takkwaya kalghən nda mu parkayid far Wan Kamndədi tə pər laɓarghən fər nanda shedawa atenggən, ƙəsər nggəm ngwanda yiɓəd ndan kaan ta hu mərra ɗə wa.
12 Tsaunən ƙee ənama wutsəfayirha, kun talarya, tə kun na tə tsaurha ahurghən! Amma kawa a chehweerha tə wuri aama, ƙəsər təmbəlfeddi tərɗə thləmad nun hai! Nəghən lələgɗa tə hufrha hura, ƙəsər sənɗasə takhka sayi ngguchit ƙee!”
13 Walangna ənkaheeddi muwang nda hu ƙəshiirha hai, katəranggən kaɗa nuɗa hai nggətgha wee həshin di.
14 Amma fərang paha nda nuɗi səri yi Rəfa na manggən a pərgha mbərha ɗə tangsang nanda hai ka ndəghən a kaheerha. A mbəɗa ni na nanda ƙəlaghən ha yi hurarha mahan tə mbeera amawana ənkaheeddi ƙəsang nda.
15 Tərgha sheetan ɗi na midghən sə a hwanggən nuɗaɗə tə aam afa afa na a hwaarha ɓa a miighən.
16 Amma hweeɗe ɗang ɗə nuɗa sə, inangga hweeɗe miighən hai Sanggən aam kufaddi kyagha ɓa a mii sheetan.
17 Tərgha səbgha hur sheetan ɗə tə nuɗi kaan, thliigha ɓa yangga tə tahad turya nuɗi, kanda ni na ənа taara tə ˈya ndaana Faara, kanda ni ƙəm na a takkwa ˈya pərna Yeeso.
18 Tərgha sheetan ishgha a ten chehweddi na mii wuri aamɗi. Tərgha ənkaheeddi ishgha a mii ƙəƙəshɓang nda wuri aamɗi.

13

Maɓiddi kyagha sə hu wuri aama

1 Tərgha na maɓi ni a kyarha ɓa hu wuri aamɗi. Nəghən tə ɓongya kum tə tengya məd. Na tətaarya sə kum yi kutəra a ten ɓonggini, kala teena na thləma sə yi sar Faara.
2 Maɓiddi nani nəghən ƙəla piyarha, saryighən ƙəla yi maɓi na nda aarha məmeere, miighən nəghən ƙəla yi ləfari. Sheetan ɗi na fadghən ƙəla hulthne fərang shembedghənən maɓiddi tə tsənggam kutəryidghən, tə səsəmnggitghən na manggən heu.
3 Tal ahur tenggini ki maɓiddi ƙəla walang nda wundərha fa na mbang ɓəlang, amma wuɗəddi ˈwaɗə teena ƙəndə. Maɓiddi tərang ɗə hakkilod ƙəshiirha, ƙəsgha ənwulteena kanda mbusamadghən nda.
4 Ɗəfangga fiya shilee ənkaheeddi teena ƙəsər fərang ɗə səsəmnggitghən maɓiddi, təƙəm tərang shilee maɓiddi in, nanda a ndaarha, “Wunni ƙəla maɓiddi ya? Wunni mbang yanda təghən?”
5 Malang nda kwamana maɓiddi nagha thlək laɓarya ƙəlara tə tərang altenggən sə yi sar Faara, təƙəm fərang nda səsəmnda na a ənа ˈya nən na midghən yi ndəriya kumggit faɗa kap səri.
6 Tərgha inanggən miighən hai nagha a thlək laɓarya ƙəlara yi sar Faara, tə sar thləmnggən, tə mbəd tsawudghən, tə fingya həu na a talara.
7 Fərang nda səsəmnda na a yangga tə nafiya Faara na chahal kal kanda nən mu. Fərang ngyakhrha nda a ten kala turya, tə kiwaya, tə miiya, tə chehweeya.
8 Nafiya həu na hu ƙəshiirha tərang nda shilee maɓiddi teena, nafiya heu chireethləng ngwanda thləm ndan hai hu Ɗeleewar fər Yibrha, ka ənа nanda ƙəshiirha tsauka yi Wan Kamnda thleng nanda uradghən.
9 Kala yi na tə thləmad səkrha, səkƙənən!
10 Kala niifa tsawangga fa a ənа tar mafayirha nən, tsauɗə nən a ənа tar mafayirha. Kala niifa tsawangga fa tə thlaukh ƙəlara na nda a ɓəlang nda, tə thlaukh ƙəlara ni na nda a ɓəlang nda. Hu kiya fa fərƙəkafekkya tsauɗə a ƙərsa nda, ƙərsa nda ɗənda mbeeɗə tə fərƙəkafek.

Maɓiddi kyagha sə a hweeɗe

11 Tərgha nggəryi na maɓi yi səri, kyagha ɓa a hweeɗe. Nəghən tə ɓongya səri ƙəla yi wan kamnda, kalgha sə ƙəla ənkaheeddi na fadghən ƙəla huthlinɗi.

12 Əna taara nən tə səsəmnda yi maɓiddi
ˈwagha ɓa. Kyanggən ƙəshiirha tə nafiya
na hurghən heu a tərang shilee nda
maɓiddi in ˈwagha ɓa, yandi ƙənna
wundəyini keeghən.
13 Maɓi yi səri di ya ənadə ənwultengya
məmanggən, aahdə waarha hai a talara a
hweeda hai a yid fiya.
14 Nggaɓadə fiya hai həu na hu ƙəshiirha
tə ənwultenggini nggəmang nanda fa a
ənagha a yid maɓiddi ˈwagha ɓa. Tərgha
maɓiddi ndanggən kanda a tən shish-
ingnda nda ka a dəfang shilee nda maɓiddi
in ˈwa nanda walang wundərha fa tə
thlaukh ƙəlara, ko nanən kee, ɓalghən tə
yibrha fa.
15 Fərang nda səsəmnda maɓiddi yi səri
na a fərang yibrha nən shishing nda
maɓi da fa ˈwagha ɓa tənən kalasə, na a
ɓəlanggən fiya həu kargha dəfang shilee
shishing ndəghən fa.
16 Maɓi yi səri diya ngyaɓang nggən
fiya heu na a ənang ndərdaha nda kanda
hu haryindan yisəma ko a pəmnggindan,
shingya tə wundakhnaya, nda tə ƙəna, tə
nda fa yamirha, tə nda mafarha tə fingya
mbuwa mafarha.
17 Əna nən ndən kee amana niifa hi-
ighən ko henggən, a mbə tə ndərdaha fa
wa, ndəna thləm maɓiddi ko ndərdakh
thləmnggən.
18 Əndiya na midghən sə thladwayirha.
Kowunni na mbang kukwalang ˈya hai
kirasanggən ndərdakh di ki maɓiddi
ndərdakh maɓiddi ya yi niifa ni, nən
chireethla hai, 666.

14

Wan Kamnda tə nafiya 144,000

1 Tərgha ƙəlee də, a mbed na Wan
kamnda ƙət a ten Wumnda Sihiyona, tə
nafiya 144,000 a thləmadghən chireeth-
leng nanda thləm Wan Kamnda hai tə Chin
a pəmnggindan.
2 Tərgha sək urarha ni hai a talara
a riirha ƙəla rid hwad aama, ƙəla tər
ˈyaana. Uraddi sək ni nəghən ƙəla riirha
dək ƙəliingya.
3 Kanda a aah amshe pəling a mbed
tsənggam kutəryiddi, tə ənggini na tə yibrha
fa fada, tə shinggini. Mbə niifa sə na
mbang tsaha amshi di wa ƙəl nafini na
144,000 kee, fingya ni hərghang nanda
kanda hu ƙəshiirha.
4 Nafina ni ya səbang ngwa fandan də tə
nishya, ƙəsər tsau nda chahal. Kanda ni
mbuwa samad Wan Kamnda kala mbərha
dənən sa də. Kanda ni hərəkka ahur fingya
nafiya na hu ƙəshiirha, na nda ƙəla wan
ˈwad ənnarhami yi ən huɗarha nəm fərang
nda Faara tə Wan kamnda.
5 ˈWawanda nggaɓaarha wa, təƙəm mbə
aibe sə a fandan wa.

Fathləngya Faara mahan

6 Tərgha nggəryi na təthlənda Faara a pəra
hu a fərakh amshi, nəghən tə Laɓara mii
na Mbənggən yi pakwandə na a pərghənən
a fingya natə tsaurhahu ƙəshiirha, a kala
chehweeya, tə a kala turya, tə kala miiya,
tə fiya.
7 Təranggən uradghən sə kaan, ndəghən,
“Tərmama Faara, təƙəm fəraman mamng-
girha thləmnggən! Kəsər nanənya, ɓad sayi
ɓa nən a ngwang kumarha fiya sə həu.
Dəfaman shilee in, ndəghən ənagha talara
tə ƙəshiirha, tə wuri aama, təƙəm fereeya
aama!”
8 Təthlənda Faara yi səri takkwa yanda
nən hai ˈwagha ɓa, ndəghən, “Fəlda hai,
Mbabila na manggən fəlda hai! Yandi
kyangga chehweeya həu hu nggaala tə
aam inabi ənana susuwaya!”
9 Tərgha təthlənda Faara yi mahan
takkwa fingya yina nən hai səri. Təranggən
uradghən sə ndəghən, “Kala niifa dəfangga
shilee maɓiddi teena tə shishing ndəghən,
təƙəm thlə djarra ndərdakh danən a
pumnggən, ko a harghən,
10 nən a saa aam inabi yi hufrha hur
Faara, əna nanda tə shembedghən irang
nanda hu wuhuleurha hai yi hufrha hur
Faara. Na nda a səsang nda kaan tə
waarha tə tsal waarha, a mbed fathləngya
Faara na chahal təƙəm a mbed Wan Kam-
ndədi
11 Ini waarha yi səsang kanda nən
naarha thliirha talara də pakwandə.
Nafini na a tərang shilee maɓiddi teena tə
shishing ndəghən mba nda tam wal yibrha
wa nda fədikrha tə yanfara tə kala niifa
thləgha ndərdaha hu thləmnggən.”

12 Ndaarha ni nanənya nafiya Faara na
chahal na a ənа taara tə ˈya ndaana Faara
a tsawa nda tə munyarha tə ƙərəsta na nda
tə shembe fərƙəkafek fa a Yeeso.
13 Tərgha nggəryi sək urarha hai a talara
a ndaarha, “Chireethləng ənɗa hai ya, fa
parkayani nafiya na a məra hu Chinəm
nanənya!” Ndagha Səsəna, “Kəkafek na
nda a yibrha hu njiten tar ndan, ƙəsər ka
ən ənad ndan nən a takkwa kanda.”

Hathla Kəshiirha

14 Tərgha ƙəleeɗə, na hashmbe ni pəpet
a frakh amshi, tə niifa ƙəla Wan Niifa tsau
hu hashmbiɗi, nəghən tə tətar təfasa yi
kutəryirha atenggən, nəghən tə ɗəhwasarha
ha na chimnggən.
15 Tərgha kyagha təthlənda Faara ɓa
faddən hu Kən Faara aah farha nən tə
urarha na manggən a yanɗi na tsau hu
hashmbiɗi, nagha a ndaarha, “Tərang
ɗəhwasad wa katərangga hathla hai, ƙəsər
sayid hathla ɓaɗa ɓa nanənya, nakhɗa
ənnarhami na hu ƙəshiirha nakhɗa ɗə kaan
na a halthgha hai.”
16 Nanən kee, yanɗi na tsau hu
hashmbiɗi wiwiɗanggən ɗəhwasadghən
hu ƙəshiirha hai, hathlang ngganda
ƙəshiirha hai.
17 Nggərgha təthlənda Faara kyagha ɓa
hu Kən Faara a talara, ndəghən nggi ƙəm
nəghən tə ɗəhwasarha a harghən na chim-
nggən kaan.
18 Tərgha nggərgha təthlənda Faara
kyaghaɓa faɗən, ndəghən ni aten waddi ha
na a mbəd fər sataka. Təranggən uradghən
sə aah yanɗa nən natə ɗəhwasadɗa ha na
chimnggən, ndanggən, “Tərang ɗəhwasad
wa na chimnggən wumangga ƙənda
wan ɗəfya inabi na hu ƙəshiirha, ƙəsər
wanggighən nakhɗan nda.”
19 Tərgha təthləndə ɗi muwanggən
ɗəhwasadghən hu ƙəshiirha hai, thlenggən
wangya inabi ɗa hai tsamanggən kanda a
mbəd ˈyaɗa inabi hai yi hufrha hur Faara.
20 Tsathlang ngganda wan ɗəfya inabi
ɗa hai a ƙəsər wupəri ɗi, nagha fara a ira
hai a mbəd ˈyaɗa wan ɗəfya inabi ɗi səl
iundəghən a ƙəƙərang ɗəm tə səsal ƙəƙərra
səldə 1,600, ndam kilomita haru mahan,
kuɗimndəghən səldə nzang nda lidzam
pərshe sara mikki, iundəghən mel hau səri,
ɗangkam ndəghən pəne tal tə mbeera.

15

Fathləngya Faara məd tə mii ngwala patal məd

1 Tərgha na ənsakhrha ni manggən a
talara yi fər ənwulteena. Fathləngya Faara
məd kanda tə mii ngwala patalya ha məd,
ƙəsər kanda ni na mii ngwala səbrha hur
Faara.
2 Tərgha na ˈya ni ƙəla wuri aam tolokar
kukurɗa tə waarha. Naɗi fingya yini
kalgha maɓidɗa mu tə shishing ndəghən
tə hangnda ndərɗakh thləmnggən. Kanda
ƙəƙət a mii wuri aam tolokar ɗi ƙəs nda
ƙəliinga ha fərang na Faara kanda.
3 Kanda a aah amshi Musa, mafad
Faara, tə yi Wan Kamnda, kanda a
ndaarha, “Na taryiwa məmanggən, yi fər
ənwulteena, Chinəm Faara na tə səsəmnda
ha heu. Na kwaman nggiwa tə ƙəkafek
fa, tə nggayirha ƙəm, sa na kutəra aten
chehweeya.
4 Wunni mbuwa tərəm sa, Chinəm?
Wunni mbuwa fərang mamnggirha
thləmwa? Kəsər sa katenwa təpeɗənda ni.
Na chehweeya heu a ɓarhaɓa təro shilee
nda teena, ƙəsər kyad nggayid taryiwa a
pəpal ɓa.”
5 Akwasamad yanɗiya ƙəlani ɗə, na ƙən
Faara ni a talara, chama yi ɗəf mii Faara
tsahai.
6 Tərgha fathləngya Faara məd na tə
patalya ha kya nda ɓa hu ƙən Faara, kanda
tə karid alfinti fa, na a chimnda fa, təƙəm
kabten təfasa a ƙəfan ndan.
7 Tərgha tal ahur ənggini na tə yibrha
fa faɗa, fərang ndaro nən məd fathləngya
Faara ɗi na məd yi təfasa, lələgɗa tə səbrha
hur Faara, na tə yibrha fa pakwandə.
8 Tərgha ləghədgha Kən Faara tə ine
na a kyarha ɓa hu mamnggit Faara tə
səsəmndəghən. Mbə niifa sə na mbang
kyarha hu ƙən Faara ɗə wa ƙəl patal yini
məd yi fathləngya Faara məd ngwalanda
hai.

16

Ndaroya məd yi hufrha hur Faara

1 Tərgha sək urarha ni a kaala sə ahu ƙən
Faara a ndang nda fathlənggini ki Faara
məd, “Damaɗə ɗun irang ndaro yina ɗə
məd na lələgɗa tə hufrha hur Faara aten
ƙəshiirha hai.”
2 Tərgha təthlənda Faara yi tal iranggən
ənɗa hai na ahur ndarodghən aten
ƙəshiirha hai, tərgha həlthgha fad nafiya
wuɓəl-wuɓəl na hadghən kala yi natə
ndərɗaha fa yi maɓiddi, tə fingya ƙəm
tərangga shilee shishing ndəghən in.
3 Təthlənda yi səri iranggən yighən ənɗa
ɗə na a ahu ndarodghən ahu wuri aama
ɗə. Tərgha kyahargha aam wuri aam ɗa
hai ƙəla far niifa mərgha, ənggini heu na hu
wuri aamɗi natə yibrha fa məra nda ɗə.
4 Təthlənda Faara yi mahan iranggən
yighən ənɗa ɗə na hu ndarodghən hu aam
kufaya ɗə tə suhwadya tsawa nda ka fara.
5 Tərgha sək təthlənda Faara ni yi natə
səsəmnda aten aamgya a ndaarha, “Na
tə ƙəkafek fa hu ngwa kumad wa, sa
Təpeɗənda, sa na sə təƙəm nasə ƙətsar,
6 ƙəsər irang nda far nafiwa ɗə na cha-
hal tə yi annabiya, kulo hai nanənya fərang
na fara kanda a sa nda, ndəna ƙəna ndan
kee.”
7 Tərgha sək urarha ni a mbəd nji sataka
a ndaarha, “Chinəm Faara natə Mamng-
girha fa, ngwa kumad wa nəghən məməl
tə ƙəkafekkirha.”
8 Tərgha təthlənda Faara yi faɗa iranggən
əngyaɗə na hu yighən ndaro aten yanfaara
ɗə, fərang səsəmnda nda yanfara fəfərang
nggən fiyaɗə tə waarha.
9 Thlerra waddi ˈyanggən fiya ɗə, ˈyar
thləm Faara nda, ndəghən natə səsəmnda
ha aten patal yini ya. Amma kar nda fa
a malang ngganda ɗimiyid ndan fərang
mamnggirha nda.
10 Təthlənda Faara yi tuf iranggən əngya
ɗə na hu ndarodghən aten tsənggam
kutəryid maɓiddə ɗə nggəlang wula
kutəryidghən, katərangga fiya ƙət sheneu
ndan ka səsarha.
11 Na nda a ˈyar Faara na a talara ƙəsər
ka səsad ndan tə thlerra waddi, amma kar
nda fa a malang ngganda tar mbəlfed nda.
12 Təthlənda Faara yi mikki iranggən
əngya ɗə na hu yighən ndaro hu kufad Yu-
firitus ɗə hwargha kufaddi, ka a tangsang
kwamana nda kutərya sə na a ɓarha ɓa a
man kyad yanfara.
13 Tərgha na ənkaheeya ni mbuwa ngga
mahan na ƙəla kuɓaya. Tal kyaghən ɓa a
mii ənkaheerha, tal a mii maɓiddi, tal ƙəm
annabi tə nggaɓaarha.
14 Səsəngya ənkaheeya ni na a ənа tar
ənwulteena, ɗənda thləma kutərya ƙəshiirha
ɗə, na a wumang ngganda kanda ka yana
nda tə Chinəm a farɗi na manggən yi Faara
natə Mamnggirha fa.
15 Ndagha Chinəm, “Kulo hai, niya
ɓarhaɓa ƙəla ngaara! Tə parka ni yanɗi
ɓani waala məmekhne ngwaɗa fa amawa
nən wiirha tawalth ƙəsgha shilee ndən.”
16 Tərgha wumangga ənkaheeyini kutərya
a mbərha tal na nda aarha tə mii
Ibraniyaya Armaggeddon.
17 Təthlənda Faara yi məd iranggən əngya
ɗə na hu yighən ndaro hu ɓereurha ɗə.
Kyagha urarha ɓa kaan hu Kən Faara a
tsənggam kutəryirha ɓa a ndaarha, “Ng-
waladə!”
18 Nagha əngya a kyad waarha, tə
əngya a riirha fa, tə tərˈyaana, tə rəbrha
chehweerha fa. Ka ənа nanda niifa ˈwawa
chehweerha rəbrha fa kee wa. Ndəna
rəbrha chehweerha fa ˈwagha katərarha
hai ka mbara mbərha.
19 Manda wupəri ɗi tsakhka hai mahan,
wupəriya heu na hu chehweeya chanda
hai. Ɗalgha Faara Mbabila in na manggən,
kyanggən hu sa wuhuleu aam inabi hai yi
hufrha hurghən kaan.
20 Kala wutambarra tima nda hai, wum-
ngya ƙəmɗa nggər wanda naghən wa.
21 Irgha wutsamngya hai məmanggən a
talara na haghən kaan aten fiya hai səlɗə
kilo 45. Tərgha fiya na nda a ˈyar Faara ka
patal yid wutsamndəɗi, ƙəsər patal yiddi
paɗiɗa hai kaan.

17

Susuwarha tə maɓi

1 Tal ahur fathləngya Faara məd natə
ndaro yina ha məd ɓagha thləmad na ɓa
ndeeghən, “Boɓa, niya kyaɗo kwaman ɗi
na nda a tsətsəl səsuwaddi ya, na tsau aten
kufaya hangga.
2 Ənana kutərya ƙəshiirha kulafayirha
təghən. Nafiya ƙəshiirha tsau nda ƙəla

nafiya nggalgha tə aam inabi ka ku-
lafayirha ənа nanda təghən.”
3 Tərgha təthlənda Faara hu səsəna
təreeghən a kaheerha ɗə. A mbəɗi na
nuneefa ni tsau aten maɓi həɓa natə
chireelth thləmngya fa yi ˈyar Faara, tə
tengya məd tə ɓongya kum.
4 Nuɗi kalɗə kari fa wuleren tə yiɓa,
sakhɗa ɗafa tə kari təfasa tə tur ferya na
chimnda fa. Nəghən tsəb tə wuhuleurha
ha yi təfasa lələgɗa tə ən kaara ən tsanda
yi kulafayirha.
5 A pəmnggən chirethleng nda
ənwulteena hai na səndəghən ɓəɓee:
“Mbabila na manggən, man susuwaya
heu, tə ən tsangya yi ƙəshiirha.”
6 Naɗi nuɗi ngalɗə tə far nafiya Faara na
chahal tə kəm far fingya fərgha shedawa
aten Yeeso. Ne a ƙəlang nda nuɗi,
ƙəseegha ənwulteena kaan.
7 Ndeegha təthlənda Faara, “Kama ƙəsna
ənwulteena sa? Niya pəro ˈya heu aten
nuɗiya tə maɓiddi nən a təra, natə tengya
fa məd tə ɓongya kum.
8 Maɓiddi nana ya ˈwaɗə narha tə yibrha
fa, amma ɓalwa tə yibrha fa nanənya
wa. Nən a thliirha sə ahu kwaddi na
kuɗimnggən ya ka məra ɗə. Nafiya na hu
ƙəshiirha chireethleng ngwa nanda thləm
ndan hai hu ɗeleewar fər yibrha ka ənа
nanda ƙəshiirha na teena a wulang kanda
a nanda maɓiddi. Nəghən tə yibrha fa yi,
nanənya ɓalwa tə yibrha fa wa, amma nən
a nggər kyarhaɓa.”
9 Əndiya na midghənsə ənaghə nəm tə
thladwayirha. Tenggini məd ya mbəd
ɗangkamngya ni məd, nana nuɗasə tə
tsaurha atenggən.
10 Na kutərya sə ƙəm məd. Tuf ahur
ndan fəl nda hai, takhɗə tal ɓalgha hai,
amma yi məd ɓalghən kula ɓarhaɓa, a
ɓaɗa ɓa nən a tsərha tsəɓaku kee.
11 Maɓiddi na tə yibrha fa kaar, nanənya
ɓalwa hai wa, ndəghən ni kutəra yi
wuvaɗa. Nəghən ahur fingya yini na məd
ya, nən a ɗərha a mbəd mərrəghən ɗə.
12 Ɓonggini kum nana, kanda na
kutərya kum ɓalgha kula thlə səsəmnda
yi kutəryirha. Amma na nda a fərang
kwamana kanda tə maɓiddi ənа kutəryirha
nda yi sayi ngguchit kee.
13 Kutər yini ya na numad ndan tal, na
nda a fərang səsəmndə ndan tə ngyahad
ndan a maɓiddi.
14 Na nda a yanda tə Wan Kamnda,
amma na Wan Kamndəɗi a kal kanda mu
ƙəsər ndəghən ni Chinəm aten chingya,
təƙəm kutəra aten kutərya. Fingya na a
thləmadghən kanda ni aah nanda, fingya
na wuwura tə natə ƙəkafek fa.
15 Tərgha ndeegha təthlənda Faara,
“Aamɗi nana ya tsauna səsuwaddə sə,
kanda ni na turya, tə chehweeya, tə miiya
ɗəɗamən-ɗəɗamən.
16 Ɓonggini kum nana, kanda tə maɓiddi
na nda a kar nad səsuwaddə fa ya. Na
nda a thlang əngya heu nanən təghən ha
malghən nda tawalth, na nda a kyang thlu
fadghən, njang ngganda ɗə tə waarha.
17 Kəsər fərang Faara kwamana kanda
ahur ndan a ənа ˈya nda na midghən,
nagha numad ndan tal, fərang səsəmndə
ndan nda maɓiddi ka ənа kutəryirha nən
ƙəl farɗi ləghəd na laɓar Faara.
18 Nuɗi nana ya, ndəghən ni wupəri ɗi na
manggən na a ənа kutəryirha aten kutərya
ƙəshiirha.”

18

Fəlla Mbabila hai

1 Akwasamad əngginiya nggəryi na
təthlənda Faara a pəra hai a talara, tə
səsəmnda ha kaan, mamnggitghən fərang
kukwaryirha nən ƙəshiirha.
2 Njargha hai ndəghən, “Fəlɗa hai! Fəl
Mbabila hai na manggən. Tsauɗə mbəd
tsawud ənkaheeya tə wunurya, tə mbəd
tsawud kala tur səsəngya mbuwa chahal,
tə mbəd tsawud wuɗikkya mbuwa chahal,
tə mbəd tsawud maɓiya mbuwa chahal tə
maɓiya tsan nanda.
3 Kyanggən chehweeya heu hu sa aam
inabi hai. Kutərya ƙəshiirha ənanda ku-
lafayirha təghən, fa shafiliya ƙəshiirha wal
nda kəna ha hu səsəmnda mbəna fadghən.”
4 Nggəryi sək urarha hai a talara a
ndaarha, “Kyama sə, nafina! Kyama sə
ahurghən! Kəsər amawa nun kyarha hu
ɗimiyidghən hai, amawana patalləghən
wal kun ha.

5 Kəsər ɗimiyidghən paɗiɗa hai tsəɗə nzang ta talara ɗə. Faara ƙəm ɗalɗə ɗimiyidghən in.
6 Ənaman ƙəla ənang nən fingya, ənaman katəra səri aten ən mbəlfeerha ənanən, iraman ən saarha hu wuhuleurha hai katəra səri kal yanɗa nən mu fərang nən fingya.
7 Kəla tərang nən altenggən sə, tə yakh ən mbənafa, nəghən a taala tə ndaarha, ‘Kwatam ni nggi, mbə nu mərra ni nggi wa, mbi tə mərra wa.’
8 Tsaunən kee, na patal a ɗəghang hai hu paara tal, nda mərra tə səbrha hura tə miirha. Na nda a njang nda ɗə tə waarha, ƙəsər Chinəm Faara na a ngwang kumarha sə nəghən tə mamnggirha fa”.
9 Tərgha kutərya ƙəshiirha ənagha kulafayirha təghən, təkka mbənafa təghən, na nda a tərha tə kukwara atenggən, a sayiɗɗi nana nda ini waɗɗi na a njang ɗə.
10 Na nda a isha inggun ma wupəri ɗi ƙəsər ka na nda a tərəmnda. Mbə mindan sə a səsa nda ƙəla ndəghən wa. Na nda a ndaarha, “Kawa! Kawa! Sa wupəri Mbabila na manggən! Hu sayi ngguchit ngwalang nda nggo kumarha sə!”
11 Fa shafəliya yi ƙəshiirha na nda a tərha tə səbrha hura atenggən, ƙəsər mbə niifasə na nggər hii karid ndan wa.
12 Na nda a heng kari ɗə natə sakhɗa təfasa, tə yi wurirha, tə fərya na nggəngga. Kari yi alfinti, tə kari na wulerən, tə siliki na yiɓa, tə yi natə aam dzarggina fa. Əngya ənana nda tə ɗəfya na səd ndan mbənggən, tə fingya həɓang nanda ɗə ɗəɗamən, tə kari na ƙəla thlan chiwana, tə kariya ənan nanda tə ɗəɓəlya ɗəɗamən, tə ferya na chimnda fa ngga.
13 Urdiya, tə, tə ən njiya na səd ndan mbənggən, tə mur tə fauda, tə ən wum chimbe, tə ən təllafa na sərha mbənggən, tə aam inabi, tə fəɗed ƙəmnda fa, tə humbad wan hwalirha, tə wan hwalirha, tə thlaaya, tə chaukhraya, tə Pərsaya, tə keked pərsaya, tə shing nda fiya na nda a heng ɗə ƙəla mafaya.
14 Na nda a ndaarha, ənggəni ɗəfna teena təghən ɓalwa səwa. Kənawa heu tə ən sakh ɗad wa sahad nda ɓalwa nggər walang kanda ɓalwa.
15 Fa shafili yini na a heng ənggina ɗə ya wal nda chikrha ƙəna a fadghən, isha nda ɗə inggun ma thləmadghən ka tərəm səsadghən. Na nda a tərha tə səbrha hura na nda ahuhwaarha,
16 na nda a ndaarha, “Kwa! Kawa! Wupəri na manggən, sa na kal karid alfinti ngga, wulerən tə yiɓa na sakhɗang fadghən tə karid təfasa, tə ferya na nggəngga na chimnda fa!
17 Kəsər hu sayi ngguchit ƙənaɗi heu yi wupəri ɗi ngwala ɗa hai!” Mamngya nggirnggi aam fa shafili yini, tə fingya na a wiirha tə nggirnggi aamɗi, tə fa huryighən tə fingya na a kaɗa ˈya na a muwa nda mii hu nggirggi ɗi, isha nda ɗə inggun.
18 A sayiɗɗi na nanda iniɗi na a djang nda ɗə, na nda a ndaarha, “ˈWa wanda ənа wupəri manggən kiya wa!”
19 Nanda irr tiniirha aten ndan sə, na nda a tərha tə səbrha hura, na nda a ndaarha, “Kawa! Kawa wupəri na manggən, ai nafini heu natə nggirggi aama na hu wuri aamɗi walgha ƙəna ha tə yighən ƙəna! Hu sayi ngguchit səb əngya ɗə heu.”

20 “Ənama wutsəfayirha atenggən, talara! Ənama wutsəfayirha kun nafiya Faara! Ənama wutsəfayirha kun nafiya Faara na chahal tə annabiya! Kəsər ngwang Faara kumarha Mbabila sə ƙəsər ka kun.”
21 Tərgha təthlənda Faara na manggən təranggən feera sə manggən ƙəla fen hərha muwanggən hu wuri aama ɗə, nagha a ndaarha, “Tə shembe na nda a muwang wupəri Mbabila hweeɗe hai mba nda nggər walang ɓalwa.
22 Mbəm nggər sək ɗək ƙəlinga, fa aah amshiya, tə perəma, tə kodwomngya ahur nun ɓalwa. Mbəm nggər na fa mbər əngya tə fa tarya ahur nun wa. Mbəm nggər sək hərha ahur nun wa tə ənji hərha wa.
23 Mba nda nggər na kukwaryid patilla ahur nun wa. Mba nda nggər sək fad wutsamnda tə wuronga wa. Kəsər kaar fa shafili yinun kanda ni natə səsəmnda ha hu ƙəshiirha heu, ƙəsər chehweeya heu wul tendan tə mutun nun.
24 A hur mbabila ni na nanda far nafiya sə na chahal tə yi annabiya, tə fingya thleng nanda urad ndan hu ƙəshiirha heu.”

19

Wutsəfayirha a talara

1 Akwasamadghən, sək mbeela ni ƙəla
fiya hu teera a talara. Kanda a ndaarha,
“Falama Chinəm! Hərəkrha tə mamnggirha
tə səsəmnda yi yinəm Faara ni,
2 Kəsər ngwa kumadghən yi ƙəkafek ni
mbə wurahasə wa. Ndəghən ni ngwangga
kumarha səsuwadɗa sə səɓangga ƙəshiirha
ɗə tə kulafayidghən. Tsətsəlang Faara teng
ɗə kumad faar mafayighən irang nən ɗə.”
3 Nggərgha nda tərang urad ndan sə na
nda a ndaarha, “Falama Chinəm! Nagha
ini waddi a təla a talara ɗə hu wupəri ɗi yi
pakwanɗə.”
4 Shinggini kumnggit faɗa tə ənggini
natə yibrha fa faɗa fəla nda hweeɗe hai
tərang shilee nda Faara in, yanɗi tsauka
hu tsənggamɗi. Na nda a ndaarha, “At-
saukake! Falama Faara!”
5 Tərgha kyagha ururha ɓa hu tsənggam
kutəryiddi a ndaarha, “Falama yinəm
Faara, kun na mafayighən, kun na a
tərəmnggən, na manggən təna ngguchit.”

Wutsəfayid kahad Wan Kamnda

6 Tərgha sək ˈya ni ƙəla huhwaarha hu
teera, ƙəla aama na hwaarha a mbəd
tsətər, təƙəm ƙəla tər ˈyaana, kanda a
ndaarha, “Falama Faara! Kəsər Chinəm,
yinəm Faara na manggən, ndəghən ni na
a ənа Kutəryirha!
7 Tama ənа wutsəfayirha nəm, tək
mbənda nəm fa, fərang mamnggirha nəm!
Kəsər ɓa sayi ɓa yi kahad Wan Kamnda,
wuronggən ngwaɗa fa.
8 Fərang nda lukrha pəpet na a chimnda
fa ngga kalanggən fa.” (Luwuddi na a
chimnda fa ngga ndəna tar nggayid nafiya
Faara.)
9 Tərgha ndeegha təthlənda Faara,
“Chireethleng ənɗa hai ya, ‘Fa parkaya ni
nafini mbu nanda kanda hu wutsəfayid
kahad Wan Kamndə ɗaɓa.’ ” Nggərghən
ndaarha, “Laɓarya Faara ni ya yi ƙəkafek.”
10 Tərgha fəli hai a mbedghən tərang
shilee ni, amma ndeeghən, “A ənanna
kee wa! Nggima pashid tar nun ni, sa
tə wanmanggiwa, kun ƙəsgha shedawad
ƙəkafekkid Yeeso ha. Təraman shilee Faara
in. Səsən pər ˈya ndana Faara thləkka
ƙəkafek aten Yeeso.”

Niifa a ƙəsər pərshe pəpet

11 Tərgha ƙəlee hai na talara ni inɗaɗə,
na pərshe ni pəpet. Niifɗi na a ƙəsərghən
thləmnggən ni, Ka Niifa na tə Kəkafek fa.
Nən ngwa kumarha tə nggayirha tə yanda
ƙəm.
12 Yidghən nəghən ƙəla sheneu waarha,
a tenggən na tətar kutəryirha sə hangga.
Na thləma sə chichireethlee hai a fadghən,
amma mbə niifasə səngga thləmɗi wa ƙəl
ndəghən tafadghən.
13 Kaɓaddi kal nən fa nəghən tə faara.
Thləmnggən ni “Laɓar Faara.”
14 Sodjaya yanda na a talara kanda a
samadghən, kanda tə lukkya fa pəpet-
pəpet na chichilɓi ɗə a ƙəsər pərsaya na
pəpet-pəpet.
15 Hu miighən na thlaukh ƙəlaara sə
na kyarhaɓa chimnggən kaan, ndənən a
kyathlang nafiya chehweeya saɗə təghən.
Nən a ənа kutəryirha aten ndan tə səsal
ɗəɓəla, nən a ishang wangya ɗəf inabi ɗə
a mbəd tsarang nda wangya inabi hai tə
səbrha hur Faara kaan natə mamnggirha.
16 A hu kaɓadghən təƙəm a fəɗadghən
na thləm ɗa sə chichireethlee hai, “Kutər
kutərya tə Chinəm yi chingya.”
17 Tərgha na təthlənda Faara ni ƙət a
yanfara, a njarang wuɗikkya ɗə na a pəra
a fərakh amshi, “Bamaɓa! Wumama ɓa
ƙəsər ka wutsəfayid Faara.
18 Mbun kii thluwa yi kutərya, tə thlu
mamngya sodjaya, tə yi katsallaya yanda,
tə yi pərsaya, tə yi fingya na tər pərsaya,
təƙəm thlu fiya heu, yi mafaya tə fingya
natə alten ndan, na manggən tə na ngguchit!”
19 Tərgha na maɓiddə ni tə kutərya
ƙəshiirha tə sodja yindan wumnda hai ka
yana nda tə yanɗi na tsau a ƙəsər pərshe,
tə sodjad ghən.
20 Tərgha ƙəsang ngganda maɓiddi
heu tə annabi ɗi tə nggaɓaddi ənagha
ənwulteena a mbed maɓiddi. Hu ənа
ənwulten nggina ni ya ndən huk nən fingya
sə natə shishing nda maɓiddi, təƙəm
fingya tərangga shilee shishing ndə ɗi in.
Muwang ngganda maɓiddi heu tə annabi

ɗi tə nggaɓarha hu waarha ɗə tə tsal waarha na ƙəla wad henggel ɓərha.
21 Tahad ndan ɓəlang ngganda kanda tə thlaukh ƙəlar ɗi na chimnggən na a kyarhaɓa a mii yanɗi na a ƙəsər pərshe. Tərgha wuɗikkya wuma nda hai nggala nda tə thlu mər yini.

20

Huraya kumnggitghən

1 Tərgha na təthlənda Faara ni a təra hai a talara, ƙəsɗə ən cha kwaminda kwadɗa ha yi kwaarha na kuɗimnggən tə wuyiwurra manggən.
2 Kəsanggən ənkaheeddi, huthlin kaar ni, ndəghən ni na tə mbəlfeddi, nduwa Sheetan, ƙənangga təthlənda Faara tə wuyiwurra yi kumnggitghən hurarha.
3 Muwangga təthlənda Faara hu kwadɗa hai na kuɗimnggən, nggəlanggən kwaddi, changgən kwaddi ɗəf haara nən atenggən, amawa nən nggər huk fiya, ƙəl a mbər huraya kumnggitghən ɗə tal. Akwasamadghən na nda a kalghən hai yi ɓeena ngguchit.
4 Na tsənggamngya ni, nafini tsauka aten tsənggam nggini fərang nda səsəmnda ngwa kumarha kanda. Na yiɓəd nafina ni kyathlang nanda tendan ɗə ƙəsər ka fər nanda shedawa aten Yeeso, tə laɓar Faara. Kanda ni tərang ngwa shilee maɓiddi in, ko shishing ndəghən. Thləwanda njarrədi maɓiddi hu pəm ndan nduwa hu har ndan wa. Nggər nda yibrha ƙəfa ənа kutəryirha nda tə Kərəsti yi kumnggitghən huraya.
5 Fingya takhka mərgha nggər wanda yibrha ƙəfa wa, ƙəl mbər na kumnggitghən hura yina ɗə. Yanɗiya ndəna katəra thlid mərya sə.
6 Fa parkaya ni nafini na chahal katərangga thliirha sə hu məra. Mbə səsəmnda mərra sə yi səri a tendan wa, amma na nda a tsaurha firisya Faara tə Kərəsti, na nda a ənа kutəryirha təghən yi kumnggitghən huraya.

Kal nda shembed Sheetan mu

7 A sayiddi mbərna kumnggitghən huraya ɗə, na nda a kal Sheetan hai hu porsəna.
8 Nən a kyarha ɓa nagha a huk chehweeya welgha hu kudma faɗa ɗə hu ƙəshiirha, ndəna Nggok tə Maggok. Na sheetan a wumang kanda ɓa a tsawa nda fa yanggighən, na hang ndə ndan ƙəla wuchehweed wuri aama.
9 Wii nda, walee nda hu ƙəshiirha ɗə, muwang ngganda nafiya Faara a maɗufu nggəmna Faara, tə wupəri ɗi nggəmnən. Amma ɓagha waarha hai a talara njanggən kanda ɗə.
10 Tə mbəlfeddi hukka kanda, muwang ngganda hu waarha ɗə tə tsal waarha, mbəɗi muwang nanda maɓiddi saɗə tə annabi ɗi tə nggaɓarha. A mbəɗa ni na nda a səsaarha sə nda fəɗikrha tə yanfara pakwanɗə.

Mii ngwala ngwa kumarha

11 Tərgha na tsənggama ni pəpet manggən, tə niifɗi tsauka atenggən. Sahadgha talara tə hweeɗe a mbedghən, mbə mbərha sə ɓal ka kanda wa.
12 Na mərya ni na məmanggən tə nggungguchit ƙəƙət a mbed tsənggam ɗi, inang ngganda ɗeleewarya hai. Nggəra nda inang ɗeleewar hai pak, ndəna ɗeleewar yibrha. Ngwang kumarha nda mərya aten ˈya əna nanda, ƙəla nanən chichireethlee hai hu ɗeleewar yini.
13 Wuri aama fər mərya nən na ahurghən, nda mərra tə hwanga fər mərya nda na ahur ndan, ngwang kumarha nda kowunni aten ˈya əna nən.
14 Tərgha nda mərra tə hwanga muwang ngganda kanda hu waarha ɗə, waddiya ndəna məra yi səri.
15 Kala niifa mbuwana thləmnggən chichireethlee hai hu ɗeleewar yibrha na nda a muwang nda hu waarha ɗə.

21

Weerinda talara tə weerinda ƙəshiirha

1 Tərgha naɗi weerinda talara tə weerinda ƙəshiirha. Wanˈwad talara tə wanˈwad ƙəshiirha mbər nda ɗə, ɓalwa wuri aama sə wa.
2 Naɗi wupəri ɗi na chahal, weerinda Urshelima, a təra hai a talara a thləma Faara. Ngwang nda fa ƙəla na wuronga ngwarha fa ka chimadghən.

3 Səkɗi urarha a njaara hai ahu tsənggam
kutəryiddi a ndaarha, “Kulo hai nanənya,
na Faara a tsaurha nafiya. Nən a tsaurha
tə kanda, na nda tsaurha nafiyighən.
Faara tafadghən nən a tsaurha tə kanda,
tsauka yindan Faara.
4 Nən a pang aam yid ndan kanda ɗə
heu. Mbə mərra a narha səwa, nduwa
səbrha hura, nduwa tərha, nduwa səsarha.
Kəsər əngya yi kaar sahad nda ɗə.”
5 Yandi na a tsau hu tsənggam kutəryiddi
ndaghən, “Kulo hai, nanənya niya tsawang
əngya heu weerindəghən.” Tərgha
ndeeghən, “Chireethleng hai, ƙəsər laɓardi
ya nəghən kee, təƙəm ƙəkafek ni.”
6 Ndeeghən, “Ngwaladə! Nggini Alfa tə
Omegga, Katəradghən tə nggəl mee. Kala
niifa na a hushimnda, niya fərang ən
saagha təka ahu fered aama yi fər yibrha.
7 Fingya həbgha na nda a har langaad
əngginiya heu, niya tsaurha yi ndan Faara,
kanda ƙəm na nda a tsaurha wanggina.
8 Amma fingya na a tərəmnda, tə fingya
na a həb hakke, tə fingya na a əna ən
tsanda, tə fa ɓəl faya tə kulafaya, tə fa
kulaya, tə fa ɗahaya, təƙəm fa nggaɓaya
heu, ƙəna ndan ahu yandi waarha na a
njirha na ƙəla wad henggel ɓərha, ndəna
mərra yi səri.”

Weerinda Urshelima

9 Tərgha tal ahur fathləngya Faara məd
ɗiya natə ndaro yi məd ləɗang nanda
tə nggəl mii patal ɓagha thləman na ɓa
ndeeghən, “Boɓa, niya kyaɗo wukushim-
nda, nu Wan Kamnda.”
10 Tərgha səsəna tenna hai, təreegha
təthlənda Faara hu wumnda sə na
manggən, kyaɗe wupəri ɗanən na chahal,
Urshelima, a ɓayi hai a talara a thləmad
Faara.
11 Nəghən a chimnda fa tə mamng-
git Faara, chim ndəghən fa nəghən ƙəla
wufeera na nda aarha djespa, na chimnda
fa ƙəla tolokar.
12 Nəghən tə kalthmaana dzang, tə kwad
kirma kumkap səri, tə fathləngya Faara
kumkap səri a kwad kirim nggini. A mii
kwad kirim nggini chirethleng nda turya
Isərelaya hai kumkap səri.
13 Kala man patu na kwad kirma sə ma-
han, mahan a man kyad yanfara, mahan a
man ki wufaya, mahan a man ƙi pəlasarya,
mahan a man həmnda yanfara.
14 Tənan ngganda kalthman wupəri ɗi tə
fer ɗəf sar ƙənna kumkap səri, a tendan ni
chirethleng nanda thləmngya fathləngya
sahai kumkap səri yi Wan Kamnda.
15 Tə thlənda Faara kaleegha sə nəghən
tə səsal təfasa ha na a ƙəƙəranggən wupəri
ɗi, kwad kirim wupəri ɗi tə kalthmanggən.
16 Wupəri ɗi təngga ndan məməl, dzang
ndəghən tə ƙəthləng ndəghən məməl
ni. Kəƙərangga təthlənda Faara tə səsal
ƙəƙərrəghən, tsauka nda dzang ndəghən,
tə ƙəthləng ndəghən tə ɗang kam ndəghən
kilomita 2,400 məməl.
17 Tərgha ƙəƙəranggən kalthman ɗi
tsauka mbəmbəng nggidghən sara haru
səri tə kumkap mikki tə ən ƙəƙərra na niifa
əna taarasə.
18 Tən ngganda kalthman wupəri ɗi tə
feera na ngga na nda aarha njaspa, wupəri
ɗi ənagha ndan tə təfasa, nagha a chimnda
fa ƙəla tolokar.
19 Sakh ɗang nda ɗəf sar kalthman
wupəri ɗi tə feera na nggəngga ɗəɗaməɗ-
ɗəɗaməɗ. Djespa ndəna katəra fer ɗəf sar
təndəɗi, yi səri safaya, yi mahan agata, yi
faɗa zumurrudu,
20 yi tuf onis, yi mikki karnaliyan, yi məd
kirisolat, yi uvaɗa mberil, yi wutarihe
topas, yi kum ndaimon, yi kumkap tal
njasin, yi kumkap səri ametis.
21 Kwatkirma kumkap səri ɗi ƙəm ən
sakhɗaya kumkap səri ni, ənagha ndan
kala kwatkirma tə ən sakhɗaarha na tə
wuɗəɓəla fa tal. Ənagha nda kwaman hur
wupəri ɗi tə təfasa, nagha a chimnda fa
ƙəla tolokar.
22 Nawi ƙən Faara a wupəri ɗi wa, ƙəsər
Faara Chinəm na manggən təƙəm Wan
Kamnda ndəna ƙən Faara.
23 Wupəri ɗi mbə midghən sə yanfara
nduwa ndəre na a njargha tenggən hai wa,
ƙəsər mamnggid Faara ndəna a njaara hai,
Wan Kamnda ndəna patillad wupəri ɗi.
24 Na nafiya chehweeya a wiirha hai hu
kukwaryid wupəri ɗi, kutərya ƙəshiirha na
nda a ɓarhaɓa tə shili ndan hu wupəri
ɗaɓa.
25 Mba nda tam nggəlang kwatkirma a
yanfara wa, ƙəsər mbə fiɗikrha sə a mbəɗi
wa.

26 Na fiya a ɓang ɗəf shilee tə mamnggirha yi chehweeya ahur wupəri ɗaɓa.
27 Amma mbə ən tsanda sə na kyarha hurghən hai wa, nduwa niifa na əna ən shilee nduwa nggaɓarha. Kəl fingya chirethleng nda thləm ndan hai hu ɗeleewar yibrha yi Wan Kamnda ndəna nda kyarha sahai.

22

Kufarha tə ɗəfrha na fər yibrha

1 Tərgha təthlən ndə ɗi kyaɗe kufarha nən natə aama yi fər yibrha, a chimnda fa ƙəla tolokar, na a hwarha ɓa akamu tsənggam kutəryid Faara tə yi Wan Kamnda,
2 Nəghən a hwarha a maɗufud kwamana na hur wupəri. Kala ƙəƙəshɓang nda kufadɗi na ɗəfrha sə yi fər yibrha, nən nggətta katəra kumkap səri hu hurarha. Shighən yi ƙənang nda chehweeya ni.
3 Mba nda nggər wal shiurha wa. Tsənggam kutəryid Faara tə yi Wan Kamndədi nən a narha ahur wupəri ɗi. Mafayighən ƙəm na nda ɗəfang shilee teena.
4 Na nda na pəmnggən, thləmnggən na nda chirethleng hai a pəmnggindan.
5 Mbə fədikrha sə wa, mbə mindan sə patilla nduwa yanfara wa, ƙəsər Chinəm Faara ni a tsaurha kukwaryid ndan. Na nda əna kutəryirha pakwanɗə.

Na Yeeso ɓayi

6 Tərgha ndeegha tə thləndədi, “Laɓar ɗiya ƙəkafek ni, təƙəm nəghən kee. Chinəm Faara, fərangga səsənggən annabiya, thləndə təthləndəghən ɗə na a kyaɗang ndaarha nən mafayighən ˈya na a katərarha hai a mbee.”

Yeeso nəghən ɓayi

7 Ndagha Yeeso, “Kulo hai mbiya, takhɗi a ɓarhaɓa! A tsauka parka aten niifɗi ƙəsgha laɓarɗa ha chireethleng nanda hai hu ɗeleewardi ya.”
8 Nggi na Yahaya, nggini səkka təƙəm nagha ənggini heu ya. Hərəm ni ngwalang səkkən tə na kanda, fəli hweeɗe hai na a ɗəfang shilee ni in a mbed təthləndə ɗi keɗeegha ənggini ya.
9 Amma ndeeghən, “A ənanna kewa! Mafarha ni nggi heu tə sa tə wanmanggiwa annabiya təƙəm tə fingya ənagha taara tə ˈya ndaana ɗeleewardi ya. Ɗəfang shilee Faara in!”
10 Ndeeghən, “A nggəlang na laɓardi na hu ɗeleewardi ya wa, ƙəsər nduwus sayi ɓa.
11 Yandi na a əna tar mbəlfeerha ɗəgha mbeeɗə tə tar mbəlfedghən, təƙəm yandi na əna ən tsanda ɗəgha mbeeɗə tə əna ən tsandəghən, yandi na əna ƙəkafekkirha ɗəgha mbeeɗə tə ƙəkafekkidghən, yandi na chahal ɗəgha mbeeɗə tə tsaurha chahal.”
12 Ndagha Yeeso, “Kulo hai takhɗi a ɓarhaɓa. Na ƙəna taara a harna, na a tenggi kowunni ƙəna taara ənanən.
13 Nggini Alfa tə Omegga, yi ˈwagha tə mii ngwalarha, katəradghən tə Nggəl Mee.”
14 Parka yi fingya ni tsaɓangga kari yindan ɗə, təna nda wal kwaman kii wan ɗəfrha yi fər yibrha təƙəm kya nda tə kwatkirma hu wupəri ɗə.
15 A ƙəsər wupəri ɗi wuɗaya ni, tə fa shiriya, tə kulafaya, tə fa ɓəl faya, tə fa takkwa ɗahaya, tə kala niifa na yakh nggaɓarha.
16 “Nggi na Yeeso, thləndi təthləndəna ɗə ɗəgha pəro laɓardi ya ahu ƙən hwan Faara. Nggini ka turya Ndauda tə kiwadghən, təƙəm wufəlngar hartsar na njaara hai.”
17 Nda Səsəna tə wuronga a ndarha, “Boɓa!” Kala niifa səkka ndən, ndagha, “Boɓa!” Kala niifa na hushimnda a fadghən, ɓagha ɓa, kala niifa na midghənsə, ɓagha tsə aam yibrha sə təka.

Ngwala laɓara

18 Niya ƙəs thləman nun kun səkka laɓardi na hu ɗeleewardi ya, kala niifa chikka ˈya atenggən, na Faara a chighang patal chirethleng nanda hai hu ɗeleewardi ya.
19 A ƙəɗang niifa laɓara ɗə ahu ɗeleewardi ya, na Faara a ƙəɗang yighən ɗə na hu ɗəfəd fər yibrha na ahur wupəri na chahal, ƙəla thlək nanda ahu ɗeleewar ɗiya.
20 Kala yandi shedagha əngginiya, ndagha, “Tsəɓaku niyi ɓayi.” Atsaukake. Ɓoɓa, Chinəm Yeeso.
21 Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso tə nafiya Faara. Atsaukake.